

RADIKALEN KRANT

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN
Jack Verduyn Nieuw
Sponsoring
is onvermijdelijk
Pagina 3

FILES MOETEN KORTER: BEDRIJFSLEVEN BEKEERT NEELIE TOT OPENBAAR VERVOER

Pagina 4 en 5

Groen Bondgenootschap:
Kongres over
'het leven van de landman'

Geld voor emancipatie:
Bidden voor mooi weer

Pagina 6

Van Duyn moest hangen
Haat en liefde tussen PPR en PvdA

Pagina 8

Het autogebruik is de laatste jaren vooral in de Randstad veel sneller toegenomen dan verwacht. Filevorming en een extra belasting van woon- en leefmilieu zijn het gevolg. Een ambtelijke projectgroep Mobiliteit Randstad is in een vroeg stadium op zoek gegaan naar oplossingen. Vorige zomer verscheen een rapport met aanbevelingen. De meesten daarvan zijn in licht gewijzigde vorm door minister

In de eerste week van februari bespreekt de Tweede Kamer de begroting van Verkeer en Waterstaat. Het zogenaamde verkeersbeleidsplan staat daarbij centraal. Of dit kabinetsplan, dat het file-probleem in de Randstad moet oplossen, effectief is, wordt alom betwijfeld. Dat Neelie Smit-Kroes zichzelf nu opwerpt als pleitbezorgster van het openbaar vervoer doet daar weinig aan af. Peter Lankhorst loopt zich al vast warm voor de konfrontatie.

tafel, toen het bereikbaarheidsplan van Smit al aan de orde was geweest. Lankhorst: „Nijpels deed het in het begin redelijk. Zijn bedoeling is goed, maar dat is onvoldoende. Dat hij de verhoging van de maximumsnelheid goed praat, maakt hem en het kabinet ongeloofwaardig.”

Sluipwegen

Eenvoudige plannen om het autogebruik af te remmen en het openbaar vervoer te stimuleren zijn niet voorhanden. Verhoging van de bezineprijs jaagt automobilisten naar de pompstations in de buurlanden. Een forse verhoging van de motorrijtuigenbelasting zal de bereidheid van de automobilist om eens een keer de trein of bus te nemen, doen afnemen. Gratis openbaar vervoer is onbetaalbaar. Een elektronische tolheffing heeft als nadeel dat een beperkte groep mensen voor de kosten moet opdraaien. Bovendien krijg je te maken met fraude en het zoeken van sluipwegen. Lankhorst: „Je moet de (potentiële) autobezitter steeds prikkelen om gebruik te maken van trein of bus. Daartoe moet het openbaar vervoer in ieder geval goedkoper, comfortabel en sneller worden. Maatregelen om het wegnen te verbeteren zijn prima, als er dan ook maar ruimte vrij komt voor vrije busbanen. Tijdens de spits moeten extra bussen en (dubbelsdeks)treinen worden ingezet. Invoering van sneltrams en onderlinge afstemming van verschillende vervoerssystemen passen ook in dit rijtje. Samen met een verlaging van de tarieven en een matige verhoging van de benzineprijs vormen dergelijke maatregelen een duidelijke prikkel om de auto te laten staan. Stel dat deze maatregelen de staat per jaar een paar honderd miljoen kosten, dan is dat alleen al voor het milieubelang akseptabel. Over de voordelen voor het zakenverkeer en de kostenbesparing voor het bedrijfsleven hebben we het dan nog niet eens.”

JAN HUISMAN

Smit overgenomen. Het zogenaamde „bereikbaarheidsplan” bepleit verbetering en uitbreiding van zowel het wegnen als het openbaar vervoer. Het betaald parkeren wordt uitgebreid in gebieden waar veel auto's komen en het openbaar vervoer goed is. Voor de financiering van de plannen wil men de motorrijtuigenbelasting verhogen met 25 tot 50 gulden per jaar. Grote steden en provincies in de randstad moeten financieel gaan bijdragen. Voor wegnen en openbaar vervoer wordt per jaar 100 miljoen extra uitgetrokken. Met behulp van een elektronische tolheffing, moet de aanleg van vier nieuwe tunnels achteraf worden terug betaald.

een deel voort uit de roep van het bedrijfsleven om iets aan de files te doen.” De kosten van het tijdverlies op de weg dreigen bij ongewijzigd beleid in de miljarden te lopen.

Lankhorst: „De fundamentele vraag is of je mobiliteit en autogebruik wilt bevorderen of afremmen. In de afgelopen jaren is de mobiliteit als gevolg van het beleid juist toegenomen. Denk aan de concentratie van scholen in steden en het bouwen van ziekenhuizen buiten de stad. Het bestaan van overloopgebieden (Hoorn, Purmerend) wordt als een gegeven beschouwd. Over dit soort zaken, die met Ruimtelijke Ordening te maken hebben, wordt niet gepraat. Ook wordt vergeten dat door de aanleg van extra wegen, het autogebruik juist verder zal toenemen.”

Het milieu lijkt in het bereikbaarheidsplan nauwelijks een rol te hebben gespeeld. Het kabinet wil ernst maken met de verzuring, maar de nota's over verzuring en over Verkeer en Milieu van minister Nijpels (ook VVD) kwamen in het kabinet pas op

KIES DE VOORZITTER:

EEN SPANNENDE RACE NAAR 16 APRIL

Het is niet eerder vertoond in de twintigjarige geschiedenis van de PPR. Vier (4!) kandidaten die een gooi doen naar het partijvoorzitterschap. In alfabetische volgorde: ● Klaas-Wybo van der Hoek, ● Bram van Ojik, ● Jaap Roëll, ● Hans van der Wilk. Stuk voor stuk zeer bekwame mensen. Maar, wie moet het worden? Wat voor soort voorzitter heeft de partij nodig, de komende tijd?

Het november-kongres bereikte overeenstemming over de politieke strategie: een zelfstandige lijst in 1990 tenzij zich ontwikkelingen voordoen die uitzicht bieden op verbreding en politieke vernieuwing. Afdelingen en provincies beslissen zelf over het al of niet voortzetten dan wel aangaan van samenwerkingsverbanden. Welke aksenten legt de nieuwe voorzitter? Hoe denkt hij de landelijke lijn en de lokale ontwikkeling op elkaar af te stemmen?

Het november-kongres ging bovendien akkoord met een nieuwe organisatiestructuur: afdelingen die rechtstreeks vertegenwoordigd zijn in de partijraad, een kleiner slagvaardiger partijbestuur, integratie van stichtingen en een partijburo dat funktioneert als serviceburo. Moet de nieuwe voorzitter vooral managerskwaliteiten hebben?

Ook heeft de PPR besloten tot een meer naar buiten gerichte oriëntatie: nieuwe impulsen voor de discussie met linkse partijen, geen vrees voor de konfrontatie met CDA en VVD. Dat vraagt om studie, inhoudelijke verdieping, programmatische vernieuwing. Licht hier de belangrijkste taak voor de komende voorzitter: op inspirerende wijze leiding geven aan de totstandkoming van een hoogwaardig, toekomstgericht program?

En tenslotte: het thema PPR NIEUWE STIJL. Vrolijk Links. Een verandering van politieke cultuur in de partij op alle niveaus, een uitdagende en verrassende presentatie, meer aandacht voor publiciteit, voor communicatie met nieuwe kiezers. De houdbare idealen uit de jaren zeventig gekombineerd

met nieuwe ideeën uit de jaren tachtig, gepresenteerd in een vorm die aansluit bij het eigentijdse levensgevoel. Moet de nieuwe voorzitter voor alles dat nieuwe elan uitstralen?

De samenstelling van het nieuwe bestuur is misschien wel nooit zo belangrijk geweest. Juist nu de partij een nieuwe weg is ingeslagen. Er wordt naar ons gekeken. Halen ze het of halen ze het niet? Essentieel is de voorzitterskeus. Een verantwoorde beslissing vraagt om goede, directe informatie en discussie die in alle openbaarheid plaats vindt.

Afdelingen, provinciebesturen, partijraad, nodig daarom de kandidaat-voorzitters uit om in debat te gaan over de toekomst van de PPR, richt je aanvragen tot het partijbestuur. De race naar 16 april kon wel eens spannend worden.

HET PARTIJBESTUUR

VAN DE REDAKTIE

Om elke schijn van belangenvermenging te voorkomen, heeft Bram van Ojik, eindredakteur van de Radikalenkrant, en tevens kandidaat voor de post van voorzitter in het nieuwe partijbestuur, zijn redaktionele werk voor de krant gestaakt. Hij wordt vervangen door Jan Dirx (medewerker Studiestichting). Afhankelijk van de verkiezingsuitslag op het kongres van 16 april, treedt van Ojik onmiddellijk weer in dienst (als hij niet gekozen wordt) of wordt er een open procedure gestart om een nieuwe eindredakteur aan te trekken.

PPR VERHUIST PARTIJBURO

Op 1 februari is het zover. Dan heeft het partijburo de Singel verruild voor de 1e Weteringdwarsstraat. Dat betekent een nieuw adres:

Politieke Partij Radikalen
1e Weteringdwarsstraat 4
1017 TN Amsterdam
en een nieuw telefoonnummer: 020-247570

Maar dat is niet alles. Het betekent ook verhuizen en opnieuw inrichten en dat gaat tijd kosten. Het gewone werk zal daardoor wat vertragen en een paar dagen geheel stil liggen. Reken maar dat van 20 januari t/m 2 februari het partijburo op een zacht pitje staat. Excuus!

En dan is er nog de telefoonaansluiting. De PTT zal een (bescheiden) centrale plaatsen, waardoor mede-

werkers voortaan sneller bereikbaar zullen zijn. Er is echter op dit moment niet de garantie dat deze centrale al op 1 februari funktioneert.

Er wordt alles aan gedaan om te zorgen dat u op 1 februari het buro op het hierboven genoemde telefoonnummer kunt bereiken.

Word niet boos als het niet lukt! Bel in noodgevallen de PTT-telefoonlijn om inlichtingen.

ESSAY-WEDSTRIJD:

Haalt de politieke partij 2000

De PPR organiseert in het kader van haar 20-jarig bestaan een essayprijsvraag met als titel 'Politicus zonder Partij?'. De titel is ontleend aan een boek van Menno ter Braak uit 1934. De vraag naar de rol van politieke partijen in de politiek wordt in toenemende mate aktueel.

Intellectuelen verschuilen zich achter cynisme. Studenten gaan de straat op zonder binding met partijen. Politici worden meer vanwege hun 'beeld' dan hun ideeën gekozen. De individualisering knaagt aan het bestaan van organisaties.

IS ER NOG TOEKOMST VOOR DE POLITIEKE PARTIJ?

Door allerlei ontwikkelingen in de maatschappij wensen mensen zich steeds minder te organiseren. Politieke partijen ondervinden hier, naast o.a. kerk en vakbeweging, de gevolgen van. Als de trend zich doorzet zal dat zeer ingrijpende gevolgen hebben voor de wijze waarop de democratie in Nederland is georganiseerd.

De PPR bestaat nu 20 jaar en wil nog heel wat jaren mee. Er begint nu aarzelend een

diskussie op gang te komen over mogelijke ontwikkelingen in de Nederlandse politiek. De PPR wil met deze essayprijsvraag een bijdrage leveren aan die discussie.

De PPR daagt een ieder uit om een essay over deze thematiek te schrijven. Een jury onder voorzitterschap van organisatiesdeskundige en staatsfilosoof Paul Kuypers zal oordeel vellen over de inzendingen. Er is f 2500,- aan prijzengeld beschikbaar. De beste inzendingen worden gepubliceerd in het PPR-Studieblad 'Radikale Notities'. Het reglement is op te vragen bij het PPR-Partijburo.

Nadere informatie bij:

Hans Schoen

PPR-Partijburo

Tel. 020-247570

FOTOWEDSTRIJD:

Dit kan anders

'Dit kan anders' is het thema van een fotowedstrijd die de 20-jarige PPR voor leden en niet-leden organiseert. Eindelijk mag je je eens op een andere manier uiten dan in werkgroep, kerngroep, discussiebijeenkomst of commissievergadering. Alles wat anders kan komt onverbidlijk voor de kamera van de fanatieke deelnemers. Geen misstand ontsnapt aan de aandacht van de op prijzen jagende amateurs.

Het thema is bewust gekozen en biedt vele mogelijkheden. Juist omdat zo veel zaken een radicale verbetering behoeven is 20 jaar geleden de PPR opgericht en bestaan we ook nog steeds. Met de fotowedstrijd willen we, na het voortdurende verbale geweld, ook wel eens zien hoe het allemaal anders kan. De praktijk leert dat een fotowedstrijd altijd vele vragen oproept. Over wat wel en wat niet mag, bijvoorbeeld. Daar komen we nog op. Voor de minder fantasierijken onder jullie, geven we eerst een enkel voorbeeld. Foto's kunnen bijvoorbeeld het volgende laten zien: een rokende fabriekspijp, met op de achtergrond een ondergaande zon; te veel koffie in een hokje, met op de voorgrond een vrij muusje; over hondenpoep uitglijdende kinderen op een speelplaats; de minister-president aan het woord. Beter is het overigens om zelf iets te verzinnen.

'Dit kan anders' is het startpunt van een prikkelende, visuele verandering van onze scheefgegroeide samenleving. Hellende

vlakken, vallende panelen, schuivende antwoorden en zorgzame impulsen; allemaal papieren bedenksels. Nu komt de creatieve verbeelding van onze veranderingsdrang aan bod.

Spelregels

maat van de foto: minimaal 13 bij 18 cm
inzendingstermijn: uiterlijk 31 mei 1988
opsturen in: een goed beschermde enveloppe
opsturen aan of afleveren bij:
PPR-Partijburo
1e Weteringdwarstraat 4
1017 TN Amsterdam. Op envelop: Fotowedstrijd
kleuren: zwart/wit of in kleur
aantal: maximaal 3 foto's per deelnemer
afzender: achter op de foto vermelden (bv. op sticker):
naam, adres, postcode, plaatsnaam, telefoonnummer
deelnemers: PPR leden of niet-PPR leden (N.B.: bekendheid aan deze fotowedstrijd

wordt alleen gegeven in PPR organen, maar dat sluit deelname van niet-PPR leden niet uit. Kortom: deelname staat open voor elke wereldbewoner.)
uitsluiting: juryleden en professionele fotografen zijn van deelname uitgesloten
informatie: eerst discussie in eigen kring, blijven er dan nog onbeantwoorde vragen, dan kan in de avonden contact worden opgenomen met Albert Moens, tel. 03240-38051

Nog even dit:

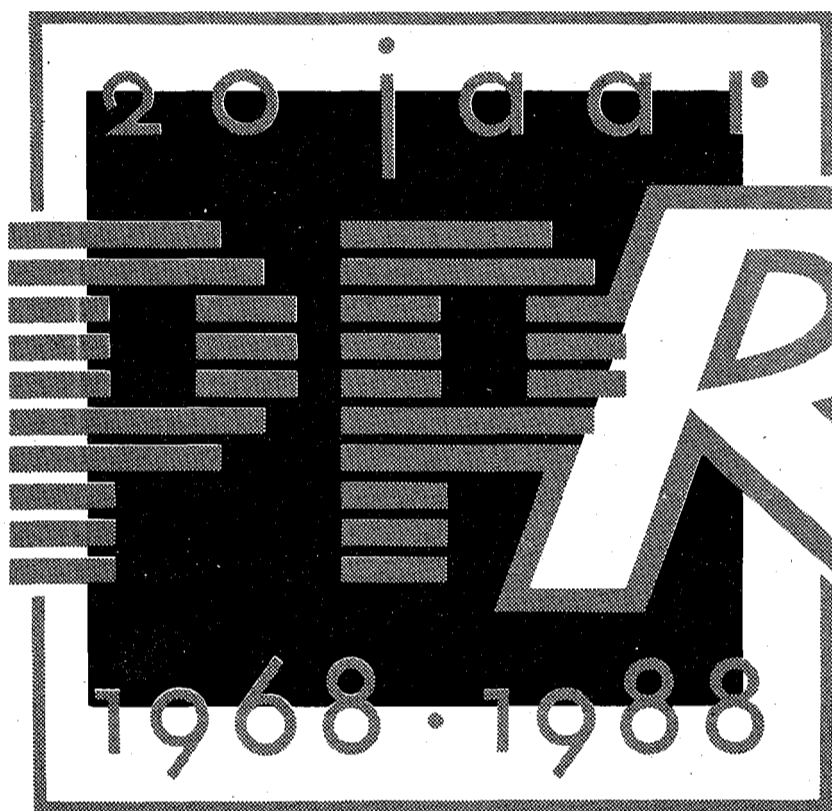
De ingezonden foto's worden beoordeeld door een deskundige jury.

Prijzuitreiking: tijdens het flitsende feest van de PPR op 9 en 10 september te Zutphen. De 3 beste inzendingen ontvangen een geldprijs: 1e prijs f 400,-; 2e prijs f 250,-; 3e prijs f 150,-.

Auteursrechten: een ingezonden foto blijft eigendom van de inzender en wordt op of na 10 september 1988 weer overgedragen aan de eigenaar.

Publikatierechten: de winnende foto's (prijzen en eervolle vermeldingen) kunnen door de PPR -kosteloos- in eigen partijorganen of in andere organen (dagbladen, tijdschriften, enz.) gepubliceerd worden, onder vermelding van de naam van de maker van de foto.

Verzekering van de ingezonden foto: onder verantwoordelijkheid van de PPR. N.B.: het negatief van de foto niet opsturen, maar in eigen bezit houden.

LOGO: JOEP PAULUSSEN

1988 zal de PPR lang heugen. Dat is de eerste uitdaging die de feestcommissie zichzelf gesteld heeft. Hoeveel PPR-mensen krijgen we zover dat ze op 9/10 september van de partij willen zijn? Dat is de tweede uitdaging. Het getal feestgangers dat we minimaal willen halen blijft één van de best bewaarde geheimen van 1988. Vooruit, één tipje dan: veel.

Lukt het om de benodigde financiën op het kleed te brengen? Dat is nooit een probleem in de PPR. Geld speelt geen rol voor een partij van stand.

Aktief. We willen een feestjaar, waarin het aksent ligt op doen. Hoe doen we dat? Zoek daarvoor tussen de vele uitdagingen die je aangeboden worden. Om zelf aan mee te doen dus. Een swingend feest. Zijn die degelijk-serieuze radikalen eigen-

lijk wel uit hun bol te krijgen? Tja, moeilijk, moeilijk. Maar geen zee gaat ons te hoog dit jaar. Swingen zullen ze die radikalen. Een feest zal het worden.

Dit is de eerste PPR-20 JAAR pagina in de Radikalenkrant. Elke maand is het voortaan raak. Hou ons in de gaten, anders mis je boot. Uit de nieuwjaarsbrief had je al begrepen, dat er veel op stapel staat. Natuurlijk staan er inmiddels twee zaken met groot-rood in je agenda genoteerd:

1. 16 april jubileumkongres in Almere
2. 9 en 10 september flitsend PPR-feest in Zutphen.

En je girokaart met feestkado en goede wensen is al bij giro 5555? Mooi. Bedankt. Volgende maand vind je in deze rubriek het programma van het PPR-feest op 9 en 10 september. Nu allen een greep uit wat je daar mag verwachten:

- top-theater
- wedstrijd politieke redenaars
- fototentoonstelling
- PPR-sociëteit
- veiling
- swing-festijn
- nacht van de politiek
- sleep-in
- thema-middag over solidariteit
- PPR in concert

Verder vind je in deze krant informatie over het jubileumkongres in Almere en de verhuizing van het PPR-serviceburo. Op deze pagina uitgebreide informatie over:

- jubileumkongres Almere
 - de essay-wedstrijd
 - de fotowedstrijd
 - het PPR-orkest
- 1988, een jaar dat de PPR nog lang zal heugen.

PPR IN CONCERT:

Zit er nog muziek in?

Een aktief feest dus. Wat zouden jullie vinden van een concert door 'het PPR-orkest', opperde ik. Dat lukt nooit, vond het wat somber ingestelde deel van de feestcommissie. Wat een onzin, riep ik opruiend, er zijn onder die 6000 PPR-leden honderden die een instrument bespelen. Waarom zou het niet lukken - mits goed georganiseerd - om die mensen een keer bij elkaar te krijgen om muziek te maken. En de uitdaging was geboren.

We gaan dus een gelegenheids-orkest formieren.

Doel: een concert van ca. een half uur ter afsluiting van het PPR-20 feest op zaterdagmiddag 10 september.

Werkwijze:

1. We mobiliseren de muzikale potentie binnen en rond de PPR.
2. Bij voldoende aanmelding zoeken we een professionele dirigent.
3. Als het even lukt zoeken we ook een komponist die 'DE RADIKALENMARS' wil komponeren.
4. De dirigent stelt het repertoire vast.
5. Omstreeks 1 maart krijgen alle orkest-deelnemers hun partituur thuis.

6. Thuis oefenen.

7. Op 28 mei is er een repetitiedag in Amersfoort of Utrecht.

8. Verder oefenen.

Ook mogelijk: zelf regionale (deel)repetities organiseren.

9. Zaterdagmorgen 10 september: generale repetitie.

10. Zaterdagmiddag 10 september: eerste (en waarschijnlijk enige) concert.

Deelname: staat open voor iedereen (PPR-lid of niet) die:

- a. een draagbaar instrument bespeelt;
- b. zelfstandig een partituur kan instuderen;
- c. 28 mei en 10 september in het PPR-

orkest wil meedoen.

Opgave: nu, via onderstaande bon. Kosten: geen, behalve eventuele eigen reiskosten.

Baten: heel wat uitdaging en plezier. ZIT ER NOG MUZIEK IN DE PPR?

Aan jullie het antwoord.

Bon: vóór 10 februari opsturen aan:

Wim de Boer
p/a Partijburo PPR
1e Weteringdwarstraat 4
1017 TN Amsterdam

JA, IK SPEEL MEE

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Telefoonnummer:

Instrument:

De eerstvolgende t.v.-uitzending van de PPR gaat over basisinkomen. Datum: 3 februari, 19.12 uur, Nederland 2. Radio is er elke twee weken. Data: 9 en 23 februari, Radio 5, 18.20 uur.

Kolofon: De Radikalenkrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. Redactie, administratie en advertenties: Partijburo PPR, Singel 277, 1012 WG Amsterdam. Redactie: Arda van den Brink, Marc Broere, Jan Dirx, Bart de Graaff, Luuk Heijlman, Jan Huisman, Anneke van 't Hull, Bram van Oijk (eindredactie), Loes Singevis. Redaktiesekretariaat: Enny Schouten. Vormgeving: Joep Paulussen m.m.v. Tim van Ruiten. Foto's: Angelo Goedemondt, Fred Jansz, e.a. Abonnementen: Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f 26,- per jaar, giro 1575600, tnv PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

FOTO: FRED JANSZ

FOTO: ANGELO GOEDEMONDT

JACK VERDUYN LUNEL, WETHOUDER LINKS DEN HAAG:

'KULTURELE NIVELLERINGSNEUROSE IS OOK BIJ LINKS VOORBIJ'

Het statige pand aan het Nassauplein ziet er van binnen rommelig uit.

Daardoor valt het strakke, moderne interieur van de wethouderskamer extra in het oog. Terwijl de wethouder een klein sigaartje opsteekt legt hij uit waarom in zijn beleid het aksent ligt op vernieuwing. "In de voorgaande ambtsperiode is 12 miljoen bezuinigd op de cultuurbegroting. Daardoor is een sfeer van gelatenheid ontstaan. Er werden geen nieuwe initiatieven, geen experimenten meer ter subsidiëring voorgedragen. Men had het idee dat het toch allemaal geen zin had. Het Haagse kunstleven is hard toe aan een verjongingskuur. Te lang en te eenzijdig is er aandacht geschonken aan tradities, terwijl creativiteit, het zoeken naar nieuwe wegen en vormen toch wezenlijk is voor kunst en cultuur."

Vergeleken met die periode staat het er nu financieel beduidend beter voor. Er moet nog wel bezuinigd worden, maar daar staat tegenover dat er een paar miljoen aan nieuw beleid kan worden besteed. Verbreding van het kultuur aanbod neemt daarbij een centrale plaats in: verschillende groepen uit de samenleving, waaronder bijvoorbeeld de migranten, moeten aan hun trekken kunnen komen. 'Kultuurspreiding' heette dat in de zeventiger jaren. Is dat niet een beetje ouderwets?

Verduyn Lunel: "Ook binnen links erkennen we dat de kulturele nivelleringsneurose van de zestiger en zeventiger jaren, waarbij alle koppen die boven de middelmaat uitstaken werden gesneld, voorbij is. Nu overheerst het beeld dat iets dat kwaliteit heeft, gesteund moet worden en dat mag best wat geld kosten."

"Ik zit hier niet voor Jan Doedel. Ik heb me voorgenomen dat alle punten uit het beleidsprogramma verwezenlijkt moeten worden". Jack Verduyn Lunel (PPR in Links Den Haag) is wethouder voor Jeugd, Sport en Rekreatie en Cultuur en Media. Anders dan zijn voorganger uit het CDA, die vanwege zijn weinig sprankelende beleid een 'motie van treurnis' aan zijn broek kreeg, heeft hij grote plannen. Zijn kultuurnota 'Impulsen' ademt een sfeer van flink aanpakken. Ingeslapen Haagse instanties worden wakker geschud, nieuwe theaters gebouwd, originele initiatieven mogen op een warm onthaal rekenen. Geen abstracte kultuurfilosofieën, maar een bewuste keuze voor konkrete plannen. "Van discussies over kunst- en kultuurpolitiek komt vaak weinig terecht. Ik vind het zinvoller aan te geven wat ik precies wil nastreven. Die verhalen kennen we nu wel."

Aarzelend

Op de vraag aan welke criteria een goed links kultuurbeleid moet voldoen, reageert Verduyn Lunel aarzelend. Hij is er nog niet helemaal uit en bemerkt in de kunstwereld een aanzienlijke ambivalentie: "Iedereen zal zeggen dat de overheid zich terughoudend moet opstellen, maar tegelijkertijd pleiten ze precies voor het omgekeerde. Ze willen juist wel dat je dingen bevecht voor de kunst." Voorzichtiger formulerend gaat hij verder: "Ik denk dat ik tender naar een actieve overheid, die de ruimte geeft om artistiek vrij te produceren. Ruimte bedoel ik dan zowel letterlijk - door het bieden van een infrastructuur - als artistiek en geestelijk." Stimuleren van kunstuitingen betekent keuzes ma-

nieuwe partner mee: het bedrijfsleven, ofwel de sponsoring. Komen er bijvoorbeeld te veel aanvragen binnen voor subsidiëring uit de experimentenpot dan wordt naast het mogelijk verlagen van de begroting, nu ook gekeken naar de mogelijkheid van sponsoring. Duidelijk is dat vooral grote publiektrekkende produkties bij de sponsors hoog staan aangeschreven. Marge-theater of migrantenkultuur zullen niet gauw gesponsord worden, met als resultaat dat de overheid zich terugtrekt tot het steunen van niet-kommerciële activiteiten en die voorzieningen die vernieuwend zijn, of waarvoor een minder draagkrachtig publiek bestaat. Daarin schuilt volgens Verduyn Lunel het gevaar dat de overheid invloed verliest op het grote nationale en internationale kunst aanbod. Een ander risico is ook dat een instelling voor de jaarlijkse exploitatiekosten te afhankelijk wordt van sponsors. Toch zou hij de sponsoring niet willen tegenhouden.

"Sponsoring is onvermijdelijk. Ik moet het stimuleren omdat we het nodig hebben. Blijkbaar zit bij het bedrijfsleven, mede dankzij de regeringspolitiek, een overschot aan geld. Als een deel van dat geld naar de kunst gaat, kan er op dat gebied meer gebeuren. Het heeft geen zin om 10 miljoen bij Philips te laten zitten, omdat ze geen migrantenkultuur wil sponsoren."

Stropdas

Als wethouder werkt Verduyn Lunel nu aan de uitvoering van moties die hij als raadslid voor PPR en Links Den Haag zelf heeft ingediend. Hij kent het politieke werk nu van twee kanten. "De werkwijze verschilt enorm. Als raadslid moet je gewoon boeken schrijven voordat men ziet dat je goede argumenten hebt. Voor de kleinste onbenulligheden, moet je je erg inspannen. Nu is het vaak zo dat als ik zeg dat het zo moet, het ook heel vanzelfsprekend is, dat het zo gebeurt." Tevreden kijkend tikt hij de as van zijn sigaartje.

Hij moet nu wel veel harder werken: werkweken van 80 uur zijn normaal. Dat betekent te weinig tijd voor

zijn kinderen, en ook voor overleg met de achterban. Toch gaat hij er vanuit dat hij het denken van de achterban redelijk kan inschatten. "Omdat ik 12 jaar in de gemeenteraad heb gezeten, heb ik die pretentie wel een beetje."

Bij de discussie rond de bouw van het nieuwe stadhuis bleek dat echter slechts ten dele het geval. "De achterban leek vooral geschrokken van het bedrag van 300 miljoen. Het werd een pure geld-diskussie", legt hij uit. "Ik heb in een drietal PPR-ledenvergaderingen mijn standpunt toegelicht, waarbij steeds een meerderheid mijn standpunt steunde. Maar het blijft vervelend dat een aantal mensen, die ik persoonlijk tot mijn achterban reken, uitgesproken tegenstander van de nieuwbouwplannen is gebleven."

Het wethouderswerk betekent ook veranderingen op een ander vlak. Als gemeenteraadslid kon Verduyn Lunel nieuwjaarsrecepties en andere representatieve bijeenkomsten mijden. Nu wordt wel verwacht dat hij aanwezig is. "Maar", zegt hij, "er zijn grenzen aan mijn aanpassing. Het dragen van een smoking naar de opening van het muziektheater aan het Spui ging mij iets te ver, net als het dragen van een stropdas. In sommige Haagse kringen, waaronder mijn familie, vindt men dat ik een stropdas moet dragen bij bijzondere gelegenheden. Tegenwoordig doe ik vaak mijn sjaal om", vertelt Verduyn Lunel lachend, terwijl hij nonchalant een blauwe wollen das omdoet. "Ze zeiden toch dat ik een das moet dragen?"

LOES SINGELS

NEEM EEN AANDEEL

Het partijburo werkt in kommervolle omstandigheden. In een pand dat eens een aardig woonhuis was, maar totaal ongeschikt voor een modern kantoor en bovendien grondig uitgewoond. En met een inventaris die niet meer van deze tijd is en tot op de draad versleten. De PPR onwaardig!

Maar, dat duurt niet zo lang meer. Per 1 februari is een veel beter pand gehuurd. Een pand dat een volwaardige werkplek biedt aan alle medewerkers en bovendien een onderkomen en vergaderruimte voor vrijwilligers binnen de partij. De huisvestingskosten gaan daardoor wel wat omhoog maar

daar zal een veel doelmatiger en ruimer gebruik tegenover staan. Deze kosten kunnen binnen de normale begroting worden opgevangen.

Anders is het met de inrichting: meubilair, telefooncentrale (eindelijk!), extra wanden voor de vergaderruimten, uitbreiding van hardware voor tekstverwerking en automatisering. Voor dat alles is ongeveer f 100.000 nodig. Dat halen we niet even uit de la, maar het mag er ook niet op vastlopen. Lenen dus. Voor een investering een gewone zaak, want die verdient je weer terug. De PPR heeft een gezond financieel beleid en geen schulden.

PPR-leden die voor een paar jaar een bedrag van zeg f 1000,- kunnen vrijmaken worden uitgenodigd een 'aandeel' in de PPR te nemen. Bijgaande bon geeft de mogelijkheid te bewilligen in een lening (op basis van een deugdelijke schuldbekentenis) van bijvoorbeeld f 1000,-. Renteloos of tegen 3½ %. Ingangsdatum: 1 mei 1988. Termijn: ten hoogste 6 jaar. Op 1 mei 1990 wordt 25 % afgelost en daarna elk jaar tot 1 mei 1993.

Doe mee! Vul de bewilligingsbon in en stuur die naar het adres dat erop vermeld is. Graag vóór 15 februari. Dank!

Bewilligingsbon

S.v.p. toezenden aan Penningmeester PPR

1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam.

Ja, ik neem een aandeel in de vernieuwde PPR door haar

f 1.000,-

te lenen op een termijn van maximaal 6 jaar.

De rente is nihil/3½ % uit te betalen bij aflossing *.

De lening gaat in op 1 mei 1988/

Ik ontvang vóór die datum een schuldbekentenis en zal dan het geld overmaken.

Datum _____

Naam _____

Adres _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Handtekening _____

* S.v.p. doorhalen wat NIET van toepassing is.

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN OVER DE LANDBOUW

HET GROENE BONDGENOOTSCHAP

De werkgroep landbouw van de PPR schreef het rapport 'Minder is meer'. Een samenvatting daarvan verscheen in de Radikale Notities van december 1987. Dezelfde werkgroep schreef concept-richtinggevende uitspraken, op grond waarvan het partijbestuur besluiten nam en bijgaande tekst aan het kongres voorlegt. De werkgroep bestaat uit: Gert van Bergen, Gerrit Berkelder, Cebus Korteweg, Cobi Schoondergang-Horikx, Jaap Schouls, Hans Siepel, Herman Verbeek, Miny Wolterink en Peter van der Werff. We zijn hen veel dank verschuldigd voor het degelijke en goede werk. Enkele leden van de werkgroep en/of enkele leden van het partijbestuur zijn bereid in afdelingen inleidingen te verzorgen over de uitspraken en het rapport.

Afdelingen, 15 leden gezamenlijk, het partijbestuur, de Eerste en Tweede Kamerfrakties en enkele organen in de partij hebben het recht om alternatieve richtinggevende uitspraken in te dienen. Deze dienen op 1 maart 1988 binnen te zijn op het partijburo (1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN, Amsterdam).

Klaas-Wybo van der Hoek,
vice-voorzitter PPR-partijbestuur.

1 DE PROCEDURE

Het procedurevoorstel van het Partijbestuur voor de behandeling van de Richtinggevende uitspraken door het kongres is:

1. In een algemene ronde kan het kongres zich uitspreken over de hoofdlijnen van een PPR-landbouwbeleid.
2. Wij vragen de partij een oordeel te geven over de richtinggevende uitspraken. Deze geven een richting aan, waarmee je

instemt of niet. Het partijbestuur wil haarkloverijen en ongewenste intimiteiten met komma's voorkomen.

3. Wie een andere richting uitwil, formuleer een alternatieve richtinggevende uitspraak (tja, zo je wilt, een ARU dus), echter voor 1 maart.

4. Terwille van de overzichtelijkheid willen we over elke uitspraak met inbegrip van de alternatieven slechts twee voor-en tegenstanders aan het woord laten.

2 INLEIDING

"Hoe genoeglijk rolt het leven

Des gerusten landmans heen (...)"

dichte Poot meer dan tweeënhalve eeuw geleden. Aart van der Leeuw schreef iets meer dan een halve eeuw geleden niet minder lyrisch over het boerenbestaan:

"De landman gaat, nu de avond is gevallen,

En de arbeid slaapt, voor 't laatst zijn hoeve rond (...)"

(over landvrouwen spraken de oude dichters blijkbaar niet.)

We moeten eraan twijfelen of het genoeglijk leven ooit bestaan heeft voor de landbouwers. In ieder geval bestaat het vandaag de dag niet.

Het gaat niet goed met de landbouw. Je hoeft geen macrobiot of vegetariër te zijn om dat te zien. De landbouw verkeert in een grote crisis. Het aantal faillissementen van boerenbedrijven is groot. Het afgelopen jaar werd bekend dat schrikbarend veel boeren zelfmoord pleegden. De agrarische gezinsbedrijven zijn in de knel geraakt door lagere prijzen en produktiebeperking. Ondanks allerlei maatregelen van de Europese Gemeenschap om de produktie af te remmen, nemen de toch al geweldige overschotten toe. De hedendaagse landbouw pleegt een aanslag op natuur en landschap. Het gebruik van mest en zogenaamde gewasbeschermingsmiddelen bedreigen een gezonde drinkwatervoorziening. De veehouderij is één van de veroorzakers van de 'verzuring' van het milieu.

Bovendien kunnen we kritiek hebben op de omstandigheden waaronder kippen, varkens, kalveren en andere dieren gehouden worden. Hormonen dreigen voor super-koeien en turbo-hamburgers te zorgen.

De Europese Gemeenschap bederft door een strenge bescherming van de eigen markt en de overproduktie voor een aantal produkten de wereldmarkt. Hierdoor wordt de ontwikkeling van een inheemse voedselproduktie in ontwikkelingslanden niet bevorderd. De problemen in de landbouw hebben een grote weerslag op de leefbaarheid van het platteland. Vermindering van werkgelegenheid en aantasting van natuur en landschap leiden al hier en daar tot vergrijzing en verpaupering.

Het moet beter met de landbouw. Er zal minder, maar beter geproduceerd moeten worden. Willen we in de toekomst nog op een gezonde en veilige manier produceren en eten, dan zal de landbouw tot in haar wortels moeten verbeteren. Wie nu zijn grond vervuult, eet en drinkt morgen meer dan alleen bespoten voedsel en drinken. We moeten boeren zonder aantasting van het milieu.

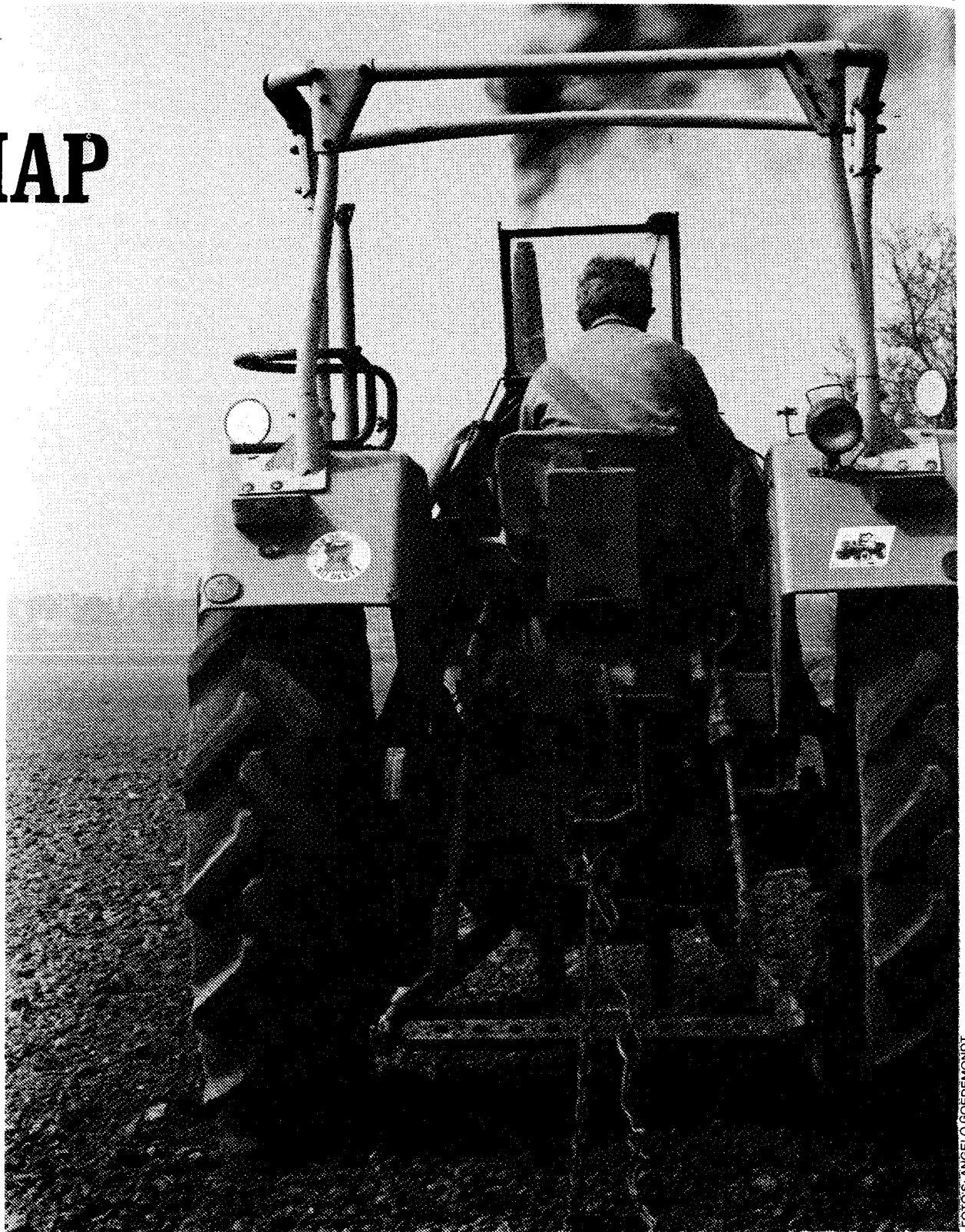
Met de voorgestelde richtinggevende uitspraken kiezen we niet voor een bloempottenlandbouw: een beperkt aantal onverdachte bedrijven, waar omheen maar 'raak' geboerd kan worden. Een tweedeling in de landbouw dus tussen landschaps- en produktieboeren. Zo'n keuze lost de problemen niet op, maar schept kunstmatige eilandjes. Zure regen en vervuild grondwater trekken zich immers niets aan van perceels- of andere grenzen.

Sinds jaar en dag bemoeit de overheid zich met de landbouw. De Europese Gemeenschap en de Nederlandse overheid stellen scherpe randvoorwaarden waarbinnen boeren en boerinnen 'vrije' ondernemers kunnen zijn.

De PPR vindt ook dat de samenleving invloed moet uitoefenen op de landbouw. De voedselvoorziening en de bescherming van het milieu zijn te belangrijk en te kwetsbaar om ze alleen over te laten aan de krachten van de vrije markt. Het huidige landbouwbeleid in Europa dat meer gericht wordt op de vrije (wereld-)markt, zal dan ook rampzalig zijn voor boerengezinnen hier, voor het milieu en voor boeren in de Derde Wereld. De PPR staat een ander beleid voor: betere randvoorwaarden, waarbinnen boeren en boerinnen net als nu hun ondernemersvrijheid en -verantwoordelijkheid hebben. Landbouw moet een onderdeel vormen van de ecologische economie die de PPR voorstaat.

Het andere beleid is niet van vandaag op morgen te verwezenlijken. Het gaat om het zetten van véél kleine stappen. De richtinggevende uitspraken getuigen hiervan. In de uitvoering van de PPR-visie op landbouw worden de problemen 'bij de wortel', dus radikaal, aangepakt. Dat kost geld. Het grootste deel hiervan kan gevonden worden in het huidige budget voor landbouw (EG-subsidies, bewaren en wegwerken van overschotten e.d., ± 1% van het BNP). Dat budget is groot, maar niet groter dan dat in vergelijkbare landen (zoals de VS). Dat is niet erg, omdat een beter en gezond landbouwbeleid best wel iets mag kosten. Als boeren en boerinnen meer taken hebben dan alleen de voedselproduktie, hebben zij ook recht op een redelijke vergoeding voor die nieuwe taken. De eerlijkheid gebiedt te melden dat niet uitgesloten is, dat hogere prijzen voor de boeren en boerinnen ook uit de markt moeten komen: de konsument zal mee moeten betalen. Dit is niet zo'n groot probleem, omdat een prijsverhoging van 10% voor de producenten een prijsverhoging van slechts enkele tienden van procenten voor de konsumenten veroorzaakt.

We hebben een landbouw nodig met een

FOTO'S: ANGELO GOEDEMOND

nieuwe, frisse kleur groen. De kleur groen van het gesloten 'groen front' is versleten. Dat groene front vormde tijdenlang het netwerk van belangenbehartiging voor boeren en agro-industrie en het ging uit van de fermheid van de vrije ondernemer. "Een echte boerenondernemer redt het wel" was de slogan. Alsof er geen grenzen aan de groei en geen milieuproblemen bestaan.

Tegenover 'het groene front' willen wij het 'groene bondgenootschap' stellen. Boeren

in deze tijd is meer dan voedsel produceren. Boeren gaat niet langer alleen in een gesloten front. Naar ons inzicht zal een moderne landbouw bondgenoot moeten zijn met:

- dier, landschap en milieu;
- mondige konsumenten
- kollega-boeren hier en in ontwikkelingslanden.

Met onderstaande richtinggevende uitspraken sluit de PPR zich aan bij dit 'groene bondgenootschap'.

3 RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN

A. Doelen van een PPR-landbouwbeleid

1. De PPR gaat het in het landbouwbeleid om:

- de produktie van goed en betaalbaar voedsel;
- redelijke inkomens in de landbouw;
- behoud van werkgelegenheid;
- behoud en ontwikkeling van een gevarieerd en gezond milieu;
- internationale solidariteit, in het bijzonder met de boeren in de Derde Wereld.

Toelichting:

Deze doelen moeten verwezenlijkt worden met behulp van een geïntegreerd beleid. We moeten voorkomen dat één aspect b.v. het economische, de bovenaan gaat voeren. Het landbouwbeleid moet passen in het streven naar een ecologische economie.

B. Internationale aanpak

2. Elk land, dan wel elke groep van landen die besloten hebben een economische eenheid te vormen, heeft recht op een voldoende eigen landbouwproduktie.

Toelichting:

Een (groep) ontwikkelingsland(en) heeft net zo goed recht op een eigen voedselproduktie als het blok van de EG. Voedselveiligheid is belangrijk: voedsel mag niet als politiek drukmiddel worden gebruikt.

3. Handelsverkeer

Vermindering van handelsbelemmeringen is mogelijk in UNCTAD-GATT-verband. Volledige vrijhandel gaat evenwel meestal ten koste van de zwaksten. Derde Wereld landen kunnen daarom handelsbelemmeringen voor landbouwprodukten uit rijke landen opwerpen.

Toelichting:

Door importheffingen op voedsel kan prijssteun gegeven worden aan de inheemse producenten, zodat deze niet ten onder gaan in de internationale concurrentie.

4. Overschotproduktie

De produktie van landbouwoverschotten in rijke landen, o.a. in de EG, leidt tot het bederven van de wereldmarkt en belemmert zo de ontwikkeling van een eigen voedselproduktie in Derde Wereldlanden. De afschaffing van exportrestituties (en exportsubsidies) voorkomt dat de EG voedseloverschotten op de wereldmarkt dumpt.

Toelichting:

Overschotproduktie is dat deel van de produktie, dat niet zonder subsidie afgezet kan worden op de wereldmarkt. De afzet van overschotten leidt tot verstoring van die markt met alle gevolgen van dien, in het bijzonder voor de ontwikkelingslanden (b.v. suiker). De EG moet afspraken maken (zie uitspraak 3) om ruimte te geven aan boeren in Derde Wereld lan-

den. Andere rijke landen, zoals de VS, Nieuw-Zeeland of Australië, moeten niet die ruimte opeisen.

5. Voedselhulp

Voedselhulp kan, vooral als ze gedurende een lange tijd verstrekt wordt, landen afhankelijk maken, voedselgewoonten veranderen en de produktie van lokale boeren benadelen. In Unctad-verband dienen afspraken te worden gemaakt over de regionale verdeling van de voedselproduktie.

Toelichting:

Honger mag geen alibi zijn voor rijke landen om hun overschot aan voedsel te dumpen. Internationale afspraken zijn (helaas) alleen mogelijk in Unctad-verband.

6. Voedselnood

Bij akute voedselnood, b.v. in het geval van een natuurramp, misoogst of politiek konflikt, dient op zo'n manier hulp te worden gegeven, dat het benodigde voedsel, indien mogelijk, aangekocht wordt in het eigen land of de eigen regio.

Toelichting:

Met deze wijze van werken komen de hulpelden volledig ten goede aan de Derde Wereld. Een voorbeeld is de 'drie-hoeks-transaktie': de EG geeft geld, waarmee maïs wordt gekocht in Zimbabwe, dat wordt gebruikt ter leniging van de honger in Mozambique.

C. Lastenverschuiving

7. De lastenverschuiving van de faktor arbeid naar de faktoren grondstoffen, energie en kapitaal die de PPR voorstaat, zal in de landbouw een ontwikkeling bevorderen in de richting van een meer arbeidsintensieve en milieuvriendelijke produktie. Een verlaagd BTW-tarief op diensten in de landbouw en een verhoogd tarief op goederen is een kleine stap in de richting van zo'n verschuiving.

Toelichting:

De lastenverschuiving kan niet in de landbouw afzonderlijk doorgevoerd worden. Aangezien de landbouw een eigen BTW-tarief kent, kunnen via dit instrument wel veranderingen doorgevoerd worden.

8. Kunstmest

Op kunstmest wordt een extra heffing gelegd.

Toelichting:

De huidige kunstmestproductie kost veel fossiele energie. Een hoge kunstmestprijs bevordert het gebruik van dierlijke mest als plantenvoeding.

9. Bestrijdingsmiddelen

Op bestrijdingsmiddelen komt een grote heffing. De hoogte ervan is afhankelijk van de mate van gevaar voor gezondheid en milieu.

Toelichting:

De produktie neemt af, als er minder bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. Sommige middelen zijn tamelijk goedkoop en belangrijk in de hedendaagse bedrijfsvoering. De heffing zal daarom vooral bij de duurere en giftiger middelen effect kunnen sorteren.

10. Krachtvoer

Er komt een relatief hoge heffing op krachtvoer.

Toelichting:

Een heffing zal de invoer en het gebruik van krachtvoer, dat goedkoop Nederland binnenkomt, afremmen. Dat leidt tot een meer grondgebonden veehouderij. Een minder intensieve veehouderij gaat gepaard met minder mestoverschotten.

D. Kontingentering

11. De overproduktie van landbouwprodukten in de EG dient te verdwijnen. Er dient van een produkt niet meer geproduceerd te worden dan er behoefte is. Kontingentering met gelijktijdige prijsverhoging is een goed instrument om overschotproduktie te beëindigen, in ieder geval voor produkten waarvoor een dergelijke regeling uitvoerbaar is.

Toelichting

Kontingentering is een garantie voor een basishoeveelheid produkt (kwotum). Boeren en boerinnen moeten een hogere prijs krijgen voor het kwotum. De produktie boven het kwotum krijgt, eventueel in een gestaffeld systeem, de wereldmarktprijs of een strafheffing (superheffing). Bij de uitvoerbaarheid spelen een rol:

a. het gebruik van het produkt op eigen bedrijf of afzet aan andere landbouwbedrijven of partikulieren;

b. het benodigde controle-apparaat. Voor een aantal produkten, in het bijzonder degene die centraal worden ingenomen, zoals melk en suikerbieten, is kontingentering zonder al te veel problemen mogelijk.

Bij andere produkten, zoals graan, ligt dat anders. Als dat nodig is, moet ook voor deze produkten kontingentering worden ingevoerd. De EG geeft in 1987 ca. 10 miljard gulden uit aan de granen. Een produktiebeheersingssysteem mag dus best wat kosten. Worden de controle en de bureaucratie moeilijk en groot, dan zullen andere vormen van produktievermindering voor dergelijke produkten moeten worden gevonden. Oplossingen moeten dan bijvoorbeeld gezocht worden in subsidies voor de teelt van alternatieve produkten en voor extensivering van de produktie. Uiteraard is voor de produkten waarvan geen overschotten zijn, kontingentering niet aan de orde.

12. Verhandelbaarheid kwota

Kwota dienen niet vrij verhandelbaar te zijn en niet gekoppeld te worden aan de grond. Ze worden vastgesteld per land en per persoon.

Toelichting:

Kwotering is een systeem om de omvang van de produktie te beheersen. Het moet niet leiden tot handel in produktierechten, waardoor de kwota van minder kapitaal-krachtige boeren uiteindelijk bij de rijkere boeren terecht komen. Jonge boeren moeten een kans blijven houden. Kwota die vrij vallen worden aan kleine en beginnende bedrijven toegevoerd.

E. Andere maatregelen**13. Houtproduktie**

De EG moet de produktie van hout en vezelgewassen bevorderen door een heffing op import van hout en vezels.

Toelichting:

Teelt van vezelgewassen en bomen vormt gedeeltelijk een alternatief voor de landbouwproduktie. Minder invoer van hout helpt het tropisch regenwoud ontzien.

14. Niet braakleggen

Om de agrarische produktie te verminderen moet er geen grond braak worden gelegd of onder een dekvruchtverplichting worden gebracht. Het is beter het gebruik van de grond minder intensief te maken, zodat milieu en bodemvruchtbaarheid worden behouden en verbeterd.

Toelichting:

Vooraf minder goede grond zal braakgelegd worden, wat weinig oplevert voor een produktievermindering. Het braakleggen van grond zal gepaard gaan met intensivering van de produktie op de overige grond en zo weer produktie-uitbreiding opleveren. Ook kan het leiden tot verwaarlozing van de braak gelegde percelen. Als kortdurende maatregel ter snelle beëindiging van de overproduktie is een roulerende dekvruchtverplichting (dat is een verplichte vorm van braakleggen) gepaard gaand met een prijsverhoging aanvaardbaar.

F. Bedrijfsstructuur

15. De landbouw vindt plaats in kleine ondernemingen, die gebaseerd zijn op individueel ondernemerschap. Deze bedrijfsstructuur mag niet afhankelijk zijn van niet-of onderbetaalde arbeid van gezinsleden. De meewerkende partner moet fiscaal gelijk berechtigd worden.

Toelichting:

In de heersende gezinsbedrijvenideologie wordt de 'rek' van de gezinsbedrijven geprezen, die voortvloeit uit de on- of onderbetaalde arbeid van gezinsleden of uit inkomsten van buiten het bedrijf werkende gezinsleden. Dit is sociaal onverantwoord. Wel is de landbouw een maatschappelijke activiteit van ondernemers, die inspelen op de maatschappelijke behoefte, daarbij risico's nemen, de eigen kwaliteiten en mogelijkheden inzetten en daarmee een flexibel en efficiënt werkend geheel binnen gestelde randvoorwaarden proberen te realiseren. De waardering daarvoor dient tot een voldoende inkomen te leiden; elk uur van elk gezinslid dient echter mee te tellen. Onder deze voorwaarden is het stelsel van gezinsbedrijven beter dan een industriële vorm van landbouwbedrijven.

16. Grond- en overnamebeleid

Het instrument van pacht dient gemoderiseerd en meer gebruikt te worden. Een grondbank moet jonge boeren en boerinnen in staat stellen (delen) van hun grond aan de overheid te verkopen en vervolgens te pachten. Verkoop van Domeingrond (overheidsgrond) wijzen wij af.

Toelichting:

Bij bedrijfsovername is pacht van grond een goede oplossing van financieringsproblemen.

17. Inkomensbeleid

Uit de markt vloeit voor de boer onvoldoende zekerheid voort. Inkomensvoelers, zo nodig ter aanvulling van het inkomen uit de markt kunnen een bestaansbasis verschaffen. Een basisinkomen kan hier ingepast worden. Voorts wordt via importheffingen aan de EEG-grenzen prijssteun gegeven.

Toelichting:

Een ongeregelde vrije landbouwmarkt zal tot ontvolking en verwildering van het platteland leiden. De maatschappij moet het wat waard zijn dat te voorkomen. Inkomensmaatregelen zijn hiervoor instrumenten. De mate waarin en de mogelijke vormen kunnen in ieder EG-land verschillend zijn. De EG-gelden moeten op deze manier rechtstreeks aan de boeren ten goede komen. Interventie wordt overbodig.

H. Milieu**18. Vermesting en verzuring**

De overbesteding door de landbouw moet worden beëindigd en de uitstoot van verzurende stoffen tot een minimum beperkt. Hierbij is aan vermindering van de veestapel niet te ontkomen.

Toelichting:

Het mestoverschot moet verdwijnen door maatregelen als:

- minder mineralen in het veevoer;
- vervanging van kunstmest door dierlijke mest;
- eventueel verantwoorde verwerking.

In de mate waarin die maatregelen onvoldoende zijn zal de veestapel moeten verminderen. De bijdrage van de landbouw aan de verzuring moet behalve door vermindering van de hoeveelheid mest ook bereikt worden door maatregelen als b.v. mestinjeektie. Zowel de overbesteding als de beperking van de verzuring door de landbouw is alleen te bereiken door een creatieve regelgeving.

19. Betaling van de boer voor zijn milieutaak

Voor de 'natuur- en landschapsprodukten' die een boer tot stand brengt of in stand houdt, (bijvoorbeeld een houtwal of een goede broedplaats voor weidevogels), krijgt deze een jaarlijkse premie.

Toelichting:

De boer treedt op als beheerder van het milieu en landschap. Waar hij/zij daarin slaagt moet zij/hij er voor betaald worden. Een goede aanzet hiertoe wordt gegeven door de investeringsregelingen in sommige provincies voor landbouwbedrijven met verbrede doelstelling, dat wil zeggen: naast voedselproduktie ook het behoud van het milieu.

20. Er moet een fonds worden ingesteld om landbouwers te steunen, die willen omschakelen op een milieuvriendelijker landbouw. Onderzoek en voorlichting moeten meer aandacht besteden aan biologische geïntegreerde preventie en be-

strijding.

Toelichting

De omschakeling van traditionele landbouwmethode naar een milieuvriendelijker bedrijfsvoering vergt meestal enige jaren. Boeren en boerinnen die in zo'n omschakeling willen investeren, verdienen steun.

21. Beheersgebieden en de tweedeling in de landbouw

In de huidige situatie vergroot een beheersovereenkomst de biologische mogelijkheden van een bepaald perceel of gebied. Scheiden van de landbouwgebieden in intensieve en niet-intensieve is echter niet gewenst.

Toelichting:

Weidevogels laten zich niet aan een beperkt gebied vastklusteren. Milieumaatregelen moeten meestal gelden voor grote gebieden, willen ze effectief zijn. Een ander nadeel van een scheiding is, dat er twee soorten boeren ontstaan. Dit soort tweedeling past niet bij onze doelen. De PPR is voor het behoud van het gehele milieu en landschap. Bijzondere en zeer kwetsbare natuurgebieden kunnen bij uitzondering tot beheersgebied worden verklaard.

I. Welzijn van dieren en biotechniek

22. Het houden van dieren op een kwelende manier wordt verboden, zowel in Nederland als in de EG.

Toelichting:

Uitgangspunt voor de Wet Welzijn Dieren dient te zijn: niets mag, tenzij het wordt toegestaan. Het houden van kippen in legbatterijen, het houden van kalveren als kistkalveren, het aanbinden van zeugen e.d. mag dus niet meer.

23. Biotechniek

Voor het uitvoeren van biotechnologische ingrepen, in bijvoorbeeld de erfelijke ma-

terie van plant en dier, worden maatstaven ontwikkeld, die in de regelgeving van nationale en internationale organen worden opgenomen. Het geven van 'oktrooi-recht' op genen moet worden afgewezen.

Toelichting:

Wil in de agrarische sektor veilig en verantwoord van nieuwe biotechnologische mogelijkheden gebruik worden gemaakt, dan is politiek-demokratische controle nodig. Wetgeving en inspectie zijn vereist, vooral als deze technologie in handen is van grote private ondernemingen met enorme belangen. Bij het oktrooieren van genen zou de macht van een enkel bedrijf over een gewas te groot worden.

24. Hormonen

Hormoontoepassing om de produktie bij dieren te verhogen is verboden. De EG weert de invoer van produkten waarbij hormonen zijn toegepast.

Toelichting:

Het opjagen van de produktie met behulp van hormonen zal in het algemeen de levensduur verkorten. We vinden dit ontoelaatbaar. We kunnen ons indenken, dat hormonen incidenteel worden gebruikt om bepaalde problemen op te lossen (bijvoorbeeld het beëindigen van de laktatie). Voor deze gevallen kan dan een uitzondering worden gemaakt.

J. Belangenbehartiging

25. Zolang het Landbouwschap nog bestaat, moet gestreefd worden naar uitbreiding van het aantal tegenwoordige organisaties in het bestuur.

Toelichting:

De belangen van de alternatieve landbouwers, de boerinnen, de jonge boeren en de kleine boeren worden onvoldoende behartigd door de standsorganisaties. Deze groepen dienen door hun specifieke organisaties in het Landbouwschap vertegenwoordigd te worden. Op termijn moeten publiekrechtelijke organen in de landbouw afgeschaft worden.

EMANCIPATIEPROJEKT GEPROLANGEERD

'ER ZAL HARD GEWERKT MOETEN WORDEN, EN GEBEDEN VOOR MOOI WEER'

Meer vrouwen in de politiek

Afgelopen vrijdagmiddag, op een tijdstip dat normale mensen al lang in het kafé of aan de huiselijke haard gekluisterd zitten, kwamen er in Utrecht op uitnodiging van het emancipatieproject van de PPR nog eens veertig doorzitters bijeen om de resultaten van drie jaar noeste arbeid te evalueren. De vertrekkende emancipatiewerkster Marie-José Burger maakte zelf de balans op. De partijvoorzitter en een „deskundige van buiten” deden er nog een schepje boven op. „De vrouwenbeweging mag dan uit de mode zijn, de vrouwen doen weer aan de mode mee. Maar niets is meer als vroeger, als de mannen dat soms mochten denken.”

Met het feminiseringskongres van 1984 werd beoogd het draagvlak voor feminisering in de PPR te verbreden. „Ironie, omzetten in openheid voor dialoog”, noemde Burger dat en ze gaf aan dat er sindsdien in de PPR heel wat is veranderd. Feminisering is op dit moment een van de belangrijkste discussiethema's binnen de partij, mannen en vrouwen zijn meer met elkaar in gesprek, „vrouwenstandpunten” roepen minder agressie op dan een aantal jaren geleden. Deelname van vrouwen aan de bestuursorganen van de partij blijkt echter aanzienlijk moeilijker af te dwingen.

Vanuit het emancipatieproject is erg veel nadruk gelegd op vergroting van het aantal vrouwen in PPR-organen. Alleen in 1985, toen de uitspraken van het feminiseringskongres nog vers in het geheugen lagen, heeft dat tot een duidelijk resultaat geleid. Van de 18 bestuurskandidaten waren er 10 vrouwen. Inmiddels is de energie waarmee vrouwen actief worden geworven nogal tanende. Het resultaat is dat er voor het komende, in april te kiezen bestuur, nog maar drie vrouwelijke kandidaten zijn. Er zijn nog steeds te veel belemmeringen voor vrouwen om actief te worden, zegt Marie-José Burger, en daar moet meer aan gebeuren. „Ook in een tijd die voor de PPR geldt als er op of er onder; of is feminisering dan opeens een luxe?” Om aan deze dreiging enig tegenwicht te bieden zal het nieuwe project, opnieuw voor drie jaar gesubsidieerd, zich ten doel stellen om bij de komende gemeenteraadsverkiezingen zo veel mogelijk vrouwen op verkiesbare plaatsen te krijgen.

Schandpaal

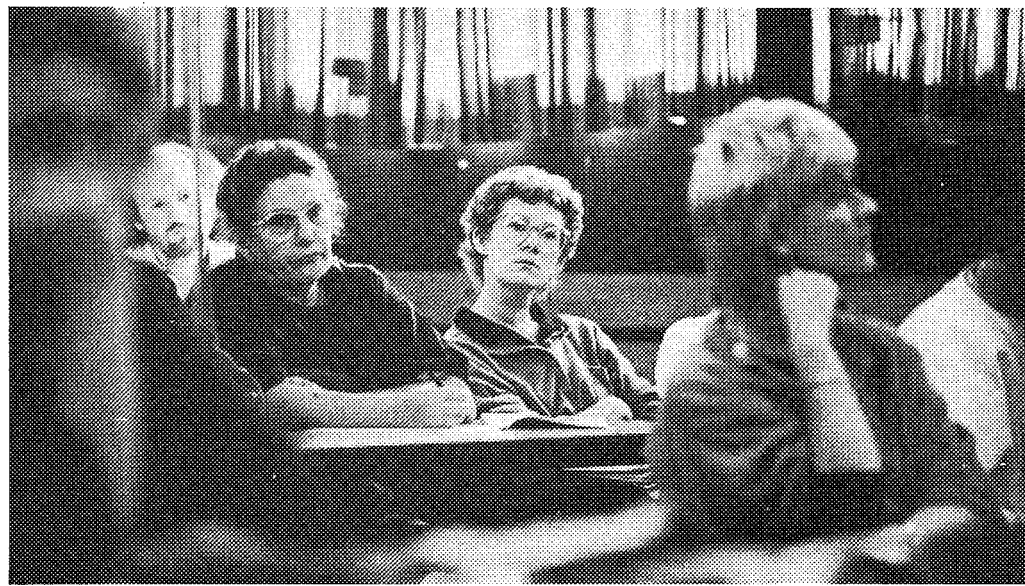
Net als Burger, zag ook partijvoorzitster Janneke van der Plaats de laatste jaren wel degelijk enige verandering in positie en opstelling van vrouwen in de politiek. Vrouwen zijn zelfbewuster geworden, hun bijdrage aan het politieke bedrijf wordt als meer vanzelfsprekend geaccepteerd. Daardoor is onderlinge kritiek in openlijke vorm tot de mogelijkheden gaan behoren. Dat moet als winst worden beschouwd. Het emancipatieproject heeft, volgens van der Plaats een belangrijke bijdrage geleverd aan het stimuleren van de discussie in de PPR. „De tijd van het feminiseringskongres was de leukste en moeilijkste periode van mijn bestuurslidmaatschap. Toen gebeurde er tenminste wat.” Dat de toenmalige kongressuitspraak over mannen die „vooralsnog” als tegenstander moesten worden beschouwd zoveel stof heeft doen opwaaien komt volgens de partijvoorzitster door onbegrip bij mannen zowel als vrouwen. „Het ging er niet om elke individuele man aan de schandpaal te nagelen. Het ging er om de noodzaak tot mobilisatie en strijd te benadrukken.” Als het aan van der Plaats ligt, wordt er de komende tijd, behalve over de deelname van vrouwen op lokaal nivo, opnieuw driftig over kwaliteitscriteria gepraat. Er circuleren mooie lijstjes, maar er gebeurt te weinig mee. „Over verschillen in kwaliteit en de vraag welke

kwaliteit we op welke plaats willen, wordt nauwelijks gesproken.”

„Er moet nog hard gewerkt worden, en gebeden voor mooi weer”, zo vatte organisatiedeskundige Jacqueli-

ne van der Pol de toekomst van het emancipatieproject samen. Het project riep bij haar het beeld op van een „tuintje”. De tuin is ontworpen en er is ingezaaid, maar, u voelt het al aan, er zal nog geogst moeten worden. Van der Pol benadrukte het belang van voortdurende aanpassing en verandering. Na bestudering van de jaarverslagen van het project leek ze zich als buitenstaander („ik ben de recensent die het stuk niet heeft gezien”) nogal zorgen te maken over het vernieuwend vermogen van de partij. „Als de PPR niet meer innoveert, dan tast dat het bestaansrecht van je partij aan.” Daar was iedereen het wel mee eens.

BRAM VAN OJK

FOTO'S: FRED JANSZ

BESLUITELOOSHEID OVER DEKKER:

GESTOEI IN KAMER NIET MEER DAN SCHIJNGEVECHT

Het kabinet blijft alsmat besluiteloos als het gaat om de nieuwe structuur van de gezondheidszorg (plan-Dekker). Staatssecretaris Dees heeft de ondankbare taak om via gegoochel met allerlei bezuinigingsmaatregelen deze besluiteloosheid te kamoufleren. Bij de behandeling van de begroting voor Volksgezondheid, bleek vorige week dat dit hem niet erg lukt.

In haar korte bijdrage vroeg Ria Beckers om één concrete toezegging: dat er nog in het begin van dit jaar een definitief besluit wordt genomen over de structuur van de gezondheidszorg, en dat de bewindslieden daarvoor desnoods hun positie in het kabinet in het geding brengen.

Dees zag bij de begrotingsbehandeling een flink aantal van zijn voorstellen sneuvelen. De tandarts

blijft in het ziekenfondspakket en de extra bijdrage per ziekenfondsverzekerde gaat niet door. Over de voorgestelde besparing op het medicijngebruik is verdere discussie nodig. Toch wordt er nog flink wat bezuinigd: er komt een *specialistengeeltje* (doorverwijzing kost je 25 gulden), de herstellingsoorden moeten sluiten volgens plan en de eigen bijdrage voor psychotherapie gaat omhoog.

Opnieuw een werkster

De nieuwe emancipatiewerkster van de PPR heet Ella Bartowska. De sollicitatiecommissie vroeg van haar (en de andere kandidaten) onder meer een „hoge frustratiedrempel”. „Dat klinkt heel ontmoedigend en is allesbehalve reklame voor de PPR”, zegt Ella achteraf. „Maar zonder in al te naïef optimisme te vervallen, durf ik te zeggen dat ik me niet zo snel zal laten ontmoedigen.”

Ella Bartowska zal zich met name bezig houden met de deelname van vrouwen op lijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen in 1990. „Minstens de helft van de PPR-kiezers is vrouw, maar slechts 26% van de PPR-zetels in gemeenteraden wordt door vrouwen bezet. Dat moet minstens 50 worden.” Bartowska gaat zich, om dat doel te bereiken vooral richten op het actieve, lokale kader van de PPR. Vrouwen kunnen extra scholing en vorming krijgen ter ondersteuning van hun actieve deelname op verkiezingslijsten. Voor vragen en suggesties is Ella bereikbaar op telefoonnummer: 020 - 24 75 70.

Ella Bartowska

Leonieke Daalder

Inhoudelijke verdieping bij jongeren

Behalve geluidstechnica bij Eton Grop (toernee door onder meer Polen, Hongarije en België) is Leonieke Daalder sinds januari betaald medewerkster bij de Stichting Jongeren Werk. Afgelopen zomer studeerde ze af als politicologe aan de Universiteit van Amsterdam. Een van de eerste sollicitaties was meteen raak. Leonieke Daalder is geen PPR-stemmer. Dat was ook niet nodig. Interesse in linkse politiek bleek voldoende. Inhoudelijk werk en vorming zijn haar belangrijkste taken. „Het bestuur van de PPR-jongeren zorgt ervoor dat de zaak draaiende wordt gehouden. Ik kan me als nieuw iemand gaan bezig houden met inhoudelijke verdieping.”

Als het aan Leonieke ligt, komt er veel meer aandacht voor het publiciteitsbeleid van de PPR-jongeren. „Ze hebben best aardige ideeën, ze denken over dingen na. Maar meer mensen moeten er van horen.”

In afwachting van de komende structuurveranderingen van Dekker was het kamerdebat niet meer dan een schijngevecht. Ria Beckers: „Jarenlang heb ik veel aan deze begroting gedaan. Op allerlei vragen wordt dan zeer gedetailleerd ingegaan. De vraag welke kant het structureel op moet, werd nooit beantwoord. Dit keer had ik geen zin in dat spelletje.”

Gebundeld

In de golf van kritiek die volgde op de voorstellen van Dekker en de zijnen, viel het op dat de PPR-fractie het rapport „het voordeel van de twijfel” wilde gunnen. Wat is er nou zo goed aan?

Beckers: „Het belangrijkste is de doorbraak naar een volksverzekering (in het plan-Dekker: basisverzekering). Dat is een stap in de richting van een voor iedereen toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg. CDA en VVD voeren nu strijd over de wenselijkheid van de basisverzekering. Het CDA wil wel. Daarmee moeten we ze steunen.” Overigens is Ria Beckers het met heel veel kritiek op de Dekker-plannen hartgrondig eens. Zo hebben „Vrouwen Blijven Eisen” er recentelijk nog eens op gewezen dat vrouwen in de voorstellen financieel extra worden belast. Pil, abortus en sterilisatie gaan als het aan Dekker ligt uit het basisvoorzieningspakket. Wat het kabinet van deze onzalige plannen overneemt, zal nog moeten blijken.

JAN HUISMAN.

De kerngroep van de PPR van 31 januari 1976 gooide roet in het eten. Men wilde dat de besprekingen met de PvdA over het programstuk stopgezet werden. Het aannemen van een motie met deze intentie was het sluitstuk van een discussie die op 27 november van het jaar daarvoor was begonnen.

In Amsterdam zat sinds 1974 tot zijn eigen verwondering het toenmalig PPR-lid Roel van Duyn in het kollege van B en W. De verhoudingen tussen de PvdA-wethouders en de eigenzinnige Van Duyn waren bar slecht. Op 27 november kwam de tegenstelling naar buiten naar aanleiding van een ruzie in het kollege over de procedure die Roel gevolgd zou hebben in verband met zijn minderheidsnota over de Kalkarheffing. Burgemeester Samkalden kwam met de, voor een benoemd kollegelid, vreemde uitspraak: 'hij eruit of ik eruit'. Spoedig daarna zeiden alle PvdA-wethouders het vertrouwen in Roel op en dreigden hem zijn portefeuille af te nemen. Roel gaf in de PPR-aktiekant van januari 1976 een verklaring voor het konflikt. 'Ik heb getracht behalve wethouder ook woordhouder te zijn. Ik heb mij aan mijn opdrachten gehouden.

Dat is wat Lammers (PvdA-wethouder, hvc) zo tegen stond.' Volgens hem vereenzelvigde de PvdA-wethouders zich met technologie en economische groei. Amsterdam moest groot worden: beton, kantoorflats, asfaltbanen en voorhavens. 'Dan is de PPR met de nadruk op leefbaarheid en democratie een onding.'

Ruilen

Van Duyn schreef over zijn ervaringen als wethouder een verslag dat onder de titel 'En tranen' als boekwerk is verschenen. Het landelijk bestuur van de PvdA ging zich al in een vroeg stadium met deze kwestie bemoeien. Dat was voor het PPR-bestuur aanleiding haar licht eens op te steken. Voor partijvoorzitter Ria Beckers was het al gauw duidelijk dat op de door Roel gevolgde procedure met betrekking tot de Kalkarheffing niets viel aan te merken. Volgens haar was de aanval op de wethouder in feite een aanval op het Progressief Akkoord dat sommigen in de PvdA vanaf het begin niet hadden zien zitten. De PvdA hield de PPR voor: Roel moet weg. B en W had verklaard niet meer met hem samen te kunnen werken. Vice-voorzitter Jaap van der Doef raadde de PPR aan Roel in te ruilen voor Peter Lankhorst die dan een portefeuille kon krijgen die de PPR dat jaar daarvoor al begeerd had. De PPR zag echter geen enkele aanleiding om Roel terug te fluiten. De PvdA had nooit hard kunnen maken dat Van Duyn niet functioneerde en dat met hem niet viel te werken. Beckers meende dat het niet om een persoonlijk konflikt (zoals in de PvdA werd gesuggereerd) maar om een politiek konflikt ging. 'Als de PvdA een PPR-wethouder wipt, die zich juist voor de inhoud van dat akkoord sterk maakt, dan betekent dat wel degelijk een aantasting van de programmatische inhoud van het akkoord en een marchanderen met de aan de kiezers gedane belofte.' In een gesprek tussen de twee landelijke besturen op 17 december maakte de PPR duidelijk dat de rol die het bestuur van de PvdA speelde rechtstreeks de landelijke samenwerking raakte. De betrouwbaarheid van de PvdA was in het geding.

De kerngroep van 20 december wijdde een uitgebreide discussie aan de ontstane situatie. Opmerkelijk was dat veel sprekers soortgelijke ervaringen hadden met de PvdA in hun gemeente. De PvdA nam het vaak niet zo nauw met de gesloten overeenkomsten. De kerngroep verklaarde dat de betrouwbaarheid van de PvdA als partner al te vaak in twijfel

ROEL MOET HANGEN:

'ER WORDT GESJACHERD EN ER ZIJN INTRIGES'

De PPR en de PvdA hebben al jarenlang een haat-liefde verhouding. Beide partijen hebben inhoudelijk veel overeenkomsten en mikken op een electoraat dat voor een groot deel gelijk is. Eens in de twee maanden ontmoeten de twee elkaar in het Progressief Overleg om samen met andere progressieve partijen te discussiëren over allerlei politieke kwesties. Nu levert dat tegenwoordig voor de PPR niet zoveel meer op. Bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1986 wilde de PvdA al niet eens een lijstverbinding meer. Dat was 11 jaar geleden nog wel even anders. Toen nam de PPR samen met de PvdA deel aan het kabinet Den Uyl en waren er werkzaamheden gestart om te komen tot een gezamenlijk programma voor de nieuwe regeringsperiode.

getrokken kon worden. Alle besprekingen met de PvdA die moesten leiden tot een nieuw regeerakkoord werden opgeschort tot het moment waarop door het partijbestuur van de PvdA garanties gegeven werden dat de PvdA weer beschouwd kon worden als een betrouwbare samenwerkingspartner. Minimaal diende het partijbestuur van de PvdA zich te distantiëren van het gedrag van de Amsterdamse raadsfractie.

Kaarten

In een bijeenkomst van de bestuursdelegaties op 6 januari werd duidelijk hoe de kaarten lagen. Indien de PPR Roel niet zou terugtrekken zou er in de Amsterdamse raad een motie van wantrouwen worden aangenomen waardoor het akkoord opgeblazen werd. Het PvdA-bestuur zou in die situatie de motie ondersteunen. Voor de PvdA waren personen in laatste instantie ondergeschikt aan het overeind houden van de politieke doelstellingen. Het PPR-bestuur sprak nogmaals uit dat zolang er niets op het gedrag van Roel was aan te merken er ook niet geëist

kon worden dat hij zou vertrekken. Ria Beckers merkte op dat het voor de PPR een principiële zaak was. 'Julie laten mensen er onderdoor gaan; er wordt gesjacherd en er zijn intriges. Julie bedrijven toch op een andere wijze politiek dan wij.'

Op 7 januari werd een motie van wantrouwen tegen Roel van Duyn aangenomen. Tegen het advies van de vergadering van het gewest Amsterdam, maar met de steun van het landelijk bestuur had een groot deel van de PvdA-fractie voorgestemd. In een brief trachtte het PvdA-bestuur de PPR-kerngroep ervan te overtuigen dat de samenwerking niet beëindigd moest worden. Toen gebleken was dat de Amsterdamse burgemeester en de PvdA-wethouders niet bereid waren de beslissing van de Raad over Van Duyn uit te stellen had het partijbestuur noodgedwongen moeten meewerken aan de motie van wantrouwen. Het partijbestuur had een unaniem stemmende fractie gewild om zo duidelijk te maken dat het uitsluitend ging om een personele wijziging, die door de tegenstellingen binnen het kollege noodzakelijk was geworden.

Op de PPR-kerngroep van 31 januari stonden 2 moties centraal. In de motie die door het partijbestuur was ingediend werd de deur naar de totstandkoming van een gemeenschappelijk programma nog niet geheel gesloten. In een enquête van het bureau Lagendijk was duidelijk geworden dat 74 % van de PPR-stemmers niet wilde dat de kwestie Amsterdam gevolgen zou hebben voor de landelijke samenwerking. Het partijbestuur wilde na een eventuele redelijke uitspraak van de PvdA-partijraad in februari wel een streep onder de kwestie zetten. Voorkomen moest worden dat de publiciteit in het nadeel van de PPR zou omslaan.

Deur

Een minderheid van het bestuur had de deur al dicht willen doen. Op de kerngroep kozen zij openlijk voor een motie van de actiecentra Lisse en Dordrecht die inhield dat de besprekingen over het programstuk zouden worden stopgezet. Een regeerakkoord met de PvdA en andere partijen kon er wel komen. Bestuurslid Jaap de Jong, die het minderheidsstandpunt toelichtte, meende dat de motie van het partijbestuur uiteindelijk toch zou uitkomen bij wat de motie Lisse direct wilde. Hij vond die motie daarom duidelijker en naar buiten toe eerlijker. De motie Lisse werd met een kleine meerderheid van 55 tegen 40 stemmen aangenomen en de programbesprekingen werden stopgezet. De PPR maakte tegen de grote broer duidelijk dat het zo niet langer kon. De PPR zou met een eigen programma de verkiezingen ingaan. Een gezamenlijk regeerakkoord met de PvdA zou nog wel tot stand komen. Dat zou de PPR en de PvdA niet meer in de nieuwe regering brengen. Het tweede kabinet Den Uyl bleek een illusie.

HANS VAN EGDOM

WILHELM VERSCHUREN VROLIJK

waar de wereld onder gebukt gaat. Maar ja, dat zijn weer van die depressieve gedachten uit het pré-jofele tijdperk. Zo bestaat de PPR in 1988 20 jaar. Nou en, zul je zeggen, het blote feit dat je zo'n klubje organisatorisch op de been kunt houden is toch geen reden om je te buiten te gaan aan wat dan ook? Vriend en vijand staan echter verbluft te kijken dat zo'n zieltogend partijje er nog zo'n uitgebreid feestprogramma weet uit te persen. Nu is het aan ons, gewone leden om er wat van te maken. Hebben jullie dus niet

het hart in je donder om met van die zware hoofdpijnonderwerpen aan te komen bij de essaywedstrijd. Om bij de fotowedstrijd platen in te sturen met ellende. Om bij PPR-sportief weer met een sjagrijnige kop te gaan zitten schaken. Het is lachen geblazen in 1988! Een jubileumkongres over het huishoudelijk reglement! En met als klap op de vuurpijl een inhoudelijke discussie over de landbouw! Ik lig bij voorbaat al blauw, zeker nu ik vernomen heb dat wegens het jubileum het Reglement van Orde buiten

werking wordt gesteld om er weer eens een ouderwets vrolijk zootje ongeregeld van te maken. Daarna komen we met een boekje op de proppen met de ludieke titel 'Vreemd Gaan in Gedachten'. En natuurlijk gaat dat niet over Aidspreventie of relatieproblemen, hè jakkie, nee. Vrolijk gemutst gaan de auteurs op zoek naar Nieuwe Solidariteit. Met wie verklap ik nog even niet, maar toen ik het hoorde rolde ik gillend van de lach over de vloer. Moet ik nog verder gaan, vrolijke vrienden? Moet ik nog wijzen op het Flitsende Feest in September? Nee toch zeker! Reserveren jullie maar vast een plaats in de kaakkrampliek.

Nu zijn er helaas van die serio's onder ons, die het niet voor elkaar kunnen krijgen om het leed van de wereld van zich af te schudden. Die hooguit, met schier bovenmenselijke inspanning, de lach van een boer die kiespijn heeft twee seconden kunnen volhouden. Willen die in 't vervolg misschien even bij de kiezers uit de buurt blijven? Doe ik ook al jaren!

Daar sta ik van te kijken! Blijkt 1988 door de partijtopy te zijn uitgeroepen tot het Internationale Jaar van de Vrolijkheid! Nu had ik geheel zelfstandig al enkele vage plannen ontwikkeld voor goede voornemens voor dit kakelverse jaar, maar Vrolijkheid, daar was ik nog niet opgekomen. Het ligt ook niet voor de hand. Ik word kaal door de zure regen, er sterft elke dag een diersoort uit en zelfs bij D'86 denken ze al na over het jaar 2000 omdat er aan 1989 toch al niks meer te veranderen valt. Daar kunnen we toch bezwaarlijk met z'n allen om gaan zitten lachen. Toch zal het moeten, heb ik gelezen. Wanneer de ernst van de problemen op onze gezichten valt af te lezen stoten wij de kiezers af. Dat is niet de bedoeling, integendeel zelfs. We hebben juist meer kiezers nodig om iets aan al die problemen en misstanden te kunnen dóen. Het lijkt mij op het eerste oog een oproep tot kiezersbedrog, want zodra ze massaal op ons gestemd hebben laten wij ons vrolijk masker onmiddellijk zakken en konfronteren we hen met de ernstige problemen

RADIKALEN KRANT

UITGAVE PPR, 15 FEBRUARI 1988, NUMMER 2

Philips werd verrast door de vele reacties van heftige verontwaardiging na het bekend worden van haar richtlijn inzake seropositieven. Philips vond dat sollicitanten die besmet zijn met het Aids-virus, maar de ziekte niet hebben, niet bij het concern zouden mogen werken. De artsorganisatie KNMG, Aidsdeskundigen, diverse belangenorganisaties en een aantal politici wezen erop dat de noodzaak tot het uitvaardigen van een dergelijke richtlijn bij het aannemen van personeel volkomen ontbreekt. De door Philips gehanteerde norm werd als diskriminerend gekenschetst. Ria Beckers stelde meteen kamervragen. Staatssecretaris Dees van volksgezondheid noemde het optreden van Philips in strijd met het regeringsbeleid, dat uitgaat van een terughoudend gebruik van de Aids-test en een zorgvuldig omgaan met de resultaten van die test. De bedrijfsartsen van Philips probeerden zich te verdedigen door te wijzen op de grote risico's voor de ziektekosten- en pensioenverzekeringen. (Philips heeft een eigen pensioenfonds.) Dat werd echter onmiddellijk als een gezocht argument bestempeld, gezien het kleine aantal personen waar het om gaat. Bovendien kan deze gedachtegang, als hij konsekvent wordt doorgevoerd, grote groepen mensen uitsluiten van het arbeidsproces. Om eens wat groepen te noemen: hardnekkige rokers, stevige drinkers, vetzuchtige typen.

Snel na het opkomen van deze storm van protest en verontwaardiging haalde Philips bakzeil door de richtlijn op te schorten.

Normen

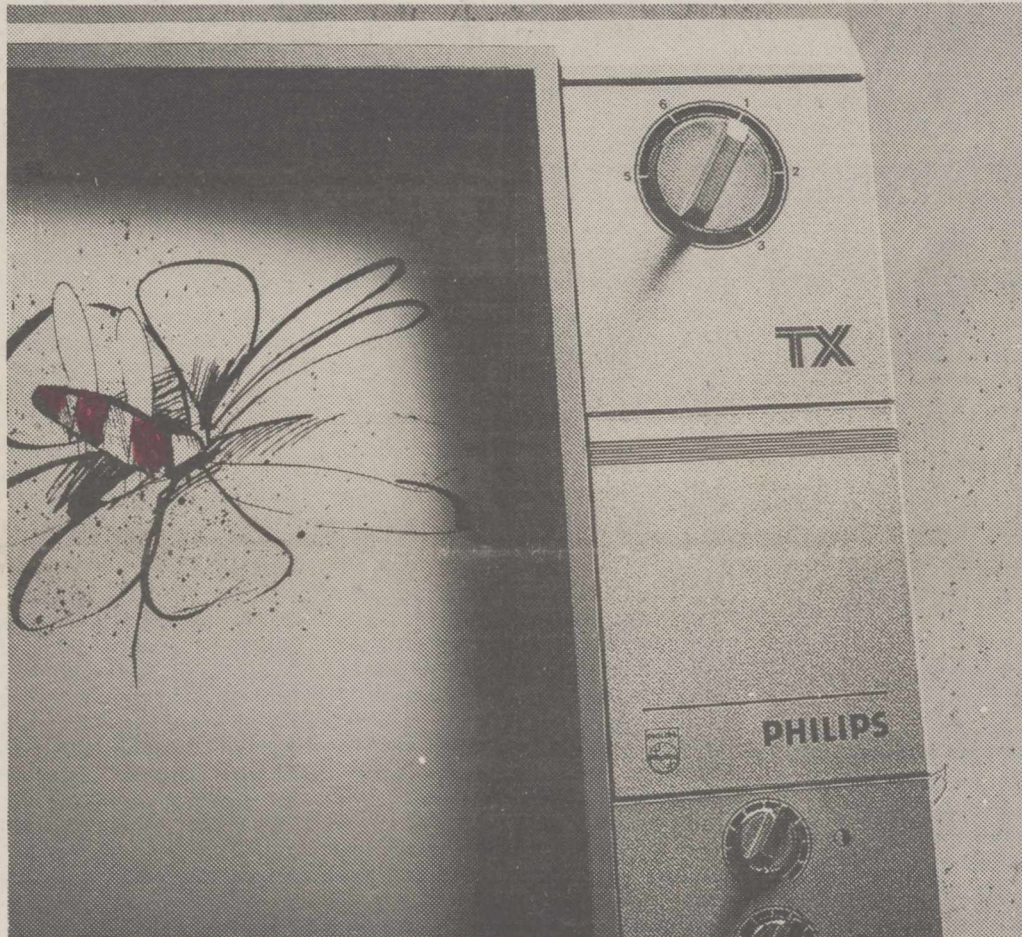
De PPR-werkplaats Ethiek besprak het Aids-beleid op een aantal discussie-avonden. Inzet van de discussie was het formuleren van ethische normen en het komen tot een beoordeling van de algemene geldigheidswaarde van die normen. Op de eerste avond werd gepraat aan de hand van concrete stellingen. Er ontstond zich een brede en academische discussie met als hoofdlijn: elke burger is verantwoordelijk voor zijn of haar eigen (al of niet risikovolle) seksuele contacten. De overheid moet zich daarin terughoudend opstellen. Het is de taak van de overheid om, door middel van goede voorlichting over mogelijke risico's en preventie maatregelen, in het belang van de volksgezondheid veilig gedrag bij haar burgers te bevorderen.

De aanwezigen tijdens de werkplaats-bijeenkomsten waren het erover eens dat overheidsingrijpen of -maatregelen, die gericht zijn op de patiënt in plaats van op de ziekte, stigmatiserend werken. Dat zal de hulpverlening en het tegengaan van verspreiding van de ziekte bemoeilijken.

Aan Philip Waller, die de discussie-avonden mee voorbereidde, de vraag wat men in de werkplaats van het huidige Nederlandse beleid vindt. „Er is geen kritiek op het huidige Nederlandse Aids-beleid. De vraag is wel of Nederland dit huidige beleid overleed

WERKPLAATS ETHIEK PRAAT OVER AIDS VRAGEN OVER SEROPOSITIEVEN EN PHILIPS

Een goede voorlichtingscampagne van de Nederlandse overheid heeft de dreigende angstpsychose voor Aids voorlopig bezworen. Niet het stigmatiseren van Aids-patiënten en seropositieven staat centraal in de aandacht, maar preventie is het parool. De bedrijfsartsen van Philips hadden het moeilijk met deze benadering. Juist dit verschil in benadering maakt de huidige discussies in de PPR-werkplaats Ethiek actueel.

NIEUWE PUBLIKATIE PPR-STUDIESTICHTING 'VREEMD GAAN IN GEDACHTEN'

Elke zichzelf respekterende partij geeft zich aan de vooravond van de jaren negentig bloot door te komen met publikaties die een herdefiniëring beogen van de eigen principiële stellingnames en de eigen daaruit af te leiden praktische politiek. Het CDA kwam met het rapport over de Verantwoordelijke Samenleving, de PvdA publiceerde Schuivende Panelen en de VVD baarde het Bestek-verhaal. Het partijbestuur van de PPR heeft onlangs een groep mensen aan het werk gezet met als opdracht een soortgelijk verhaal te schrijven. De PPR-Studiestichting vroeg vorig jaar al aan Bram van Ojik een boek te schrijven waarmee de radicalen de jaren negentig met nieuw elan tegemoet zouden kunnen treden.

In het voorjaar van 1987 ontstond zich in het bestuur van de PPR-Studiestichting een diepgravende discussie over het begrip solidariteit. Aanleiding voor die discussie werd gevonden in twee ontwikkelingen. Op de eerste plaats was dat het feitelijk kabinetsbeleid dat weinig over liet van de gedachte aan solidariteit. Op de tweede plaats was dat het denken binnen de linkse politieke partijen zelf, waar naar het leek het begrip solidariteit in het gedrang kwam door het nieuwe begrip individualisering. In de loop van de discussies, die meerder maanden duurden, werd een ruw beeld geschetst van hoe het goede uit het oude begrip solidariteit verbonden zou kunnen worden met het goede uit dat nieuwe begrip individualisering. Op diverse terreinen van politiek beleid werden globale beschrijvingen gemaakt van hoe een hernieuwde radikaal-linkse politiek vorm zou kunnen krijgen.

De problematiek was zo alomvattend en het belang van de discussie was zo groot dat het bestuur besloot te bezien of het mogelijk zou zijn een boek over deze thematiek uit te brengen. Als auteur voor het boek werd gedacht aan Bram van Ojik, voormalig medewerker van de Studiestichting waarvoor hij onder andere het PPR-Schrift over Basisinkomen geschreven had. Bram was onmiddellijk enthousiast voor het idee en aanvaardde de opdracht, nadat de Studiestichting akkoord was gegaan met de door hem gemaakte opzet voor het boek. Het boek moest in Brams visie gaan bestaan uit een viertal hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk zou zich bezig houden met maatschappelijke en politieke trends en ontwikkelingen. Trefwoorden daarin zouden onder andere zijn: no-nonsense, post-modernisme, individualisering, yuppies. In hoofdstuk twee wilde Bram ingaan op het

feitelijke -en dan met name sociaal-ekonomische-beleid zoals dat door de laatste kabinetten gevoerd werd en wordt. Daarna moest in hoofdstuk drie een alternatief voor deze politiek beschreven worden. Kernpunt van dat alternatief vormde de uitdrukking individualisering met behoud van solidariteit. In hoofdstuk vier tenslotte zou dat alternatief op een paar beleidsterreinen concreet uitgewerkt worden. Verder werd afgesproken dat het boek zo mogelijk door een uitgever op de markt gebracht zou moeten worden en werd Bram gehouden aan een zeer krap tijdschema. In januari 1988 zou het geschrevene zetklaar moeten zijn.

Diskette

Door af en toe werktijden te maken die een beetje vakbond onmiddellijk de stakingskassen zouden doen openen, is het gelukt de termijnen te halen. Op donderdag 11 februari kon de diskette waarop het produkt staat naar Amersfoort gebracht worden. Uitgeverij De Horstink heeft het boek opgenomen in zijn filosofie-reeks. Begin april zal het boek, dat ongeveer 100 pagina's zal tellen, verkrijgbaar zijn. Op het kongres van 16 april zal het voor PPR-leden tegen een gereduceerde prijs te koop zijn.

De titel die het boek uiteindelijk gekregen heeft luidt: Vreemd Gaan In Gedachten, met als ondertitel Pleidooi voor een utopische politiek. De boekhandels in Nederland konden onlangs via een folder van de uitgever kennis nemen van het op stapel staan van deze uitgave. Kort daarop ontving de uitgever bericht van een paar boekhandels op de Veluwe, dat ze het boek gezien de inhoud zeker graag in hun assortiment zouden willen opnemen, maar dat ze dat niet konden doen vanwege de titel. Hierin zagen de uitgever, de auteur en de Studiestichting echter geen aanleiding de titel te veranderen. Integendeel, het is als een teken des tijds te zien dat allen als eerste reactie hadden: dat kan alleen de verkoopprijzen maar omhoog schroeven.

JAN DIRX

DOCUMENTATIECENTRUM
Leo Jansen NEDERLANDSE POLITIEKE
Milieu en economie strijden met elkaar PARTIJEN

Pagina 3

De Waarheid
De krant voor een
deel van links

Pagina 4

Na de verhuizing
In de kantoorruinen
van de PPR

Pagina 5

De crisis van 1977
Ria Beckers mocht geen
fraktievoorzitter worden

Pagina 8

Kopijsluiting 29 februari 1988

kan houden in Europees verband." Philip wijst op bijvoorbeeld Beieren en Zweden waar voor een strenge op besmette personen gerichte aanpak gekozen is. Hierdoor ontstaat de kans dat seropositieven op een gegeven moment Nederland gaan verkiezen, met onbekende gevolgen voor de meningsvorming hier. Daarom vindt Philip het noodzakelijk dat de Nederlandse regering zich binnen de Europese Gemeenschap sterk maakt voor de Nederlandse aanpak. Een Europese Gemeenschap overigens die zelf voornemens is haar eigen ambtenaren aan de Aids-test te gaan onderwerpen. Voor de PPR-fractie in de Tweede Kamer opnieuw aanleiding om vragen te stellen aan de regering.

Vraagtekens

Over het beleid van een aantal Nederlandse ondernemingen om seropositieven te registreren, merkt Philip op: „Het is gelukkig een klein aantal. Bovendien zeggen ze er geen consequenties aan te verbinden. Of ze dat echt niet doen, wil ik eerst toch maar eens even afwachten. Het is niet met zekerheid te zeggen of het aantal bedrijven dat registreert groeit of is. Het is wel zeker dat in de verzekeringsbranche een en ander in beweging is. Zo wordt iedereen die een levensverzekering van twee ton of meer wil afsluiten aan een Aids-test onderworpen. En daar plaats ik vraagtekens bij.”

In een vervolg op deze eerste meningsvorming wil de werkplaats Ethiek komen tot het formuleren van algemene normen van overheidsbemoediging. Deze normen kunnen dan als handvat dienen bij het beoordelen of het formuleren van concreet beleid dat een ethische kant heeft.

JAN HUISMAN

Voor meer informatie over de PPR-werkplaats Ethiek kan contact opgenomen worden met Marie-José Burger, 020-247570.

Nieuw adres:

Politieke Partij Radikalen
1e Weteringdwarstraat 4
1017 TN Amsterdam
020-247570

LAATSTE NIEUWS

In de vorige Radikalenkrant werd melding gemaakt van het historische feit dat er vier PPR-leden kandidaat stonden voor het voorzitterschap van het partijbestuur. Het waren: de huidige vice-voorzitter Klaas-Wybo van der Hoek, de medewerker van de PPR-Studiestichting Bram van Ojik, het Utrechtse statenlid Jaap Röell en het Amsterdamse PPR-lid Hans van der Wilk. In de race naar 16 april is echter inmiddels de eerste uitvaller genoteerd. Hans van der Wilk heeft laten weten dat hij zich terugtrekt als kandidaat. Als reden voor zijn bedanken heeft Van der Wilk opgegeven dat hij het bij nader inzien niet mogelijk acht het voorzitterschap te combineren met zijn werk.

Naar verluidt worden er in de commissie Samenstelling Nieuw Partijbestuur uitvoerige debatten gevoerd over de uit te brengen adviezen. Vooral het advies met betrekking tot de voorzitterspost schijnt op problemen te stuiten. Het afhaken van Hans van der Wilk lijkt niet van directe invloed te zijn op de besluitvorming in de commissie. Al voor diens stap waren er namelijk, volgens welingelichte bronnen, in de commissie nog slechts twee namen serieus in de race. Een deel van de commissie had een voorkeur voor Klaas-Wybo van der Hoek, een ander deel voor Bram van Ojik, terwijl een aantal commissieleden nog niet kon kiezen. Op zaterdag 13 februari heeft de commissie daarom met verschillende kandidaten vervolgesprekken gevoerd. Afsproken werd dat de leden van de commissie elkaar schriftelijk op de hoogte zouden brengen van hun keuze en de motivatie voor die keuze. Zo hoopt men in de laatste week van deze maand een definitief rapport aan de partij te kunnen aanbieden. Zie ook pagina 2 voor meer informatie over de kandidaten voor het partijbestuur.(JD)

VERKIEZING PARTIJBESTUUR

7 zetels en 17 kandidaten

In het vorige nummer van de Radikalenkrant werd melding gemaakt van het historische feit dat er vier kandidaten zijn voor het voorzitterschap van de PPR. Naast deze vier zijn nog dertien andere partijleden bereid gevonden te bewilligen voor één of meerdere van de zes sekretaris-posten in het nieuwe partijbestuur. Dat bestuur moet gekozen worden op het kongres van 16 april in Almere.

De verkiezing van het partijbestuur-nieuwe-stijl tijdens het kongres van april as. lijkt een spannende aangelegenheid te worden. Het is sinds mensenheugenis niet meer voorgekomen dat er zo een gunstige verhouding tussen het aantal kandidaten en het aantal beschikbare zetels is. Voor de zeven plaatsen die het nieuwe partijbestuur gaat tellen, staan zeventien PPR-leden kandidaat. Het tweede opmerkelijke feit is dat van die zeventien kandidaten er slechts drie (31) kandidaten zijn. En van die drie zijn er twee zittend partijbestuurs-lid. Een hernieuwd onderzoek naar het ontbreken van motivatie bij de vrouwen in de PPR voor functies op landelijk niveau, lijkt dan ook één van de eerste taken voor het nieuwe partijbestuur.

Voor twee functies zal het kongres het moeten doen met enkelvoudige kandidaatstelling. De huidige penningmeester van de partij Job van Keulen staat eenzaam kandidaat voor de functie van sekretaris organisatie/penningmeester. Voor het sekretariaat publiciteit kan het kongres ja of nee zeggen tegen Rouke Broersma, die in het huidige bestuur ook al op deze zetel zit.

Rouke staat echter niet alleen kandidaat voor de publiciteitsportefeuille, ook scholing & vorming of inhoudelijk werk wil hij wel voor zijn rekening nemen. Niet alleen hij, maar ook anderen hebben zich kandidaat gesteld voor meerdere functies. Zo staat de huidige vice-voorzitter van de partij Klaas-Wybo van der Hoek niet

alleen genoteerd als kandidaat voor het voorzitterschap, maar ambieert hij ook of scholing & vorming of inhoudelijk werk. Nieuwkomster Ruth Post uit Nijlande heeft zich aangemeld voor scholing & vorming, inhoudelijk werk en buitenland. Voor het sekretariaat buitenland heeft ze konkurrentie van de huidige sekretaris Bea Stolte, van de voormalig medewerker buitenland Jan Huisman en van Frans de Man uit Nijmegen en Tim Verhoef uit Groningen.

Diezelfde Tim Verhoef zien we weer opduiken bij inhoudelijk werk, waar naast de al eerder genoemde ook nog Piet de Peuter uit Breda als nieuwkomer genoteerd staat. En hij staat verder weer kandidaat voor de laatste functie, het sekretariaat lokale politiek. Voor deze post duiken tenslotte nog vier namen op die alleen hier te vinden zijn: de zittende bestuursleden Hans van Egdome en Jeltje Meulenbroek, de Tilburgenaar Norbert Vuysters en de Arnhemmer Chris Zeevoooven.

Momenteel legt de commissie Samenstelling Nieuw Partijbestuur de laatste hand aan een stemadvies aan het kongres. De commissie heeft uitvoerig met alle kandidaten gesproken en aan de hand van alle door haar verkregen informatie zal de commissie trachten een zo sterk mogelijk partijbestuur in dat advies te verwerken. Rond 1 maart wordt het rapport van de commissie openbaar. (JD)

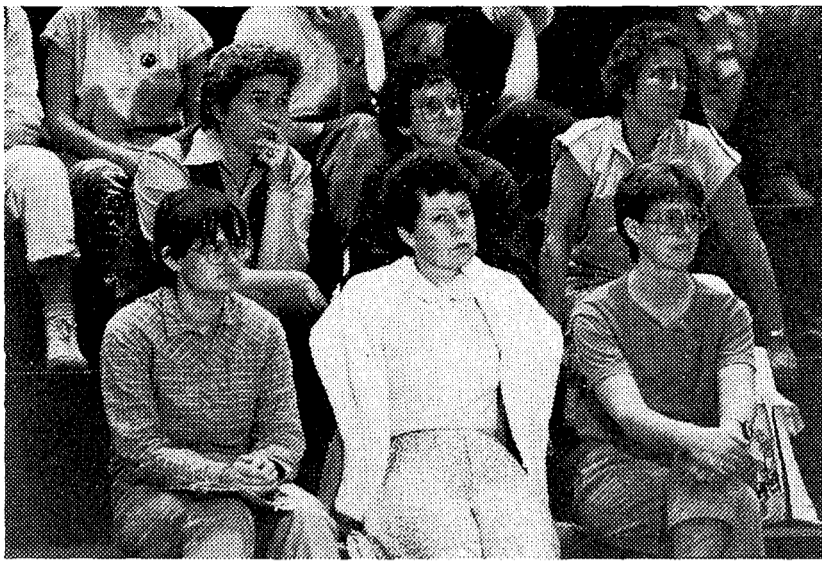

FOTO: FRED JANSZ
Vrouwen: wel in de zaal, niet op het podium.

HET VOORJAARSKONGRES 1988

Met de bus naar de polder

Het kongrespresidium van de PPR zal de NS vragen een extra lange trein in te zetten op de Flevolijn op zaterdag 16 april. Het partijbestuur van de PPR zal zorgen dat er blauwe bussen rijden vanuit alle windstreken. En dat allemaal voor één enkel kongres van die PPR? Ja, want het wordt een heel bijzonder kongres, waar meer dan 600 leden verwacht worden.

Op 1 maart 1968 werd de PPR officieel opgericht. Op 25 april van datzelfde jaar vond in Dronten het oprichtingskongres plaats. De nieuwe partij wortelde zich in het nieuwe land. Nu, anno 1988 en dus 20 jaar jong, maakt de PPR een nieuwe start: een nieuw partijburo, aktiecentra worden afdelingen, de kerngroep wordt omgebouwd tot een partijraad en er moet een partijbestuur-nieuwe-stijl gekozen worden. Een goed moment om terug te keren naar de wortels en opnieuw te kongresseren in de polder. Deze keer in de Metropole tegenover het centraal station van Almere. Daar worden PPR-leden en belangstellenden op zaterdag 16 april om 10.15 uur verwacht.

Het kongres zal op de eerste plaats in het teken staan van 20 jaar PPR. De dag zal ter gelegenheid daarvan afgesloten worden met een flitsende receptie en een feestrede. Iemand van buiten de partij zal in die feestrede de PPR op de korrel nemen. Wie? Dat blijft nog even een verrassing, maar het is niet Hans Wiegel. Op de tweede plaats zal het kongres in het teken staan van de vernieuwing van de PPR. Hoogtepunt zal zijn de verkiezing

van de nieuwe partijvoorzitter en zijn zes sekretarissen.

Op de derde, maar niet geringste plaats zal het kongres in het teken staan van de landbouw. Bij uitstek een onderwerp om te behandelen in de polder. Ook dit onderwerp krijgt bijzondere aandacht. Het valt namelijk samen met de door de Raad van Europa in de maanden april en mei te organiseren campagne rond het thema Noord-Zuid. En binnen dat thema is het landbouw- en voedselvraagstuk één van de centrale onderwerpen. Daaraan zal op het kongres aandacht worden besteed door een aantal gastsprekers en verder door middel van video- en diaproducties en een tentoonstelling die zijn primeur die zaterdag beleeft.

Het partijbestuur wil met dit kongres laten zien dat de vernieuwde PPR springlevend is. Voorwaarde daarvoor is echter een maximale opkomst aan kongresgangers. De Metropole die groot is, zou die dag eigenlijk te klein moeten zijn. Het vervoer kan geen probleem zijn, daarvoor worden bussen georganiseerd. Op 16 april moet de PPR massaal, vernieuwd en feestelijk aan haar derde decennium beginnen. (GvB)

Kennismakingsdag jongeren

De PPR-jongeren houden op 27 februari in Leiden en op 5 maart in Arnhem en Meppel regionale kennismakingsdagen voor alle leden die in 1987 lid geworden zijn. De bedoeling van deze dagen is, naast kennismaking, mensen te informeren over de PPR-jongeren in de hoop dat men tot (meer) activiteiten komt. Er zal worden gepraat over de geschiedenis, de organisatie en de verschillende bestaande en nog op te richten afdelingen van de PPR-jongeren. Ook zal worden gepraat over hoe je een aktie kan voeren in een regio. Daarvoor zijn er plaatselijke aktievoerders uitgenodigd. Zij zullen vertellen

over hoe een aktie gevoerd kan worden, welke verschillende aktievormen geschikt zijn en gebruikt kunnen worden en welke samenwerkingsmogelijkheden tussen PPR-jongeren en de verschillende aktiegroepen mogelijk zijn. Mensen die op één van de dagen (vanaf 10.30 u) willen komen, kunnen zich opgeven bij: PPR-jongeren, 1e Weteringdwaarsstraat 4, 1017 TN AMSTERDAM, Tel. 020-228461.

Omdat de PPR-jongeren het belangrijk vinden dat met name meisjes niet alleen lid zijn, maar ook aktief worden, willen we hen speciaal oproepen om te komen.

„De Landelijke Bijeenkomst van de PPR-Flikkers en Potten vindt plaats op woensdag 24 februari in de Fraktie-kamer van de PPR te Utrecht.

Adres: Stadhuisbrug 1.
De bijeenkomst begint om 8 uur 's avonds en vanaf half 8 staat de koffie klaar. Alle lezeressen en lezers van het Vlindertje zijn van harte welkom!!!!”

De PPR-flikkers en Potten geven een eigen blad uit: Het Vlindertje. Het verschijnt 4 à 5 maal per jaar. Het abonnementsjaar van het vlindertje loopt per kalenderjaar.

Een abonnement kost minimaal f 11,00 per jaar. (te bestellen door overmaking op gironummer 4295824 t.n.v. PPR-Flikkers en Potten, Singel 277, 1012 WG Amsterdam, o.v.v. abonnement.) Een los nummer kost f 2,50 (inclusief verzending).

ik wil meer weten over de PPR-Flikkers en Potten
 ik wil een abonnement op het vlindertje
 ik wil meewerken aan het vlindertje

naam:
adres:
postcode:
plaats:

De PPR heeft elke twee weken een eigen uitzending op de radio. De eerstvolgende keer is dinsdag 23 februari, dan dinsdag 8 maart, 22 maart enzovoorts. Om 18.20 uur via Radio 5 schalt dan de stem van redaktrice en presentatrice Anita Keuning uit uw transistor of hifi-toren. Uiteraard zal aan het 20-jarig bestaan van de PPR in de uitzendingen ruim aandacht worden geschonken.

Sharpeville- Zes

In de Pretoria Maximum Prison in Zuid-Afrika wachten zes zwarten op de voltrekking van het doodvonnis dat op 13 december 1985 tegen hen werd uitgesproken. Onder hen de eerste zwarte vrouw die om een politieke reden de doodstraf heeft gekregen. Op 1 december 1987 bekrachtigde het Hof van Beroep in Bloemfontein het vonnis. Het enige dat de Sharpeville Zes nog van de strop kan redden is een ingewilligd gratie-verzoek.

Om te protesteren tegen deze onrechtvaardige vonnissen is het Comité Redt de Sharpeville Zes een kaartenaktie begonnen. Het Comité Redt de Sharpeville Zes werd in 1986 op initiatief van het Azaniakomité en Cineclub Vrijheidsfilms opgericht als antwoord op de dringende oproep van het Speciale Comité tegen Apartheid van de V.N. en de Organisatie van Afrikaanse Eenheid aan de internationale gemeenschap om de doodvonnissen te veroordelen.

De kaarten, die gericht zijn aan de president van Zuid-Afrika, zijn te bestellen bij: Comité Redt de Sharpeville Zes, Postbus 15372, 1001 MJ Amsterdam, tel. 020-222819. Financiële bijdragen: giro 424856 t.n.v. Het Comité Redt de Sharpeville Zes te Amsterdam.

Frontlijn- koffie

De Stichting Ideële Import werd opgericht in 1976 met het doel door haar import-activiteit ontwikkelingslanden te steunen bij het vinden van afzetkanalen in Europa. De Stichting werkt voor landen waarin de inspanningen erop gericht zijn de eigen onafhankelijkheid te bewaren en aan de eigen burgers economische en politieke rechten te garanderen. De Stichting is een campagne begonnen voor de Frontlijnstaten.

Nederlands/Europese steun aan de economieën aan de Frontlijnstaten is nodig indien zij erin willen slagen ondanks de ontwrichtende activiteiten van Zuid-Afrika in de regio het hoofd boven water te houden. De steun moet dan wel zodanig zijn dat het de Frontlijnstaten in staat stelt economische structuren op te zetten die onafhankelijk zijn van Zuid-Afrika. Indirekt zou hiermee een wezenlijke bijdrage geleverd kunnen worden aan de bestrijding van het Apartheidsregime. De Stichting wil met deze Frontlijn-aktie aansluiten bij het potentieel aan aktiebereidheid tegen Apartheid hier te lande en de tot dusverre gevoerde akties voor sankties aanvullen met direkte steun aan de Frontlijnstaten door het scheppen van afzetmogelijkheden voor hun produkten. De belangrijkste Nederlandse anti-apartheids-groeperingen zoals de AABN, het Komitee Zuidelijk Afrika, de Eduardo Mondlane Stichting en de Werkgroep Kairos hebben hun steun aan de aktie toegezegd.

Het doel is een zo groot mogelijke afzet te bereiken, met name voor de Frontlijnkoffie, die zal bestaan uit 50% Zambia, 30% Tanzania en 20% Angola-koffie. Deze koffie is een mélange die sterk is aangepast aan de doorsnee Nederlandse smaak.

Informatie over waar de Frontlijnprodukten te koop zijn is te verkrijgen bij: Stichting Ideële Import, Herengracht 142, 1015 BW Amsterdam. Tel. 020-272566/237403.

NATIONAAL KIEZERS ONDERZOEK

PPR-kiezers lezen De Volkskrant

Na elke Tweede Kamerverkiezing wordt er in Nederland een Nationaal Kiezers Onderzoek gepubliceerd. Dit onderzoek, dat wordt uitgevoerd door politikologen, levert steeds een schat aan informatie over denkbeelden en gedrag van kiezers. De resultaten worden door de politieke partijen dan ook gespeld en menige strategie vindt zijn argumenten in de uitkomsten van het NKO. Het partijbestuur van de PPR vroeg aan Hans van Egdome en Bart Nieuwenhuis de voor de PPR relevante uitkomsten op papier te zetten.

In hun rapportage aan het partijbestuur van de PPR betreffende de uitkomsten van het Nationaal Kiezers Onderzoek beginnen Hans van Egdome en Bart Nieuwenhuis met het maken van een relatieve opmerking. Gezien de geringe omvang van het aantal PPR-stemmers is de onzekerheid in de uitkomsten van het onderzoek voor wat betreft de PPR-kiezers vrij onzeker. Er kan gesteld worden, dat hoe kleiner een partij is, hoe moeilijker het is konklusies te trekken uit opiniepeilingen. Zonder dus absolute waarde toe te kennen aan de cijfers, leveren deze toch een beeld op van de trends die waarneembaar zijn bij de kiezers.

Ook in dit onderzoek werd weer bevestigd wat al diverse keren in andere onderzoeken naar boven was gekomen: de PPR heeft slechts een zeer kleine vaste aanhang. De PPR telt het laagste percentage kiezers (15%) dat zegt altijd op de partij te stemmen waar men op stemt tijdens het onderzoek. Bij een zo grote groep van heen en weer zwalkende kiezers onder de potentiële PPR-stemmers is het extra van belang te weten wat die potentiële stemmers van belang vinden. Uit het onderzoek blijkt dat PPR-stemmers voor zo'n

de Volkskrant
Advertentietarieven
op aanvraag
Bezorginformatie algemeen:
Hoofdkantoor 020 - 650061

90% het programma belangrijk tot zeer belangrijk vinden. Opmerkelijk is in dit kader ook dat de PPR-aanhang de lijsttrekker niet zo van belang vindt. Slechts 30% vindt het van belang wie de lijst aanvoert. Bij PSP en CPN vindt een vergelijkbaar deel van de achterban de keuze belangrijk. Bij PvdA, CDA en D66 ligt dat echter anders. Daar vindt 50 tot 60% de lijsttrekker belangrijk of zelfs zeer belangrijk.

Voor het advertentiebeleid van de partij is het uiteraard van belang te weten welke kranten de PPR-kiezers lezen. Er werd steeds gedacht dat De Volkskrant en Trouw daar gretig aftrek vonden en wel in een redelijk gelijke mate. Dat blijkt echter voor een deel anders te liggen. Veruit de meest gelezen krant onder PPR-kiezers is De Volkskrant. 45% van de PPR-aanhang zegt deze krant te lezen. Trouw valt slechts bij 15% in de bus. Dit christelijke dagblad scoort daarmee een zelfde percentage als de regionale kranten.

Opmerkelijk is ook dat 65% van de PPR-kiezers zegt dat men zich niet tot een bepaalde kerk voelt behoren. Daarmee zit de PPR tussen PvdA en PSP in, waar respectievelijk 60 en 75% zich niet tot een kerk bekennt.

Binnenkort zal het partijbestuur ook de resultaten van de NIPO-cijfers onder ogen krijgen. Dan zullen de tendenzen en cijfers met meer zekerheid gebruikt kunnen worden bij het uitstippelen van beleid en strategie. (JD)

Kolofon: De Radikalenkrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. Redaktie, administratie en advertenties: Partijburo PPR, 1e Weteringdwaarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam. Redaktie: Marc Broere, Jan Dix (eindredaktie), Bart de Graaff, Luuk Heijlman, Jan Huisman, Anneke van 't Hull, Loes Singels. Redaktie-sekretariaat: Enny Schmitz, Joke Schweitzer. Vormgeving: Joep Paulussen, m.m.v. Tim van Ruiten. Foto's: Angelo Goedemondt, Fred Jansz, e.a. Abonnementen: Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f 26,- per jaar, giro, 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

oud-kamerlid gaat nu over afvalstoffen

'HET IS ONZIN DAT MILIEU EN EKONOMIE NIET STRIJDIG ZIJN'

Het milieu is in. Door een breed scala aan kalamiteiten (van Lekkerkerk tot Tsjernobyl) is het publiek sterk bewust geraakt van wat er allemaal mis is. Met uitgekende voorlichtingskampanjes hebben milieu-ministers als Winsemius en Nijpels het gevoel versterkt dat het ecologisch evenwicht is aangetast. Aangedragen oplossingen gaan echter zelden verder dan symptoombestrijding. De wenselijkheid van economische groei mag in een tijd van hoge werkloosheid en tekorten op de rijksbegroting vooral niet ter discussie komen. De WRR ziet volop ruimte voor

Oud-kamerlid Leo Jansen voelt zich weer helemaal thuis in de PPR. Een tijdje stond hij op het punt om af te haken. De partij kwam wat hem betreft te dicht bij CPN en PSP te liggen. Daarmee werd de afstand tot de sociaal-demokratie te groot. Grote maatschappelijke veranderingen kunnen in de visie van Leo Jansen alleen worden doorgevoerd als 80% van de bevolking er achter staat. Dat noopt links tot bescheidenheid en compromissen. Hetgeen nog niet betekent dat je radicale ideeën moet inslikken. Vooral op milieugebied mag de PPR zich best hard opstellen.

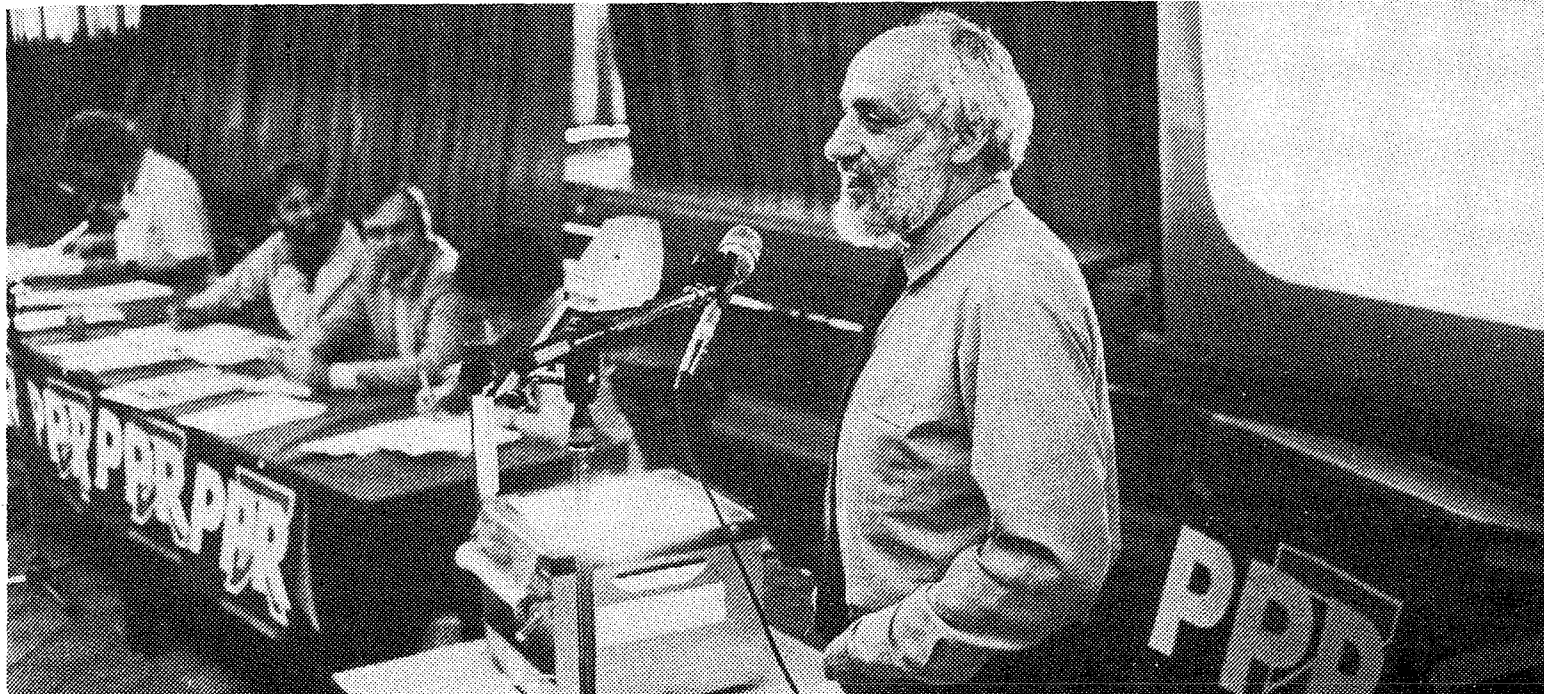

FOTO: FRED JANSZ (1985)

ekologisch verantwoorde groei en ook de PvdA-kommissie die Schuivende Panelen schreef breekt een lans voor hoge groei zonder dat de leefomgeving schade leidt. In de PPR zijn over de verenigbaarheid van groei en milieubehoud de laatste tijd weer pessimistische geluiden te horen. Bij de fracties op Het Binnenhof, en ook bijvoorbeeld op het laatste partijcongres komt steeds sterker naar voren dat pijnlijke ingrepen ten gunste van het milieu niet langer te vermijden zijn.

Het oud-Tweede Kamerlid Leo Jansen mag worden beschouwd als een van inspirators van de hardere opstelling in de PPR. Als directeur afvalstoffen op het ministerie van Ed Nijpels is Jansen nu een van de hoogste milieuableidaren in Nederland. Hij gelooft niet zo in de verenigbaarheid van groei en ecologisch evenwicht: „Het is onzin om te doen alsof milieu en economie niet strijdig zijn. Met een daadkrachtig milieubeleid snijden we ons zeker op de kortere termijn in eigen vlees. De eerste voorzichtige stapjes, hier en daar wat bijschaven, dat gaat nog wel. Daarna gaat het geld kosten. In die zin is een echt milieubeleid niet in ieders belang. Maatschappelijk levert het heel veel op, maar in de afweging van bijvoorbeeld een individuele ondernemer is een stringent beleid alleen maar hinderlijk. Daar moet je niet om heen draaien.”

Om het milieu structureel te verbeteren, zal het soort productie in Nederland moeten veranderen. Anders zullen we eens omkomen in de gigantische stromen afval die we produceren. Het verwijderen van dat

afval wordt, naarmate de stroom toeneemt, steeds moeilijker. Bovendien geldt hier, volgens Leo Jansen, zoets als de 'wet van behoud van ellende': „Je ziet nu al dat de boeren echt geen mogelijkheid meer zien om zich van hun mest te ontdoen.” Een tweede mogelijkheid -hergebruik van afval - stuit op economische grenzen. Het kan erg duur zijn om afval voor hergebruik geschikt te maken en bovendien is er voor hieruit ontstane producten niet altijd een markt. Daarom blijft op de langere duur alleen de preventie over. En dat is nu precies het terrein dat in de praktijk het meest verwaarloosd wordt. Leo Jansen: „Je zult de productie moeten sturen en het voor de konsument aantrekkelijk moeten maken om producten te gebruiken die niet schadelijk zijn voor het milieu. Als het aan mij ligt, gebeurt dit niet door middel van stringente regelgeving maar door gebruikmaking van het prijsmechanisme. De PPR pleit er al jaren voor om milieuvriendelijke en energieverslindende productie zwaarder te belasten. Dan hoeft er minder belasting op de faktor arbeid te drukken en kan de keus van de individuele ondernemer tussen mens of machine wat vaker in het voordeel van de eerste uitvallen. Dan verandert de productie ten gunste van het milieu zonder dat je ingewikkelde regelgeving nodig hebt.”

Symptoombestrijding

Als beleidsambtenaar heeft Leo Jansen te maken met een terrein waarop de publieke opinie een belangrijke rol speelt. Vooral als er weer eens ergens een

milieuramp plaats vindt, is de publieke betrokkenheid groot. „De minister moet daar dan snel op inspelen door met nieuwe maatregelen te komen. Maar nog wezenlijker is het dat er op andere departementen aan milieubeleid wordt gedaan. Preventie kan alleen als Economische Zaken, Landbouw en Verkeer en Waterstaat van harte meewerken. Gebeurt dit niet, dan blijft het symptoombestrijding. In de praktijk wordt er vanuit de andere ministeries echter vooral met argusogen naar ons gekeken. Er zijn grote economische belangen in het spel.” Wat zich op de departementen afspeelt, zie je terug in de Tweede Kamer, weet de oud-parlementariër. „Met de milieuspecialisten van de grote fracties kun je altijd wel zaken doen, maar die krijgen vanuit de economische sektor van hun fractie geen centimeter ruimte. De maatregelen die worden genomen nemen wat negatieve symptomen weg en doen het goed in de publieke opinie. Als de PPR haar milieubeleid in die situatie presenteert in samenhang met de rest van de economie, is het niet meer als zodanig herkenbaar. Dan lijkt het alsof je weinig aan milieu doet.”

Draagvlak

Leo Jansen heeft, zoals hij zelf zegt, altijd meer belangstelling gehad voor beleidszaken dan voor partijpolitieke strategie. „Daarom was het nooit zo duidelijk waar ik stond.” Maar als we er op staan, wil hij best het achterste van zijn tong laten zien: „Ik ben eigenlijk nog steeds voorstander van de vorming van een progressieve volkspartij. Daarbij zal je voorlo-

pers en achterlopers hebben. Dat is niet erg, zolang de PPR maar niet los komt te staan van de Partij van de Arbeid.” Leo Jansen ziet de PPR als een reformistische partij met radicale ideeën. Dat betekent dat je weet dat je programma niet van de ene op de andere dag te realiseren is en dat je best bereid bent compromissen te sluiten. „Er zal zeker 20 jaar keihard gewerkt moeten worden om een deel van het radicale programma uitgevoerd te krijgen. Daarbij moet je de kloof tussen politieke en maatschappelijke realiteit altijd scherp in het oog houden. Om wezenlijk iets te veranderen is een draagvlak nodig van rond de 80 procent van de bevolking. Ook als links de meerderheid heeft, mag ze de minderheid van 45% niet bruskeren. Links moet daarom niet te veel verwachtingen wekken. Hoewel ik in mijn ideeën een echt PPR-figuur ben, voel ik me wat betreft de uitvoering nauw verwant met de sociaal-demokratie.”

Op een bepaald moment bekwam Leo Jansen de angst dat de PPR zich samen met PSP en CPN zou isoleren van de PvdA. „Ik stond een tijdje op het punt om af te haken. Als ik de deur van het pand op het Singel binnen ging, dan beschouwde ik dat steeds als een der laatste keren. Ik was verwickeld in een afscheidproces. Ik was nog deel van het sociale verband dat PPR heet, maar voelde me bij het functioneren van dit verband steeds minder betrokken.” Wat Leo betreft is het roer op tijd om gegaan. „Van verdere isolatie is op dit moment gelukkig geen sprake. Ik herken me nu weer prima in het gevoerde beleid.”

Elitair

Net als Fred van der Spek destijds, denkt ook Leo Jansen dat een politieke samenballing ter linkerzijde van de PvdA tot nieuwe afspitsingen zal leiden. Ook dat je door die samenwerking eerder aan de macht kunt deelnemen, gelooft hij niet. „Die 80% van de bevolking die ik voor veranderingen mee wil krijgen, is nooit echt links. Links vormt slechts een minderheid, daarom moeten er altijd compromissen met het politieke midden worden gesloten. Daarvoor is de PvdA nodig. Maar als diezelfde partij de linkse voorhoede niet in de eigen gelederen duldt, dan heb je geen keus en moet je in een eigen partij gaan zitten.”

Die eigen partij staat volgens Jansen in een bepaalde sociaal-liberale traditie. Daar zit in de nabije toekomst een ruim gat in de markt. Tien tot vijftien procent van de kiezers voelt zich door een dergelijke partij aangesproken. Het is juist deze groep kiezers die moeilijk is vast te houden binnen een partij. „Ze organiseren zich steeds weer anders, en zetten zelf dingen op in plaats van zich bij bestaande verbanden aan te sluiten. Hun organisaties sterven af en komen in een andere gedaante weer terug. De PPR kan op die tendenzen inspelen en misschien een stimulerende rol vervullen, denkt Leo Jansen, maar dan moet elk moralisme worden afgezworen. „Hoed je voor de vormingsleiders. De mensen die je wilt aanspreken zijn in dat soort politiek niet meer geïnteresseerd. De opgave waarvoor we staan is aan te sluiten bij vernieuwende onderstromen in kunst en cultuur, zonder de mensen die onder liggen te verwaarlozen. De PPR zal altijd elitair zijn. Het gaat er om of de elite bereid is naar anderen te luisteren.”

JAN DIRX
BRAM VAN OJK

Vrouwen maken meer gebruik van de gezondheidszorg, omdat ze gemiddeld ouder worden, omdat ze tot de lagere inkomensgroepen behoren en omdat ze vrouw zijn. Immers, alles wat met de voortplantingsfunctie te maken heeft -zwangerschap, bevalling, anti-konceptie- is bijna uitsluitend een risico voor vrouwen. Voor deze zaken die weinig met ziekte te maken hebben, komen zij regelmatig bij de huisarts of specialist. De voorstellen van de commissie Dekker betekenen een verschuiving van de kosten naar degenen die meer risico's lopen. Het profijtbeginsel wint het van de verzekeringsgedachte. Eigen risico's en eigen bijdragen leiden ertoe dat zieken en gebruik(st)ers meer betalen dan gezonden. Vrouwen zullen daar onevenredig de dupe van worden.

De grootste gevolgen zullen opgeroepen worden door het uit de basisverzekering halen van een aantal voorzieningen. Dat blijkt als we kijken naar wat Dekker uit het basispakket wil lichten. Dat zijn bijna allemaal voorzieningen waar vooral vrouwen gebruik van maken: abortus, sterilisatie, kleuterconsultatie-zorg boven één jaar, geneesmiddelen (de pil!), paramedische voorzieningen, plastisch-kosmetische chirurgie (borstoperaties), kunst- en hulpmiddelen (borstprothesen) en tandheelkundige zorg voor volwassenen. Een wel heel opvallende oververteenwoordiging van zaken die met voortplanting te maken hebben. Het zijn voor een groot deel ook juist zaken die door de vrouwenbeweging bevochten zijn. Daar komt nog bij dat de pil, sterilisatie en kleuterconsultatiezorg een preventieve werking hebben. Deze onderdelen weghalen uit het basispakket werkt dan ook averechts.

VROUWEN BLIJVEN EISEN

CONDOOMS IN HET BASISPAKKET

De plannen van de commissie Dekker over de toekomst van de gezondheidszorg in Nederland, pakken slecht uit voor vrouwen. Dat is de mening van een groot aantal vrouwenorganisaties. Deze organisaties bundelden hun krachten in het comité 'Vrouwen blijven eisen'. Het comité is van mening dat in de discussie over 'Dekker' tot nu toe te weinig aandacht is geschonken aan de speciale positie van vrouwen. Daarom zette het comité de gevolgen, die de voorgestelde maatregelen hebben voor vrouwen, op een rij.

Bij de geneesmiddelen die door de huisarts worden voorgeschreven, hoort ook de antikonceptiepil, één van de meest voorgeschreven medicijnen. Het feit dat de pil in het ziekenfondspakket zit heeft de preventie van abortus in Nederland op een hoog plan gebracht.

Condooms

Er is eerder reden om andere antikonceptiemiddelen, zoals condooms, in het basispakket op te nemen. Condooms bieden ook nog bescherming tegen de overdracht van geslachtsziekten en Aids. Het comité Vrouwen Blijven Eisen wil dan ook dat condooms in het basispakket worden opgenomen. Abortus zal

met de voorstellen van de commissie Dekker weer voor rekening van de vrouw komen, omdat vrijwel niemand -en zeker geen man- zich voor dit risico zal verzekeren. Nederland staat momenteel bovenaan als het gaat om het laagste aantal abortussen. Het is de vraag of dat met de voorstellen van Dekker zo zal blijven.

Voorkomen is beter dan genezen en bovendien goedkoper. Het is gewoon dom om preventieve voorzieningen af te breken door ze uit het basispakket van de verzekering te gooien. Als de overheid de voorstellen van de commissie Dekker volgt, neemt zij een aantal voor vrouwen diskriminerende maatregelen.

Omdat vrouwen meer gebruik maken van de gezondheidszorg dan mannen, behoren ze tot de hogere risikogroepen die extra getroffen worden door de plannen van de commissie Dekker. In de preventieve sfeer zou juist uitbreiding van het pakket op zijn plaats zijn.

Alternatieven

Veel vrouwen en mannen vinden meer baat in de alternatieve gezondheidszorg dan in de reguliere zorg. Die alternatieve zorg valt echter (ook nu al) grotendeels buiten het ziekenfondspakket. Gezien de veranderende opvattingen over gezondheidszorg zou het goed zijn als reeds nu alternatieve zorg opgenomen zou worden in het ziekenfonds en uiteraard later in het basispakket. Een zelfde behandeling zouden ook de vrouwenhulpverleningsprojecten moeten krijgen. Deze specifieke vorm van alternatieve hulpverlening werkt bovendien vaak adequater en goedkoper. Adekwat, omdat niet de klacht maar de oorzaak van de klacht aangepakt wordt. Goedkoper, omdat niet gewerkt wordt met medicijnen als kalmerings- of slaaptabletten.

Goede gezondheidszorg die betaalbaar is voor iedereen, is geen luxe maar een recht. Het realiseren van dat recht is afhankelijk van de politieke wil daartoe. In de verdere meningsvorming over het rapport Dekker zal niet vergeten mogen worden dat ook voor vrouwen dat recht moet gelden.

JANNETTE VAN BEUZEKOM

Vrouwen Blijven Eisen, Nieuwe Herengracht 95, 1011 RX Amsterdam.

DE KRANT VOOR EEN DEEL VAN HEEL LINKS

'DE WAARHEID MOET WEER SPOREN MET DE PARTIJ'

„Met gevoelens van woede, spijt en droefenis verzoek ik jullie mij met onmiddellijke ingang te onthefpen van mijn funktie als hoofdredakteur van het dagblad De Waarheid." Met deze woorden begon Paul Wouters zijn brief die een nieuwe roerige periode bij dit roemruchte dagblad inluidde. Met hem stapte bijna de gehele redaktie op. In 1985 speelde zich ook al iets dergelijks af toen toenmalig hoofdredakteur Constant Vecht de krant verliet en z'n bijna voltallige redaktie meenam. De diskussie van toen en nu is hetzelfde. Moet De Waarheid een partijkrant van de CPN zijn of een krant voor heel links?

De redenen voor het opstappen van Wouters zijn simpel. „De uitgever wenst dat De Waarheid een partijkrant van de CPN wordt. Daarin zullen ongetwijfeld wel andere standpunten te vinden zijn dan die van de CPN, maar met mate en zogezegd niet overdadig. Ik kan me met deze koerswijziging niet verenigen," zo schrijft hij verder in zijn brief aan het Dagelijks Bestuur van de CPN. Wouters is tegen dit partijkrant-koncept omdat dit „zowel door de verandering van de kommunistische beweging als door de verandering in het funktionieren van de media en de publieke opinie achterhaald is." „Al jaren," voegt hij er zelfs aan toe.

Het Dagelijks Bestuur van de CPN betreurt het vertrek van Wouters. „De redenen die hij (Paul Wouters MB) opgeeft, berusten naar de mening van het Dagelijks Bestuur niet op een juiste weergave van de feitelijke stand van zaken. Er is geen sprake van een onomkeerbare koersverlegging in de richting van een partijkrant," meldt het bestuur op 13 januari in de kolommen van 'het lijfblad'.

Ordering

De hoogste tijd dus om eens wat ordering in de chaos te brengen. De Waarheid wordt uitgegeven door de Stichting Bepenak, waarvan het bestuur benoemd wordt door het partijbestuur van de CPN. Deze partij ondersteunt het dagblad ook financieel. In 1983 werd het gezichtsveld van de krant, door onvoldoende stijging van abonnees en financiële problemen, verlegd naar 'heel' links, inclusief de PvdA en de vakbonden. Het partijbestuur van de CPN nam een notitie aan waarin de redaktionele onafhankelijkheid van De Waarheid werd vastgelegd. De krant werd overigens wel verplicht om CPN-standpunten en activiteiten serieus tot hun recht te laten komen. PPR-leden kunnen zich deze koerswijziging wellicht ook nog herinneren. Zij kregen een advertentiefolder van De Waarheid in de bus. Leverde dit De Waarheid nieuwe abonnees op, de PPR kostte het zo'n twintig leden. Dit vooral door het misverstand dat de PPR haar ledenbestand uit handen had gegeven. Louis Vuurboom, sekretaris van het partijbestuur, schreef een mooie brief met de aanhef „Het spijt ons dat u in de abonneewerving voor De Waarheid

TEKENING: FRENK DRIESSEN

De roep om en de wens naar politieke vernieuwing bij radikaal links werd tot voor kort met verve uitgedragen in de redaktionele kolommen van De Waarheid. Van propagandabladd voor de kommunistische beweging in Nederland was de krant geworden tot een spreekbuis voor heel links. Maar helaas, de tegenkrachten waren sterker en taaier dan gedacht. Eerst moest enige jaren geleden hoofdredakteur en politiek vernieuwer Constant Vecht met een groot deel van z'n redaktie het veld ruimen. Onlangs vloog de opvolger van Vecht, hoofdredakteur Paul Wouters, ook de Hoogte Kadijk op. Marc Broere rekonstrueert de korte levensgeschiedenis van de krant voor héééé links.

aanleiding hebt gezien uw lidmaatschap van de PPR te zeggen." De koersverlegging wekte de argwaan van de 'oude-re' CPN-leden op. Constant Vecht stapte op toen de

situatie onhoudbaar werd. De nieuwe hoofdredakteur, Paul Wouters, was ook al niet degene die het oude kader zocht. Onder zijn leiderschap permitteerde de redaktie het zich zelfs om grapjes over de

Sovjet-Unie en Gorbatsjov te maken. Om de problemen, behalve redaktioneel ook financieel, de hand te bieden werd eind vorig jaar een stuurgroep opgericht die zich over de toekomst van De Waarheid ging buigen. „De Waarheid moet weer 'sporen' met de partij," konkludeert zij. Het ontslaan van op zes na alle redaktieleden is de enige oplossing die de stuurgroep voor de financiële problemen heeft. Zo was de situatie toen Wouters ontslag nam. Hij schijnt nog steeds niets te willen zeggen. De vraag of de laatste perikelen geen goede dekmantel zijn voor een slecht redaktioneel beleid, kan dus helaas nog niet gesteld worden.

Legitiem

De naam Bram Hoeksema komt in de artikelen over de gang van zaken rondom De Waarheid veelvuldig voor. Hij zou de verpersoonlijking van de gestaalde kaders zijn. De sympathieke stem is dan ook even wennen. Hoeksema werkt al 25 jaar bij De Waarheid, zag de verschillende redakties komen en gaan en is momenteel eindredakteur. „De krant is een uitgave van de CPN," zo begint hij direkt. „Het is daarom ook heel legitiem wanneer je eisen aan je produkt stelt. De eisen zijn echt niet alleen dat je puur een CPN-krant bent, maar de CPN moet zich er natuurlijk wel in kunnen herkennen. Dit gebeurde steeds minder. Hele groepen lezers raakten vreemd van de krant." Dit komt volgens Hoeksema niet door een generatiekonflikt binnen de kommunistische beweging. „Dat is een karikatuurbeeld," zegt hij. „En daar hebben onze vertrokken collega's dapper aan meegeholpen. De aanleiding van de problemen is een voorstel van de CPN om de krant en de redaktie te reduceren. Dit was noodzakelijk gezien de slechte financiële positie van De Waarheid. We konden alleen subsidie van het Bedrijfsfonds van de Nederlandse Pers krijgen wanneer onze begroting sluitend zou zijn. Daarom moest deze stap genomen worden. Een aantal redaktieleden zag dit niet zo zitten. Ze hebben een opmerking van de uitgever over de herkenbaarheid van de CPN aangegepen om te zeggen dat wij een partijkrant van De Waarheid wilden maken."

Inhoudelijk zal De Waarheid volgens Hoeksema scherper en rebeler van toon gaan worden. Rest de altijd interessante vraag naar de toekomst van linkse media in het algemeen. Linkse periodieken verkeren in bijna heel Europa in de problemen. Hoeksema geeft een typisch CPN-antwoord: „Die vraag moet je koppelen aan de toekomst van het gehele linkse denken. Wanneer je vindt dat dat geen toekomst heeft, kun je maar beter met je armen over elkaar gaan zitten en je laten inpakken door dit kabinet. Wanneer je dat niet doet heeft het linkse denken en hebben dus ook de linkse media nog wel degelijke toekomst."

MARC BROERE

HET GROENE BONDGENOOTSCHAP

BASISINKOMEN IS MIDDEL TEGEN OVERSCHOTTEN IN LANDBOUW

Waarom breiden de boeren toch steeds hun produktie zo uit? Waarom produceren ze overschotten? Die vragen zijn niet zo eenvoudig te beantwoorden. Een land als Nederland dat enorme bedragen kwijt is aan het betalen van exportsubsidies stimuleert toch de individuele boer meer te produceren. Door de daling van de prijzen die het gevolg is van de overschotten lijkt de boer geprikkeld te worden nog meer te produceren om toch nog maar een goed inkomen te halen. Aldus de overschotten vergrotende. Als het al geen onzin is, is het zeker paradoxaal!

De primaire oorzaak van de produktiegroei is de technologische vernieuwing: de verbetering van de techniek, van het plantmateriaal, van de produktiviteit van de dieren. Die verbetering betekent in de eerste plaats kostprijzdaling: dezelfde hoeveelheid kunstmest op een beter ras toegepast levert een hogere produktie. Anders gezegd: per kilo produkt heb je iets minder kunstmest nodig. Dus daalt de kostprijs. In de tweede plaats maakt de verbetering schaalvergroting mogelijk. De kostprijs van melk in een ligboxenstal in Duitsland (Der Spiegel, nr. 47, 16 nov. 1987) is 0.45 DM per liter, in een stal met aangeboden koeien 0.65 DM per liter. Zodra een groep ondernemers produceert tegen een lagere kostprijs, doet dit de afzetprijzen geleidelijk dalen naar die prijs. Zolang de verkoopprijs namelijk nog hoog is maken ze fraaie winsten die hen er toe brengen hun produktie fors uit te breiden. Op een gegeven moment wordt de verkoopprijs 0.50 DM en de boer met de oude technologie raakt in moeilijkheden.

Verbetering van techniek, schaalvergroting en intensivering leiden dus voor de individuele ondernemer tot kostprijzdaling. Als dan toch de prijs hoog wordt gehouden ontstaan natuurlijk overschotten. Zakt de prijs mee, dan kan een ondernemer zich slechts handhaven door ook zijn kostprijzen te laten dalen.

Faillissement

Soms lijkt het alsof de uitbreiding van de individuele boer nodig is om bij een kleinere marge tussen kostprijs en verkoopprijs een zelfde inkomen te halen. In feite gaat het om kostprijzdalingen, die in

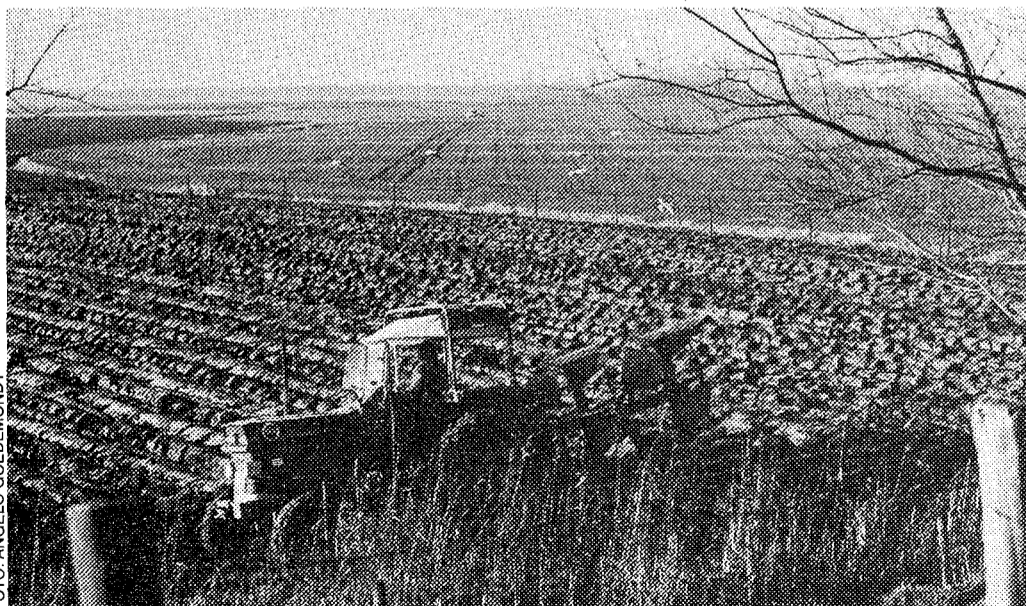

FOTO: ANGELO GOEDENMONDT

Overschotten in de landbouw worden vooral veroorzaakt door de technologische vernieuwing, stelt Jaap Schouls. Hij is lid van de PPR-landbouwgroep en dus mede-auteur van het kongresstuk Het Groene Bondgenootschap. Eén van de middelen die bepleit worden om iets te doen aan de overschottenproblematiek, is prijsverhoging. Dat middel werkt echter niet, is Schouls van mening. Hij bepleit een beleid gericht op de kleinere bedrijven en het basisinkomen is daarin een belangrijk instrument.

een open concurrentie van ondernemers wel gevolgd moet worden op straffe van faillissement. De individuele ondernemer kan zich slechts handhaven als hij gebruik maakt van kostenbesparende technieken. In die situatie moet bij gelijke afzet het aantal boeren wel terug of het aantal bunders verminderen. Een regering kan dus met beide bezig zijn: boeren helpen door schaalvergroting en technische verbeteringen (om hun kostprijs te verlagen) en tegelijk de totale produktie beperken (om overschotten te verminderen).

Het is dus niet de daling van de prijzen die de overproduktie veroorzaakt (wat soms in linkse kring gesteld wordt). Vaak lijkt het wel zo, bijvoorbeeld in de zuivel. Maar de relatieve daling van de melkprijs in de naoorlogse jaren ging samen met welvaartstoename, bevolkingsgroei en produktdifferentiatie. Dat alles maakte een vergrote afzet mogelijk en zo ging prijsdaling samen met omzetgroei. In de ekonomie is ook onbekend dat zowel daling als stijging van de prijs hetzelfde effect (namelijk produktiegroei) zouden hebben.

Het is de behoefte aan het handhaven van het bedrijf die de boeren dwingt mee te gaan met de technologische vernieuwing. De kostprijzverlaging, die er het gevolg van is, levert de konsument een goedkoop voedselpakket en schept exportmogelijkheden. Maar ondertussen maakt het steeds meer boeren werkloos en betekent een zware milieubelasting. Wenselijk is de nationaal-ekonomische kosten van die werkloosheid en het milieubedrijf-op-langere-termijn mee te rekenen. Er moet dan ook gedacht worden aan schaalvergrotings- en milieu-heffingen. Afremmen van schaalvergroting zal niet lukken door prijsverhoging (daar groeit de boer met de laagste kostprijs het hardste van), maar wel door gunstige voorwaarden voor de kleinere bedrijven en ongunstiger voor de grotere bedrijven. Inkomenstoelagen en/of een basisinkomen, mede betaald uit heffingen op energie, bestrijdingsmiddelen en kapitaal, zouden de landbouw naar mijn mening moeten bijsturen.

JAAP SCHOULS

VERHUIZING PARTIJBURO VERLIEP VOORSPOEDIG

'HET IS EEN HARTSTIKKE UNIEK PAND'

Na veertien jaar gewerkt te hebben in kleine kamertjes, zonder daglicht en tussen stapels al of niet oud papier, verhuisde in de laatste week van januari het partijburo. Van de drukke Singel naar de rustige 1e Weteringdwarsstraat. Van een groot aantal ruimten verspreid over vier(!) etages naar een paar ruime kantoorruimten op één etage. De eerste indrukken.

Met een tevreden gevoel kijkt Job van Keulen terug op de hele gang van zaken rond de verhuizing. Job was als penningmeester van het partijbestuur belast met het zoeken van een nieuw pand en met de verhuizing.

„De hele organisatie van de verhuizing is prima verlopen. Dat is vooral te danken geweest aan de goede samenwerking tussen alle medewerkers. De planning zat goed in elkaar en de voorbereiding verliep soepel. Met name partijburomedewerker Tim van Ruiten heeft daarin uitstekend werk geleverd.”
Wat tegenviel - zoals vrijwel steeds bij een verhuizing - was de hoeveelheid spullen die ingepakt moest worden en dat ondanks het feit dat veel uit het oude pand naar de opkoper of oud-papierhandel afgevoerd werd. Tot drie keer toe moesten verhuisdozen bijbesteld worden. Job: „Er is veel meer rommel dan ik gedacht had, ondanks het feit dat we ons ontdaan hebben van heel wat overvloedigheden.”

Innig

Hoewel het pand nog niet helemaal klaar is zijn de reacties van de medewerkers zonder uitzondering enthousiast. Het feit dat iedereen aan nieuwe buro's is komen te werken en verder ook alle andere kantoormeubelen nieuw zijn, zal daar zeker niet vreemd aan zijn. De financiering van de inrichting van het pand wil het partijbestuur bekostigen uit een lening van f 100.000, op te brengen door PPR-leden.

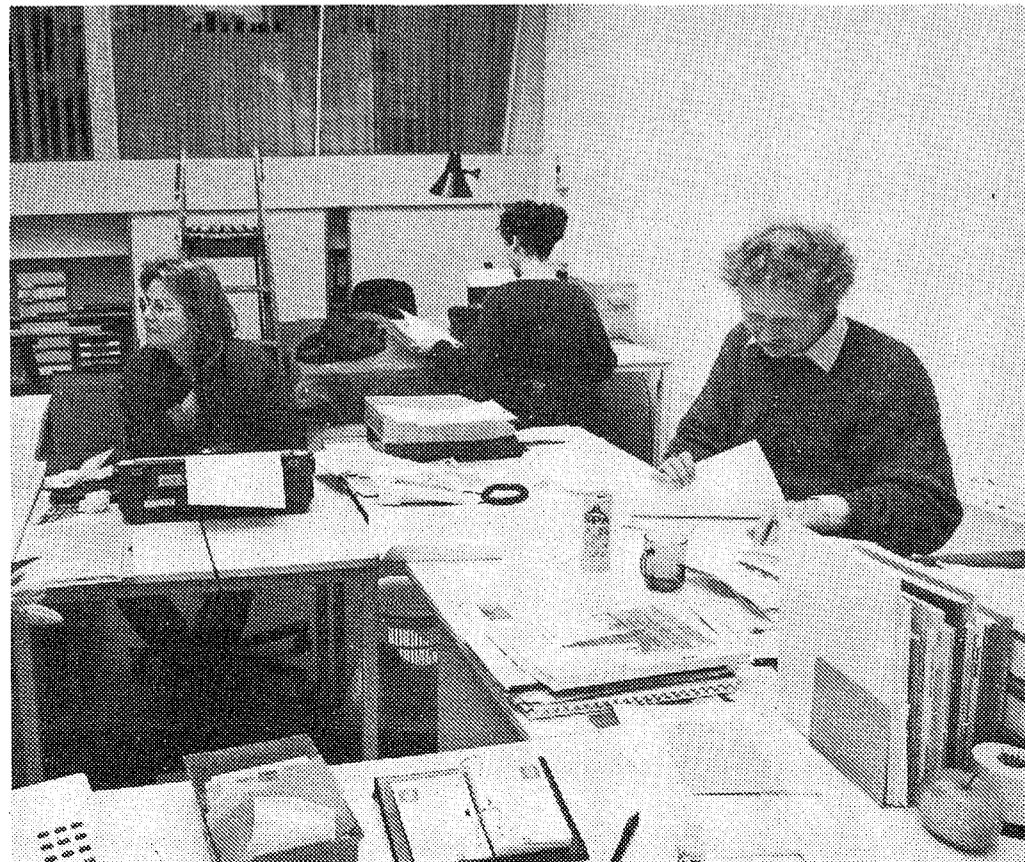
De penningmeester heeft inmiddels toezeggingen voor een bedrag van 80 mille en ziet de ton dan ook zeker op tafel komen.

Op 1 april moet het hele pand klaar zijn. De (ver)bouw van een produktieruimte, een archiefruimte en twee vergaderzalen gebeurt met de inzet van Amsterdamse PPR-vrijwilligers en ook dat loopt naar wens.

Het enige dat niet naar wens liep was de telefoonaansluiting. Op maandagmorgen 1 februari werkte de nieuwe eigen centrale met nummer 247570 perfect. Maar dat duurde helaas slechts korte tijd. Toen ging er iets mis. Partijburomedewerkster Joke Schweitzer: „Ik heb de afgelopen dagen zeer innig contacten gehad met de PTT over de onbereikbaarheid van het buro. Duidelijk is geworden dat in eerste instantie alles goed werd aangesloten, maar op een gegeven moment is om onbekende redenen ergens in de Amsterdamse telefooncentrale het nummer overgezet naar het oude pand op het Singel. Daarmee werden wij voor bijna twee dagen volledig onbereikbaar voor iedereen die ons wilde bellen.”

Die telefoonstoring is de enige wanklank die te beluisteren valt op nummer 4 aan de 1e Weteringdwarsstraat. Nog een keer Job van Keulen: „Het is een hartstikke uniek pand. Het voldoet aan alle eisen die we gesteld hadden. Alles past er prima in en het ligt in een leuke buurt. Wat wil je nog meer.”

JAN DIRX

In september 1987 werd in Marare, Zimbabwe, een conferentie gehouden over 'Kinderen, onderdrukking en het recht in Zuid-Afrika'. Ds. Frank Chikane, sekretaris-generaal van de Zuidafrikaanse Raad van Kerken, zei daar: „De kinderen van Zuid-Afrika, met name de zwarte kinderen, wordt het recht ontzegd kinderen te zijn. Kinderen in ons land worden door de omstandigheden in het land gedwongen volwassen te zijn voor hun tijd. Ze worden in een situatie gebracht waarin ze beslissingen moeten nemen die normaal door volwassenen genomen worden. Ze worden gedwongen keuzes te maken die ze niet zouden moeten maken op hun leeftijd.”

Zwarte kinderen zijn, net als volwassenen, het slachtoffer van de apartheid in Zuid-Afrika. Bovendien zijn zij nog kwetsbaarder dan de volwassenen. Door armoede hebben zwarte Zuidafrikaanse kinderen een vijftien maal grotere kans om voor hun vijfde verjaardag dood te gaan dan blanke kinderen. Honderdduizenden zwarte kinderen lijden aan ondervoeding, terwijl de blanken in overvloed leven. Arme gezinnen hebben geen geld voor voldoende eten, voor goede behuizing en sanitaire voorzieningen; daardoor worden de kinderen aan grote gezondheidsrisiko's blootgesteld. Ondervoeding, diarree en longontsteking, ziekten die het resultaat zijn van armoede, blijken de meest voorkomende doodsoorzaken voor zwarte kinderen.

Ook de gezinssituatie speelt hierbij een rol. Kinderen wonen vaak bij hun moeder of grootmoeder, terwijl hun vaders in de mijnen of in de stad werken. Zij zien hun vaders dan slechts eenmaal per jaar voor een korte tijd. In de huishoudens, waar kinderen bij grootmoeder of andere gezinsleden zijn ondergebracht in de thuislanden, terwijl hun ouders elders verblijven, is de armoede doorgaans het grootst. Daar komt ook de meeste ondervoeding en ziekte voor. De armoede leidt ertoe dat kinderen al op

FOTO: PIETER BOERSMA

DE JONGSTE SLACHTOFFERS VAN APARTHEID IN ZUID-AFRIKA

WORDEN KINDEREN GEMARTELD

jonge leeftijd aan het werk gaan. Kinderarbeid is niet verboden. Op het platteland maken kinderen vanaf zeven jaar al lange dagen met zware lichamelijke arbeid. In de steden proberen kinderen geld te verdienen met tuinieren, kranten verkopen of met ongeschoold werk in de lichte industrie.

Deze omstandigheden leiden ertoe dat kinderen vaak geen, of onregelmatig, onderwijs volgen. Hoewel tegenwoordig steeds meer zwarte kinderen de school afmaken, verlaten nog steeds meer kinderen de school als (semi-)analfabeet. Officiële statistieken wijzen uit dat 40 à 50% van de zwarte bevolking in 1986 analfabeet was. Het lage nivo van het zwarte onderwijs heeft regelmatig tot protesten geleid onder de leerlingen. Een gebrek aan onderwijzers leidt tot overvolle klassen.

Vechten

Omdat apartheid zo diep in hun leven ingrijpt, is het logisch dat de kinderen zich verzetten. Hun pogingen

Het blanke regime in Zuid-Afrika handhaaft zich met extreem veel geweld ten koste van de zwarte bevolking. Daarbij wordt het geweld ingezet tegen een ieder die opkomt voor de rechten van de zwarten. Ook als kinderen opkomen voor hun rechten op bijvoorbeeld goed onderwijs is de repressie meedogenloos. Gevangenschap en marteling van kinderen is aan de orde van de dag in Zuid-Afrika. De getuigenissen die de kinderen vertellen over hun ervaringen zijn afschrikwekkend.

om verandering aan te brengen in hun levensomstandigheden en in het onderwijs worden met onderdrukking beantwoord. Gewapend met voorzieningen uit het strafrecht, met speciale wetgeving die de oppositie aan banden legt en met speciale bevoegdheden onder de noodtoestand, is de Zuidafrikaanse overheid bezig met een grote aanval op het georganiseerde verzet en protest. Het geweld tegen kinderen heeft hierbij ongelooflijke vormen aangenomen. Medisch onderzoek onder kinderen, die vrijgelaten waren uit detentie, heeft aan het licht gebracht dat 70 tot 80% gemarteld of mishandeld is. Eén van getuigenissen:

Een 11-jarige jongen werd door de politie opgepakt. Hij werd gedwongen lange tijd achtereen te staan. Vier tanden werden uit z'n mond geslagen. Hij kreeg handboeien om, zijn voeten werden geboeid en ze dienden hem elektrische schokken toe: „Ze stopten iets in mijn mond met draden eraan. De draden werden in een stopkontakt gestopt en toen een politieman de schakelaar overhaalde, kreeg ik een gevoel alsof ik viel. Ik voelde ook een ondraaglijke pijn in mijn hoofd.” Enkele dagen later werd William door de politie naar het mortuarium gebracht, waar ze hem dwongen naar lijken te kijken. Dit gebeurde

twee keer, een keer 's morgens, de andere keer 's avonds.

In de jaren 1984-1986 werden 312 kinderen door politiekogels gedood. Anderen werden door politiekogels overreden; enkelen stierven in gevangenschap. Duizend kinderen werden door de politie op straat verwond. 11.000 kinderen werden gearresteerd en vastgehouden zonder vorm van proces. In de jaren 1985 en 1986 werden 18.000 kinderen gearresteerd en beschuldigd vanwege hun protestacties tegen apartheid.

Ook in 1987 zijn deze vormen van geweld onverminderd doorgedaan. Onder de noodtoestand kunnen kinderen voor onbepaalde tijd gevangen worden gehouden, zonder dat daarbij een rechter wordt ingeschakeld. Ook als kinderen wel van een overtreding beschuldigd worden, kan het weken duren voordat de rechter een uitspraak doet. In afwachting daarvan blijven zij meestal in detentie. Dus zelfs als een kind uiteindelijk wordt vrijgesproken, heeft het toch al weken in gevangenschap doorgebracht, met alle gevolgen van dien. Driekwart van de kinderen vertoont na een verblijf in detentie psychische problemen, waarvan de uitingen variëren van slapeloosheid tot paranoia.

Ds. Frank Chikane hierover: „Ze vechten een strijd die ze niet zouden moeten vechten als kinderen.” Op de conferentie in Marare waren Zuidafrikaanse kinderen, ouders, advocaten, dokters, dominees, psychiaters en academici aanwezig. Zij vertelden over de situatie in hun land, hoe en wat kinderen te vrezen hebben van de politie. Omdat zij wilden dat de wereld weten zou wat er met kinderen in Zuid-Afrika gebeurt, zetten zij hun eigen veiligheid en carrière op het spel. Hun getuigenissen waren overduidelijk.

Kinderen die in detentie gehouden worden, of voor de rechter moeten verschijnen, hebben dringend rechtshulp nodig. Onderzoek heeft uitgewezen dat kinderen, die door een advocaat vertegenwoordigd worden, een drie maal grotere kans hebben vrijgesproken te worden dan kinderen, die hun eigen verdediging moeten voeren. En als het toch tot een veroordeling komt, wordt er door de tussenkomst van een advocaat vaak een lagere straf opgelegd. Ook hebben de kinderen behoefte aan begeleiding om hen te helpen hun ervaringen uit de gevangenschap te verwerken. Deze kinderen hebben steun nodig! Daaraan wil het Defence and Aid Fund Nederland een bijdrage leveren.

A. DELFINO

Nadere informatie: Defence and Aid Fund Nederland, Kromme Nieuwegracht 10, 3512 HG Utrecht, tel. 030-313194. Giro 503133 t.n.v. Defence and Aid Fund Kinderaktie, Utrecht.

Militair is de situatie uitzichtloos. Marokko heeft in de afgelopen jaren de macht over een steeds groter deel van de Westelijke Sahara veroverd. Bij elke nieuwe verovering werd een nieuwe „muur” (een 3 tot 5 meter hoge zandwal beveiligd met mijnen en radar) opgeworpen. De afstand tussen de buitenste „muur” en Marokko werd echter steeds groter en daarmee werd het verdedigen moeilijker. Dit was juist een voordeel voor het Front Polisario: zij voeren een guerrilla-oorlog waarvoor deze grote afstanden positief uitwerken. Bovendien lukt het Saharenen regelmatig om het bezette gebied via de „muur” te verlaten en zich te voegen bij het Front Polisario: begin januari werd melding gemaakt van het vertrek van 2 families (16 personen) met hun veestapel.

De Saharen rekenen er daarbij op, dat de huidige situatie leidt tot aantasting van het moreel aan Marokkaanse zijde. Zeker is dat Marokko onder grote financiële druk staat door de bezetting van de Westelijke Sahara. Met alle gevolgen van dien voor de Marokkaanse bevolking.

Politiek is de situatie voor het Front Polisario gunstiger. De DARS wordt inmiddels door 70 staten erkend: daaronder slechts één Europees land, te weten Joegoslavië. De Verenigde Naties en de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid hebben zich al enkele keren uitgesproken voor een vredesplan. Kern daarvan is het houden van een referendum onder de Saharenen over de toekomst van de Westelijke Sahara, onder auspiciën van de VN en de OAE en onder omstandigheden die een vrije keus door de bevolking mogelijk maken.

Het Front Polisario heeft dit vredesplan toegejuicht. Marokko werkt het echter stelselmatig tegen. Dit beeld werd bevestigd door een technische commissie van de VN die onlangs de Westelijke Sahara en de vluchtelingenkampen in Algerije bezocht.

Foltering

Nederland neemt in het conflict niet duidelijk stelling. In de VN onthield ons land zich van stemming (evenals vorige jaren). Een beroep op de eenheid binnen de EG gaat niet op: Spanje, Griekenland en Ierland steunen het vredesplan wel. Nederland dient bij een volgende gelegenheid ondbelzinnig het vredesplan te steunen. Wat de meerderheid der EG-lidstaten doet, doet daarbij niet ter zake. Bovendien sluit steun aan dit initiatief aan bij de opstelling van het Europees Parlement. Dat nam op 17 december een resolutie aan, waarin arrestaties en foltering door Marokko sterk veroordeeld worden. Duidelijke stellingname is temeer nodig, omdat de

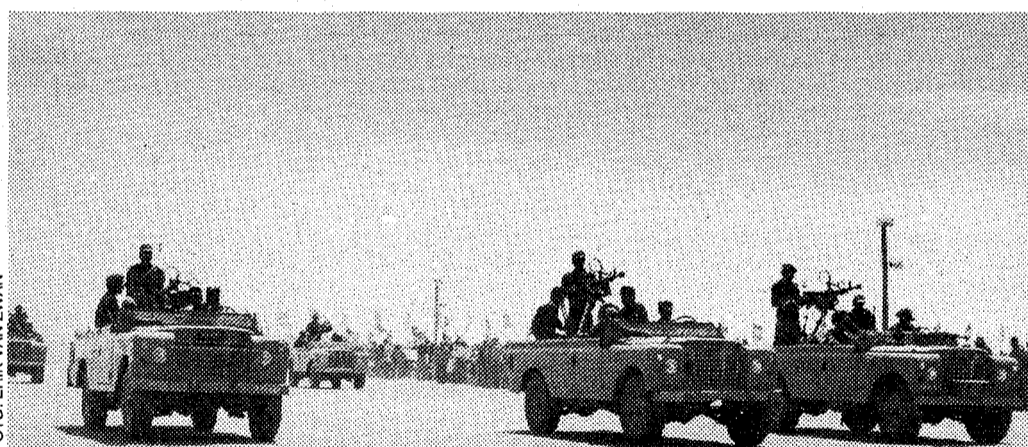

FOTO: ERIK VAN ZWAN

FRONT POLISARIO VERDIENT STEUN

TOENEMENDE REPRESSIE MAAKT REFERENDUM EXTRA URGENT

Marokko voert in de bezette Sahara een waar schrikbewind. Ruim 600 personen zijn verdwenen, er wordt gemarteld en verkracht. Voor een internationaal vredesplan dat een referendum beoogt onder de Saharenen, weigert Den Haag de nek uit te steken. Ondertussen worden de bewoners via het onderwijs 'vermarokkaniseerd' en wordt de vrouw in de traditionele rol terug gedrongen. Bert Willemsen rapporteert.

repressie steeds heviger vormen aanneemt. Het Polisario-komitee publiceerde onlangs een rapport over de situatie in het bezette gebied en de terreur die Marokko daar uitoefent. Er is sprake van een grote bezettingsmacht: naar schatting zijn er zeker 150.000

Marokkaanse soldaten in het bezette gebied. Bovendien werken er 12 veiligheids- en orde-diensten, die het doen en laten van de Sahareense bevolking nauwgezet in de gaten houden. Het rapport noemt veelvuldige huiszoekingen, razzia's e.d. De (toch al

weinig rechten gevende) Marokkaanse wetgeving wordt daarbij stelselmatig geschonden. Er is sprake van een groot aantal arrestaties en verdwijningen. Het Polisario-komitee publiceerde als bijlage bij haar recente rapport een lijst van ruim 600 personen die nu „verdwenen” zijn: het werkelijke aantal is vermoedelijk nog veel hoger.

Veelvuldig wordt daarnaast melding gemaakt van martelingen en verkrachten. Diverse journalisten en organisaties die ter plekke geweest zijn hebben daarover gerapporteerd. Ook ex-gevangenen deden over deze zaak verslag. Heel andere berichten komen van de Marokkaanse krijgsgevangenen in handen van het Front Polisario. Internationale rapporteurs stellen vast, dat deze gezien de omstandigheden — immers ook het Sahareense volk in de vluchtelingenkampen leeft onder moeilijke omstandigheden — goed behandeld worden. Martelingen worden in deze verslagen niet gemeld.

Indoktrinatie

De Marokkaanse bezetters doen alles om het gebied de eigen orde en cultuur op te leggen. Marokkanen worden gestimuleerd — onder andere door een hogere beloning voor hun werk dan ze in Marokko krijgen — zich in de Westelijke Sahara te vestigen. Marokkaanse gewoonten worden opgelegd. Er is sprake van indoktrinatie in het vermarokkanste onderwijs, afschaffen van het Hassania (de taal van de bevolking van de Westelijke Sahara) en Spaans (2-de taal uit de Spaanse tijd), en dergelijke.

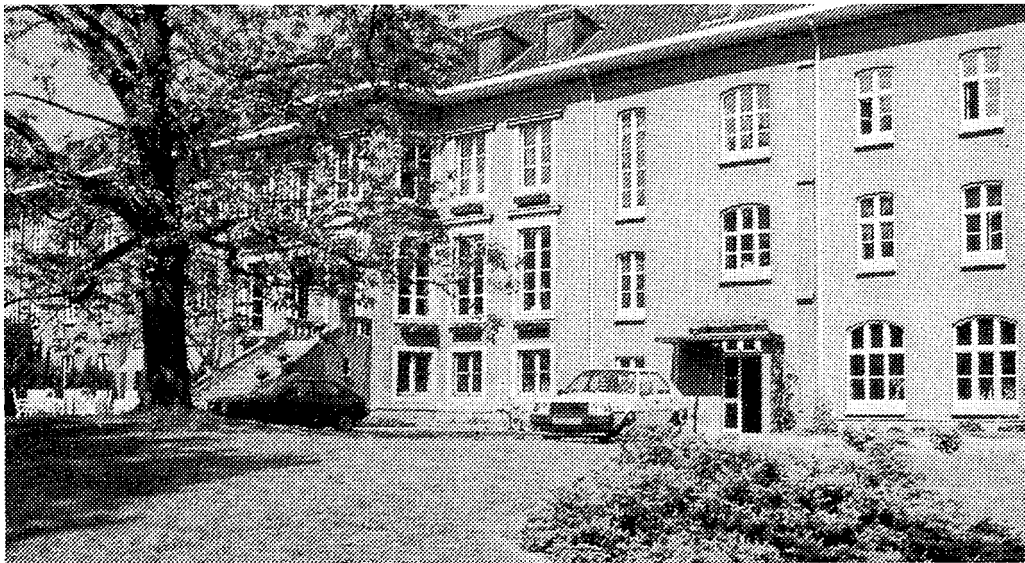
Speciale aandacht is er voor het veranderen van de rol van de vrouw. In de traditionele Sahareense maatschappij speelde de vrouw een grote rol, niet alleen in het gezin, maar ook daarbuiten. Dit is onder meer een gevolg van de leefstijl: de mannen waren vaak voor handel en veehouderij weg van huis. De vrouw runde dan de zaken thuis. Op Sahareense vrouwen wordt zware druk uitgeoefend om van hun traditionele rol af te zien.

Al deze zaken zijn niet alleen door het Front Polisario naar buiten gebracht. Ook diverse andere organisaties doen hierover verslag: de Internationale Beweging van Katholieke Juristen (Pax Romana), de Internationale Liga voor de Rechten van de Mens en het Internationale Comité van het Rode Kruis. Het wordt hoog tijd, dat de Nederlandse overheid zich in die rijen schaart en ook duidelijk stelling neemt. Vooralnog is steun aan de strijd van het Front Polisario hard nodig.

BERT WILLEMSSEN

PPR-KADER GAAT HET KLOOSTER IN PLEIDOOI VOOR HET UTOPISCH DENKEN

Na het nuttigen van een eenvoudige broodmaaltijd op de vrijdagavond blijken zo'n veertig deelnemers zich verzameld te hebben. Tweede Kamerfractie, partijbestuur, service-buro en de PPR-jongeren zijn goed vertegenwoordigd. Voor de officiële opening worden door een mevrouw van het vormingscentrum de huisregels uitgelegd en de kamers toegewezen. Blijkbaar gewaarschuwd voor het vrolijke en libertaire karakter van de PPR toont ze de twinkelende uitbundigheid in door streng en onderkoeld op te treden. Nadat ieder met zijn of haar slapie afspraken heeft gemaakt over de kamerdelersregelingen (Is dat knaapje het jouwe, of het mijne?), kan de inhoudelijke verdieping een uur te laat dan toch beginnen. Het gezelschap wordt opgedeeld in de tijdens dit soort bijeenkomsten gebruikelijke werkgroepen. Deze blijken goed te zijn voorbereid. Aan de hand van inleidingen buigt de 'top van de partij' zich over de vraagstukken waar de politiek in het algemeen en de PPR in het bijzonder zich in de jaren negentig voor geplaatst weet. De vruchten van de twee uur durende discussies zullen de volgende ochtend plenair gepresenteerd worden door Klaas-Wybo van der Hoek. Voor het zover is wordt er echter eerst op informele wijze met elkaar gekommuniceerd. Onder het genot van een drankje wordt er nagepraat, bijgepraat en kennisgemaakt. Niet onbelangrijk voor een goed functioneren binnen een partij. Er schijnen zelfs PPR-kaderleden te zijn die alleen voor dit deel naar deze weekenden komen. De aanwezigen maken niet alleen met elkaar kennis, ook de omgeving wordt in dat proces betrokken. Onder aanvoering van de voltallige Tweede Kamerfractie wordt er namelijk rond het middernachtelijke uur een excursie belegd naar het hart van het prachtige stadje aan de dijk langs de Rijn.

Begin februari toog het PPR-kader voor een vormingsweekend naar het Dominikaner-klooster te Huissen. De rustieke omgeving en de gewijde grond vormden tesamen een ideale plek voor ontmoeting en bezinning. Met een houding van gepaste eenvoud boog men zich over een aantal ingewikkelde thema's: - libertaire staat, - individualisering, - verantwoordelijke economie, - publicitaire strategie. Zaken die centraal staan bij het vinden van een weg voor de Radikalen in de jaren negentig. Jan Huisman was erbij en geeft een sfeerbeschrijving.

Toch is iedereen zaterdagochtend keurig om tien uur present voor de samenvatting van de discussies. In het kort komt deze neer op het volgende: de PPR is bezig met innovatie. De vraag is op welke punten kan en op welke punten moet geïnnoveerd worden. De werkgroep 'libertaire staat' oppert een rigoreuze herverdeling van taken als het gaat om de relatie burger-overheid. De overheid blijft verantwoordelijk voor vier basisvoorzieningen, te weten; inkomen, gezondheidszorg, onderwijs en huisvesting. Andere zaken als emancipatie en democratisering bijvoorbeeld moeten door de burgers zelf in onderling overleg en strijd geregeld worden. De werkgroep

'individualisering' ziet de economische zelfstandigheid als wezenskenmerk van dit begrip. Vanuit deze zelfstandigheid is het mogelijk solidair te zijn met anderen. Angst voor een geatomiseerde samenleving is niet nodig. De werkgroep 'verantwoordelijke economie' wijst op de tegenstelling tussen het vrijheidsbepleitende karakter van de PPR en de roep om

meer overheidsingrijpen. Dat laatste wordt veelal bepleit ter bescherming van het milieu. De werkgroep 'publicitaire strategie' wijst op het belang van de behoeftenanalyse van de (potentiële) PPR-stemmers. Het verkopen van ons program en imago moet professioneel aangepakt worden. Marketingtheorieën kunnen daarbij goed van pas komen.

Na deze samenvatting van de discussies in de werkgroepen mogen Bram van Ojik, als auteur van het binnenkort te verschijnen boek *Vreemd gaan in gedachten* en Rouke Broersma, als 'partijfilosoof', zich uitleven op de bediscussieerde thema's.

Cynisme

Bram houdt een pleidooi voor het utopisch denken. Het huidige cynisme over de veranderbaarheid van de maatschappij moet doorbroken worden. Nu lijkt de pragmatische benadering het gewonnen te hebben van het idealisme uit de jaren zestig. De moed om onzekere idealen na te streven ontbreekt. Een en ander leidt tot vervaging van de begrippen 'links' en 'rechts'. Veel ontwikkelingen, zoals die van de technologie, worden als een gegeven opgevat. Men holt er achteraan in de hoop de vruchten voor eigen gebruik te kunnen plukken. Om de politiek weer interessant te maken is het nodig dat er weer een duidelijk ideaal gesteld wordt, gekoppeld aan ideeën over hoe dit door de overheid, door een planmatige aanpak, dichterbij gebracht kan worden. Essentiële voorwaarden voor een juiste aanpak zijn een consequent doorgevoerde democratisering van de besluitvorming en een sterke overheid, met een minimaal takenpakket.

Rouke, als begenadigd redenaar, expliciteert, poneert, plaatst kanttekeningen en maakt precies op tijd een humoristische opmerking. In zijn betoog springen een paar zaken naar voren. Zoals zijn omhelsing van het door Bram naar voren gebrachte begrip 'utopisch denken'. Gesteld wordt dat niet de verwezenlijking van de utopie belangrijk is maar het werken aan een utopie. De utopie, evenals de staat en de politiek, bestaat niet. Het is een proces, of een norm waaraan ontwikkelingen gemeten worden. In een uitvoerige toelichting op het begrip libertair denken poneert hij de idee van de wederkerige mens. De mens die samen met anderen zijn leefwereld zoveel mogelijk bepaalt.

Na de plenaire zitting gaat de groep uiteen om het gekonsumeerde geestelijke voedsel in de eigen werkgroep te verteren. Als de resultaten van die sessies na afloop op flappen genoteerd worden heeft niemand daar aan het eind van de zaterdagmiddag nog belangstelling voor. De permanente programwerkgroep krijgt de flappen als huiswerk mee naar huis. Een dankbare taak rust nu op de schouders van deze 'brainstormers'.

JAN HUISMAN

ADVERTENTIE

Halen Politieke Partijen 2000?

Op het binnenhof heerst de middelemaat. De macht heeft geen verbeelding meer. Intellectuelen verschuilen zich achter hun cynisme. Studenten hebben geen politieke partijen meer nodig.

Individualisering is mooi, maar knaagt aan het bestaan van organisaties. Politici maken zich drukker over hun image dan over hun ideeën.

Politicus zonder partij?

Zou dat een vrolijker alternatief zijn? De PPR bestaat 20 jaar en daagt u uit over dit thema een essay te schrijven. De jury (Paul Kuypers, Martin van Amerongen, Sytze Faber, Ria Beckers) zal oordelen.

Prijzengeld f 2.500.-. Publikatie in De Groene/Radikale Notities.

Inzenden vóór 15 april 1988. Reglement:

Te Weteringdwarstraat 4, 1017 TN Amsterdam. Tel. 020 - 247570.

FOTOWEDSTRIJD

Dit kan anders

'Dit kan anders' is het thema van een fotowedstrijd die de 20-jarige PPR voor leden en niet-leden organiseert. Alles wat anders kan komt onverbiddeijk voor de kamera van de fanatieke deelnemers. Geen misstand ontsnapt aan de aandacht van de op prijzen jagende amateurs.

SPELREGELS

Maat van de foto: minimaal 13 bij 18 cm. Inzendingstermijn: uiterlijk 31 mei 1988. Opsturen in een goed beschermde enveloppe opsturen aan of afleveren bij: PPR Partijburo, 1e Weteringdwarstraat 4, 1017 TN Amsterdam. Op envelop: Fotowedstrijd. Kleuren: zwart/wit of in kleur.

Aantal: maximaal 3 foto's per deelnemer. Afzender: achter op de foto vermelden (bv. op sticker): naam, adres, postcode, plaatsnaam, telefoonnummer. Deelnemers: PPR leden of niet-PPR leden. Informatie: Albert Moens, tel. 03240-38051

NOG EVEN DIT:

De ingezonden foto's worden beoordeeld door een deskundige jury. Prijsuitreiking: tijdens het flitsende feest van de PPR op 9 en 10 september te Zutphen. De 3 beste inzendingen ontvangen een geldprijs: 1e prijs f 400.-; 2e prijs f 250.-; 3e prijs f 150.-. Publikatierechten: de winnende foto's (prijzen en eervolle vermeldingen) kunnen door de PPR -kosteloos- in eigen partijorganen of in andere organen (dagbladen, tijdschriften, enz.) gepubliceerd worden, onder vermelding van de naam van de maker van de foto.

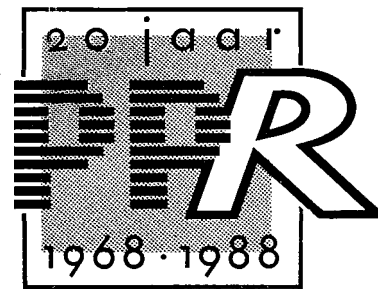
Orkest

In de vorige Radikalenkrant kon je de eerste aankondiging lezen over de formatie van een PPR-orkest. Eerste en enige concert: 10 september 16.30 aan het slot van een daverend PPR-festijn. Tot nu toe hebben we 15 muzikanten ingeschreven. Prachtig natuurlijk, maar dat zijn er nog vijf-en-tachtig te weinig. Kom op homo ludens. Niet zo bleu. Hoe vaak heb je de afgelopen jaren niet gedacht dat je 'er weer eens wat meer aan zou moeten doen'. Blaas het stof van je speeltuig en lever jouw kulturele bijdrage aan vrolijk links. Nog een keer de werkwijze:

1. Een concert van ca. een half uur ter afsluiting van het PPR-20 feest op zaterdagmiddag 10 september in Zutphen.
2. Onder leiding van een professionele dirigent.
3. Eerste uitvoering van de speciaal voor deze gelegenheid gekomponeerde Radikalenmars.
4. De dirigent stelt het verdere repertoire vast.
5. Omstreeks 1 maart krijgen alle orkest-deelnemers hun partituur thuis.
6. Thuis oefenen.

7. Op 28 mei is er een repetitiedag in Amersfoort of Utrecht.
 8. Verder oefenen.
- Ook mogelijk: zelf regionale (deel)repetities organiseren.
9. Zaterdagmorgen 10 september: generale repetitie.
 10. Zaterdagmiddag 10 september: eerste (en waarschijnlijk enige) concert. Deelname: staat open voor iedereen (PPR-lid of niet) die:
 - a. een draagbaar instrument bespeelt;
 - b. zelfstandig een partituur kan instuderen;
- c. 28 mei en 10 september in het PPR-orkest wil meedoen. Opgave: nu, via onderstaande bon. Kosten: geen, behalve eventuele eigen reiskosten. Baten: heel wat uitdaging en plezier. ZIT ER NOG MUZIEK IN DE PPR? Aan jullie het antwoord.

Bon: vóór 10 februari opsturen aan: Partijburo PPR 1e Weteringdwarstraat 4 1017 TN Amsterdam

Agenda

Heb je het er al ingezet: 16 april jubileumkongres Almere; 9/10 september groot PPR-feest in Zutphen. Let op de Radikalenkrant van maart met het complete feestprogramma.

JA, IK SPEEL MEE

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Telefoonnummer:

Instrument:

1977

25 mei 1977 was een dieptepunt in de geschiedenis van de PPR. Van de in 1972 behaalde 7 zetels bleven er slechts 3 over. Iedereen zocht naar de oorzaken en her en der werden zwarte pieten uitgedeeld. Natuurlijk speelde op de achtergrond de gijzelsaffaire die de kampanje zo beïnvloed had een rol. De neiging is bij de kiezer aanwezig om in zo'n situatie op een grotere partij te stemmen.

Het partijbestuur zag de verkiezingsuitslag als een signaal om het functioneren van de partij kritisch te beschouwen. Er werd een commissie ingesteld die een rapport moest maken, dat als basis voor een discussie in de partij kon dienen. Het partijbestuur wilde de aanbevelingen van deze commissie Trip concreet uitwerken.

Met behulp van een aantal schriftelijke bijdragen van bestuursleden stelden voorzitter Wijnand van Hoogevest en bestuurslid Ton de Lange een nota op. Dit stuk stond 15 augustus op de agenda. De meeste bijdragen voor de nota waren geleverd door partijbestuursleden die vonden dat de PPR bereid moest zijn samen met het CDA regeringsverantwoordelijkheid te dragen zolang er nog geen progressieve meerderheid in Nederland was. In feite wilden ze de Amersfoortse kongressuitspraak van een half jaar eerder, waarbij de PPR uitsloot deel te nemen aan een kabinet met het CDA, herroepen. Volgens hen had de kiezer deze politieke lijn van de PPR afgewezen. Dit deel van het bestuur met o.a. voorzitter Van Hoogevest stond tegenover de bestuursleden die in vice-voorzitter Jaap de Jong hun belangrijkste woordvoerder vonden.

Kompromistekst

De discussie in het bestuur spitte zich zoals te verwachten toe op paragraaf 4.6 waarin stond dat samenwerking in een regering ook met niet-progressieve partijen een reële mogelijkheid bleef voor de (nabije) toekomst. Voor De Jong was deze tekst absoluut onaanvaardbaar. Een progressieve politiek was in een kabinet waaraan het CDA deelnam absoluut niet gegarandeerd.

FOTO: JAN STEGEMAN

De tekst uit de nota werd tijdens de vergadering op verschillende punten geamendeerd maar werd toen het op stemmen aankwam uiteindelijk verworpen. Een impasse was ontstaan. De vergadering werd tot de volgende avond geschorst. Jaap en Wijnand zouden proberen een nieuwe tekst te maken. Door drukke werkzaamheden van Van Hoogevest was er van overleg tussen beide heren geen sprake geweest en lag er de volgende avond een tekst van

Op 25 mei 1977 leed de PPR een historische verkiezingsnederlaag. Van de zeven kamerzetels bleven er slechts drie over. Dat was voldoende aanleiding om al lang sluimerende spanningen in de partij tot een uitbarsting te doen komen. Het resultaat was het aftreden van het voltallige partijbestuur, maar dan wel verdeeld in twee groepen. De meerderheid onder aanvoering van vice-voorzitter Jaap de Jong wilde samenwerking met het CDA 'niet uitsluiten'; de minderheid, geleid door voorzitter Wijnand van Hoogevest, vond samenwerking met het CDA 'een reële mogelijkheid'. Het ging om de politieke leiding van de partij: zou die wel of niet in handen blijven van het kersverse kamerlid Ria Beckers?

EVEN WAS DE PPR STUURLOOS

DE POSITIE VAN RIA BECKERS WERD GERED

Jaap de Jong op tafel. Hij had getracht door een aantal wijzigingen aan te brengen een kompromistekst te vervaardigen. In de vergadering werd het Jaap duidelijk dat een grote groep helemaal niet zo'n tekst wilde. In de notulen valt te lezen dat hij voorstelde meteen maar weer te vertrekken waarna een diepe stilte volgde.

Wijnand gaf toe dat hij geen kompromistekst wilde: 'Laten we de oorspronkelijke tekst de partij in sturen. Laat de meerderheid op een kongres het er niet mee eens zijn, dan weten we in elk geval wat het kongres wil. En dan is er duidelijkheid.'

Met een krappe meerderheid nam het bestuur de op een aantal punten gewijzigde tekst van Jaap de Jong aan die uitsprak: 'dat de PPR op alle nivo's streeft naar deelname aan bestuurskolleges, waarbij ook samenwerking met zogenaamde niet-progressieve partijen niet uitgesloten kan worden. In concrete situaties moet de partij in haar diverse geledingen daarover beslissen; een keuze die meer bepaald moet worden door de maatschappelijke en politieke krachtsverhoudingen en afgezet dient te worden tegen de wenselijkheid te komen tot een progressieve meerderheid in parlement en onder de bevolking.'

De daaropvolgende discussie in die vergadering ging over het functioneren van het partijbestuur zelf. De nota van Trip stelde dat het daarmee niet best gesteld was. Het bestuur was niet homogeen, niet representatief, kwalitatief niet sterk en als gevolg van dat alles had het geen gezag. 'De enige fatsoenlijke oplossing, naast de structurele verbeteringen als voorgesteld en hierna uitgewerkt, is een volledige vernieuwing.'

Verwarring

Na een lange discussie werd met een stemverhouding van 6 tegen 5 en 1 onthouding een tekst aangenomen waarin stond dat het bestuur het als een daad van politieke moed zag, als de bestuursleden hun zetels ter beschikking zouden stellen. Nu is het nogal

vreemd dat een bestuur in zijn geheel aftreedt omdat een kleine meerderheid dat nodig vindt en er ontstonden dan ook al gauw tijdens de vergadering allerlei interpretatieverschillen over de aangenomen tekst. Niet aanwezige bestuursleden werden opgebeld of (indien zij niet te bereiken waren) van hen werd ingeschat wat zij van deze uitspraak zouden vinden. Men vermoedde dat bij de voltallige aanwezigheid de tekst niet aangenomen zou zijn en om alle verwarring nog eens groter te maken werd de tekst vanaf dat moment als verworpen beschouwd.

Voor Wijnand van Hoogevest en 6 anderen was de maat toen vol. Zij traden af. In een persverklaring, die zij de volgende dag uitgaven, noemden zij als belangrijkste reden dat het bestuur te verdeeld was ten aanzien van het te volgen politiek beleid. Toen het voorstel om het konflikt aan de partij voor te leggen en de zetels ter beschikking te stellen niet op een meerderheid kon rekenen hadden zij besloten af te treden.

In eerste instantie wilden de zittenblijvers aanblijven tot het komende kongres. Voordat de Tweede-Kamerfractie ook maar enig overleg met de resterende bestuursleden had gehad gaf zij een verklaring uit waarbij erop aangedrongen werd dat ook de 10 overgeblevenen zouden aftreden. Op de kerngroepvergadering van september verklaarde Ria Beckers dat de fractie dit moest doen in verband met mogelijke ontwikkelingen in de kabinetsformatie. Voorkomen moest worden dat de PPR door onduidelijke leiding helemaal niet meer aan bod zou komen. Daarnaast meende de fractie dat zo de polarisatie binnen de partij tot een minimum beperkt zou worden. Nadat deze verklaring was uitgegeven werd

er een bijeenkomst van bestuur, Eerste en Tweede Kamerfractie en zittende bewindslieden belegd.

Op het bestuur werd grote druk uitgeoefend. Jaap de Jong zou later in een interview in de Radikalenkrant vertellen dat een aantal van de daar aanwezigen verklaarden niets meer met de zittenblijvende meerderheid van het bestuur te maken willen hebben en dat het de laatste keer was dat ze met die mensen rond een tafel zouden zitten. De zittende bestuursleden stelden toen hun portefeuilles beschikbaar. Dat was volgens Jaap de Jong de enige mogelijkheid om de partij te behoeden voor een scheuring.

De vraag blijft of het partijbestuur over deze kwestie moest vallen. Bestuurslid Jos Vernooij merkte in de vergadering van 16 augustus op dat de verschillen tussen de twee teksten over de regeringsverantwoordelijkheid te onbenullig waren om te worden opgevat als wezenlijke tegenstellingen. 'Men lacht zich rot om het zogenaamde wezenlijke verschil tussen: samenwerking met het CDA 'niet uitsluiten' en 'een reële mogelijkheid vinden'.'

Jaap de Jong verklaarde op de kerngroepvergadering dat de breuk was gewild door een groep in de partij die verder geen 'ge-oh' wilde. 'Hun koers is erop gericht om een groep uit de partij te werken. Dat aftreden was een manoeuvre om een betere uitgangspositie te krijgen.'

In het latere interview in de Radikalenkrant gaat De Jong op de diepere oorzaken van het konflikt in. Hij zegt daar dat het om de positie van Ria Beckers ging. Michel van Hulst en bestuurslid Frans Schulte vonden dat Ria Beckers na de verkiezingsnederlaag geen fractievoorzitter kon worden. Zij diende de gevolgen van het échec te dragen. Volgens Jaap werd deze strijd verplaatst naar het politiek-strategisch debat in het partijbestuur. Door het aftreden van alle bestuursleden werd de positie van Ria Beckers gered. Een feit is dat met de bestuurskrisis een eind kwam aan een bestuur dat nooit goed gefunctioneerd had. De tegenstellingen waren reeds voor de verkiezingsnederlaag zichtbaar geweest bij de discussies over welke houding men moest aannemen ten opzichte van het kabinet Den Uyl. Het nieuwe bestuur onder leiding van Herman Verbeek kreeg de moeilijke opgave de eenheid te herstellen.

HANS VAN EGDOM

WILHELM VERSCHUREN

VIER

Wij, gewone leden staan weer eens helemaal paf. Ons geliefde partijbestuur heeft kans gezien vier kandidaat-voorzitters voor ons bij elkaar te scharrelen. En bovendien nog stuk voor stuk bekwaam! Wat een weelde! Hierover zouden wij bijzonder geestdriftig kunnen wezen, ware het niet dat wij zo met een probleem worden opgezadeld. Voor ons zou het immers veel gemakkelijker zijn als het één bekwame en drie stoethaspels waren geweest. Dan kun je objectief de beste kandidaat kiezen, nu gaat dat niet. Het bestuur zit ook al met de handen in het haar. Wat voor voorzitter willen we? Een manager? Een inspirator? Een lolbroek? De tijd is voorbij dat wij om de kool en de geit te sparen van de vier vrolijke voorzitterskandidaten een kollektief konden vormen waarna de heren het maar onder elkaar moesten uitvechten. Dat is geen 'vorm die aansluit bij het eigentijdse levensgevoel', waar het bestuur over spreekt. Maar of nou zo'n ronde langs de afdelingen compleet met hanengevecht

wel bij dat gevoel aansluit? Ik ben niet bepaald een kenner van dat 'eigentijdse levensgevoel', maar als ik mijn oor te luisteren leg bij eigentijds geklede personen lijkt het me het beste om op het kongres een quiz te organiseren met de vier heren. Onder leiding van Jos Brink wordt dat beslist een vrolijke boel - wat in '88 heel belangrijk is - en de winnaar mag dan de nieuwe voorzitter aanwijzen. Eens kijken of-ie naast bekwaam ook beschei-

den is. Wat helemaal niet meer aansluit bij het 'eigentijdse levensgevoel' is dat we treuren omdat er geen vrouwelijke kandidaat bij zit. De ontwikkelingen gaan ook zo snel. Hadden wij ons er niet bij neergelegd dat in bestuursfuncties vrouwen de meerderheid zouden moeten hebben! Frustaties weggebeten, wonden gelikt. En ineens hoeft het niet meer. Waren de doelstellingen te ambitieus? Of hadden de dames bij nader inzien wel wat beters

te doen dan in zo'n bestuur te zitten? Wij kunnen er slechts naar raden. Ik las dat er nu weer een nieuwe speerpunt is geslepen. Hardleers zeker. Nu zal 50 procent van de gemeenteraadszetels die de PPR in 1990 gaat behalen door vrouwen bezet moeten worden. Wanneer een man zou opperen dat vrouwen zich in de eerste plaats op lokaal nivo zouden moeten richten kreeg hij beslist de derde emancipatiegolf over zich heen. Maar de dames hebben ontdekt dat zeker de helft van de PPR-kiezers van het vrouwelijk geslacht is en daaruit konkluderen ze dat dan ook de helft van de zetels door vrouwen moet worden bezet. Die redening is zo krom als een hoepel. De PPR doet het bij vrouwen zo goed omdat er allemaal van die charmante mannen op de lijsten prijken, dat is toch zonneklaar! Om al die kiessters definitief aan ons te binden nemen we op 16 april gewoon de charmanste voorzitter. En je maakt mij niet wijs dat ze alle vier ook nog stuk voor stuk charmant zijn.

RADIKALEN KRANT

Advies nieuw partijbestuur

Vijf mannen en twee vrouwen moeten het samen doen

Pagina 3

De sekretaris buitenland

We moeten in gesprek blijven met de Roemenen

Pagina 5

Landbouwgeleerden

Boeren hebben het niet zo slecht

Pagina 6

Europese verkiezingen

Leo Jansen ging niet naar Straatsburg

Pagina 8

Kopijsluiting 21 maart 1988

Let op !

Het nieuwe telefoonnummer van de PPR is: 020-247570.

over de stimulering van het openbaar vervoer in plaats van de bouw van nieuwe tunnels voor het wegverkeer, kreeg niet de steun van de PvdA. In haar stemverklaring, ik noem dat liever 'spijtbetuing', gaf ze toe het eigenlijk wel met ons eens te zijn, maar de inhoud en strekking van de motie niet goed begrepen te hebben ! Ik heb vaak de indruk dat grote groepen in de samenleving het met ons eens zijn, maar dat de grote partijen er nog niet aan durven." Bart Ensink, die pas sinds begin dit jaar voor de Kamer werkt, merkt als nieuwlichter op: „Er wordt goed en serieus gewerkt en inhoudelijk serieus gediscussieerd. Tussendoor is er echter ook tijd voor een grap en die combinatie bevalt me prima.”

Moeite

Om de viering van het twintigjarig bestaan niet onopgemerkt te laten voorbijgaan hebben Hans Siepel en Ils Roeland, het voorlichtingsteam van de fractie, de afgelopen weken konstant de pers bewerkt. Niet zonder succes. Het Algemeen Dagblad, De Groene en de Brabantse Pers hebben uitgebreid stilgestaan bij dit heuglijke feit. De Gelderlander heeft nog een interview met Bas in de pen. In de loop van die dag steekt Cees Sorgdrager van Den Haag Vandaag nog even zijn neus om de hoek bij het sekretariaat. Allen weten dat de parlementaire rubriek van de NOS die avond tien minuten aan de PPR zal wijden. Ils geeft Sorgdrager dan ook de boodschap mee: „Als je maar aardig over ons bericht vanavond !” Daar is hij toe bereid, zegt hij. Onze eigen senator Bas de Gaay Fortman heeft daar, naar later blijkt, meer moeite mee. In de uitzending van Den Haag Vandaag bepleit hij meer kansen voor nieuwe en jonge mensen in de partij. Hiermee een nieuwe lijsttrekker suggererend. Ria, die vervolgens aan het woord komt, laat zich door deze uitspraken in verlegenheid brengen en neemt een verdedigende houding aan. De opmerkingen van De Gaay Fortman suggereren dat er in de PPR opnieuw een konflikt op tafel ligt, namelijk over het lijsttrekkerschap. Op deze manier kwam er helaas niet veel terecht van datgene dat alle betrokkenen in partijbestuur, Tweede Kamerfractie en feestkommissie zo graag hadden gezien: de presentatie van de PPR als een partij die goed bezig is, die geen last heeft van de malaise bij 'klein-links' en die weet hoe de jaren negentig in te gaan. Een dissonant na de vrolijke klanken van de viering, die met een drukbezochte borrel werd besloten. De kater 's avonds kwam niet van die borrel.

JAN HUISMAN

FOTOS: ANGELO GOEDEMONT

HET FEEST IN DE KAMER EN BAS DE GAAY FORTMAN

'EN WE ZULLEN WEER GROEIEN'

Balonnen en slingers sieren de gang naar het sekretariaat van de PPR-Tweede Kamerfractie. Vele radicale prominenten lopen rond in feestelijke kledij met het welbekende lieveheersbeestje op de revers gespeld. Een goedlachse sfeer en de opwinding van een kinderfeestje. „Twintig jaar oud ? Twintig jaar jong zul je bedoelen.” Maar dan 's avonds in Den Haag Vandaag Bas de Gaay Fortman. Opnieuw slaagt de senator erin Ria Beckers en vele andere PPR-leden de gordijnen in te jagen. Weg feestelijke stemming, met een kater naar bed.

De sfeer nu sluit in elk geval niet aan bij het wrange grapje dat op 1 maart al snel de ronde deed in de wandelgangen: „De PPR viert haar twintigjarig bestaan omdat ze bang is de vijftentwintig niet te kunnen volmaken.” Ils: „Ik denk dat ik nog nooit zo optimistisch ben geweest als nu. Langzaam zie je een gat in de markt ontstaan voor ons denken. Onze flexibele opstelling en goede ideeën slaan steeds meer aan.” Michel: „Vroeger in de jaren zestig, zeventig was milieu nog iets voor een groep freaks en alternatievelingen. Nu wordt de problematiek algemeen erkend. Bij ons speelt de samenhang van de dingen (milieu, economie en ruimtelijke ordening bijvoorbeeld) een belangrijke rol. We hebben de durf om idealistisch te blijven, zonder de werkelijkheid uit het oog te verliezen. Deze twee kenmerken tref je te weinig aan in de politiek van de grote partijen. Ze vormen onze sterke kant.”

In een gesprek met Peter Lankhorst, die ook alweer zo'n kleine zeven jaar volksvertegenwoordiger is, wordt het bestaansrecht van de PPR geïllustreerd. „Vaak staan we als PPR alleen in de Kamer. Dit is gek genoeg ook een teken dat we nodig zijn. Neem bijvoorbeeld de stemmingen vanmiddag over de begroting van Verkeer- en Waterstaat. Onze motie

Uiteraard leidt haar verhaal tot veel hilariteit, maar of de reclamemakers van de grote partijen zich daardoor laten weerhouden valt nog te bezien.

Spanningen

Een jubileum vieren betekent ook herinneringen ophalen en terug blikken. Twee 'oudgedienden' bij de fractie, Ils Roeland en Michel van Winkel die al zo'n vijftien jaar meedraaien, vergelijken nu met „weet je nog, vroeger ...”. Ils: „Je kan appels niet met peren vergelijken. Toen ik hier kwam werken op het sekretariaat had de PPR regeringsverantwoordelijkheid. Dat gaf een extra druk. De sfeer was regelmatig om te snijden. De spanningen tussen de kamerleden werden vaak overgedragen op de medewerkers.” Michel voegt er aan toe: „De kamerleden vormden geen team. Het was een verzameling van zeven verschillende, maar uiterst kapabele en integrale mensen. Bij gebrek aan een PPR-traditie en een uitgekristalliseerd partijprogramma, kon een verschil in inschatting of inzicht gemakkelijk tot botsingen leiden.”

De viering van het twintigjarig bestaan van de PPR op het Binnenhof heeft alle kenmerken van de nieuwe politieke stijl in zich. Opvallend, creatief en vrolijk. Als voor aankondiging van de verjaardagsborrel was de beruchte motie uit de 'nacht van Schmelzer' uit 1966 uitvergroot en twee weken geleden overal in het Kamergebouw opgehangen. Deze motie, die leidde tot de val van het rood-christelijke kabinet Cals, kan als symbool gezien worden van de geboorte van de blijvende onvrede onder de vernieuwingsgezinde leden van de grote konfessionele partijen. Onvrede die anderhalf jaar later tot de uitreding van een viertal KVP-kamerleden leidde en tot de vorming van een nieuwe politieke partij, de PPR. We schrijven 1 maart 1968.

Buiten de PPR-fractie begreep niemand waarom de motie werd verspreid. De aandacht was echter gewekt. Vlak voor de eerste maart werd de link met het twintigjarig bestaan van de PPR gelegd. Bovendien kreeg iedereen die in de Kamer werkt (van koffiejuuffrouw tot kamervoorzitter) een prachtige uitnodigingskaart, met daarop de inmiddels bekende strip van een boom die steeds groener wordt, met de optimistische tekst 'en we zullen weer groeien'.

Op 1 maart zelf worden Ria Beckers en Peter Lankhorst, voor het begin van de stemmingen over de begroting van Verkeer en Waterstaat, verrast met een enorme taart op hun groene bankje in de vergaderzaal. Een fraai vervaardigde kolos, compleet met miniatuurboompjes en kaarsjes. Deze zoete lekkernij ontlokt kamervoorzitter Dolman de zure opmerking dat hij van de PPR eigenlijk een envelop met inhoud voor de Derde Wereld had verwacht. Was het niet dezelfde Dolman, die in zijn nieuwjaarsboodschap zei dat het 'leuker' moest worden in de Kamer? Veel andere kamerleden reageren enthousiast en feliciteren Ria en Peter hartelijk.

Drieling

Is het toeval dat Ria zich diezelfde middag in de Kamer zal afzetten tegen de vervlakkings in de Nederlandse politiek door het handelen van de grote drie partijen en het belang van een pluriforme democratie zal benadrukken met een explicite rol voor de kleinere partijen? Zij stelt die middag vragen over het plan van CDA-voorzitter Van Velzen om via Postbus 51 (overheidsvoorlichting) leden te werven voor de grote drie partijen. In haar reactie op de antwoorden van minister Van Dijk (die overigens

niets van dit plan wil weten) vaart ze uit tegen de grote drie. „Wat ons vooral ergert, is elke keer weer die ingebakken arrogantie van de macht, de onderwaardering van het veelkleurige karakter van onze democratie en de zelfverzekerdheid over oorzaken van ledenverlies. Zou dat misschien ook iets met het beleid te maken kunnen hebben of met het te weinig serieus nemen van de parlementaire discussie? Of met de onduidelijkheid van het eigen gezicht? Of met de saaiheid van de politiek? Niks daarvan, het ligt echt aan de kiezer, volgens onze siamese drieling. „Ons advies: vooral met welkomsgeschenken werken, liberaal bestek voor trouwlustige paartjes, schuivende panelen voor de keukenramen en een zorgzame-samenlevingspuzzel voor de kindertjes. En die TV-spotjes? Ik zie ze al voor me: na 'drank maakt kapot wat u lief is' nu 'safe politiek vrijen met de grote drie'. Zonde van de anti-alkoholkampagne! De PvdA wil nieuwe leden voor de VVD, het CDA wil nieuwe leden voor de Partij van de Arbeid en wij allemaal maar roepen dat de Nederlandse bevolking te weinig onderscheidend vermogen heeft.”

Het kongres van 16 mei 1987 besloot dat de Kommissie Samenstelling Partijbestuur (KSP) aan het kongres van 16 april 1988 een gemotiveerd advies diende uit te brengen omtrent de meest wenselijke samenstelling van het partijbestuur. Als leden van de Kommissie werden benoemd: Anneke van 't Hull, Paul van der Hijden, Gijs Ketelaar, Lidie Koeneman en Emmy van Noord. De Kommissie werd ambtelijk ondersteund door Louis Vuurboom.

Bepalend voor het voorliggende advies van de KSP over de meest wenselijke samenstelling van het partijbestuur waren:

- het aanbod van kandidaten;
- het oordeel van de KSP omtrent de geschiktheid van de individuele kandidaten voor de te vervullen functies;
- de afweging, wie van de kandidaten naar het oordeel van de KSP onderling het best in teamverband kunnen functioneren.

Vernieuwing

Tijdens de komende bestuursperiode is aan de orde een herstructurering van de partij, die door het aftredende partijbestuur werd geïnitieerd op basis van het rapport Heroverweging. Deze herstructurering werd door het kongres aangegrepen als een duidelijke kans om tot een vergaande vernieuwing van de PPR te komen. Het welslagen van de

UNANIEM ADVIES KOMMISSIE SAMENSTELLING PARTIJBESTUUR BRAM VAN OJIK VOORGEDRAGEN ALS VOORZITTER

Op 1 maart werd het met veel spanning tegemoet geziene advies van de Kommissie Samenstelling Partijbestuur openbaar. Met name ging de aandacht uit naar het advies voor het voorzitterschap. Uit de rapportage blijkt -zoals de Radikalekrant al eerder wist te melden- dat de keuze van de Kommissie ging tussen Bram van Ojik en Klaas-Wybo van der Hoek. De Kommissie adviseert Van Ojik voor het voorzitterschap en Van der Hoek voor de nieuw te creëren functie van vice-voorzitter/sekretaris inhoudelijk werk. Het verdere advies inclusief de motivering van de Kommissie wordt hier afgedrukt.

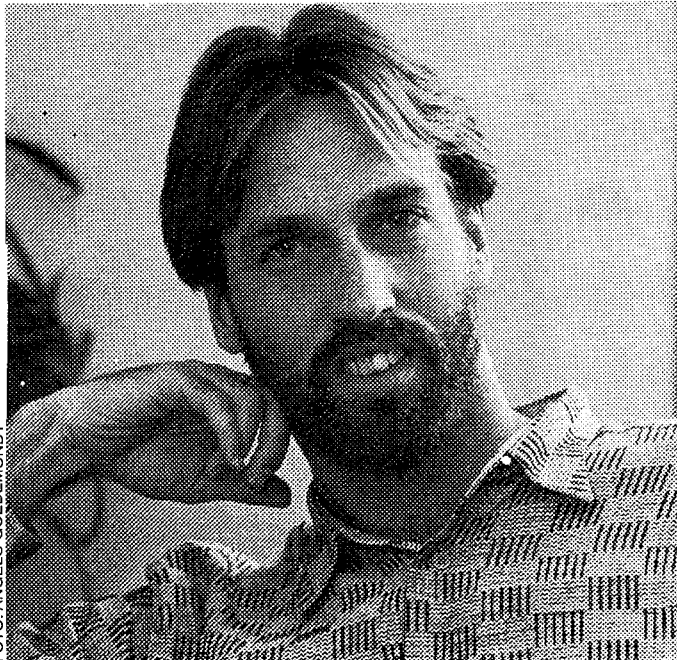
de Man als sekretaris buitenland te kiezen. Frans heeft al enkele jaren in de sectie buitenland zijn deskundigheid bewezen. Wat hij thans wellicht nog ontbeert aan bestuurlijke ervaring wordt ruimschoots goedgevoerd door de overtuigende manier waarop hij met mensen omgaat. Het bestuur zal in hem een enthousiast, solide en vrolijk teamlid treffen. Zijn ervaring met (en in) de Derde Wereld zal voor Frans het akcent van het buitenlandbeleid wellicht meer op Noord-Zuid-kwesties richten, dan op de Oost-West-problematiek. Echter de sectie buitenland kent vele deskundigen die willen meehelpen op dit terrein. Ook Jan Huisman en Tim Verhoef zijn kandidaat voor deze post. Ofschoon Jan inhoudelijk door zijn jarenlange ervaring bijzonder goed op de hoogte is van het werkterrein, achtte hijzelf het beter uit te zien naar een andere kandidaat, gezien vooral zijn aspiraties naar een andere (betaalde) functie. Tim beschikt in vergelijking met de overige drie kandidaten duidelijk over een geringere ervaring. Hij blijft uiteraard wel beschikbaar voor de Beleidsgroep Buitenland. Een toezegging, die we overigens gelukkig ook van de andere kandidaten hebben gekregen.

Sekretariaat publiciteit

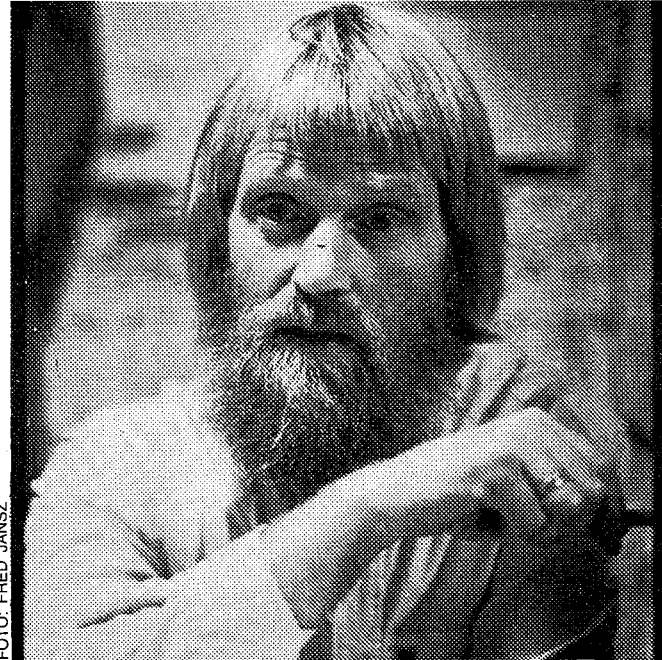
Met Rouke Broersma in het huidige partijbestuur heeft de publiciteit in de afgelopen jaren verfrissende impulsen gekregen. Publiciteit is bovendien tot een

Bram van Ojik: vrolijk, optimistisch en gedreven.

Klaas-Wybo van der Hoek: leidinggevende capaciteiten.

Rouke Broersma: strategisch creatief.

vernieuwing van de partij op grond van de heroverweging is dus eerste prioriteit van het nieuw aantredende partijbestuur. Ook het feit dat de te verrichten taken nu over een aanmerkelijk geringer aantal bestuursleden moeten worden verdeeld, geeft een bijzonder akcent aan de eisen van kwaliteit en de vaardigheid om te werken in teamverband.

De aftredende partijbestuursleden beschikken uiteraard over de meeste ervaring om het karwei te klaren. Ook nu het aantal functies is teruggebracht tot zeven ligt het voor de hand dat ervaring -mits ingebracht in een goed samengesteld team- een waarborg kan zijn voor continuering van het uitgestippelde beleid. De KSP heeft dit gegeven duidelijk mee laten wegen bij haar uiteindelijke advies. Onderstaand geven wij per functie een toelichting op het advies dat in unanimititeit tot stand is gekomen.

Voorzitter en vice-voorzitter

Gelukkig hadden er voor het voorzitterschap voldoende bewaarde kandidaten bewilligd. Dit maakte onze keuze aan de ene kant gemakkelijker (veel keuze), aan de andere kant moeilijker (allen bewaard).

Bram van Ojik heeft heel veel in zich van wat wij van een voorzitter verwachten. Hij weet mensen te inspireren en is deskundig op tal van terreinen die voor de partij belangrijk zijn. Dat hij beschikt over redactionele vaardigheden behoeft gezien zijn huidige functies en zijn werk in Straatsburg geen betoog. Ook zijn Middenamerikaanse ervaring geldt als een bijzondere noot. Bram is vrolijk, optimistisch en gedreven. We zien hem ook als realistisch en energiek.

Klaas-Wybo van der Hoek heeft ook stellig de bekwaamheid om voorzitter te worden van onze partij. Hij verenigt leidinggevende capaciteiten en politieke bekwaamheden, en weet mensen en problemen op een zakelijke manier te benaderen. Hij lost problemen op en treedt daarbij weldoordacht en niet forcerend op. Van de drie voorzitterskandidaten is het vooral Klaas-Wybo die heel goed is ingevoerd in de lopende actuele ontwikkelingen. Ook is hij tot nu toe de vormgever van het huidige inhoudelijke werk in de partij. Klaas-Wybo gaf blijk er zich van bewust te zijn dat zijn presentatie op anderen nogal zakelijk overkwam, zodat er -bij gevolg- voor sommigen iets moet verbeteren om inspirerend over te komen. Hoewel hij ons verzekerd heeft voornemens te zijn om bij verkiezing tot voorzitter zijn statenlidmaatschap op te geven, is hij in zijn overblijvende beschikbare tijd toch wat gehandicapt door een behoorlijk gevulde (deeltijd)baan elders.

Jaap Röell beschikt over veel politieke ervaring als oud-medewerker van de Tweede Kamerfractie en als langjarig statenlid. Hij dankt zijn overtuigingskracht meer aan zijn grote deskundigheid en de ervaring die men in het kollegiale vlak heeft met zijn integere

benadering van problemen, dan aan een enthousiaste uitstraling. Jaap is een politoloog, die door zijn ervaring ten dienste van de partij meer bedreven lijkt in de praktische politiek, dan in het management van de partijorganisatie. (zie noot)

De KSP heeft in haar advies gekozen voor Bram van Ojik als voorzitter. Vooral zijn wijze van presentatie naar andere mensen heeft de doorslag gegeven. Bij de keuze tussen Bram en Klaas-Wybo heeft de bereidheid van laatstgenoemde om in het nieuwe partijbestuur opnieuw het vice-voorzitterschap op zich te nemen, ook een rol gespeeld. Juist zijn onmiskenbare bestuurlijke kwaliteiten en actuele kennis van zaken zijn van wezenlijk belang voor de partij in de komende periode, zeker ook omdat ze ten dele een welkome aanvulling vormen op de door ons geadviseerde voorzitter Bram. Met andere woorden: in ons advies ligt besloten dat er een voortreffelijk koppel van voorzitter en vice-voorzitter beschikbaar is.

Daarom adviseert de KSP Klaas-Wybo van der Hoek als vice-voorzitter. Het vice-voorzitterschap zou dan volgens de KSP niet moeten worden gekoppeld aan het sekretariaat scholing, vorming en emancipatie, maar aan het sekretariaat inhoudelijk werk.

Sekretaris organisatie/penningmeester

Job van Keulen heeft zich bereid verklaard voor een nieuwe periode als penningmeester, in de nieuwe figuratie gekoppeld aan het sekretariaat organisatie. De KSP heeft -ondanks de beperking dat er slechts één kandidaat is- veel vertrouwen in deze kandidaat, die beschikt over een overtuigende managementvisie. Job heeft aangetoond in een betrekkelijk korte tijd de organisatorische en de financiële aspecten van de partij op positieve wijze vorm te kunnen geven.

Sekretaris scholing, vorming, emancipatie

Ruth Post is een vrouw van wie de KSP een zakelijke en doortastende inbreng verwacht in eigenlijk alle bestuursaangelegenheden. Zij heeft bestuurlijke ervaring als voorzitter van het Drents Vrouwenburo. Bovendien houdt ze van 'het besturen'. Ook op het specifieke terrein van scholing en vorming zal ze zich eerder als bestuurder opwerpen, dan als iemand die zelf scholing en vorming doet. Zij wil zich duidelijk belasten met coördinatie en afstemming. Het onderwerp emancipatie heeft wezenlijk haar belangstelling. De partij is naar haar mening nog onvoldoende gefeminiseerd. De voortgang van die feminisering is voor haar een belangrijk punt. Ruth beschikt over veel ervaring en is misschien juist daardoor overtuigend en vasthoudend waar het gaat om de doelen die zij zich stelt.

Gelet op de koppeling van deze portefeuille met het vice-voorzitterschap merkt de KSP op, dat Ruth ook daarvoor kwaliteit bezit. De meer inhoudelijke on-

derdelen van deze portefeuille hebben echter haar eerste belangstelling. Zij heeft er dan ook geen problemen mee als het vice-voorzitterschap aan een andere portefeuillehouder zou worden verbonden, zoals de KSP adviseert.

Voor sekretaris scholing, vorming, emancipatie/vice-voorzitter waren ook Rouke Broersma en Klaas-Wybo van der Hoek gekandideerd. Zonder ons, in welke zin dan ook, te willen uitspreken over beider kwaliteiten voor deze post, adviseren we beiden op andere posten.

Sekretaris inhoudelijk werk

Geadviseerd is om Klaas-Wybo van der Hoek voor deze portefeuille te kiezen (tegelijk met het vice-voorzitterschap). In de afgelopen periode heeft Klaas-Wybo het brede terrein van het inhoudelijk werk opnieuw en doeltreffend weten te organiseren en wel zo dat het de hele partij duidelijk ten goede komt. Daarbij heeft hij zich niet al te zeer bekommerd om de vele hokjes om en de grensjes tussen de diverse organen en personen die inhoudelijk werk bedrijven, maar hen juist tot een grotere eenheid aangezet. Ondanks zijn vele functies binnen en buiten de partij en zijn betrekkelijk decentraal gelegen woonplaats, heeft hij aangetoond altijd daar aanwezig te zijn, waar het partijwerk dat verlangde. De koppeling van het vice-voorzitterschap aan deze portefeuille -zoals door de Kommissie geadviseerd- heeft niet zozeer met de portefeuille te maken, maar met de persoon van Klaas-Wybo zelf. Ook in de afgelopen periode heeft hij beide functies voortreffelijk weten te combineren.

De kandidatuur van Rouke Broersma voor deze functie moest voor de KSP buiten beschouwing blijven, omdat we hem nodig hadden voor de post publiciteit. Datzelfde geldt voor Ruth Post, die door ons ook elders is geadviseerd. Uiteraard doet dat weinig af aan de kennelijke kwaliteiten van beiden voor het inhoudelijk werk.

Sekretaris buitenland

Bea Stolte heeft in korte tijd haar plaats in het partijbestuur als sekretaris buitenland waargemaakt. De KSP is blij dat zij bereid bleek haar functie voort te zetten. Wel bestaat er het probleem dat zij wellicht in de komende periode haar bestuurslidmaatschap moet opgeven, wegens het aanvaarden van een baan, die zij dan verwacht niet te kunnen combineren met het sekretariaat buitenland. De KSP adviseert desondanks haar herverkiezing positief. De baan in de toekomst is nog onzeker. In ieders persoonlijke omstandigheden kunnen zich zo dringende eventualiteiten voordoen dat ze moeten leiden tot een andere keuze voor de besteding van de beschikbare tijd. Wanneer Bea voor het partijbestuur zou moeten afhaken, adviseert de KSP met veel genoegen Frans

van de prioriteiten voor de komende periode verklaard. Rouke is weliswaar de enige kandidaat voor deze functie, maar hij is zodanig strategisch creatief en weet ernstige zaken zo goed ludiek publiekelijk aan de orde te stellen, dat het jammer zou zijn wanneer zijn publiciteitsbeleid niet zou worden voortgezet. Dit zijn even zoveel redenen waarom wij iewat gemakkelijk voorbij gaan aan de andere functies, waarvoor Rouke bereid is te kandideren. Functies overigens, waarvoor gelukkig meer goede kandidaten ter beschikking zijn.

Sekretaris lokale politiek

De ruime kandidaatstelling voor deze functie maakte het werk van de Kommissie er niet eenvoudiger op. Er waren verscheidene kandidaten die in het oog lopende kwaliteiten voor deze functie hebben. De keuze van de KSP is uitgekomen op Hans van Egdome. Hans heeft zich in enkele functies in de partij doen kennen als een serieus en hard werker. Hij heeft een behoorlijke diepgang en werkt strategisch doordacht. Gezien de noodzaak om te werken in teamverband kreeg de waardering die Hans bij de andere partijbestuursleden bleek te genieten een bijzonder akcent. Ook de contactuele vaardigheden die nodig zijn in het overleg met actiecentra en afdelingen deden de voorkeur naar hem uitgaan.

Chris Zevenhooven gooid in de ogen van de KSP -wat contactuele vaardigheden betreft- zeker even hoge ogen voor deze functie al Hans. Hij toont een prettig aandoend begrip voor politieke situaties. Zijn ervaring in de PPR is echter nog wat gering. Hij kan die overigens in de beleidsgroep aanmerkelijk verrijken en wij veronderstellen dat die verrijking wederzijds zal zijn.

Jeltje Meulenbroek heeft duidelijke kwaliteiten voor deze functie. Zij gaat met een zodanig eigen overtuiging op in haar werk, dat het samenspel in teamverband meer op de achtergrond lijkt mee te spelen. Van de beide Noordbrabantse kandidaten Norbert Vuysters en Piet de Peuter is Norbert de meest ervaren, vooral in het regionale vlak. Hij gaf blijk nogal kritisch te staan tegenover de huidige gang van zaken in de partij. Wij hopen dat hij voor zijn kritiek een goed klankbord zal vinden door zijn bijdrage aan de beleidsgroep lokale politiek. Piet hoopt in mei klaar te komen met zijn rechtenstudie. Ook hij zal ongetwijfeld in de beleidsgroep een goede bijdrage kunnen leveren, waarbij hij dan tevens ervaring in het landelijke partijgebeuren kan opdoen.

KOMMISSIE SAMENSTELLING PARTIJBESTUUR

Noot: Na het bekend worden van bovenstaand advies van de KSP heeft Jaap Röell zich teruggetrokken als kandidaat voor het voorzitterschap. Jaap liet weten het gezien de inhoud van het advies van de Kommissie niet wezenlijk te achten zijn kandidatuur te handhaven.

In het grootste deel van de PPR-afdelingen is bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen besloten om met andere progressieve partijen één lijst te vormen. Daarvoor golden verschillende motieven. Politiek inhoudelijk zijn er veel overeenkomsten. Een gekombineerde lijst haalt gemakkelijker de kiesdeler en in grotere steden geeft een gemeenschappelijke fractie de mogelijkheid om het hele werk te verdelen tussen verschillende raadsleden. In de praktijk bleek het mogelijk om soms via een combinatie deel te nemen aan het kollege van B & W. Leiden, Wageningen, Den Haag en Delft zijn daar belangrijke voorbeelden van.

In het achterhoofd van veel 'samenwerkers' was vaak de hoop aanwezig dat deze lokale ontwikkeling zich op de één of andere manier zou doorzetten in de landelijke partijpolitiek. Het leek er in 1986 ook van te komen. De PPR sprak zich uit voor één gemeenschappelijke lijst van PPR, PSP, CPN en EVP. Het PSP-kongres gooide op het allerlaatste moment roet in het eten. De frustratie was groot. De PPR moest het onverwachts weer alleen doen. „Zo nooit weer”, dachten velen. Nu het perspectief op landelijke overname van het samenwerkingsmodel niet dichterbij komt, komen veel van de combinaties in een vreemde situatie. Veel energie gaat zitten in het gemeenteraadswerk. Er blijft weinig tijd over voor landelijke activiteiten. De zeer geringe deelname van afdelingen aan de kandidaatstellingprocedure voor het nieuwe partijbestuur is daar een treffend voorbeeld van. Veel actieve leden gaan zich meer identificeren met het plaatselijke samenwerkingsver-

PARTIJBESTUUR EN LOKALE POLITIEK PPR WORDT HOOFD ZONDER LICHAAM

Meer en meer bereiken het partijbestuur geluiden over de groeiende afstand tussen het landelijke en lokale nivo van de partij. Het partijbestuur zou zich te weinig aantrekken van wat er in de actiecentra afspeelt. De op het afgelopen kongres aangenomen motie waarin de partij ervan uitgaat dat bij de komende Tweede Kamerverkiezingen de PPR zelfstandig – tenzij zich 'verrassende ontwikkelingen voordoen die uitzicht bieden op politieke verbreding en vernieuwing' – zal meedoen, is met name in de actiecentra en provincies waar een goed lopend samenwerkingsverband funktioneert als een bittere pil geslikt. Het kongres bevestigde dan wel dat PPR-afdelingen zelfstandig konden blijven beslissen over de wijze waarop ze aan verkiezingen zouden deelnemen; het perspectief dat een lokale ontwikkeling ook in de Tweede Kamer gestalte zou krijgen lijkt nu niet realistisch.

profielen van zowel de PPR als de samenwerkingsverbanden is dat absoluut geen ideale ontwikkeling. Met name het feit dat lokale verkiezingen in de media steeds meer naar het nationaal nivo getrokken worden speelt de samenwerkingsverbanden parten. In de Tweede Kamer bestaat er nu eenmaal geen Links Den Haag of Progressief Akkoord Amsterdam. Ondanks het feit dat de PPR deze nationalisering van de gemeenteraadsverkiezingen een slechte ontwikkeling vindt hebben we er vanuit het oogpunt van

publiciteit en marketing rekening mee te houden. Het partijbestuur wil de afstand tussen de nivo's in de partij verkleinen. De Herooverweging heeft hier aanzetten voor gegeven. Het ontstaan van grotere afdelingen moet de mogelijkheid vergroten om weer energie vrij te laten komen voor de aandacht voor de landelijke politiek. Naast het gemeenteraadswerk moet de landelijke politiek een voorname plaats krijgen op de agenda's van de afdelingsvergaderingen. Het partijbestuur wil een actieve bijdrage gaan leveren aan de ondersteuning van de gemeenteraads- en statenleden. In het nieuwe bestuur komt een bestuurslid met de portefeuille Lokale Politiek die samen met haar of zijn beleidsgroep het werk van de Stuurgroep Raads- en Statenwerk zal gaan overnemen. De Rode Draad, een informatieblad ter ondersteuning van raads- en statenwerk, zal daarbij een belangrijke rol blijven spelen. In de nieuwe organisatie van het PPR-servicebureau blijft Anita Keuning met raad en daad de lokale en regionale politici bijstaan. Daarnaast zijn we bereid om landelijke dagen voor leden van samenwerkingsverbanden mee te helpen organiseren.

Dan blijft er het feit dat de kiezer steeds weer met andere klubs te maken krijgt. Het zou onzin zijn om als oplossing van het probleem de combinaties op te heffen. Er moet wel verder over nagedacht worden. Hoe goed je produkt ook is, een goede marketing is noodzaak. Die kan niet alleen tot het plaatselijk nivo beperkt blijven. De samenwerkingsverbanden moeten bereid zijn om ten behoeve van een eenduidige publicitaire aanpak om de tafel te gaan zitten en een aantal zaken ter discussie te stellen. Een wat meer op elkaar afgestemde naamgeving en werkwijze zou een grote stap vooruit zijn. Wellicht is het verstandig om aan te sluiten bij ontwikkelingen die zich op dit moment bij de onderhandelingen voor het tot stand komen van een nieuw Groen Progressief Akkoord aan te sluiten. De Europese Verkiezingen zouden weleens de trend kunnen gaan zetten.

JANNEKE VAN DER PLAAT
HANS VAN EGDOM

4 één VUIST voor een RADIKAAL BELEID

RADIKAAL LINKS

PSP PPR CPN

band dan met de eigen partij. Een geïsoleerde positie dreigt te ontstaan. De PPR dreigt een hoofd zonder lichaam te worden.

Betrokkenheid

Natuurlijk is het prima dat vanwege de eerder genoemde overwegingen PPR-afdelingen niet zelfstandig in gemeenteraden opereren. De gevoerde politiek is vaak van een hoge kwaliteit en het door de PPR altijd bepleite idee van progressieve machtsvorming wordt zo inhoud gegeven. Er zitten helaas ook nadelen aan deze ontwikkeling. Zoals reeds eerder signaleerd gaat zeer veel energie zitten in het gemeenteraadswerk en wordt er in de afdelingen weinig meer gedaan aan landelijke politiek. Nu is het nog altijd zo dat de meeste nieuwe PPR-leden lid

worden van de partij vanwege het feit dat ze door de landelijke politiek van de PPR worden aangesproken. Pas in een later stadium raakt men in de plaatselijke politiek geïnteresseerd. Een lokaal platform om aan hun betrokkenheid bij die landelijke politiek gestalte te geven ontbreekt vaak. Het gevaar is daarom groot dat ze in een vroeg stadium afhaken. Ten tweede heeft de geringere participatie vanuit de afdelingen tot gevolg dat de kwaliteit van de PPR op landelijk nivo minder wordt. Het wordt steeds moeilijker om voldoende goede mensen voor landelijke klussen te motiveren. Tenslotte wordt de kiezer regelmatig door ons in verwarring gebracht. Maar eens in de vier jaar is het op de meeste plekken in Nederland mogelijk PPR te stemmen. Steeds krijgt de kiezer met een andere club te maken. Voor het

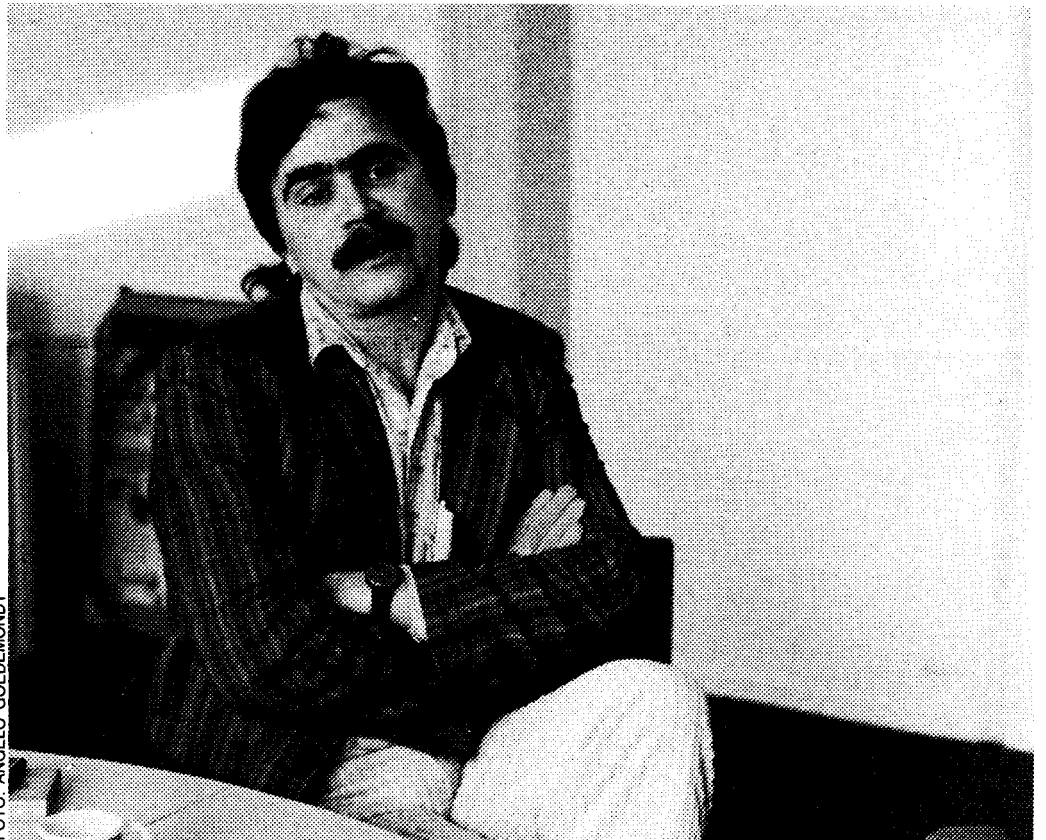

FOTO: ANGELO GOEDENOMDIT
Jack Verduyn Lunel: wethouder dankzij de samenwerking.

VAN DER LEK GETUIGE IN GRIEKSE DIENSTWEIGERPROCES

Donderdag 18 februari verscheen Europarlementariër Bram van der Lek (Groen Progressief Akkoord) voor het Atheens Militair Tribunaal. Als getuigedkundige bepleitte hij de zaak van de Griekse dienstweigeraar Michalis Maragakis. Aangezien dienstweigeren in Griekenland nauwelijks erkend is, was Maragakis in een eerder stadium door een militaire rechter tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld. Onder andere met de hulp van Bram van der Lek probeerde Maragakis dit nu, in hoger beroep, ongedaan te maken.

In de meeste EG-landen kunnen dienstweigeraars, na een beroep op de wet gewetensbezwaarden militaire dienst, sociale dienstplicht buiten het leger vervullen. Over het algemeen is die sociale dienstplicht wel langer dan de militaire dienst. Nederland komt er wat dat betreft nog het beste af, in ons land is de militaire dienst 15 maanden en de vervangende dienstplicht 18 maanden. Vier à vijf procent van de dienstplichtigen maakt gebruik van deze regeling. In andere EG-landen is de sociale dienstplicht vaak bijna tweemaal zo lang als de militaire dienst. Griekenland vormt echter een negatieve uitzondering. In dit zuidelijke EG-land konden tot voor kort alleen religieuze gewetensbezwaarden (Jehova's) binnen het leger een ongewapende militaire dienstplicht vervullen. Bovendien duurde hun dienstplicht dan tweemaal zo lang als de gewone militaire dienst. Dienstweigeraars met andere bezwaren, zoals Maragakis, draaiden de

gevangenis in. Sinds 19 januari 1988 geldt deze regeling in Griekenland voor alle gewetensbezwaarden. De repressieve Griekse regeling hangt samen met de Turks-Griekse betrekkingen. Officieel beschouwt Griekenland zich namelijk in oorlog met Turkije. Nu heeft de recente ontmoeting van de Turkse premier Ozal en zijn Griekse kollega Papandreou in het Zwitserse Davos de betrekkingen tussen beide landen sterk verbeterd, maar dit heeft nog niet geleid tot een wijziging van de Griekse wetgeving in dienstweigerkwesties. Maragakis wordt dus eigenlijk beschouwd als een soort deserteur en dienovereenkomstig behandeld. De inspanningen van Van der Lek zijn er op gericht om de Griekse wetgeving op dit punt meer in overeenstemming te brengen met die van de andere EG-landen. Daarbij gaat het hem erom dat ook Griekenland dienstweigeren tot de mensenrechten gaat rekenen. Daarnaast wil Van der Lek natuurlijk

dat Maragakis wordt vrijgelaten.

Op twee manieren probeert Van der Lek zijn doelen te bereiken. Op 15 februari nam hij samen met Piet Dankert (PvdA) het initiatief tot het schrijven van een brief naar het Griekse parlement. In die brief, die werd ondertekend door nog 26 andere Europarlementsleden, wordt Griekenland verzocht Maragakis vrij te laten en dienstweigeren als recht te erkennen. Verder reisde hij zelf naar Athene af om daar als getuigedkundige in het proces op te treden. Tijdens het proces stelde Van der Lek ondermeer dat de Raad van Europa zich al in 1967 uitsprak voor het erkennen van het recht op dienstweigeren. Het Europarlement deed dit in 1983, terwijl de mensenrechten-kommissie van de Verenigde Naties verleden jaar tot dezelfde uitspraak kwam. Voorts benadrukte Van der Lek dat „ongewapende militaire dienst geen oplossing is. Iemand die tegen het bestaan van legers is kun je geen ongewapende militaire dienst laten verrichten.”

De duidelijke stellingname van Van der Lek kon echter niet verhinderen dat het Atheens Militair Tribunaal Maragakis veroordeelde tot twee jaar en twee maanden gevangenisstraf. Maragakis heeft inmiddels aangekondigd opnieuw in beroep te gaan. Ondermeer omdat hij tot tweemaal toe door een militaire rechter is veroordeeld, in plaats van door een civiele rechter.

JAN-WILLEM VOS

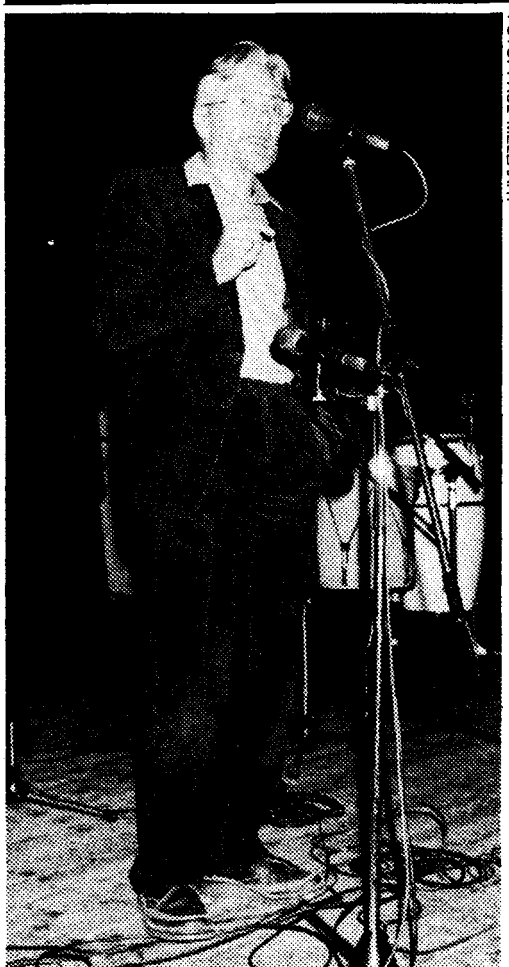

FOTO: PAUL MELLAERT

Het tempo van de technologische ontwikkeling is sinds de jaren zeventig in rekordtempo toegenomen. Industriële landen proberen elkaar de loef af te steken. Verwacht wordt dat deze tendens zich de komende decennia nog wel zal voortzetten. Wil ons land zijn concurrentiepositie niet verzwakken, dan zal het volgens de makers van het rapport Dekker voorbereid moeten zijn op het overnemen en verwerken van de versnelde technologische ontwikkelingen. Dit zal aangrijpende veranderingen in de samenleving teweeg brengen. De samenstellers spreken zelfs van een transformatie van de maatschappij.

Het probleem in Nederland is volgens de commissie Dekker niet zozeer de beschikbaarheid van technologische kennis, maar vooral de doeltreffendheid en de snelheid waarmee deze kennis wordt omgezet in maatschappelijk nuttige, rendabele producten en diensten. Daar schort het nog wel eens aan, met name bij de kleine en middelgrote ondernemingen. Het gaat niet alleen om de wat kleinere bedrijven. Pas als het gehele bedrijfsleven actief deelneemt aan de technologische vernieuwing en het een hoog tempo van verandering kan opvangen en verwerken, zal Nederland volgens de commissie haar internationale concurrentiepositie kunnen behouden.

Scholing

Een punt waaraan de commissie uitgebreid aandacht besteedt is het belang van onderwijs en scholing van de bevolking. Dit is volgens hen de basis van elk technologiebeleid omdat goed geschoelde mensen als 'kennisdragers' een sleutelrol in alle stadia van technologische vernieuwing spelen, of zoals het rapport letterlijk stelt: „Omzetting van kennis in rendabele economische producten staat of valt met een goed geschoelde beroepsbevolking”. Het onderwijs moet ook aan hogere eisen gaan voldoen. Verder moet het er voor zorgen dat er geen talent verloren gaat en dat talent voldoende tot ontplooiing komt. Veel belang hecht de commissie ook aan onderzoeksinstellingen in de publieke sector. Deze 'kenniscentra', bijvoorbeeld universiteiten en technologische instituten, moeten bereid zijn hoogwaardige en bruikbare kennis te leveren. Verder adviseert ze dat het Nederlandse bedrijfsleven, en met name de kleine en middelgrote bedrijven, meer in staat moeten worden gesteld om aan onderzoek en ontwikkeling te doen. Hiervoor zou de overheid financiële tegemoetkomingen moeten geven. Een laatste te memoreren punt is dat er een betere spreiding van kennis nodig is, wat ten goede aan alweer de kleine en middelgrote ondernemingen moet komen. Tijdelijke plaatsing van academici en HBO'ers is volgens de commissie hiervoor een alternatief.

Het kabinet ging in hoofdlijnen akkoord met het rapport. Minister De Korte, belast met het technologiebeleid, maakte bekend de aanbevelingen in het

TWEDE KAMER BUIGT ZICH OVER TECHNOLOGIEBELEID

PPR-FRAKTIE WAARSCHUWT VOOR VERSPILLING VAN MILJARDEN

In het regeerakkoord stelde het kabinet een inhoudelijke en organisatorische versterking van het technologiebeleid in het vooruitzicht. Het riep zelfs een commissie in het leven, onder leiding van oud Philips-topman Dekker, die als opdracht kreeg advies te geven over de uitbouw van het technologiebeleid. Vorig jaar bood ze haar rapport 'Wissel tussen kennis en markt' aan. Een rapport dat gaat over de wisselwerking tussen technologische kennis en het gebruik daarvan in de marktsector. Het kabinet reageerde enthousiast. De PPR niet, zo bleek uit de Uitgebreide Commissie Vergadering van 8 februari waar over dit onderwerp werd gepraat. „Zelden hebben de nieuwe kleren voor de keizer minder om het lijf gehad dan nu,” stelde Ria Beckers.

FOTO: MICHEL PELLANDERS

rapport over te zullen nemen. Hij ziet het rapport van de commissie-Dekker ook als ondersteuning van het tot nu toe gevoerde kabinetsbeleid. De omzetting van kennis wordt het kernvraagstuk in het Nederlandse technologiebeleid voor de komende jaren. Verder noemt De Korte een goed ondernemersklimaat en onderwijs en scholing als belangrijke factoren in de technologische ontwikkeling.

Filosofie

Bij de presentatie van het rapport zei De Korte het verheugend te vinden dat de commissie met een filosofie over de technologische ontwikkeling van de samenleving is gekomen die velen zal aanspreken. De PPR-fractie denkt hier beduidend anders over. „Het is juist het ontbreken van een filosofie, het overduidelijke gebrek aan een visie op de toekomst van de samenleving dat voor mijn fractie het grote bezwaar is tegen het technologiebeleid van het kabinet,” zei Ria Beckers tijdens de Uitgebreide Commissievergadering.

Beckers vindt dat het kabinet de commissie een te marktgerichte opdracht heeft meegegeven. Het advies dat is teruggekomen vindt ze zonnig een nog enger perspectief. De fractievoorzitter is bang dat het kabinet kritiekloos meegaat in de internationale technologische wedloop. Verder maakt 'subsidieverstrekking Den Haag' zich zo volgens haar te gemakkelijk tot een marionet van het bedrijfsleven, wat ze onaanvaardbaar vindt.

Volgens Beckers zijn de sociaal-maatschappelijke aspecten, die tot nu toe centraal stonden in het beleid, naar de marge gemanoeuvreerd. Voor de PPR is de vraag juist wel hoe nieuwe technologieën te gebruiken zijn voor problemen waarvoor de maatschappij zich gesteld ziet. Beckers noemt bijvoorbeeld milieuproblemen, waarvoor de oplossing de ontwikkeling van schone technologieën vereist. Waar het volgens haar aan ontbreekt is de wisselwerking tussen menselijke behoeften en technologie, tussen oplossingen ter voorkoming van grote maatschappelijke problemen en technologie, en tussen culturele verrijking en technologie. Beckers vindt dan ook dat de Minister van Economische Zaken gefaald heeft in zijn rol als coördinerend bewindspersoon voor technologiebeleid.

Ze stak tijdens de UCV al vast een waarschuwend vinger voor de toekomst op. „Ik durf nu al te voorspellen dat over een aantal jaren in brede kring de vraag weer opkomt wat er toch gebeurd is met de honderden miljoenen die jaar na jaar als ongerichte technologie-subsidies naar het bedrijfsleven zijn gevlooid. Want het enige resultaat zal waarschijnlijk zijn, dat een aantal Nederlandse bedrijven, met steun van miljarden aan gemeenschapsgelden, aardig mee kan komen in de moedende wereldwijde slag om het beheersen van markten.”

MARC BROERE

In het Oosteuropa-beleid van de PPR spelen meerdere aspecten een belangrijke rol. Het meest zwaarwegende aspect is voor ons de ontspanning in Europa. Onze bezorgdheid over de voortgaande wapenwedloop en de opstapeling van wapens aan de grenzen tussen West en Oost Europa is de belangrijkste drijfveer achter het Oosteuropa-beleid. Daarbij laten we ons inspireren door de Helsinki-akkoorden: het creëren van een wederzijdse vertrouwensbasis tussen West en Oost door een veelheid van contacten door de barrière van het ijzeren gordijn heen.

Bij dergelijke contacten word je gekonfronteerd met de kwestie van de mensenrechten. Dat is een bijzonder ingewikkelde kwestie. Vanuit West Europa kijken wij graag door de bril van de individuele burgerrechten naar het Oosten. En dan zie je inderdaad verontrustende schendingen van deze rechten. Daarbij mogen we overigens niet alle Oosteuropese landen op één hoop gooien. De situatie in Tsjecho-Slowakije is milder dan die in Roemenië of de Sovjet Unie. De PPR veroordeelt deze schendingen van de individuele mensenrechten en stelt ze ook aan de orde in haar contacten met partijen in Oost Europa.

Maar tegelijkertijd zijn wij ons bewust van de beperktheid van de bril van de individuele mensenrechten. Binnen de individuele mensenrechten zijn er 'universele' rechten, waarvan de schending onder alle omstandigheden afkeer oproept. Voorbeelden hiervan zijn: marteling, verdwijningen, moord en willekeurige arrestaties.

Andere individuele mensenrechten zijn minder universeel. Bijvoorbeeld als het gaat om het recht van vrijheid van meningsuiting, het recht van persvrijheid, het recht van vrijheid van vereniging en vergadering en het recht van vrijheid van vakbonds- en politieke activiteiten. Schending van deze rechten komt voor in de kontekst van elk politiek-systeem, ook in landen met een parlementaire democratie zoals Nederland.

Naast individuele mensenrechten zijn er ook sociale mensenrechten. Daaronder horen onder andere het recht op werk, op gezondheidszorg, op huisvesting en op voedsel. Het is juist met betrekking tot deze mensenrechten dat de Oosteuropese landen hoog (hoger) skoren ten opzichte van de Westerse landen.

Spanningsveld

In het Oosteuropa-beleid zit per definitie een spanningsveld tussen de wens tot ontspanning te komen en de wens aandrang uit te oefenen om de mensenrechten te respecteren. In dit spanningsveld zijn verschillende accenten denkbaar. In Nederland zet-

OOSTEUROPA-BELEID PPR TER DISKUSSIE

'DE DIALOOG MET ROEMENIE MOET DOORGAAN'

In de Radikalenkrant van 25 januari 1988 rekende Jan Frederik van den Hoogen in een ingezonden brief af met de 'amateurdiplomatie' van de sekte buitenland van de PPR. Hij richtte zijn pijlen op uitspraken die Bea Stolte - sekretaris buitenland van de PPR - deed in een interview naar aanleiding van haar reis naar Roemenië. De buitenlandsektaris antwoordt Van den Hoogen en verdedigt de contacten die de PPR onderhoudt met Roemenië.

ten de kerkelijke vredesbewegingen een duidelijke toon door te kiezen voor individuele mensenrechten en (dus) steun te verlenen aan oppositionele groepen in Oost Europa (zoals Charta '77). Dat is tegen de achtergrond van de situatie van gelovigen in Oost Europa een begrijpelijke en legitieme keus. Voor een (kleine) politieke partij als de PPR ligt het aksent wat anders. Wij trachten als politieke partij (en niet als een maatschappelijke organisatie zoals de vredesbeweging) mede uitvoering te geven aan de Helsinki-akkoorden. Voor de PPR zijn politieke partijen daarbij de meest aangewezen gesprekspartners.

De keuze van partners is in de loop der jaren tot stand gekomen op basis van zorgvuldige afwegingen. Een belangrijk element is de 'underdog-positie' van de gesprekspartner in het Oosteuropese politiek systeem. Daarnaast speelt de visie van de betrokken gesprekspartner een belangrijke rol: komt deze overeen met de politieke doelen van de PPR? Een goed voorbeeld hiervan is ons contact met de Christliche Demokratische Union in de DDR. Een relatief kleine christelijke partij, die kwetsbaar balanceert tussen politieke emancipatie van DDR-christenen en het delen in de regerings-verantwoordelijkheid.

Ontspanning

De keuze voor contact met Roemenië is gebaseerd op de eigenzinnige en op ontspanning gerichte buitenlandse politiek van Roemenië, die zich de

afgelopen jaren duidelijk en in positieve zin onderscheidde van die van de andere Oosteuropese landen. Door de glasnost en de ontwapeningsdrift van Gorbatsjov is Roemenië gelukkig niet langer een buitenbeentje in Oost Europa. Deze nieuwe ontwikkeling maakt het buitenlandse beleid van Roemenië echter niet minder verdienstelijk. Zo heeft Roemenië diplomatieke initiatieven ontwikkeld ten aanzien van de Palestijnse kwestie, die radikaler en konstruktiever zijn dan datgene wat de Nederlandse regering op dit punt onderneemt. Datgene wat contact met Roemenië in het verleden zinvol maakte (de op ontspanning gerichte buitenlandse politiek) is nog steeds actueel. Tegelijkertijd is er al jaren een reden om vraagtekens te zetten bij contacten met Roemenië. Haar leider Ceausescu voert een hofhouding als een absoluut vorst, de rapportage van Amnesty International over de mensenrechtensituatie is verontrustend, de schaarste aan energie en voedsel maakt het leven van velen ondraaglijk. Vanuit het oogpunt van de mensenrechten is Roemenië een uiterst dubieus land. Het is voor ons echter een vraag of je een regime moet veroordelen en isoleren dat 'vrijwillig' een economische politiek voert, die elders door Wereldbank en IMF -onder een goedkeurend oog van het vrije Westenvia financiële dwang wordt opgelegd. Natuurlijk zijn wij als PPR tegen het Roemeense binnenlandse beleid dat op schrijnende wijze voorbij gaat aan de behoeften van de eigen bevolking.

Je mag je vingers niet branden aan een dergelijk regime. Dat lijkt de suggestie van Van den Hoogen als hij zegt dat „de amateurdiplomaten van de afdeling buitenland de integriteit van de PPR op het spel zetten.” Maar is het niet juist de moeite waard om de dialoog-mogelijkheden met Roemenië te gebruiken om onze bezorgdheid te uiten?

Natuurlijk zijn de gevolgen minder vergaand, maar is er een fundamenteel verschil tussen de wurggreep omwille van de sanering van het financieringsstekort op Nederlandse uitkeringstrekkers en de wurggreep omwille van de sanering van de buitenlandse schuld op Roemeense burgers? Uit wiens 'vrije' keuze komt dit beleid voort? Er is heus wel gesprekstof voor een wederzijdse dialoog over problemen in Nederland en Roemenië.

Vuile handen

Wij vonden dat de dialoog door moest gaan en dat we daarin onze bezorgdheid over de situatie van de Roemeense bevolking en de bezorgdheid over het recente Amnesty-rapport over moesten brengen. Dat deze bezorgdheid slechts gepareerd is door te wijzen op de onafhankelijkheidswil van de Roemeense bevolking (en de bereidheid daarvoor offers te brengen) en te wijzen op de sociale mensenrechten, is jammer en teleurstellend.

Het bezoek aan Roemenië van oktober 1987 is vervolg door een bezoek aan de Roemeense ambassadeur in Nederland. Daar is nogmaals en uitdrukkelijker gesproken over de grote bezorgdheid in Nederland over de situatie van de Roemeense bevolking. Ook de reactie van de ambassadeur was defensief en gericht op het uitleggen van de Roemeense situatie. Toch menen we dat het goed is dat wij dit officiële bezoek hebben afgelegd en onze bezorgdheid hebben uitgesproken. Dat we daarbij vanuit ethisch gezichtspunt en vanuit het belang van de mensenrechten vuile handen hebben gemaakt, mag ons aangerekend worden. Het is een politieke keus waarin ontspanning op een hogere trede wordt gezet dan mensenrechten. Wij putten hoop uit het gegeven dat het daarbij gelukkig niet om compleet gescheiden grootheden gaat. Niet alleen gelden mensenrechten als voorwaarde voor ontspanning. Het omgekeerde verband geldt evenzeer en wordt te vaak veronachtzaamd; een grote mate van ontspanning werkt positief uit op de mensenrechtensituatie. Dat blijkt ook nu in de Sovjet Unie een frisse wind waait. Dat stimuleert de mensen daar om op te komen voor hun rechten.

BEA STOLTE

Aldus de meest kritische vragen van een aantal Wageningse landbouwdeskundigen, die op uitnodiging van de PPR-landbouwgroep en PPR-Wageningen onlangs hun licht lieten schijnen over de stellingen van het aanstaande landbouwkongres. Wie nog dacht dat deskundigen los van de eigen politieke stellingname zaken kunnen bekijken, moest hier in ieder geval vaststellen dat dat niet gaat. Op de eerste plaats kwamen de politieke visies van de verschillende heren naar voren. Daaruit volgde echter ook dat het voorgestelde 'zakelijk wel kan'. De discussie gaat over of het wel zo moet.

FOTO: GUY ACKERMANS

Prof. Rabbinge: je moet de markt laten werken.

Prof. Rabbinge, hoogleraar in de Theoretische Productie Ecologie, lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, lid van de PvdA en binnen die partij getipt als mogelijk Minister van Landbouw, stelde zich positief op. „Het moet inderdaad anders met de landbouw. Niet de progressieven hebben de landbouw vorm gegeven, maar CDA en VVD hebben alles opgeofferd aan de economische groei. De Nederlandse boer heeft het niet slecht en doet het niet slecht, maar nu begint de wal het schip te keren. Verwacht echter niet alles van de overheid. Zaken als kontingentering en subsidies zijn fraudegevoelig en je moet in principe de markt laten werken.”

Een opmerkelijk woord van deze sociaal-demokraat, die zich stelde achter het idee van de lastenverschuiving. Inkomenstoelagen ziet hij echter slechts als een overgangmaatregel wanneer de kunstmatig hoge EG-prijzen meer naar het wereldmarktnivo gaan zakken. De boer wil en moet zijn inkomen uit de markt krijgen. Hij betwijfelde echter of de mix van voorgestelde instrumenten wel zal werken. En het is wel echt een open deur te zeggen dat er geen overschotten moeten zijn. „Wie is daar nou voor?” vroeg hij zich af.

Omwentelingen

Dr. Van Dijk, voorzitter van de Werkgroep Landbouwpolitiek van de Landbouwuniversiteit, bleek aangesproken door de milieuparagraaf. Maar hij vond het dan inkomsekvent braaklegging, bijvoorbeeld in de vorm van een roulerende dekvruchtverplichting, af te wijzen. Deze forse vorm van extensivering kan best heel goed passen en dan moet je je daar niet meteen rigide tegen opstellen. „Eerst bepaal je wat voor soort landbouw je wilt en vervolgens probeer je die met verschillende middelen te bereiken. Welke landbouw de PPR wil is duidelijk: een houdbare landbouw die tevens de natuur op een geïntegreerde manier behartigt. Die landbouw moet je dan niet afhankelijk maken van maatschappelijke omwentelingen als een basisinkomen en je moet open staan voor het gebruik van

FOTO: ANGELO GOEDENOMDT

WAGENINGSE DESKUNDIGEN BUIGEN ZICH OVER PPR-VISIE

'ZO ZIELIG ZIJN DE BOEREN OOK WEER NIET'

„Is de PPR niet bezig te proberen met drie sleutels tegelijk de deur open te krijgen? Als de veestapel in omvang is teruggebracht, waarom moet dan de krachtvoerprijs nog omhoog?” En: „Denkt de PPR dat Nederland als een eiland is te beschouwen: luchtvervuiling houdt toch niet bij de grens op.” Ook: „Wordt de uitvoering van de interessante milieuvorstellen niet een illusie, als je tegelijk ons sociaal-economisch stelsel op de schop neemt?” Of: „Wil de PPR de huidige landbouw opkrikken, of wil de PPR naar een andere landbouw?”

diverse instrumenten om dat doel te bereiken. Probeer het direct met het stellen van randvoorwaarden aan de markt, met subsidies voor milieu-objekten en heffingen voor vervuulende stoffen. Het energiegebruik in de tuinbouw is ook geweldig gedaald als gevolg van het beleid op dit punt. Een overheid kan best wel wat met een markt, dat zie je ook aan de EG. De bergen en de plassen bestaan alleen bij die produkten waarbij de EG kunstmatig de prijs verhoogde en niet bij de vrije produkten zoals aardappelen.”

Een levendig debat met de zaal ontstond over de vraag hoe een verhoging van de landbouwprijzen de

prijzen van het voedsel voor de konsument beïnvloedt. Dr. Oskam, recent gepromoveerd op modelstudies over het melkaanbod, hield de zaal voor dat een goede 20% van het inkomen in Nederland aan voedsel wordt besteed. Stijging van de boerenprijzen met 10% verhoogt dit percentage met 0,5% (duidelijk meer dus dan de PPR stelt!) en de konsument zal dat niet leuk vinden. Die wil niet meer voor zijn voedsel betalen dan nodig. En ging Oskam verder: „De boeren zijn niet zielig. De boeren met grond en gebouwen in eigendom gebruiken maar zo'n 20% vreemd vermogen en het zijn dus voor een belangrijk deel miljonairs. In de melkveehouderij wordt op dit

ogenblik goed geld verdiend. Daar zijn ze bezig een flink vermogen op te bouwen.”

Oskam had bedenkingen bij een verhoging van de krachtvoerprijs. Als je die 100-200% verhoogt (want minder helpt niet, zegt hij) betekent dat, volgens hem, het einde van de bio-industrie in Nederland. Een deskundige in de wandelgangen stelde evenwel dat de krachtvoerprijs de laatste vijf jaar van f 50,- per 100 kg gedaald is naar f 30,-. De uitbreiding die daarvan het gevolg is geweest (een kwart van de tegenwoordige omvang) moet zeker ongedaan worden gemaakt.

Nog een ander nietes-welles spel lokte Oskam uit. De kap van hardhout uit tropische landen is volgens verschillende deskundigen niet het gevolg van de koopkrachtige vraag uit het westen, maar een gevolg van de uitbreiding van de landbouw en veeteelt ter plaatse vanwege de bevolkingsgroei. Oskam vroeg zich tevens af wat er fout is aan import van bepaalde houtsoorten uit Zweden en onze export van bepaalde produkten daarheen. Van Dijk: „De koloniale van vroeger hadden het beter begrepen. Handel kun je alleen doen, als je institutioneel verantwoordelijkheid neemt voor je afnemers. Dus niet zomaar de houtproducenten het brood uit de mond stoten.”

Bunder

Prof. Rölling, hoogleraar in de voorlichtingskunde, met veel internationale ervaring, vond de Derde Wereld-paragraaf maar minnetjes. „Waarom die betutteling dat ontwikkelingslanden importheffingen moeten instellen? Wat moet er met die miljoenen arme, kleine boeren in de ontwikkelingslanden? De Groene Revolutie brengt op dit ogenblik een drastische stijging van de plaatselijke voedselproductie. Geen voedsel meer hoeven in te voeren is voor een Derde Wereldland heel belangrijk. Die groei is daar in ieder geval nodig.”

Die groei is ook hier nodig, vonden Rabbinge en Oskam. Vanuit de zaal kwamen hier nogal wat protesten tegen. „Je moet het systeem zelf aanpakken en niet steeds met extra groei het feilen maskeren,” was één van de tegenwerpingen. Waarna prof. Van Mansvelt, hoogleraar in de alternatieve methoden in land- en tuinbouw, tenslotte de hamvraag stelde: „Wanneer is het eens ooit genoeg?” Maar Rabbinge benadrukte dat je bijvoorbeeld voor zuivering van het milieu extra geld nodig hebt. En: „De meest intensieve manier van produceren is het minst vervuilend, want dan is de hoeveelheid hulpmiddel per kg produkt het kleinst. Op elke bunder spuit je nu eenmaal meestal dezelfde hoeveelheid bestrijdingsmiddel, of de produktie nu hoog of laag is. En de uitspoeling is het geringst wanneer de opname van het gewas het hoogst is.”

Rabbinge vervolgde zijn betoog met: „Of we met de lastenverschuiving toe gaan naar arbeidsintensievere werkwijzen, moet ik nog zien. De huidige prijzen zijn te hoog, die leiden tot overschotten. Het beste zal zijn ergens tussen de wereldmarktprijs en de huidige garantieprijs in te gaan zitten. Veel bedrijven zijn te klein, ze moeten groter worden. Parttime boeren is best een goede zaak. Het beste is een meermansopzet. Schaalvergroting is op zich wenselijk, de kleine kruideniers hebben we ook niet weten te houden.”

Van Mansvelt bleek beducht voor zo'n industriële benadering van de landbouw. „Je hebt met een levend systeem te maken, met levende produkten, met de levende mens als konsument. Landbouw moet geen industrie zijn, maar omgaan met natuur als natuur.” Van Mansvelt vond verder, dat de boeren al lang geen vrije ondernemers meer zijn. „Het inkomen wordt in Den Haag of Brussel geregeld. Dan kun je ook net zo goed inkomenstoelagen krijgen.”

De voorzitter van de bijeenkomst, mr. Janssen, lid van de fractie Links Gelderland vanuit de PSP en voorzitter van de Universiteitsraad van de Landbouwuniversiteit, beëindigde het levendige debat met het prijzen van de PPR voor het 'masochisme' waarmee deze partij zich open stelde voor commentaar van buiten de eigen partij.

JAAP SCHOOLS

In het voorjaar van 1988 organiseert de Raad van Europa in alle 22 aangesloten landen een publiciteitskampanje rond het thema Noord-Zuid relaties. Doel van de kampanje is de aandacht te vestigen op de structuren die het dagelijks leven van Europeanen verbinden met dat van mensen in de Derde Wereld. De Nederlandse kampanje wordt georganiseerd door het Noord-Zuid comité onder voorzitterschap van Norbert Schmelzer. Het sekretariaat is gevestigd bij de Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking. Vier thema's krijgen speciale aandacht:

- het landbouw- en voedselvraagstuk
- de schuldenproblematiek
- de internationale handel
- de kulturele dimensie van ontwikkelingssamenwerking.

Potje

Het comité zal zelf terughoudend activiteiten organiseren, men wil vooral initiatieven van maatschappelijke organisaties uitlokken en subsidiëren. Ook voor politieke partijen is er een potje gereserveerd. De PPR is één van de weinigen die daar gebruik van maakt. Met het al vastgestelde landbouwkongres op 16 april in de Metropole in Almere vallen we met de neus in de boterberg. Kwa onderwerp maar ook kwa datum, de publiciteitskampanje is gekoncentreerd in de maanden april en mei. Het feestelijk karakter dat het kongres krijgt vanwege het 20-jarig bestaan is een reden te meer om er wat moois van te maken.

EEN AFWISSELEND DAGJE ALMERE

LANDBOUWKONGRES FEESTELIJK KARAKTER

20 jaar
PPR
1968-1988

In de 'Nacht van Schmelzer' van 13 op 14 oktober 1966 werd de PPR verwekt. De officiële geboorte op 1 maart 1968 zou nog 1½ jaar op zich laten wachten. Laat het nou uitgerekend diezelfde Schmelzer zijn, die voorzitter is van het Noord-Zuid comité, dat het jubileumkongres van de PPR gaat subsidiëren.

De activiteiten die de PPR rondom landbouw zal organiseren beperken zich niet tot het kongres zelf. Het kongres is een onderdeel van een breed scala aan activiteiten om aandacht te schenken aan het landbouvvraagstuk. Centraal staat natuurlijk de behandeling van het kongresstuk 'Het Groene Bondgenootschap': de 25 richtinggevende uitspraken die het partijbestuur in de Radikalenkrant van 25 januari heeft gepubliceerd.

Daaraan voorafgaand zal een spreekster uit Nairobi de positie van de vrouwen in de landbouw in de Derde Wereld nader toelichten. Internationaal georiënteerde deskundigen van het Ministerie van Landbouw, de voedselindustrie en een deelnemer van de Ronde Tafel Konferentie over landbouw (georganiseerd door het Noord-Zuid comité) zullen in een forum worden gevraagd, waarin ieder vanuit zijn eigen invalshoek kan reageren op Het Groene Bond-

genootschap. Dit forum zal geleid worden door een onafhankelijk landbouwjournalist.

De landbouwers en andere belangstellenden van buiten de partij zullen uitgenodigd worden dit gedeelte van het kongres bij te wonen.

Receptie

De Ronde Tafel Konferentie zal gehouden worden van 17 tot 19 maart. Deskundigen uit ontwikkelingslanden, Europa en Nederland zullen diepgaand konfereren over het thema overproductie in het Noorden en voedseltekorten in het Zuiden. De konferentie zal worden toegesproken door President Arias van Costa-Rica en Europees landbouwkommissaris Andriessen. De resultaten van de konferentie zullen door een Nederlandse deelnemer worden ingebracht tijdens het forum op het PPR-kongres.

Om een afwisselend dagje in Almere te beleven zullen doorlopend enkele video's, een diaserie en een tentoonstelling over de landbouw in de Derde Wereld te zien zijn. De landbouwdiskussie zal 's middags plaatsvinden. Na afloop wordt er in de foyers van de Metropole een receptie gehouden ter gelegenheid van het 20-jarig jubileum. De vertrekkende partijbestuursleden zullen onder het genot van een hapje en een drankje én een feestrede van niemand minder dan Henri Faas uitbundig uitgezwaaid worden. En net als 20 jaar geleden worden ook nu de kongresgangers gehaald en gebracht met bussen.

GERT VAN BERGEN

Vrouwen en basisinkomen

Op zaterdag 26 maart organiseren de PSP-vrouwen een discussiedag over het basisinkomen. Alle PPR-vrouwen worden uitgenodigd aan deze discussie deel te nemen. Ook de CPN-vrouwen zijn uitgenodigd, zodat wellicht op deze dag een radikaal-links vrouwenstandpunt over het basisinkomen ingenomen kan worden. Marion van Leeuwen, assistente van de PPR Tweede Kamerfractie en deskundige op dit terrein, zal de discussie inleiden

door informatie over de hete hangijzers te verstrekken.

De dag duurt van 11.00 tot 15.00 uur en wordt gehouden in het PSP-gebouw te Utrecht, Oude Gracht 243. Als je er meer over wilt weten kun je bellen naar Corry van de Velden tel. 020-935470 of Hannah van Wijngaarden tel. 02982-3536 of naar het partijbureau en vragen naar Trudi Koek tel. 020-267374.

Neem een aandeel

De aktie Neem Een Aandeel In De PPR dreigt een succes te worden. In korte tijd werd f 80.000,- aan leningen toegezegd en dat was voldoende om aan het werk te gaan met de inrichting en aankleding van het nieuwe partijbureau.

Maar: f 80.000,- is nèt niet genoeg. Er is f 100.000 nodig. Nog twintig PPR-leden

dus, die per 1 mei as. voor een paar jaar f 1000,- vrij kunnen maken. Renteloos of tegen 3½%. Op 1 mei 1990 wordt 25% uitgeloot en afgelost en daarna elk jaar tot 1 mei 1993.

Doe mee! Vul de bewilligingsbon in en stuur die naar het adres dat erop is vermeld. Dank!

Bewilligingsbon

Ja, ik neem een aandeel in de vernieuwde PPR door haar

f 1.000,-/.....*

te lenen op een termijn van maximaal 6 jaar.

De rente is nihil/3½% uit te betalen bij aflossing*.

De lening gaat in op 1 mei 1988/.....*

Ik ontvang vóór die datum een schuldbekentenis en zal dan het geld overmaken.

Datum:

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Handtekening:

* S.v.p. doorhalen wat NIET van toepassing is.

S.v.p. toezenden aan Penningmeester PPR

1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam.

Kandidaatstelling Europese lijst

De PPR streeft bij de Europese verkiezingen van 1989 naar een voortzetting en versterking van het Groen-Progressief Akkoord. Nog vóór de komende zomer beginnen de voorbereidingen voor deze verkiezingen. In juni as. moet binnen de PPR de kandidatenlijst worden opgesteld. Daarna gaan de besprekingen met de andere partners in het GPA van start. Het eindresultaat daarvan wordt voorgelegd aan een kongres in het najaar.

Het partijbestuur wil de samenstelling van de lijst laten regelen door de kerngroep van 11 juni 1988. Het heeft daartoe een procedurevoorstel geformuleerd voor het komende kongres.

De partij heeft één maand de tijd voor de kandidaatstelling. De aktiecentra worden opgeroepen voor 10 april as. namen op te geven van PPR-leden die ze voor het Europese Parlement geschikt achten. Het partijbestuur vindt dat kandidaten zoveel mogelijk aan de volgende criteria moeten voldoen:

- bereidheid om te functioneren binnen het samenwerkingsverband van het GPA;
- in het bijzonder in staat zijn binnen de samenwerking specifieke PPR-ideeën onder de aandacht te brengen;
- werfkracht hebben en met name nieuwe kiezers kunnen aantrekken;
- goede spreekvaardigheid in de moderne talen;
- kennis van zaken over wat er zich in Europa afspeelt;
- beschikken over voldoende politieke en publicitaire ervaring.

De partij is het verder aan zichzelf verplicht te zorgen voor voldoende vrouwelijke kandidaten op de Europese lijst. Het recht van kandidaatstelling voor de Europese lijst is voorbehouden aan de aktiecentra en aan het partijbestuur. Zij kunnen (schriftelijk en ondertekend) tot

10 april as. worden aangemeld bij de Kandidatenkommissie Europese lijst, p/a partijbureau PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam.

Ook Polen kent een PPR. Het is daar de afkorting van de Poolse Arbeiderspartij (de officiële kommunistische partij in het land). Deze postzegel werd uitgegeven ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van die partij. De tekst luidt: de partij die vecht voor de bevrijding van volk en maatschappij.

Woensdag 30 maart is de PPR weer 10 minuten lang in de lucht via Nederland 2 vanaf 19.12 uur. Dat zal de laatste televisieuitzending op woensdag zijn. Na de invoering van het derde televisienet verhuizen de politieke partijen van woensdag naar maandag en van Nederland 2 naar Nederland 3.

Het 20-jarig bestaan van de PPR krijgt de komende tijd veel aandacht. Op 30 maart worden de stoffige archiefkasten open getrokken.

Op radio 5 is de PPR iedere twee weken op dinsdag te horen vanaf 18.20 uur. 22 maart en 5 april is de PPR weer aan de beurt.

RADIKALEN KRANT

Kolofon: De Radikalenkrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. Redaktie, administratie en advertenties: Partijbureau PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam. Redaktie: Marc Broere, Jan Dirx (eindredactie), Bart de Graaff, Luuk Heijlman, Jan Huisman, Anneke van 't Hull, Loes Singels. Redaktie-sekretariaat: Enny Schmitz, Joke Schweitzer. Vormgeving: Joep Paulussen, m.m.v. Tim van Ruiten. Foto's: Angelo Goedemondt, Fred Jansz, e.a. Abonnementen: Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f 26,- per jaar, giro 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

Het gaat goed met de PPR-20 activiteiten

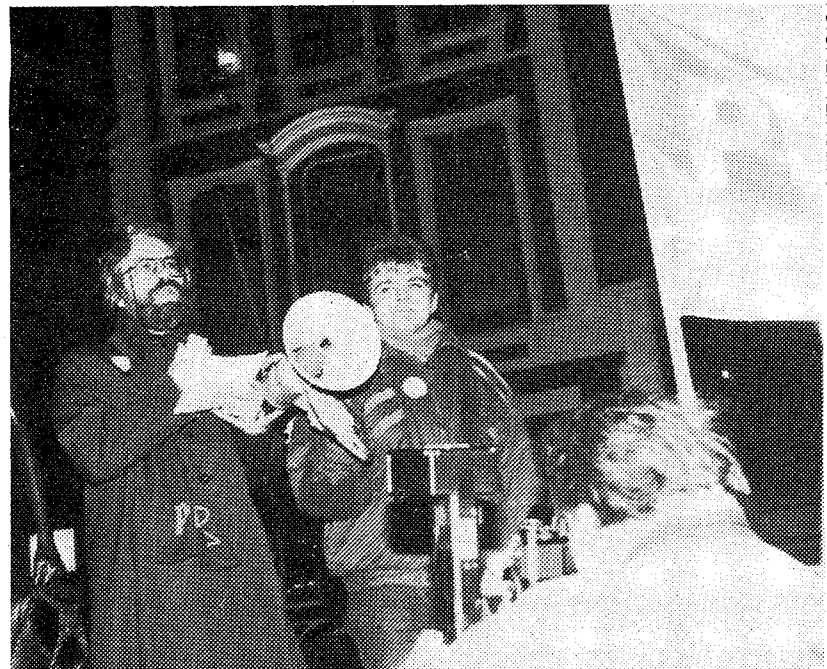

FOTO: IEN TEN KAMPE

Op donderdag 25 februari vierde PPR-Nijmegen het 20-jarig bestaan van de partij. De festiviteiten werden geopend door 'het gezicht' van de PPR in Nijmegen Joop de Zeeuw, die als radikaal al 18 jaar onafgebroken lid is van de Nijmeegse gemeenteraad. De Zeeuw stak, staande naast het beeld van Mariken in het centrum van de stad, vol vuur een betoog af waarin hij de kracht van de PPR roemde om door te gaan, ook tegen de stroom in. De nestor van de Nijmeegse raad noemde z'n partij „ al op leeftijd, maar nog jong”.

Kongres Almere

Zaterdag 16 april wordt Almere overspoeld door radikalen. Ze zeggen dat het eindelijk weer eens een ouderwets boeiend kongres gaat worden. Ze zeggen dat het in elk geval heel gezellig wordt: a. omdat er veel mensen (en dus oude bekenden) komen en b. omdat het vergadergedoe afgesloten wordt met een uitgebreide borrel (tussen 5 en 7). Ze zeggen dat er al bussen gehuurd worden. Nou, als dat geen echte toogdag wordt.

Het kado

Julie gaven met gulle hand. Het voorlezen van de gelukwensen op de girokaartjes maakte een extra partijbestuursvergadering nodig. Zelden hebben PPR-bestuurders zich zo gevleid gevoeld als die avond.

Bij jou nog niet?? Bel onmiddellijk je bestuur of er nog wat van komt. Lekker met de bus. Voor de zaal afgezet worden, gezellig uitzakken en rozig teruggedreden worden naar verre oorden.

f 35.000.-! De verjaarspot is door jullie gevuld met f 35.000.-. Een bedrag waarop niemand in de feestkommissie (en daar zitten een paar optimisten in) had durven rekenen. Dank, dank. En je merkt er wel wat van.

Halen politieke partijen 2000?

De essaywedstrijd rond dit thema blijkt een schot in de roos te zijn. Meer dan honderdentien mensen vroegen het wedstrijd-reglement al aan. Daaronder overigens opvallend weinig PPR-leden. Kom op schrijvertjes. Het radikale gedachtengoed is toch niet weggedroogd?

Vraag aan dat reglement en schrijf, schrijf al je woede en creativiteit van je af in dat ene stuk waar we met z'n allen al zo lang op zitten te wachten.

Dit kan anders

Fotowedstrijd. Ben je al aan het knippen? Leuk thema, mooie prijzen en een schat aan uitgestalde foto's straks. Doe mee. Formaat 13x18. Inzenden vóór 31 mei. Zie voor meer informatie de vorige Radikalenkrant of bel het partijbureau.

Het PPR orkest

Groot nieuws. Het gelegenheids PPR-orkest gaat zeker door. Op dit moment gaven 32 muzikanten zich op. De samenstelling (naar instrument): 5 violen, 2 cello's, 2 gitaren, 3 trombones, 3 blokfluiten, 1 mandoline, 1 hobo, 1 klarinet, 4 dwarsfluiten, 3 engelse hoorns, 2 contrabassen, 4 saxofoons, 1 slagwerk. Een prachtige bezetting reeds. Maar er kunnen er nog veel meer bij. Niet zo bleu. Pak die telefoon.

We hebben Wim de Ru uit Leiden (een wijd en zijd bekend staand dirigent) bereid gevonden om als „gast-dirigent” dit orkest tot een glanzende uitvoering te brengen.

De repetitiedag is definitief vastgesteld op zaterdag 4 juni (dat is één week later dan eerder was aangegeven). Binnenkort krijgt iedere orkest-deelnemer verdere informatie thuis.

√BACH live

FOTO: BART VAN LEEUWEN

PPR-20 feest Zutphen

Vrijdag 9 en zaterdag 10 september. Dat staat nou toch wel dik in iedere agenda, mag ik hopen. Het definitieve programma is nog niet helemaal rond, maar we zijn wel een heel eind. Het complete verhaal met aanmeldingsbon vind je dus in de Radikalenkrant van april. Wel is inmiddels vastgelegd dat op vrijdagavond Hans Liberg een uur komt optreden. Politieke redenaars, een salon-orkest, een swing-band, Leidseplein jongleurs een veiling enz. enz. zullen verder de avond en nacht tot een waar spektakel maken. Je kunt blijven slapen. We regelen een ontbijt. Je mag 's morgens een toren beklim-

OP 9 EN 10 SEPTEMBER 1988

men of langs de IJssel dwalen, je kunt taart eten en over het boeiende middagprogramma hoor je de volgende keer. Dronen '68 te jong?? Arnhem '77 gemist??? 10-jaar PPR ook al niet meegemaakt????? Zorg er dan in elk geval voor dat je later tenminste mee kunt praten over Zutphen '88!

1978

In 1976 had de werkgroep 'Europa' van de PPR een aantal discussiedagen over de Europese verkiezingen georganiseerd. De belangrijkste konklusies waren dat de partij zich negatief diende op te stellen tegenover de Europese Gemeenschap, omdat deze uit een groep landen bestond die zich baseerde op een kapitalistisch groei-model met alle gevolgen van dien voor met name de grondstoffen- en derde wereldproblematiek. De komende verkiezingen waren de enige veranderingmogelijkheid om de Gemeenschap in de toekomst democratischer te laten functioneren. Men vond het, gezien het feit dat maar liefst 4% van de stemmen nodig was voor een zetel, aan te bevelen samen te werken met andere progressieve partijen waarbij vooral aan de PvdA werd gedacht.

De kerngroep van 24 september 1977 gaf het partijbestuur de opdracht de samenwerkingsmogelijkheden met de PvdA te onderzoeken. In gesprekken met de PvdA vroeg de PPR om een gemeenschappelijke lijst PvdA/PPR, een eigen kandidaat op een verkiesbare lijst, een gemeenschappelijk kernprogramma op hoofdpunten en een gezamenlijke campagne. De PvdA wilde op geen van de voorstellen ingaan. Slechts een eerste opvolgersplaats was er voor de PPR beschikbaar. Duidelijk was dat de PvdA geen samenwerkingsverband meer met de PPR wilde aangaan. Dat maakte de onderhandelingspositie van de PvdA in de landelijke politiek naar andere partijen toe alleen maar moeilijker.

Beeldvorming

Er bleven voor het partijbestuur nu drie mogelijkheden over. De PPR kon afzien van deelname aan de verkiezingen, de PPR kon samen met de PSP één lijst vormen of de PPR kon zelfstandig meedoen aan de Europese Verkiezingen. Niet meedoen was volgens het bestuur slechts een theoretische mogelijkheid; al was het maar omdat het karakter van de PPR haar verplichtte telkens als de mogelijkheid zich voordeed een beroep op de kiezer te doen. De discussie ging meer over de vraag of er wel of niet met de PSP moest worden samengewerkt. Uiteindelijk koos het bestuur, gesteund door de Eerste en Tweede Kamerfractie, voor zelfstandige deelname.

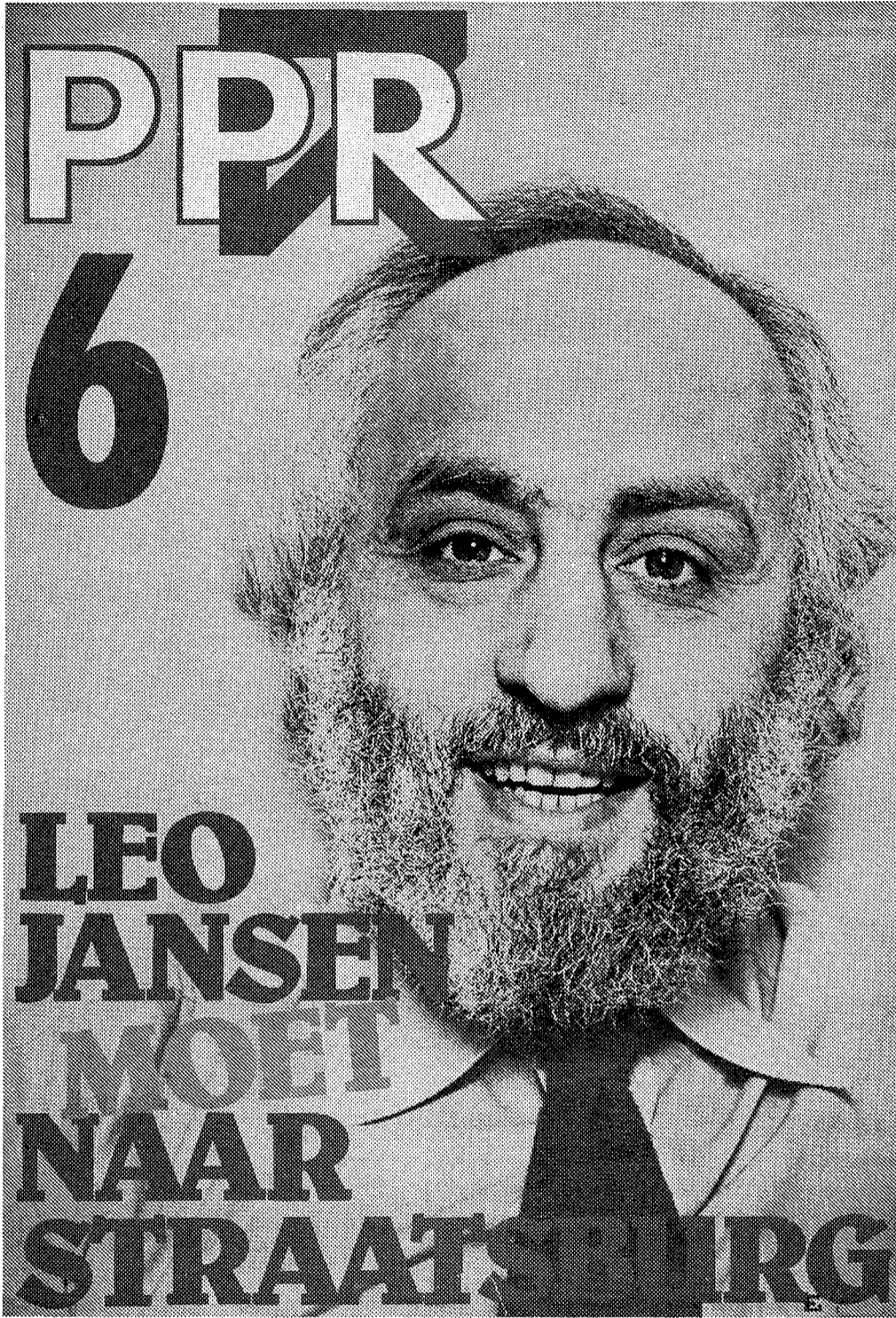
De PPR worstelde nog met de fatale verkiezingsnederlaag van 1977. Wilde de PPR in de komende verkiezingsstrijd voor de Tweede Kamer een rol van betekenis spelen dan moest haar elektorale aantrekkingskracht voor die tijd hersteld zijn. Volgens het bestuur kon zelfstandige deelname aan de Europese verkiezingen daarbij een belangrijke rol spelen. Men geloofde wel dat het mogelijk zou zijn om met de PSP een akkoord te sluiten. Er waren echter tal van strategische en inhoudelijke bezwaren. In de beeldvorming zou de PPR zich van de PvdA, die nog altijd als de eerst aangewezen partner gezien werd, verwijderen. Daarnaast liepen de ideeën die er in beide partijen over de Europese politiek waren behoorlijk uiteen. Wat voor het bestuur de doorslag gaf was het verschil in politieke opstelling. De PPR was een partij die in tegenstelling tot de PSP als het maar enigszins kon politieke verantwoordelijkheid wilde dragen voor het uit te voeren beleid.

Dobber

Op de kerngroep van 26 augustus werd al gauw duidelijk dat het bestuursvoorstel niet gedragen werd door de gehele partij. Met een verschil van slechts één stem werd een motie, die het partijbestuur opdroeg toch het gesprek met de PSP aan te gaan, verworpen. In de PPR deed Rien van Hoeve een oproep om te gaan samenwerken met de PSP. Hij meende dat de keuze van het bestuur gedaan was uit angst om het voortbestaan. De redenering zou zijn dat ook bij de Europese verkiezingen de mensen PPR moesten kunnen stemmen omdat ze het anders nooit meer zouden doen. „Het behalen van een zetel wordt

Het spijt me het te moeten mededelen, maar het is over. Begin januari had ik een veelbelovende start, doch naarmate de nachtvorst uitbleef, zakte ik weer terug. Tot het uiterste gekoncentreerd kon ik uiterlijk nog wel de juiste houding vertonen. Maar innerlijk, nee. En daar moet het vandaan komen. Wanneer je het enkel en alleen op uithoudingsvermogen moet doen houdt nog geen paard het vol. Wie verzint er dan ook zoiets, vrolijk links. Ach, lief partijbestuur. Jullie kwamen met die perspectiefvolle vrolijkheid. Noem mij in godsnaam één steekhoudende reden om vrolijk te wezen. En snel graag, anders ben ik me nog vóór Pasen alweer achter mijn cynisme aan het verschuilen en dat terwijl ik nog geeneens een intellectueel ben! En kom me niet aan met al die feesten. Als er iets is waar ik op afknop is het wel een feest. Wanneer ik jarig ben, heb ik altijd zó'n gezicht, al hossen de feestgangers trap op trap af en hangen ze een wagonlading slingers op. Ik ben een heel jaar ouder geworden en word steeds

EUROPESE VERKIEZINGEN LEO JANSEN GING NIET NAAR STRAATSBURG

Sinds 4 jaar is de PPR vertegenwoordigd in het Europees Parlement via het Groen Progressief Akkoord. Dit Akkoord is een samenwerkingsverband van PPR, PSP, CPN en het Groen Platform Nederland. Het GPA heeft 2 zetels waarvan er één tweëneenhalf jaar bezet is geweest door PPR-lid Herman Verbeek. Het GPA geldt voor samenwerkingsgezinden binnen de PPR als voorbeeld van hoe het ook op landelijk nivo zou moeten. In 1979 was de situatie nog totaal anders. De PPR deed zelfstandig aan de verkiezingen voor het Europees Parlement mee onder de slogan: 'Leo Jansen moet naar Straatsburg'. Daar waren wel heel wat discussies aan voorafgegaan.

WILHELM VERSCHUREN GEZOND

minder jarig. En zij maar zingen! De PPR bestaat 20 jaar en daarom is er een feest. Hoezo? Zijn de belangrijkste doelstellingen gerealiseerd in die 20 jaar? Zo ja, dan kun je jezelf opheffen; zo nee, dan kun je je afvragen waar je eigenlijk mee bezig bent. Maar een reden tot vrolijkheid, laat staan tot festiviteiten, kan ik er met de beste wil van de wereld niet in ontdekken. Van de vier verheugende voorzitterskandidaten is er ook alweer één afgevalen. nog voor ik de kans krijg niet op hem

te stemmen. Leuk hoor. Een andere treedt terug als baas van de partijkrant. Waarom eigenlijk? Als-ie reclame voor zichzelf in de krant ging maken zouden wij, gewone leden, dat echt wel doorzien en dienovereenkomstig handelen. Kennelijk denken ze dat wij daar te stom voor zijn. Leuk hoor. Maar ondertussen zit daar wel een stroman op zijn plaats die kans ziet die naam met rode steunkleur vet op de voorpagina af te drukken, terwijl de andere kandidaten zich met van die piepkleine

ondergeschikt gemaakt aan een paar maanden reclame voor postbus 10, Lelystad (het toenmalige postadres van de PPR, hve). Van Hoeve wees er op dat mensen willen stemmen op een lijst die kans maakt op een zetel en dat het absoluut onzinnig was zelfstandig mee te doen.

Het partijbestuur vermoedde dat het op het najaarskongres een zware dobber zou worden om het voorstel door het kongres te krijgen. In de vergadering van 18 oktober maakte een aantal bestuursleden al duidelijk dat zij een motie die als strekking had dat er met de PSP zou moeten worden samengewerkt niet zouden uitvoeren. Het bestuur besloot dergelijke moties sterk te ontraden en dat men zich zou beraden als er toch een zou worden aangenomen.

Voorzitter Herman Verbeek (die zes jaar later zitting zou nemen in de huidige GPA-fractie waarin ook de PSP vertegenwoordigd is) had de moeilijke taak het kongres te overtuigen. Hij wees het kongres erop dat je zelfstandig het meeste stemmen wint. Hij wilde niet dat de PPR zich begaf naar de hoek waar de PSP zich bevond. Daar was slechts plaats voor één partij. De PPR diende zo dicht mogelijk bij de grote regeringspartners in de buurt te blijven. Dan zouden de kiezers uit het midden de stap naar de PPR eerder aan durven. Hij erkende dat er op gemeenteraadsnivo vaak sprake was van een goede samenwerking. „Maar mag je dat zomaar tot landelijk beleid vertalen? Den Haag en het Binnenhof en het Catehuis zijn niet hetzelfde als uw gemeentehuis.” Op een vraag van Cor Dijkstra uit Woerden of de geruchten dat enkele bestuursleden met hun portefeuille hadden gezwaaid op waarheid berustten, antwoordde Verbeek taktisch met een pertinent nee: „Het bestuur wil het kongres op geen enkele manier onder druk zetten.”

Slippendrager

Er waren vele moties ingediend tegen het partijbestuursvoorstel. Moties om niet aan de verkiezingen deel te nemen kregen onvoldoende steun. Alle moties die voor de samenwerking met de PSP pleitten werden ten gunste van de motie van de actiecentra Wageningen en Utrecht ingetrokken. Daarin werd gesteld dat de programmatische verschillen tussen beide partijen over Europa van dien aard waren dat een gekombineerd programma mogelijk moest zijn. De uitleg van de verkiezingsuitslag in de media zou sterker bepaald worden door het al of niet behalen van een zetel dan door het al of niet herwinnen van een bepaald stemmenpercentage. De voorstanders van de motie wezen er op dat de PPR zelfstandig een zetel in Straatsburg wel kon vergeten. Het argument dat er nu zelfstandig zou worden opgetreden vanwege de eigen identiteit was volgens de indieners vreemd omdat dat argument geen rol speelde toen er nog met de PvdA werd gepraat. De PPR moest nu maar eens ophouden de slippendrager van de PvdA te zijn. Met 211 stemmen voor en 371 stemmen tegen werd de motie Wageningen/Utrecht verworpen. Leo Jansen kon campagne gaan voeren voor zijn zetel in Straatsburg. Het zou niet lukken. De grens van 4% werd bij lange na niet gehaald. In 1978 hield de PPR de deur naar de PvdA nog open. Ondanks het feit dat de PvdA de PPR met een kluitje het riet had ingegoooid bleef de partij hopen op nieuwe vormen van samenwerking met de grote broer. Samenwerking met de PSP was daarom uit den boze. Vijf jaar later was die hoop allang verloren en kwam het GPA tot stand. Niemand minder dan Herman Verbeek werd daardoor volksvertegenwoordiger in het Europees Parlement. De geschiedenis neemt soms een rare wending.

HANS VAN EGDOM

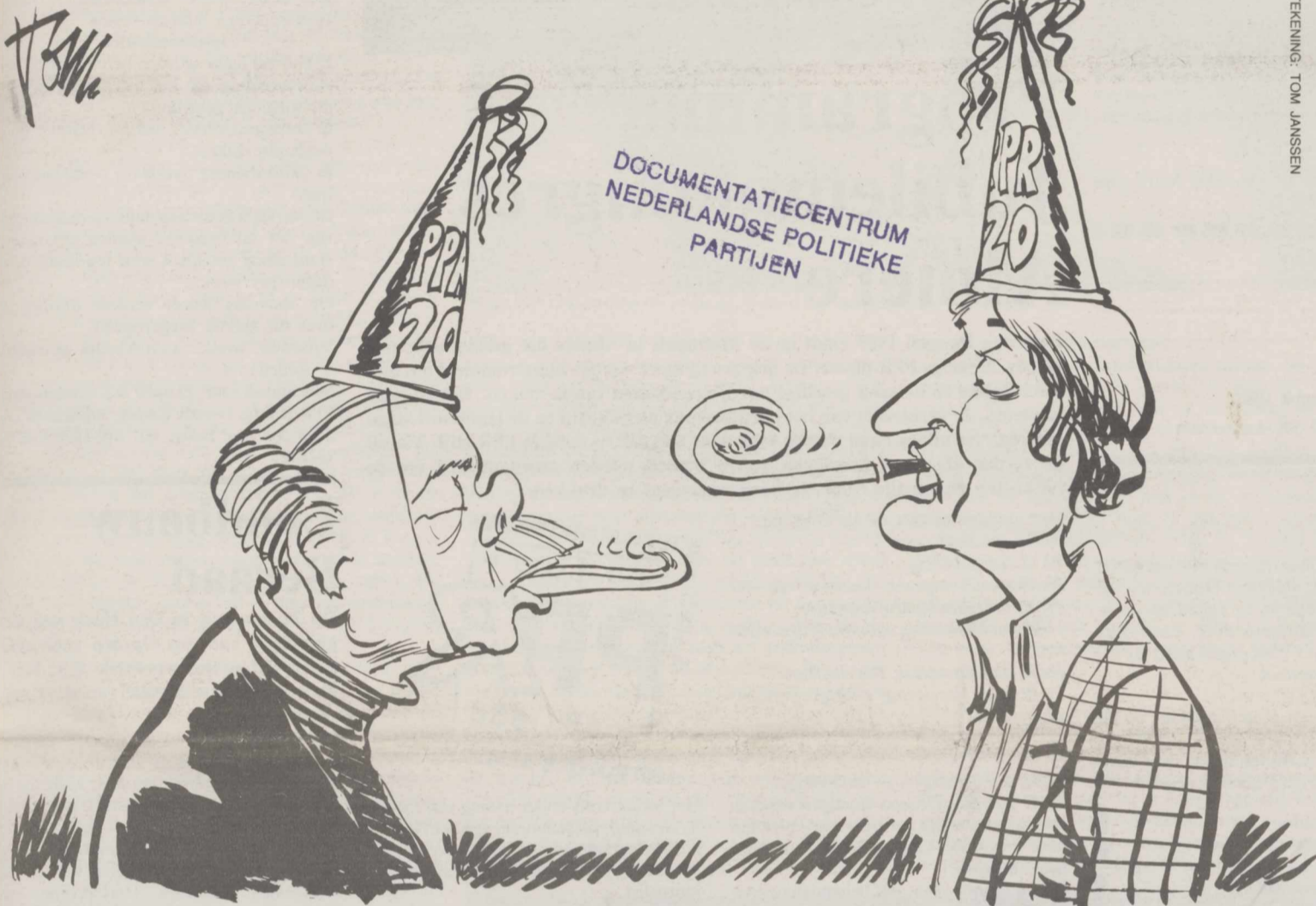
zwarte lettertjes moeten behelpen. Leuk hoor.

„Nou, nou, jij bent behoorlijk depri!” hoor ik jullie meelevend en eigentijds als jullie zijn; al roepen. „Zou je niet eens een therapeut in de arm nemen?” Niet nodig, lieve PPR-mensen, niet nodig. Ik las laatst het bericht dat mij er weer helemaal bovenop heeft geholpen. Wanneer alle partijen een rapport over hun opstelling in de jaren '90 uitbrengen, kan de PPR natuurlijk niet achterblijven. Maar bij ons gaat dat anders dan bij anderen. Wij laten een lid een diskette volmaken en brengen het zonder verdere discussie naar een uitgeverij. Daarna komt het werkje overal in het land bij de erkende boekhandel. Dat is nog eens de gezonde Hollandse handelsgeest! De winstmarge is zelfs zo ruim dat PPR-kongresgangers korting kunnen krijgen. Kan je begrijpen hoe die andere vaderlanders het vel over de oren gehaald wordt. Bravo, hier word ik tot op het bot vrolijk van! Maar of het ook vrolijk links is? Ach, wat kan het ook schelen.

RADIKALEN KRANT

DE KANDIDAAT-VOORZITTERS OVER DE TOEKOMST VAN DE PARTIJ

'T KAN NIET JONG GENOEG ZIJN IN DE PPR, LIJKT HET WEL

TEKENING: TOM JANSSEN

Klaas-Wybo van der Hoek: „Het kongres moet mij tot voorzitter kiezen, omdat het dan kiest voor het afmaken van de verbouwingsklus van de PPR. We hebben het gebouw intern op orde gesteld, de buitenkant is nu aan de beurt. Prioriteit daarbij heeft het op een kwalitatief hoger peil brengen van de inhoudelijke produktie, er moet meer nagedacht worden in de partij. We moeten meer in gesprek komen met de kiezer. En als je mij kiest, kies je voor de verjonging. Het gaat om strategische verjonging in de Nederlandse cultuur.”

Bram van Ojik: „Het kongres moet mij kiezen, omdat we op een andere manier aan politiek moeten gaan doen. Je moet je als partij met veel minder dingen gaan bezig houden. Dat wat je dan wel doet moet inhoudelijk meer diepgang krijgen, want alleen dan kun je een rol spelen in een aantal wezenlijke debatten, waaraan de PPR nu niet mee doet. Op die weinige punten waar je je intensief mee bezig houdt dien je verbanden aan te gaan met groepen die daar ook mee bezig zijn. Daarnaast moet de partij expliciter een lange-termijn visie ontwikkelen: waar wil je met de samenleving heen. Als voorzitter kan ik aan zo'n ontwikkeling een belangrijke bijdrage leveren.”

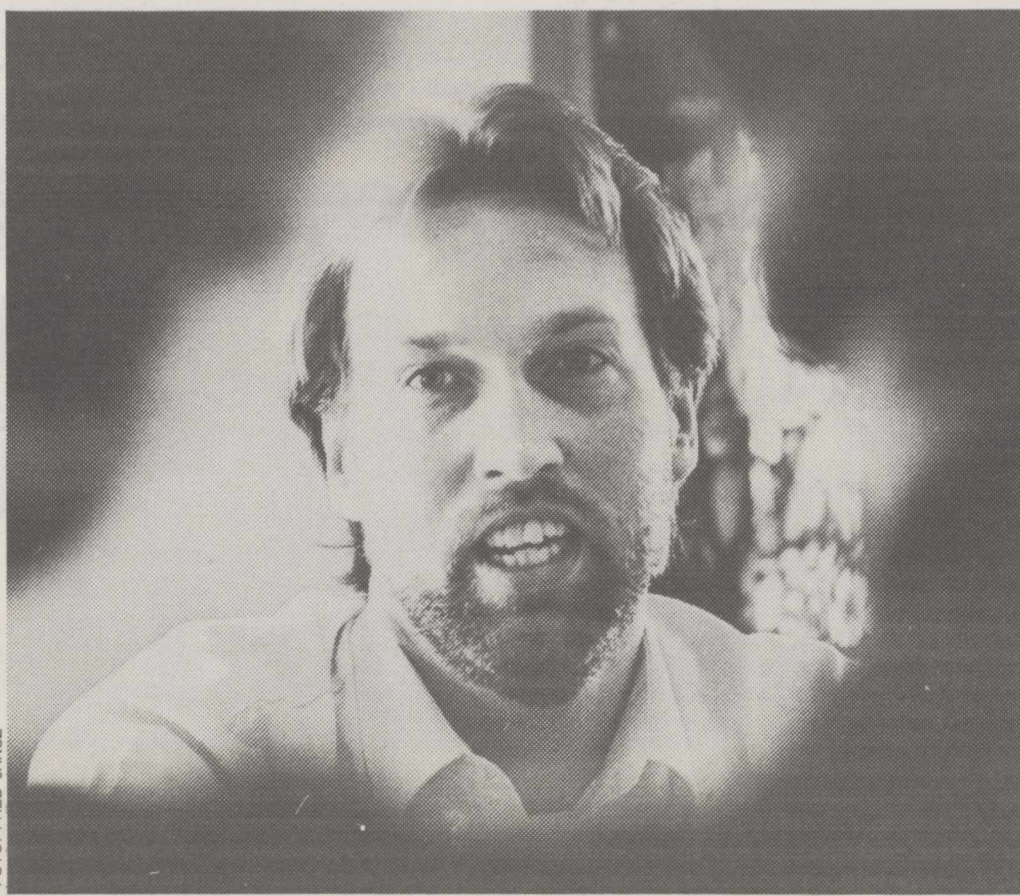
Aan het eind van het gesprek geven de twee kandidaten voor het voorzitterschap van de partij deze bondige samenvattingen van het waarom voor de één of de ander kiezen. Het was een gesprek tussen twee mensen die er van overtuigd zijn de 'klus' aan te kunnen. Twee kandidaten met opmerkelijke overeenkomsten, maar ook heel duidelijke verschillen. De Kommissie Samenstelling Partijbestuur schreef al dat de kwaliteiten van Van der Hoek 'een welkome aanvulling vormen' op de kwaliteiten van Van Ojik.

Het advies van die kommissie kenmerkte zich door een volkomen ontbreken van een politieke beoordeling van de kandidaten, welke visie hebben ze op de politiek, de PPR en de samenleving. Zeker bij het kiezen van een voorzitter zijn dat niet oninteressante vragen. Daarom die vragen maar voorgelegd aan Van der Hoek en Van Ojik, naast de vraag: wie zijn zij? Maar eerst de aktualiteit!

Lijsttrekker

Op 1 maart -de dag dat de PPR op het Binnenhof haar 20-jarig bestaan vierde- hield Bas de Gaay Fortman voor de camera's van Den Haag Vandaag een pleidooi voor een verjonging van de Tweede

De race naar het voorzitterschap van de PPR begon dit jaar met vier kandidaten. Twee haakten voortijdig af, de overblijvers waren bereid ter aanvulling op het advies van de Kommissie Samenstelling Partijbestuur met elkaar in gesprek te gaan. Klaas-Wybo van der Hoek en Bram van Ojik ontmoeten elkaar in een zaaltje naast het Amersfoortse station op de enige middag waarop beider agenda dat voor 16 april toelaat. Het appelgebak, dat in het etablissement geserveerd wordt, krijgt een kleine voldoende van Van der Hoek, die geldt als een specialist op dat gebied. Van Ojik probeert tijdens het gesprek -als voorbereiding op de partijbestuursvergaderingen- niet te roken. Een gesprek tussen twee PPR-leden die beiden als groot pluspunt hebben dat ze een goed gevoel voor humor koppelen aan een gezond relativisme.

Klaas-Wybo van der Hoek: Ik voel me geamputeerd door het rapport van de Kommissie.

FOTO: FRED JANSZ

Landelijke Boerinnenbelangen

Het gaat om gezin en bedrijf

Pagina 4

Op het Groningse platteland

De PPR is te snel voor boeren en boerinnen

Pagina 5

De Helling en Links in competitie

Leesvoer voor intellectuelen

Pagina 6

Samenwerkers in Wageningen

Een vrije zaterdag door de regen

Pagina 6

In 1979 kibbelde het partijbestuur

De vleugeltjes van de PPR

Pagina 8

Kopijsluiting 11 april 1988

Kamerfractie. Daarover waren nogal wat mensen weer eens kwaad op De Gaay Fortman. Zowel het tijdstip zou niet deugen als een pleidooi voor een andere lijsttrekker zou sowieso niet mogen. Waren de voorzitterskandidaten ook boos?

Van der Hoek: „Het was niet verstandig van Bas dat hij op dat moment de discussie opende over het lijsttrekkerschap. Dat was bepaald niet prettig voor het partijbestuur. Mijn mening is: je moet in de opleidings sfeer iets doen aan de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer. We moeten nu een aantal mensen aanwijzen, die opgeleid kunnen worden tot goede kamerkandidaten. Tot nu toe stelde de partij zich altijd afwachtend op, men zag wel wat er aan kandidaten boven zou komen drijven. Je moet echter niet alleen daarop vertrouwen, maar actief worden om goede kandidaten te krijgen. Het kongres zou zo'n voorlopige groslijst kunnen opstellen. In een later stadium -na de scholing- kan het kongres dan een definitieve lijst maken.

„Ik denk wel dat de partij zich de vraag moet stellen of er een verjonging van de Kamerfractie moet plaats vinden, want ik ben van mening dat er een verjonging van de hele partij moet plaats vinden met een duidelijke kwalitatieve toets.”

Van Ojik: „Het doel van verjonging spreekt mij niet zo aan. Als de vraag is moet er speciaal verjonging plaats vinden, dan zeg ik nee. Verjonging is voor mij namelijk niet synoniem met verbetering. Ik ben wel enthousiast over het idee dat Klaas-Wybo nu op tafel legt om te gaan werken met een groslijst van mensen waar je mee aan de slag gaat om te komen tot goede kandidaten voor de Kamer. De zittende Tweede Kamerfractie neemt daarin, wat mij betreft, de zelfde positie in als de andere mensen op die lijst. Ik vind dan ook niet dat de discussie over de huidige fractie niet gevoerd mag worden. Het is ook niet verkeerd dat Bas op dit moment de samenstelling van de nieuwe Kamerfractie aan de orde stelt, want dat kun je niet vroeg genoeg doen. Maar ik vind het wel verkeerd dat het aksent komt te liggen op 'er moeten nieuwe jonge mensen op de lijst komen', zonder dat dat verder is ingevuld. Dan blijkt dat Bas er nog niet verder over heeft nagedacht en dan praat hij voor zijn beurt. Hij roept een kreet die te maken heeft met het willen bereiken van een bepaald segment van de markt en wel de jonge kiezers. Die manier van aan politiek doen spreekt mij niet aan.”

Van der Hoek: „Als zittend partijbestuurslid vind ik dat Bas op dat moment niet die discussie hoort aan te zwengelen, zo ga je niet met je Kamerfractie om. Maar verjonging blijft voor mij één van de kwaliteits-eisen.”

Gymnasium

De Kommissie Samenstelling Partijbestuur beschreef Van der Hoek als 'weldoordacht en niet forcerend' en Van Ojik als 'inspirerend en gedreven'. In dit gesprek blijken deze omschrijvingen duidelijk van toepassing: Van der Hoek formuleert zeer omstandig, rustig en docerend; Van Ojik praat snel, af en toe vol vuur en betogend. Twee kandidaten die verschillen, maar beiden zijn wel gevormd op het gymnasium.

Van der Hoek: „In 1946 zijn mijn ouders naar Indonesië gegaan en daar zijn ze zo'n zestien jaar gebleven. Mijn vader was theoloog en werkte voor de kerk. Ik ben in Indonesië geboren en heb daar een jaar of zeven gewoond. Die periode heeft heel veel indruk op mij gemaakt en dat geldt voor zowel de Indonesische cultuur als de situatie waarin wij daar leefden. Wij woonden bijvoorbeeld in een heel groot huis met een stoet bedienden, terwijl naast ons huis een brandgang was waarin zeven families woonden. Indonesië is één van de mooiste landen ter wereld en ik vind het een zeer inspirerend land, vooral in zaken die ik hier -afgezien van de warmte- mis. Ik bedoel dan zaken die liggen in de sfeer van de 'stille kracht'. „Na terugkomst in Nederland werd mijn vader gewoon predikant en dat betekent meestal regelmatig

Zie verder pagina 3.

Lokaal en Internationaal

LENI, Lokaal en Internationaal, steunpunt van de PSP en de PPR voor radikaal-linkse gemeentepolitiek op mondiaal terrein zal deze maand van de X min Y-beweging een subsidie krijgen van f 2000.- als bijdrage voor de startactiviteiten. De X-Y beweging is een progressieve onafhankelijke fondsorganisatie. De deelnemers/sters staan een deel van hun inkomen af. De organisatie stelt het geld ter beschikking aan groepen en bewegingen in Derde Wereldlanden en in 'rijke' landen, die gericht zijn op maatschappelijke veranderingen in politieke sociale, economische en kulturele zin. Rechtaardigheid, zelfbeschikking en emancipatie zijn daarbij voor X-Y sleutelbegrippen.

De overwegingen die bij de toekenning van subsidie aan LENI een rol hebben gespeeld zijn:

- de aandacht voor migranten in de gemeentepolitiek;
- de samenwerking met migrantenorganisaties;
- de verbinding die de werkgroep legt met betrekking tot de positie van de migranten hier en de sociaal-politieke en economische structuren in Nederland en het land van oorsprong;
- de werkgroep opereert (nog in beperkte mate) landelijk en maakt gebruik van de infrastructuur van PPR, PSP en CPN.

Adres X-Y: Noordermarkt 26, 1015 MZ Amsterdam, postgiro 609060.

Studieweekend

Op vrijdag 29 april en zaterdag 30 april organiseert de SRV samen met de basisbeweging Nederland een weekend onder de titel *Wat bezielt je nu eigenlijk?*. Het weekend wordt gehouden in Vormingscentrum 't Dackhues te Huissen (bij Arnhem). Tijd: vrijdagavond 19.00 uur - zaterdag 16.00 uur. Op vrijdagavond zal

Herman Wiersinga een inleiding houden over het thema. Zaterdag zal aan de hand van teksten van **Alan Boesak** 'De radikale vraag' met elkaar in gesprek gegaan worden.

Meer informatie en opgave bij: Marie-José Burger, 020-247570.

Naam:
 Adres:
 Postcode en woonplaats:
 Telefoon:

Geeft zich op voor het weekend PPR-BBN op 29 en 30 april 1988.
 Opsturen naar PPR/SRV, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam.

Emancipatieproject

In januari 1988 is het nieuwe emancipatieproject gestart. Het beoogt de participatie van vrouwen in de gemeenteraad te vergroten. Dat betekent dat bij de verkiezingen in 1990 meer vrouwen in de gemeenteraad zitting zouden moeten nemen. De actiecentra, die op het terrein van de gemeentepolitiek actief zijn, kunnen bij dat streven een belangrijke rol vervullen. Daarom worden ze verzocht om kenbaar te maken of ze voor het emancipatiepro-

ject belangstelling hebben. In dat geval vragen wij de afdelingsbesturen om de onderstaande bon in te vullen en op te sturen naar Partijburo PPR, t.a.v. Ella Bartowska, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam.

Dit verzoek heeft geen betrekking op die actiecentra, die door middel van de enquête van het partijbestuur op deze vraag al eerder antwoord hebben gegeven.

- 0 Graag meer informatie over het emancipatieproject opsturen
- 0 Ons actiecentrum is bereid om medewerking aan het project te verlenen
- 0 Onze medewerking kan bestaan uit:
- 0 het schenken van aandacht voor het project op een ledenvergadering
- 0 het organiseren van een discussie over de positie van vrouwen in de gemeenteraad
- 0 het meewerken aan het opzetten van een studiedag of een cursus
- 0 anders, nl.

Naam actiecentrum:
 Adres:
 Telefoon:
 Naam kontaktpersoon:
 Telefoon:

Gefeliciteerd, PPR

De PPR bestaat nu 20 jaar. Bijna volwassen. Eén van de jongsten in de politiek. Fris en vrolijk. Kritisch en vasthoudend.

Zo'n klub gun je toch een mooi kado. '200 nieuwe leden' staat er op de verlanglijst. Je kent ze wel: mensen die al jaren PPR stemmen, maar nog geen lid zijn. Ze hebben een dutje in de rug nodig. Jij kunt ze die geven.

Geef zo de PPR een kado en je ontvangt een vrijkaart voor het jubileumfeest in september of het binnenkort in te boekhandel verkrijgbare boek 'Vreemd gaan in gedachten' van de PPR-studiestichting.

Politieke Partij Radikalen
 1e Weteringdwarsstraat 4
 1017 TN Amsterdam
 020-247570

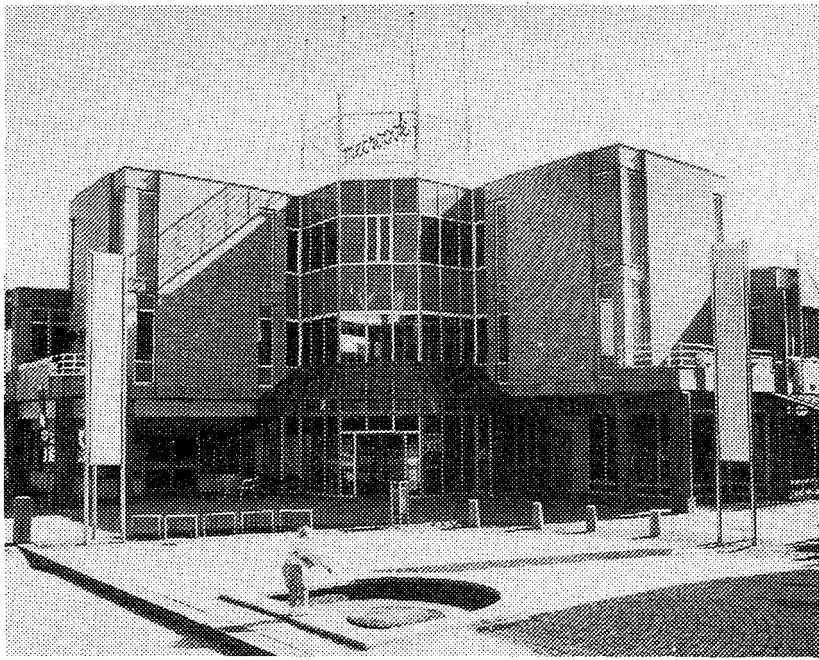
Noteer mij als lid van de PPR

Naam:
 Adres:
 Postcode: Woonplaats:
 Handtekening:

Ik ben opgegeven door

Naam:
 Adres:
 Postcode: Woonplaats:
 Hij/zij ontvangt graag:

- o een vrijkaart voor het PPR-feest in september
- o „Vreemd gaan in gedachten” (auteur Bram van Ojik)

Programma Jubileumkongres Almere

Zaterdag 16 april 1988 vindt in De Metropole in Almere het jubileumkongres van de 20-jarige PPR plaats. De hele partij moet worden opgetrommeld om hier een massale en bovenal gezellige partijbijeenkomst van te maken. Het 20-jarig jubileum, de verkiezing van het partijbestuur nieuwe stijl en de landbouw staan centraal. Na afloop gaan we nog even door met een receptie in PPR-stijl. Vanuit de verder afgelegen provincies zullen bussen worden georganiseerd om de reiskosten en reistijd voor de kongresgangers te drukken.

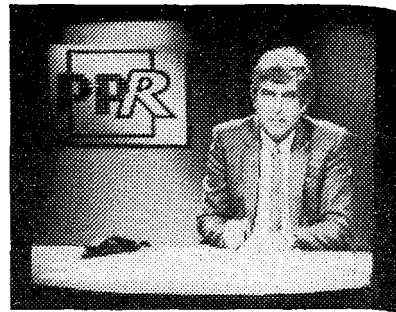
Het programma ziet er als volgt uit:
 09.30 uur Zaal open
 10.15 uur Opening
 10.40 uur Toespraak Janneke van der Plaat, scheidend partijvoorzitter
 11.00 uur Verkiezing nieuwe partijvoorzitter
 11.20 uur Toespraak Ria Beckers
 11.40 uur Verkiezing overige partijbestuursleden
 12.35 uur Pauze

13.35 uur Uitslagen en stemmingen
 13.45 uur Het Groene Bondgenootschap
 Inleiding door het partijbestuur; inleiding door mevrouw Wangari Maathai uit Nairobi, Kenya*.
 Voorafgaande aan de behandeling van Het Groene Bondgenootschap zullen vertegenwoordigers van het Ministerie van Landbouw en Visserij, de landbouworganisaties, de voedselindustrie en een deelnemer vanuit de Ronde Tafel Konferentie Landbouw en de PPR ieder vanuit zijn eigen positie en visie reageren op de stellingname in het kongresstuk. Met name zal het gaan over de gevolgen van enkele aspecten van het Europese landbouwbeleid op de landbouw in de Derde Wereld. Deelnemers voor zover bekend: Herman Verbeek, fractie Groen Progressief Akkoord (Europees parlement); een deelnemer Ronde Tafel Konferentie Landbouw en een vertegenwoordiger van het Ministerie van Landbouw en van de boerenstandsorganisatie (onderhandelingen zijn hierover nog gaande).

Het forum staat onder leiding van Legien Kromkamp, presentatrice van het NCRV-radio programma Boer en Tuinder. Zij zal geassisteerd worden door een tweede journalist.
 Behandeling richtinggevende uitspraken.
 15.55 uur Diverse moties
 16.05 uur Laatste uitslagen
 16.10 uur Toespraak nieuwe partijvoorzitter
 16.20 uur Sluiting en aansluitend receptie. Henry Faas houdt een feestrede tijdens de receptie. Een salonorkestje zal voor verlevendiging zorgen.

*Wangari Maathai, één van de meest spraakmakende vrouwen in Afrika, zal het kongres toespreken over de rol van de vrouwen in de landbouw in de Derde Wereldlanden. Van 1977 tot 1987 zat zij in het bestuur van de overkoepelende vrouwenorganisatie National Council of Women of Kenya (NCWK). Vanaf 1980 als voorzitter.(gvb)

De PPR is de komende tijd alleen op de radio te beluisteren. De eerstvolgende uitzendingen staan gepland op: *dinsdag 5 april en dinsdag 19 april, Radio 5 van 18.20 uur - 18.30 uur.*

WERK AANGEBODEN

De PPR-Tweede Kamerfractie vraagt voor spoedige indiensttreding medewerk(st)er

Zij/hij zal nauw worden betrokken bij de voorbereiding van het beleid op één van de volgende gebieden:

- volksgezondheid, welzijn, justitie, binnenlandse zaken;
- milieubeheer, verkeer, volkshuisvesting.

In overleg kan tot een definitieve invulling van het takenpakket worden gekomen. Aanstelling geschiedt voor ten minst drie dagen per week.

Op aanvraag wordt verdere informatie over de functie toegezonden.

Vrouwen wordt nadrukkelijk gevraagd te solliciteren.

Sollicitaties voor 11 april a.s. zenden aan: PPR-fractie Tweede Kamer, Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel. 070-183030/070-182211.

Landbouw Beraad

Op 22 maart is in Den Haag met de publikatie van een Oproep voor een Andere Landbouwpolitiek het Kritisch Landbouw Beraad van start gegaan.

Bij het Beraad zijn 15 organisaties aangesloten. Het betreffen organisaties van kritische boeren en boerinnen, kerkelijke organisaties en Derde Wereld organisaties. Gezamenlijk werkten zij een half jaar aan de oproep voor een andere landbouwpolitiek. De oproep, waaraan vanuit de PPR Miny Wolterink, Tim Verhoef en Herman Verbeek meewerkten, is inmiddels aan 150 organisaties gestuurd met het verzoek om ondersteuning. De Oproep is te bestellen bij: Kritisch Landbouw Beraad, Postbus 256, 7440 AG Nijverdal.

RADIKALEN KRANT

Kolofon: De Radikalenkrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. Redactie, administratie en advertenties: Partijburo PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam. Redactie: Marc Broere, Jan Dinx (eindredactie), Bart de Graaff, Luuk Heijman, Jan Huisman, Anneke van 't Hull, Loes Singels. Redaktiesekretariaat: Enny Schmitz, Joke Schweitzer. Vormgeving: Joep Paulussen, m.m.v. Tim van Ruiten. Foto's: Angelo Goedemondt, Fred Jansz, e.a. Abonnementen: Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f 26.- per jaar, giro 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

weg met apartheid

in actie voor het verzet

Steun het verzet in Namibië en Zuid-Afrika.

Organisaties variërend van vakbonden tot jongeren- en vrouwenorganisaties in Zuid-Afrika en Namibië werken aan de bevrijding van deze landen. De Zuidafrikaanse organisaties laten zich daarbij inspireren door het Handvest van de Vrijheid. Zij streven naar een Zuid-Afrika 'dat behoort aan iedereen die er woont, zwart en blank'.

Ondanks de dagelijkse bedreiging van de Zuidafrikaanse regering, vormen deze organisaties een belangrijk onderdeel van de strijd tegen apartheid.

Het Komitee Zuidelijk Afrika steunt in Zuid-Afrika projecten van de grote vakbondsfederatie COSATU en van bij het UDF aangesloten organisaties. In Namibië wordt ondermeer de vakbond NUNW gesteund.

Giro 26655, t.n.v. Bevrijdingsfonds Zuidelijk Afrika, KZA, Amsterdam.

Vervolg van pagina 1.

verhuizen. Zo verhuisden we halverwege mijn gymnasiumperiode van Almelo naar Zwolle. De scholen in die twee plaatsen bleken helemaal niet op elkaar aan te sluiten, maar ik wilde zeker niet blijven zitten en dus heb ik keihard gewerkt om die breuk tussen die twee scholen te overbruggen. Ik kan wel zeggen dat ik het harde werken toen geleerd heb. Na het gymnasium ben ik Nederlands gaan studeren in Groningen en heb dat netjes gedaan tot en met het kandidaat. Op dat moment vond ik dat ik eigenlijk toch ook een vak moest leren, want Nederlands is niet echt een vak, het is meer een algemene ontwikkeling op hoog nivo. Ik ben toen naar de Middelbare Landbouwschool gegaan, met in mijn achterhoofd het idee: dat kan goed van pas komen als ik nog eens terug wil naar Indonesië of een ander ontwikkelingsland.

„In die tijd -we praten dan over eind jaren zeventig- ben ik begonnen met free-lance journalistiek werk voor met name Hervormd Nederland. Later kwam daar voorlichtingswerk bij in een organisatie van jonge boeren. Dat leidde weer tot het les geven in voorlichtingskunde op een HBO-opleiding in Groningen, waar ik nu sinds een jaar of twee in het management-team zit. En verder heb ik in '76/'77 rondgezworven door de VS en Latijns-Amerika. De rode draad in mijn activiteiten is: het bezig zijn met informatie en het motiveren van mensen.”

Van Ojik: „Ik ben niet in Indonesië geboren, maar heb wel net een reis naar dat land geboekt voor deze zomer. Ik kom uit een traditionele rode familie waar de VARA-gids gelezen werd, men lid was van de Industriebond-NVV en stemde op de PvdA. Er werd bij ons thuis veel aan politiek gedaan. Zover mijn herinneringen terug gaan werd er altijd 's avonds onder het eten naar het nieuws geluisterd en moest je dus stil zijn. Het VARA-radiokommentaar vertelde hoe de wereld in elkaar zat en hoe het moest. Het AVRO-radiokommentaar van Hilberman op zondag vertelde hoe de wereld niet in elkaar zat en hoe het niet moest. Alles was dus heel overzichtelijk.

„Mijn vader was een ongeschoold arbeider die zichzelf in de loop der jaren heeft opgewerkt. Bijzonder in dat arbeidersmilieu was dat ik in de gelegenheid werd gesteld en gestimuleerd werd om wat meer aan opleiding te doen. Ik moest de kansen krijgen die mijn ouders vroeger niet gehad hadden. Ik herinner me dat kennissen van mijn ouders het echt belachelijk vonden dat ik naar het gymnasium mocht en vonden dat ik toch beter gewoon kon gaan werken.

„Aan het eind van die schooltijd raakte ik in mijn woonplaats Veenendaal betrokken bij de Derde Wereldwinkel. Dat werd heel bepalend voor de keuze van mijn studie na het gymnasium. Die keuze viel namelijk op economie met als specialisatie economie van de ontwikkelingslanden. In die Derde Wereldwinkel verkochten we het boekje *Bommen Voor Brood*, een uitgave van de PPR-Studiestichting. Dat boekje was voor mij een soort *eye-opener*, want daarin werd heel duidelijk het verband uitgelegd tussen zaken als onderontwikkeling, bewapening en overproductie. Dat bepaalde voor mij de keuze voor de PPR.

„Tijdens mijn studietijd was ik actief betrokken bij Amnesty International, waar ik een jaar of zes het Zuidelijk-Afrikawerk coördineerde. Na mijn studie ben ik eerst als dienstweigeraar-gaan werken bij de NIO-vereniging (Nieuwe Internationale Orde, een Derde Wereld-actiegroep, jd). In die tijd begon ik ook met schrijven, met name over Derde Wereld-onderwerpen. In 1982 kwam ik in dienst van de PPR-Studiestichting waar ik me vooral heb bezig gehouden met sociaal-economische onderwerpen. Daar heb ik na twee jaar voor een jaar onbetaald verlof genomen om een tijd door Midden-Amerika te kunnen trekken. Sinds een jaar of drie werk ik nu al weer voor de Radikalenkrant als eindredakteur. Daarnaast doe ik veel free-lance journalistiek werk voor de radio en voor een breed scala aan bladen.”

Politiëker

Het is voor het eerst in de recente geschiedenis van de partij dat er een zo duidelijk advies ligt voor het kiezen van partijbestuursleden. De meningen over een dergelijk advies zijn verdeeld: enerzijds lijkt de kans op een kwalitatief goed samenwerkend partijbestuur erdoor vergroot te kunnen worden, anderzijds wordt het voor het kongres moeilijker per functie een eigen afweging te maken omdat de commissie een team presenteert. Hoe denken de kandidaten er zelf over?

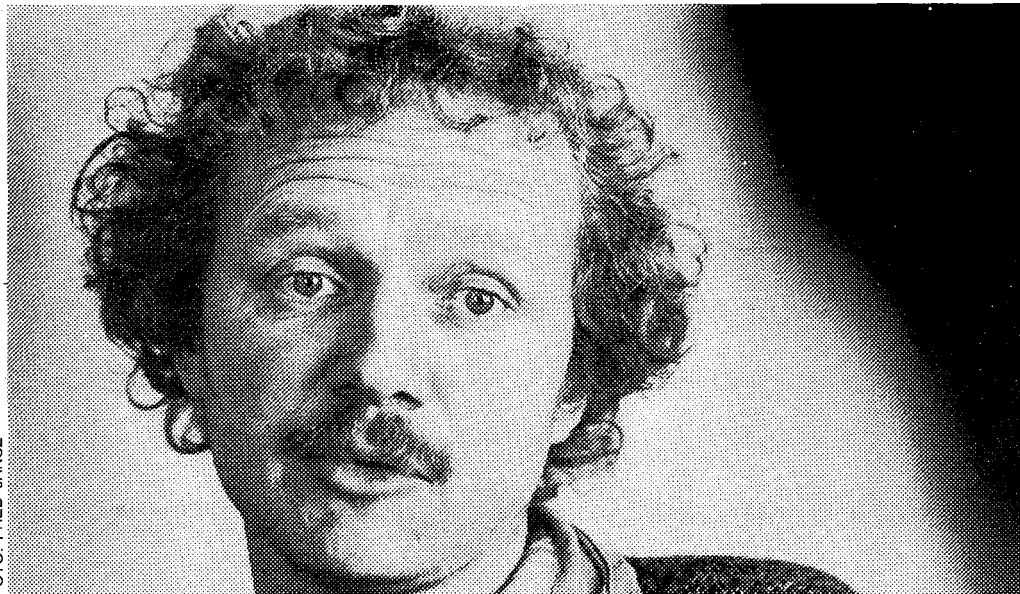
Van der Hoek: „Ik was een van de weinigen in het partijbestuur die zich verzet heeft tegen het instellen van een commissie met zulke vergaande bevoegdheden. En dan bedoel ik de bevoegdheden om kandidaten een bepaalde plaats in een team toe te kennen. Ik ben er wel een groot voorstander van dat de commissie een scherpe beoordeling geeft van de kwaliteiten van de kandidaten, maar een dergelijk oordeel hoeft niet gekoppeld te worden aan het plaatsen van een kandidaat op een bepaalde bestuurszetel. Ik kan me goed voorstellen dat de commissie met tweetallen was gekomen voor elke functie en het aan het kongres was overgelaten daaruit een team samen te stellen. De positie van het kongres -als hoogste orgaan van de partij- zou daarmee ook beter gediend zijn geweest.”

Van Ojik: „Ik heb er niet zo veel moeite mee. Ik kan me goed voorstellen dat een commissie een team voorstelt, maar dat moet dan wel zeer goed beargumenteerd worden. Hoe duidelijker namelijk die

motivatie, hoe makkelijker het voor een kongres is op grond van inhoudelijke en kwaliteitscriteria daar tegen in te gaan. Een advies van een commissie met een zeer expliciete motivatie zou het kongres moeten prikkelen tot een inhoudelijk goed debat over wat voor een soort partijbestuur er moet komen. Voor mij had het advies dan ook bepaald politieker mogen zijn in de zin van: wat willen de kandidaten met de partij aan de komende tijd?”

Shoulders

Als die vraag dan toch op tafel ligt, dan moet er ook maar onmiddellijk een antwoord komen.

Bram van Ojik: Het advies van de Commissie had politieker mogen zijn.

Van Ojik: „De PPR heeft met de Heroverwegingsoperatie een stevig fundament gelegd, organisatorisch loopt het nu beter in de partij. Wat nu vooral nog moet gebeuren is een inhoudelijke heroriëntatie. Op dat punt komt ook onmiddellijk prioriteitstelling om de hoek kijken: de PPR moet zich bewust worden van haar zeer beperkte mogelijkheden, ook naar buiten toe. Dat betekent voor mij dat je moet zeggen: kijk er zijn een paar onderwerpen waar de PPR zich mee bezig houdt en er zijn een paar manieren waarop we ons daarmee bezig houden. Nu geldt voor zowel het partijbestuur als de Tweede Kamerfractie dat men de hele wereld op zijn schouders wil nemen. Als een volwaardige politieke partij in de traditionele zin wil men alles dekken. Kijk naar het verkiezingsprogramma, dat is daar een voorbeeld van. Een ander voorbeeld ligt in allerlei standpuntbepalingen die de partij doet over zaken waarop echt niemand zit te wachten. Waar de PPR zich sterk in kan maken de komende jaren is te kijken: waar ligt onze inhoudelijke kracht. En dat hoeven wat mij betreft niet allemaal nieuwe ideeën te zijn. Integendeel ik vind dat de PPR een aantal oude ideeën heeft, die het zeer waard zijn afgestoft te worden en aktueel te worden gemaakt aan de hand van recente ontwikkelingen. Je

moet je dus inhoudelijk beperken en een vorm vinden die daarbij aansluit. Zo'n vorm vind ik dan de recent opgerichte werkplaats basisinkomen, waarin politieke partijen, vakbonden en andere organisaties samenwerken.”

Van der Hoek: „Een dergelijke sterke prioriteitenstelling zie ik niet zitten. Natuurlijk kun je niet aan alles evenveel aandacht schenken, maar ik vind wel dat je als volwassen politieke partij met veel bezig moet zijn. Groepen in de samenleving vragen dat ook van je. Voor mij ligt de beperking dan ook niet in de onderwerpen die je moet aanpakken, maar in de

jongerenkultuur natuurlijk niet. Er zijn tegenwoordig zulke tegenstrijdige ontwikkelingen te zien binnen één groep, en zelfs vaak binnen één persoon. Dat maakt het allemaal veel ingewikkelder en je kunt dan ook niet zeggen: wij kijken op de jongeren. Ik vind dat een partij, zoals ik al eerder zei, op een beperkt aantal punten goed uitgewerkte standpunten moet presenteren en daarop werf je dan kiezers en leden. Daarbij richt je je niet op bepaalde groepen, zoals een fabrikant die een gat in de markt zoekt, maar werf je op de standpunten die je inneemt. Aan die standpunten moet je je prestige ontleen.”

Van der Hoek: „Ik vind dat je meer in gesprek moet met de kiezer, daarbij moet je je niet al te zeer laten leiden door je eigen prioriteiten. Je moet als partij ook steeds standpunten innemen over zaken waar je niet mee bezig bent.”

Van Ojik: „Dat is vaak zo vrijblijvend: een verklaring aannemen, of je naam onder een advertentie zetten. Maar dan wordt er niet thuis gegeven als het er echt op aankomt. Dan ben je te klein, of je zit in de oppositie, of je bent gebonden aan het regeerakkoord. Dat bezorgt de politiek een slechte naam. Bemoei je niet overal mee, ken je beperkingen en doe alleen dat wat je ook waar kunt maken.”

Geamputeerd

Een duidelijk verschil in visie op de toekomst van de PPR en een duidelijk verschil in kwaliteiten. Over die kwaliteiten rapporteerde de Commissie Samenstelling Partijbestuur. Hoe denken de kandidaten over het oordeel dat de commissie over hen velde?

Van der Hoek: „Door het rapport van de Commissie voel ik me geamputeerd. Ik ben geen pure zakelijke manager, ook bij mij speelt bevlogenheid een grote rol. Ik wil ook niet verhehlen dat de functie waarvoor ik door de Commissie geadviseerd wordt niet mijn grootste ambitie is. Ik was op de eerste plaats in voor het voorzitterschap, op de tweede plaats ging mijn voorkeur uit naar de combinatie scholing & vorming plus vice-voorzitter en pas op de laatste plaats stond bij mij inhoudelijk werk op de lijst. En dat laatste is het dus geworden in het advies.”

Van Ojik: „Ik vind het jammer dat er geen inhoudelijke beoordeling van de kandidaten heeft plaats gevonden, want ik denk dat er grote verschillen zitten tussen Klaas-Wybo en mij, als het gaat om de vraag met welke soort inhoudelijke produkten de partij naar buiten moet komen. Eerder in dit gesprek werd dat trouwens ook al duidelijk. Overigens denk ik niet dat je kunt zeggen dat ik bevlogener ben dan Klaas-Wybo, zoals de Commissie doet. Een verschil in stijl en presentatie zegt op zich niets over de motivatie die achter je werk zit. De Commissie konkludeert terecht dat mijn managerskwaliteiten minder zijn dan die van Klaas-Wybo. Daarom ben ik ook zo blij met de nieuwe organisatiestructuur van het partij-apparaat, waar ik in het volste vertrouwen nu op terug kan vallen.”

JAN DIRX

OPVANG VREEMDELINGEN IN GEVANGENIS

ASIELZOEKERS BEHANDELD ALS MISDADIGERS

De 'Krententuin', de voormalige gevangenis in Hoorn, zal binnenkort worden heropend voor de inbewaringstelling van uitgeprocedeerde asielzoekers en andere illegale vreemdelingen. Zaterdag 19 maart jl. protesteerde een groot aantal mensen tegen dit voornemen van de staatssecretaris van Justitie. De actiegroep 'Recht voor Vluchtelingen', die het initiatief nam voor de demonstratie, noemt het schokkend dat asielzoekers als misdadigers worden behandeld. „Het gaat om een gekwetste en kwetsbare groep, die vaak in eigen land onderdrukt en vervolgd wordt.”

De actiegroep maakt zich ernstig bezorgd over het huidige vluchtelingenbeleid. Met name sinds de invoering van de Regeling Opvang Asielzoekers (ROA), in november vorig jaar, bestaat de indruk dat de situatie voor asielzoekers is verslechterd. De nieuwe regeling voorziet in een centrale opvang van asielzoekers, die tijdelijk ondergebracht worden in

opvangcentra verspreid over het land. Daar wachten zij, in principe niet langer dan negen weken, de beslissing over hun asielaanvraag af. De indruk bestaat dat de juridische hulpverlening in de centra niet optimaal verloopt. Zo hebben asielzoekers soms nauwelijks de gelegenheid zich met hulp van een advocaat goed voor te bereiden op het verhoor. In

tegenstelling tot de contactambtenaar van het Ministerie van Justitie, beschikken advocaten niet over een eigen ruimte in de opvangcentra. Wordt het asielverzoek afgewezen, en dat gebeurt in 80% van de gevallen, dan kan men tegen deze beslissing in beroep gaan. Diegenen die ook dit kort geding verliezen, kunnen nog wel een herzieningsverzoek indienen, maar mogen niet altijd de uitslag van dit verzoek in Nederland afwachten. Zij moeten binnen zeven dagen het land verlaten. Geven zij aan deze verordening geen gehoor, dan lopen zij in de toekomst de kans terecht te komen in één van de opgeknapte cellen van de 'Krententuin'. Zij zullen daar ongeveer vier weken blijven, voordat zij op het vliegtuig worden gezet. De daadwerkelijke uitzetting is afhankelijk van de medewerking van de betrokken ambassades.

Opsporingsbeleid

In januari van dit jaar stuurde de staatssecretaris van Justitie, mevrouw Korte van Hemel, een brief aan de vreemdelingendiensten, waarin zij aandrong op een beter opsporingsbeleid. Nagegaan zou moeten worden of de afgewezen asielzoekers na die zeven dagen ook echt waren vertrokken, zo niet dan zouden ze moeten worden opgepakt. Als het vermoeden bestaat dat de afgewezen asielzoeker zal onderduiken, dan kan deze al op het moment dat de beschikking wordt uitgereikt in bewaring worden gesteld. De vreemdelingendiensten van Amsterdam en Rotterdam hebben al laten weten aan een dergelijk opsporingsbeleid niet te willen meewerken. *Leo van Duyvendijk* van de Vereniging Vluchtelingenwerk Rijnmond gaat er vanuit dat, door al deze maatregelen, de druk om afgewezen asielzoekers op te sporen groter wordt. Hij verwacht dat met name de asielzoekers die hun procedure in een opvangcentrum afwachten, goed in de gaten zullen worden gehouden.

LOES SINGELS

BOERINNEN REAGEREN OP PPR-LANDBOUWVISIE 'WIJ WILLEN ZEKERHEDEN VOOR GEZIN EN BEDRIJF'

De PPR houdt zich de laatste tijd actief bezig met landbouw. Dit constateert de groep Landelijke Boerinnenbelangen (LBB), zonder daar een waardeoordeel aan te verbinden. Immers, de landbouw verkeert in een crisis en dus storten politieke partijen zich daarop. Als agrarische ondernemers, en dus direkt betrokkenen, kijken wij slechts naar datgene wat van betekenis is voor ons en onze partners en gezinsleden. Van daaruit willen wij ons commentaar geven op de actuele PPR-visie op landbouw, zoals die de afgelopen maanden in de Radikalekrant en in Radikale Notities verwoord werd.

Landbouwtechnokratisch gezien is die visie in het algemeen een goed stuk werk en zal deze nut hebben voor mensen die weinig van landbouw weten. Vanuit onze positie (in een gezinsbedrijf) echter, zien wij slechts een pak materiaal dat ons nauwelijks kan raken. Ons wordt uit dat materiaal niet duidelijk wat de PPR voor ons wil betekenen en kan betekenen. Is er niet voor mensen gekozen? Waar valt dat concreet te lezen? Het motto: 'Omdat het om mensen gaat' zou ons inziens de concrete inhoud moeten bepalen en dit missen wij node. Het geschrevene is naar ons oordeel nogal produkt-systeemgericht en te weinig mensgericht.

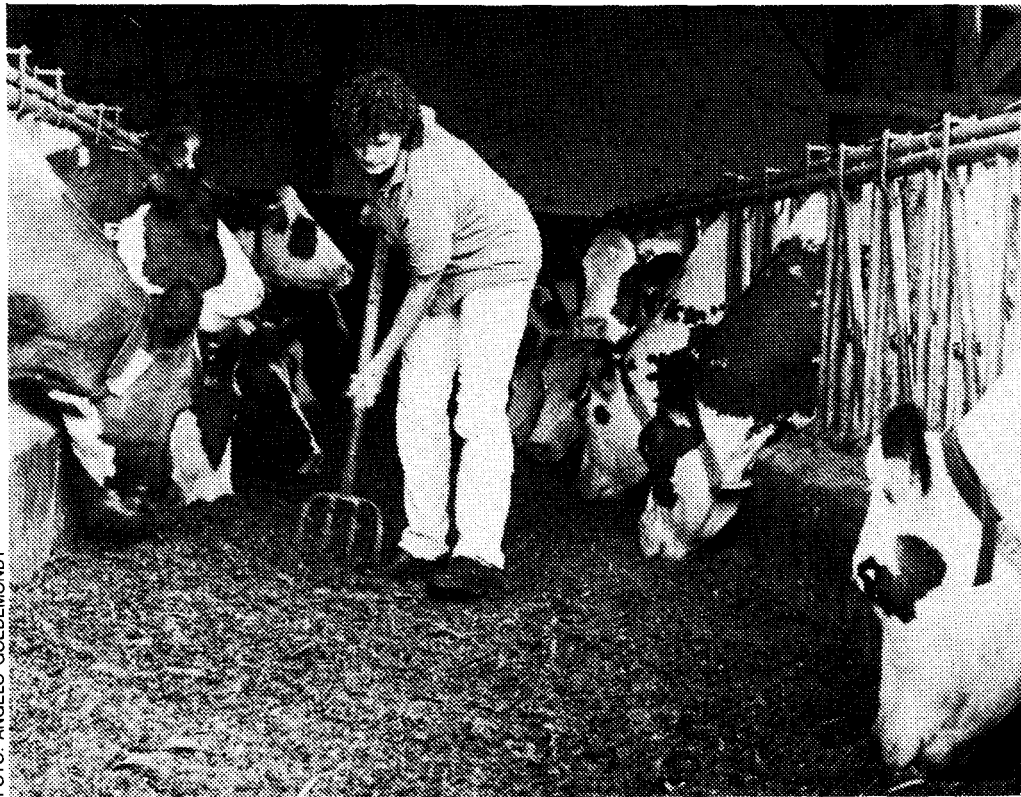
Ergens wordt wel vermeld dat het aantal gezinsbedrijven (die de hoeksteen van het landbouwbeleid worden genoemd) de afgelopen decennia enorm is gedaald, maar dit roept dan slechts de vraag op of het zelfstandig gezinsbedrijf op de lange duur wel de meest gewenste vorm is voor het bedrijven van landbouw. Vervolgens wordt met die vraag niets gedaan. Van de PPR verwachten wij dan juist dat zij radikaal, dus tot de wortel, de menselijke problemen analyseert en op grond daarvan een politieke koers uitzet. De positie van boeren en boerinnen in Nederland en de EG moet daarbij uitgangspunt zijn.

Reproductie

Een gezinsbedrijf is onlosmakelijk verbonden met het gezin. We zullen laten zien wat dat systeem betekent voor de positie van de boerin. Hoe liggen nu de verhoudingen binnen het gezin en in de produktie? Anja Meulenbelt schrijft hierover heel duidelijk en wij citeren haar graag: „Sedert de opkomst van de industrie werden de meeste gezinnen geproletariseerd; dat wil zeggen uitgesloten van productief eigendom. Het gevolg was een scheiding tussen 'werk' en 'leven'. Werk is dan buitenshuis, is vreemdend, is buitenwereld. Leven is dan de innerlijke wereld van de persoonlijke gevoelens, een domein los van de economie. Een konsekwentie daarvan is dat de verhoudingen tussen mannen en vrouwen, in wezen een arbeidsdeling, als een 'privé-zaak' wordt gedefinieerd. Hiermee ontstaat de kloof; de ongelijkheid in de positie van mannen als producent en vrouwen als reproducent (reproductie is herstel na de arbeid, zorg voor de komende generatie). Het één definiëren we als politiek, het andere als persoonlijk.”

Wat houdt het bovenstaande nu in voor boerinnen? In eerste instantie lijkt het of de beschreven arbeidsdeling in agrarische zelfstandige gezinsbedrijven niet op die manier heeft plaatsgevonden, omdat de produktie binnen het gezin plaatsvindt en er over productief eigendom beschikt wordt. Van het privateigendom van de produktiemiddelen zijn echter

De landbouwwereld is in rep en roer. De berg problemen waarvoor die sektor zich momenteel gesteld weet, lijkt bijna even onoverzienbaar als de bergen overschotenen in de EG. En wat opmerkelijk is: de tot voor kort vrijwel onaantastbare positie van de gevestigde landbouworganisaties begint te wankelen. Op verschillende plaatsen zijn boeren bezig met het oprichten van nieuwe samenwerkingsverbanden. Al weer enige jaren geleden deden de progressieve boerinnen dat al. Zij richtten de organisatie Landelijke Boerinnenbelangen op. Deze groep reageert op de stukken voor het PPR-voorjaarskongres. „Geen basisinkomen alleen voor de landbouw.”

Miny Wolkrink, bestuurslid Landelijke Boerinnenbelangen

alleen nog de schulden en de aansprakelijkheid overgebleven (de negatieve kenmerken). Het gebrek aan handelingsvrijheid en het gebrek aan mogelijkheden om veranderingen door te voeren brengt ons tot de konklusie dat hier evenzeer gesproken kan worden van proletarisering, van uitsluiting van het eigendom van de feitelijke produktiemiddelen.

De scheiding tussen 'werk' en 'leven' heeft zoals hierboven beschreven dus ook in agrarische gezinnen plaatsgevonden op dezelfde wijze als in arbeidersgezinnen. Het gevolg is bekend bij ons: wanneer het inkomen blijft dalen en er door de boer steeds meer uren worden gemaakt, dan worden de zorgen van de boerin voor de kwaliteit van het leven groter. Bovendien noopt dit haar een groter deel te leveren in de direkte produktie. Dit heet echter geen direkte produktie, dit heet nu 'helpen'. De geproletariseerde boer heeft er ook belang bij dat het produktieve werk van zijn vrouw onzichtbaar (= privé) blijft, anders verliest hij het laatste stukje waardigheid als zelfstandig ondernemer. Hij is immers in wezen niet veel meer dan een werknemer in het landbouwnetwerk,

omdat hij geen handelingsvrijheid heeft en niet genoeg verdient.

Sanering

Inkomensonzekerheid heeft natuurlijk alles te maken met bestaanszekerheid. Die bestaanszekerheid wordt nu juist in het huidige landbouwbeleid middels het markt- en prijsbeleid, het structuurbeleid en het concurrentiebeleid voortdurend op het spel gezet. Sanering heet dat dan! Dit saneringsbeleid is een onontkoombaar doel geworden voor het landbouwbeleid tot nu toe. Uit dit alles wordt duidelijk dat inkomenszekerheid zowel voor boeren als voor boerinnen even belangrijk is.

Boerinnen hebben geen mogelijkheden het voortbestaan van het bedrijf veilig te stellen. Daar komt bij dat wij als beroepsgroep geen eigen belangenorganisatie hebben die bij de overheid vertegenwoordigd is. In het rapport 'Loon naar werken' staat te lezen dat koöperaties en organisaties zich actiever zouden moeten opstellen ten aanzien van vrouwen. Deze

aanbeveling is goed en zonder meer nodig. Echter daarmee zijn we er nog niet. Zelfs bij een super-actieve opstelling van de koöperaties en organisaties blijven we zitten met het probleem van het gericht zijn op het bedrijf en niet op personen. Nog sterker dan bij organisaties speelt dit bij het Landbouwschap en instituties van de overheid. Overigens ligt in de organisatiestructuur sowieso al het probleem van het georganiseerd zijn als gezinsbedrijf, dus als bedrijf en niet als persoon. Juridisch is de man het bedrijfs hoofd en lid van koöperaties en/of organisaties.

Daarnaast zijn zowel het huishoudelijk werk als het bedrijfswerk nog steeds niet opgenomen in het Bruto Nationaal Produkt. Dit betekent eenvoudigweg dat dit niet kan worden opgenomen in de kostprijs. Zou dit al gerealiseerd kunnen worden dan blijft nog het probleem dat wij boerinnen over die kostprijs niet rechtstreeks kunnen onderhandelen. Wij hebben immers geen rechtstreekse vertegenwoordiging in het hoofdbestuur van het Landbouwschap. Doordat wij niet in het Landbouwschapsbestuur zitten kunnen wij NIET over het landbouwbeleid meebeslissen!

Interen

Wij willen zekerheden voor ons gezin en ons bedrijf; wij willen samen met onze mannen het agrarisch bedrijf voeren en elk gezinslid moet daarin kunnen functioneren. Echter, de overheid legt een bedrijfsvorm dwingend op. Zonder keuze zijn wij zelfstandige ondernemers als het gaat over risico dragen. Dit heeft als konsekwentie dat het 'opeten' oftewel interen van het gezinsvermogen (in de verdere samenleving alleen maar in relatie met bijstand) dwang is en gezien kan worden als diefstal door de landbouwoverheid.

Op grond van het voorgaande ziet LBB dan ook graag de volgende punten meegenomen in de discussie op het aprilkongres van de PPR:

1. Aan alle boeren en boerinnen in Nederland en de EG dienen mogelijkheden geboden te worden om partikulier de persoonlijke en gezinsbelangen te behartigen. Daarvoor is een verandering in de wettelijke status van het landbouwschap nodig. Het publiekrechtelijke gedeelte, waaronder sektorbelangen en verordeningbevoegdheid, dienen te worden teruggebracht naar het ministerie van landbouw. Het belangenbehartigingsgedeelte dient weer de partikuliere status te krijgen, waarbij boerinnen - indien zij dat wensen - automatisch de status van ondernemer krijgen, gelijk boeren.

2. Prijzen voor produkten moeten omhoog en wel op een zodanige wijze dat boeren en boerinnen inkomens- en bestaanszekerheid krijgen. Dit betekent dat vormen van inkomensstoeslagen (of een basisinkomen) uit den boze zijn tot het tijdstip dat dit algemeen is in Nederland en de EG. Als volledige arbeidsinkomens zijn gerealiseerd kan produktieregulering zowel wat hoeveelheid als produktiewijze geregeld worden. Kontingentering en prijsverhoging dienen aan elkaar gekoppeld te zijn.

LANDELIJKE BOERINNENBELANGEN

Het adres van het sekretariaat van de Landelijke Boerinnenbelangen is Almeloseweg 30, 7448 RN Haarle.

VERZETSMUSEUM AMSTERDAM EEN LEVEND MONUMENT

Het Verzetmuseum Amsterdam wil geen verheerlijkend monument zijn van 'Het Verzet' in de Tweede Wereldoorlog. Nee, daarvoor weten we allen inmiddels te goed, dat de omvang en effecten van dat verzet nogal eens geïdealiseerd zijn. Geen monument in die betekenis dus. Wel wil het Verzetmuseum Amsterdam de boodschap van toen levend houden.

Wat is er te zien?

Want de ruim vijf en twintig duizend mensen die destijds nee zeiden - niet alleen binnenskamers, maar hardop - zijn het voorbeeld van kritische, compromisloze geesten die gevangenis en doodstraf riskeerden. Liever dan het hoofd in de schoot te leggen en mee te waaien met de heersende wind. Historisch materiaal dus. Het voorbeeld van zo'n 45 jaar geleden moeten we blijven vertellen. Daar hebben we het mooie en zeer concrete materiaal van in huis, dat is de basis van ons werk en het is ook nodig, gezien de sterk afgenomen kennis van dit deel van onze geschiedenis en het gevaar van onwezenlijke en gevaarlijke mythes dat daarmee samenhangt. In het edukatieve werk van het museum zit echter altijd expliciet de stimulans na te denken over het heden. Het zou bestil onvoldoende zijn als we er niet in zouden slagen aan met name de duizenden jongeren, die jaarlijks het museum bezoeken, over te brengen wat dat betekent voor henzelf anno 1988. Zij moeten

„Heel interessant hoor! ik hou wel van een beetje leren, vooral dit. ik wens jullie veel succes met de tentoonstelling. ik hoop dat er geen oorlog meer komt!” (Annemiek de Haan, 12 jaar)

„De computer is leuk. Groetjes uit den Haag. Vera”

„Wir waren tief beeindruckt vor allem von den Streikaktivitäten des Februar 1941 die uns für Augen geführt haben dass Widerstand gegen Unrecht und Unterdrückung möglich ist - damals wie heute ...” (VVN - Bund der Antifaschisten, kreisvereinigung Bielefeld)

„It is uplifting to witness such bravery in the light of such oppression. May we all learn by it.”

Enige citaten uit het reaktieboek dat in het Verzetmuseum Amsterdam klaar ligt voor alle bezoekers, die hun mening kwijt willen. Ze geven duidelijk aan waar het zwaartepunt van de museumactiviteiten ligt: edukatie in de brede zin van het woord.

zich bewust worden van de gevaren die onze democratie bedreigen en van de rol die zij kunnen spelen in het verzet daartegen.

Het museum beschikt over een uitgebreide vaste opstelling die afgewogen het verhaal vertelt van het Nederlandse verzet. Naast authentieke dokumenten, foto's, affiches, pamfletten en grotere voorwerpen, gebeurt dat middels videofilms, geluidsfragmenten en diapresentaties. De bezoeker die op deelgebieden

meer informatie wil staat bovendien een bescheiden bibliotheek en computers ter beschikking. Daarnaast zijn er tijdelijke tentoonstellingen, die aspecten van het verzet in W.O.II uitdiepen of vormen van verzet tonen tegen onderdrukking in verleden en heden. Zo staat er nu tot eind juni de tentoonstelling *Niet Stil Te Krijgen. Censuur in Zuid-Afrika* met ondermeer een complete studio van Radio Freedom, een fototentoonstelling over deze ondergrondse verzetszender,

een vijftigtal prenten rond censuur van vrijwel alle vooraanstaande Nederlandse tekenaars/cartoonisten, illegale en anti-apartheidskranten uit Zuid-Afrika en een poster-expositie over militarisering en dienstweigering in dat land. Enkele andere onderwerpen die in eerdere wisseltentoonstellingen getoond werden zijn: Toneel en Cabaret, 1933-1945; Leven en Werk van Etty Hillesum; Spotprenten uit de jaren dertig; Het illegale Vrij Nederland.

Brede steun

In de twee jaren van zijn bestaan heeft het museum bewezen een belangrijke functie te vervullen en in een duidelijke behoefte te voorzien. Een grote groep vrijwilligers helpt enthousiast het museum een levend instituut te laten zijn. Meer dan 2500 vrienden en vriendinnen van het museum bewijzen de brede maatschappelijke ondersteuning. Maar we zijn er nog niet: de financiële basis is te smal en de ondersteuning nog niet breed genoeg. U treft in Radikale Notities een aanmeldingskaartje aan, waarmee u te kennen kunt geven het museum (financieel) te willen steunen. Daarbij is ieder bedrag van harte welkom want hierboven is al uitgelegd dat het om veel meer gaat dan om geld alleen.

PELLE MUG

Eerst verscheen het rapport 'Minder is meer' van de landbouwwerkgroep van de PPR. Kort daarna was bijna een hele aflevering van Radikale Notities aan de landbouwpolitiek gewijd. En op 16 april kongresseert de PPR over het stuk 'Het Groene Bondgenootschap' dat in de Radikalenkrant van januari is afgedrukt. Kortom, de PPR manifesteert zich de laatste tijd nadrukkelijk aan het groene front. Volgens het Kongresstuk wil de PPR daar - samen met mondige konsumenten, boeren hier en in de Derde Wereld, dier, landschap en milieu - een bondgenootschap vormen voor een 'in de wortels verbeterde' landbouw. Toch is de PPR bij lange na geen boerenpartij; de Nederlandse boer en boerin stemmen traditioneel CDA en VVD. Jan Wiersema is PPR-boer van het eerste uur. Hij en zijn vrouw Martie hebben een gemengd bedrijf (koeien, graan en suikerbieten) nabij Godlinze, een dorp op het Groningse Hogeland. Hoewel de ontevredenheid over het huidige landbouwbeleid op het platteland onmiskenbaar groeit, vormen Jan en Martie Wiersema wat hun partijpolitieke keuze betreft hier nog steeds een uitzondering. Hoe valt dat te verklaren?

Jan: „Er is voor de meeste mensen geen duidelijk alternatief. Dat is ook het probleem van de socialisten; hadden ze dat alternatief wel, dan hadden ze

OP HET GRONINGSE PLATTELAND VOOR DE BOER EN DE BOERIN GAAT DE PPR TE HARD

Naar het oordeel van de Groningse veeboer en akkerbouwer Wiersema is er geen enkele politieke partij die zo'n keurig en weldoordacht verhaal over landbouw heeft als de PPR. Maar waar het aan ontbreekt, is „een vent die de taal van de boeren spreekt”. Een gesprek met een PPR-boer en -boerin over de PPR als boerenpartij.

FOTO: TIM VERHOEF

naar mijn gevoel in Nederland al lang de meerderheid gehad. En het alternatief dat de PPR aanreikt is zo ver van de dagelijkse werkelijkheid verwijderd dat de boeren dat niet meer meemaken. Ik merk wel dat kollega-boeren steeds meer geïnteresseerd raken in mijn ideeën, maar als er dan in de Kamer een debat is over landbouw gaat het voor de PPR weer helemaal fout. Gisteren kwam er nog een boer naar mij toe en die man had geluisterd - op zich is dat al nieuw! - naar wat Ria te vertellen had. Zijn reactie was: nou, van de PPR hoeven we het als boer al helemaal niet te verwachten. De PPR heeft het dan over verzuring van het milieu: we moeten geen kunstmest meer gebruiken en er moeten zoveel koeien en varkens weg. De boer denkt dan: wat blijft er dan nog van ons over? Als hij nu met 500 varkens onvoldoende inkomen heeft om van te bestaan, dan ziet hij niet hoe hij het met 300 varkens wel zal redden. In de twee of drie minuten spreektijd die Ria heeft, kan ze natuurlijk ook onmogelijk het hele samenhangende PPR-verhaal houden, en dus profileer je je dan als milieupartij. Kijk, als je geen boerenachterban hebt, dan maakt het je natuurlijk ook niet veel uit hoe de boer over je boodschap denkt. Voor de PPR is het belangrijker hoe de konsument je beoordeelt, want dat is de potentiële kiezer. Als je dan de indruk wekt dat je de boer met minder produktie en meer geld zogenaamd in de watten wilt leggen, dan denkt de student: 'Hé, mijn voedselpakket wordt duurder'. Dat is helemaal niet waar, en zeker niet op lange termijn, maar leg dat maar eens uit in drie minuten."

Herman Verbeek

Met andere woorden, de PPR presenteert zich niet goed?

Martie: „Voor de boer en de boerin gaat de PPR op dit moment te hard. Ria Beckers ziet nu al dat de ontwikkelingen de verkeerde kant op gaan, maar op dit moment kun je die boodschap gewoon nog niet overbrengen op andere mensen. Ik verwacht dat wat zij nu zegt, dat de boer en boerin dat over vijf of tien jaar doen."

Jan: „Herman Verbeek geeft een goed voorbeeld van hoe het moet. Hij reist het hele land door en neemt een avond de tijd om met boeren te praten en hen uit te leggen hoe het zaakje in elkaar steekt. Als er de laatste tijd al een gunstige ontwikkeling is van boeren naar de PPR toe, dan is dat in hoofdzaak aan de activiteiten van de heer Verbeek te danken. Het probleem van kleine partijen is natuurlijk dat één of

twee mensen in de Kamer het hele beleid moeten verwoorden. Terwijl je bijvoorbeeld voor het volkshuisvestingsbeleid een heel ander type woordvoerder nodig hebt dan voor de landbouwpolitiek. Eigenlijk zou je daarom de mogelijkheid moeten hebben dat je bij een debat over landbouw het verhaal kunt laten houden door een vent die de taal van de boeren spreekt. Of zo iemand zou het verhaal tenminste moeten schrijven. Daarmee neem je ook een groot stuk wantrouwen weg. Als socialist moet je al van bijzonder goede huize komen om door boeren serieus genomen te worden; voor de PPR geldt dat duidelijk in nog sterkere mate. De PPR heeft toch nog altijd het imago van een partij voor geitenwollen-sokkendragers, studenten en uitkeringsgerechtigden, waar ieder hard werkende figuur zich niet bij thuis voelt."

Het Kongresstuk van de PPR draagt ook geen eenvoudige boodschap uit: de werkgelegenheid in de landbouw mag niet verder afnemen en tegelijk moeten de prijzen van de produkten voor de boeren omhoog. Dat tart alle economische wetten en de geïnteresseerde leek denkt alleen: een dergelijke politiek maakt de landbouw nog meer onbetaalbaar. Jan: „De visie van de machthebbers, die door iedereen inclusief de socialisten wordt gedeeld, is: we moeten de oplossing in de marktgerichte produktie vinden. De overheid heeft door al z'n gestuur de zaak in de soep laten lopen, dus de overheid treedt nu terug. Maar de vrije markt, waar we het dan van moeten verwachten, werkt ook niet. Je hebt er als konsument bijvoorbeeld geen zak van gemerkt dat de boer nu voor een kilo graan 16 cent minder krijgt dan vier jaar geleden. Uw pakje Brinta is helemaal niet goedkoper geworden. Met andere woorden, voor de kosten van het voedselpakket spelen lagere prijzen geen rol; het enige dat gebeurt is dat de winstmarge van de handel en de verwerkende industrie wordt vergroot."

Therapieboerderijen

„In een steeds ingewikkelder wordende samenleving zou de overheid zich naar mijn diepe overtuiging juist steeds meer moeten bemoeien met de manier van voedselproduktie. Ik zeg: de overheid heeft altijd bewust verkeerd gestuurd, en het is in feite heel simpel om goed te sturen. Als je een milieuprobleem en een werkloosheidsprobleem hebt, dan moet je geen premies geven op investeringen die energie

kosten, het milieu aantasten en mensen er uit schoppen, maar dan moet je arbeid subsidiëren en milieuvriendelijke teelttechnieken stimuleren. Braks krijgt nu van Ruding de opdracht om zoveel miljoen te bezuinigen. Het interesseert Braks verder geen donder wat daarvan de gevolgen zijn voor het ministerie van sociale zaken, milieu en energie. Als ik nu, na de laatste top van Brussel zou zeggen: goed, ik leg 20% van mijn land braak, dan levert dat de overheid niets op en ik krijg elk jaar 10.000 gulden in de hand. Op de boerderij is dan minder werk, en mijn zoon, die nu nog meewerkt, gaat naar de sociale dienst voor een uitkering. Dat is dan nog eens 20 mille. Mijn zoon vertrekt naar de stad en de gemeente betaalt een woningsubsidie om te voorkomen dat zijn huis verkrot. Met veel kunst en vliegwerk wordt daar iemand ingezet om te voorkomen dat het platteland verder verpaupert. Op dit moment hebben we in het dorp nog een school met vier onderwijzers op 30 kinderen. Bij een verdere leegloop moet dat schooltje sluiten; de onderwijzers geven we een uitkering en voor de kinderen moet vervoer gesubsidieerd worden zodat ze in een dorp verderop les kunnen krijgen. Daar komt nog iets bij. Als je van de 150.000 boeren die we nu nog in Nederland hebben er 50.000 de nek omdraait, dan kun je er op rekenen dat er 30.000 bij de dokter op de stoep komen te staan. Sinds de Tweede Wereldoorlog is er al een proces aan de gang dat boeren langzaam weggesaneerd worden. De zoon nam het bedrijf van zijn vader niet meer over. Nu worden zittende boeren over de kling gejaagd. Realiseer je goed wat dat betekent: die boeren leven onder grote stress en spanningen. Om ontheemde boerenzoons weer in het

Jan: „De ander politiek, de nieuwe economische orde is dus in feite niet duurder, maar zelfs goedkoper. Ik vind het Kongresstuk van de PPR daarom een goed stuk. Het staat voor mij als een paal boven water dat er geen enkele andere partij is die zo'n keurig en goed doordacht verhaal heeft over hoe het misschien beter zou kunnen. De PPR is er op uit om de structuur van de economie kleinschalig te houden en er is geen andere partij die dat zo uitgesproken bepleit. En een belangrijk middel om die schaalvergroting tegen te houden is de boer van een redelijk inkomen te verzekeren."

Martie: „Je moet je ook realiseren dat als gezegd wordt dat het inkomen van de boer achteruit gaat, dat het dan in feite om een gezinsinkomen gaat. Vrouw en kinderen hebben daar ook aan meegewerkt. De gemiddelde boerin werkt 22 uur in de week op de boerderij, zonder daarvoor beloond te worden. Ze is niet verzekerd, heeft geen recht op een uitkering en krijgt geen zwangerschapsverlof. Een dag of tien na de bevalling werkt de boerin al weer in het bedrijf. Het schijnt ook dat in de landbouw veel meer miskramen voorkomen dan onder de rest van de bevolking. Het werk van boerinnen is onzichtbaar, maar de boerin hoort feitelijk in één adem met de boer te worden genoemd. De boerinnen zouden als beroepsgroep erkend moeten worden, met alle sociale, fiscale en juridische rechten van dien."

Ketjap

De boeren trekken nu regelmatig demonstrerend de straat op. Verwachten jullie dat deze acties van invloed zullen zijn op de landbouwpolitiek?

Martie: „Van de huidige acties, die vooral tegen de mestwetgeving zijn gericht, verwacht ik geen effect. De veranderingen die in de landbouw nodig zijn, zullen niet door de landbouw zelf worden afgedwongen. Boeren zijn ook te verdeeld over de vraag hoe het nu verder moet. Op lange termijn verwacht ik daarom meer van het Kritisch Landbouw Beraad, waarin niet alleen boeren zitten, maar bijvoorbeeld ook konsumenten. Als de konsument bewuster gaat worden van de manier waarop voedsel wordt geproduceerd, met de effecten die dat heeft voor het milieu en de Derde Wereld, dan zijn er veranderingen mogelijk. Ketjap is niet het enige produkt waar verkeerde middelen in zitten. Als de huisvrouw beseft dat in het eten zulk zwaar gif voorkomt, dan zal zij om ander voedsel gaan vragen. Ik denk dat de tijd daar nu rijp voor is."

Jan: „Men heeft zich jarenlang niet bemoeid met de manier waarop het voedsel wordt geproduceerd. De boer en zijn werk werden met de nek aangekeken; niemand wenste het zijn kind toe dat hij tot z'n knieën in de modder moest zitten wroeten om z'n brood te verdienen. Dan kon je maar beter wat gaan studeren. De boer kon door die desinteresse ongehinderd zijn gang gaan. Daarin komt nu verandering en dat moet ook."

TIM VERHOEF

FOTO: SIAN BILMAN

maatschappelijk gaar terug te brengen worden er therapieboerderijen ingericht, waar ze zichzelf in de natuur kunnen hervinden. De gezondheidszorg kan bij dit beleid daarom makkelijk een miljard duurder worden."

„Het enige onderdeel van de EG-landbouwpolitiek dat ik goed vind is het toewijzen van individuele produktiekwota per boer, zoals in de zuivelsektor gebeurt. De graantelers hebben het nu duidelijk het zwaarst: zij hebben niet de mogelijkheid om individueel in te spelen op het produktieplafond dat de EG heeft ingesteld. Het enige dat ze kunnen doen is zo veel mogelijk produceren; een hoge graanopbrengst is de enige kans dat je nog wat kunt beuren."

Martie: „Jan geeft zo nu en dan gastlessen op de hogere landbouwschool in Groningen. Je hebt daar negen eerste klassen: drie 'boerenklassen' en zes 'milieuklassen'. Dus dat kleine groepje boeren vervuult het milieu zo erg, dat je een dubbel aantal mensen nodig hebt om dat weer recht te zetten; die mensen verdienen eraan om de rotzooi weer op te ruimen. Zo zitten we verstrikt in het korte termijn-denken."

Kort voor het interview moest Jan Wiersema in Leeuwarden voor de rechter verschijnen. Eerder was hij door de Groningse rechter vrijgesproken nadat de staat een proces tegen hem had aangespannen omdat hij na de kernramp van Tsjernobyl geweigerd had zijn koeien op stal te houden. De officier van justitie was tegen deze uitspraak in beroep gegaan, maar Wiersema ziet de uitspraak van de rechter in Leeuwarden met vertrouwen tegemoet: „Feitelijk was het een herhaling van zetten. De officier vond dat de Algemene Inspectie Dienst op grond van de kernenergiewet de boeren tot de orde moest kunnen roepen. Maar die wet blijkt juridisch niet sluitend te zijn. De boeren beroepen zich op overmacht: we hadden geen voer, dus moesten we de koeien wel naar buiten laten. We hadden de melkfabriek daarover ingelicht: onderzoek onze melk maar, en als de melk niet goed is, dan moet het maar vernietigd worden. Onze melk overschreed de norm echter niet. Ik vond ook dat Braks met het graasverbod een valse suggestie wakte: „Iedereen kan rustig slapen want de koeien blijven binnen". Alsof het probleem daarna zou zijn opgelost; radio-actieve stof is niet zomaar weer uit de natuur verdwenen."

Dit is niet alleen een recensie maar tevens een competitie. Gecenseerd worden de bladen 'Links' en 'De Helling'. 'Links' betitelt zich zijnde een 'tijdschrift voor socialistische discussie en analyse'. 'De Helling' wil graag 'een algemeen medium zijn voor linkse politieke meningsvorming en wil publieke debatten beïnvloeden'. Deze bladen bevatten artikelen over post-modernisme, klassenstrijd, alternatieve defensiepolitiek, komputernetwerken en - om nog eens wat te noemen - flexibilisering & individualisering. Ervan uitgaande dat de gemiddelde Nederlander in het algemeen wel wat anders aan z'n hoofd heeft, kan men stellen: beide bladen worden gemaakt voor links-radikale, welopgeleide lezers. Ze opereren op dezelfde markt. Vandaar de competitie. Uitmondend in de vraag: op welk van beide bladen kan een PPR-lid zich 't best abonneren? Het kan zijn dat het antwoord is: op geen van beide, bespaar u het geld en de moeite. Maar dat leest u dan straks wel.

DE COVER. Op de cover van 'Links' staan twee jongelui, postmodernistisch kennelijk, want zo zijn ze gekleed en dat is ook de cover-story van het winternummer. De cover ziet er verzorgd uit en is niet echt saai - waarmee wat dit betreft ook alles is gezegd. De cover van 'De Helling' is een montagefoto, te beschrijven als: man-met-snor-in-vrouwenkleren-voorzien-van-rode-krassen. Niet echt begrijpelijk, te meer daar deze foto kennelijk slaat op de cover-story over flexibilisering en individualisering. Daar staat tegenover dat 'niet echt begrijpelijk' in dit geval haast hetzelfde is als 'intrigerend'.

DE VORMGEVING. De vormgevers van 'Links' huldigen het idee: waarom moeilijk doen? Boven elk artikel in dit blad staat een kop en een inleiding, gevolgd door de kolommen tekst, af en toe voorzien van een illustratie. De redactie heeft zo te zien een voorkeur voor zettfouten. 'De Helling' houdt er een moderne vormgeving op na: wat vormgeving betreft is het een enigszins bescheiden versie van het Amerikaanse blad 'Spy', wat u vast niet kent - maar geloof me: 'Spy' is verschrikkelijk trendy. Van de koppen in 'De Helling' heeft men tenminste geprobeerd iets leuks te maken, wat soms ook nog is gelukt. Enig nadeel: een vormgeving als deze is vaak dermate overheersend, dat het wat moeilijk wordt om in alle rust artikelen te lezen. Ook deze redactie blijkt trouwens een voorkeur voor zettfouten te hebben.

DE ARTIKELEN. Tja, met de beste wil van de wereld kan er van de inhoud van 'Links' niets anders worden gezegd dan: een combinatie van saaiheid en het opentrapen van open deuren, dit al gekombineerd met omvallende boekenkasten en een non-

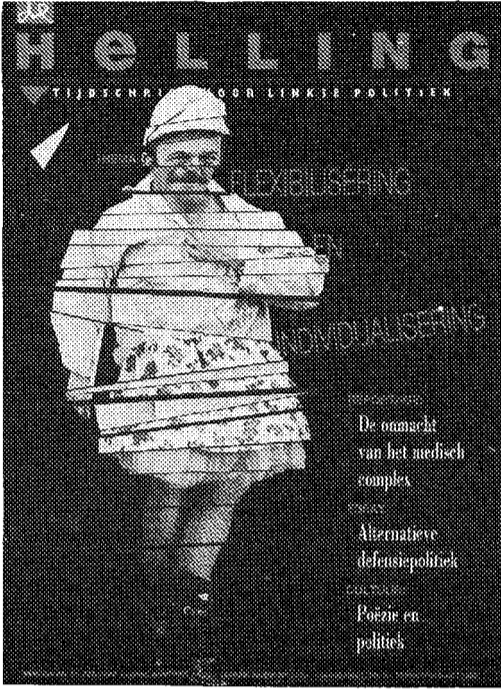
De eerste rake opmerking van die dag is er een van Willemijn van Riet, fractie-assistente van Links Gelderland. Ze plaatst hem na de konstatering dat de opkomst wat magertjes is: „Vind je het gek! De meesten hebben een vaste baan en doen het raads-werk er in hun vrije tijd bij. Dan is het vrij logisch dat ze hier niet ook nog eens een vrije zaterdag aan opofferen.” Eén-nul.

Een aantal toespraken is het eerste wat op het programma staat. Gemeentelijk minimabeleid, de kompakte stad, etnische groepen in het onderwijs en de emancipatieprojecten van de drie partijen zijn de onderwerpen. De inleider van de kompakte stad valt bijna van z'n stoel wanneer hij als 'directeur stadsontwikkeling van de gemeente Rotterdam' wordt aangekondigd. „Als dat zou kunnen”, zegt hij. „Misschien word je het na deze toespraak”, roept een grapjas. Zijn inleiding evenals die over het minimabeleid kunnen nog niet direct boeien. De aandacht richt zich

meer op het geluid van de kinderen in de crèche die een revolutie plannen door hard op de deur te bonken en luidkeels te schreeuwen dat ze naar binnen willen. Mijn rechterbuurman Jan Eleveld, het enige raadslid van Progressief Ede, is ook nog niet onder de indruk. „Ik heb nog niet echt wat opgestoken en om nu te zeggen dat de toespraken echt flitsend zijn: nee. Het zijn meer wat bespiegelingen.” Bij de derde toespraak begint hij opeens aantekeningen te maken, zodat we maar even opletten. Aan het woord is Henry Dors, deskundige op het gebied van

BLADEN VOOR LINKS-RADIKALE, WELOPGELEIDE LEZERS

polemische, in het geheel niet-attractieve schrijfstijl. 'Er moet gepraat worden in de anti-fascistische beweging' staat erboven een artikel - in het artikel zelf staat te lezen dat er aldaar al redelijk veel wordt gepraat, gevolgd door de konklusie dat nadere discussie zeker nodig is. 'Aanhoudend bewolkt' staat erboven een artikel over 'Glasnost in de DDR'. Wat ik ervan onthouden heb is dat in dit Oostblok-land nog geen glasnost is gearriveerd. Dat is niet best en de voorbeelden van de ijskoude sfeer aldaar zijn helemaal niet best, maar ja, dergelijke verhalen staan ook in de Volkskrant en NRC/Handelsblad. Het artikel over 'Postmodernisme' wordt betiteld als

'essay'. De Britse filosoof Alex Calinicos bespeurt post-modernisme in de politiek, de kunst, de filosofie en de sociologie; 't is, zoals hij het ziet, een enorme trend, wat best zo zal zijn - en misschien ook wel niet, want hij vergeet zijn essay te beginnen met een behoorlijke definitie. In het artikel laat hij niet zozeer een boekenkast als wel een hele bibliotheek omvallen. Wat me bijbleef van zijn woordenbrij is dat postmodernisme kennelijk niet te definiëren is en dat het dooernstig genomen dient te worden. Leuk was ook het artikel over de beurskrach van 1987, waarin gesproken wordt over 'burgerlijke ekonomen' die er, zo blijkt, geheel verkeerde analyses ophielden. Tot slot wordt een zeer langdurige recessie in het vooruitzicht gesteld, op een toon waarvan je als lezer toch denkt: de schrijver zit daar kennelijk wel erg op te wachten. Kan-ie zo alsnog z'n socialistisch gelijk krijgen. 'De Duur betaalde Onmacht Van Het Medisch Complex' is een zeer lang verhaal in 'De Helling' - desondanks heb ik het zonder moeite gelezen, en wel hierom: auteur Frank van den Berg uit veel kritiek op de huidige medische industrie maar tevens ook op de ideeën die links hieromtrent heeft. Hij doet dat helder en soms lekker polemisch. 'My Favourite Things' gaat over het heimweegevoel dat een CPN-lid annex copywriter erop nahoudt. Heimwee naar mooie, wilde gedichten. Beetje te sentimenteel; de vraag hoe iemand kommunisme en copywriting voor de detailhandel combineert wordt helaas niet beantwoord. Het manko aan 'Flexibilisering & Individualisering' is dat dit artikel op veel te veel vragen veel te veel antwoorden wil geven. Behalve over de titel struikel je aldus ook over de inhoud. Redelijk geslaagd is het profiel van Herman de Man, voor de oorlog invloedrijk socialistisch denker, tijdens de oorlog kollaborateur. Jammer alleen dat het persoonlijke leven van De Man bijna geheel buiten beschouwing blijft. De onderwerpen over film en sport waren respectievelijk te voorspelbaar en gezeur.

DE TOON. 'Links' lijkt wat dit betreft anachronistisch en dat klopt: de toon is die van de jaren zeventig, meestal dooernstig. De redactie zou bovendien eens moeten inzien dat je ook zonder noten en diep, diep moralisme een heel aardig, informatief en ook nog links artikel kunt schrijven. 'De Helling' doet wat dit betreft z'n best, iets teveel zelfs. Vooral in de koppen en de illustraties doet de neiging tot leuk & modern doen geforceerd aan. Maar kom: deze halfslachtige poging tot rock'n'roll op de pagina's toont tenminste aan dat de toestand in de wereld niet geheel hopeloos is.

DE PRIJS. 'Links': losse nummers f 5.- en abonneementen f 25.- per jaar (vijf nummers). 'De Helling': losse nummers f 6.95 en abonneementen f 30.- per jaar (vijf nummers).

DE UITSLAG. Het spijt me wel, maar 'Links' wordt, dunkt me, vooral geschreven voor vrienden en kennissen van de auteurs; en was ik iets minder zonnig gestemd, dan zou ik zeggen: de auteurs zijn vooral voor zichzelf bezig. 'De Helling' doet een serieuze poging blad en artikelen begrijpelijk en aantrekkelijk te maken. Met het pistool op de borst zou ik voor 'De Helling' kiezen. Zonder pistool op de borst zou ik me noch op 'De Helling' noch op 'Links' abonneren - maar wel benieuwd wezen hoe 'De Helling' er over een jaar uitziet.

HANS VERSTRAATEN

RADIKAAL-LINKS IN WAGENINGEN BIJEN 'JE ZIET HIER EENS ANDERE MENSEN'

Op zaterdag 19 maart hielden de radikaal-linkse gemeenteraadsfracties hun traditionele halfjaarlijkse konferentie. Plaats van handeling was een wat moeilijk bereikbaar buurtcentrum in Wageningen. Zo'n tachtig mensen kwamen opdaven en waren bij aankomst doorweekt van de regen. Weerman Erwin Krol kan het bij hen voorgoed schudden, omdat hij vrijdagavond in het journaal een droge zonnige dag voorspelde. Een impressie.

„Alle drie de emancipatiewerksters zijn geen lid van de partij waarvoor ze werken. Is dit toeval of nieuwe stijl?“, vraagt ze zich af. Verder vertelt ze dat in 1986 tweeëndertig vrouwen van de PPR in gemeenteraden zaten. Dat was toen achtentwintig procent van het aantal PPR-raadsleden. Nu is dat percentage gedaald tot zesentwintig en éénderde van de vrouwelijke raadsleden heeft al laten weten er de volgende periode niet mee door te willen gaan. „Als deze ontwikkeling zich doorzet gaan we terug naar af“, waarschuwt ze. Bartowska eindigt met een beroep op de vrouwen om hun kandidatuur serieus te overwegen.

Breiwerkje

Daarna gaan de deelnemers discussiëren in groepen over een van de besproken onderwerpen, minus de emancipatieprojecten die alleen als kennisgeving op het programma staan. We volgen de groep over de scholenproblematiek even. Een man uit Boskoop vertelt dat de christelijke scholen in zijn gemeente weigeren etnische minderheden toe te laten. Een vrouw die daarvoor als enige met een breiwerkje was betrapt, voelt zich persoonlijk aangevallen. „In onze gemeente nemen konfessionele scholen wel etnische minderheden aan“, zegt ze fel. Lekker puh. Boskoop: „Zeker zendingsdrang.“ Breiwerkje, nu echt boos: „Nee, nee.“ Een goed moment om de aandacht weer even op Henry Dors te richten. De man heeft het vermogen om te tekenen terwijl hij praat. Wat hij zegt probeert hij tegelijkertijd op papier uit te beelden. De Surinamer blijkt ook nog over een gezonde dosis humor te beschikken. „Ik kan een heleboel Surinaamse kinderen in Friesland niet verstaan, omdat Fries hun voertaal is geworden“, vertelt hij, waarmee de lachers op z'n hand zijn. Aan de bar ontwaren we inmiddels Anita Keuning, voor de PPR belast met Raads- en Statenwerk. „Ik

heb het koud en vind de plaats te ver weg“, is het eerste wat ze zegt. Vervolgens: „De dag werd tot nu toe door samenwerkingsfracties georganiseerd, maar kwa organisatie was dat voor hen altijd erg veel werk. Daarom gaan de landelijke organen van de partijen vanaf de volgende conferentie meehelpen. Inhoudelijk zal de invulling van de dag bij de gemeenten blijven liggen, het praktische gedeelte zullen wij voor onze rekening gaan nemen.“ Even verderop staat Ella Bartowska. „Dit is de eerste keer dat ik als emancipatiewerkster een zaal toespreek“, zegt ze. Ze had zichzelf voor de dag uitgenodigd. „Ik las erover en besefte dat dit precies mijn doelgroep is. Samen met de andere emancipatiewerksters heb ik toen gevraagd of we ruimte voor een inleiding konden krijgen.“ Jenny Schoenmaker is namens Links Den Haag een van de organisatoren van de dag. Ze geeft wat achtergrondinformatie: „De conferentie is bedoeld om over lokaal belangrijke zaken tot een uitwisseling van ideeën te komen. Verder leren de mensen elkaar evenals hun verschillende partijkulturen wat beter kennen.“

Pilsje

Vanuit de bar kunnen we inmiddels de discussie over de kompakte stad goed volgen. Oud-CPN Kamerlid Marius Ernsting heeft daar, zij het op een prettige manier, het hoogste woord. Stemverheffingen zijn hem bepaald niet vreemd. Ook ontwaren we een man met erg lang haar, een lange baard en ondanks de regen geitewollen sokken en sandalen. Anita Keuning vertelt dat de man altijd op PPR-kongressen aanwezig is en z'n foto vaak de volgende dag in de krant staat. Doch zo'n principieel is de man nu ook weer niet. Als enige van de deelnemers laat hij zich al vroeg in de middag een pilsje welgevallen. En nog wel een Heineken- niet natuurgebrouwen en multinationaal.

De discussies lopen ten einde en de mensen komen de bar binnen druppelen. Zo ook Nan Louwerse, samen met echtgenoot Wim al sinds jaar en dag twee van de grote drijfkrachten achter de Radikaal-Linkse beweging in Ede. „Uitgepraat zijn we wel, maar oplossingen hebben we niet gevonden“, laat ze desgevraagd weten. Echtgenoot Wim komt even later. „Je ziet hier weer eens wat andere mensen“, zegt hij. „Op PPR-kongressen ken je iedereen al.“ De plenaire afsluiting is wat moeilijk te verstaan door een kind dat uit de crèche is ontsnapt en het maar 'la, la, la' vindt. Nog net verstaanbaar is, dat er over een half jaar weer een nieuwe conferentie komt en dat de gemeenteraadsfracties gezamenlijk aan een reaktie op de nieuwe bezuinigingen van Lubbers gaan werken. De bierdrinker consumeert er nog een. Een fotograaf heeft hem inmiddels ook in de gaten.

MARC BROERE

1979

De PPR was opgericht door mensen afkomstig uit konfessionele partijen. Het door hen opgestelde program had echter niet alleen aantrekkingskracht op afvallige christen-demokraten. Vanuit verschillende inspiratiebronnen werden mensen lid van de partij. Hoewel over de inhoud van het programma een grote mate van overeenstemming heerste hadden de leden vaak zeer verschillende ideeën over de vraag hoe dat program werkelijkheid kon worden. Het gevolg daarvan was een nooit aflatende strategiediskussie. Hoogtepunten (of misschien beter gezegd dieptepunten) waren daarbij de discussies over het al dan niet blijven deelnemen aan het kabinet Den Uyl. Ook na de desastreuse verkiezingen van 1977 bleef men verdeeld over de te volgen koers.

Een aantal leden, voornamelijk afkomstig uit grote actiecentra, kwam regelmatig bijeen om te praten over de weg die de PPR zou moeten gaan. Deze zogenaamde Wageningen-groep was verontrust over

Hans van der Wilk: definitief weg als algemeen sekretaris.

de gang van zaken in de PPR en wilde dat de partij haar links-radikale karakter zou behouden. Haar naam ontleende deze groep aan de plaats van samenkomst: de huiskamer van gastvrouw Cox Merkelijn, die al weer een aantal jaren wethouder is voor radikaal links in Wageningen. De groep telde op haar hoogtepunt zo'n vijftien actieve leden, waaronder oud vice-voorzitter Jaap de Jong, de huidige Haagse wethouder Jack Verduyn Lunel, het Nijmeegse raadslid Joop de Zeeuw en de tegenwoordige voorzitters van de radikaal-linkse statenfrakties in Zuid-Holland en Gelderland John Steegh en Jan Dirx. Ze vonden elkaar in de kritiek op de binnen de partij gevoerde strategische discussies.

Angst

Het partijbestuur wist van het bestaan van deze groep. Enige leden hadden er zelfs kontakten mee. Bestuursleden Bert Willemsen en Lieuwe Zigterman deelden in een brief aan het partijbestuur mee dat zij

Waar eens de golven het land bedolven houdt nu de PPR haar landbouwkongres met feestelijk karakter. Video's, diaserie's, tentoonstellingen, een forum, niets heeft men aan het toeval overgelaten om ons, gewone leden, een onvergetelijke dag te bezorgen. Het minste dat wij bij wijze van tegenprestatie kunnen doen is allemaal verschijnen in boerenkiel met rode zakdoek en zwart petje. Wij zullen de agrarische stand voor eens en voor altijd aan ons binden, want daar gaat het per slot van rekening allemaal om. Wie gaat er op zo'n dag nou nog zitten zeuren over één of ander ARU, als je je in de foyer in de horlepiep kunt uitleven? Cultuur, dat gaat er bij de PPR in als koek.

Als 't zover is zijn wij reeds in het bezit van een nieuw partijbestuur. En niet zo'n béétje nieuw! Nieuwe stijl, nieuwe samenstelling en vooral: nieuwe procedure! Terwijl wij met de slee in de hand op sneeuw zaten te wachten is de Kommissie Samenstelling Partijbestuur druk in de weer geweest om voor ons een advies in elkaar te draaien. Gewapend met dit

VLEUGELVORMING IN DE PARTIJ AFWIJKINGEN NAAR RECHTS WERDEN TOEGEJUICHT

Elke politieke partij kent vleugels. De linker en de rechter doen hun uiterste best de keuzes van de partij zoveel mogelijk hun kant op te trekken. Een partijbestuur dat de gehele partij bijeen wil houden heeft de moeilijke taak met de verschillende stromingen rekening te houden. Als een vleugel zich gaat organiseren wordt het voor een partijbestuur moeilijker met zo'n ontwikkeling om te gaan en ontstaan er vaak grote spanningen. De geschiedenis van de sociaal-demokratie kenmerkt zich door het feit dat met de regelmaat van de klok de oppositie binnen de partij zich organiseert. Met name de linkervleugel laat geregeld van zich horen. Nieuw Links is daarvan een bekend voorbeeld. Ook de PPR kent dit fenomeen. Een kleine crisis in het partijbestuur in 1979 laat iets zien van het spanningsveld dat daardoor kan ontstaan.

taak. Toen duidelijk werd dat Van der Wilk definitief het bestuurswerk zou opgeven werd een aantal mensen voor de functie aangezocht. Bij die namen ontbrak Willemsen.

In de bestuursvergadering van 25 april werd aan de leden van het Dagelijks Bestuur gevraagd waarom dat zo was. Uit de daarop volgende discussie bleek dat de leeftijd en de politieke ervaring van Bert en zijn deel uitmaken van de Wageningen-groep bij die beslissing een rol hadden gespeeld. Over beide redenen om Bert niet te vragen was het bestuur niet eensgezind. Na stemming werd besloten om Bert niet voor te dragen als kandidaat voor de functie. Bert schreef in een brief aan het partijbestuur dat hij de beoordeling van zijn persoon zeer legitiem vond. Dat moest kunnen. Hij verbaasde zich er echter over dat de bewuste opmerkingen gemaakt waren door leden van het Dagelijks Bestuur, die zelf op het moment dat ze in het DB gekozen waren minder politieke ervaring hadden dan hij nu had. Hij wees erop dat de

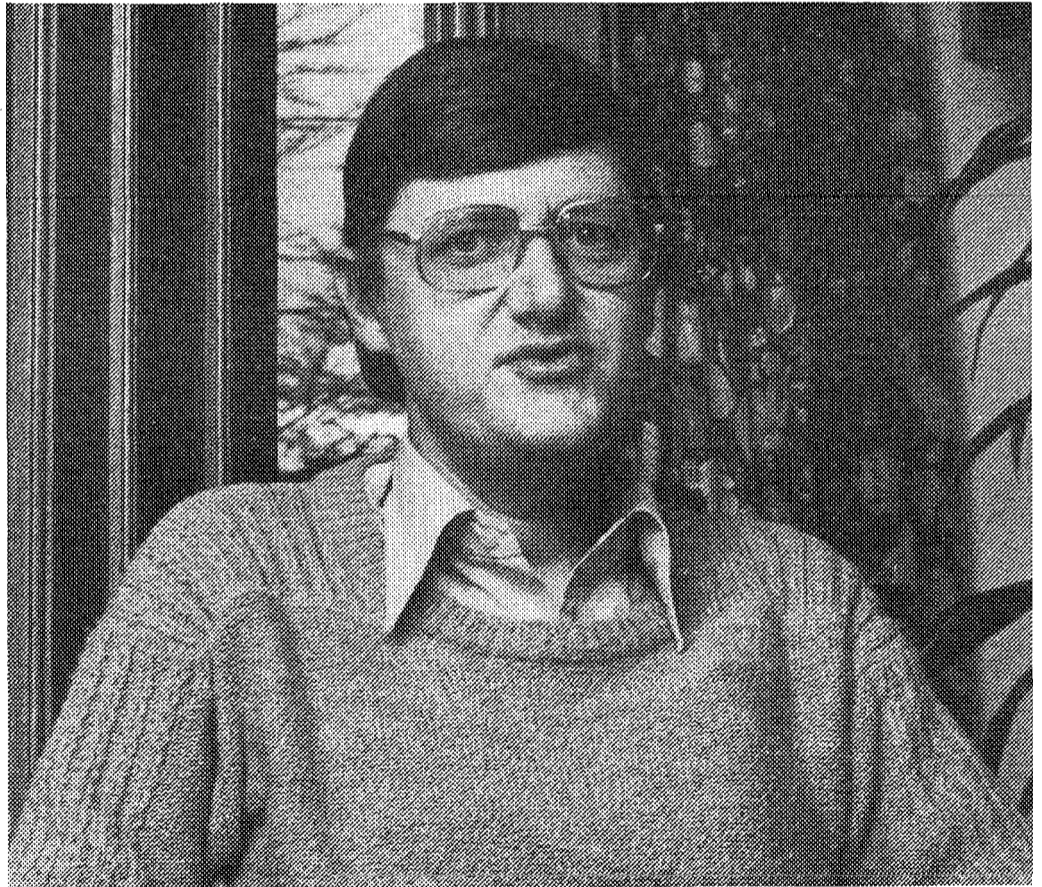
werkelijke reden om hem niet voor te dragen zijn deelname aan de vergaderingen van de Wageningen-groep was. Hieruit trok hij de konklusie dat PPR-leden, die tot een enigszins naar 'links' afwijkend standpunt komen, maar zich toch nog zo verwant voelen met de PPR dat zij daar actief lid van blijven door sommige anderen in de partij niet meer serieus genomen worden. Afwijkingen naar 'rechts' werden volgens Willemsen eerder toegejuicht dan bestreden.

Vertrouwensbasis

Nu was deze kwestie rond de opvolging van Hans van der Wilk niet het enige dat hem dwarszat. In het bestuurswerk was hij al verschillende situaties tegengekomen waarbij de linkervleugel op een niet al te korrekte wijze in een hoek was gedrukt. Hetgeen op de bestuursvergadering van 25 april was gebeurd, was voor hem de druppel die de emmer deed overlopen. Bert kondigde in zijn brief daarom aan af te treden. Vanwege het ontbreken van een vertrouwensbasis met drie DB-leden (Herman Verbeek, Egbert Boeker en Erik Akkermans) kon hij het bestuurswerk tegenover zichzelf niet langer meer verantwoorden. Tevens zag hij tussen die drie en zichzelf te grote politieke verschillen om goed te kunnen functioneren.

In de vergadering van het partijbestuur van 9 mei gaf vice-voorzitter Egbert Boeker te kennen dat hij geen bezwaar had tegen vleugels in de partij zolang die maar controleerbaar waren. Louis Vuurboom reageerde hierop met de opmerking dat de Wageningen-groep niet de enige oncontroleerbare groep in de partij was en dat enkele groeperingen in de partij onvoldoende serieuze aandacht kregen. Het bestuur erkende dat er slordigheden waren begaan. Het zou beter geweest zijn als de criteria voor het vervullen van de functie van sekretaris eerder waren uitgesproken. Bert moest maar uitgenodigd worden voor een gesprek dat op 16 mei zou plaatsvinden. Dat gesprek was voor Bert aanleiding om zijn aftreden in heroverweging te nemen. Hij vond in het gesprek verschillende openingen om tot een discussie te komen over zijn ongenoegen. Hij zag er vanaf om zijn afscheidsbrief naar de kerngroepen te sturen. Hij deed weer gewoon mee. In juni werd de al heel lang toegezegde notitie van Willemsen over de Wageningen-groep in de partijbestuursvergadering voor kennisgeving aangenomen. De gehele kwestie liep met een sisser af.

HANS VAN EGDOM

Egbert Boeker: vleugels moeten controleerbaar zijn.

WILHELM VERSCHUREN

ADVIES

advies komen wij naar het kongres en niets kan er meer misgaan. Dat was vroeger wel anders! Een stel pannelikkers maakte een lijst van kandidaten, compleet met allerlei interessante gegevens. De leeftijd; de woonplaats; het beroep; de in de partij beklede functies; de duur van het lidmaatschap; de stellingname ten aanzien van de samenwerking met andere partijen, zodat het kongres erop kon toezien dat de strategiediskussie ook in het partijbestuur met vuur gevoerd zou worden. Verder zochten we het maar uit.

Ach, er zat altijd wel een bekende tussen de kandidaten zodat je zeker wist op wie je niet moest stemmen. Niets was frustrerender dan machteloos te moeten toezien hoe zo iemand bij gebrek aan tegenkandidaten op de felbegeerde zetel kon plaatsnemen. Liever een ongeschikte kandidaat dan een vakature, dacht men in die tijd. En ik heb wat parades van bestuurskandidaten over het podium voorbij zien trekken! Lombroso is al jaren dood, maar het kongres wilde de kandidaten altijd even zien om zo een verantwoorde keus te

kunnen maken. Borstelige wenkbrauwen? Dicht bij elkaar staande ogen? Geringe schedelomvang? Dan kon je een bestuurszetel wel op je buik schrijven. Op z'n hoogst mocht je voor de partij achter leden met contributieachterstand aan. Nu gaat dat dus allemaal anders. De Kommissie voelt voor ons de kandidaten aan de tand en komt met een hecht doortimmerd advies. De liefhebbers van human interest komen niet meer aan hun trekken. Maar de vraag wie er voorzitter of sekretaris van wat dan ook moet worden wordt beantwoord. Er is meteen geen speld meer tussen te krijgen. Willen jullie een andere voorzitter dan de geadviseerde? Kan niet, want dan dondert de rest van het advies als een kaartenhuis in elkaar. In elk geval kan de benoeming van een nieuw partijbestuur in een vloek en een zucht worden afgewerkt. Allemaal even applaudiseren voor het advies en we kunnen ons weer met een borrel in de hand op de klompdans storten. Volgende keer beter.

RADIKALEN KRANT

HET JUBILEUM-KONGRES IN ALMERE

'N STEMMING VAN OPTIMISME EN VROLIJKHEID

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Wordt de PPR echt een vrolijke partij? Tijdens het afgelopen jubileumkongres bleek herhaaldelijk dat het nieuwe gezicht van de PPR, uitdagend, offensief en vrolijk, nog geen vanzelfsprekendheid is. Kandidaten voor het partijbestuur werden door een wantrouwige Wim de Boer gevraagd of ze zich in dit nieuwe profiel wel konden vinden. Kandidaat sekretaris buitenland Frans de Man, als eerste op de voordracht geplaatst nadat Bea Stolte haar kandidatuur kort voor het kongres had ingetrokken, antwoordde met te herhalen dat hij gemotiveerd was

Na twintig jaar zocht de PPR opnieuw haar weg in de oneindig lijkende ruimte van de polder. In De Metropole, een goed kongresgebouw gelegen aan een modern ingericht plein waaraan ook het prachtige Almere CS ligt, zou er over landbouw gediscussieerd en gestemd moeten worden. De zaal was vol, maar waren al die mensen gekomen voor de landbouwdiskussie? Of trok de verkiezing van een nieuw partijbestuur meer? Of bracht de aangekondigde receptie na afloop oude gezichten, gestaalde kongrestijgers en nieuwe leden bijeen? Hoe dan ook, echt vrolijk werd het tenslotte toch nog.

FOTO: ANGELO GOEDEMONDT

voor de klus. Een van de weinige vrouwelijke kandidaten, Ruth Post, gaf aan dat haar inspiratie elders ligt: „Ik ben een boze vrouw en ik ben ook wel eens vrolijk.” Getuige de reacties uit de overvolle zaal waren meer PPR-leden deze mening toegedaan.

Spontaan

Tot nieuwe partijvoorzitter werd, met grote meerderheid, Bram van Ojik gekozen. Met zijn 33 jaar de jongste voorzitter in de geschiedenis van de PPR. Sommige kongresgangers noemden hem de ideale figuur, een personifikatie van het nieuwe gezicht van de PPR. Hij is open, spontaan en bovendien vrolijk. Dit in tegenstelling tot zijn mede-kandidaat Klaas-Wybo van der Hoek, die vooral als zakelijk en afstandelijk werd gekenschetst. Van der Hoek werd op het kongres bedeed met het sekretariaat inhoudelijk werk. Niet echt enthousiast bleek hij daarover,

want op de vraag waar zijn voorkeur lag, antwoordde hij kort en duidelijk: „Ik ben in voor scholing & vorming.”

Met deze keuze volgde het kongres het advies van de Kommissie Samenstelling Partijbestuur, hetgeen het kongres overigens deed voor zes van de zeven te vergeven functies. Naast de twee genoemden werden verder gekozen Frans de Man als sekretaris buitenland, Ruth Post als sekretaris scholing, vorming & emancipatie, Rouke Broersma als sekretaris publiciteit en Job van Keulen als sekretaris organisatie & penningmeester. Alleen bij lokale politiek werd het moeilijk. Geadviseerd was Hans van Egdom, maar bij de niet geadviseerden zat een vrouw: Jeltje Meulenbroek. In de eerste stemronde haalde Van Egdom bijna de kiesdeler en werd de rest van de stemmen verdeeld over Meulenbroek en de andere kandidaten. Maar in de tweede ronde -tussen Van

Egdom en Meulenbroek- haalde de vrouwelijke kandidaat net de kiesdeler met 109 stemmen. Van Egdom bleef steken op 105. „Ik heb maar op Jeltje gestemd omdat ze vrouw is. Een partijbestuur met slechts één vrouw kan toch niet in de PPR”, was een veelgehoorde opmerking in de wandelgangen.

Aktievoerderstype

Van Ojik, die uiterlijk altijd meer leek te passen bij het inmiddels afgezworen PPR-imago van het slordige aktievoerderstype, had zich voor zijn nieuwe

FOTO: ANGELO GOEDEMONDT

funktie flink aangepast. Keurig geknipt en geschoren en gestoken in een nieuw jasje beklom hij het podium. Zijn eerste toespraak, als versgekozen partijvoorzitter, blonk van optimisme. Hij riep zijn partijgenoten op weer idealistisch te durven zijn en ondanks het huidige tijdsbeeld van cynisme en ironie, te kiezen voor een utopie. Dit zou het politieke debat stimuleren en de betrokkenheid van de burgers bij de politiek vergroten.

Konden de overige kongresgangers zich wel vinden in deze stemming van optimisme en vrolijkheid? Het applaus dat hij kreeg leek dat wel te bevestigen, maar

De landbouwdiskussie

Peultjes uit Kenya mag je kopen

Pagina 3

Positieve aktie

Vrouwen doen het beter

Pagina 4

Afscheid van een harde werker

Even laten zien hoe het ook kan

Pagina 5

Europa zonder grenzen

Goed voor de multinationals

Pagina 6

20 jaar PPR

Henri Faas bromt terug

Pagina 8

eerder op de dag had Ria Beckers in haar toespraak te kennen gegeven dat links niet altijd vrolijk kan zijn. Het huidige kabinetsbeleid geeft hiertoe weinig aanleiding. Dus moest ze wel met harde verhalen komen, vond Ria. Zij blikte kort terug op de afgelopen twintig jaar en moest constateren dat er helemaal niet zo veel is veranderd. „De machtsstructuren blijken van gewapend beton”, betoogde zij. Op sommige gebieden is de situatie zelfs verslechterd. De tegenstelling Noord-Zuid is de laatste jaren dramatisch verscherpt in plaats van verkleind. Een consequente ecologische politiek is volgens haar de enige oplossing.

Terugblikken

Een onderdeel van deze ecologische politiek, de landbouwpolitiek en de gevolgen voor de Derde Wereld, kwam s'middags aan de orde tijdens een forumdiskussie, voorafgegaan door een toespraak van mevrouw Wangari Maathai. Zij hield een boeiend betoog over de positie van de vrouw in het ontwikkelingsproces.

Deze keuze voor het middagprogramma gaf aan dat het terugblikken - een veelal verplicht onderdeel van jubilea - uitgesteld is tot september. Het doorgaan met de huidige diskussie staat voorop. Afdelingen kregen van de diskussieleidster dan ook de boodschap mee, over dit onderwerp verder te praten. Of iedere afdeling even enthousiast met de landbouwproblematiek aan de slag gaat, valt af te wachten. De reacties in de zaal waren verdeeld.

Mocht de forumdiskussie zich nog verheugen in een belangstellend publiek, anders werd dit bij het overige middagprogramma. Tijdens de toelichting op het Groene Bondgenootschap door Minie Wolterink, gehuld in een boeregroene hes en een blauwe PPR-rok, begon de zaal langzaam leeg te lopen. Later, bij de behandeling van de diverse 'alternatieve richtinggevende uitspraken' (ARU's), zoals amendementen tegenwoordig schijnen te heten, overstemde het geroezemoes in de wandelgangen de sprekers in de zaal. De vaart was eruit, de aandacht verslapt.

Onoplettend

Het tumult rondom de verkiezing van de vicevoorzitter kon de aanwezigen weer even boeien. Alle tot sekretaris gekozen bestuursleden, werden door een onoplettend stemburo kandidaat gesteld voor het vice-voorzitterschap. Onder hen bestuursleden die zich nadrukkelijk niet voor deze post beschikbaar hadden gesteld en anderen, die niet eens wisten dat ze kandidaat gesteld konden worden. Uiteindelijk

LOES SINGELS

Met bijdragen van Jan Dirx.

De PPR is de partij van het totale plaatje. Voor deeloplossingen moet je bij andere, grotere partijen zijn. Het nieuwe landbouwprogramma, in de vorm van 'Het Groene Bondgenootschap' getuigt hiervan: zowel de lotsverbetering van de kistkalveren in Nederland als die van de arme boer in de Derde Wereld wordt bepleit.

Deze Derde Wereld-dimensie past aardig in de Europese Noord-Zuidkampanje. Hoewel deze kampanje later in de forumdiskussie door Herman Verbeek als 'schijnvertoning' bestempeld wordt, heeft ze de PPR wel een behoorlijke subsidie opgeleverd. Subsidie ter stimulering van de discussie en de voorlichting over de relatie tussen de landbouw hier en die in de ontwikkelingslanden. Hierdoor is het mogelijk geworden de spraakmakende Afrikaanse vrouw, Wangari Maathai uit Kenya, uit te nodigen voor een inleiding en de forumdiskussie.

De meeste kongresgangers steken sober en grijs af tegen de prachtige verschijning van Wangari Maathai, in haar lange felrode jurk. Maathai, voorzitter van de Kenyaaanse Vrouwenraad, opent het themage-deelte over de landbouw met een rustig maar bewogen betoog over de positie van vrouwen in haar land. Ze maakt duidelijk dat vrouwen op het platteland, in tegenstelling tot de mannen, een centrale rol vervullen in de basisvoorzieningen (voedselproductie, brandstofbevoorrading en het huishoudelijk werk). Omdat de resultaten van hun harde arbeid niet interessant zijn in termen van export en winst, krijgen deze vrouwen weinig aandacht van de (mannelijke) machthebbers. Deze mannen in bevoorrechte posities werken juist vaak de gewenste veranderingen tegen, omdat ze bang zijn hun posities te verliezen.

Maathai waarschuwt echter voor een emancipatie, die alleen gericht is op vrouwen. Wil een emancipatiekampanje succesvol zijn, dan zullen ook de mannen daarbij betrokken moeten worden. Echter, zolang Kenya afhankelijk blijft van de exportop-

GEEN SIMPELE OPLOSSINGEN VOOR INGEWIKKELDE PROBLEMEN

MAG JE PEULTJES UIT KENYA WEL KOPEN ?

Landbouw stond er op de agenda van het PPR-kongres in Almere. Dus werd er gediscussieerd over Derde Wereldboeren, over braaklegging, over kontingentering en natuurlijk over het milieu. De 'alternatieve richtinggevendende uitspraken' vlogen door de zaal. Maar, zoals de nieuwe voorzitter al zei: een kongres is niet het einde van een discussie, maar het begin. Nu de PPR weet hoe het moet, zullen we de boeren nog moeten overtuigen.

FOTOS: ANGELO GOEDENONDT

brengsten om de enorme schulden te kunnen afbetalen en zolang de voedselmarkt bedorven wordt door de dumping van Europese overschotten, zal er van een plattelandsontwikkeling niet veel terecht komen. Een veranderingsproces aan Westerse zijde is daarom minstens zo belangrijk.

Wereldoorlog

Na haar vurige pleidooi voor de emancipatie van de plattelandsbevolking, neemt Maathai plaats tussen de heren-deskundigen van het forum. In het forum zitten Gerard Doornbos van de Christelijke Bond van Boeren en Tuinders, Henk Letschert van de Voedingsbond FNV en Piet Jeuker van de Noord-Zuidkampanje. Ze worden ondervraagd door Piet de Boer (landbouwer) en Regien Kromkamp (presentatrice van het NCRV-programma 'Boer en Tuinder'). Thema van de discussie is de relatie tussen de

Europese landbouw en die in de Derde Wereld. Regien blijkt een geroutineerde gespreksleidster te zijn. Met simpele voorbeelden en duidelijk toegelichte vragen weet ze de discussie langs de klippen van breedsprakigheid en ontwijkende antwoorden te laven. Ze opent de discussie met een persoonlijke anekdote over haar bezoek aan de groenteman: „Door het mooie weer had ik trek gekregen in zomers voedsel. Ik zag verse peultjes uit Kenya liggen. Ik wist niet wat te doen: wel of niet kopen. Of met andere woorden: moet je blij zijn met een vrije wereldhandel?”

De forumleden reageren voorzichtig. Ook later in de discussie wordt telkens weer herhaald dat er geen simpele oplossingen bestaan voor complexe problemen. Herman Verbeek heeft als enige geen last van deze duidelijke behoefte aan nuancering. Met luide stem licht hij zijn theorieën en analyses toe. Hij wijst

op de 'wereldoorlog' die momenteel gaande is om de voedselmarkten te veroveren. De prijzen van voedsel worden nu en straks, hier en in de Derde Wereld, door Westerse bedrijven en door de politiek bepaald. Pas als de bereidheid ontstaat om voor voedsel prijzen te betalen die in een goede verhouding staan tot de werkelijke kosten van een ecologisch verantwoorde productie, zal er iets wezenlijks in positieve zin veranderen. Het inzicht moet doorbreken dat kwalitatief goed voedsel niet voor een appel en een ei te koop zal zijn.

Het is in ieder geval duidelijk dat Herman zich niet van de wijs laat brengen door korte-termijn-denken en de stugheid van de realiteit. Regien, die op een gegeven moment eerlijk verzucht Herman vaak niet te kunnen volgen, laat zich de aktualiteit van de problemen voor het hier en nu niet ontglippen en brengt de discussie steeds weer terug naar onderwerpen als de rol van multinationals, de biotechnologische ontwikkelingen en het belang van boerenorganisaties in de Derde Wereld. Tot slot herhaalt ze haar beginvraag over de peultjes. Maathai als meest aangewezen persoon, moet bekennen dat zolang er nog geen sprake is van structurele veranderingen, het kopen van deze groente uit Kenya door haar niet afgeraden zal worden. De opbrengst sijpelt toch door naar de man of vrouw op de akker. Een aantal kongresbezoekers haalt opgelucht adem na deze mededeling.

Ritueel

Na de forumdiskussie mag Minie Wolterink namens het partijbestuur het woord voeren over 'Het Groene Bondgenootschap'. Minie bekent dat ook voor haar als PPR-boerin geldt dat het hemd nader is dan de rok. Dat blijkt ook uit haar betoog, waarin ze heel duidelijk schetst wat er leeft onder de boeren: de druk om je voor je familie steeds waar te maken; de roep van je zoon om te vernieuwen; de bikkelharte onderhandelingspraktijken van de banken. Een boer, die wil veranderen, is vaak de gevangene van zijn benarde financiële positie.

Nadat Minie het landbouwprogramma door de bril van een boerin gelezen heeft komen eindelijk de (alternatieve) richtinggevendende uitspraken aan bod. Al vrij snel maken de stemmingen duidelijk dat het kongres het bijna helemaal eens is met de stellingnames van het partijbestuur. Het voorstel om dit tijdrovende ritueel van toelichten, verdedigen en stemmen te beëindigen in het voordeel van de toespraken van de nieuwe voorzitter en van feestredenaar Henri Faas, wordt dan ook met een zucht van verlichting door het kongres overgenomen. De kerngroep van elf juni aanstaande mag in de laatste vergadering van dit overleefde partij-instituut over de overgebleven uitspraken beslissen.

JAN HUISMAN

RADIKALEN KRANT

De Radikalenkrant is de leuke, informatieve en kritische partijkrant van de PPR nieuwe stijl, gemaakt door een team van vrijwilligers, free-lance fotografen en een gerenommeerde vormgever, onder leiding van een

EINDREDAKTEUR (m/v)

De huidige, Bram van Ojik, is partijvoorzitter geworden. Dus zoeken we een nieuwe. Een vrouw of man:

- met journalistieke zowel als redactionele kennis, inzicht en ervaring;
- met inzicht in vormgevingsaspecten;
- met een brede politieke en kulturele belangstelling;
- met een warm hart voor de PPR (als lid of partijloze symphasant), zonder daarbij het journalistieke hoofd te verliezen;
- met een gedurfde, aanstekelijke schrijftalent, die de lezer in vuur en vlam zet;
- met kijk op het functioneren van een partij-orgaan;
- met voldoende stress-bestendigheid om één keer in de drie weken de dead-line te halen;
- met vrolijk linkse ideeën voor de werkgroep publiciteit;
- met een gezonde afkeer van post-modern cynisme.

De PPR biedt een spannende baan van 16 uur per week in een stimulerende werkomgeving en een salaris gebaseerd op de CAO voor de dagbladjournalistiek. Nadere informatie kan ingewonnen worden bij Jan Dirx (eindredacteur a.i.), tel. 020-247570(w) en 080-785028(p). Sollicitaties binnen twee weken na verschijnen van dit blad richten aan Sollicitatiecommissie PPR, t.a.v. Jan Dirx, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam.

POSITIEVE AKTIE ?

Uiteindelijk waren er nog twee vrouwen kandidaat voor een zetel in het nieuw te kiezen partijbestuur op het kongres van 16 april. Bea Stolte, de aftredend sekretaris buitenland, had zich namelijk op het laatste moment teruggetrokken voor een herverkiezing. Eén van de twee vrouwen -Ruth Post- was door de Kommissie Samenstelling Partijbestuur geadviseerd voor het sekretariaat scholing, vorming & emancipatie. Zij zou dus wel gekozen worden; hetgeen geschiedde. De andere vrouw, aftredend partijbestuurslid Jeltje Meulenbroek, was niet geadviseerd. Maar, zo weinig vrouwen en dan toch niet geadviseerd, daar zou het kongres wel eens tegen het advies van de Kommissie in kunnen gaan, was de verwachting van menig wandelganger; hetgeen geschiedde.

Wat schreef de Kommissie ook al weer over Jeltje Meulenbroek: „Zij gaat met een zodanige eigen overtuiging op in haar werk, dat het samenspel in teamverband meer op de achtergrond lijkt mee te spelen.” En wat schreef de Kommissie ook al weer op als één van haar uitgangspunten bij het opstellen van het advies: „De afweging, wie van de kandidaten naar het oordeel van de Kommissie onderling het best in teamverband kunnen functioneren.”

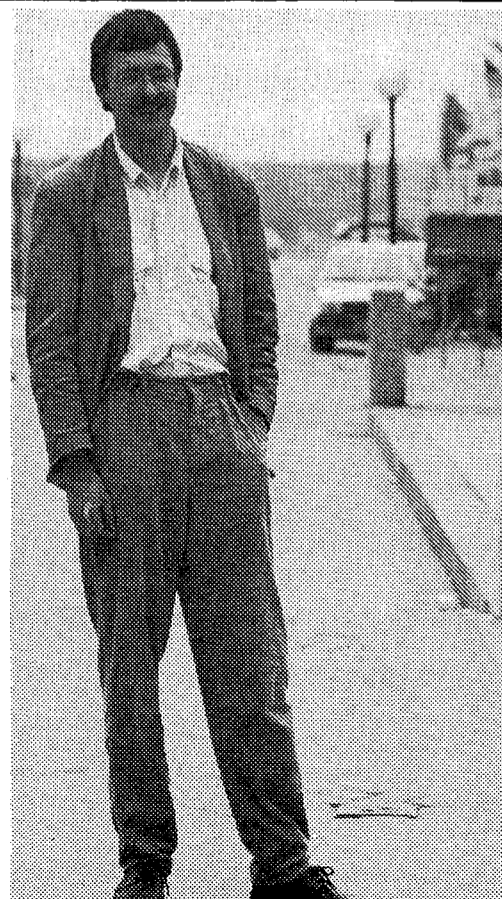
Of let alleen een kniesoor op dit soort zaken bij het kiezen van partijbestuursleden? Maar was er niet meer? Stelde het kongres niet 's morgens nieuwe statuten en een nieuw huishoudelijk reglement voor de PPR vast? Waren niet twee van de belangrijkste punten daaruit de verkleining van het partijbestuur en de vergroting van aktiecentra tot afdelingen? En wat had Jeltje Meulenbroek hier toch over tegen de

Kommissie gezegd, volgens het rapport van die Kommissie: „Ze heeft moeite met de verkleining van het Partijbestuur en met de vergroting van de Aktiecentra, omdat ze twijfels heeft aan de realiteitswaarde daarvan.”

Is niet één van de centrale punten in het PPR-programma het basisinkomen? Wordt dat door de partij niet gepresenteerd als een middel om de kontradikties in de huidige maatschappelijke werkelijkheid te doorbreken? En -het wordt eentoonig- wat zei Jeltje Meulenbroek daarvan: „Het basisinkomen acht ze (Jeltje Meulenbroek, jd) alleen realiseerbaar, als er voldoende rekening wordt gehouden met de huidige maatschappelijke werkelijkheid.”

Elders in deze krant staat een verhaal over 'positieve actie'. Daarin wordt onder andere de suggestie gedaan als uitgangspunt bij benoemingen te hanteren: als er een vrouw geschikt is voor een bepaalde functie, wordt ze benoemd. Uit bovenstaande zou een toevallige voorbijganger de indruk kunnen krijgen dat het PPR-kongres als uitgangspunt hanteert: als er een vrouw kandidaat is voor een bepaalde functie, wordt ze gekozen. Uit respect voor zichzelf en uit respect voor de beeldvorming naar buiten had het kongres toch minimaal enig consequent handelen kunnen betrachten. Of onderschrijft het PPR-kongres de gevleugelde uitspraak van Molly Geertsema, dat nergens geschreven staat dat politici consequent moeten zijn?

JAN DIRX

Hans van Egdom, slachtoffer van positieve actie?

Het begin van het evenement heeft een uitgesproken ludiek karakter. Bij de ingang van de universitaire aula wordt iedereen spontaan ontvangen door een vrolijke groep vrouwen in witte kleren. Verpleegsters?, vraag ik mij af. Ik krijg een folder in mijn handen gedrukt 'Positieve Ingreep Kollektief, voor mannen met kwaliteiten'. Daarin lees ik: „In deze tijden van positieve actie voor vrouwen hebben mannen het niet makkelijk. Hoeveel kwaliteit ze ook bezitten, ze lopen vaak een carrière niet alleen maar vanwege hun geslachtsorgaan. Dat hoeft nu niet langer. Dankzij het Positieve Ingreep Kollektief. Via een kleine ingreep verwijderen wij die lichaamsdelen die u zo onmiskenbaar tot man bestempelen en daarmee uw toegang tot de arbeidsmarkt blokkeren.” Geen verpleegsters dus, en ook zeer zeker geen 'schreeuwerige en boze feministen', maar vrouwen met humor.

Kwaliteit

Er is echter ook plaats voor een serieuze discussie. De leiding daarvan ligt in de handen van G.J. Wolfensperger, lid van de Tweede Kamerfractie van D66 en een man. Het feit dat hij als discussiemeester gevraagd is, laat hij niet onopgemerkt. „Men heeft uit een wel overwogen daad van repressieve tolerantie een man gevraagd. Dat is wel slim, want als wij straks de mist in gaan dan komt dat omdat weer een man heeft gepoogd die discussie te leiden en als het goed gaat dan bent u snel vergeten wie voorgezeten heeft.”

De meningen polariseren zich al aan het begin van de discussie; zowel onder de mannelijke als de vrouwelijke deelnemers bevinden zich voor- en tegenstanders van positieve actie. De tegenstanders zijn van mening dat de kwaliteit het belangrijkste selectiekriterium bij een aanstelling moet zijn. Positieve actie kan tot kwaliteitsverlies leiden en daarom is deze verwerpelijk.

De voorstanders werpen de vraag op: hoe is deze opvatting te rijmen met de door tegenstanders onderschreven mening, dat de kwaliteit niet objectief vast te stellen is. De kwaliteit wordt namelijk beoordeeld aan de hand van intersubjektieve criteria, dat wil zeggen een mengsel van subjektieve criteria van elke deelnemer aan een sollicitatiecommissie.

De heer S.C. Dik, hoogleraar Algemene Taalwetenschap, merkt op dat voor een bepaalde functie helaas niet altijd de beste gekozen wordt. Volgens hem komt dat omdat keuzes maken mensenwerk is; daarom worden fouten gemaakt. Ik werp even een blik op een stuk van C. Dresselhuys. En lees daar: „Wij moeten de beste hebben, zeiden ze bij Fokker en namen Swarttouw;

Wij moeten de beste, zeiden ze bij het ABP en namen Masson;

Wij moeten de beste, zei Lubbers en nam Deetman; Wij moeten de beste, zeiden ze in Oostenrijk en namen Kurt Waldheim.” (Opzij, maart 1988)

Effectiviteit

B. Gomes de Mesquita, onderzoekster in opleiding, stelt dat bij vrouwen bij voorbaat lagere kwaliteiten worden verondersteld en daarom worden dezelfde kwaliteiten niet gelijk beoordeeld. Dat kan leiden, reageert een vrouw uit de zaal, tot overgekwalificeerdheid van vrouwen. Daarom pleit ze eerder voor het voeren van een positieve actie voor vrouwen

INTERSUBJEKTIEVE KWALITEIT EN POSITIEVE AKTIE

'EEN VROUW IS IN DE REGEL BETER DAN EEN MAN'

Onder het motto 'Over kwaliteit gesproken' werd onlangs op de Universiteit van Amsterdam een discussieforum gehouden over positieve actie voor vrouwen, dat wil zeggen over de wenselijkheid of noodzaak van voorrangmaatregelen voor vrouwen. Aan dit forum namen zowel universitaire medewerkers als deskundigen op het gebied van positieve actie van buiten de universitaire wereld deel. Ella Bartowska houdt zich in het kader van het emancipatieproject bezig met het uitwerken van een positief actieplan voor vrouwen binnen de PPR. Dus volgde ze vol interesse deze discussiemiddag.

onder het motto: 'bij voldoende, en niet bij gelijke geschiktheid, wordt een vrouw benoemd'.

In het forum zitten ook deelnemers, die niet alleen de stelling bestrijden dat positieve actie tot kwaliteitsverlies kan leiden, maar zelfs sterk overtuigd zijn van het tegendeel, namelijk dat positieve actie ten goede aan de kwaliteit kan komen. De heer J.A. Uien, staf-directeur Sociale Zaken van Holec NL, is van mening dat de mono-kultuur doorbroken moet worden. Hij beroept zich op een onderzoek als hij stelt dat positieve actie tot kwaliteitsverhoging kan leiden. De effectiviteit stijgt als vrouwen bijvoorbeeld in kommunikatieve functies aangesteld worden.

Mevrouw N. Schoemaker, hoofd centrale afdeling sociaal-wetenschappelijk onderzoek PTT, is het daarmee eens. Ze voegt er aan toe dat bedrijven en andere organisaties op vrouwen meer dan op mannen kunnen rekenen. Tegen de gangbare ideeën in poneert ze de stelling dat vrouwen langer in een bedrijf werken. „Ik durf te veronderstellen dat een man binnen drie jaar weg is. Positieve actie zie ik als inhaalbeleid voor vrouwen en tevens als beleid tegen positieve actie voor mannen”, merkt ze op. Mevrouw A. Grewel, gemeenteraadslid in Amsterdam, gaat in haar uitspraken het verst. „Heel genuanceerd gezegd is een vrouw als docent in de regel beter dan een man”, aldus Grewel. Ze is ook de enige in het forum die bij het voeren van positieve actie stellig pleit voor de werving alleen onder vrouwen.

Na drie uur praten wordt de discussie afgesloten. Het was zeker een interessante middag, maar ook bevredigend? Nee, niet helemaal. Er is veel gezegd over de verschillende aspecten van positieve actie, maar niet één van die aspecten is uitgediept. Dat geldt ook voor het kernvraagstuk van deze discussie, namelijk wat is kwaliteit. Wat houdt het precies in, welke kwaliteits-eisen moet je hanteren. Deze vragen blijven onbeantwoord.

Binnen de PPR is een paar jaar geleden de kwaliteitsdiscussie uitgebreid gevoerd. Een concreet resultaat daarvan was een lange lijst met kwaliteits-eisen. Bij benoemingen kunnen commissies deze lijst als leidraad hanteren. Ze is ook bedoeld om vrouwen meer kansen te geven, daar in die lijst kwaliteiten opgenomen zijn, die bij vrouwen sterk vertegenwoordigd schijnen te zijn. Ik sta daar tweeslachtig tegenover. Enerzijds kan ik deze redenering begrijpen en in zekere mate onderschrijven. Anderzijds zie ik ook een gevaar in het opstellen van zo'n enorm lange lijst met eisen. Ik kan mij voorstellen dat je schrikt als je ziet wat er van je verwacht wordt, zelfs al ben je een assertieve vrouw of een man. Zonder dat ik het belang van een goede discussie over de inhoud van kwaliteit uit de weg wil gaan, ben ik wel van mening dat je bij werving je kwaliteits-eisen niet te specifiek en te uitgebreid moet formuleren.

ELLA BARTOWSKA

Toegangskarten feest

Toegangskarten voor het PPR-20 feest op 9 en 10 september 1988 in Zutphen kunnen nu besteld worden.

Een kaart voor het hele programma kost f 17,- (jongeren en minvermogensden f 12,-), over te maken op giro 5555 t.n.v. Politieke Partij Radikalen, Amsterdam. De kaarten worden dan thuis gestuurd.

REDAKTIE STELT PRIJS TER BESCHIKKING

Taartenfestijn wordt wedstrijd

In het vorige nummer van de Radikalenkrant werd het programma van het groot PPR-feest op 9 en 10 september 1988 te Zutphen afgedrukt. Eén element in dat programma wordt gevormd door een zogenaamd 'taartenfestijn'. Op zaterdagmorgen 10 september om 11.00 uur kunnen aan het partijbestuur en aan de Tweede Kamerfractie taarten worden aangeboden. Bestuur en fractie delen die taarten dan uit onder de aanwezige feestgangers. De redactie van de Radikalenkrant, die bekend staat om haar gastronomische en vinologische interesses, juicht het initiatief van de feestcommissie toe ook een culinair element in te bouwen in de herdenking van twee decennia PPR. Maar de redactie wil daar graag zelf iets aan toevoegen.

Onlangs gaf de Bijenkorf een Nederlandse vertaling uit van het prachtige boek van Alexandre Dumas 'Le Grand Dictionnaire de Cuisine'. Deze 'Kookkunst van Alexandre Dumas', zoals het boek in het Nederlands heet, herbergt een wonderbaarlijke verzameling recepten. Door die recepten ontstaat niet alleen een beeld van de culinaire stand van zaken in het Frankrijk van de negentiende eeuw, maar ontstaat ook een beeld van de gehele cultuur in die periode. Een cultuur wordt namelijk in niets zo goed weerspiegeld als in datgene dat op een bord opgediend en in een glas, beker of roemer geschonken wordt.

In de inleiding bij de 'Kookkunst van Alexandre Dumas' schrijft Ileen Montijn over de auteur van onder andere *De drie muskietiers* het volgende: „Een man met meer dan levensgrote eelst, kennis en fantasie, wiens motto had kunnen zijn: *het hoeft niet weinig te zijn, als het maar lekker is.*” (cursivering, red.)

Onder dat motto wil de redactie van de Radikalenkrant alle culinaire amateurs en professionals in de PPR oproepen mee te doen aan het 'taartenfestijn' op zaterdag 10 september 1988. En de redactie wil daar iets aan toevoegen. Wetende hoe een competitief element de inzet en creativiteit van mensen kan vergroten maakt de redactie van het 'taartenfestijn' een taartenwedstrijd. De redactie looft een zeer aantrekkelijke prijs uit voor de lekkerste taart. De jury wordt gevormd door de redactie van de Radikalenkrant. Dat betekent dat redaktieleden niet aan de wedstrijd mogen meedoen en dat betekent dat de redactie in de gelegenheid gesteld moet worden alle deelnemende taarten te proeven. Over de prijs zullen in een komende Radikalenkrant verdere mededelingen volgen.

Tenslotte, er bestaan niet alleen zoete taarten, ook hartige taarten kunnen ingeleverd worden voor deze wedstrijd. Maar er is één uitzondering: geen worteltjes-taart. Vies hè!(jd)

Taartrecept

Elders in deze krant schrijft de redactie dat ze een prijs ter beschikking stelt voor de lekkerste taart die aangeboden wordt op het PPR-feest op 10 september.

Daarbij hanteert de redactie het volgende motto: *het hoeft niet weinig te zijn, als het maar lekker is.* Een motto dat ontleend werd aan de inleiding bij het boek 'De kookkunst van Alexandre Dumas'. Uit dat zelfde boek nemen we een recept over als aansporing voor alle taartenbakkers in de PPR.

Abrikozenvlaai à la Metternich

Beleg een taartvorm van korstdeeg met twaalf abrikozen die u heeft geschild, ontpit en gehalveerd. Voeg er veertig kersen aan toe, eveneens ontpit. Verdeel de vruchten zodanig dat de halve abrikozen afgewisseld worden door vier kersen. Bestrooi alles met suiker. Bak de vlaai in de oven gaar.

De pitten van de rode vruchten en de helft van de abrikozenpitten stoot u in een marmeren vijzel met een metalen stamper zo fijn mogelijk. Aan het mengsel suiker toevoegen, daarna verdunnen met room, zodat het qua dikte lijkt op vla. De saus over de vlaai gieten, zodra deze uit de oven komt, ervoor zorgend dat hij niet over de rand van de taart vloeit. Alvorens op te dienen even laten afkoelen.

Uiteraard kan dit recept allerlei veranderingen ondergaan. Een korstdeeg, dat velen misschien te moeilijk vinden, kan ingeruild worden voor bijvoorbeeld een bladerdeeg. De saus van gestampte pitten, die menigeen wat vreemd kan overkomen, is ook vervangbaar. Wat te denken van een dunne romige vanillesaus met een vleugje *liqueur d'abricots* geperfumeerd. Veel plezier in uw keuken.(jd)

De *European Round Table*, een gezelschap van grote Europese bedrijven zoals *Philips*, *Siemens*, *Nixdorf*, *AEG*, *CGE*, *Olivetti*, is min of meer de initiator van de interne markt. In 1985 bracht Philips-topman *Wisse Dekker* daar zijn plan 'Europe 1992' ter sprake. Het plan bestaat uit vier hoofdpunten: afschaffen van de documentatie-rompslomp aan de grenzen, harmoniseren van de technische voorschriften en normen, opengooien van de markt voor overheidsaankopen en een afstemming van belastingssystemen. In 1990 zou dat alles gerealiseerd moeten worden. Doel van 'Europe 1992' is ervoor te zorgen dat de Europese industrie een leidende positie in de wereld blijft behouden.

Het plan viel niet alleen goed bij de kollega-directeuren, maar ook de Europese commissie was enthousiast. De Europese commissie ontwierp een *Witboek* waarin zij meldde dat de binnenmarkt in 1992 een feit moest zijn. Sindsdien volgt een aparte werkgroep van de *European Round Table* de EG op de voet. Deze werkgroep spoort knelpunten op, adviseert ambtenaren van de Europese commissie en bekijkt ook in welke mate de richtlijnen in de lidstaten ingevoerd worden. Hoewel de EG nog flink op de pedalen moet staan voordat er op 31 december 1992 werkelijk sprake kan zijn van één interne markt, is de stevige druk van het bedrijfsleven niet zonder resultaat gebleven.

Kostenbesparing

Dat juist veel elektronika-bedrijven zich zo druk maken over de Europese eenwording is geen toeval. Om te beginnen is er ook binnen de elektronika-branchen een moordende concurrentie gaande. Dat geldt voor meer economische sectoren, maar wat de EG voor een bedrijf als Philips zo belangrijk maakt, is het feit dat meer dan de helft van de omzet uit Europa komt. Terwijl dit voor Japanse bedrijven bijvoorbeeld maar zo'n 20% is. En zolang die Europese markt zo versplinterd is, werkt dat voor een bedrijf als Philips kostenverhogend, waardoor de concurrentie met Japanse bedrijven er moeilijker door wordt. Philips moet bijvoorbeeld zeven verschillende tv's produceren om in alle Europese landen te kunnen verkopen. Een staf van zeventig mensen is dagelijks in touw om nieuwe systemen aan de lokale eisen aan te passen. Eén interne markt met één Europese tv-standaard betekent voor Philips een sterke kostenbesparing. Daar ligt dan ook een belangrijke drijfveer van de *European Round Table* om zich zo in te spannen voor de binnenmarkt.

Nu zitten er in de *Round Table* groep niet alleen elektronische bedrijven. Die wens om één interne markt te realiseren geldt niet alleen voor elektronische concerns. Wat algemener geformuleerd zou je kunnen zeggen dat de interne markt van belang is voor Europese bedrijven om de strijd tegen de Amerikaanse en Japanse collega's succesvol te kunnen ondernemen. Voor bedrijven die voor het leeuwendeel van hun omzet zijn aangewezen op de Europese markt, zoals Philips en de meeste autofabrikanten, krijgt dit belang nog een extra aksent. Directeur *Waldenstrom* van *Booz Allen & Hamilton* zegt dat ook: „Today the strongest companies doing business throughout Europe are U.S. companies. By 1992 the Europeans will begin the challenge.” (*Fortune*, 1/2/88)

Schaalvergroting

Om in de scherpe concurrentiestrijd te overleven is kostenbesparing op veel meer terreinen aan de orde en zijn daarnaast ondernemingen en fusies een steeds meer voorkomend verschijnsel. In feite doordringt de concurrentiestrijd vele niveaus van de samenleving, zoals onderstaand overzicht aantoonde.

1. Een groot aantal vaste medewerkers verhoogt de kosten en maakt een bedrijf minder concurrerend. Met name Japanse en Amerikaanse bedrijven zijn dan ook begonnen hun kern van vaste medewerkers uit te dunnen. Zij doen dat door zich terug te trekken op hun kernactiviteiten en voor de overige activiteiten externe bedrijven in te huren. Ook Europese bedrijven kunnen, om concurrerend te blijven, hier niet langer onderuit. Philips moest zodoende kortgeleden aankondigen dat zij enige duizenden staffuncties zal schrappen. Voor de bedrijven betekent deze tendens een stevige kostenreductie, loonkosten kunnen wel met zo'n 10% dalen. Bovendien maakt het de bedrijven veel flexibeler, voldoet de externe deskundige niet, dan neemt men gewoon een andere.
2. Kostenreductie vindt ook plaats door produktiekonzentratie. Bedrijven zoals Philips hebben vaak in meerdere Europese landen fabrieken staan die producten als *compact-discs* leveren. De Japanners daarentegen bedienen de Europese markt vanuit één of twee fabrieken, wat uiteraard veel goedkoper is. Deze produktiekonzentratie zal in de komende jaren steeds meer ingang vinden.
3. Inmiddels zijn ook voornamelijk nationaal opererende concerns begonnen zich voor te bereiden op 1992. Om straks te kunnen overleven is ook voor hen schaalvergroting geboden. Fusies liggen voor de hand. Het recente samengaan van de Amro-bank en de Belgische Generale Bank lijkt hiervan een voorbeeld te zijn. Terwijl het in de Nederlandse verzekeringswereld al gunst van de geruchten over mogelijke fusies. Niet zo verwonderlijk, want ons land telt 700 verzekeraars, de Bondsrepubliek maar 380. Onder de kleine verzekeraars lijkt dus een slachting op komst te zijn.
4. Overname van andere bedrijven, om zo sterker te staan op de mondiale markt, is eveneens aan de orde van de dag. De poging van Carlo Benedetti om de Generale in België over te nemen, waarmee hij in één klap een derde van de Belgische economie 'koopt', is daarvan een goed voorbeeld. Daarnaast

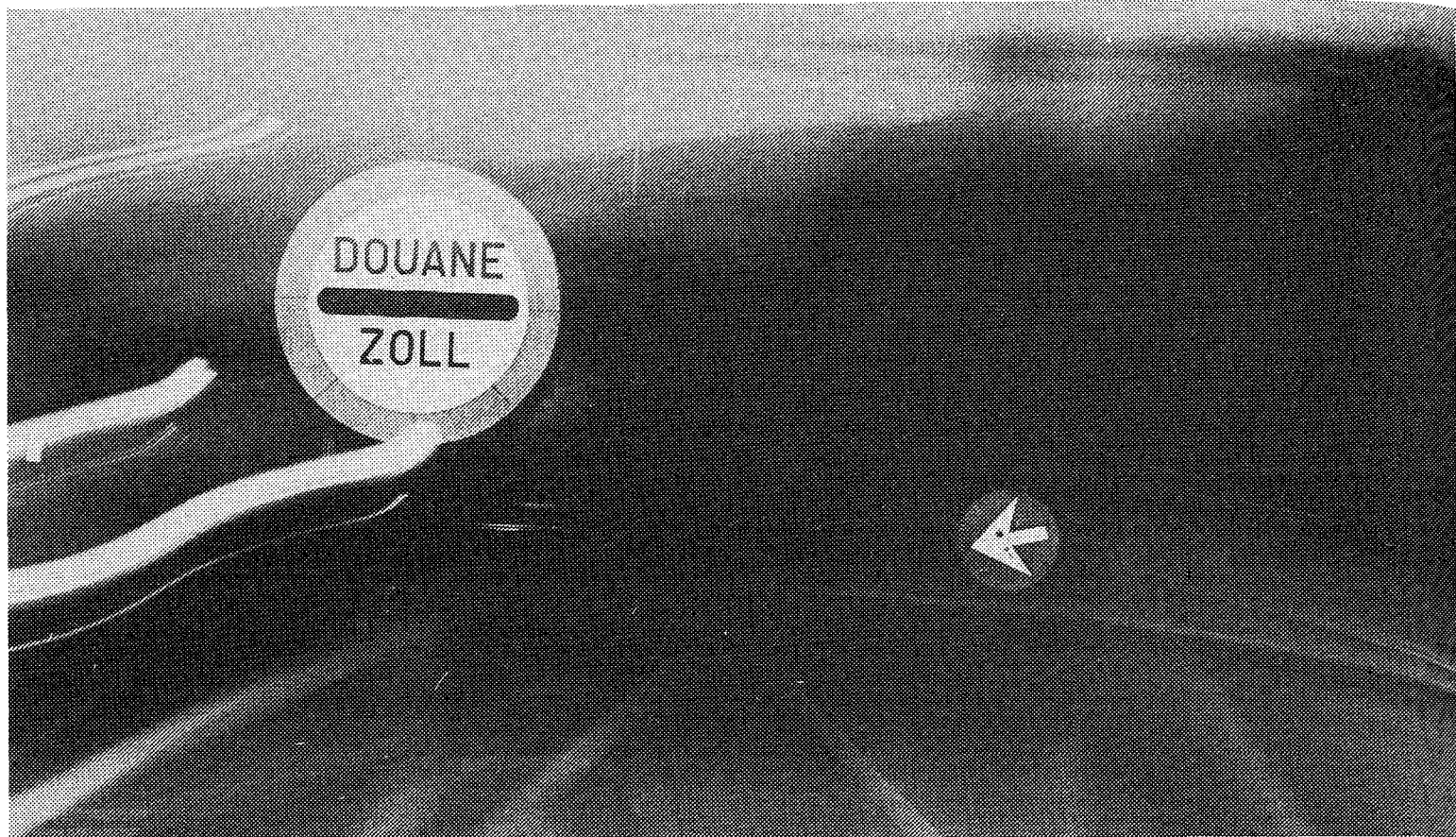

FOTO: DE HOLLANDE HOOGTEHANS AARSMAAN

HET EUROPA ZONDER GRENZEN IN 1992

DE KONKURRENTIE AAN DE MACHT

Op 11 en 12 februari 1988 besloot de Raad van Ministers van de EG in een extra topconferentie om het 'pakket Delors' in een enigszins gewijzigde vorm te aksepteren. Daarmee kwam een einde aan een maandenlang getouwtrek over de financiering van de EG. Maar -wat belangrijker is- daarmee komt de realisering van één interne markt in 1992 in zicht. Op welke wijze bereiden de bedrijven zich eigenlijk op 1992 voor en wat zijn de mogelijke gevolgen daarvan voor de werknemers in de EG?

FOTO: ANP
Wisse Dekker, maker van 'Europe 1992'.

lijkt de beurskrach op 'zwarte maandag' (19 oktober 1987) overnemingen te stimuleren, omdat veel bedrijven 'spotgoedkoop' zijn geworden. Waar nog bij komt, dat allerlei beschermingskonstrukties tegen overnemingen meer en meer op de helling worden gezet.

5. Concurrentie is er ook in toenemende mate tussen de lidstaten. Niet langer kan een lidstaat, zeker niet wanneer de interne markt een feit is, met subsidies zijn bedrijfsleven steunen. De interne markt maakt het de bedrijven bovendien beter mogelijk om na 1992 de vestigingsplaats te kiezen, waar het profijt optimaal is. Willen de lidstaten dus interessant blijven voor de industrie, dan zal men met andere middelen moeten concurreren. Factoren als een goede infrastructuur, het sociaal-economische beleid, lastenbeperking voor het bedrijfsleven en vermindering van staatsbemoeienis zijn daarbij van eminent belang. De gunstige ligging van Nederland is dan ook niet langer een garantie voor voldoende investeringen. Vandaar de plannen om de Randstad met nieuwe PTT-telefooncentrales, nieuwe viadukten en wegen uit te rusten. Ook de kortgeleden verschenen Vierde Nota Ruimtelijke Ordening spreekt zich

onomwonden uit voor het volgen van de industriële ontwikkeling als leidraad voor de ruimtelijke ordening.

6. Concurrentie is er tenslotte tussen de werknemers. Ook op dit terrein gaan Japan en de VS ons voor. In Japan is het nu al zo dat bedrijven een kleine vaste kern van goedbetaalde medewerkers hebben en verder voor 75% mensen aantrekken die allerlei tijdelijke contracten krijgen. In de VS is men nog niet zo ver, daar heeft 25% van de medewerkers een tijdelijk arbeidscontract. Vooral in de dienstverlenende sector is het fenomeen tijdelijk werk echter sterk in opkomst. Het grote probleem voor de tijdelijke krachten is dat hun sociale voorzieningen erbarmelijk zijn. In de VS heeft 42% van deze krachten geen ziektekostenverzekering, om van een pensioenregeling nog maar te zwijgen. Ook in Europa is het verschijnsel thuiswerk, tijdelijke- en afroepkrachten inmiddels sterk in opkomst. Gevreesd moet worden dat de interne markt deze tendens zal versterken. Een harmonisering van de sociale wetgeving zal, om te kunnen blijven concurreren met de VS en Japan, eerder in neerwaartse zin plaatsvinden, dan dat werknemers behoorlijke socia-

le voorzieningen kunnen behouden. Deze voorzieningen kosten immers geld en dat is ongunstig voor de concurrentiepositie.

Mondialisering

De uitdaging van het Europa zonder grenzen is dus vooral een concurrentieslag. Daarbij gaat het niet alleen om de 320 miljoen Europese consumenten. De mondialisering van de economie betekent een concurrentieslag op elkaars markten, zeg maar op een mondiale markt. Deze wereldomspannende markt bestaat uit West-Europa, Japan, de VS, de *Newly Industrialising Countries* (zoals Zuid-Korea en Taiwan) en enkele grote ontwikkelingslanden, waarbij gedacht moet worden aan Brazilië. Dit mag een kolossale markt lijken, in feite is zij reeds verzadigd. Van grote economische groei is nauwelijks sprake, bevolkingsaanwas kennen de VS, Japan en West-Europa niet, zodat de concurrentie zich vooral toespit op het begroten van het marktaandeel op die verzadigde markt. Om dat te realiseren zijn vooral marketing, reclame en onderzoek & ontwikkeling van groot belang.

Wat de mondiale markt ook duidelijk maakt is dat er grote bevolkingsgroepen buiten de boot vallen. Dit is het merendeel van de ontwikkelingslanden en -in mindere mate- zijn het ook de armen in West-Europa en de VS. De mondiale markt is in feite dan ook een markt waar twee derde van de wereldbevolking meetelt, de rest wordt min of meer afgeschreven. Dit heeft vooral grote gevolgen voor de werknemers in West-Europa. Het werken met een kleine vaste kern van medewerkers en een grote groep tijdelijke krachten bestond al enige tijd in de ontwikkelingslanden. Daar verkeren immers grote delen van de bevolking in het zogenaamde 'informele circuit'. De geleidelijke introductie van deze arbeidsverhoudingen in Japan, de VS en nu ook in West-Europa, betekent in West-Europa een breuk met het sociale verleden. Vele West-Europese landen hebben de afgelopen veertig jaar een welvaartsstaat opgebouwd, met behoorlijke sociale voorzieningen voor werkenden en werklozen. Deze voorzieningen komen nu op de tocht te staan.

Kapitaalvlucht

Of we dat nu leuk vinden of niet, de zojuist beschreven ontwikkelingen zijn grotendeels onstuitbaar. De EG krijgt in 1992, of misschien een jaartje later, haar binnenmarkt, waardoor Europese bedrijven het beter kunnen opnemen tegen hun collega's uit Japan en de VS. Verzet tegen deze gang van zaken komt niet alleen neer op het willen uitstappen op een al gepasseerd station, maar houdt weinig rekening met de vraag of de EG zoveel beter af zou zijn zonder interne markt. Dat perspectief zou waarschijnlijk geleid hebben tot kapitaalvlucht, waardoor de EG de strijd met de VS en Japan verloren zou hebben en verarming het gevolg zou zijn geweest. Maar of deze gang van zaken daarmee dus voor zoete koek geslikt moet worden is weer wat anders.

Paul Elshof, medewerker van de Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) vindt vooral de dreigende teloorgang van de West-Europese welvaartsstaat zorgwekkend. „Als die interne markt er dan toch komt”, stelt hij, „dan wordt het hoog tijd dat niet alleen bedrijven, maar ook werknemersbewegingen internationaliseren.” Juist nu er in Zuid-Oost Azië steeds meer verzet komt tegen de slechte voorzieningen van de werknemers moeten er volgens hem coalities gesloten worden. Werknemersbewegingen in Europa moeten gaan samenwerken met bewegingen in Japan, Zuid-Oost Azië en de VS, zodat de betrekkelijk goede voorzieningen in Europa op wereldschaal inzet worden gemaakt van de strijd van werknemers. Of zijn pleidooi vruchten afwerpt moet worden afgewacht, voorlopig is niet de internationale samenwerking maar de (internationale) concurrentie aan de macht.

JAN-WILLEM VOS

1980

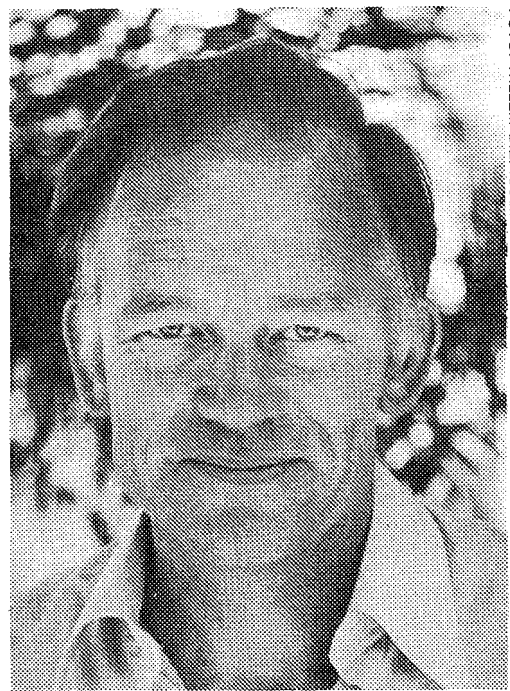
„Met zijn allen lid worden van de PvdA. In samenwerking met het Netwerk voor politieke vernieuwing een eenvoudige organisatie oprichten om binnen de PvdA gezamenlijk invloed uit te oefenen. Op termijn de PPR opheffen.” Dat was één van de vier mogelijkheden voor de toekomst van de PPR die ex-voorzitter Wim de Boer in de Radikalenkrant na de verkiezingsnederlaag van 1986 schetste. Het leek hem een aantrekkelijk alternatief. Het zou weinig energie kosten. Hij vroeg zich alleen af of het wel zo leuk was.

In de geschiedenis van de partij waren de discussies over strategie doorgaans heviger en emotioneler dan die over inhoudelijke kwesties. Vooral als er ideeën werden gelanceerd om de club maar op te heffen werd er menige gevoelige snaar geraakt. Vanaf de oprichting kom je opheffingsvoorstellen tegen. 1980 was een hoogtepunt. In dat jaar stonden dakloze ex-christen-demokraten, waaronder Goudzwaard, in de belangstelling. Een aantal vooraanstaande PPR-leden pleitte voor gesprekken met deze mensen, waarbij het voortbestaan van de PPR als partij ter discussie gesteld zou moeten worden.

Stropdas

Daarnaast zorgde Harry van Doorn voor opschudding in een interview met Ischa Meyer in de Haagse Post. Van Doorn had op dat moment al een respectabel aantal dienstjaren in de politiek crop zitten. Van 1954 tot 1962 was hij voorzitter geweest van de KVP, van 1956 tot 1968 kamerlid voor die partij en van 1961 tot 1973 voorzitter van de KRO. In 1968 had hij aan de wieg gestaan van de PPR. Samen met Boy Trip en Michel van Hulsten trad hij in 1973 toe tot de regeringsploeg van Den Uyl waar hij op een respectabele manier het ministerie van CRM leidde.

In 1980 keek hij samen met Ischa terug op deze periode en liet zich verleiden tot een aantal uitspraken over de PPR. Hij merkte op dat hij af en toe wel wat moeite met de politieke cultuur in de PPR had. Hij hield namelijk van een beetje geacheveerde stijl en als ze dan gingen schreeuwen als er nog iemand aan het woord was had hij daar wel hinder van. Hij droeg, volgens hem als enige, nog een stropdas op partijbijeenkomsten en was absoluut niet van plan

Michel van Hulsten, geen stropdas, wel in de regeringsploeg.

FOTO: WILLEM DIERBAAM

sandalen aan te schaffen. Toch vond hij dat ze in de PPR op een hele fijne manier met elkaar omgingen: er werd op een zeer open manier met elkaar omgegaan. Die PPR-mensen waren toch verdomde goed. „Ze strijden op zo'n faire, zo gave, zo zuivere manier voor wat ze zeggen voor te staan. Daarom alleen al zijn het geweldig leuke mensen.”

De vervreemding van de partij was in 1977 in een versnellingsproces geraakt. Op het kongres had de PPR volgens Van Doorn de stomiteit begaan om te stellen: Wij vinden alleen maar dat wij mee kunnen doen (in de regering, hve) als dat en dat gebeurt. Wat neerkwam op: Wij zullen zo genadig zijn om onze hoge kwaliteit in te brengen in het landsbelang als een aantal andere partijen zich maar even in slagorde wil opstellen. Hij verklaarde het verlies van 1977 uit dergelijk arrogant gedrag. Het werd volgens hem dan ook tijd voor de PPR om te zeggen dat ze haar boodschap zo goed als mogelijk het Nederlandse wereldje had ingezonden en dat het tijd was om weg te wezen. Er moesten nu maar eens eindelijk zaken gedaan worden met de PvdA. „Het is duidelijk dat de PPR in de PvdA hoort op te gaan. Anders bereiken we niks.” Zolang de PPR bestond zou hij wel lid blijven. Voor een tweede keer weglopen bij een politieke partij vond hij wat teveel van het goede. Voorzitter Herman Verbeek had namens het partijbestuur al gauw een reactie klaar op de uitspraken van Van Doorn. Opheffing was *nicht im Frage*. De

STRATEGIEDISKUSSIES ZONDER EINDE

‘DE PPR HOORT IN DE PVDA OP TE GAAN’

Harry van Doorn, als enige met stropdas.

Een kleine partij als de PPR worstelt konstant met de vraag naar de zin van het bestaan. Heb je met twee of drie zetels wel voldoende invloed in de Nederlandse politiek? Is het wel zinnig om zoveel energie in je partij te blijven steken als zo weinig kiezers dat belonen met hun stem? Omdat in de PPR de partij eerder als middel dan als doel gezien wordt, heeft menig lid deze vragen wel eens aan zichzelf gesteld. Er wordt dan ook steeds gezocht naar vormen van samenwerking die progressieve krachten kunnen bundelen. De vraag hoe dat moet is niet altijd zo makkelijk te beantwoorden. Het gevolg is een strategiediskussie zonder einde.

partij mocht haar 150.000 kiezers en 12.000 leden niet zomaar in de steek laten. De partij bruiste van het leven. Een overgang naar de PvdA zou ook op grote problemen stuiten vanwege de programmatische verschillen tussen de twee partijen, waarbij Verbeek met name op het groei-denken in de sociaal-democratische partij wees. Het zou volgens hem uiterst slecht voor de democratie zijn als er slechts grote partijen over bleven. Die zouden de kiezer nooit een echt alternatief bieden. Door het bestaan van kleine partijen was er meer uitdaging voor de grote partijen om duidelijker positie te kiezen.

In een persoonlijke brief aan Harry van Doorn sprak Verbeek waardering uit voor de openhartigheid van de ex-minister. Hij gaf toe dat niet iedereen in de partij de uitspraken van Van Doorn prettig zou vinden maar erkende dat hij als voorzitter er geen enkele moeite mee had. Dergelijke meningen die in de partij leefden moesten ooit ergens in het publiek verkondigd kunnen worden. Het publicitaire effect van de uitspraken van Van Doorn was voor de PPR niet ongunstig. Vele journalisten zagen in het interview aanleiding om een analyse te maken van het nut van een kleine partij als de PPR. In de Volkskrant schreef Hans Goessens dat dergelijke partijen vaak een stem geven aan opvattingen van groepen in de samenleving, die anders niet gehoord zouden worden. Elk standpunt van een partij, hoe klein ook, is van invloed op standpunten van anderen. Daarbij waren standpunten van kleine partijen veelal frisser dan die van de grote omdat de beginselen niet waren uitgesletten door elektorale of machtspolitieke overwegingen.

Ook de PPR had zo invloed: de PvdA vreesde dat door minder radicale standpunten een deel van haar electoraat naar de PPR zou verdwijnen. De PPR verschilde nog genoeg van de PvdA om haar bestaansrecht te mogen blijven behouden. Harry van Doorn kwam zijn belofte om lid te blijven zolang de PPR zou bestaan niet na. De PPR is er nog steeds. Van Doorn werd na een aantal jaren partijloosheid in 1986 lid van de PvdA. Een partij die hij in zijn periode als voorzitter van de KVP nog zo verketterd had.

HANS VAN EGDOM

Herman Verbeek: opheffing is 'nicht im Frage'.

WILHELM VERSCHUREN DIENST

Het partijburo is niet meer, nu het nieuwe PPR-serviceburo feestelijk is geopend. „Nou èn”, hoor ik sommigen alweer roepen. „De naam verandert maar het blijft natuurlijk dezelfde administratieve wanhoop!” Zulke zwartkijkers kunnen betoegankelijk twee nieuwe leden werven en de PPR verlaten, dan gaan beide partijen erop vooruit en ontvangen ze bovendien het Roze Boekje van Voorzitter Van Ojik zodat hun boekenkast weer een verfrissende tint rijker is. In de PPR is geen behoefte aan dit soort postmodern cynisme -god mag weten wat dat is maar het klinkt hier wel aardig.

Het PPR-serviceburo gaat diensten verlenen. En wees nou eerlijk, dat waren wij van het oude partijburo toch niet gewend. Vragenlijsten rondsturen, een puzzel maken van de ledenadministratie, van alles was er mogelijk behalve diensten verlenen aan ons, gewone leden. Wij gaan er dus op vooruit! Zo las ik laatst een regionaal PPR-stencil. Die mensen hadden in de krant gelezen dat het in de partijtop zo'n vrolijke boel is en dat inspireerde hen tot de volgende tekst: „Vele bestuurders

zitten een beetje met hun handen in het haar en met de vraag op welke manier dat gevoel ook op het basisniveau kan worden ervaren.” Daarna belegden ze een bijeenkomst met alle leden met dezelfde vraag en kwamen er dus niet uit. Nogal wiesdes. Vanaf nu wend je je met zo'n probleem tot het PPR-serviceburo en daar trekt men alle registers open om de vraag te beantwoorden. Eerst komt de sectie Vorming en Scholing met een straf trainingsprogramma om het soort termen als 'gevoelens ervaren' en 'basis' er voor eens en voor

altijd uit te rammen. Dat softe jaren '60-jargon kan echt niet meer als straks in 1992 de grenzen opengaan.

Vervolgens komt er iemand van de sectie Lokale Politiek opdraven om jullie uit te leggen hoe dat eigenlijk werkt met die vrolijke zelfbewuste houding. Denken jullie nou écht dat een partijbestuurder rondloopt met het idee dat de PPR een zieltoegend clubje is, wat gezien de verkiezingsresultaten en het ledenaantal een niet zo onzinnige gedachte zou wezen? Welnee, zo'n bestuurder trekt een gezicht of die

'tijdelijke inzinking' alweer voorbij is en hij blik vol vertrouwen in de toekomst. Al klopt het niet met de feiten, het geeft in elk geval glans aan zijn functie. Op lokaal niveau is dat precies hetzelfde. Dus: niet discussiëren maar ijdelheid kultiveren. Voor je het weet geloof je er zelf weer in. Nou, worden jullie zo geholpen of niet! Daar mag best wat tegenover staan. Het is algemeen bekend dat er bij deze krant een chronisch gebrek is aan ingezonden brieven van gewone leden. Hoe is dat mogelijk? Maken jullie je soms nergens meer boos over? Moet ik eerst propagandachef Broersma met Goebbels vergelijken voor jullie naar de balpen grijpen? Nee toch zeker. En als de Volkskrant pissig over de PPR schrijft klimmen jullie wel in de pen: sterker nog, zelfs als de Volkskrant niet over de PPR schrijft leveren jullie die lakeien van de Rooms-Roze samenwerking nog gratis kopij. En dat terwijl ze bij de Radikalenkrant wanhopig tegen lege pagina's zitten aan te kijken. Kom op, schrijven! De ene dienst is de andere waard.

RADIKALEN KRANT

HERMAN VERBEEK EERSTE OP PPR-DEEL EUROPESE LIJST

RIA BECKERS:

'DE KERNGROEP MAAKT ZICH ONSTERFELIJK BELACHELIJK'

Socialisme zonder illusies

Inhoud dekt titel

Pagina 3

PPR-jongeren worden groot

Het condoom in het ziekenfonds

Pagina 4

Twee nieuwe gezichten

Leonieke en Ella

Pagina 5

Polisario toen en nu

To be continued

Pagina 6 & 8

Twee oud-voorzitters van de partij gedesavouerd, de voorzitter van het Groen Progressief Akkoord gepasseerd, een aan flarden geschoten partijbestuursadvies, een ongekend boze Ria Beckers, en twee mannen die de PPR zullen vertegenwoordigen in Europa. Het resultaat van een dagje vergaderen in Amersfoort. Daar kwam de PPR-kerngroep voor het laatst bijeen, want in het kader van de reorganisatie van de partij zal de kerngroep in september worden vervangen door een partijraad met meer bevoegdheden. De kerngroep wilde blijkbaar nog even laten zien dat ook zij tanden had en kon bijten.

Ook deze keer vergadert de kerngroep weer in een van die naargeestige zaaltjes waar dit partij-orgaan patent op schijnt te hebben. De geur van slechte sigaren en psalmen is niet te verdrijven door het eenzame affiche van de 'PPR tegen verzuring' aan de muur. Integendeel, de triestheid van de omgeving wordt er alleen maar door geaksentueerd.

Aan het begin van de dag verloopt de vergadering, zoals steeds de laatste jaren, in diezelfde sfeer: kalm voortkabbelen, niet om je over op te winden. Maar al snel wordt de sfeer grimmiger. De eerste schoten worden gelost door het Groningse kerngroeplid Henk Hamminga. Het doelwit vormen Wim de Boer (oud-voorzitter PPR, voorzitter Groen Progressief Akkoord, kandidaat voor Europa vanaf plaats drie), Janneke van der Plaat (oud-voorzitter PPR, kandidaat-lijsttrekker voor Europa) en de Radikalenkrant. De aanvallen richten zich op de openlijk kritische kanttekeningen die De Boer en Van der Plaat in het vorige nummer van de krant plaatsten bij de kandidatuur voor het lijsttrekkerschap van het huidige Europese fractielid Herman Verbeek. Uit het instemmend gemompel blijkt dat meer kerngroepleden zich ergeren aan deze openheid. De Haagse afgevaardigde Ben Baks is een van de weinigen die zegt het toe te juichen dat in de nieuwe PPR-stijl ook past dat mensen eerlijk hun mening over andere mensen durven te zeggen. Zelfs al is die mening een kritische. Opmerkelijk is dat bij de presentatie van de vier kandidaten voor de eerste plaats op de lijst (naast Van der Plaat en Verbeek zijn dat Cora Smit en Bert

Janneke van der Plaat (l) en Herman Verbeek

Willemsen) niemand aan Janneke van der Plaat zelf een vraag stelt over haar opmerkingen betreffende Herman Verbeek. Wel wordt aan elke kandidaat de vraag voorgelegd wat hij of zij vindt van dat 'vrolijk' van de PPR. Bert Willemsen vindt dat de vrolijkheid het wint van de linksheid en dat vindt hij slecht. Cora Smit, toch op de vroege ochtend al met een vrolijk schuimend glas bier voor zich, zegt dat ze doodziek wordt als het allemaal zo vrolijk en zo flitsend moet. Janneke van der Plaat vindt het een prima woord, het daagt uit en roept iets op. Herman Verbeek tenslotte zegt dat hij zich in ieder geval uitgedaagd voelt door het begrip vrolijk. En hij wil ook wel antwoorden op de vraag wat hij vindt van de kritiek die op hem geleverd wordt. „Ik vind dat we eerlijk moeten zeggen wat van elkaar denken. We doen dat veel te weinig in de PPR. De kritiek die Wim de Boer op mij heeft betekent ook helemaal niet dat we niet goed zouden kunnen samenwerken in het Groen Progressief Akkoord. Integendeel, dat gaat heel goed. Ik kan me ook wel iets voorstellen bij die kritiek, want ik ben nu eenmaal iemand die zich eerder bedient van de pauken van Beethoven dan van de toverfluit van Mozart. Maar een zelfde schilder kan de Aardappeleters schilderen én de Zonnebloemen.”

Beckers zal later opmerken dat ze schrok van de onvolwassenheid van de kerngroep en van de gretigheid waarmee een groot deel van de kerngroepleden zich verlekterde in de nederlaag van Janneke. Als de gemoederen enigermate tot bedaren zijn gekomen staat Janneke van der Plaat op. Wit weggetrokken, uiterlijk kalm, maar met de tranen in haar ogen trekt ze haar kandidatuur voor de andere plaatsen in. „Ik heb geen overtrokken zelfbeeld. Ik vind het dan ook helemaal niet erg te verliezen van Herman. Maar ik vind het wel een politiek feit dat ik nu van Bert verlies. Daarmee kiest de kerngroep voor een andere stijl van politiek bedrijven en daarmee kiest de kerngroep ook voor een lijst die aangevoerd wordt door twee mannen. Ik trek me daarom terug voor een plaats op deze lijst.”

Ook Ria Beckers vraagt het woord. Haar stem trilt van woede, met een rood aangelopen hoofd en gebalde vuisten bijt ze de vergadering toe: „De kerngroep maakt zich hiermee onsterfelijk belache-

Het partijbestuur heeft een advies opgesteld voor de lijst. Uit dat advies wordt duidelijk dat het gaat om de bovenste twee plaatsen op die lijst. Met de twee namen die daar terecht komen gaat het partijbestuur de onderhandelingen in met PSP en CPN over de samenstelling van de gezamenlijke lijst van het Groen Progressief Akkoord. In het advies van het partijbestuur staan Herman Verbeek en Janneke van der Plaat genoemd voor die eerste twee plaatsen. Zelf heeft het bestuur geen volgorde aangegeven, omdat het beide kandidaten geschikt acht voor plaats één en plaats twee. Wel wil het partijbestuur heel nadrukkelijk met deze twee kandidaten de onderhandelingen in omdat zij samen een volledig team vormen. Een man en een vrouw die elkaar in eigenschappen en kwaliteiten goed aanvullen.

Verbijsterd

De verkiezing voor de eerste plaats op de lijst levert een overweldigende meerderheid voor Herman Verbeek op. Hij krijgt 29 van de 36 uitgebrachte stemmen. Janneke van der Plaat krijgt slechts één stem. De tweede ronde brengt de echte verrassing, niet Van der Plaat maar Willemsen krijgt de meeste stemmen. Hij haalt net de kiesdeler met 18 van de 35 stemmen. Een deel van de vergadering juicht, terwijl een ander deel verbijsterd naar de uitslag kijkt. Ria

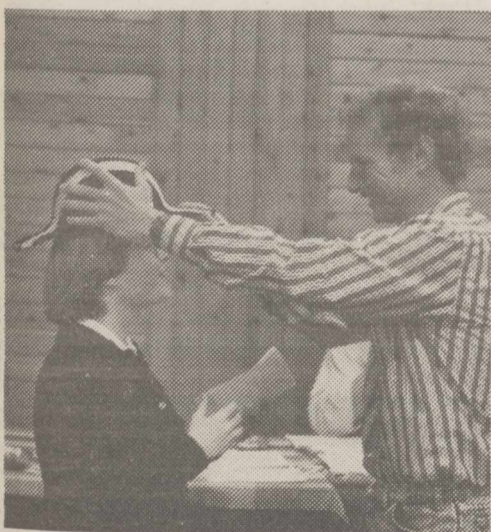
lijk. Dit betekent dat de PPR geen vrouwen levert voor de Europese fractie. Kongressuitspraken worden hier volkomen genegeerd.”

Maar dit zou nog niet alles zijn. Zonder over de andere kandidaten nog te spreken gaat de kerngroep door met het samenstellen van de lijst. En dan komt de volgende verrassing. Op de derde plaats had het partijbestuur Wim de Boer geadviseerd. Het bestuur vond het van belang dat de zittend voorzitter van het Groen Progressief Akkoord die positie op de lijst zou krijgen om vanuit die positie dat voorzitterschap ook te kunnen continueren. De kerngroep kiest echter met 25 van 35 stemmen voor Cora Smit op de derde plaats. Nu staat Wim de Boer op en ook aan hem is te merken dat hij echt kwaad is. „Nu is het te grijs aan het worden. Ik ontken niet het recht van de kerngroep mij niet te kiezen en iemand anders wel. Waar het om gaat is dat er een gemotiveerd advies ligt van het partijbestuur, dat ik voorzitter ben van het GPA en dat zowel dat advies als mijn voorzitterschap in de prullenbak belanden, zonder dat ook maar iemand van jullie daar een woord aan wijdt. Je kunt toch minimaal je keuze motiveren en verantwoorden. Ik pas er voor zomaar aan de kant te worden gezet. Ik trek me terug voor de andere plaatsen op de lijst.”

Vandalisme

De kerngroep kan niet anders dan doorstemmen en de rest van de lijst samenstellen, maar dat is niet meer belangrijk. In de wandelgangen worden nu de belangrijkste gesprekken gevoerd. Wat is hier vandaag gebeurd en welke consequenties moet het partijbestuur eruit trekken? Peter Lankhorst is van mening dat de kerngroep Janneke en Wim heeft willen straffen voor de openhartige wijze waarop zij beiden pleitten voor Janneke als lijsttrekker en kritiek leverden op Herman. Voor het partijbestuur is het hoe en waarom op dit moment minder belangrijk dan de vraag en wat nu verder? Voorzitter Bram van Ojik: „De kerngroep doet vandaag echt aan politiek vandalisme. Ze zeggen tegen het partijbestuur: jullie moeten voor ons gaan onderhandelen over de Europese lijst, maar we gooien eerst wel al jullie glazen in. Het partijbestuur heeft nu ruimte nodig om zich te bezinnen op de nieuwe situatie. Ons advies is de prullenbak in gegaan, er hebben zich twee mensen teruggetrokken die voor het functioneren van het GPA van groot belang zijn, en er zijn twee mensen hoog op de lijst gekomen (Bert en Cora) die afwijken van de partijbestuurslijn. De vraag is nu of het partijbestuur vindt dat het met deze lijst de onderhandelingen binnen het GPA in kan. Als het partijbestuur vindt dat het dat niet kan, dan zal het bestuur de kerngroepspraken moeten voorleggen aan het congres.”

JAN DIRX

De PPR bestaat 20 jaar. Dat was voor het partijbestuur reden iets luchtig links te doen. En daarom werd een politiek-kulturele prijs ingesteld - de zogenaamde Wisselsteek- voor politiek actieven die voldoen aan één of meer van de volgende eisen:
zij/hij heeft een steek laten vallen,
zij/hij verdient een flinke steek onder water of heeft een dergelijke steek uitgedeeld,
zij/hij heeft dringend een opsteker nodig.

Om die laatste reden werd de Wisselsteek 1988 toegekend aan de voorzitter van de JOVD, Annette Nijs. De JOVD kreeg dit jaar de prijs, omdat het van politieke moed getuigt om je om principiële redenen uit te spreken als tegenstander van de monarchie en omdat de JOVD voor een basisinkomen kiest.

De 'Wisselsteek' werd tijdens de vergadering van de kerngroep door de voorzitter van de PPR, Bram van Ojik, op het hoofd van Annette Nijs gezet. Annette Nijs bedankte de PPR „hartelijk vrolijk” en sprak de hoop uit dat radikaal-liberale samenwerking in de toekomst op meer terreinen gestalte kan krijgen. Zij deelde, onder groot applaus, mede dat de JOVD zich had aangemeld voor de Werkplaats Basisinkomen.(jd)

Wim de Boer: ik pas er voor.

Leonieke, vierentwintig jaar, spijkerbroek, rode kuif, is een geboren en getogen Amsterdamse. Ze studeerde politikologie, maar heeft meer noten op haar zang. „Ik ben hier jongerenwerkster, maar behalve dat ook geluidstechnica bij de popgroep *Eton Crop*. Daarmee reis ik het land door en nog wel wat verder ook. We hebben namelijk al opgetreden in Polen, Zwitserland, Hongarije en Engeland. Eerder ben ik jarenlang actief geweest in een jongeren-centrum als discjockey én als bestuurslid. Ik werk ook nog mee aan een informatief programma bij een radiopiraat.”

Ella, 10 jaar ouder, korte rok, glanzend zwarte haren, spreekt met een grappig aksent dat haar buitenlandse afkomst verradt. „Ik ben in Krakau, Polen, geboren. Krakau is een hele romantische stad. Zelf ben ik helaas niet in die romantische omgeving opgevoed omdat we in een nieuwe arbeiderswijk woonden. In Polen heb ik een universitaire opleiding kunstmanagement gevolgd. Toen ik in Nederland kwam bleek dat diploma echter niet veel waard te zijn

TWEE NIEUWE VROUWEN IN DE PPR 'ZE HOUDEN HIER WEL VAN EEN BABELTJE'

Leonieke Daalder en Ella Bartowska, twee nieuwe gezichten op het PPR-serviceburo. Nog geen half jaar geleden aangesteld als jongerenwerkster en als emancipatiewerkster. Hoe komen een geluidstechnica en een Poolse kunstmanager terecht bij die PPR?

Leoniek Daalder (links) en Ella Bartowska

en ben ik in Leiden andragologie gaan studeren. Tijdens en na m'n studie heb ik allerlei baantjes gehad. Zo ben ik zes jaar muziklerares geweest op verschillende scholen.”

Voortreffelijk

Vijf maanden geleden kwamen ze bij de PPR terecht. Leonieke als jongerenwerkster. „Na m'n studie ben ik gaan solliciteren. Het was een verrassing dat ik bij een van m'n eerste sollicitaties al werd aangenomen. Dat ging heel snel.” Ella als emancipatiewerkster. „Het sollicitatiegesprek hier bij de PPR vond ik voortreffelijk verlopen. Na dat gesprek had ik al het gevoel dat ik zeker een kans had. Ik sloot kennelijk goed aan bij de mensen. Anders gezegd: ik voldeed aan de PPR nieuwe stijl.”

Leonieke: „Ik ben voor 20 uur aangesteld. Dat is verdeeld in 8 uur inhoudelijk werk, 8 uur vorming en scholing en de overige 4 uur doe ik administratieve taken. Op papier tenminste. In de praktijk ben ik meestal met inhoudelijk werk bezig. De jongeren hebben een aantal onderwerpen gekozen die prioriteit hebben. Wanneer een dergelijk onderwerp speelt hou ik dat in de gaten, lees er veel over en beantwoord vragen van de jongeren hierover.”

Ella: „Ik ben belast met het uitwerken van het emancipatieproject. Dit houdt in dat ik vrouwen stimuleer zich kandidaat te stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen in 1990. De afgelopen maanden heb ik vooral voorbereidend werk gedaan. Nu ben ik bezig met het opzetten van een cursus voor vrouwen. Na de vakantie zal ik meer het land in trekken.”

Wat vinden ze van hun werk na die eerste maanden?

Leonieke: „Ik blijf het zoeken vinden, zoeken naar waar ik pas. De vorige jongerenwerker deed veel meer administratieve zaken dan inhoudelijke. Daaruit vloeit nog voort dat ik met dingen belast word die ik niet verwachtte. Ik word meer gebeld met het verzoek iets te kopiëren en dat op te sturen, dan dat er aan me gevraagd wordt inhoudelijke informatie te leveren. Dat is eigenlijk een slechte zaak, want de jongeren maken zo niet optimaal gebruik van me.”

Ella: „Ik hoef gelukkig niet zo te zoeken. Dat komt omdat ik een duidelijker taakomschrijving heb dan Leonieke. Er staat zwart op wit wat ik moet doen. Hierdoor kan ik ook wat gemakkelijker dingen afschuiven.”

Geen van beiden is partijlid. Hoe kijken ze tegen deze 'vrijlijk linkse organisatie' aan?

Leonieke: „Ik vind de PPR een sympathieke partij, maar dat vrolijk linkse ligt me niet. Ik heb niets tegen vrolijkheid hoor. Als je vrolijk bent moet je vrolijk zijn. Maar als je het niet bent moet je ook het recht hebben om cynisch te zijn.”

Ella: „Aangezien ik de CPN ook van dichtbij ken, vergelijk ik de PPR wel eens met die partij. Het voordeel van de PPR vind ik dan dat men ondanks ideologische verschillen in goede harmonie samenwerkt. Verder vind ik dat de PPR realiseerbare ideeën heeft. De sfeer op het partijburo is prima, waarbij opvalt dat de formele en informele contacten niet zo gescheiden zijn. De medewerkers houden wel van een babbeltje.”

MARC BROERE

VAN OJK 28

Twee juni, Heerenveen. Een door de plaatselijke politie gesloten jongerenkafé ('drugshol') is door een ex-raadslid van Links Heerenveen (niet te verwarren met de PvdA) omgebouwd tot ondermeer vergadercentrum. 28 mensen in een vrolijk zaaltje. Veel ouderen. Een 80-jarige voert op gedragen toon het woord tegen werken met behoud van uitkering en voor sociale gerechtigheid. In de pauze vertelt hij sinds twee weken lid van de PPR te zijn. Opgevoed in het utopisch socialisme van de Bellamy-beweging liet hij zich heel lang geleden inschrijven als het dertiende lid van de PSP. „Pappie Syn Partij”, noemden zijn kinderen die partij. „Maar tegenwoordig doen ze daar zo raar, meneer.” En dus had hij opgezegd. Lang gearzeld om de overstap naar de PPR te maken: „Ik vond het jammer dat die Basje weg is.” Maar nu toch maar een knoop doorgemaakt: „Die Ria begint het geloof ik al aardig in haar vingers te krijgen.” En dus heeft de PPR er in Heerenveen weer een kleurrijk en enthousiast lid bij.

Vier juni, Maastricht. Er zijn opnieuw 28 mensen. Het gaat opnieuw over basisinkomen. Voor vragen of kritiek mag mijn inleiding onderbroken worden. Hij zit op de voorste rij en in een rolstoel. Als ik twee zinnen heb gezegd steekt hij een vinger op. „Bent u nou de vervanger van Bas de Gaay Fortman?” Even zie ik het schrikbeeld voor me van een morrend publiek dat met een bekende Nederlander naar binnen is gelokt en dat nu teleurgesteld zijn geld terug wil. Zo blijkt het niet gegaan te zijn. Ook de man in de rolstoel is na afloop tevreden. Hij koopt m'n boekje en vraagt m'n telefoonnummer. We eten nog een flink stuk vlaai en vienden 's avonds het twintigjarige PPR-bestaan in één van de vierhonderd kroegen in de binnenstad aan de Maas.

Zes juni, Norg. Basisinkomen vormt het discussiethema en het aantal toehoorders bedraagt, als betreft het een mathematische wetmatigheid, 28. Het regionale PvdA-kamerlid Wallage stelt dat er bij een groeiende groep mensen geen bereidheid is om premies te betalen voor mensen die niet willen werken. Daarom, en omdat hij zelf ook vindt dat er tegenover een inkomensgarantie een tegenprestatie moet staan, is hij tegen het PPR-voorstel. Als velen van zijn partij beroept hij zich daarbij op de socialistische traditie. Die traditie ontbeert de PPR, dat is juist. Maar daarmee hebben we natuurlijk nog niet altijd ongelijk. Morgen ga ik naar Groningen. Benieuwd hoeveel mensen er zijn.

Engelsen houden er van in demonstraties alles naar sekties in te delen. De internationale sekte, de vrouwen, de gehandicapten, de joodse sekte, de verschillende steden en landen. Ieder loopt braaf achter zijn eigen spandoek. En vrij rustig. Je hoort weinig kabaal of zangpartijen. De Hollandse sekte behoort verreweg tot de luidruchtigste. Bij het begin van de demonstratie wemelt het van de bobby's. Bij het parlamentsgebouw en de ministeries staan ze om de vijf meter. Een groot aantal. Maar de autoriteiten zijn wel zo slim om ons op die zaterdagmiddag een uitgestorven buitenwijk in te laten lopen. Dat scheelt politie en er zijn weinig mensen die iets van de demonstratie merken. En omdat ook de Britse kranten er niet veel over schrijven, is de invloed van zo'n grote demonstratie toch beperkt. Overigens schenkt de BBC er op de TV wel enige aandacht aan.

Propageren

Waar gaat het nu om? Het bewuste artikel, *Clause 28*, verbiedt het propageren van homoseksualiteit door plaatselijke autoriteiten, inclusief financiële steun aan iedereen die homoseksualiteit 'propageert'. Te denken valt een centra voor lesbiënnes en homo's, telefonische hulpdiensten, maar ook aan organisaties die diskriminatie bestrijden. Bovendien kunnen commerciële bars voor homoseksuelen gesloten worden, omdat die afhankelijk zijn van plaatselijke vergunningen. Verder mag op scholen niet meer over de aanvaardbaarheid van homoseksualiteit als een zogenaamd gezinsverband gesproken worden. Het wetsartikel is bedoeld om de plaatselijke autoriteiten aan banden te leggen, die op hun beurt elke positieve stellingname ten opzichte van homoseksualiteit mochten verbieden.

Het Verenigd Koninkrijk kent geen konstitutie en geen anti-diskriminatiebepalingen of wetgeving. Het is de rechter, die *Clause 28* moeten invullen. En van veel progressiviteit is de Britse rechter nog nooit beschuldigd. Dat belooft weinig goeds. Toetsing aan Europese wetgeving schijnt ook niet eenvoudig te zijn volgens de deskundigen. Kortom, de Britse homo's en lesbiënnes verkeren in een steeds moeilijker situatie. En erg rooskleurig was die toch al niet. Homo-organisaties zijn er zwak en niet landelijk gekoördineerd. Vergeleken met Nederland is het allemaal erg bescheiden. Vandaar dat de opkomst bij de demonstratie op 30 april zo groot was. De anti-homowetgeving heeft de Britse homo-beweging strijdlustiger en groter gemaakt.

Zwakkelingen

Door het Engelse kiesstelsel durven ook de parlementariërs van Labour zich niet massaal en fel tegen het artikel te verzetten. Mevrouw Thatcher heeft Labour met deze wet in de verdediging gedrukt en het is haar wel toevertrouwd om tegenstanders van de *Clause 28* als zwakkelingen of erger af te schilderen. En zo is de Britse anti-homowetgeving de zoveelste

WETSARTIKEL DISKRIMINEERT HOMOSEKSUELEN

MASSAAL HOMO-PROTEST IN LONDEN

Peter Lankhorst en Jan Hopman hingen op Koninginnedag niet de vlag uit, maar waren namens de PPR in Londen. Daar demonstreerden zij met 50.000 anderen tegen een nieuw artikel in de Engelse wet dat diskriminerend is voor homoseksuelen. Ze brengen verslag uit en vinden dat ook de Nederlandse regering een standpunt moet innemen.

Peter Lankhorst demonstreert in Londen.

bijdrage van de Premier om haar eigen zin door te drukken en haar tegenstanders in vertwijfeling achter te laten.

Britse homoseksuelen moeten het voorlopig hebben van de eigen onderlinge solidariteit en van die uit het buitenland. De komst en de belangstelling van buitenlanders tijdens de demonstratie werd erg op prijs gesteld. Dat zegt eigenlijk alles. Daarom zou het goed zijn als ook de Nederlandse regering zich tegen *Clause 28* zou keren. Tot nu toe heeft ze dat geweigerd met als argument: geen inmenging in zaken van een ander land. Maar het gaat in dit geval

om diskriminerende maatregelen. Met de eigen tekst van de Nota Homoseksualiteit en Overheidsbeleid in de hand moeten de bewindslieden daar een standpunt over innemen en dat aan de Britse regering kenbaar maken. Aan nota's hebben we niets als die niet worden waargemaakt. Kamerleden van PvdA, VVD, D66 en PPR hebben de bewindslieden Van den Broek en Brinkman gezamenlijk gevraagd alsnog een ferm standpunt in te nemen.

JAN HOPMAN
PETER LANKHORST

1980
1981
1982

De Westelijke Sahara was één der laatste Afrikaanse landen die door Spanje werd gekoloniseerd. In 1975 werd tegen de beloften in het volk verkwanseld aan Marokko, dat ook aanspraken maakte op het gebied. Vanaf dat moment werd er tussen de bevrijdingsbeweging Polisario en Marokko oorlog gevoerd waarbij Marokko de meest gruwelijke methoden gebruikte om dit gebied onder zijn invloedssfeer te krijgen. Vele inwoners vluchtten naar Algerije waar ze in tentenkampen de onafhankelijkheid van hun Republiek afwachten.

Vanaf 1976 waren er, vooral door het werk van internationaal sekretaris Kees van Twist, contacten tussen de PPR en het Polisario-front. In 1977 erkende het partijbestuur van de PPR het Polisario-front als vertegenwoordiger van de Democratische Arabische Republiek der Sahara.

Henk Waltmans kreeg de schrik van z'n leven.

In 1980 nam PPR-kamerlid Henk Waltmans, na een uitnodiging voor een bezoek aan het Frente Polisario, het initiatief tot een bezoek van een parlementaire delegatie bestaande uit leden uit de fracties van PvdA, CDA, VVD, D'66 en PPR. Doel van de reis werd omschreven als 'feiten verzamelen en indrukken opdoen'. Zo gingen in maart 1983 vijf kamerleden naar de Westelijke Sahara, Marokko en de vluchtelingenkampen in Algerije. De ontvangst door het Polisario was nogal koel. De politici konden niet gaan en staan waar ze wilden. Er deden zich tussen de leden van de delegatie en de gastheren verschillende incidenten voor die irritaties opriepen. Met name de nogal directe manier van vragen stellen door de parlementariërs en de met hen meegerisde journalisten viel bij de Afrikanen in slechte aarde.

Bevrijde gebieden

Het grootste probleem deed zich echter voor met betrekking tot het programma. Eén van de door de delegatieleden voorafgemaakte afspraken was dat de ze geen bezoek zouden brengen aan de door Polisario bevrijde gebieden. Dat werd niet noodzakelijk geacht voor de vorming van een politieke visie op de kwestie. Dit besluit was niet aan het Front meegedeeld. Het Polisario had echter wel een *voyage dans les zones libérées de la R.A.S.D.* in het programma opgenomen.

De delegatie besloot ondanks het tegenspreken van Henk Waltmans toch met dit programma-onderdeel

VOOR HENK WALTMANS STOND DE WERELD EVEN STIL

ROEPENDEN IN DE WOESTIJN

In het voorjaar van 1986 woonde Emmy van Noord, de toenmalige sekretaris buitenland van de PPR, de viering van het tienjarige bestaan van de Democratische Arabische Republiek van de Sahara bij. Vol lof was zij over de wijze waarop in de door Polisario op Marokko veroverde gebieden aan de opbouw van een rechtvaardige maatschappij werd gewerkt. Teleurgesteld was zij over het feit dat in de Westeuropese landen de Republiek nog steeds niet was erkend. Vijf jaar eerder was de situatie in dit noordelijk deel van Afrika nog aanleiding voor een discussie tussen partijbestuur en fractie geweest.

akkoord te gaan. Tijdens het uitstapje bleek plotse-ling dat de delegatie naar Marokko was gevoerd. Het Front wilde laten zien waar het strijdgebied zich bevond. Woedend hadden de kamerleden geëist dat men terug zou keren. Op de terugtocht reed één van de jeeps op een mijn. „Alsof -psiffit- de hele wereld stilstond”, herinnerde Henk Waltmans zich later. Enkele Polisario-strijders vonden hierbij de dood. Hoewel geen van de Nederlanders gewond was geraakt was de konsternatie bij de parlementariërs groot, vooral gezien het feit dat de leiders van het Polisario niet erg onder de indruk van het incident waren.

Verskillende kamerleden deden bij thuiskomst dan ook hun uiterste best elkaar te overtreffen in het in een kwaad daglicht stellen van het Polisario. Gualthérie van Weezel zag in het gebeuren zelfs aanleiding om alle landenkamities in een kwaad daglicht te zetten. Het door Polisario bevrijde gebied was volgens hem slechts een hoop zand.

Henk Waltmans deed het wat rustiger aan, maar ook zijn uitspraken over Polisario waren aanleiding voor onrust in de PPR. Hoewel hij het Polisario nog steeds als een authentieke bevrijdingsbeweging zag vroeg hij zich af hoe serieus je ze moest nemen. Een administratief apparaat hadden ze niet en het ziekenhuis was waardeloos. Het bestaan van de Democratische Saharaanse Republiek ontkende hij.

Blindelings

In de vergadering van het partijbestuur van 17 maart toonde bestuurslid Jack Verduyn Lunel zich

zeer ongerust over de uitspraken van Henk Waltmans. In de pers leek het nu alsof de PPR haar standpunt inzake de Westelijke Sahara had gewijzigd. Volgens hem waren er onvoldoende argumenten om dat te doen. De Tweede Kamerfractie

FOTO: POLISARIO-KOMITEE

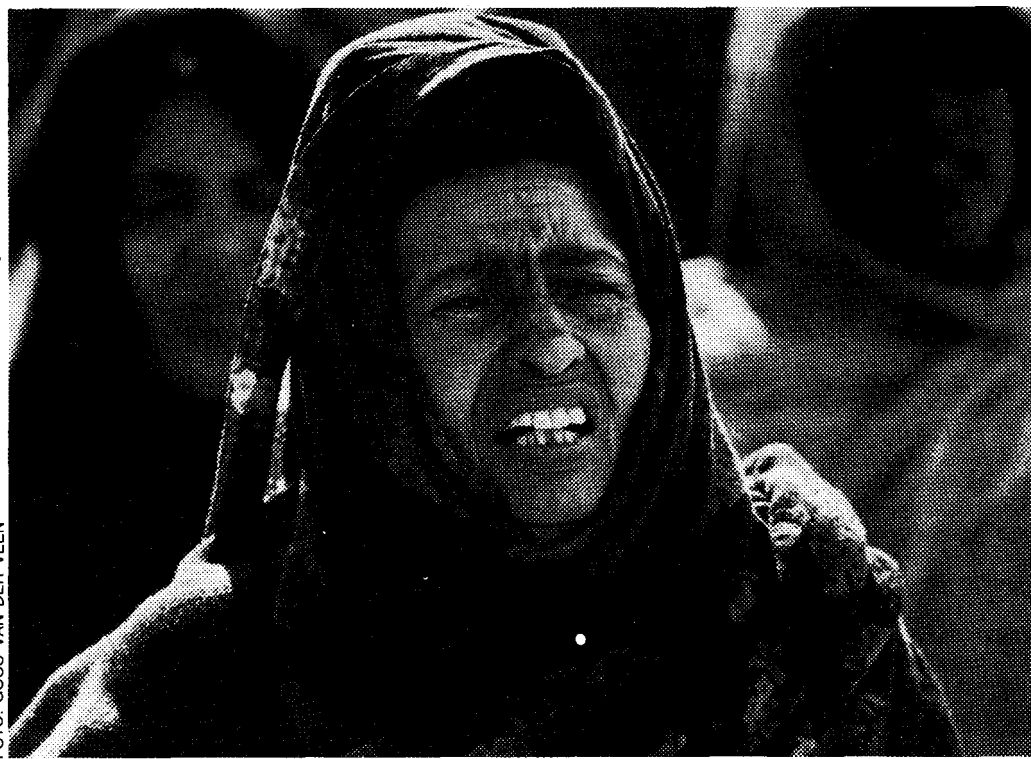

FOTO: GOOS VAN DER VEEN

weigerde een verklaring te ondertekenen waarin gesteld werd dat de PPR vasthield aan het oude standpunt (erkenning van de West-Saharaanse republiek). Er werd daarom door het bestuur een commissie ingesteld die het gebeurde op een rij zou zetten en het tot nog toe gevoerde PPR-beleid daaraan zou toetsen.

Henk Waltmans vroeg zich af of het zinnig was dat de PPR zich blindelings achter bevrijdingsbewegingen stelde. In zijn schriftelijke evaluatie van de reis stelde hij dat hij had vastgesteld dat Polisario niet in staat was geweest aan te tonen dat het de bevolking van de Westelijke Sahara vertegenwoordigde en meer zou zijn dan een verzetsbeweging. Volgens hem kon de in 1976 uitgeroepen Democratische Republiek van de Sahara niet voldoen aan de minimum-eisen die in Nederland waren gesteld om tot erkenning van een staat over te gaan. Een officiële volksraadpleging onder de verantwoordelijkheid van de Verenigde Naties moest volgens Waltmans maar uitsluitend geven over wat de bevolking van de Westelijke Sahara zelf wilde. Tot dat moment diende de PPR noch de bezetting door Marokko noch de Republiek te erkennen.

De ad-hoc commissie 'Polisario' van het partijbestuur verklaarde het niet bewoond zijn van de 'bevrijde gebieden' uit het feit dat de burgerbevolking zich had

moeten terugtrekken door de Marokkaanse luchtaanvallen. Dit gebied werd daarentegen nog wel militair door Polisario beheerst. De commissie vond het strikt toepassen van minimum-eisen voor het erkennen van een staat niet juist. Het gebruik van dergelijke criteria ging voorbij aan het politieke oordeel dat gegeven moest worden. De commissie was van mening dat aan de criteria weliswaar niet volledig kon worden voldaan, maar dat een politiek besluit tot erkenning gerechtvaardigd kon worden door de feiten. De commissie had de konklusies van Henk gewogen en beoordeeld maar toch besloten de lijn van de partij die tot dan toe gevolgd was voort te zetten.

In de partijbestuursvergadering van 20 januari 1982 onderschreef het partijbestuur het standpunt van de commissie. De partij bleef de Republiek erkennen. De standpunten van fractie en partijbestuur liepen hier uiteen. Deze verdeeldheid in de PPR-top zou volgens Gregor Rensen, die de gang van zaken in de Radikalenkrant versloeg, niet veel bijdragen tot het veranderen van het negatieve beeld dat door de reis over Polisario was ontstaan. Het deed ook geen goed aan het beeld dat de kiezer van de PPR had.

Zeven jaar later is de toestand in de Westelijke Sahara nog niet veel verbeterd. Letterlijk en figuurlijk is hier nog steeds sprake van roependen in de woestijn.

HANS VAN EGDOM

Tijdens de campagne van '86 heeft mijn zontje in een onbewaakt ogenblik een PPR-sticker op mijn fiets geplakt. Verdornd goeie dingen! Twee jaar lang is weer en wind er genadeloos overheen gegaan en nog steeds is het kring duidelijk leesbaar. Jullie zult begrijpen dat ik sedert '86 dan ook heel wat commentaar krijg bij mijn fietstochten. Derhalve ben ik een kenner bij uitstek van de beeldvorming van onze partij. En ik kan jullie mededelen dat er iets is veranderd. Al zeker een half jaar heb ik de kreet „bos-neuker!” niet meer achterna geroepen gekregen. „Hé, waar zijn je geitewollen sokken!” in die periode slechts één keer, op 10 maart om precies te zijn. Verder een hele tijd niets. Wat was er aan de hand? Was het publiek de PPR vergeten? Heerste er verwarring? Of hing mijn nieuwe lange winterjas voor de zelfklever? Het bleek dat laatste te zijn, want toen ik mij onlangs - de weerberichten negerend - zonder jas op de fiets waagde hoorde ik op de eerste de beste straathoek „vrolijke Frans!” roepen. Wij hebben maar weinig zekerheden op deze wereld maar dit staat vast: ik heet

WILHELM VERSCHUREN ZORGEN

geen Frans en vrolijk ben ik al helemaal niet. De konklusie - wellicht weer wat te rechtlijnig - ligt voor de hand: 'Vrolijk links' is bij het gewone publiek ingeslagen als een bom. De vernieuwers van het PPR-*imago* wrijven zich natuurlijk vergenoegd in de handen, terwijl weer anderen zich nu alweer zorgen maken hoe we over 17 jaar, als vrolijkheid helemaal uit is, van dat ellendige beeld af kunnen komen dat ons als een molensteen om de nek hangt. Veel gewone leden zitten inmiddels met

de gebakken peren. Zoeken zich suf in etymologische woordenboeken naar de betekenis van 'vrolijk'. ('Links' weten ze kennelijk al.) Maken zich zorgen of ze wel voldoende optimisme uitstralen. Of ze de blijde PPR-boodschap wel aanstekelijk genoeg brengen. Of ze straks een cursus moeten volgen teneinde op het kongres op het juiste moment te kunnen lachen, al is het geveinsd. Of ze nog wel somber of zelfs cynisch mogen wezen als we straks weer maar twee zetels halen. Leden die zich zulke zorgen maken begrijpen natuur-

lijk geen snars van de vrolijkheid in de partijtop. Het verbaast mij dan ook dat die smaakmakers zich geen enkele inspanning getroosten zulke zorgen weg te nemen. Dat ik dat weer moet doen. Wees gerust, gewone leden. De beeldvorming van de partij en jullie hebben gewoon niets met elkaar uit te staan. 'De rebel-lenklub' heette het eerst. Hoeveel rebellen zaten er nou helemaal in de PPR? Twee misschien en die hebben inmiddels hun lidmaatschap opgezegd. 'Geitewollensokkenklub'. Kunnen jullie die kriebelkren-gen aan je vel verdragen? Nee toch zeker. 'Bosneukers'. Ik moet er niet aan denken met al die dennenaalden, net als jullie waarschijnlijk en bovendien is met al die zure regen de lol er intussen wel af. Jullie hoeven dus evenmin vrolijk links grijnzend over straat te fietsen of op het kongres te zitten schuddebuiken om elke kwinkslag van voorzitter of andere beeldbepalende funktionaris (m/v). Die moeten vrolijkheid uitstralen, niet wij. Ze worden er tegenwoordig speciaal op uitgezocht. Arme Herman.

RADIKALEN KRANT

PROCEDUREFOUT MAAKT HERSTEMMING NOODZAKELIJK

JANNEKE EN WIM ALSNOG OP EUROPESE LIJST

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Toch nog een vergadering van de kerngroep. Enige dagen na de tumultueuze laatste (!) vergadering van de kerngroep bleek namelijk dat er een procedurefout was gemaakt bij de stemmingen voor de Europese lijst. En dus moest er over gestemd worden. Vakantie of geen vakantie. 37 kerngroepleden en zeer veel niet-stemgerechtigde PPR-leden bevolkten woensdagavond 6 juli opnieuw dat bekende zaaltje in Amersfoort. Deze keer geen 'politiek vandalisme'. Integendeel, opgelucht op vakantie.

Wim de Boer krijgt het vertrouwen van de kerngroep.

Het is maandagavond 13 juni. Op het partijburo in Amsterdam vergadert het partijbestuur. Belangrijkste agendapunt vormt de nabespreking van de vergadering van de kerngroep die twee dagen eerder zo 'verrassend' verlopen was (zie vorige nummer Radikalenkrant). Het partijbestuur is verdeeld over de vraag wat er moet gebeuren nu de kerngroep het advies van het bestuur voor de Europese lijst zo zwaar heeft beschadigd. De meningen variëren van het bijeen roepen van een extra kongres tot het je neerleggen bij de lijst die het gevolg is van de beslissingen van de kerngroep. Dan ineens staat Louis Vuurboom, de sekretaris van het partijbestuur, op en verlaat de vergaderzaal. Een tiental minuten later komt hij terug en aan zijn gezicht is te zien dat hij net een emotionele schok heeft opgelopen. Bezorgd kijken de partijbestuursleden hem aan en vragen wat er aan de hand is.

Fout

Louis Vuurboom gaat zitten en vertelt, terwijl hij zijn stem zo rustig mogelijk probeert te laten klinken, dat hij net tijdens de vergadering nog eens even de lijsten met uitslagen van de stemmingen in de kerngroep zat te bekijken en ineens een fout meende te ontdekken. Bij de stemming over plaats twee op de Europese lijst was in de kerngroep meegedeeld dat Bert Willemsen 18 van de 35 geldig uitgebrachte stemmen had gekregen. Daarmee had Willemsen net de kiesdeler gehaald. Maar uit de lijsten die Vuurboom in zijn bezit had bleek dat er niet 35 maar 36 geldig uitgebrachte stemmen waren geweest. En dus had Willemsen niet meer dan de helft van het aantal stemmen gehaald en dus was hij niet gekozen en dus was de lijst vanaf plaats twee niet geldig.

Vuurboom vertelde dat hij z'n eigen ogen nauwelijks kon geloven toen hij dat zag en zich de consequenties realiseerde. Daarom had hij de vergadering verlaten en onmiddellijk met Paul van der Hijden gebeld die de stembriefjes in zijn bezit had. Van der Hijden had tijdens dat telefoontje die stembriefjes gecontroleerd en het vermoeden van hem bevestigd.

Voor het partijbestuur was daarmee de noodzaak om een gezamenlijk antwoord te vinden op de vraag: wat te doen na de kerngroep,

FOTO: ANGELO GOEDEMONT

vervallen. Als een *deus ex machina* loste de gekonstateerde procedurefout dat vraagstuk op. Het was nu aan de kerngroepcommissie te beslissen wat er moest gebeuren.

Ongeldig

De kerngroepcommissie besluit de stemming vanaf plaats twee ongeldig te verklaren en een nieuwe vergadering voor de eigenlijk al begraven kerngroep uit te schrijven op woensdag 6 juli. En ze zijn er weer allemaal, of vrijwel allemaal. Want Rotterdam laat weten dat hun afgevaardigden de klap van de vorige vergadering nog niet te boven zijn en het dus moeten laten afweten. Ook in een andere zin zijn ze er weer allemaal, want het partijbestuur deelt mee dat Janneke van der Plaat en Wim de Boer weer kandidaat staan voor de lijst.

Op het moment dat Herman Verbeek op staat wordt het voor het eerst echt muisstil in de zaal. Wat zal de lijsttrekker gaan zeggen? En zoals zo vaak, ook nu verrast hij weer vriend en vijand. Verbeek vertelt dat hij er de vorige vergadering vanuit was gegaan dat Janneke van der Plaat lijsttrekker zou worden. Hij had toen ook al een kadootje voor haar bij zich. Tegen zijn verwachting in had hij dat kadootje weer mee naar huis moeten nemen. En hij vervolgt: „Ik vind het ontzettend belangrijk dat ik niet een mannenlijst hoef aan te voeren. Daarom moet Janneke erbij zijn. En Wim de Boer moet erbij blijven, want Wim moet voorzitter blijven van het GPA. Hij doet dat werk uitstekend en zeker in deze moeilijke periode van onderhandelingen heeft de PPR Wim hard nodig.”

Vrolijk links

Bram van Ojik houdt de kerngroep voor dat het advies van het partijbestuur voor de Europese lijst zeer zorgvuldig tot stand was gekomen en dat het partijbestuur dat advies nog steeds overeind houdt. Het bestuur is van mening dat het zonder hardop uitgesproken argumenten door de kerngroep afwijzen van dat advies eigenlijk niet kan. „Je mag toch minimaal rekenen op tegenargumenten als je als partijbestuur meent een serieus voorstel te doen, dat afgewezen blijkt te worden.” Hij hoopt dan ook dat er nu wel argumenten op tafel gaan komen. En hij deelt mee dat zowel Janneke van der Plaat als Wim de Boer gevraagd hebben om een *vertrouwensvotum* van de kerngroep voor het werk dat ze momenteel doen in GPA-verband. Van der Plaat voor haar werkzaamheden in de werkgroep die probeert ongebonden bij het GPA te betrekken. En De Boer voor zijn werk als voorzitter van het GPA. De uitslag van dat vertrouwensvotum willen ze bepalend laten zijn voor het al of niet handhaven van hun kandidaatstelling.

Een aantal kerngroepleden voelt zich duidelijk aangesproken en argumenten komen los. De Brabantse afgevaardigde Guido van de Mosselaar, die door de hele gang van zaken natuurlijk de kansen van provinciegenoot Willemsen in gevaar ziet komen, brieft: „De kerngroep zou zich pas echt onsterfelijk belachelijk maken, als ze nu anders zou stemmen dan op 11 juni.”

Maar ook andere argumenten worden ge-

FOTO: ANGELO GOEDENONDT

Voorzitter stemburo, Gijs Ketelaar, leest de uitslag voor

noemd en daaruit blijkt dat het niet steunen van Van der Plaat en De Boer vooral gezien moet worden als een afrekenen met 'vrolijk links'. Van Ojik en De Boer benadrukken dat die term slechts een advertentieterm is, die past in de lijn die keer op keer door de partij bevestigd is in het applaus dat opklonk bij de laatste kampanjes en die door het aannemen van het rapport heroverweging ook formeel door het kongres bekrachtigd werd. De Boer noemt het van de gekke dat je mensen gaat beoordelen op een begrip, zonder dat je kijkt in welke kontekst dat begrip zijn inhoud krijgt. Van Ojik kondigt al aan dat op de eerste vergadering van de partijraad in september het partijbestuur opnieuw de discussie zal aanzwengelen over de publicitaire lijn die de PPR de afgelopen tijd heeft uitgezet.

Unaniem

Wim de Boer wil nog één opmerking maken voor dat de kerngroep zich over het vertrouwensvotum zal uitspreken: „Dat kan natuurlijk geen gratis stemming zijn. Het geven van dat gevraagde vertrouwen zal ook tot uitdrukking moeten komen in de plaatsen op de lijst.”

Dan blijkt dat zowel De Boer als Van der Plaat het vertrouwen van de kerngroep hebben. De Boer krijgt het vertrouwen unaniem, bij Van der Plaat wordt één tegenstem geteld. Het is inmiddels al weer zo laat geworden dat besloten wordt zonder verdere discussie met en over de kandidaten over te gaan tot de stemming over de plaatsen twee en volgende. Er blijken 37 stemgerechtigde kerngroepleden te zijn. Bij de eerste stemming voor plaats twee haalt Bert Willemsen 19 stemmen en Janneke van der Plaat 17 stemmen. Daarmee blijft Willemsen, al is de uitslag ook nu weer kantje boord, op die plaats twee staan. De eerste stemming voor plaats drie levert voor Van der Plaat en voor De Boer evenveel stemmen op, namelijk dertien. De nummer drie van 11 juni, Cora Smit, krijgt tien

stemmen. Bij de herstemming wordt Van der Plaat gekozen met één stem meer dan De Boer.

Voor plaats vier is slechts één stemronde nodig. Wim de Boer verovert 26 van de 37 stemmen en laat daarmee Cora Smit met negen stemmen ver achter zich. Zij wordt daarna wel makkelijk vijfde.

Cora Smit was daarmee de enige die echt slechter uit 'deze vergadering kwam dan ze eraan begon. De ontdekte procedurefout met nasleep kostte haar haar derde plaats. Voor de rest leken slechts twee gedachten nog het opgeluchte PPR-kader te beheersen: haal ik m'n laatste trein en heb ik nu echt alles voor m'n vakantie in de koffer zitten?

JAN DIRX

Werk aangeboden

De PPR zoekt in verband met zwangerschapsverlof van de huidige medewerkster een

MEDEWERKER SCHOLING, VORMING & EMANCIPATIE (v/m)

voor 16 uur per week. De vakature is voor een periode van 3 maanden, ingaande 19 september 1988.

Gevraagd wordt iemand met

- kennis en ervaring op het terrein van scholing en vorming
- bekendheid met de PPR en de PPR-diskussies
- affiniteit met de feminiseringsdiskussie in de PPR.

Informatie bij Marie-José Burger: 020-247570 (na 1 augustus). Sollicitaties voor 15 augustus richten aan: Partijburo PPR, t.a.v. M.J. Burger, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam. In linkerbovenhoek enveloppe vermelden: sollicitatie.

TOERISME IN DE DERDE WERELD

DIE VIJFSTERREN-HOTELS, DAT IS MAAR NIKS

Staan de rugzakken al weer klaar? In juli mag het ventiel weer open. De druk die we elf maanden lang hebben opgebouwd door hard te werken en door onze drang naar vrijheid te onderdrukken mag een maandje ontsnappen: we mogen op vakantie!

TEKENING: FRIENK DRIESSEN

Steeds meer mensen zoeken het ver weg. De Spaanse kust? Nee, die verschilt alleen nog in temperatuur en aantal zonuren van de Nederlandse. Bovendien willen we wel iets meer dan alleen zon, zand en zee. De Derde Wereld (die overigens al begint bij Tunesië en Turkije) is het alternatief. Veel PPR-leden zullen ook dit jaar weer een ontwikkelingsland bezoeken. De karakteristieken van de doelgroep zoals beschreven in marktonderzoeken voor Derde Wereldreizen zouden zo kunnen zijn overgeschreven uit recente onderzoeken naar Groen Linkse kiezers. De politieke interesse uit de jaren zeventig heeft een toeristische belangstelling opgewekt die steeds meer in daadwerkelijk reizen wordt

omgezet. De behoefte aan recreatie en vakantie wordt steeds groter en verre reizen worden ons makkelijker gemaakt. Prijzen dalen, het aanbod stijgt en veel landen in de Derde Wereld creëren steeds meer faciliteiten. Toerisme biedt een nog tamelijk onverdacht ontwikkelingspotentieel: nu alle grondstoffen zijn geëxporteerd moeten de klanten maar komen om ter plekke de overgebleven bronnen te komen gebruiken, het is een schone industrie, we gaan onze dollars zelf brengen en door het contact begrijpen we elkaar misschien beter. Bovendien willen veel mensen in de Derde Wereld het zelf.

Vervolg op achterpagina

Echt leuke vormen kreeg het wederzijds begrip aan de westkust van India, waar in het Mekka voor de alternatieve toerist, Goa, een toeristisch paradijs voor Indiërs zelf is ontstaan. Het Goaanse strand, met de blanke blote billen, oefent een aantrekkingskracht op Indiërs uit als was het een safari-park. De echte bokkont vindt na enig zoekwerk misschien nog wel een kopulerend paartje. Hele gezinnen komen op deze attracties af. Dit zou nog tamelijk ongevaarlijk zijn ware het niet dat de overwegend katholieke vrouwen van Goa door de strenge hindoestaanse mannen met deze vrije westerse moraal geassocieerd en lastiggevallen worden.

Het toerisme naar de Derde Wereld is een uitdrukking van de wereldwijde ongelijkheid: hoe vaak zien wij hier toeristen uit Tahiti? De persoon die ons daar met bloemenkransen ontvangt zou hier met een aidstest verwelkomd worden. Zo lang daar niets aan verandert kan toerisme nooit tot echt wederzijds begrip leiden. Vraag willekeurig welke (alternatieve) toerist naar zijn vakantie. Zelden zul je horen, dat hij veel meer begrip heeft gekregen voor de Derde Wereld en er iets mee gaat doen. Tien tegen één is het antwoord: „Heerlijk weer, en goedkoop!”

Het hoogtepunt van deze onverwachte en ongewenste ontmoetingen was de driedaagse boottocht over de Zambezi. Het bovendeck van de oude schuit zat volgepakt met blanken die allemaal deze ontdekkingsreis door eenzaam zwart Afrika hadden geboekt. In een paar uur was het bier op. Voor de lokale bevolking was de boot het enige vervoer naar de stad. Zij zaten bescheiden samengepropt in het benauwde broeierige ruim. Slecht een enkeling durfde zich onder de Livingstones te mengen. De boot had een belangrijke functie als enige verbinding tussen de voedselproducenten op het platteland en de consumenten in de stad. Met de blanke veelvraters aan boord haalde het door de prauwen binnengebrachte voedsel de stad echter niet. De prijzen stegen met het uur en de boeren waren wel gek om te wachten met verkopen tot ze in de stad slechts marktprijzen zouden krijgen.

Voor de bevolking van de Derde Wereld maakt het niet zoveel uit of er 50 'massatoeristen' met één bus komen of tien maal vijf individuelen. Om hun alternatief-zijn te vereren creëren de individuele toeristen hun eigen Costa del Sols: Goa, Isla Mujeres, de Inca Trail en de Zambezi-boottocht. Na hun verkennend werk neemt een reisorganisatie als Sindbad de bestemming op in haar programma, een jaar later volgt Cross Country Travels en na vijf jaar verschijnen de eerste sterrenhotels.

ZOMEROFFENSIEF

Krisis-dreiging of niet, vervroegde verkiezingen of niet; de PPR startte vrijdag 17 juni haar zomeroffensief. Vrolijk en eigenzinnig werd de aanval gekozen. Ria Beckers, Peter Lankhorst, Bas de Gaay Fortman en Bram van Ojik zochten die vrijdagochtend in Utrecht de kiezers op. Op fietsen nog wel. 20 jaar tegen verzuring in de politiek.

„Een zomeroffensief tegen de verzuring, daar gaat het vandaag om. De PPR laat zich niet langer in de verdediging drukken. We hebben onze kiezers, onze leden, de weglopers en afhakers, maar ook de overstappers naar de PvdA iets aan te bieden: een moderne partij met een aktueel programma, een tot de verbeelding sprekende politieke stijl en een duidelijke visie op haar rol in de nabije toekomst.” Zo opende Bram van Ojik op vrijdagochtend 17 juni het *zomeroffensief* van de PPR. Als plaats voor die opening was Utrecht gekozen. Daar wordt getest of een intensieve bewerking van grote delen van de stad met een speciale krant een groot aantal informatievragers en nieuwe leden zal opleveren. Zo ja, dan kunnen ook de kaderleden in de rest van het land hun zomervakantie zinvol gaan besteden in dienst van de partij. Zowel Ria Beckers als Bram van Ojik gingen in hun toespraken uitvoerig in op het nieuwe strategierapport van de PvdA 'Bewogen Beweging'. „In Bewogen Beweging keert de PvdA haar linkse bondgenoten definitief de rug toe”, begon van Ojik. „Dat vinden we hinderlijk en hautain. Vooral omdat uit hetzelfde rapport, bijvoorbeeld in de passages over het verband tussen individualisering en solidariteit een vrijwel letterlijke verwantschap blijkt tussen wat er in onze partijen wordt gedacht. Maar de PvdA zoekt politieke bondgenoten alleen nog met de meetlat van het aantal zetels dat ze inbrengen in de coalitie met Kok als premier. Dat ze willen regeren, begrijp ik. Dat is ook wat de kiezers van ze verwachten. Dat ze links Nederland daarbij van zich vervreemden, dat breekt ze

FOTO: ANGELO GOEDEMONDT

ongetwijfeld nog lelijk op.” Ria Beckers verwoordde het zo: „En dat is mijn kritiek: de PvdA zegt niet langer waar ze voor staat. Nee, (en nu citeer ik het rapport) 'de PvdA bepaalt haar program en werkwijze vanuit respect voor de feiten'. Welke feiten, vraag je je af? -De feiten van een uitgehold sociale zekerheidsstelsel? Van een onaanvaardbaar hoge werkloosheid? Van een op nul gezette studiefinanciering? Ik dacht dat de grootste progressieve partij het altijd als haar taak had gezien de politieke feiten en ontwikkelingen te veranderen en om te buigen naar

meer openheid en een grotere solidariteit. Wordt zelfs het kabinet den Uyl nu afgezworen?”

Wat stelt de PPR tegenover dat 'respect voor de feiten' van de PvdA? Van Ojik: „De PPR zal het ongewisse en de hoge prijs moeten benadrukken van een coalitie tussen PvdA en

CDA of VVD. Het is betreurenswaardig dat de PvdA op voorhand heeft laten weten dat ze die prijs wel wil betalen. Een deel van de kiezers zal gewoon afhaken. Die zien de verdere vervlakking van de politiek en de voortdurende hang naar het midden van de groten als een signaal dat het er toch allemaal niet toe doet. Aan hen zullen we moeten laten zien dat ook een kleinere partij veel kan bereiken. De PvdA verwacht het streven naar progressieve machtsvorming met de vraag hoeveel sociaal-demokraten er straks in een nieuwe regering zitten.”(jd)

Vervolg van vorige pagina

Stress-gif

Wij, groen-linksen, vinden natuurlijk wel dat er aan een aantal voorwaarden moet worden voldaan. Die vijfsterren hotels, dat is maar niks. De lokale bevolking moet geen *big business* worden, schaarse goederen moeten eerlijk verdeeld worden, en cultuur mag niet tot uitverkoopartikel degraderen. Nee, massatoerisme, daar moeten we niets van hebben, we willen toerisme onder voorwaarden. Als wij het stress-gif, opgekropt in elf maanden te hard werken in een overspannen consumptie-maatschappij, gaan dumpen in een maandje Derde Wereld, dan moet dat wel onder voorwaarden gebeuren! Zoals de Europese gifboeren zichzelf 'schoon' praten zo verzinnen ook wij allerlei voorwaarden waaraan voldaan wordt om onze vakantie te ontdoen van elke zweem van eigenbelang. Daarmee aantoonend dat we ons wel realiseren dat zo'n

ontspannende reis naar een ontwikkelingsland niet helemaal *clean* is.

Moet er nou ook al weer sjagrijng gedaan worden over vakantiereizen? Het blijkt dat men zich niet alleen tijdens de vakantie 'even niet druk wil maken over politiek, hoor'. Ook het in politieke termen denken en praten over ontspanningsreizen ligt moeilijk. 'Bewegingsvrijheid is toch een hoog goed?' Natuurlijk. Maar waarom laden we wel een verdenking op ons als we Zuid-Afrika of Chili als reis- of vakantieoel hebben terwijl Indonesië (bekend van mensenrechten, politieke executies en Oost-Timor) Derde Wereldbestemming nr. 1 is, en Turkije (bekend van mensenrechten, kommunistenprocessen en Koerden) de snelst groeiende bestemming op de Nederlandse markt. En wij progressieven hoeven onszelf heus niet wijs te maken dat dat die andere toeristen zijn: wij reizen even zo vrolijk mee!

Kritici

De meest voorkomende argumenten zijn: Mensen in de Derde Wereld hebben liever met toeristen te maken dan met jullie soort kritici. Wat zeggen ze er zelf over? In de Derde Wereld wil men zelf het toerisme! Toerisme leidt toch tot wederzijds begrip? Wat kunnen individuen en kleine groepen nu voor kwaad aanrichten?

Ik begrijp het wel, de reis is al geboekt, de koffers staan klaar, het geld is reeds gewisseld en de hond is al uitbesteed: natuurlijk gaat de reis gewoon door. Een goede raad echter nog. Bereid je reis goed voor. Zoek niet alleen uit hoe je Azië *on a shoestring* kunt bereizen maar verdiep je ook in het leven en de situatie van de bevolking. Het getuigt van weinig respect voor de mensen die u bezoekt als je niets van hun weet. Prettige reis.

FRANS DE MAN

Het grote interview

Ria Beckers vertelt eindelijk wat haar op het hart ligt. Het PPR-Tweede Kamerlid over verontruste katholieken en ludieke akties. Maar of ze na 1990 de Kamer verlaat, komen we niet te weten.

pagina 4, 5

De gezichten van de Radikalenkrant

Twintig jaar ledenkrant. Van 4 pagina's propaganda tot kritische berichtgeving. Opgewekte herinneringen aan een enfant terrible en twee decaden mannelijke opperhoofden.

pagina 7

Topteam en kollektief leiderschap

De GPA-onderhandelingen verlopen niet naar wens. Niet alleen staat de naam op de helling, ook de keuze voor een echte nummer één wordt uitgesteld. De PPR is teleurgesteld.

pagina 9

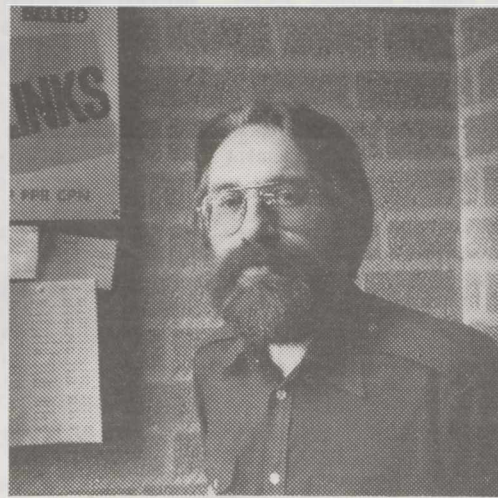

De Senioren

De langstzittende vaandeldragers van de PPR over hun werk en hun visie op de partij. Jacques Tonnaer,

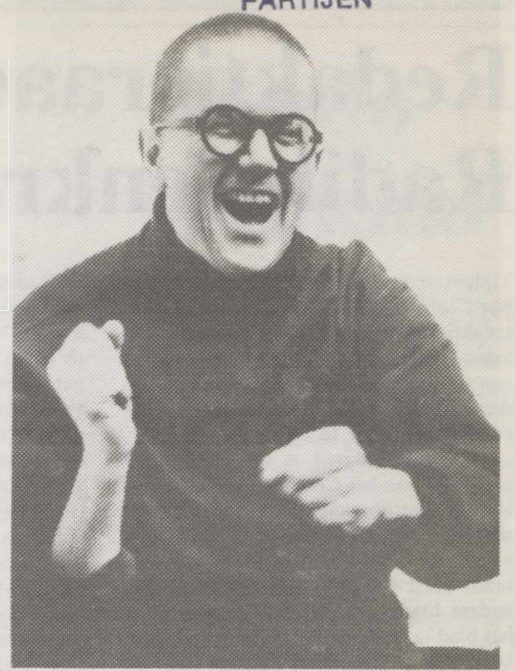
Cox Merkelijn

en Joop de Zeeuw.

Politieke opstokers van een burgemeester, een wethouder en een gemeenteraadslid.

pagina 6, 8 10

Het grote PPR-Feest

Om de stemming erin te brengen alvast de uitslag van de essaywedstrijd en een voorproefje van Hans Liberg. En: komt dat zien! Het eerste partij-orkest aller tijden.

pagina 3

DDR tegen kernwapens

Honnecker hield een gloedvol betoog voor een kernwapenvrije korridor in Europa. Maar verbodde de vredesbeweging in eigen land contact met Westerse politici.

pagina 9

Partijroerselen in 1982 en 1983

Het verbazingwekkende stemgedrag van de Tweede Kamerfractie in september 1983. De PPR links gepasseerd door D66. Plus: hoe vertel je het kiezersvolk dat je tegen kernwapens bent?

pagina 10, 12

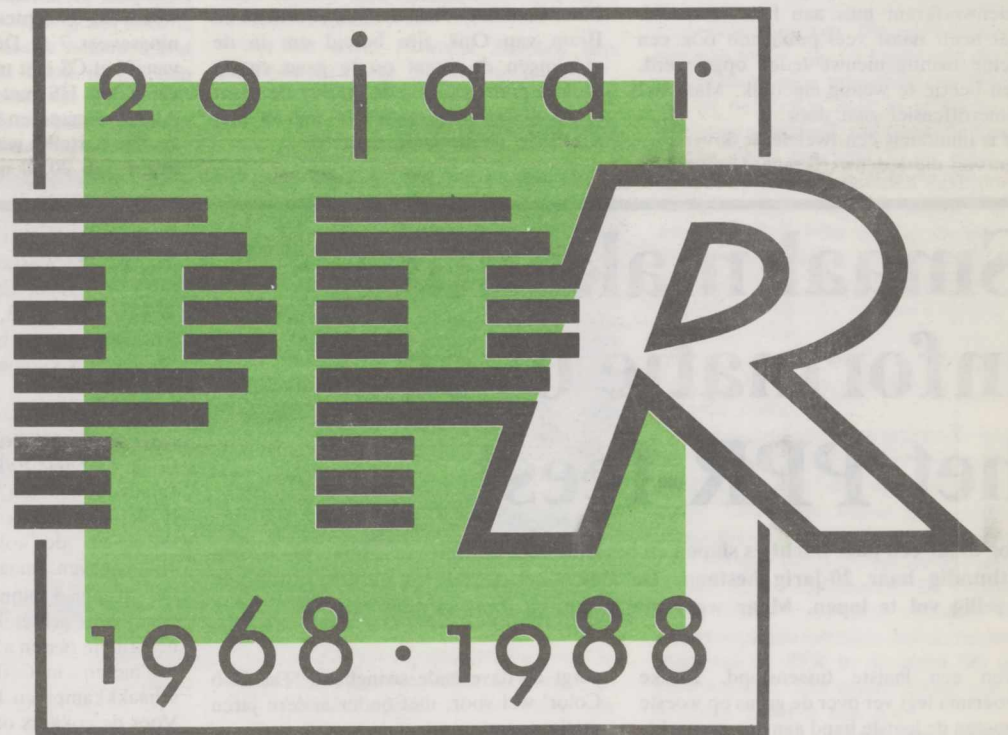
HET FEESTPROGRAMM VAN UUR TOT UUR

Vrijdagavond 9 september

- 19.00 Zaal open, drankje, muziek
- 20.00 Feestrede Rouke Broersma
- 20.15 Sociëteit:
Felicitaties genodigden
Salonorkest
Wandelgangen
- 21.00 Wedstrijd politieke redenaars
Met: Klaas-Wybo v.d. Hoek,
Peter Lankhorst, Marijke
Knipscheer, Michiel Plugge,
Bea Stolte, Antoinet Tanja,
Herman Verbeek en Joop de
Zeeuw
Jury: zaal
- 22.00 Cabaret-speciaal met
Hans Liberg (interview elders in
de krant)
- 23.00 Swingen met The Bob Color
Tussendoor veiling van ongeregelde goederen met Frank v.d. Meijden en optreden Fratelli Fiasco (Mannetje van de TV-uitzendingen)
- 04.00 De laatste nachtbrakers gaan slapen

Zaterdag 10 september

- 10.00 Ontbijt
Stadswandeling voor vroege vogels met beklimming Walburgtoren
- 11.00 Koffie met zelfgebakken feesttaarten
- 11.30 Voetbalwedstrijd
Schaaksimultaan met Bas de Gaaij Fortman
Klaverjasdrive
- 14.00 Inhoudelijke middag over Solidariteit
+ tussendoor uitreiking prijzen
essaywedstrijd + ten doop houden opstellenbundel radicaliteit in de jaren '90
- 14.00 Politieke rede Ria Beckers over solidariteit
- 14.30 Forum over solidariteit met o.a. Bram van Ojik en A. Oostlander (CDA-studieburo)
- 16.30 PPR in concert
Gelegenheidsorkest PPR-leden o.l.v. Wim de Ru
- 17.00 Sluiting
- Vanaf 13.00 kindercrèche met als feestattractie optreden Fratelli Fiasco.

Vreemd gaan

Dat doen ze al jaren. Sympathie voor de PPR, maar als het er op aan komt flirten met de PvdA. Het moet nu maar eens uit zijn met die wisselende contacten. Tijd voor een vaste relatie met een partij die al 20 jaar betrouwbaar is.

Je kent ze wel, die twijfelaars. Trek ze over de streep en geef zo de PPR een kado.

PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam

Noteer mij als lid van de PPR

Naam:

Adres:

Postcode: **Woonplaats:**

Handtekening:

Ik ben opgegeven door

Naam:

Adres:

Postcode: **Woonplaats:**

Hij/zij ontvangt graag:

- een vrijkaart voor het PPR-feest in september
- „Vreemd gaan in gedachten” (auteur Bram van Ojik)

Hans Liberg: een dynamische smeltkroes van tekst, muziek en kunst

Liberg begint hard te lachen als hij het nieuwe credo van de PPR hoort. „Het is een misvatting mij in het kader van vrolijk links uit te nodigen. Dat is een reclamecampagne, net zoals je koffie verkoopt. Ik snap dat wel hoor, zo'n partij moet ook haar posities behouden. Maar ik ben daar allergisch voor. Het zegt me ook niets, vrolijk links. Ik kom optreden omdat ik gevraagd ben. Voor de VVD zou ik het ook doen.”

Hans Liberg is al bijna een begrip. Recensenten duiden hem aan als een uniek fenomeen, een pianovirtuoos, een erudiete taalgeochelaar. Een echte rising star in het Nederlandse cabaretwereldje. Een eigenzinnige conferencier, die zich voor geen enkel karretje laat spannen. „Ik hoef niet zo nodig op de televisie. En mijn bandjes breng ik wel in eigen beheer uit.” Liberg raast moeiteloos van Brecht - „weet je dat ik op hem lijk, uiterlijk” - naar the Beatles, van Mozart naar Mondriaan, van elitair-intellectueel naar banaal. Levert ondertussen kritiek op het Zen-boeddhisme van John Cage en spreekt zijn verwantschap met Woody Allen en Victor Borge uit. Geeft en passant een exposé weg over de 'grote historische vervalsingen': de zogenaamd authentieke interpretaties van Beethoven, Chopin en andere klassieke grootmeesters. „Maar de Bach van Glenn Gould bewonder ik.” Liberg, het razende relativeren.

„Ik heb mijn studie muziekwetenschappen betaald met het spelen op een banjo. Twee of drie keer in de week, honderdvijfentwintig gulden per avond. Toen had ik

ook een jazz-gitaar. Maar op een bepaald moment kreeg ik er genoeg van. Die sfeer van muziek, drank en vrijblijvendheid... bovendien zat ik ondertussen verhalen te bedenken. Dat leek me leuk, om dat tegelijk te doen: muziek en tekst.”

Liberg is al zijn hele leven bezig met muziek. Hij maakte een slechte start met „halve verkrachte accordeonmuziek voor piano”, zette daarna zijn eerste drumstel van Philipsdozen in elkaar en leerde zijn gitaar bewerken. Anderen wezen hem op zijn ad rem gedrag. Zelf besloot hij zijn „perfecte motoriek” uit te buiten. Liberg trok een matrozenpak aan en voerde zijn eerste act van vijf minuten uit. Hij belandde in de klassieke sferen, maar maakte ook kennis met de minimal music van Steve Reich. „Ik was daar nogal sceptisch over. Die hele cultus daaromheen, dat idee dat je in trance moest raken van die muziek. Dus ging ik in de pauze naar huis en kwam terug. Met een klein orgeltje, een microfoon en een versterkertje ging ik in de foyer staan met mijn eigen visie.” Iedereen bleef kijken.

„Ik heb altijd analyserend geluisterd. En ik heb die motoriek he, van jongsafaan. Een voortdurende pulse”, begint Liberg

FOTO: BART VAN LEEUWEN

overtuigend op de houten tafel te rammen. „Met handen en tanden heb ik telkens een ritme. Zinnen deel ik op in periodes en ritmes. Dat kun je vergelijken met de jazz, je hebt een grondthema waarop je improviseert.” Het getrommel krijgt een muzikale tegenhanger.

In zijn Lundiasysteem bewaart de 34-jarige cabaretier stapels bandjes, krantenfoto's en closetpapiertjes met teksten. „Kilometers band. Ik spui veel en ik gooi veel weg.” Liberg is vitaal en snel in meer dan één opzicht. Hij draaft op het toneel heen en weer en werpt zijn muzikale en tekstuele grappen in ononderbroken vaart het publiek in. Het is onmogelijk alles te volgen, elke pointe mee te nemen. „Dat hoeft ook niet. Soms maak ik grappen voor één persoon, soms ook alleen voor mezelf. Maar misschien word ik nog wel efficiënter.” En begint een verhaal over de

Mondriaan-affaire, de schilderijentoonstelling van Mussorsky, de Zauberflöte van Bergmann, om via het verschijnsel shop-art te eindigen bij het werk van Rob Scholten. Kweelt daartussenin het 'New York, New York' van Sinatra en verhaalt over een engelstalig optreden in het Concertgebouw voor een internationaal gezelschap van keel-, neus- en oorzaken. Liberg wil naar Londen, en de kaarten beloven hem gunstige vooruitzichten. „Het is leuk om in een andere taal het medium theater te hanteren. Dan merk je dat het overal toegankelijk is. Je kunt in een andere stad spelen, optreden voor andere mensen.”

Voor het zover is wacht Zutphen een 'semi-intellectuele high-brow inleiding'. In het kwadraat.

MALOU VAN HINTUM

Juryrapport essaywedstrijd

'Politikus zonder Partij?'

Halen politieke partijen het jaar 2000? Over deze kwestie pijnigden dertig mensen hun hersenen, ongetwijfeld geïnspireerd door het bedrag van duizend gulden dat als eerste prijs binnen viel te halen. Helaas ontbrak het alle inzenders aan voldoende creativiteit om hun banksaldo met dit bedrag verhoogd te zien. De jury oordeelde mild, maar besloot alleen de tweede en -drie- derde prijzen uit te reiken.

Ongeveer 150 mensen vroegen een reglement aan na de oproep voor de prijsvraag en dertig doorzetters besloten daadwerkelijk zwart-op-wit een produkt in te zenden. De jury, die bestond uit Martin van Amerongen, Ria Beckers, Sytze Faber en Paul Kuypers, was van oordeel dat er in zijn algemeenheid sprake is van een gedegen kwaliteit. Vrijwel iedere schrijver of schrijfster - waarbij de laatste groep veruit in de minderheid was - blijkt te beschikken over een behoorlijk grote politieke en sociale kennis. Het is hierbij opvallend dat de meesten niet in directe zin betrokken zijn bij het huidige politieke systeem. De jury was echter ook van mening dat naast deze kwaliteit, de essays op andere punten minder voldoen aan de gestelde criteria. De schrijfstijl is meestal aan de formele kant, zodat de essays soms méér weghebben van een hoofdstuk uit een leerboek over staatsinrichting dan van een persoonlijk gekleurde verhandeling.

Daarnaast zijn de essays inhoudelijk niet verrassend.

De antwoorden op de vraag 'Halen politieke partijen het jaar 2000?' ontbrekt het aan fantasie en originaliteit. De gekozen oplossingen zijn vaak dezelfde als die welke al in de media circuleren. De jury is zich ervan bewust dat het schrijven van een geloofwaardige toekomstvisie een zware wissel trekt op de verbeeldingskracht, maar hoopte toch op meer avontuur en creativiteit dan nu in de inzendingen het geval is.

Dit impliceerde dat de jury unaniem van mening was dat de eerste prijs niet uitgereikt kon worden, omdat geen van de essays aan de daarvoor vereiste kwaliteit voldeed.

De tweede prijs, groot f 750,-, wordt uitgereikt aan Maarten Hajer uit Amsterdam voor het essay 'Tussen technocratie en publiek debat'. Een heldere analyse van de huidige politieke malaise met als

FOTO: ANGELO GOEDEMONT

oplossing het organiseren van een publiek debat in openbare plaatsen, zoals bijvoorbeeld De Balie in Amsterdam.

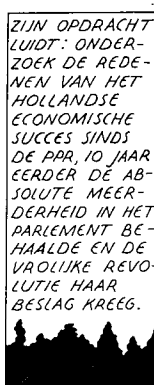
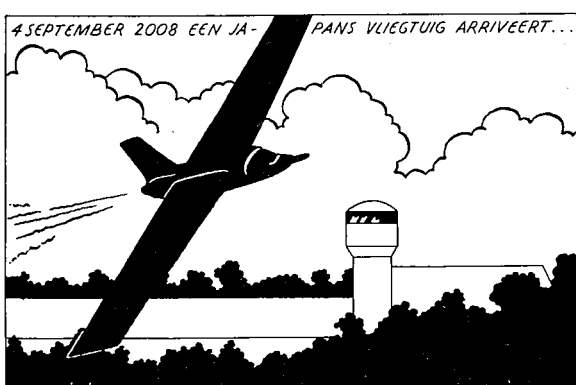
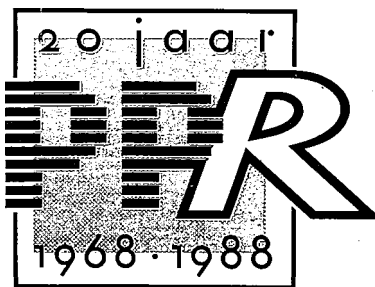
De derde prijs, groot f 250,- wordt uitgereikt aan drie essays die ieder voor zich een opmerkelijke eigenheid vertonen. Jan-Willem Duyvendak uit Amsterdam schreef samen met Ruud Koopmans uit Utrecht 'De verlatingsangst van een jong volwassene - het fin-de-siècle gevoel van PPR'. Zij betogen dat juist voor partijen als de PPR en D66, die niet voortgekomen zijn uit de oude maatschappelijke verhoudingen en tegenstellingen „de individualisering eerder een zegen dan een vloek is.” Ruud van der Donk uit Nijmegen schreef het essay 'Diagnose: liber-realisme'. In een anekdotische stijl pleit hij voor het vervangen van de huidige partijhiërarchie en -burokratie door politieke netwerken, waarin meer ruimte is voor autonomie en naast zakelijke service meer aandacht voor menselijk contact.

Nico Verbeek uit Amsterdam stuurde 'De politikus van de toekomst is meer egotripper dan partijganger' in. Dit essay valt vooral op door de in de negentiende eeuw beginnende historische analyse. Hij voorspelt een twee-partijstelsel, waarin eenheid van programma en partijdiscipline vrijwel geen rol meer zullen spelen. Tot slot: over één ding zijn alle schrijvers het eens. Politieke partijen halen het jaar 2000, hoeveel er ook mag veranderen. Een hele geruststelling?(hs)

HANS VAN EGDOM

Taartprijs

Op zaterdagmorgen 10 september zal de redactie van de Radikalenkrant een oordeel vellen over de door de feestgangers ingebrachte taarten. Bij voldoende aanbod aan kwaliteit zal dat oordeel uitmonden in het toekennen van een drietal prijzen in oplopende waardering. Als redactieleden zelf met taarten komen aansjouwen, zijn deze uiteraard van deelname aan de wedstrijd uitgesloten. Wel behoudt de redactie zich het recht voor ook die taarten te proeven.

BECKERS WAARSCHUWT VOOR TEGENSTELLINGEN TUSSEN PARTIJTOP EN BASIS

'DE BAASJES STEKEN WEER DE KOP OP'

Beckers: „Ik heb teveel de rol van sussende kleuterjuffrouw gespeeld”

Als 'partijleider' heb je je altijd wat terughoudend opgesteld. Je bent niet iemand die gauw het machtswoord uitsprekt. Tijdens de kerngroepvergadering in juni over de lijst voor de Europese verkiezingen gebeurde dan ook iets unieks. „De kerngroep maakt zich onsterfelijk belachelijk”, was jouw commentaar op de gang van zaken. Je was echt boos.

Daar was volgens mij ook alle reden voor. We hebben de laatste jaren op de kerngroepvergaderingen zeer goede inhoudelijke discussies gevoerd. Dat is vroeger wel eens anders geweest. Maar nu had ik op die bewuste zaterdag voor het eerst weer het gevoel dat bij de discussie over de Europese lijst heel oneigenlijke zaken onuitsproken meespeelden. Er lag een uitstekend, beargumenteerd advies van het partijbestuur. Daarover was vóór de stemmingen geen echte discussie. Dan mag je verwachten dat zo'n advies ernstig genomen wordt. Als de kerngroep het dan toch aan haar laars lapt, klopt er iets niet. Dat past niet bij de PPR. Er hing echt een lynchscertje. Het gevoel dat met een aantal mensen maar even afgerekend moest worden. Dat hoorde je duidelijk aan de manier waarop gelachen en gesproken werd. Met wie moest er dan afgerekend worden?

Het hele gebeuren was eigenlijk een reactie op een ontwikkeling die al enkele jaren in de partij aan de gang is. De baasjes in de partij gaan weer de kop opsteken. De baasjes zijn mensen die teveel denken: 'Wij weten hoe het verder moet met de partij.' Dat roept tegenstand op en dat vind ik op zichzelf begrijpelijk. Daarnaast waren er twee artikelen in de Radikalenkrant verschenen waardoor kerngroepen het gevoel hadden dat ze gemanipuleerd werden. Wat je dan krijgt is, dat mensen hun stemgedrag door boosheid en emoties laten bepalen. Maar je mag toch nooit op zo'n manier laten bepalen hoe je de komende vijf jaar in het Europees parlement vertegenwoordigd zult zijn. Ik had het gevoel dat een aantal mensen zich nauwelijks realiseerde wat haar stemgedrag voor gevolgen kon hebben voor de partij.

Vrolijk Links

Hoe kun je zo'n situatie dan voorkomen?

Wat de afgelopen jaren is gebeurd met de verbouwing van de partij vind ik uitstekend. Het is begonnen met de campagne van 1986, toen Wim de Boer campagneleider was. Daarna kwam de heroverwe-

Vanaf 1977 is ze het gezicht van de PPR in de Tweede Kamer. Ria Beckers. Een lijsttrekker die het debat niet schuwt, maar weigert onnodig te polemiseren. Die niet kiest voor óf-óf, maar voor én-én. Al zou ze nooit meer met de PvdA in zee gaan. Tenminste, niet zoals in 1977. Maar een progressief kabinet is volgens Beckers nog geen illusie. „Ik ben optimistisch over de mogelijkheden voor maatschappelijke en politieke verandering in de nabije toekomst. Voorwaarde is wel dat de PPR daar klaar voor is.” Over de Europese lijst, Bas, Vrolijk Links en andere PPR-perikelen.

ging, een prima ontwikkeling. Er is alleen iets te weinig gevoel geweest voor het feit dat zoiets opgebouwd moet worden met de partij. Er was te weinig terugkoppeling naar de actiecentra. Op het moment dat de nieuwe stijl en presentatie worden vertaald met het begrip 'Vrolijk Links' krijg je dan ook een reactie. Op die bewuste kerngroepvergadering zag je enorm veel misverstanden bestaan over Vrolijk Links. Mensen vragen plotseling of je wel of niet voor Vrolijk Links bent. Alsof het zou gaan om een politieke lijn. Die mensen hebben het blijkbaar niet begrepen.

Je ziet in de partij een grote informatieachterstand. Ik denk dat bijna niemand beseft wat Wim de Boer voor het GPA heeft gedaan. De partijtop vergeet gewoon de partij te informeren. Het gevolg daarvan is dat iemand als Wim vanuit een geïsoleerde verantwoordelijkheid gaat opereren. Zo heeft hij zich op het kongres teveel met de voorzittersverkiezing bemoeid en nu op de kerngroep met de keuze van de Europese lijst.

Opjutten

Wat is er zo fout aan wat jij 'baasjesgedrag' noemt? Ik kan de frustraties van een aantal mensen in de partij heel goed begrijpen. Waar ik problemen mee heb is, dat ze heel gauw vanuit hun functie zeggen: 'Als dit of dat niet gebeurt, dan hoeft het voor mij niet meer.' Het is logisch dat het kongres of de kerngroep dat niet meer kunnen volgen. Als je nu bijvoorbeeld naar de keuze tussen Janneke en Herman kijkt, dan kun je toch niet volhouden dat de één zoveel beter is dan de ander. Dat je uit de keuze van de één consequenties moet trekken. Beide personen hebben kwaliteiten, al zijn die heel verschillend. Je

kunt er alleen maar blij om zijn dat de kerngroep iets te kiezen had.

Die boosheid zijn we van jou niet gewend. In de wandelgangen hoor je weleens dat 'Ria haar nek nooit durft uit te steken'. Ben je overgegaan op een andere stijl van leiding geven?

Ik denk het niet. Mijn optreden in de partij heeft te maken met mijn visie op de functie van het partijbestuur. Het partijbestuur heeft een eigen verantwoordelijkheid, het zou de fractie veel meer moeten opjutten en uitdagen. De laatste jaren neemt de Tweede Kamerfractie op inhoudelijk terrein het voortouw. Dat is niet goed. Het zou andersom moeten zijn. Partijbestuur, kerngroep en kongres; dat zijn in eerste instantie de verantwoordelijke organen voor de inhoudelijke en strategische partijlijn. Als fractievoorzitter wil ik het daar natuurlijk wel mee eens zijn, maar de partijvoorzitter moet het voortouw nemen.

Zo was ook die lijst voor de Europese verkiezingen in eerste instantie de verantwoordelijkheid van het partijbestuur. Het wordt pas ook mijn verantwoordelijkheid, als ik zie dat de kerngroep op een volstrekt verkeerde manier over zo'n advies discussieert. Ik ben wel vantevoren bij de commissie samenstelling partijbestuur geweest om daar samen met Janneke van der Plaat een advies te geven. Niet een advies om bepaalde mensen op de voordracht te zetten, maar om duidelijk te maken dat de commissie bij haar keuze rekening moest houden met de weg van vernieuwing die we als partij zijn ingegaan.

Ik oefen mijn invloed veel meer op de achtergrond uit. Mensen zien dat veel minder. Goed leiding geven heeft niets te maken met zaken afdwingen of eendeloos voorkoken. Als er tijdens de kerngroep of het

kongres iets gebeurt, weet ik precies wie die week daarvoor met wie gebeld heeft. Ik heb ook een telefoon en die gebruik ik ook. Maar ik wil mij niet met bepaalde circuits vereenzelvigen. Ook Bram van Ojik moet als nieuwe voorzitter proberen daarbuiten te blijven. Hij heeft met de totstandkoming van de lijst voor de Europese verkiezingen zijn eerste zware klus gehad. Zoiets kun je alleen goed oplossen als je boven de partijen blijft staan.

Jouw politieke stijl speelde al een rol bij de verkiezing tot lijsttrekker. Was de keuze tussen Michel van Hulst en Ria Beckers niet één tussen een autoritaire man en een democratische vrouw?

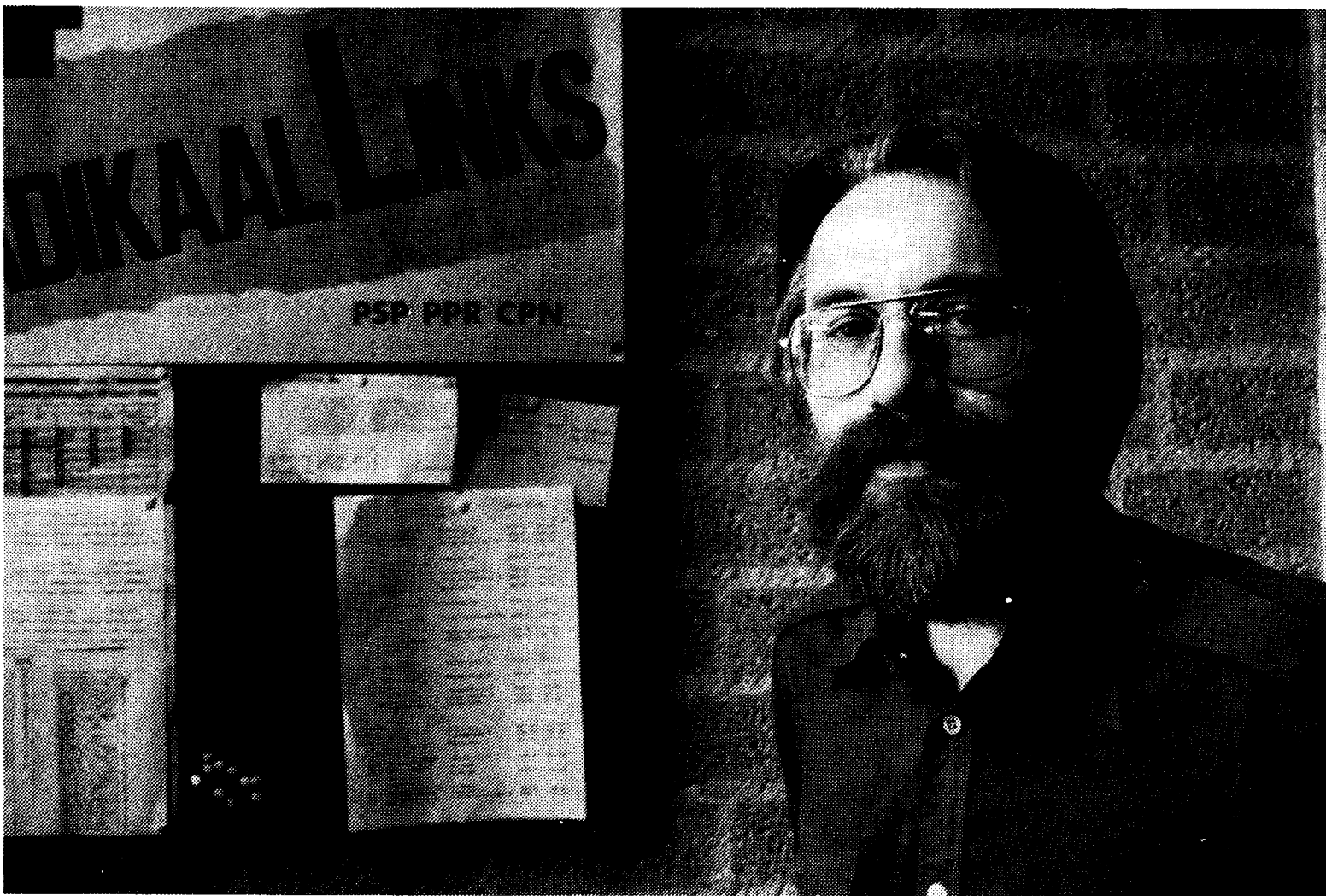
Michel wilde een partij van christen-radikalen. Ik was, volgens hem, teveel gericht op samenwerking met onder meer de PSP. In feite was dat de partijlijn waarin ik me kon vinden. Michel had een andere visie op de toekomst van de partij. Hij had inhoudelijk en strategisch bepaalde ideeën en iedereen die daar anders over dacht moest er maar uit. Hij wilde de zaak zó op scherp zetten dat een deel van de partij ermee zou kappen. Dat is nooit mijn manier van werken geweest. Ik ben er altijd voor een discussie over de verschillen te voeren en zo te trachten de club op één lijn te krijgen.

Verzoenend

Is jouw verzoenende rol in de partij niet ten koste gegaan van je eigen profilering?

Dat zou best weleens het geval kunnen zijn. Ik denk alleen dat dat de laatste jaren een kleinere rol speelt. Ik ben voorzitter en later lijsttrekker geworden in een tijd waarin de verschillen veel groter waren dan nu. Als ik terugkijk denk ik dat de PPR veel te vroeg aan het regeren is geslagen. De worsteling met het compromis was veel te groot. Na '77 moest er meer rust komen. De fractie moest meer gaan vertolken wat in de partij leefde. Maar de fractie van Bas was eigenlijk niet meer dan een club van eenlingen. Als voorzitter kwam ik daar regelmatig en dan zat na een vergadering de één na de ander in zijn of haar kamer te huilen. Zó stonden ze elkaar naar het leven. Ik kwam teveel in de rol van kleuterjuffrouw die de boel moest sussen. Een rol waarin ik me niet altijd even goed heb thuisgevoeld.

Is het zo dat door jouw verzoenende rol de PPR nooit een duidelijke keuze in de strategiediskussie heeft

De Zeeuw: „Op gemeentelijk nivo liggen bestuursvorming en belangenerkenning dicht bij elkaar”

vouering van het eigen PPR-handelen. Het wordt tegenover het idee van Radikaal Links geplaatst, waar we al jaren inhoud aan proberen te geven. En dat kan niet. Begrijp me goed: het was een uitstekende verkiezingscampagne, een benadering van de kiezers die erg aansloeg. De PPR kan relativeren, is creatief, niet negativistisch en leuk om bij te horen. Prima. Het is goed om ontspannen met politiek om te gaan.

„Maar dat Herman Verbeek te confronterend zou zijn, en dat dat niet past binnen Vrolijk Links, dat kan voor mij niet door de beugel. Daarmee zeg je dat het niet meer essentieel is perspectieven te bieden en worden relativering en oppervlakkigheid doelen op zichzelf. Ik weet niet of dat de bedoeling is die erachter zit, maar het is in elk geval wel het effect. En daar heb je mee te maken. Vrolijk Links is een kleurstelling die geen inhoudelijk effect mag hebben. Dat is nu wel zo. Confronterend functioneren op Europees nivo - de enige manier om op te vallen - mag niet meer.” Er zit op dit vlak nogal wat zeer bij het Nijmeegse gemeenteraadslid. Veronwaardigd verhaalt De Zeeuw over Rouke Broersma, die vrolijk een kruis plaatste over het Radikaal Links affiche uit het Nijmeegse, met de woorden: „Zo dus nooit meer.”

Toch is de PPR-man niet verzuurd. „De charme van dit werk is, dat je zichtbaar vorm kunt geven aan je ideeën, invloed uit kunt oefenen op je naaste omgeving. Op Staten- en Kamernivo liggen besluitvorming en belangenherkenning ver uit elkaar. Gemeentelijk is dat niet zo. Hier kan ik mijn betrokkenheid kwijt. Ik heb het ook nodig dat mensen tegen me aanzeuren over een boom die omgehakt wordt of de reorganisatie bij de brandweer. Die directe praktijk, daar heb ik affiniteit mee.”

Straatnamen

Het is geen vetpot, het raadslidmaatschap. De Nijmegenaar rekent voor dat hij onder bijstandsnivo zit. „Voor het geld hoeft u het niet te doen. Wat dat betreft zou ik weleens in een of andere betaalde baan terecht willen komen. Ik ben wel gemotiveerd om nog een raadsperiode aan te blijven, maar als ik nu niet in het betaalde circuit kom lukt het niet meer. Bovendien kan ik me voorstellen dat de afdeling misschijn nieuw kader wil. Dat zou ik geen strafing vinden. Ik zit er natuurlijk al een lange tijd. Het doet me trouwens persoonlijk wel goed, dat er een soort Nijmeegse School ontstaan is in de PPR. Mensen als Kees Tillanus, Jan Dirx, John Steeg en Jaap de Zeeuw hebben allemaal in Nijmegen meegedraaid en zijn ergens anders terecht gekomen. Daar heb ik het gevoel aan overgehouden dat ik niet afstappend ben geweest, maar juist stimulerend. Mensen hebben de kans gehad om actief te zijn.” Een van de - naar eigen zeggen - leukste commissies waarin Joop de Zeeuw zitting heeft, is de Straatnamencommissie. Deze vergadert twee of drie keer per jaar. Op het ogenblik ligt er een cluster namen klaar van Zuid-Afrikaanse verzetstrijders. Ook namen van vrouwen uit de eerste en tweede emancipatiegolf zullen op termijn in een Nijmeegse wijk terug te vinden zijn. „Nou ja, dat is gewoon vreselijk leuk. Voorzitter van de commissie vordering van woonruimte en van de commissie beroepszaken, wat ik ook doe, is natuurlijk veel zwaarder. Dat zijn meer staffuncties die aan potentiële wethouders gegeven worden. In die sfeer zou ik trouwens wel aan de slag willen komen, ik heb redelijke ombudskwaliteiten.” De Zeeuw zegt veel contacten met de men in de straat te onderhouden, wat soms leidt tot het indienen van moties waarvoor een rechtgeaard PPR-lid niet echt warm kan lopen. „Een tijdje geleden was er een motie over uitbreiding van de uren waarop mensen gratis kunnen trouwen. Voor zo'n onderwerp ben ik niet erg gemotiveerd. Overigens bleek naderhand, dat juist betaald trouwen weer helemaal in is en die gratis uren niet eens vol zaten. We hadden nu mensen in de problemen geholpen die graag hun portemonnee op tafel wilden leggen. Maar ja, die motie was al aangenomen. Gelukkig viel er ambtelijk nog wel wat te regelen.”

De Zeeuw benadrukt dat hij de partij niet niet als middel wil gebruiken. „Je ziet wel mensen die via de kleine linkse partijen vertrekken naar de PvdA. Omdat ze daar beter kunnen werken, zeggen ze dan. Ik vind dat zulke mensen voor zichzelf bezig zijn en niet voor de partij. De PPR is het kader vanwaaruit ik werk, daarbij ga ik niet weg om wethouder van de PvdA te worden of zoiets.” Twee dagen later komt hij nog even langs. Met vier volgetypte velletjes A4. „Want mondeling ben ik niet adequaat in interviews”. De Zeeuw blijkt ook belangstelling te hebben voor het Eerste Kamerwerk. En PPR-burgemeester, dat lijkt hem ook wel wat.

MALOU VAN HINTUM

Vervolg van pag. 5

hij zo duidelijk voor zijn homoseksualiteit is uitgekomen. Peter is ook politiek veel beter geworden. Hij is goed in staat op het strategisch juiste moment de juiste dingen te zeggen. Dat pikt de pers op. Het lukt de fractie de laatste jaren steeds beter in de pers door te dringen. We hebben een duidelijkere lijn uitgezet. We opereren offensiever. We vragen ons meer dan vroeger af op welke manier de informatie bij mensen aankomt. We zijn kritisch over de televisiedemocratie, maar blijven niet aan de kant staan. Je komt nu eenmaal makkelijker over door opvallende ludieke acties. Je moet die aangrijpen om je boodschap in te verpakken. Een voorbeeld: we hebben een motie tegen het plastic-food in het Tweede Kamerrestaurant ingediend. Zeer ongebruikelijk. Daarmee doorbraken we een kode. Dolman was geïrriteerd en de PvdA stemde verdeeld. Hilari- teit in de Kamer. Verschillende dagbladen hebben er met smaak over geschreven. Je kunt dan zeggen: wat een onzin. Toch stel je op zo'n manier een symptoom van iets veel groters aan de kaak. Natuurlijk zijn er grenzen. Zo moet de presentatie wel aansluiten bij de inhoud. Ik zal nooit meer in een jury voor een songfestival gaan zitten.

Tot slot nog de toekomst: hoe kan de PPR gestalte geven aan de politieke vernieuwing?

Het politieke klimaat is gelukkig weer aan het veranderen. De bijstandsvrouwen voeren de armoede-diskussie, de boeren en boerinnen worden wakker, de studenten gaan opnieuw de straat op. Ik ben optimistisch over de mogelijkheden voor maatschappelijke en politieke verandering in de nabije toekomst. Voorwaarde is wel dat de PPR daar klaar voor is. Inhoudelijk zijn we bij de tijd. Economische groei, basisinkomen, milieu, ontwapening en ontwikkeling: dat zijn de zaken waar het ook de komende jaren om gaat. Nu komt het erop aan meer mensen voor die inhoud te winnen. We moeten als politieke partij een effectief instrument worden om die verandering mee te kunnen afdwingen. Een actieve, enthousiaste, radikale klub, die aanspreekt en als vanzelf steun krijgt, die zelfbewust samenwerking met anderen zoekt. Niet omdat de top dat vindt, maar omdat de partij dat wil. Want dan pas kun je spreken van politieke vernieuwing.

**ROUKE BROERSMA
HANS VAN EGDOM**

‘IK HEB HET NODIG DAT MENSEN TEGEN ME AANZEUREN OVER EEN BOOM DIE OMGEHAKT IS’

Joop de Zeeuw (49 jaar) is al vanaf 1970 raadslid voor de PPR in Nijmegen. Bijna 20 jaar raadslidmaatschap hebben hem niet cynisch gemaakt over de politiek. Al was hij verschrikkelijk graag een keertje wethouder geweest. Maar dat zit er voorlopig niet in. De Keizerstad wordt geregeerd door een PvdA-CDA-kombinatie waarbinnen geen plaats is voor recalcitrante geluiden.

De Zeeuw bewoont een flat in een rustige Nijmeegse wijk. Niet gehinderd door de laatste ontwikkelingen op design-gebied, heeft hij zijn bescheiden woonkamer volgepropt met ouderwetse, lage leunstoelen, gehaakte kussentjes, rieten vloerbedekking en twee opvallend grote televisietoestellen van voor het flat square-tijdperk. Zoals bijna elk volbloed PPR-lid, grijpt ook hij naar een pakje sigaretten. De ene half opgerookte peuk na de andere verdwijnt in een asbak. Terwijl tussendoor telefonisch overlegd wordt over de duizenden gulden huurschuld van een asielzoeker, steekt hij van wal.

„Het is echt meer dan een full-time baan hoor. Als je er minder tijd in zou steken, maak je je niet echt waar. Vooral niet omdat je in de oppositie zit. Want dat betekent: informatie-achterstand en de noodzaak het initiatief te nemen in discussies. En ik vind het per definitie fout als mensen onderwerpen gaan selekteren. We moeten gewoon alles bij de kop

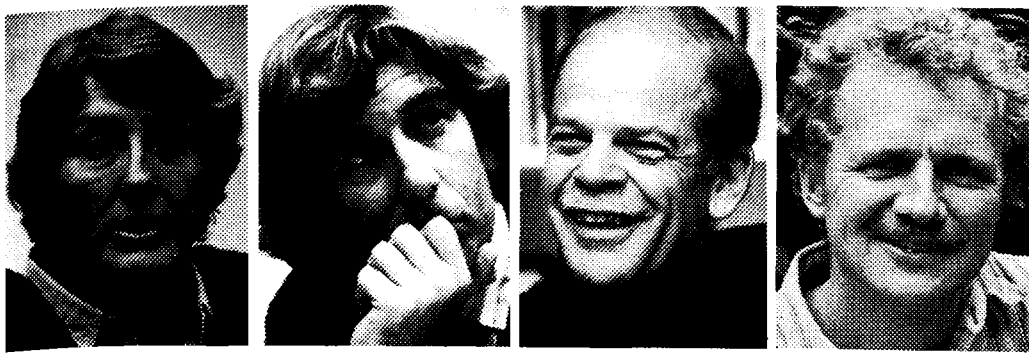
nemen. Speerpunten zijn prima, maar niet als methode om andere zaken te laten liggen. Bovendien ben je geen interessante gesprekspartner als je niet overall over mee kunt praten.” De Zeeuw geeft toe dat hij geen wonder van efficiency is, ook al begint hij 's morgens om 8 uur op het stadhuis zijn werkdag. „Vooral dat papierwerk, daar ben ik veel te lang mee bezig.”

Konfronterend

De PPR-Nijmegen vormt sinds 1986 samen met PSP en CPN de 5 mens sterke fractie Radikaal Links. De Zeeuw is de enige die de PPR binnen dit samenwerkingsverband vertegenwoordigt. „Een radikaal linkse fractie dus, met de nadruk op radikaal: het gaat erom naar de essentie van problemen en oplossingen te kijken, de zaken bij de wortel aan te pakken. Dat houdt het begrip radikaal in. Dat Vrolijk Links van nu is niet minder dan een desa-

TEKENING: FRENK DRIESSEN

Vrolijk tegen de verzuring

1968-1988

TEGEN
VERZURING
IN DE POLITIEK

PPR-ZOMEROFFENSIEF VOOR EEN ANDER KABINET

KUN JE VAN EEN OV-KAART ETEN DAN?

"Kunnen die lui niet gewoon rustig gaan studeren" bromde de voorbijganger die de tienduizenden protesterende studenten op Het Binnenhof misprijzend bezig zag. "Hebben ze niks beters te doen" mopperde de TV-kijkster vanuit haar luie stoel. Inderdaad, studenten hebben wel wat beters te doen: rustig studeren bijvoorbeeld. Maar verhoging van de collegegelden, kortingen op de studiebeurzen, verkorting van de studieduur- daar blijf je niet rustig bij. Daar word je onzeker en opstandig van. Je laat je toch niet zomaar uitkleeden waar iedereen bij staat.

Een beschaafd land

Nog niet zo lang geleden leek het een onaantastbaar onderwijsbeginsel: gelijke kansen voor iedereen. Iedereen, ongeacht geslacht en afkomst, kreeg de kans om een zo hoog mogelijke opleiding te gaan volgen. En het stelsel van studiebeurzen zorgde ervoor dat een laag inkomen geen obstakel hoefde te zijn. Dat komt nu in gevaar. En daarmee dreigt één van de belangrijkste voorwaarden voor gelijke kansen weg te vallen.

Gelijke kansen, dat is geen gunst, maar een recht. Geen liefdadigheid maar een kwestie van beschaving.

OV-kaart

Op dit moment krijg je als student een basisbeurs - die je niet hoeft terug te betalen - van ongeveer tweehonderd gulden als je thuis woont, of van zeshonderd gulden als je uitwendend bent. En afhankelijk van het inkomen van je ouders kun je nog een aanvullende beurs krijgen en een studielening afsluiten. Bij elkaar is dat maximaal f950,- per maand, waarvan zo'n slordige f150,- retour gaat aan collegegeld.

Als het aan minister Deetman ligt, zal je het met nog minder moeten doen. Hij toverde een zoethoudertje uit de hoge hoed: een OV-jaarkaart voor alle studenten. Op zich een prachtig plan waar de PPR als groene partij

FOTO: ANP-FOTO

hard voor is: goed voor het openbaar vervoer en dus goed voor het milieu. Prachtig toch!

bezuinigen. En een deel van die kaart moet je als student toch weer zelf betalen: er zal automatisch 60 gulden per maand van je beurs worden ingehouden. En je hebt niks te kiezen: nodig of niet, je hebt die kaart te slikken.

De rekening

Tel uit je winst: de studieduur wordt verkort, de basisbeurs gaat omlaag, de aanvullende beurs verdwijnt en voor de studielening zullen de banken wel even met je meedenken. En wat krijg je ervoor terug? Een OV-kaart waarmee je de huisbaas, Albert Heijn en de PTT niet kunt betalen.

Daar word je toch ontzettend kwaad van. Dan ga je toch de straat op met z'n allen om iedereen duidelijk te maken dat dit niet kan. Dan kan het deze herfst wel eens bijzonder heet worden.

Wat heet Deet

Gelukkig heeft Deetman het niet alleen voor het zeggen. Lansink van het CDA noemde de plannen uitermate pijnlijk. Maar zal hij zich echt verzetten als het erop aan komt?

Als het aan de PPR ligt, blijft de deur naar alle vormen van onderwijs voor iedereen wagenwijd open staan. Peter Lankhorst(PPR): "De toegankelijkheid van het onderwijs is in gevaar. Waar men niet gewend is om door te studeren, moeten geen hoge drempels worden opgeworpen. Met het vooruitzicht van gigantische schulden gebeurt dat wel. Zo wordt het onderwijs een zaak van en voor de rijken. De kans dat intellectueel potentieel verloren gaat, dat talenten worden begraven, is levensgroot aanwezig."

Er moeten wel degelijk twee dingen gebeuren: 1. Studenten moeten in september en oktober nog massaler protesteren. het moet maar eens een hete herfst worden onder het motto: WAT HEET DEET.

2. Er moet een ander kabinet komen. De PPR is haar campagne al begonnen.

Maar daar was het allemaal niet om begonnen, het gaat de minister om het geld. Hij moet

JE KUNT ER WAT AAN DOEN.

700.000 - 70.000 = 0?

aangepast werk zouden willen. En dan al die vrouwen die zich niet laten registreren bij het arbeidsburo, omdat ze wel weten dat er niks voor ze is. Ruw geschat komen we zo op meer dan een miljoen werkzoekenden. Daar staan maar 70.000 vakatures tegenover. Misschien wat meer, omdat niet alle banen geregistreerd staan. Vooruit, we maken er 100.000 van. Dan wordt de som dus 1.000.000 - 100.000 = 900.000. 900.000 mensen zonder baan. Dat zijn de feiten.

De robots

Er zijn nog andere feiten. Machines nemen werk van mensen over. In Japan staan autofabrieken waar de produktie vrijwel geheel door robots verricht wordt. Nederland zal op den duur niet achter kunnen blijven. Overal wordt geautomatiseerd. Dat kost banen. Laten we maar eerlijk zeggen hoe het er voor staat: volledige werkgelegenheid bestaat niet. Tenminste niet als we allemaal 38 uur willen werken. Nu niet en in de toekomst niet. Ook al schroeven we de ekonomie nog zo omhoog. Robots werken goedkoper. Ze worden niet ziek. Hebben geen slecht humeur. Ze staken niet. Als een werkgever kan kiezen, kdan weet ie het wel. Kortom, ekonomische groei levert misschien wel meer werk op voor machines, maar niet voor banen voor mensen. Het lijkt er wel op dat de werkloosheid stijlzijgend wordt geaksepteerd.

Al het werk verdelen

De enige echte oplossing is dus: het werk beter verdelen. Al het werk. Niet alleen de betaalde banen, maar ook het huishoudelijk werk en het vrijwilligerswerk. Dat is niet eenvoudig, maar

het moet gewoon. Anders blijven die baanlozen tweederangs-burgers. Mensen die niet meetellen. Die zich uitgerangeerd voelen. Die leven van een uitkering die elk moment weer gekort kan worden.

Basisinkomen

De PPR vecht al jaren voor de invoering van een basisinkomen voor iedereen. Wat wil dat zeggen, basisinkomen? Iedereen, baan of geen baan, ontvangt vanaf een bepaalde leeftijd (laten we zeggen 18 jaar) een vast maandelijks bedrag. Waarom? Gewoon, omdat hij of zij bestaat. Omdat ieder mens recht op leven en dus recht op inkomen heeft. Omdat een beschaafd land ieder mens zijn plekje onder de zon gunt. Daarom. Is dat zo gek?

Studenten krijgen bijvoorbeeld al een basisbeurs. Dat is een begin. Een basisinkomen dus. Genoeg om van te leven. Wie meer wil, neemt er een baan bij. En dat zullen de meesten zijn, want mensen willen graag werken. Voor het geld, mag het soms? Voor de sociale kontakten. Omdat het fijn is om iets te presteren, iets tot stand te brengen, samen met anderen. Maar omdat je al een basisinkomen hebt, hoeft je geen volle baan. Zo wordt het gemakkelijker om het werk te verdelen. Zo komt er ruimte voor hen die geen baan hebben. En de tijd die je over houdt, besteed je aan je hobby, het huishouden, vrijwilligerswerk, het leefbaar houden van je buurt. Je wordt leesvader op de school van je kind. Je wordt zangeres in een

popgroep. Je wordt eindelijk lid van die leuke politieke partij. Je kunt nu eindelijk dat bedrijfje gaan opzetten. Je bent onafhankelijk. Je kunt eindelijk kiezen.

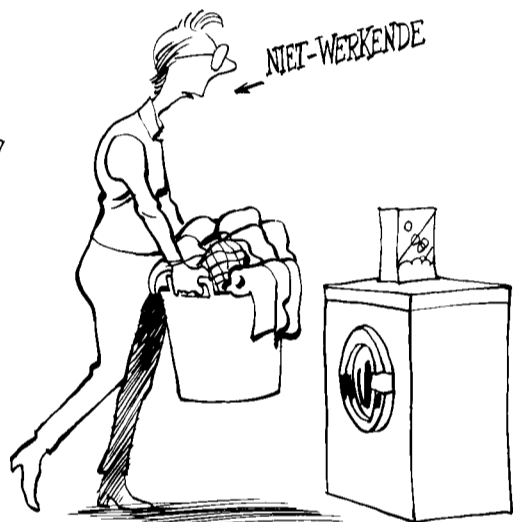
Emmer

Als je een emmer leeggooit. En wat moet dat allemaal wel niet gaan kosten? Is het wel betaalbaar? Het kost natuurlijk veel geld, iedereen zo'n basisinkomen. Maar denk je eens in wat we nu aan uitkeringen kwijt zijn. Bovendien, het is toch eerlijk dat de hogere inkomens inleveren voor zo'n prima idee? De PPR heeft een rekensom gemaakt. Die kun je opvragen. Het blijkt dat het kan, als we maar willen.

JE KUNT ER WAT AAN DOEN.

Even wennen

Wel even wennen zo'n idee. Gelukkig gaan steeds meer mensen en instellingen het belang van het basisinkomen inzien. De PPR staat niet meer alleen. Eind 1987 werd de Werkplaats Basisinkomen opgericht. Daarin werken samen: Industrie- en Voedingsbond CNV; Landelijk WAO-Beraad; Stichting Grondvest; Agalev; EVP; Stichting BLUT; Samenwerkingsverband Mensen Zonder (Betaald) Werk; Landelijk Steunpunt Komitees Vrouwen in de Bijstand; Ned. Claimants Association; Werkgroep Basisinkomen van Het Landelijk beraad Uitkeringsgerechtigden; Voedingsbond FNV; Werkgroep PvdA voor basisinkomen; BBK; UNO-Inkomen voor alle Mensen; Collectief Charles Fourier; Komitee Groen, Geel en Giffig; Stichting Steunbond Gemert; Stichting Weerwerk; Niet Beroepsmatig Aktieven; Commissie Oriënteringsdagen; ANIB; SJA; Vrouwenbond FNV; Stichting Ombudsvrouw; Vrouwen in de Bijstand Roden & Winschoten; KOV; Europese Claimants Association; Fed. Vereniging Vrijbaan; WOZON; H.J. Achterhuis; K. Adelmund; H.S. Sniijders-Borst; F.H. Trip; M.J. Grolenhuis; S.L. Leefflang; B. Nootboom; J.P. Pronk; S.L. Mansholt; C. Schelling; en natuurlijk de PPR.

TEKENING: LEN MUNNIK

TOM

VAN AARDENNE

BRAKS

VAN EEKELLEN

BROKX

DEETMAN

VAN DER LINDEN

RSV

VIS

WALRUS

BURGEMEESTER

PUINHOOP

PASPOORT

Weet je het nog?

Van Aardenne gaf teveel geld uit en loog de Kamer voor. Maar bleef zitten. En heeft nu alweer een duurbetaalde baan. Braks liet de visfraude begaan. Maar blijft zitten. Van Eekelen liet de Walrus-Duikboot veel te duur worden en verzweg dat. En zit nog. Deetman maakte een puinhoop van de studiefinanciering. Blijft zitten. Van der Linden klungelt wat aan met onze paspoorten. Maar blijft zitten. Brokx sjoemelde met de bouwetten. En wordt burgemeester van Tilburg. Da's niet gek: liegen, bedriegen, teveel geld uitgeven en toch je baan houden. Knoeien met de boekhouding en de baas laat het toe. De organisatie loopt door jouw schuld in het honderd en de chef praat het goed. De resulta-

ZITTENBLIJVERS

ten van je werk zijn nul komma nul en de direktie roept: prima werk. In welk bedrijf kan dat? Dat kan natuurlijk nergens. Nergens? Toch wel, dat kan maar in één bedrijf: in de BV NEDERLAND, de firma LUBBERS & CO.

Stinkt de politiek?

Wel een beetje wrang voor al die werklozen en WAO'ers. En tamelijk zuur voor al die mensen die om een wissel hun baan wel kwijtraakten. Niet te verteren voor mensen die zonder sukses maar blijven solliciteren.

Er stijgt een geur van bederf op uit het politieke bedrijf. En dat moet ons dan regeren, denken we vaak. Dat moet ons zeggen, wat wel en wat we niet mogen. Dat stuurt sociale rechercheurs op ons af. Dat zeurt maar over de verloedering van de samenleving. Over de achteruitgang van de belastingmoraal. Maar wat wil je van een samenleving met zulke voorbeelden? Natuurlijk praten wij wetsovertreding niet goed. Natuurlijk zijn wij tegen steunfraude. Maar een regering die de regels aan zijn laars lapt, zou eerst eens naar zichzelf moeten kijken.

Wat willen we wel?

Ten eerste: een regering die burgers serieus neemt en veel aan hun eigen initiatief overlaat. Niet teveel regels, niet op elke slak zout. Een aantal zaken moet natuurlijk goed geregeld zijn. Heel goed zelfs. Denk bijvoorbeeld aan het milieu. Dat is ons aller kapitaal voor nu en voor de toekomst. Daar kan niet mee geknoeid worden. Ten tweede: duidelijke en eerlijke regels die niet alleen in het voordeel van de slimmerikken zijn en voor iedereen gelden. Dus ook voor de regering. Ook voor politici. En ten derde: de politiek heeft behoefte aan frisse lucht, aan eerlijke politici die staan voor wat ze zeggen. Gelukkig zijn er ook zulke politici. Die verdienen meer steun dan ze nu krijgen. **JE KUNT ER WAT AAN DOEN.**

FOTOS: ANP-FOTO, M. WUNBERGH, F. JANSZ

TSJERNOBYL

April 1986

De wereld stond even op zijn kop. Een fatale ramp in een Russische kerncentrale: Tsjernobyl. Een aantal weken voorpaginanieuws. De gevolgen waren verschrikkelijk. In Rusland vielen vele doden. Een groot gebied moest geëvacueerd worden.

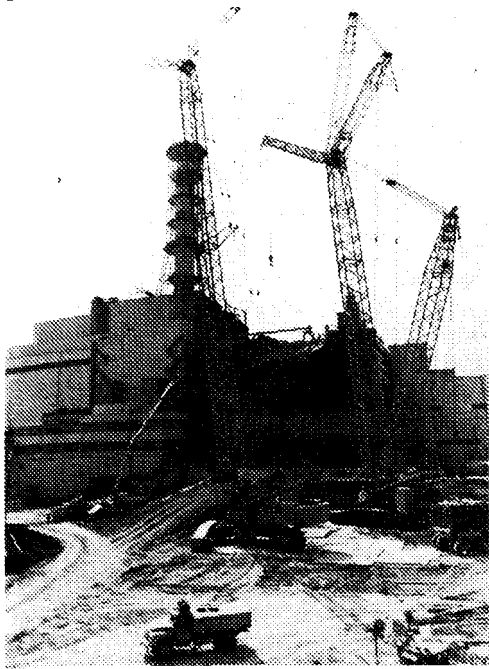

FOTO: ANP-FOTO

In heel Europa heerste paniek. Ook in Nederland. Verhoogde radioactiviteit. Doorgedraaide spinazie. Een graasverbod voor koeien. Geen directe schade voor de volksgezondheid, de natuur en het milieu, zeggen de deskundigen. Maar op de lange duur? Dat is onduidelijk.

Eén ding is wel duidelijk: kernenergie is gevaarlijk. Kernenergie deugt niet.

Mei 1986

Verkiezingen voor de Tweede Kamer. Een maand na Tsjernobyl. Dus zijn de kernenergiepartijen CDA en VVD opeens ook een beetje

tegen kernenergie. Nu willen zij ook onderzoek, en herbezinning. Nu moeten de veiligheidseisen wel opeens aangescherpt worden. Nu geven ze toe dat ze niet precies weten hoe veilig onze kerncentrales in Borssele en Dodewaard zijn.

Maar hun bezorgdheid in verkiezingstijd lijkt onecht. Want CDA en VVD vinden dat Borssele en Dodewaard voorlopig toch maar open moeten blijven. De PvdA trouwens ook.

1988

Twee jaar later. De storm is geluwd. Tsjernobyl is uit het nieuws. Keer op keer laat de kernenergie-lobby ons weten dat het wel goed zit met onze kerncentrales. En de regering probeert ons langzaam voor te bereiden op de bouw van nieuwe kerncentrales. Wat in Tsjernobyl gebeurde, kan in Nederland immers niet. Toch constateren officiële rapporten kleine mankementen aan onze kerncentrales. Toch horen we telkens van kleine veiligheidsproblemen. En voor kerncentrales geldt: kleine oorzaken, grote gevolgen.

De kleinste fout kan fataal zijn. Dat heeft Tsjernobyl ons geleerd. Kerncentrales zijn onveilig. Ze produceren bovendien een berg gevaarlijk kernafval waar we geen raad mee weten. En wat te denken van de wereldwijde smokkel in plutonium, de grondstof voor kernbommen?

1968-1988

Al 20 jaar vecht de PPR tegen kernenergie. Van 1973-1977 had de PPR twee ministers in het kabinet-Den Uyl. Die PPR-ministers wisten toen de bouw van drie nieuwe kerncentrales tegen te houden.

Intussen is de Nederlandse bevolking in meerderheid tegen kernenergie. Dat bleek uit een Brede Maatschappelijke Discussie die werd georganiseerd door de regering. Geen nieuwe kerncentrales, zei een meerderheid. En na Tsjernobyl vinden nog meer mensen dat.

FOTO: ANP-FOTO

En wat doet de regering? Die lapt de uitkomsten aan zijn laars. Het besluit tot de bouw van nieuwe kerncentrales is niet herroepen. Wel zijn de plaatsen aangewezen waar ze moeten komen. Is dat democratie?

Moet er dan een tweede Tsjernobyl komen voor ze het echt geloven?

Maar wat dan?

Wij vinden nog steeds dat er geen nieuwe kerncentrales mogen komen. En Borssele en Dodewaard moeten dicht. Liefst vandaag nog. Maar wat dan?

Kernenergie is goedkoop, hebben de voorstanders altijd beweerd. Daar hoor je ze niet zoveel meer over. Dat klopt, want al die noodzakelijke veiligheidsmaatregelen maken kernenergie steeds duurder.

Kernenergie is schoon, zeggen de voorstanders. Wat je maar schoon noemt! Nu ja, schoner dan die smerige kolencentrales. Alsof er geen methodes ontwikkeld worden om kolen om te zetten in schoner gas.

En alsof er geen andere mogelijkheden zijn:

- energiebesparing in bedrijven;
- energiebesparing door minder hard te rijden;
- energiebesparing door energiezuinige huizen te bouwen;
- kleine, moderne en efficiënte elektriciteitscentrales;
- energie uit wind en zon;
- warmte-krachtkoppeling.

En al deze alternatieven brengen minder ellende en meer werk. En daardoor nog goedkoper ook. Veilig en beheersbaar.

JE KUNT ER WAT AAN DOEN.

FEEST: 20 JAAR PPR

20 jaar geleden

1 maart 1968 werd de PPR opgericht. Waarom eigenlijk? Omdat een eigenwijs stelletje maar eens voor zichzelf wilde beginnen? Baantjesjagerij?

Nou, als je daar op uit bent, kun je maar beter aankloppen bij een grote partij. Nee, het klinkt misschien wat parmantig, ze deden dat uit idealisme. En de bestaande grote partijen boden voor dat idealisme geen ruimte.

Nu, 20 jaar later, kun je je niet voorstellen dat de grote partijen zich toen nauwelijks druk maakten over de zaken die nu iedereen belangrijk of vanzelfsprekend vindt:

- ontwikkelingshulp;
- kernwapens;
- kerncentrales;
- grondige democratisering van de samenleving;
- milieu.

Toch was dat zo. En daarom was de PPR nodig. Toen. En nu? Eerst even terugblikken.

Toen

In 1972 haalde de PPR 7 zetels in de Tweede Kamer. En daardoor kreeg de PPR twee ministers in het kabinet-Den Uyl. Dat leverde behoorlijk wat invloed op. Vaak tegen de zin van de ministers van de andere partijen, want:

- de PPR-ministers hielden de levering van kernreactoren aan Zuid-Afrika tegen;
- de PPR-ministers waren tegen indamming van de Oosterschelde. Die bleef dus open. En die open dam is nu onze nationale trots;
- de PPR-ministers waren als enigen tegen de bouw van drie nieuwe kerncentrales. En die zijn er nog steeds niet.

Mogen we daar misschien een beetje trots op zijn?

En nu?

Goed. Akkoord, zul je zeggen. Mooi werk. Toen waren jullie nodig. Maar nu nog? De grote partijen zijn nu toch allemaal een beetje tegen kernwapens en kerncentrales. Ze zijn toch allemaal een beetje voor het milieu?

FOTO: ANGELO GOEDEMONDT

Precies. Een beetje. Maar een beetje is niet genoeg. De kernwapens moeten allemaal weg. En de bestaande kerncentrales moeten dicht. En zolang zelfs de plannen voor nieuwe kerncentrales niet van de baan zijn, zijn we niet tevreden. Want de atoomlobby zit niet stil.

Maar met het milieu zit het toch goed. O ja, en die 120 km dan? Die laat toch zien wat de mooie verhalen over bestrijding van de verzuring, over energiebesparing, over verkeersveiligheid van VVD en CDA waard zijn?

Maar Kok dan?

Maar dan zit ik toch goed bij Kok van de PvdA, zul je zeggen. O ja?

- Luister eens goed naar Kok als die het heeft over nieuw realisme. Hoor je veel verschil met VVD en CDA?
- Nog niet gemerkt dat het kernwapenstandpunt van de PvdA aan het verschuiven is?
- Vraag eens aan een baanloze wat die vindt van het verzet van de PvdA tegen de kortingen op uitkeringen.
- Hoor je de PvdA nog over arbeidstijdverkorting?
- Hoor je Kok wel eens over het basisinkomen?
- Hoor je ze nog over de gevaren van economische groei die ons land onder asfalt en afval bedelft?

Nee dus. En daarom is het goed dat er nog steeds een PPR-fractie in de Tweede Kamer zit die niet moe wordt deze punten telkens weer naar voren te brengen. Die duidelijk maakt dat de verschillen tussen de grote partijen niet zo groot zijn.

Hard nodig dus, die PPR. Voor de broodnodige variatie. Voor de veelkleurigheid van de democratie. Leven in de brouwerij. Frisse lucht. Tegen de verzuring van de politiek. **JE KUNT ER WAT AAN DOEN.**

EEN NIEUWE START

Tobberig

Politiek is niet leuk, zeggen veel mensen. Begrijpelijk. Politiek stinkt, zeggen anderen. En niet ten onrechte. Politici, daar word je niet vrolijk van. Of ze willen niet deugen, of ze zijn eerlijk maar saai en tobberig. En politieke partijen zijn drammerig. Ze weten het allemaal zo precies. En ze leggen zo beslag op je. Net of er niks anders is in het leven. 't Is net of je niet een beetje aan politiek kunt doen, nee, je moet je er helemaal ingooien. Met huid en haar. Fanatiek. Hoe zit dat eigenlijk met de PPR? Om eerlijk te zijn, niet veel beter. Tobberig, tikkeltje betweterig, vaak dat geheven vinger-tje. Somber. Net of er niks te genieten valt.

Vrolijk links

En dat moet maar eens afgelopen zijn hebben we tegen elkaar gezegd. Frisse lucht in de politiek? Dan toch zeker ook in de PPR. Tegen de verzuring? Dan toch allereerst tegen de eigen zure gezichten. De ramen open en de bezem erdoor. Grote schoonmaak. We zijn begonnen met vernieuwing van de organisatie: weg met de bureaucratie en de papierwinkel. Minder vergaderen, meer doen. Geen saaie congressen meer. Die moeten leuk, spannend en ook een beetje gezellig zijn. Een tweede stap: minder navelstaren. Niet zoveel met onszelf bezig zijn. Meer naar buiten kijken. Naar de mensen toe gaan. In begrijpelijke taal vertellen waar we mee bezig zijn en wat ons bezighoudt. Wat we belangrijk vinden. Wat we fout vinden. Wat volgens ons veranderen moet. Daarbij nemen we geen blad voor de mond. Dat heb je gemerkt. We kunnen over dingen die niet deugen nog steeds verdomd kwaad worden. Maar we moeten verder. Doorgaan. Dat kan niet met een afgezakt gezicht. We kunnen ook lachen om onze eigen gewichtigdoenerij. Een derde stap: meer en andere mensen bij die nieuwe PPR betrekken. Dat is nodig. Alleen kunnen we het niet. We hebben nieuwe mensen nodig om onze plannen te realiseren. De jaren negentig staan voor de deur. Het is maar zo 2000.

Wat voor mensen hebben we nodig? Allerlei mensen.

- Mensen die alleen maar op de PPR stemmen. Liefst heel veel.
- Mensen die de PPR financieel steunen door betalend lid te worden en niet meer. Dat mag. Dat is belangrijk. Je kunt niet overal even actief in zijn.
- Mensen die alleen in verkiezingstijd actief zijn: folderen, affiches plakken. Aan leuke acties meedoen.
- Mensen die niet veel willen of kunnen

FOTO: ANGELO GOEDEMONT

vergaderen, maar het wel leuk vinden van tijd tot tijd een klus te doen: een folder maken, een advertentie ontwerpen, een paar keer meedenken in een werkgroep.

● Mensen die mee willen doen in de partijorganisatie: vergaderen, maar dan wel op een creatieve manier.

● Mensen die het gemeenteraadslid willen steunen. Of zelf gemeenteraadslid willen worden. Of actief willen zijn in provinciale of landelijke politiek.

Dat kan allemaal. Niks moet.

JE KUNT ER WAT AAN DOEN.

Wat kost het?

● *Geld. Eigenlijk net zo veel als je zelf wilt, maar de minimumbijdrage is f 26.= per jaar.*

● *Tijd. Net zo veel als je zelf wilt.*

● *Energie. Idem.*

Wat koop je er voor?

● *Je ontvangt eens in de drie weken de zeer leesbare RADIKALENKRANT.*

● *En vier keer per jaar RADIKALE NOTITIES met uitvoeriger artikelen.*

● *Je blijft op de hoogte van allerlei uitgaven, evenementen en acties.*

● *Je kunt meepraten en daardoor invloed uitoefenen.*

● *Niet alle PPR-mensen zijn even leuk of aardig, maar heel veel wel. Meedoen levert je dus gegarandeerd een aantal plezierige contacten op. En dat is mooi meegenomen.*

PPR-JONGEREN

POLITIEK MET 'N NIETJE

Waarom noemt CDA-leider Bert de Vries jongeren 'lui'.

Hij moet wel, want hij steunt een regering die het minimumjeugdloon verlaagt, de wedde voor dienstplichtigen verlaagt, studiebeurzen verlaagt. Zelf doet hij er nog een schepje bovenop met zijn voorstel om 350 miljoen gulden op de uitkeringen van jongeren te korten. Dat betekent een halvering van de uitkering voor uitwonende jongeren. Ja, als je dat verdedigt, moet je de jeugd wel 'lui' vinden.

En door dat alles kunnen jongeren nauwelijks meer een zelfstandig leven leiden. En daar is het de PPR-jongeren voor een groot deel om te doen.

Maar waarom zouden jongeren zelfstandig moeten leven. Wel, gewoon omdat ze ook plichten hebben, zoals iedereen. Ze moeten belasting betalen, hebben schoolplicht, dienstplicht, sollicitatieplicht, enz.. En om die redenen hebben jongeren dus ook rechten, net als ieder ander. Recht op bijvoorbeeld, inkomen, huisvesting, inspraak. En daar gaat het de PPR-jongeren nu juist om.

Wat moeten jongeren nu met de politiek? De politiek is zo grijs en grauw als de oudste zwart-wit TV.

Maar die grijze grauwe politiek bemoeit zich wel met ons. Daarom zijn de PPR-jongeren actief:

- om de politiek kleur te geven;
- om op te komen voor jongeren;
- om de overheid van de stoep te houden, waar eigen initiatief is.

Politiek kan zo leuk en vrolijk zijn als je zelf wilt. Wij proberen dat en noemen het 'politiek met een rietje'. Wij doen er op 'n afstandje aan mee. En juist daarom worden wij niet zo grijs als al die anderen.

PPR-jongeren, een groen lichtje in de grijze politiek.

JONGEREN

RADIKALEN KRANT

Kolofon: Deze krant is een extra editie van de Radikalenkrant, een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. **Redactie, administratie en advertenties:** Partijbureau PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam, 020 - 24 75 70. **Redactie:** Rouke Broersma, Hans van Egdom en Gert van Bergen. **Redactiesekretariaat:** Enny Schmitz en Joke Schweitzer. **Vormgeving:** Joep Paulussen m.m.v. Tim van Ruiten. **Abonnementen:** Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f30.- per jaar, giro 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

KADO VOOR DE JARIGE PPR

De PPR is jarig. De PPR heeft zich vernieuwd. Twee redenen om een feestje te vieren. En bij een beetje feest hoort een kado. Hier volgt ons verlanglijstje:

1. nieuwe leden
2. meer nieuwe leden
3. nog meer nieuwe leden

Waarom zou je lid worden van de PPR?

Omdat er een sterke partij nodig is die:

- knokt voor het milieu;
- kiest voor het basisinkomen;
- eerlijke politiek bedrijft;
- vecht voor vrede;
- ongelijkheid ontmaskert.

Kortom, een partij die het vrolijk en vasthoudend (en een tikkeltje uitdagend) opneemt tegen de verzuring. De verzuring van het milieu, de verzuring van de samenleving, de verzuring van de politiek.

Een partij die jouw steun daarbij nodig heeft. Jong, oudere jongere, middelbaar, ouder, of gewoon bejaard.

De hoogste tijd voor Vrolijk Links.

Kom op.

JE KUNT ER WAT AAN DOEN. VUL IN DIE BON.

Ja, ik word lid van de PPR.

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Handtekening:

Als je jonger bent dan 27 jaar kun je als lid van de PPR gratis lid worden van de PPR-jongeren.

Ja, ik word lid van de PPR-jongeren.

Mijn geboortedatum is:

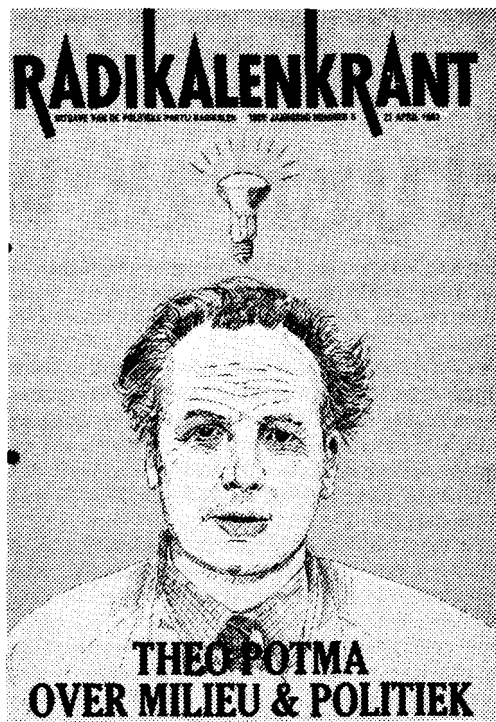
Bon opsturen naar: PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4,
1017 TN Amsterdam,
020 - 24 75 70.

RADIKALEN KRANT 1968 - 1988

Het allereerste nummer van de Radikalenkrant mag dan verdwenen zijn, toch zijn er nog genoeg exemplaren over om te constateren dat de PPR eigenlijk best een aardig huisblaadje heeft. Kritischer en onafhankelijker dan de andere partijbladen. En ze heeft een aantal eindredacteuren gehad dat behoorlijk goed terecht is gekomen: Kees Waagmeester, Hans Verstraaten en Bram van Ojik. Een duik in de geschiedenis van de Radikalenkrant en een gissing naar de reden voor de onafhankelijkheid van dit blad.

en treedt Lou Hoefnagels af als hoofdredakteur. Deze gebeurtenis is belangrijk voor de latere journalistieke ontwikkelingen bij de Radikalenkrant. Tot dan toe bekleedde een bestuurslid de functie van hoofdredakteur. Zowel deze procedure als de titel hoofdredakteur worden afgeschaft. Een onafhankelijke eindredakteur komt ervoor in de plaats. Hoefnagels licht één en ander toe in een afscheidartikel:

Wanneer Waagmeester in 1977 stopt als eindredakteur verschijnt het blad twee keer per maand en ziet het eruit als een professioneel magazine. Walter van Opzeeland, oud-redakteur van De Tijd, neemt vervolgens tot 1981 de honneurs waar. Hij verving het nauwelijks door je strot te krijgen woord PPR door PPR-Aktiekant. Dan volgt vanaf 1981 een periode vol vuurwerk wanneer een jonge voormalige JOVD'er eindredakteur wordt: Hans Verstraaten. Wellicht worden met het noemen van zijn naam weer wat trauma's opgerakeld. Wanneer hij afscheid neemt schrijft hij zijn PPR-memoires neer in Radikale Notities. Het redactionele beleid van het inmiddels

THEO POTMA
OVER MILIEU & POLITIEK

gebracht." Een aanval op een bepaald persoon schuwde de huidige stafredakteur van de Nieuwe Revu evenmin. Verstraaten noemde Roel van Duyn eens een jezus-liefhebber en vrijetijds-metafysikus. In 1984 treedt Bram van Ojik aan als eindredakteur. Met hem neemt de inhoudelijke kritiek toe. Een voorbeeld daarvan is zijn commentaar op de bijdrage van Ria Beckers aan de algemene beschouwingen van 1986. Hij schrijft: „Zo was er in de eerste termijn een onnodig mistige passage van Ria Beckers over het financieringsstekort.” En: „Pas als de voorstellen van de PPR beter onderbouwd zijn, kunnen PPR-alternatieven een serieuze rol gaan spelen in een parlementair debat.” Ook Bas de Gaay Fortman diende ooit als schietschijf voor Bram van Ojik. Dit naar aanleiding van Bas' opmerking dat de PPR beter opgeheven kon worden als ze geen vijf zetels in de Eerste Kamer zou krijgen. Van Ojik reageerde met: „Een slechtere campagne start was nauwelijks mogelijk geweest; De campagneleiding zal landelijk en in de provincies alle zeilen bij moeten zetten om De Gaay Fortman in de teugels te houden.” Toen van Ojik partijvoorzitter werd, speelde Jan Dirx een paar maanden voor ad-interim opperhoofd. Die mogen ook zeker niet vergeten worden. Lees het verhaal over de kerngroepvergadering waar Wim de Boer en Janneke van der Plaats 'gedesavoueerde' werden er nog maar eens op na. Vanaf deze krant hebben we voor het eerst een vrouwelijke baas: Malou van Hintum. Of zij de trend van kritische berichtgeving zal voortzetten valt nog te bezien. De in haar sollicitatiebrief pleiteerde 'gedurfde stellingnames' zien er in ieder geval gunstig uit.

Hap-snap

De Radikalenkrant heeft een veel gedurfter stijl dan alle andere partijbladen. Waarom is dat zo? Een boze brieven schrijver gaf dat, waarschijnlijk onbewust, eens aardig aan. Hij schreef naar aanleiding van een verhaal van Hans Verstraaten: „Wij vrezen dat dergelijke hap-snap journalistiek niet terug kan worden gebracht tot één persoon. Het is vanuit een partijkultuur en dat is pas erg zorgwekkend.” Zorgwekkend of niet, het komt aardig overeen met wat Bram van Ojik me een keer vertelde. Hij schreef de onafhankelijkheid van de krant toe aan de niet-dogmatische traditie van de PPR. Hierdoor kan de Radikalenkrant volgens Van Ojik als vooruitgeschoven post binnen die partijcultuur functioneren. Een redaktiestatuut garandeert de onafhankelijkheid van de redactie. De Radikalenkrant is één van de twee partijbladen in Nederland die over zo'n statuut beschikt. (De ander is, wat verrassend, het SGP-blad 'de Banier'.) In dat statuut staat onder meer: „De krant wordt door een zelfstandige redactie geredigeerd volgens de journalistieke beginselen van onafhankelijkheid in de berichtgeving en analyse.” Verderop wat toevoegingen die vertellen dat één en ander wel in overeenstemming met de PPR-lijn moet zijn. De boze brieven geven aan dat niet iedereen blij is met de vaak kritische berichtgeving van de Radikalenkrant. Bram van Ojik zei daar eens over: „De partij is een stuk minder interessant wanneer er geen ruimte is voor interne kritiek en onafhankelijke berichtgeving. De Radikalenkrant in z'n huidige vorm draagt bij aan het dynamische karakter van de partij.”

MARC BROERE

Mocht iemand het allereerste nummer van de Radikalenkrant in huis hebben, dan wordt hij of zij vriendelijk verzocht dit naar het partijburo op te sturen. In de stoffige archieven van de Radikalenkrant, die in het rommelige onderste gedeelte van het partijburo zijn opgeslagen, is dit allereerste nummer nergens meer te vinden. Dat is jammer. Tim van Ruiten, manager van het buro, kijkt verbaasd als hij dit hoort. Volgens hem moet er wel degelijk een eerste nummer zijn. Toch vertelt hij daarna dat het Parool ook nooit een eerste nummer gehad heeft. De voormalige verzetskrant probeerde de Duitse bezetter te misleiden door nummer twee op de openingsuitgave te zetten. Zou er wellicht ook geen eerste nummer van van de Radikalenkrant bestaan en wilde de PPR de andere politieke partijen zand in de ogen strooien?

We moeten het dus met nummer twee doen. Dat kostte vijftig cent in de losse verkoop. Een echte krant kon je het bepaald niet noemen. Vier pagina's propaganda op krantenformaat. Het openingsartikel begon met de niet bijster nieuwsgierig makende kop 'Elk mens meer ruimte om mens te zijn.' Een oproep voor een nieuwe naam is in het vierde nummer te vinden. Die naam is er een maand later al: PPRadikalenkrant. Erg veel is er dus niet veranderd. PPRadikalen staat met zwarte letters dwars door de dikke letters van het woord krant heen. Vanaf dat nummer verschijnt de krant maandelijks en zal ze aan alle PPR-leden worden toegezonden. Niet-leden kunnen zich voor een tientje abonneren.

Sigaren

Zo kabbelt het een aantal jaren voort. In maart 1973 veranderen de naam en het formaat. De krant gaat PPRAK heten. En wordt ze ook wat scherper van toon? De kop 'Een veel te vol kongres' lijkt daar de eerste kleine aanwijzing voor te zijn. Enkele maanden later gaat Kees Waagmeester, tegenwoordig hoofdredakteur van Onze Wereld, deel uitmaken van de redactie. Of het toeval is dat ongeveer datzelfde moment een bekend sigarenmerk in de krant gaat adverteren, is niet bekend. Een nummer later is Waagmeester al eindredakteur

„Een blad als PPRAK hinkt eigenlijk op twee gedachten. Het is spreekbuis van de partij en het dient de leden te informeren over wat er in de partij gebeurt en - eventueel onderhuids - leeft.” En: „Ik realiseer me best dat de PPR, om deze regering te helpen overeind te blijven, wel eens water in de wijn moet doen wanneer de partners zich op bepaalde punten minder radikaal willen opstellen dan wij wenselijk achten. Maar ik vraag me wel eens af of we ons niet vaak iets te gemakkelijk aanpassen en bij compromissen neerleggen. Als echt onafhankelijk hoofdredakteur zou je zo'n twijfel onmiddellijk ventileren in de aktiekrant. Als bestuurslid laat je de overweging dat zo'n artikel de partij ook wel een schade zou doen wat zwaarder wegen.”

weer tot Radikalenkrant omgedoopte partijorgaan zag er volgens Verstraaten bij zijn komst als volgt uit: „Het ging goed met de partij ook al ging het slecht. Een produkt gevuld met juichkreten.” Verstraaten kon zich in zo'n beleid niet echt vinden. In Notities schrijft hij: „Ik meende niet verplicht te zijn aan deze fanmail en bijdrage te leveren. Het verkopen van zure en afstandelijke berichtgeving moest ook kunnen. Dan nam je de leden tenminste serieus.” Konkreet vertaald: „Diverse PPR-kongressen beschreef ik vervolgens als verspilling van tijd, geld en energie. Een campagne idem dito. Indirect deed ik m'n best een heel partijbestuur als onbekwaam af te schilderen, hetgeen tot een gesprek met de voorzitter leidde hetgeen de kwalifikatie bevestigde - een bewkame voorzitter zet zo'n eindredakteur terstond op straat.”

Jezus-liefhebber

De kongresverslagen van Verstraaten zijn prachtig. Vooral de wijze waarop hij de sfeer tijdens zo'n kongres belicht. Een voorbeeld: „De rest van de kongresdag heeft het kabbelende en rustieke karakter van een Zwitsers bergmeer, alleen nog kabbelender en rustieker. Op die manier gaat zo'n kongres een beetje op de jaarlijkse reünie van de Nationale Radikale Gezelligheidsvereniging lijken.” Nog een voorbeeld: „Op een vorig kongres konden mensen die een plaats in het partijbestuur wensten achter het kathedraal gaan staan om de zaal mee te delen of ze verstandig, ervaren of homo waren. Op dit kongres wordt het groepje kandidaten met luide stem geboden naar het podium te komen, waar ze even mogen staan te staan, en dan hup wegwezen. Het idee dat kongresgangers een beeld moeten krijgen van het partijbestuur wordt zo wel erg letterlijk in de praktijk

'IK SCHROK ME EEN ROLBEROERTE TOEN IK WETHOUDER BLEEK TE WORDEN'

Een huis waar de kranten hoog opgestapeld liggen in de entree. Binnen een grote houten tafel en een piano waaraan twee kandelaars bevestigd zijn. Walsen van Chopin.

Cox Merkelijn glimlacht als ze hoort bekend te staan als de 'ontruimende' wethouder. Sinds 1982 zwaait ze de scepter op Volkshuisvesting, Stadsvernieuwing en Sociale Zaken in Wageningen. De kontakten met de kraakbeweging zijn wisselend. Een steen door de ruit 's avonds laat, richting PPR-hersenen, was een dieptepunt.

„De afgelopen vijf, zes jaar heb ik behoorlijk grote panden ontruimd. Niet altijd met genoeg. Een pand weigerde de burgemeester te ontruimen, maar de spekulant had een ontruimingsbevel gekregen. Een ander pand, hier op de hoek, moest plaats maken voor sociale woningbouw. Daarvoor is een kort geding tegen de krakers gevoerd met anonieme dagvaarding. Werd niet zo erg gewaardeerd. Maar niet anoniem dagvaarden zou tot gevolg hebben dat ze gewoon bleven zitten. En dat scheelde 47 woningen. Die nieuwbouw staat er nu al.

„De verhouding met de kraakbeweging is dan ook tweeslachtig. Er zijn mensen die heel kwaad op ons zijn, maar er is ook een vleugel die denkt 'we moeten bij hen zijn'. Toch gaat het meestal wel goed. Krakers doen weleens een beroep op mij om te bemiddelen. Dat kan best weer omslaan na de ontruiming van de barakken binnenkort.”

Bliksemkarrière

Merkelijn, net veertig jaar geworden, is sinds 1974 actief in de PPR. En nu toch alweer zes jaar wethouder. Een bliksemkarrière. „Het ging allemaal heel gemakkelijk, het kwam me eigenlijk aanwaaien. Die wethouderspost, daar zat ik helemaal niet om te springen. Maar ze hadden me tot lijsttrekker gebombardeerd - dat stond goed he, een vrouw bovenaan. Dus na twee jaar raadslidmaatschap werd ik ineens wethouder. Het eerste jaar vond ik verschrikkelijk moeilijk. Als raadslid deed ik alleen wat ik interessant vond, met de rest bemoeide ik me niet. Maar nu werd ik met allerlei verschillende aspecten geconfronteerd: managersproblemen, een vrij behoudend ambtenarenapparaat, een spanningsveld binnen BenW. En ook spanningen naar de andere kleine linkse partijen toe, met name naar de PSP. De PSP is van oudsher meer revolutionair, wil vooral misstanden aan de kaak stellen. Terwijl de PPR dat besturen van nature meer in zich heeft, dat ook duidelijk als doel heeft.

„Ik ben de enige vrouw in de fractie. In het College zit er nog één. Hoe dat nou komt, weet ik eigenlijk niet. Op ledenvergaderingen komen ook al weinig vrouwen. Kan best toevallig zijn. Hoewel aan het einde van de jaren zeventig wel veel vrouwen actief waren. Misschien is het toch het politieke kultuurje van zo'n fractie. Het beeld naar buiten zou weleens niet zo aantrekkelijk kunnen zijn. En er is ook te weinig aan getrokken vanuit de partij, die moet nieuwe mensen de kans geven om iets zinvol te

Merkelijn: „Wethouder zijn is best leuk, maar niet voor 60 uur per week”

„In 1982 werd ik lijsttrekker voor een gekombineerde lijst met PSP en CPN. We kregen vier zetels, wat een meerderheid voor PvdA, D'66 en ons erbij opleverde. De PvdA ging onderhandelen met het CDA over de vorming van een College. Ik twijfelde er niet aan dat het CDA door de bocht zou gaan. Schrok me dus een rolberoerte toen bleek dat ik een wethouderspost kreeg.”

doen. De mensen moeten sowieso over de streep getrokken worden, mensen binnen ons soort partijen hebben niet zo'n hoge ambities. Ze kijken niet positief tegen carrière-maken aan. Ik ook niet trouwens. Het gaat erom dat je werk leuk is. Als je echt

invloed wilt hebben, moet je niet voor de PPR kiezen.”

Deeltijd

Merkelijn vindt het best leuk om wethouder te zijn, maar liever niet full-time. In haar eerste wethoudersperiode bleek een werkweek van 60 uur heel normaal te zijn. Daar wilde Merkelijn niet aan. „In 1986 heb ik geest in deeltijd te kunnen werken. Dat schijnt officieel niet te kunnen, want Wageningen mag niet meer dan vier wethouders hebben. Dus moest er ontheffing aangevraagd worden. Voor mij was het een test-case, want de overheid vindt immers dat deeltijdarbeid overal moet kunnen. Maar de PvdA wilde niet meewerken. Zij stelde voor een wethoudersassistent in dienst te nemen, die een deel van de portefeuille over zou nemen. Principieel was ik het daar niet mee eens, maar uiteindelijk heb ik toch maar toegegeven.

En nu bestaat de Stichting Politieke Assistentie J.J. Merkelijn met 1 bestuurslid, ik, en 1 werknemer, Jan-Kees Wiemer. Een gedeelte van mijn salaris gaat naar de Stichting. Jan-Kees heeft een werkweek van 25 uur, ik heb er nu een beetje van 35-40 uur. Nou is het dus goed te doen. In de weekeinden is het rustiger en in principe heb ik elke vrijdag vrij. Jan-Kees heeft een fors deel van mijn taken overgenomen, maar ik houd de eindverantwoordelijkheid. Dat klopt er eigenlijk niet aan. Maar gelukkig hebben we geen inhoudelijke problemen.”

Merkelijn is niet van plan tot het einde der tijden wethouder te blijven. „Na 1990 ga ik wat anders doen. Ik overweeg rechten te gaan studeren. De woonruimtetwet, de bijstandswet en alle procedures daaromheen vind ik interessant. Dat zeg ik nou, misschien ga ik toch wel wat anders doen. Of gewoon niets. Een poosje geleden leek het me leuk ergens burgemeester te zijn, maar van dat idee ben ik maar weer afgestapt. In elk geval doe ik dit werk niet nog een periode. In 1990 zit ik al tien jaar in de gemeenteraad, dat is te lang. Je gaat vastroesten, hebt de neiging arrogant te worden. Daardoor worden andere mensen afgeremd om iets te gaan doen. Bovendien krijg je in mijn positie echt overal begrip voor, dat is ook niet altijd even handig.” Merkelijn gelooft niet dat er in de toekomst plaats is voor een aantal kleine linkse partijen. „Ik zou liever zien dat de kleine linkse partijen zich bij elkaar aansluiten. Dat biedt nog perspectief en is ook mijn motivatie om actief te blijven. Maar ik heb geen

flauw idee of dat ook lukt.” Al te vrolijk nieuwe stijl hoeft dat niet te zijn voor de Wageningse wethouder. „Het mag voor mij wel vrolijk zijn, als het maar links blijft. Dat Vrolijk Links heeft me wel geïrriteerd. De partij komt op die manier niet serieus naar buiten. Te luchthartig, te oppervlakkig. Die kreet is zo'n publiekstrekker. Maar ik ben tegen loodzware vergaderingen, daar niet van. Humor en vrolijkheid mogen best een onderdeel uitmaken van de politiek, maar ze moeten niet overheersen in het beeld naar buiten toe. Dan ben je te gemakkelijk een doelwit voor spotterijen.”

MALOU VAN HINTUM

VAN OJK 20

Al vrij snel na onze kennismaking proefde een bekend PPR-senator me de nieren: Ben je van voor of na de 7 zetels van 1972? Ik moest het antwoord schuldig blijven, maar begreep de vraag. Het verschil bleek zeer belangrijk. Het heeft zich in talloze situaties later gemanifesteerd. Aan de ene kant de strijders van het eerste uur. Zij die mijlen ver hun nek uitstaken om voor progressieve christenen een nieuw tehuis te maken. De meesten van hen zijn later overigens niet slecht terecht gekomen. Aan de andere kant de linkse politiekverdoolden van dat moment. Zij zagen in die partij met 7 zetels en regeringsmacht een goed alternatief voor de PvdA. En daar hadden ze gelijk in. Wanneer ik lid werd, weet ik niet. Wel herinner ik me het wat brallerige verkiezingsfeest in een lokatie van een wat ballerige Amsterdamse studentenvereniging. Er heerste grote vrolijkheid. Bas ging op de schouders en de wereld leek veranderbaar in een richting die de aanwezigen als prettig voorkwam. Het werd erg laat, die avond in de Leidsedwardsstraat. Vijftien jaar later viert de 20-jarige PPR haar feest in Zutphen. Van de 7 zetels zijn er nog twee over, de doorbraak naar de progressieve christenen is niet doorgegaan en over de veranderbaarheid van de wereld in onze richting wordt op zijn best gezegd genuanceerd gedacht. Toch zit de stemming er op voorhand goed in. De PPR herstelt zich, krabbelt uit het dal omhoog.

Er komen nieuwe leden bij (een nettowinst van meer dan 100 sinds januari), de Tweede Kamerfractie is niet uit de kranten weg te branden en de omvorming tot eigentijdse service-organisatie krijgt steeds beter zijn beslag. Nu de zetels nog. In Utrecht zijn we op een vroege ochtend in juni de campagne begonnen voor een ander kabinet. Vrolijk Links tegen de verzuring in de politiek. Opvallend veel passanten bleven bij ons stil staan. Niet zelden ontmoeten we enige instemming. De bij het zomeroffensief behorende ledenwerkrant vond gretig aftrek. Verandering van kabinet lijkt velen niet zo'n slecht idee. Met de PvdA erin zal die verandering betrekkelijk bescheiden zijn. Misschien dan toch maar eens op de PPR stemmen, zo zag je mensen denken. Voor het zover is, moet het zomeroffensief zich overal in het land tot ver in de herfst uitstrekken. De tijd is er rijp voor. De derde generatie PPR-leden staat voor de deur. We hoeven ze alleen nog maar binnen te vragen. Dat moeten jullie doen. En, voor ik het vergeet: bestel nog gauw wat kaarten voor het feest in Zutphen.

LEN MUNNIK

ONDERHANDELINGEN VOOR EUROPA IN KRITIEKE FASE

PPR ONTEVREDEN OVER GPA-LIJST

Nadat de kerngroep van de PPR in twee rondes een kandidatenlijst voor de Europese verkiezingen had samengesteld, konden de onderhandelingen met PSP en CPN echt beginnen. Daartoe werd een GPA-kandidatenkommissie in het leven geroepen, met voor de PPR daarin voorzitter Bram van Ojik. Onlangs rapporteerde die commissie. Uit het verslag wordt duidelijk dat er twee serieuze kandidaten zijn voor het lijsttrekkerschap: PPR-lid Herman Verbeek en CPN-lid Nel van Dijk. Zij komen in aanmerking omdat het 'twee kandidaten met parlementaire ervaring' zijn. De derde ervaren parlementariër, Bram van der Lek van de PSP, is niet meer herkiesbaar. De commissie kon echter geen keuze maken tussen Verbeek en Van Dijk. „Afzonderlijke leden van de commissie hadden/hadden heldere argumenten om voor de een of de ander te kiezen. Voor de commissie als kollektief was er geen gemeenschappelijke, doorslaggevende overweging die tot een keuze van lijsttrekker leidde.” De commissie meldt dan ook dat zij daarom kiest voor een *top team*. Zo'n team vindt de commissie ook passender voor het GPA. Het team zou moeten bestaan uit Van Dijk, Verbeek, John Hontelez (de nummer één van de PSP) en een ongebonden kandidaat. Er wordt veel belang gehecht aan een hoge plaats voor een niet-partij-gebonden kandidaat, want dat 'zou een geweldige bijdrage zijn aan de nagestreefde beeldvorming.' En die bedoelde beeldvorming houdt in, dat vermeden moet worden dat het GPA gezien wordt als een verkiezingsgelegenheidscoalitie. Integendeel, het GPA 'moet duidelijk meer dan een optelsom van de aangesloten partijen worden.'

Rotatie

De kandidatenkommissie heeft zich ook gebogen over de bezetting van de zetels bij verschillende uitslagen. Als er twee zetels behaald worden, wordt voorgesteld Verbeek voor de volle periode parlementslid te laten zijn. Van Dijk en Hontelez roteren dan halverwege. Als er slechts één zetel gehaald wordt zal er een rotatie zijn tussen Van Dijk en Verbeek. Vanwege de continuïteit zal in beide gevallen eerst Van Dijk het pluche gaan bezetten. Logischerwijze rolt uit dit voorstel de volgende lijstvolgorde: 1. Nel van Dijk, 2. Herman Verbeek, 3. John Hontelez.

Het is nu aan het Groen Progressief Overleg (het algemeen bestuur van het GPA) te beslissen wat er met deze aanbevelingen van de kandidatenkommissie

„We zijn ervan overtuigd dat het GPA er ook weer komt,” schreef het partijbestuur van de PPR op 16 augustus aan de partners in de onderhandelingen. Echter, die onderhandelingen tussen PPR, PSP en CPN over deelname aan de Europese verkiezingen van juni 1989 verkeren in een kritische fase. Zowel over de naam waaronder deelgenomen zal worden, als over de vraag wie lijsttrekker moet worden zijn er duidelijke verschillen van mening tussen de partijen. Maar optimisme overheerst nog.

FOTO: ANGELO GOEDENONDT
Van Dijk: kopstuk van een saai compromissenkonstruktie

gaat gebeuren. Worden ze overgenomen, dan zullen ze onderdeel uitmaken van het pakket dat ter besluitvorming wordt aangeboden aan de drie participerende partijen. De PPR zal op haar kongres van 10 december 1988 ja of nee mogen zeggen.

Een onderdeel van dat pakket zal ook zijn de naam van het samenwerkingsverband. Argeleze partijgenoten die denken dat het voor de hand ligt de naam Groen Progressief Akkoord, die langzamerhand ingeburgerd lijkt te raken, gewoon te handhaven, hebben geen rekening gehouden met de eigen logika van oud-linkse symboliek. In een twaalf pagina's dikke notitie legde het partijbestuur van de PSP de wens op tafel dat in de naam van het samenwerkingsverband het woord links *wel* en het woord groen *niet* zou moeten voorkomen. De PPR-vertegenwoordigers hadden heel wat minder woorden nodig om duidelijk te maken dat die wens, wat hun betreft, onvervulbaar is.

Saai

Het partijbestuur van de PPR is zeer ongelukkig over de gang van zaken rondom lijstnaam en lijsttrekkerschap. „We maken ons ernstig zorgen over de kwaliteit van het uiteindelijke onderhandelingsresultaat: een saai compromissenkonstruktie zonder weerklank bij de deelnemende partijen en zonder werkracht bij het electoraat.” Het partijbestuur roept de partners op het GPA daadwerkelijk te gebruiken als platform voor politieke vernieuwing. Dat zou, volgens het partijbestuur, ondermeer moeten inhouden dat: „Het verzet tegen de huidige naam GROEN PROGRESSIEF AKKOORD wordt omgezet in positieve actie die leidt tot een aanbeveling aan lokale en regionale samenwerkingsverbanden om deze naam over te nemen.” Verder plaatst het partijbestuur de nodige vraagtekens bij het voorgestelde kollektief lijsttrekkerschap. „Voldoet een kollektief lijsttrekkerschap wel aan de eisen die een eigentijdse campagne stelt?”

Over een paar weken zullen we het weten. Duidelijk is in ieder geval wel dat het partijbestuur geen verstrekkende konsequenties zal verbinden aan mogelijk afhoudende reacties van PSP of CPN. Want de brief eindigt met: „We willen ook realistisch zijn: als de tijd nog niet rijp is voor een GPA-nieuwe stijl, moeten we ons daarbij neerleggen. In dat geval rest ons niet anders dan opnieuw genoegen te nemen met een gelegenheidscoalitie.”

JAN DIRX

Door de afwezigheid van de grootste Westduitse regeringspartij - en van andere Westerse regeringsvertegenwoordigers - kwam het achter de imposante spiegelramen van de Oosduitse Volkskamer drie dagen lang nauwelijks tot een debat. Vrijwel alle sprekers toonden zich bijzonder positief over de betekenis van kernwapenvrije zones voor de ontspanning tussen Oost en West.

Hoewel de konferentiedeelnemers uit alle delen van de wereld kwamen, ging de meeste aandacht uit naar de plannen om een 300 kilometer brede korridor in Centraal-Europa vrij te maken van kernkoppen en wapensystemen die nucleaire munitie kunnen overbrengen. Op initiatief van de 'Onafhankelijke commissie voor ontwapenings- en veiligheidsvraagstukken' (de Palme-kommissie) hebben de regeringspartijen van de DDR en Tjechoslowakije samen met de SDP twee jaar geleden een concreet voorstel voor zo'n korridor opgesteld.

Illusie

In de toespraak waarmee Honnecker de conferentie opende, maakte hij duidelijk dat zijn regering met dergelijke initiatieven een steentje bijdraagt aan de inrichting van Gorbatsjovs gemeenschappelijke Europese huis. „Ons doel is gelijke veiligheid voor alle staten te verzekeren. We denken dat de weg die daartoe leidt die van ontwapening is, te beginnen met de meest gevaarlijke offensieve wapens, met als resultaat een wederzijdse structurele ongeschiktheid om de aanval te openen.”

Het Oostduitse staatshoofd meent dat een kernwapenvrije zone in het grensgebied tussen NAVO en Warschaupact een cruciale volgende stap zou kunnen betekenen in het proces van nucleaire ontwapening. Bovendien vermindert ze de militaire konfrontatie in Europa, verdiept ze het wederzijds vertrouwen en vermindert ze het risico van een verassingsaanval.

DDR BEPLEIT KERNWAPENVRIJE ZONE

Vlak voor de zomervakantie vond in de hoofdstad van de DDR op initiatief van de secretaris-generaal van de regerende Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (SED) een internationale conferentie over kernwapenvrije zones plaats. Vertegenwoordigers van regeringen, politieke partijen, kerken, vredesbewegingen, kunstenaars en allerlei maatschappelijke organisaties uit 111 landen namen aan de conferentie deel. Alles bij elkaar waren er meer dan 1000 mensen naar Oost-Berlijn getrokken om de bijeenkomst bij te wonen. Onder hen ook twee vertegenwoordigers van de PPR: Janneke van der Plaat en Tim Verhoef.

Uwe Ronneburger, vice-fraktievoorzitter van de FDP in de Bondsdag, toonde zich niet erg onder de indruk van Honnecker's argumenten. Hij wees, geheel in lijn met het standpunt van zijn regering, regionale kernwapenvrije zones van de hand. De nucleaire dreiging is niet afhankelijk van de stationering van nucleaire wapens in een bepaald gebied, maar essentieel is of ze op het gebied in kwestie zijn gericht. Het alleen uit elkaar trekken van nucleaire arsenalen vergroot de stabiliteit daarom niet. Het geeft slechts een illusie van veiligheid, onder andere omdat moderne wapensystemen binnen het tijdsbestek van enkele uren over

grote afstanden verplaatst kunnen worden, aldus Ronneburger.

Het plichtmatige applaus dat de FDP'er met deze uiteenzetting oogste, stak schril af bij de ovationele bijval die de sociaal-democratische partijbestuurder Egon Bahr ten deel viel. Bahr is mede-opsteller van zowel het Palme-rapport als van het initiatief van SPD en SED. Volgens hem is het idee van een kernwapenvrije korridor in Centraal-Europa méér dan alleen een vertrouwenwekkende maatregel: „Tactische nucleaire drachtwapens en kortdrecht-raketten zijn zo ver naar voren opgesteld dat, mocht

er een konflikt uitbreken, zij óf onmiddellijk moeten worden ingezet óf als verloren moeten worden beschouwd - use them or lose them. Onder bepaalde omstandigheden zou de nucleaire drempel binnen enkele uren overschreden worden. Niemand weet of dit het begin van het einde van de mensheid zou betekenen of dat de ramp tot Europa of Duitsland beperkt zou kunnen worden. Het Westen heeft daarom net zoveel belang als het Oosten bij het verminderen van het risico van 'early use'. Dat kan door de wapens aan beide zijden terug te trekken en een kernwapenvrije zone in te stellen. In geval van crisis kan het winnen van tijd het winnen van alles betekenen.”

Vredesgroepen DDR

In de marge van de massabijeenkomst sloot de PPR zich aan bij de lange rij van deelnemers die meende dat de invoering van zulke zones (en hoe breder, hoe beter) een waardevolle stap kan betekenen op weg naar een veiliger Europa.

Overigens was het onafhankelijke vredesgroepen uit de DDR niet toegestaan aan de conferentie deel te nemen of zelfs maar een ontmoeting met vertegenwoordigers van de Grünen te hebben. Ondanks dat is het de verdienste van de Oostduitse regering dat zij wereldwijd de aandacht heeft gevestigd op een idee dat een belangrijke impuls kan geven aan het proces van ontwapening en versterking van de ontspanning. Zeker voor politieke partijen uit het hart van Europa ligt een mooie taak ervoor te zorgen dat deze internationale konferentie inderdaad die uitstraling krijgt die de organisatoren en de meeste deelnemers zo plechtig verklaarden ervan te verwachten. Dat betekent: de handen uit de mouwen voor een ontwapenend Europa.

TIM VERHOEF

1983

„Voor een fractie die niet licht geneigd is tegen een begroting te stemmen blijft er altijd een element van opportuniteit in het argument: maar nu loopt het de spuigaten uit." Aan het woord was Bas de Gaay Fortman bij de behandeling van de Onderwijsbegroting.

OVER DE DILEMMA'S VAN LINKS STEMGEDRAG TEGENSTEMMEN

Hoe moet een PPR-fractie stemmen als een begroting onaanvaardbaar is? De Tweede Kamerfractie besloot kritiek te leveren, maar niet tegen te stemmen. En was daarmee de enige kleine linkse fractie die zich van tegenstemmen onthield. Sterker nog: zelfs D'66 stemde tegen de Onderwijsbegroting. De Eerste Kamerfractie bracht wél een tegenstem uit. Fractie, leden en partijbestuur kwamen er niet uit. De ambivalentie van een konstruktief denkende PPR.

FOTO: MICHEL WUNBERG

ting in de Eerste Kamer op dinsdag 12 april 1983. Zijn keuze was duidelijk: hij kon zijn goedkeuring niet geven aan een begroting met dergelijke destructieve gevolgen voor het onderwijs. Opvallend was dat de PPR-senator zich op deze wijze distantieerde van het stemgedrag van de Tweede Kamerfractie. Die had gemeend vóór te moeten stemmen. Dat had in de partij al heel wat stof doen opwaaien.

Absurd

In 1983 was de bezuinigingskoorts van de toen nog verse Lubbers-ploeg flink gescogen. Met name minister Deetman van Onderwijs wist van wanten. Zijn beleid werd het voornaamste mikpunt van het maatschappelijk protest tegen de bezuinigingen. Zeer veel

mensen werden door deze maatregelen heel direkt gekonfronteerd met de gevolgen van de no-nonsense politiek van Lubbers en de zijnen. Natuurlijk was de PPR-fractie zeer kritisch over de door Deetman gewenste bezuinigingen. „De PPR-fractie wijst - evenals de onderwijsbonden - de bezuinigingsmaatregelen fel af en vraagt om andere en betere plannen”, aldus Peter Lankhorst tijdens de behandeling van de begroting in de Tweede Kamer. „De kabinetsplannen kunnen gemakkelijk leiden tot aantasting van de kwaliteit van het onderwijs. Ze leiden in elk geval tot nog grotere werkloosheid binnen het onderwijs en tegelijkertijd tot overbelasting van meer onderwijskrachten.”

Een absurde situatie noemde Peter dit in zijn betoog.

In het debat legde hij grote nadruk op een eerlijke verdeling van werk. Door arbeidstijdverkorting, deeltijdbanen, inkomenshervorming en het gebruik maken van wachtgelduitkeringen was volgens de fractie een samenhangend werkgelegenheidsbeleid mogelijk. De Kamer verwierp een motie waarin de regering opdracht kreeg deze maatregelen uit te werken. Toch leidde de fundamentele kritiek van de PPR-fractie op Deetmans beleid niet tot 2 stemmen tegen de begroting.

Nu is tegen een begroting stemmen in het parlementaire gebruik een grote uitzondering. Als een meerderheid van de Kamer tegen een begroting stemt, heeft dat tot gevolg dat de gehele geldstroom geblokkeerd wordt en er een tijd lang niets nieuws meer gedaan kan worden. Dat zou het tegengestelde te weeg brengen van wat de PPR wilde: meer in plaats van minder geld voor onderwijs. Oppositiepartijen gebruiken eerder andere middelen om hun afkeer van het beleid kenbaar te maken dan dat zij zich tegen de begroting als zodanig keren.

Indien de PPR tegen de onderwijsbegroting had gestemd, zou dat volgens Lankhorst verregaande consequenties hebben gehad voor het stemgedrag bij andere begrotingen. Hij meende dat net als bij onderwijs de bezuinigingen bij andere departementen te verdedigen waren. Tegen veel begrotingen stemmen was niet de gewoonte van de fractie. De enige begroting waar de PPR al jarenlang tegenstemde was die van defensie. Daar lag de zaak zo duidelijk dat vóórstemmen onmogelijk was geworden. Dat beleid kon de PPR-fractie op geen enkele manier voor haar verantwoording nemen. Het harde 'neen' tegen delen van die begroting kon vertaald worden in positieve alternatieve tegenvoorstellen. Voor onderwijs waren dergelijke tegenvoorstellen nog in de maak.

Het vervelende was volgens Lankhorst dat door het negatieve stemgedrag van D'66 en EVP de verwachtingen ten aanzien van de PPR anders waren geworden. De fractie was met name verbaasd over D'66. Deze partij was namelijk door haar deelname aan het rompkabinet Van Agt III verantwoordelijk geweest voor de oorspronkelijk ingediende begroting.

Het vóórstemmen van de PPR als enige kleine linkse fractie was nu wel erg opgefallen. Dat kwam tot uiting in de ingezonden brievenrubriek in de Radikalenkrant. Onbegrijpelijk vond PPR-lid Jo Frissen uit Eibergen de keuze van de fractie. In de onderwijsbegroting kwam volgens hem het typische VVD-beleid dat onomwonden kiest voor alle weldaden van het kapitalistisch systeem bij uitstek tot uiting; een systeem dat in grote delen van de wereld roof en moordt en in onze contreien manipuleert en liegt alsof het gedrukt staat. Hij hoopte dat het bij deze éné vergissing zou blijven want hij wist niet hoe hij het de kiezer uit moest leggen.

Getuigenispolitiek

Sonja van Dongen gaf namens de PPR-vrouwen in een brief in dezelfde Radikalenkrant uiting aan hun teleurstelling. „Wanneer je bezuinigingsmaatregelen fel afwijst tijdens een begrotingsbehandeling, wordt het een zwakke vorm van getuigenis afleggen als je later dan alsnog voor zo'n begroting stemt.”

Dat de fractie met de negatieve reactie uit de partij in haar maag zat, blijkt uit de notulen van de vergadering van 22 maart. Daarin valt te lezen dat het vóór of tegenstemmen de vorige vergadering zorgvuldiger afgewogen had moeten worden. De fractie was wel enigszins verbaasd over de reacties uit de partij. Vóór de begrotingsbehandeling was er niemand geweest die de suggestie had gedaan om tegen te stemmen. In het partijbestuur kwam de zaak op 5 april aan de orde. Daar waren de meningen duidelijk verdeeld. Men was het erover eens dat het voor een deel een publicitair probleem was: het is heel moeilijk uit te leggen waarom je voor een begroting stemt als partijen als D'66 en EVP tegenstemmen. Het partijbestuur was teleurgesteld dat de fractie er automatisch van uitgegaan was dat niet tegen de onderwijsbegroting gestemd kon worden, hoewel er gezien de onvrede over het beleid van Deetman wel aanleiding voor een discussie was. Het bestuur sprak daarom ook de wens uit tot een meer algemene discussie over richtlijnen bij stemmingen over begrotingen en wetsvoorstellen.

Een op het voorjaarskongres door het actiecentrum West-Friesland ingediende motie die het stemgedrag van de fractie onaanvaardbaar noemde en daar afkeuring over uitsprak, werd door het bestuur vanwege de geladen termen van een negatief preadvies verworpen. Het kongres verworpen de motie.

Of de Eerste Kamerfractie om tactische redenen tegen de begroting stemde is onbekend. Het verschillende stemgedrag van beide fracties illustreert wel de ambivalentie van een partij als de PPR. Aan de ene kant is zij bereid konstruktief mee te denken met de beleidsmakers, aan de andere kant dwingt het destructieve beleid van het kabinet af en toe tot een getuigenispolitiek waarbij het NEE als protest overblijft.

HANS VAN EGDOM

'WE MOETEN WEER INVENTIEF WORDEN'

Vanaf 1975 is Jacques Tonnaer burgemeester van Sittard, een oude provinciestad in Zuid-Limburg onder de rook van het chemische concern DSM. Daarvoor heeft hij, als man van het eerste uur, een belangrijke rol gespeeld binnen de jonge partij van de radikalen. Tonnaer blikt kort terug en komt met enkele suggesties voor de partij die als twintigjarige nog steeds een fragiele jongeling genoemd kan worden.

Vóór het interview bezoeken we het dak van het vijf verdiepingen tellende stadhuis. Ondanks een lichte mate van hoogtevrees beschrijft Tonnaer met zichtbaar plezier en gepaste trots het stedelijk panorama dat zich aan onze voeten ontvouwt. De aimabele toon en de gemakkelijke stijl van praten zijn ook kenmerkend voor ons gesprek even later in zijn werkkamer. Een kamer met comfortabele fauteuils en schilderijen van plaatselijke kunstenaars aan de muur.

Verontrust

„Berghuis, de voormalige voorzitter van de ARP, heeft de term 'radikalen' gelanceerd. Hij stelde dat we als christenen weer terug moesten naar de radicaliteit van het evangelie, dat we de opdracht van solidariteit weer serieus moesten gaan nemen. De grote konfessionele partijen bleken na het verbreken van de langdurige samenwerking met de PvdA in de jaren vijftig steeds meer naar rechts uit te wijken. Door de toenemende samenwerking tussen de konfessionele partijen verdween het uitzicht op een vooruitstrevende politiek. Reden voor verontruste partijleden, die onder de noemer van christen-radikalen regelmatig bijeen kwamen, te besluiten op te stappen. Ik was als kaderlid van de KVP (waarvoor ik Statenlid in Limburg ben geweest) één van die verontruste partijleden.” Aldus Jacques Tonnaer over de periode rond de oprichting van de PPR. De huidige burgemeester van Sittard is de eerste zeven, acht jaar als bestuurder en vertegenwoordiger van de PPR bijzonder actief geweest. In 1969 werd hij lid van de Eerste Kamer. Is tweemaal als PPR-kandidaat in de Provinciale Staten van Limburg gekozen en was jarenlang lid van het landelijk partijbestuur, waarvan één jaar als voorzitter. Over het voorzitterschap begin jaren zeventig: „Het was een volstrekt slopende functie. Een functie die onder normale omstandigheden veeleisend is, maar in een pioniertijd, waarin alles nog op poten gezet moet worden, dubbel zo zwaar.” Geen wonder dat Tonnaer er na een jaar mee ophield. Ook omdat hij deze

functie combineerde met het lidmaatschap van de Eerste Kamer en de Provinciale Staten. Een combinatie van functies die noodzakelijk was vanwege het tekort aan kader in de begintijd.

Zootje ongeregeld

De problemen van de jonge partij spitsten zich volgens Tonnaer niet toe op de inhoud van het programma, maar op organisatorische groeistuipen: „Een nieuwe partij is per definitie een zootje ongeregeld. Als prototype van een bestuurder werd ik gekonfronteerd met een organisatorische chaos. Autoritaire besluitvorming was destijds volstrekt verboden. Inspraak was heilig. Zo was in het begin ieder lid op een kongres stemgerechtigd. Omslachtig en tijdrovend. Dat betekende dat als hoofdstuk vijf in de avondzitting behandeld werd, bijna iedereen vertrokken was behalve de groep die wijzigingen voorstelde. Die kreeg dus haar zin. De volgende dag stond bijna iedereen zich behoorlijk achter de oren te krabben. Dat soort toestanden waren binnen de partij jarenlang aan de orde van de dag!” „Een ander groot probleem was, dat de partij niet met de regeringsverantwoordelijkheid kon omgaan. Onze bewindslieden in het kabinet-Den Uyl werden door de eigen achterban onheuser behandeld dan door de buitenwacht. Ik heb me vaak verbaasd over de wijze waarop ze geattaqueerd werden. De Tweede Kamerfractie moest het op een gegeven moment ook ontgelden, terwijl ze hun partij in de Kamer goed meebiezen. De meeste partijleden wilden in hun hart oppositie voeren. De gebondenheid aan een regeerakkoord werd als een last ervaren. De toets van het dragen van regeringsverantwoordelijkheid hebben we dan ook niet kunnen doorstaan. Volgens mij was dat de hoofdoorzaak voor de dramatische teruggang bij de daarop volgende verkiezingen.” Tonnaer vindt het heel goed als de PPR een periode van regeringsverantwoordelijkheid afwisselt met oppositie voeren. „Maar door te verklaren dat je niet met het CDA in een regering wilt zitten, zeg je dat je

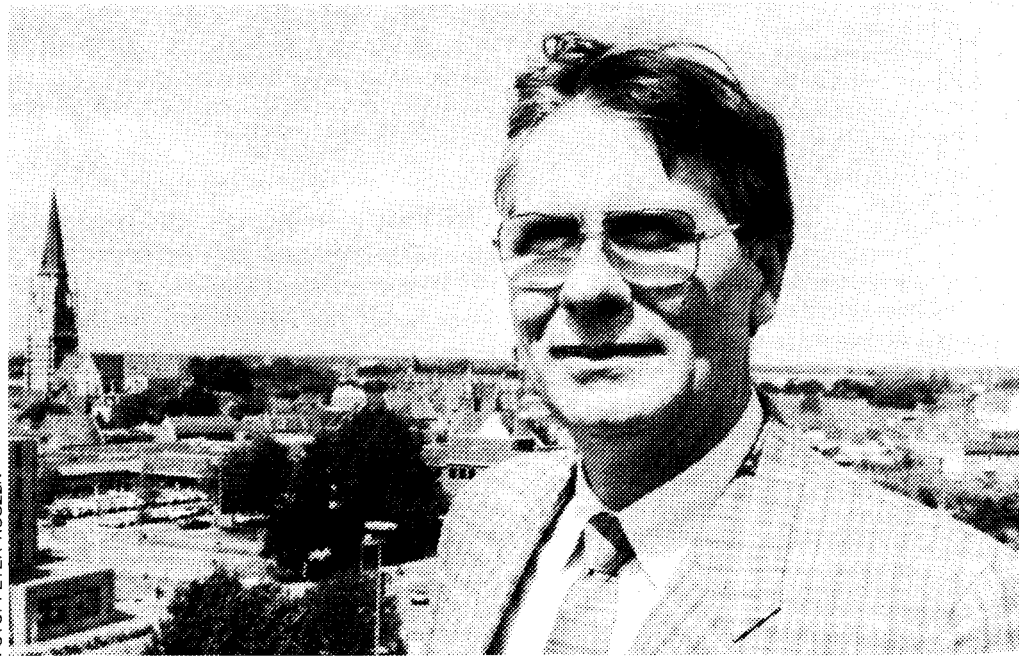

FOTO: PETER ROOZEN

Tonnaer: „De toets van het dragen van regeringsverantwoordelijkheid heeft de PPR niet doorstaan”

niet wilt regeren. De PvdA heeft het er niet veel beter afgebracht. Door het onderste uit de kan te willen halen heeft ze sindsdien geen of nauwelijks een stem in het kapittel gehad. Het is maar waar je voor kiest.”

Gezond verstand

Wanneer Tonnaer de PPR uit de beginperiode vergelijkt met die van nu, komen zijn zuidelijke vriendelijkheid en relativiseringsvermogen helemaal tot hun recht: „Vrolijk links, die term vind ik niet zo meeslepend. Vanuit een ontspannen mentaliteit politieke bedrijven slaat bij mij eerder aan. We kunnen wat vandaag gebeurt vreselijk vinden en bepalend voor wat in lengte van dagen zal plaatsvinden. Maar morgen begint een nieuwe dag. De beginfase waarin men van van alles en nog wat een zaak van levensbelang maakte is gelukkig voorbij. Je moet een aantal uitgangspunten hebben, een richting waarin je wilt gaan. Verder een beetje ontspannen de mogelijkheden aangrijpen die zich voordoen om deze op een voor het publiek verteerbare wijze te presenteren.”

De burgemeester ziet na de dramatische terugval in 1977 nog wel degelijk bestaansredenen voor de PPR: „Voor een kleine partij is kwaliteit belangrijk. Ze moet een geloofwaardige gewetensfunctie vervullen voor de grote partijen en proberen een voorhoede-functie in denken en doen waar te maken. In de beginperiode trokken we aansprekende ideeën zo uit de la. Die inventiviteit moet herleven. Een goed voorbeeld daarvan is het idee van het basisinkomen. Plotseling zien verschillende mensen in dat dit PPR-idee zo gek nog niet is, tot aan de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid toe! Voor dergelijke ideeën moet alles aan gezond politiek verstand gemobiliseerd worden. Het grote probleem is echter de mate waarin dergelijke ideeën gehonoreerd worden. Dat is afhankelijk van het politieke klimaat. De vernieuwingsgolf van begin jaren zeventig is voorbij. We moeten hopen op een nieuwe. Of die zich binnenkort zal manifesteren en in welke gedaante, daarover kan ik helaas geen zinnig woord zeggen.”

JAN HUISMAN

BRIEVEN

SNOEPRISJE LANKHORST

Toen ik las dat een groep kamerleden per F27 naar Hamburg was gevlogen om daar 'onze jongens' te zien, schrok ik me rot dat ook 'onze' Peter Lankhorst aan zulke onzin meedeed.

Ik heb hier tegen twee bezwaren. Peter was daar voor zijn eigen plezier en maakt zo misbruik van de extra mogelijkheden die hij als kamerlid heeft. De elite heeft het weer voor mekaar terwijl de rest van Nederland vecht om een kaartje.

Ten tweede vind ik het slecht om met een NAVO-vliegtuig te vliegen. Het lijkt zo alsof die doodsmachines onschuldige vervoermiddelen zijn. Als PPR vind ik dat we het militarisme moeten afbreken en niet moeten vergeïlijken door snoeprijzen met F27's.

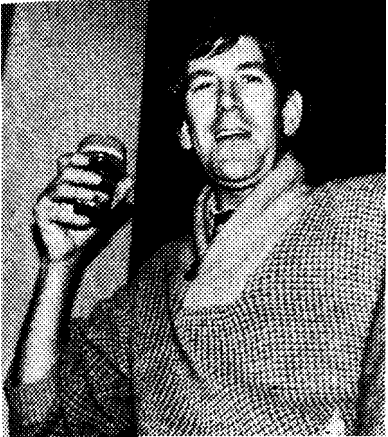

FOTO: MICHEL WIJNBERGH

Lankhorst: Vrolijk olé-plezier in Hamburg

Dat die dingen toch moeten vliegen kan een VVD'er, CDA'er of PvdA'er als argument gebruiken. Maar als je van de PPR bent, die zich tegen de NAVO keert, kun je dat niet maken. Zo moet je ook als anti-apartheidsaktivist niet op uitnodiging van Botha gratis op vakantie gaan in Zuid-Afrika. Of wel soms? Konkreet stel ik Peter Lankhorst dan ook voor om uit eigen zak de kosten van een normaal retourtje Hamburg over te maken op giro 2627582 van de Vereniging Dienstweigerars in Amsterdam, zodat zijn NAVO-akseptatie weer enigszins gecompenseerd wordt. PPR is Vrolijk Links. Van voetbal word je vrolijk maar van F27's word ik dus heel erg droevig.

Geert Bergsma
Delft

Dat kost Peter dan fl. 658,- (doorde-weeks KLM-tarief).

NAVELSTAARDERS

Omdat ik heel vaak kan instemmen met de akties van mevrouw Beckers in de Tweede Kamer heb ik mij enige tijd geleden opgegeven als lid van de PPR met het doel ook de partij zelf beter te leren kennen. De inhoud van de Radikalenkrant is voor mij echter een grote teleurstelling, zo zelfs dat ik mij afvraag of ik wel lid zal blijven. De breedsprakerige verhaaltjes komen mij voor als het ronddraaien in het eigen vertrouwde kringetje. Ik doe maar heel weinig kennis op over datgene waar de partij nu eigenlijk voor staat. Ook ontgaat mij geheel het verband tussen politiek, sokken en jasjes.

Tevens krijg ik de indruk dat er erg gemakkelijk met geld wordt omgegaan en dit terwijl zo velen uit de Derde Wereld een beroep op ons doen. Ik wil de zaak nog even aanzien voordat ik mijn besluit betreffende het lidmaatschap neem.

W. Smit
Ermelo

PEPTALK

Net lid worden en ik val met mijn neus in de boter. Als nieuwkomer krijg je een pretpakket vol interessant leesvoer. Daaruit blijkt dat de PPR zojuist (?) een nieuwe levensfase is binnengestapt. De boze, kritische puber is een vrolijk, uitdagend ventje geworden. Enkelens twijfelen nog: moet de Weltschmerz, de onbedorven puber met zijn minachting voor de prozaïsche wereld nu wel verwisseld worden voor de expansieve volwassene die de wereld in wil om zich te ontplooien en zijn krachten in te zetten bij risicovolle ondernemingen? De vrolijkheid zal zichzelf voorbij lopen!

Maar vermoedelijk vergaat het een organisatie niet veel anders dan een mens. Wanneer de puber besluit toch maar geen zelfmoord te plegen, kiest hij daarmee voor het leven en komt onherroepelijk het moment waarop de energie zich naar buiten richt, de wereld tegemoet. De PPR heeft kennelijk gekozen, maar dient haar laatbloeijs

te koesteren, zoals de mens het kind in zich niet kwijt wil raken. Ten slotte verandert alleen de levensfase - vorm en functie - de mens (het partijprogramma) blijft dezelfde.

Deze nieuwkomer is voor groei en ontwikkeling, voor vrolijk links. Voor geloof in de potentie van de mens deze aardbol nog heel wat eeuwen te bevolken. Kritisch links heeft lang genoeg het stoplicht op rood gezet. Daarmee zijn dan ook belangrijke mankementen in onze maatschappij gesignaleerd. Maar vanuit deze rode invalshoek is het nu óók tijd geworden diezelfde maatschappij verder te brengen door het stoplicht op groen te laten springen. Op weg naar een wereld met zuurstof en idealen voor iedereen. Als dat de PPR is van de komende jaren, ben ik van de partij.

M. van Offenbeek

INHOUDSLOZE SHOW

Mag het alsjeblijft afgelopen zijn met het van alles moeten in de partij? Het ergste is dat je tegenwoordig 'vrolijk' moet wezen. Anders heb je de eisen des tijds niet goed verstaan en ben je een achtergebleven ouwetje, waarnaar meewarig wordt gekeken. Moet ik nu op medelijden gaan spelen en zeggen: maar die ouwetjes zijn wel de mensen waardoor de partij nog bestaat, die ook toen het 'niet zo goed' meer ging in de besturen bleven zitten en het noodzakelijke werk deden? Moet ik nu vertellen hoe weinig ik me nog thuisvoel in die nieuwe sfeer, waaraan zo weinig echt is? En dat ik me buitenspel gezet voel omdat over vroeger zo minachtend wordt gedaan? Ik kan me uitstekend voorstellen, dat je ideeën veranderen. Maar ik heb er geen behoefte aan te doen alsof vroeger niet goed was en ik vind ook niet dat we maar blij moeten zijn dat we daar vanaf zijn.

Ik denk dat het belangrijk is - wil er een gevoel van saamhogigheid kunnen ontstaan tussen nieuw en oud - dat de geschiedenis van de partij met respect bekeken wordt. Misschien als mijn

gevoel van irritatie verdwenen is, dat ik dan de voordelen kan zien van de grote show die nu wordt opgevoerd. (Vroeger hadden we als vanzelf veel plezier onder elkaar, nu moet een show worden gemaakt, het gaat niet meer vanzelf). Want dat je humor gebruikt als wapen om jezelf te handhaven in de strijd, is niet alleen zeer akseptabel maar ook effectief. Dat je jezelf profileert als politieke partij op een politiek volstrekt inhoudsloos begrip, dat je als radicale partij zo de nadruk legt op het loof en de wortel wegmoffelt, dat je als programpartij je toevlucht neemt tot de sfeer als doel in plaats van als middel en bijprodukt, dat je als een tiener in identiteitskrisis een façade opbouwt in plaats van je sterke punten te gebruiken, uit te bouwen en jezelf te blijven: ik kan me niet goed voorstellen, dat dat op den duur werkt.

Verschuren heeft vast gelijk: over 20 jaar weten we van gekkigheid niet hoe we van dat oubollige vrolijke image moeten afkomen en slaan we door naar één of ander nieuw marketing-koncept. Gooi maar in mijn pet. Ik zal mijn (PPR-achtige) ideeën op mijn eigen manier blijven brengen, als ik me daar lekker bij voel in geitenwollen sokken en sandalen. Ik hoop, dat de toonaangevers zich daar niet voor zullen schamen. Ik zal proberen me ook niet voor hen te schamen. Terwille van de inhoud.

Christa Glasbergen
Rotterdam

HAAGSE HOMO'S

De Radikalenkrant van 13 juni j.l. maakt melding van een internationaal homomonument in Den Haag. Hebben we al niet een homomonument met internationale uitstraling? Het monument, op 5 september 1987 in Amsterdam in gebruik genomen, werd een gedenkplaats voor homoseksuelen die werden omgebracht in de Tweede Wereldoorlog. Een aandachtspunt in de stad met de grootste homopopulatie van Nederland. In het bestuur van de stichting Homomonument was ook de PPR vertegenwoordigd naast de vrou-

wen en mannen die het COC, Groep 7152, Sjalhomo, VVD, PvdA, CDA, PSP en CPN vertegenwoordigden.

Tijdens de jaren van voorbereiding maar ook na de in gebruikneming kwamen vele blijken van waardering uit binnen- en buitenland. Het homomonument leeft. En dat wil Den Haag nog eens dunnetjes overdoen? Kunnen de financiële middelen niet worden benut voor bijvoorbeeld een schaalmodel van het homomonument in Madurodam? En wat dacht u van een goed voorlichtingspakket over flickers en potten voor jonge Hagenesen en Medelanders? Pas als deze zaken in ons land geregeld zijn moeten we eens gaan denken aan een lokaal monument voor de gevallen homoseksuele mijnwerker te Heerlen en een roze kei in Amersfoort.

Menne Vellinga
Amsterdam

Internationaal Homomonument Den Haag

Door Uw steun komt het internationale lesbies/homomonument er!

GIRO 4475979

Stichtingsregister K.v.K.-Den Haag
S154938

VIOLEN

Van de drieduizend films en serie-afleveringen die Nederland jaarlijks op 'v' uitzendt, zijn er veertig waarin homoseksualiteit een (kleine) rol speelt, tegen drieduizend waarin heteroseksuele romantiek een (hoofd)thema is. Van die veertig zijn er veertig die homoseksuele liefde, passie, romantiek tonen (of meestal helemaal niet tonen, slechts noemen) binnen een problematische kontekst.

Dit is een systematische verdraaiing van de feiten.

Waar blijven onze violen? Het wordt tijd voor een proces wegens belediging en misleiding tegen de VARA, de TROS, VERONICA, de NOS, de AVRO, de KRO, de IKON en de VPRO.

Jan Berends
Groningen

Spreekvaardigheid

In de politiek komt het spreken in het openbaar heel vaak voor. Op vergaderingen, konferenties, in de gemeenteraad. Velen van ons hebben wel eens een spreekbeurt gehouden. „Hoe ging het”, vroeg je na afloop. Je hoorde dat het goed ging. En toch zullen sommigen dat gevoel van ongenoegen kennen: het had beter gekund.

Die vrouwen, die hun spreekvaardigheid willen vergroten, bieden we een cursus aan. Het programma zal onder andere de volgende onderdelen bevatten:

- opbouw van een speech,
- voordracht (houding, stem, omgang met mikrofoon),
- improvisatie.

Deze cursus zal in drie verschillende regio's georganiseerd worden. De eerste

vindt in Utrecht plaats, duurt vijf avonden en begint eind oktober. De plaats van de andere twee cursussen is afhankelijk van de aanmeldingen.

Kosten: f 30,-. Als dit bedrag een probleem vormt kan een regeling getroffen worden.

Telefonische opgave en meer informatie bij Ella Bartowska, emancipatiewerkster PPR, 020-247570 (behalve op woensdag).

Vredeswacht Volkel. In de Vredesweek van 18 tot 25 september zullen in Volkel stille tochten gelopen worden vanaf de kerk aldaar naar de poort van de vliegbasis (2 kilometer). Vertrek om 11.30 uur. Te bereiken met bus 21 vanaf Nijmegen en Eindhoven. Mensen die willen meelopen, kunnen contact opnemen met Jeanne, tel. 04132-73370, die het rooster maakt.

Reünie.PPR-Enschede organiseert een reünie van mede-oprichters, raadsleden, wethouders en bestuursleden van het eerste PPR-uur in Glanerbrug. Tijd: weekend van 12/13 november, 19/20 november of 26/27 november aanstaande. Aanmeldingen tot 1 september 1988 bij: Cecile Morselt-de Ruijter, tel. 053 - 61 20 92.

Waar een kleine partij groot in kan zijn! De komercie heeft kennelijk een alarmerend vertrouwen in de kwaliteiten van

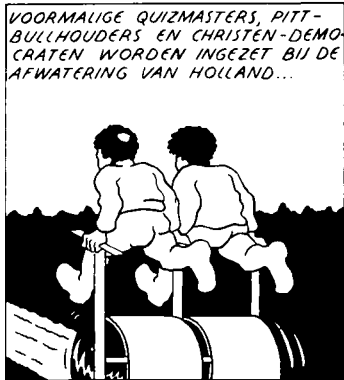
de PPR. Met dank aan Frans van Doesum uit Gaanderen. Wij houden ons aanbevelen voor meer van dit soort vondsten.

Chili Manifestatie

Op zondag 11 september 1988 wordt de staatsgreep in Chili van 11 september 1973 herdacht met een landelijke manifestatie in Amsterdam. Het voorlopige programma is:

13.00 uur: vertrek demonstratie vanaf de dokwerker, Jonas Daniel Meijerplein
14.00 uur: manifestatie in Paradiso bij het Leidseplein met Nederlandse en Chileense sprekers en muziek. Tegelijkertijd informatiemarkt, toneel, een politiek-kultureel café, kinderprogramma en video in een tent naast Paradiso en het er tegenover gelegen Barlaeus gymnasium. En een kultureel programma in De Balie.

Bovendien:
10.30 uur: kerkdienst gewijd aan Chili, geleid door Huub Oosterhuis, Mozes en Aäronkerk, Waterloooplein
11.30 uur: Start Chili solidariteitsloop van 10 kilometer, start en finish bij Paradiso. Organisatie: Chili Komitee Nederland in samenwerking met Chileense organisaties in Nederland en een groot aantal Nederlandse politieke en maatschappelijke organisaties.

GERUZIE RONDOM EEN AKTIELEUS

1981
1982
1983

'IK BEN KERNWAPENVRIJ'

De campagneleider vond het een mooie, filosofische uitspraak die uitnodigt tot discussie. Het partijbestuur zag haar imago van wereldvreemde hemelbestormer bevestigd en opteede voor het meer realistische 'ik kies kernwapenvrij'. Kortom: er lag weer eens een aanleiding op tafel om, getrouw volgens de traditie van klein links, elkaar in scherpslijperij af te troeven.

gekomen dat de aktie niet meer terug te draaien was zonder grote gevolgen. De voorzitter stelde daarom het partijbestuur voor het verzet tegen de aktie te staken. Tijdens de evaluatie van de campagne moest één en ander nog maar eens goed besproken worden. In die evaluatie stond de afbakening van de bevoegdheden van partijbestuur en kampegnekommissie cen-

Voor een politieke partij is de kampegnetijd belangrijk om aan de weg te timmeren met de ideeën die door de jaren heen ontwikkeld zijn. Een kampegnekommissie heeft dan ook een grote verantwoordelijkheid en wordt door het partijbestuur meestal heel goed in de gaten gehouden.

In 1983 was de klus die deze kommissie moest klaren extra zwaar. Het kabinet Van Agt-Den Uyl was gevallen en binnen enkele maanden zouden er nieuwe verkiezingen zijn. De in grote haast ingestelde kommissie had ook nog eens het nadeel dat het grootste deel van de voorbereidingstijd in de zomermaanden viel, waardoor veel menskracht in het buitenland verbleef.

Hemelbestormers

Kampagneleider Herman Verbeek en zijn medewerker Hans Nobel kregen de opdracht een aantal kampegne-activiteiten te organiseren. Eén van die activiteiten was de dag tegen de kernbepapening. De laatste zaterdag voor de verkiezingen zouden PPR-leden onder het motto 'Ik ben kernwapenvrij' de straat op gaan om kaarten en buttons met deze tekst te verkopen. Zo zou de kiezer zeer nadrukkelijk gevraagd worden zich persoonlijk tegen de kernwapens uit te spreken. 'In ons hoofd, in ons hart, in ons huis is geen plaats voor kernwapendenken. Daarom: 'Ik ben kernwapenvrij'', stond in de brief aan de aktiecentra te lezen.

Nu was niet iedereen gelukkig met de geplande aktie. Er rezen met name in het partijbestuur nogal wat bezwaren tegen de leuke 'Ik ben kernwapenvrij'. Dat was toch wel weer wat al te hemelfietserig. Het beeld dat veel kiezers van de PPR hadden als een partij waarbinnen zeer idealistische en vreemde ideeën bestonden werd erdoor versterkt. Zonder uitgebreide uitleg zou de leuke absoluut niet wervend zijn. Herman Verbeek vond het juist belangrijk dat de leuke bij de kiezers vragen zou oproepen. De tekst was ietwat filosofisch, zelfs existentieel. Volgens hem zou ze aanleiding geven tot discussie.

Het Dagelijks Bestuur van 3 augustus besprak deze geplande aktie. Men had bezwaren tegen de tekst en maakte die kenbaar aan de kampegneleider. Deze legde de kritiek voorlopig naast zich neer. Een week later stak het volledige partijbestuur de koppen bij elkaar. Net als het DB was men zeer ontevreden over de leus. Maar liefst 8 alternatieven werden tijdens de vergadering naar voren gebracht. Uiteindelijk werd 'Ik kies kernwapenvrij' gekozen als leuke waarmee de aktie door mocht gaan.

De kampegneleider, die niet bij deze vergadering aanwezig was, liet de voorbereidingen voor de aktie met de afgekeurde leuke voorlopig gewoon doorgaan. De kommissie besprak pas op 16 augustus het besluit van het partijbestuur. Kampegnemedewerker Hans Nobel voelde zich overruled door het partijbestuur dat, zonder met de kommissie in overleg te treden, in haar vaarwater ging zitten. Herman Verbeek deelde mee dat hij zich na dit formele 'nee' van het partijbestuur over zijn positie als kampegneleider zou beraden.

Op 18 augustus traden de bestuursleden Rouke Broersma, Bert Willemsen, Janneke van der Plaats en Marijke Knipscheer in overleg met Herman Verbeek over de ontstane situatie. Toen bleek dat het al niet meer mogelijk was de leuke 'ik ben kernwapenvrij' te vervangen door die van het partijbestuur. De redaktie van de Radikalenkrant had de aktie al aangekondigd in de krant die de daaropvolgende dag zou verschijnen. Drie van de vier aanwezige bestuursleden meenden daarom dat de zaak nu niet meer teruggedraaid kon worden. Daarnaast beseften zij dat aflasten zou betekenen dat zowel kampegneleider als medewerker hun werkzaamheden zouden beëindigen. In dit stadium van de kampegne zou dat

FOTO: ANGELO GOEDEMONT

rampzalige gevolgen hebben. Op Bert Willemsen na, die weigerde akkoord te gaan met een besluit dat niet strookte met de bestuursuitspraak, gaf de bestuursdelegatie het groene licht voor de aktie.

Louis Vuurboom, sekretaris van het partijbestuur en lid van de kampegnekommissie, wilde de gang van zaken rond de totstandkoming van de aktie niet voor zijn verantwoording nemen. Inhoudelijk was hij het al vanaf het begin met de aktie oneens. Daarnaast vond hij de manier waarop de aktie door een aantal mensen was doorgedrukt onaanvaardbaar. Voor hem stond vast dat de kommissie onder de verantwoordelijkheid van het partijbestuur viel. Zij was er voor het ontwikkelen van ideeën; het partijbestuur diende uiteindelijk de besluiten te nemen. De kampegnekommissie had zich veel te weinig van de geluiden uit het partijbestuur aangetrokken. Vuurboom vroeg het partijbestuur hem van zijn taak te ontlasten. Het was duidelijk dat de onderlinge verhoudingen behoorlijk verslechterd waren. Voorzitter Wim de Boer nam de taak op zich om één en ander helder te krijgen en de verhoudingen te normaliseren; het werk in de kam-

pagne moest immers normaal door kunnen gaan. In zijn notitie over de gang van zaken rond de aktie stelde De Boer allereerst vast dat het partijbestuur de uiteindelijke verantwoordelijkheid had voor de kampegne. Daarentegen was de inbreng van het partijbestuur in de kommissie minimaal geweest. Het partijbestuur had nauwelijks nieuwe ideeën aangedragen. De leden van het partijbestuur die deelnamen aan de kampegnekommissie waren op vergaderingen vaker niet dan wel aanwezig geweest. Het vele werk was daardoor op de schouders van zeer weinigen komen te rusten.

Kompetentiestrijd

Het konflikt was ontstaan door een gebrek aan kommunikatie. De bezwaren van het partijbestuur tegen de bewuste aktie werden pas in een zeer laat stadium in argumenten vertaald. Mede door de al aanwezige irritatie van de kampegneleider over het partijbestuur, had Verbeek te weinig aandacht geschonken aan de bezwaren van het bestuur. Door al deze ontwikkelingen was het volgens De Boer zo ver-

traal. Hans Nobel schreef in zijn evaluatie dat volgens hem een groot deel van het partijbestuur druk bezig was geweest met de eigen positie in plaats van leiding te geven aan de partij. Daardoor kon over een aktieus een kompetentiegevecht uitbreken. Eindredakteur van de Radikalenkrant Hans Verstraaten vroeg zich af of iedereen nou persé altijd weer over competenties moest beginnen, alsof ze lid waren van The Board of Directors of Exxon.

Het partijbestuur besloot dat voortaan de afspraken over de bevoegdheden van de verschillende organen van het begin af aan duidelijker moesten zijn. Nu is inmiddels door latere kampegnes bewezen dat er in zo'n periode altijd wel iets gebeurt dat onverwacht is en niet in een door het partijbestuur vastgesteld kampegneplan is opgenomen. De opmerking in de evaluatie van het partijbestuur dat in kampegnetijd een flinke dosis inkassingsvermogen en redelijkheid mag worden geëist van de betrokkenen, is geheel op zijn plaats. Dat zou toch mogelijk moeten zijn bij 'kernwapenvrije mensen'.

HANS VAN EGDOM

Een jubileum. Twintig jaar. Tja, dat zou reden tot uitbundigheid kunnen zijn, ware het niet dat er een donkere wolk boven de mijlpaal hangt. Want uitgerekend dit moment is gekozen om onze dierbare kerngroep op te heffen.

De kerngroep. De kweekvijver van middelbaar en hoger partij kader. Een bestuursloopbaan begint bij de kerngroep. Behalve die van Frans de Man dan, daar hadden ze zelfs in zijn 'eigen' aktiecentrum nog nooit van gehoord maar hij was winnaar van een John-Denver-Look-Alike-Contest en zodoende. Thank God I'm a country boy! Over nog eens twintig jaar moeten we weer eens bestuursders kiezen en wordt ons een hele reeks kandidaten voorgeschoteld. Maar er is er eentje bij die meteen onze voorkeur heeft: een oudkerngroepafgevaardigde! Dat zie je niet veel meer tegen die tijd.

Nou denken jullie natuurlijk dat het eigenlijk doodeenvoudig was om in de PPR karriére te maken. Dat je je enkel maar in

WILHELM VERSCHUREN AFSCHEID?

de kerngroep hoefde te laten benoemen (in de meeste aktiecentra stonden ze niet zó te trappelen) en dat dan je kostje was gekocht. Als jullie dát denken hebben jullie kennelijk nog nooit een kerngroepvergadering geprobeerd bij te wonen. Ik ben er 'ns één keer geweest. Jarenlange therapie heeft me er weer een beetje bovenop geholpen en ik durf er nu weer zachtjes over te spreken. Mijn God, daar was een stel gesjeesde gemeenteraadsle-

den parlementje aan het spelen. Een hele berg papier was de geachte afgevaardigden tevoren opgestuurd zodat men thuis reeds de hoofd- van de bijzaken had kunnen scheiden. Dat was op zich wel gemakkelijk want nu kon men zich tot de bijzaken beperken, af en toe aangevuld met een proceduredebatje of een ordevoorstel. En maar braaf elke keer 'Mijnheer de Voorzitter!' roepen anders werd het niet in de handelingetjes opgenomen.

De enige keer dat er met stemverheffing werd gesproken was toen een nietsvermoedende nieuwelings een sigaar had opgestoken. Ik heb steeds wijder geuwend de middagpauze nog gehaald. Het nachtleven van Gasselternijveen is beslissend bruisender dan dát. Na deze vuurdoop heb ik een PPR-karriére maar uit mijn hoofd gezet en mij toegelegd op het figuurzagen. Veel opwindender!

Maar ja, de kerngroep is niet meer. Op de valreep hebben ze nog even vlug twee leden een vertrouwensvotum meegegeven. Had ik ook best willen hebben; te laat en dus ben ik maar met een Reis- en Kredietbrief van de ANWB op vakantie gegaan. Na het zomerreces wordt het allemaal Nieuw en krijgen we een partijraad. Maar wanneer de afdelingen uit gewoonte of omdat het om mensen gaat die oude kerngroepen weer in de partijraad kiezen had de hele operatie net zo goed achterwege kunnen blijven.

RADIKALEN KRANT

UITGAVE PPR, 26 SEPTEMBER 1988, NUMMER 10

HET KABINET MISBRUIKT DE KONINGIN

PARTIJBESTUUR VRAAGT AFTREDEN DE KONING

„De Troonrede staat bol van tevredenheid. Het gaat goed met Nederland. De economie groeit weer, het financieringstekort vermindert volgens plan, de inkomsten vallen 11 miljard mee, grote operaties staan op de rails. Met modern uitgeruste bedrijven en een goed opgeleide beroepsbevolking liggen we goed in de race naar Europa 1992. Het karwei is geklaard. De markt doet verder het werk. Het kabinet kan eigenlijk naar huis.

„Het is weer het verhaal van de winnaars. Aan de andere kant van Nederland, aan de verliezers van de welvaartsrace hebben zij geen boodschap. Het wordt tijd voor een kabinet dat het niet laat bij de jaarlijkse obligate zinnen over minderheden en handicapt en geen fabeltjes vertelt over een land dat de afgelopen jaren schoner is geworden. Een kabinet dat mens en milieu niet langer uitlevert aan economische groei. Een kabinet met visie en inspiratie.”

Zo luidde onder de kop **KABINET KAN NAAR HUIS** de eerste reaktie van de Tweede Kamerfractie van de PPR op de Troonrede en de Miljoenennota. Een reaktie die de kern van de huidige situatie in Nederland treft: Het gaat goed met alles en iedereen in Nederland, behalve met hen waarmee het slecht gaat. En die laatste, die eigenlijk centraal zouden moeten staan in de beleidsvoornemens die in de Troonrede worden verwoord, komen slechts ter sprake in een paar bijzinnen. Peter Lankhorst sneerde op de vergadering van de PPR-partijraad dan ook dat het kabinet de koningin misbruikt voor een propagandarede.

Tegenstrijdigheid

Wil de fractie het hele kabinet alvast naar huis sturen, het partijbestuur richt zijn aanval op één minister: de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het bestuur constateert dat in de visie van minister De Koning de uitgaven voor sociale zekerheid en bescherming van de minimum-inkomens steeds weer in strijd komen met de bestrijding van de werkloosheid. Daarom worden de minima 'bevroren', moeten de jonge uitkeringsgerechtigden honderden gulden per maand inleveren en ligt de hoogte van het minimumloon bij de minister steeds weer onder vuur. Deze voorstellen miskennen in ieder geval de directe samenhang tussen binnenlandse bestedingen en werkgelegenheid. Zolang het kabinetsbeleid van deze visie doortrokken is, wekt de naam van het departement van De Koning de valse verwachting op dat er van een samenhangend beleid sprake is. Het partijbestuur is dan ook van mening dat van iemand, in wiens opvatting een dergelijke tegenstrijdigheid tussen sociale zaken en werkgelegenheid bestaat, niet verwacht mag worden dat hij op beide beleidsterreinen een effectief beleid voert. En daarom wordt aan de betrokken bewindsman gevraagd ruimte te maken voor een bewindspersoon die geacht kan worden op beide beleidsterreinen tegelijk nuttig werk te doen. Voor het geval De Koning geen gehoor wil geven aan deze oproep van de PPR, wordt het kabinet gevraagd de naam van het ministerie meer in overeenstemming te brengen met het feitelijke werkterrein.

Naast deze aanval op het beleid, of liever gezegd het gebrek daaraan, van minister de Koning heeft het partijbestuur ook felle kritiek op de wijze waarop het kabinet omgaat met lastenverlichting en lastenverhuiving. Maar, aldus het partijbestuur, naast scherpe kritiek verdient het voor 1989 voorgenomen kabinetsbeleid hier en daar ook instemming. De PPR is er verheugd over dat een deel van de voor volgend jaar verwachte meevaller van 11 miljard gulden wordt gebruikt voor verlaging van de werkgeverspremies op arbeid. De PPR heeft reeds vele malen eerder bepleit de kosten van arbeid te verlagen, zonder de netto-inkomens aan te tasten. Want in een periode van hoge werkloosheid is het ronduit dwaas om het scheppen van arbeidsplaatsen zo zwaar te belasten zoals dat nu in Nederland gebeurt. Ook de verkleining van de kloof tussen bruto en netto-lonen door verlaging van de loon- en inkomstenbelasting, wordt door het partijbestuur positief gewaardeerd. Deze verkleining zal de neiging tot een vlucht in zwarte en grijze circuits verkleinen.

Afkickende ondernemers

De verwachte belastingmeevaller van ruim 11 miljard in 1989 scheidt de ruimte voor nieuw beleid, dat al jaren heel hard nodig is. Het bestuur pleit ervoor een substantieel deel van de belastingmeevaller te herinvesteren ten behoeve van werkgelegenheid, (de kwaliteit van de) dienstverlening en het milieu. Daarnaast is lastenverlichting daarbij zeer wenselijk, stelt het bestuur. Maar dan, moet deze wel gericht

FOTO: ANP

Na het gekissebis over de paspoorten staan de komende weken weer serieuze punten op de agenda van de Tweede Kamer: de Algemene Beschouwingen zijn in aantocht. Troonrede en Miljoenennota werden gepresenteerd in een sfeer van halleluja. En in die sfeer past de redenering dat de rijken nog rijker moeten worden, zodat ze meer aan liefdadigheid kunnen doen. Wordt het echter niet eens tijd liefdadigheid door echt beleid te vervangen? Wordt het niet eens tijd de creatieve geesten uit de oppositie, die als enigen echt succesvolle maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid ontwerpen, aan het roer te zetten? De PPR-fractie in de Tweede Kamer vindt in ieder geval dat het kabinet best naar huis kan. En het partijbestuur wil om te beginnen minister De Koning vervroegd laten uittreden.

gebeuren en dan moet deze meer zijn dan het uitdelen van geld ter compensatie van de WIR-afschaffing, of ter voorkoming van ongewenste koopkrachtdaling. Bijvoorbeeld, de verlaging van de vennootschapsbelasting dient geen enkel economisch doel, meent de PPR. Deze verlaging is volstrekt onnodig, als je let op de ontwikkeling van de winsten. Deze stegen de laatste tien jaar in Nederland met meer dan 40%, in de hele EG daarentegen 'slechts' met ruim 10%. Het partijbestuur noemt de verlaging van de vennootschapsbelasting niets meer dan smartegeld voor van de WIR afkikkende ondernemers. Ook op de aangekondigde BTW-verlaging van het hoge tarief van 20 naar 18,5% wordt kritiek geleverd. Afgewacht moet nog maar worden of deze verlaging werkelijk tot prijsverlaging leidt. Als dat niet het geval zal zijn, dan komen de minima weer op de min-lijn te zitten. Bovendien maakt de voorgestelde verlaging ten onrechte geen onderscheid tussen niet per sé gewenste luxe consumptie- en bijvoorbeeld arbeidsintensieve dienstverlening.

De PPR pleit ervoor dat het belastingstelsel een inkomens-politieke, een werkgelegenheids-politieke en een milieu-politieke dimensie krijgt. Dat wil zeggen dat tegenover verlaging van de arbeidskosten nieuwe heffingen op milieu-onvriendelijke en energie-verslindende productie en produkten zouden moeten staan. Een dergelijke wijze van lastenverhuiving combineert een vergroting van de werkgelegenheid met de zorg voor een beter milieu. En, zegt het partijbestuur, die lastenverhuiving zal voor de burgers zodanig moeten worden ingevuld dat de inkomensverschillen tussen de laagste en de hogere inkomensgroepen niet verder toenemen. Bij de huidige kabinetsvoorstellen worden de rijken uiteraard weer rijker. En De Koning dan? De Koning wacht op de creatieve voorstellen van de oppositie.

JAN DIRX

De Partijraad

Voor de eerste keer kwam de nieuwe partijraad bij elkaar. Naast het beleidsplan van het partijbestuur waren de GPA-onderhandelingen en Vrolijk Links onvermijdelijke agendapunten. Over censuur en paradoxen.

pagina 3

Het PPR-Feest

De jarige gaf haar partijtje op 9 en 10 september. Driehonderdvijftig feestvierders bezochten de Hanzehof in Zutphen waar gevoetbald, geschaakt, geluisterd en geredeneerd werd. Taart en muziek ontbraken niet. Een impressie.

pagina 4, 5

Paspoorten

Het nieuwe grensdokument zorgde bijna voor een kabinetskrisis. CDA-en VVD-muizen brulden. Peter Lankhorst geeft commentaar en gluurt onder de deksel van de beerput.

pagina 6

Narren

Na *Vreemd gaan in gedachten* een nieuwe PPR-publikatie. Onder het motto „radikaliteit in de jaren negentig” geven veertien partijleden hun visie op solidariteit, individualisering en de politieke toekomst. De essaybundel *Narren in domineesland*.

pagina 7

1984

Geen *Big Brother is watching you*, maar feministische ogen en oren in de PPR. Debatten over het persoonlijke in de politiek, mannenzoenen en de terugkeer naar het eigen gevoel. Maar het tekort aan vrouwen in de partij is gebleven.

pagina 8

GA EENS OPZIJ LUBBERS

NU ZIJN WIJ AAN DE BEURT
HET KAN NIET ANDERS?
HET GEBEURT AL ANDERS!

11 oktober bespreekt de Tweede Kamer het regeringsbeleid. Om zich voor te bereiden op het debat zoekt Ria Beckers mensen die niet op Den Haag wachtten, maar zelf aan de slag zijn gegaan. Mensen die hun ideeën over een 'leefbare wereld' met anderen in praktijk brengen.

Voorbeelden naar:
PPR-fractie
Binnenhof 1a
2513 AA Den Haag

Fraktienieuws

* Paspoort

En dat noemen ze dan komkommertijd! Van Eekelen weg. Van der Linden uithuilend in het Limburgse en Van den Broek aan het dreigen. De PPR-fractie vroeg zich bij monde van Peter Lankhorst af, waarom beide heren niet al in februari of april de benen hadden genomen. „De feiten en fouten, zoals die uitvoerig in het enquêterapport staan omschreven, waren voor een groot deel ook toen bekend”, aldus Lankhorst tijdens het debat over het rapport van de enquêtecommissie.

Hij stelde dat de vraag hoe volledig de Kamer ingelicht dient te worden centraal moet staan, en niet of er sprake was van misverstanden in de informatieverstrekking. Bovendien sprak hij zijn bezorgdheid uit over de indruk van de commissie, dat het paspoortproject niet als geval op zichzelf dient te worden beschouwd. „De commissie wil toch niet suggereren dat het in het gehele overheidsapparaat zo'n janboel is?”, vroeg Lankhorst zich af. Meer hierover elders in deze krant.

* Pensioenen

Een andere kwestie die in Kamer en media aanleiding gaf tot enige kommotie, was die van de NSB-pensioenen. Moet de overheid weduwen van NSB-leden hun pensioenrechten ontnemen of niet? De PPR-fractie vond van wél en nam deel aan een initiatiefgroep die in één klap het kaf van het koren wilde scheiden: pensioenrechten voor nabestaanden van landverraders en vergelijkbare ongure lieden zijn niet meer en komen ook niet meer. Wat in de toekomst niet meer mag gebeuren, moet ook voor het verleden alsnog gelden. Maar daar wilde de Kamer niet aan. Met 68 stemmen vóór en 70 tegen besloot men de NSB-weduwen ongemeoid te laten. De initiatiefgroep trok daarop haar voorstel in, omdat zij de koppeling van verleden en toekomst principieel niet wilde loslaten. Ook foutief genomen beslissingen in het verleden moeten, aldus de initiatiefgroep, hersteld worden. En dat gebeurde nu niet.(mvh)

Perestrojka in Straatsburg. Op zaterdag 1 oktober wordt in theater Desmet in Amsterdam van 10.30 uur tot 17.00 uur een conferentie gehouden over de ontspanning tussen Oost- en West-Europa. 's Morgens zullen Bram van der Lek (Groen Progressief Akkoord), Paul Scheffer (Wardi Beckmanstichting PvdA) en Wim Bartels (IKV) onder leiding van Ina Brouwer met elkaar in debat gaan over de vraag op welke manier Europese politiek kan leiden tot daadwerkelijke ontspanning tussen Oost- en West-Europa. Uit de Sovjet-Unie wordt een speciale gast verwacht. 's Middags is er een mini-Russisch filmfestival. Voor de conferentie verschijnt een discussiekaart. Graag vantevoren opgeven (kaart en conferentie zijn gratis) bij het Groen Progressief Akkoord, tel. 020 - 245515.

NOVIB-kalender. De NOVIB geeft dit jaar voor de vijftiende keer haar kalender uit. Schitterende panorama-foto's en informatieve achterkant tonen de lezer het eigen gezicht van mensen in de Derde Wereld. Iedere koper krijgt het vraag- en antwoordspel Brains gratis bij aankoop.

Daarnaast brengt de NOVIB ook een verjaardagskalender op de markt waarop aquarellen afgebeeld staan. De kalender van 1989 kost fl. 33,50 en de verjaardagskalender fl. 12,50. Beide kunnen besteld worden bij de NOVIB, tel. 020 - 421766.

Zutphen 1988

De Hanzestad twee dagen op z'n kop. Niemand durft ooit nog te zeggen dat PPR-leden geen feest kunnen vieren. Was jij er ook? Kado vergeten? Maak dit gauw goed en geef een nieuwe lid op. Dan doen we het over vijf jaar nog een keer.

Noteer mij als lid van de PPR

Naam:
Adres:
Postcode: Woonplaats:

Ik ben opgegeven door

Naam:
Adres:
Postcode: Woonplaats:

Hij/zij ontvangt graag:

- o 'Narren in domineesland'
- o „Vreemd gaan in gedachten” (auteur Bram van Ojik)

ZUID AFRIKAANS VERZET IN BEELD

In negen kleurige affiches gaat de tentoonstelling 'Zuid-Afrikaans verzet in beeld' in op het verzet en de onderdrukking in Zuid-Afrika.

U kunt de tentoonstelling bestellen door 10 gulden over te maken op gironummer: 600657, t.n.v. Komitee Zuidelijk Afrika, Amsterdam, o.v.v. Zuid-Afrika tentoonstelling.

Vrouwenkonferentie. Op zaterdag 12 november wordt de zesde Brede Vrouwenkonferentie gehouden. Thema: onze gezamenlijke toekomst. Behalve een plenaire inleiding kunnen verschillende werkgroepen bijgewoond worden, waarin economie, vrede, vrouwen en milieu centraal staan. Plaats en tijd: Scholengemeenschap 'Van der Vlist', Amerikalaan 109 in Utrecht, van 10.30 uur tot 16.15 uur. Opgave voor 1 november bij Suze Kroon, Heermoeshof 12 in Houten.

PPR-Jongeren. De PPR-Jongeren verwachten naar aanleiding van de onthutsende resultaten van het incest-onderzoek dat onlangs-aan minister De Koning is aangeboden, een ministerieel rampenplan. Ze denken aan voorlichting op scholen en t.v., betrokkenheid van werknemers en werkgevers bij dit plan en willen meer financiële ondersteuning voor meiden-groepen. Bovendien vragen ze een langetermijn onderzoek naar de oorzaken en het voorkomen van seksueel geweld.

FLIKKERS & POTTEN

De PPR-Flikkers en Potten geven een eigen blad uit: Het Vlindertje. Het verschijnt 4 à 5 maal per jaar. Het abonnementsjaar van het Vlindertje loopt per kalenderjaar.

Een abonnement kost minimaal f 11,00 per jaar. (te bestellen door overmaking op gironummer 4295824 t.n.v. PPR-Flikkers en Potten, Amsterdam, o.v.v. abonnement.)

Een los nummer kost f 2,50 (inclusief verzending).

Bon

- o ik wil meer weten over de PPR-Flikkers en Potten
- o ik wil een abonnement op het vlindertje
- o ik wil meewerken aan het vlindertje

naam:
adres:
postcode:
plaats:

PPR-publikaties

Na het recent verschijnen van 'Vreemd gaan in gedachten' en, in de PPR-Standpuntreeks, 'Een beweeglijk antwoord', is er alle reden om de PPR-publikaties, die nog te verkrijgen zijn onder de aandacht te brengen.

- In de PPR-schriftenreeks zijn nog te verkrijgen:
- o De beer is los, over automatisering (met De chip of het ei) (f 2.00)
- o Een kat in 't nauw, over energie (f 2.00)
- o Haringen in 'n ton, over bezitswoning-beheer (f 2.00)
- o Verdediging, een alternatief, over sociale verdediging (f 3.00)
- o Lastenverschuiving, over arbeid, kapitaal en milieu (f 4.00)
- o Politie, over het korps, agenten en agentes (f 5.00)
- o Basisinkomen, de best-seller uit de reeks (f 5.00)

In de PPR-Standpuntreeks zijn in de aanbieding:

- o Feminisering, de weerslag van het feminiseringskongres voorjaar 1984 (f 1.50)
- o Met 'n bezwaard geweten, over gewetenbezwaren in werksituaties (f 1.50)
- o De kwalijke kant van Nederland, kongressuïspraken over racisme, najaar 1984 (f 1.50)
- o Een beweeglijk antwoord, naar vertrouwen, stabiliteit en gedeelde veiligheid; de weerslag van het najaarskongres 1987 (f 2.50)

Naast publikaties in deze beide reeksen zijn nog te verkrijgen:

- o PPR-afvalplan, over een radikale aanpak van het huishoudelijk afval (f 2.50)
- o Vreemd gaan in gedachten, een pleidooi voor een utopische politiek van Bram van Ojik (f 15.00)
- o Narren in domineesland, artikelen over politiek en beleid in de jaren negentig. Rijp, maar vooral ook groen. (f 10.00)

Alle publikaties zijn makkelijk te bestellen. Een telefoontje of briefkaartje naar het PPR-partijbureau is voldoende: PPR-partijbureau, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam, tel. 020-247570.

De betaling hoeft pas achteraf, je krijgt een akseptgirokaart meegestuurd met je bestelling. De prijzen zijn exclusief portokosten.

Image-building

De niet-feestgangers hebben hem gemist. De feestgangers hebben hem nu ook live gezien. De verbeelding aan de macht. Fratelli Fiasco. Trouwe kijkers van de PPR-t.v.-uitzendingen kennen hem als 'het mannetje' van de PPR. Sommigen in de PPR vinden dat mannetje maar niks, hij is niet leuk. Tja, over smaak valt niet te twisten. Maar het fenomeen Fratelli werkt wel.

Sinds begin 1987 worden de PPR-uitzendingen gemaakt door videoproduktiebedrijf STUG in Arnhem en ook sinds die tijd verlevendigd door Fratelli. Tot april 1988 zijn de kijk- en waarderingscijfers bekend. De PPR haalde met 8,55% de beste gemiddelde kijkdichtheid. Dat kan toeval zijn. Maar vermenigvuldigd met de waardering is de PPR óók nummer 1. Alleen de PvdA krijgt gemiddeld een betere waardering. En in de top 8 van alle uitzendingen van politieke partijen samen komen 3 PPR-produkten voor.

Maar ach, zoveel zegt het allemaal nou ook weer niet. De laagst gewaardeerde uitzending van de PPR leverde 15 nieuwe leden op; veel meer dan we gewend zijn. PPR-t.v. is niet in de eerste plaats bedoeld voor eigen leden. Toch kan het ook voor leden geen kwaad om ook eens te kijken. De uitzendingen worden aangekondigd in de Radikalenkrant. De eerstvolgende kun je op 14 november bekijken. De radiolusteraars kunnen elke 14 dagen op dinsdag van de PPR genieten. De komende keer op 4 oktober. (gvb)

Internationale vrijwilligers. De Afrika-groep van de Stichting Internationale Werkkampen organiseert dit jaar een oriëntatiecursus voor groepen van ongeveer 8 personen, waarin wordt ingegaan op de ontwikkelingsproblematiek. De cursus is regionaal opgezet en de bijeenkomsten vinden plaats tussen november en juli. Na het volgen van die cursus bestaat de mogelijkheid deel te nemen aan een vrijwilligersproject in Afrika. Meer informatie bij het sekretariaat van SIW, tel. 030 - 317721.

Zuid-Afrika. De partijbesturen van PPR, CNP en PSP ondersteunen het pleidooi van de Nederlandse Hervormde Kerk om het luchtvaartverdrag met Zuid-Afrika op te zeggen. De KLM moet volgens hen de luchtverbinding die ze met Zuid-Afrika onderhoudt stopzetten, om de strijd tegen het apartheidregime te ondersteunen. Minister Van den Broek voelt er overigens niets voor deze kwestie op Europees niveau aan de orde te stellen.

Bezuinig door ontwapening. Dat is het motto waaronder BIVAK deelneemt aan de FNV-demonstratie van 8 oktober. Hoewel de vakbond deze demonstratie beschouwt als een manifestatie tegen de bezuinigingspolitiek van de regering-Lubbers, wil BIVAK duidelijk de link leggen tussen sociale gerechtigheid en kernontwapening. De demonstratie start om 11.00 uur vanaf de Dam in Amsterdam.

201001
PR
1988-1988
KRANT
RADIKALEN

Kolofon: De Radikalenkrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. Redactie, administratie en advertenties: Partijbureau PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam, 020 - 24 75 70. Redactie: Marc Broere, Jan Dirx, Hans van Egdom, Luuk Heijman, Malou van Hintum (eindredactie), Jan Huisman, Loes Singels. Medewerkers: Arda van den Brink, Bart de Graaff, Anneke van 't Hull. Redaktiesekretariaat: Enny Schmitz, Joke Schweitzer. Vormgeving: Joep Paulussen, m.m.v. Tim van Ruiten. Foto's: Angelo Goedmond, Fred Jansz e.a. Abonnementen: Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f30,- per jaar, giro 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

PARTIJRAAD LAAT GPA-ONDERHANDELINGEN ONGEMOEID KADER SPREEKT ZICH UIT VOOR VROLIJK LINKS

De laatste kerngroepvergadering en de eerste partijraad er achteraan. Wat nu precies het verschil is tussen het één en het ander, werd niet duidelijk. Oude wijn in nieuwe zakken. De kersverse partijraad besteedde een druiliger zaterdag aan de bespreking van het beleidsplan van het partijbestuur, de steeds voortdurende discussie over de term Vrolijk Links en de GPA-onderhandelingen. De gemoederen raakten aardig verhit.

De 24e september moest een gedenkwaardige dag zijn. Joop de Zeeuw, afgevaardigde voor Nijmegen, hield een praatje over 20 jaar kerngroep. Hij voelde zich een 'doodbidder' en gaf de kerngroep er flink van langs. De kerngroep had volgens hem een eigen identiteit gemist en was nooit het verantwoordelijke gremium geweest dat ze had moeten zijn. Die functie nam het kongres over. Ook bleek ze niet bij machte het sturingscentrum van ontwikkelingen binnen de partij te zijn, want dat hield de partij-organisatie 'fors tegen'. De Zeeuw konkludeerde dat de kerngroep niet meer of minder was geweest dan de thermometer van de partij; ging het goed met de partij, dan ging het ook goed met de voorloper van de huidige partijraad. De uitermate beperkte mogelijkheden die de kerngroep had om invloed uit te oefenen, de gebrekkige samenstelling van dit orgaan en het gemis aan creativiteit dat haar leden lieten zien, deden de zaak óók al geen goed, aldus De Zeeuw. Hij ontving ondanks deze scherpe opmerkingen een hartelijk applaus. De nieuwe partijraad kon aan het werk.

Het beleidsplan

Het was voor de eerste keer dat het partijbestuur een beleidsplan in deze vorm op tafel legde. Bram van

eens en altijd uit het vocabulaire te schrappen. Dat dit censuur zou betekenen, wilde er bij hem niet in. Rouke Broersma, verantwoordelijk voor het publiciteitsbeleid van de PPR, zette zich schrap. In navolging van Lubbers stelde hij niet 'pluche-vest' te zijn en zich dus te beraden als deze motie aangenomen werd. Geschrokken wilde een deel van de partijraad de discussie uit de weg gaan, maar Broersma voelde niet voor 'mist' in deze.

Na de schorsing hing er dan ook een geur van gespannenheid in het Amersfoortse vergaderzaaltje. Broersma zette zijn beste beentje voor en probeerde de zaal met een humorvol betoog te overtuigen van het belang dat de gewraakte term voor de PPR heeft. Baks waarschuwde zijn mede-afgevaardigden dat Broersma hen inpakte. En dat deed hij ook. Zijn presentatie maakte zonneklaar waarom Vrolijk Links goed kan zijn voor een politieke partij. Maar ook inhoudelijk had Broersma voldoende in huis om de kritiek te ontzenuwen.

„Er zijn”, aldus Broersma, „drie soorten bezwaren tegen het begrip Vrolijk links. Sommige mensen vinden het begrip ongelukkig, anderen onbehoorlijk en de derde groep vindt de term onzedelijk. Wat die

eerste groep betreft: dat is dan jammer. De tweede groep kritici wijst een andere presentatie af. Maar na de Heroverweging is echt gekozen voor een andere politieke cultuur en Vrolijk Links is daar de uitwerking van. Politiek is nou eenmaal voor 90% presentatie, in de publiciteit aanwezig zijn.

„Het derde bezwaar, dat van de onzedelijkheid, komt uit allerlei groepen in de partij naar voren. Vrolijk Links raakt aan het politieke denken. De analyses van links zijn altijd scherp en pessimistisch en daartegenover staat onze utopie: die is juist optimistisch. De term brengt die paradox tot uitdrukking: het pessimisme van de rede versus het optimisme van de wil. Daarom is Vrolijk Links een *must*, willen we overleven. De term zou a-politiek zijn. Nou, dat is juist. Daarom is het ook zo'n verrassende term. 'Links' zou wél een politiek begrip zijn. Maar is het daarom ook een veelzeggend begrip?”

Baks had het nakijken, maar vatte dat -sportief-energiek-links op. Er zijn belangrijkere zaken in de politiek, zelfs voor de PPR.

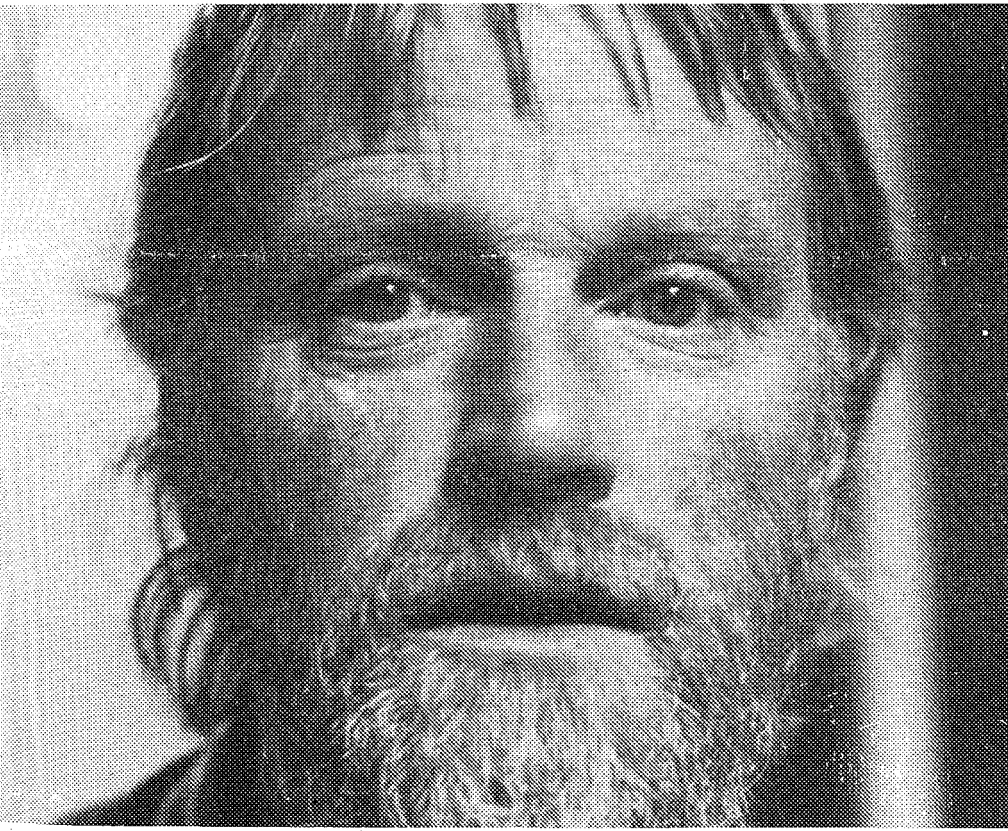
GPA

Wanneer drie kleine linkse partijen met elkaar aan het onderhandelen slaan, vraagt dat natuurlijk om problemen. Niet gesteund door bijbel, pragmatisme en een charismatisch leider, lijkt het op voorhand onmogelijk de succesvolle combinatie die ter rechterzijde het CDA opleverde, te voorzien van een linkse kopie. De GPA-onderhandelingen zijn dan ook nog in volle gang. Belangrijkste punten daarbij: wat is de lijstvolgorde en onder welke naam gaan we de verkiezingen in. Want de drie partijen presenteren

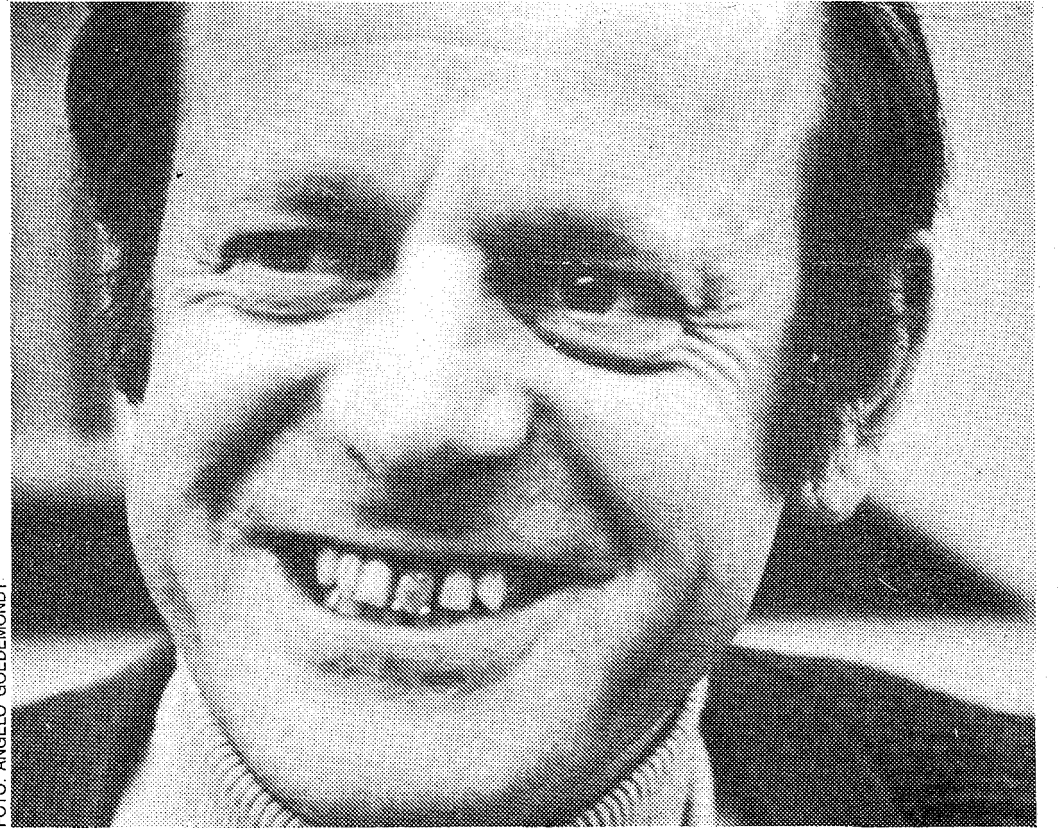
zich nu wel als Groen Progressief Akkoord op Europees nivo, maar dat wil niet zeggen dat dat zo moet blijven. De PSP is niet dol op de toevoeging 'groen' en wil 'progressief' vervangen door 'links'. De PPR wil als groene partij 'groen' natuurlijk niet weggooien. En wie komt uiteindelijk nummer 1? Reden genoeg voor de afdeling Bunnik om tijdens deze partijraad een motie in te dienen waarin het partijbestuur met klem verzocht werd de onderhandelingsdelegatie op te dragen voor Herman Verbeek de eerste plaats op de Europese Lijst te claimen. Het venijn zat in de staart. Van Ojik vond 'claimen' te sterk en deed een beroep op de partijraad de onderhandelingsruimte van de delegatie niet te klein te maken. Het gaat allemaal al moeizaam genoeg en natuurlijk maakt de PPR zich sterk voor Verbeek, stelde Van Ojik. Verder voelde hij niets voor het tweede deel van de motie, waarin gevraagd werd de naam GPA los te laten en Groen Links Akkoord als etiket van Europese samenwerking te aksepteren. Van Ojik wilde niet bij voorbaat het hoofd in de schoot leggen: „De motie komt ontijdig”. De partijraad besloot daarop de motie te verwerpen.

MALOU VAN HINTUM

De vergaderdata van de partijraad voor 1988-1989 zijn vastgesteld op 19 november, 4 maart, 3 juni, 7 of 28 oktober en 16 december. Niet meer in het akoestisch onwerkbaar en esthetisch volstrekt verwerpelijke zaaltje te Amersfoort, maar zoals de Echte Groten in de Jaarbeurs te Utrecht.

Rouke Broersma: Vrolijk Links is een must.

Herman Verbeek, dynamische leider van een Groen Links Akkoord?

BELEIDSPLAN IN HOOFDLIJNEN

Ojik (partijvoorzitter) stelde in zijn inleiding dat het plan gekenmerkt is door pragmatisme: „We hebben meer zetels nodig en daarvoor hebben we meer leden nodig.” Hij bepleitte daarom een versterking van het inhoudelijk- en publiciteitswerk van de PPR. „Het programatische gedeelte en de presentatie hangen heel nauw samen.” Toch ademt het beleidsplan volgens hem óók de sfeer van utopie die de PPR moet onderscheiden van de gedesillusioneerde PSP. „In tegenstelling tot wat modieus is, geloven we in de maakbaarheid van de samenleving.” Een pragmatisch utopisme dus, het blijft de vraag of dat geen contradictio in terminis is.

Zoals te verwachten hadden verschillende afgevaardigden toevoegingen aan prioriteitenlijstjes en sommigen vonden zelfs het taalgebruik te ingewikkeld. Wat overigens flauwekul was, *pardonnez-moi pour le mot*. Rotterdam begreep niet waarom aandacht voor conversie niet meer tot de prioriteiten van vredes- en veiligheidsbeleid behoorde, en Ria Beckers miste Midden-Amerika als aandachtspunt bij de beleidsgroep Buitenland. Van Ojik pareerde de kritiek met de opmerking dat actuele ontwikkelingen uiteraard 'meegenomen' zullen worden. Een motie van Jannetke van der Plaats, waarin het partijbestuur gevraagd wordt zich sterk in te zetten tegen de versnippering van linkse krachten ter linkerzijde van de PvdA werd aangenomen. En daarna begon het vuurwerk.

Censuur

Vrolijk Links, het blijft een omstreven begrip en het laatste woord is er nog lang niet over gezegd en geschreven. Helaas, volgens de afdeling Groot Den Haag, die bij monde van Ben Baks een motie indiende waarin gevraagd werd de term 'vrolijk' voor

Het Beleidsplan 1988-1990 van het Partijbestuur is in feite een beleids- én werkplan. Dat betekent dat niet alleen de algemene hoofdlijnen van beleid hierin verwoord zijn, maar ook de concrete activiteiten die voor de uitvoering van dit beleid moeten zorgen. Het bestuur spaart zichzelf en de PPR-leden niet. Er zijn te weinig leden actief, er is weinig goed kader, de partij is teveel naar binnen gericht, kortom: kwantitatief en kwalitatief moet er nog heel wat verbeteren. Hoofddoel is dan ook een vergroting van het zetel-aantal. Want: meer zetels betekent meer leden en meer activiteiten. Dat gaat niet vanzelf. De PPR dient creatief, ondogmatisch en optimistisch aan het werk te gaan, akkuraat en met persoonlijke aandacht voor leden en buitenstaanders. En dat alles op een kwalitatief hoogwaardig nivo. Het partijbestuur lijkt er niet voor terug te deinzen ook in eigen geleederen de utopie te omhelzen.

In dit beleidsplan komen de doelstellingen en activiteiten van de verschillende beleidsgroepen aan de orde. Organisatie, Buitenland, Lokale Politiek, Scholing, Vorming en Emancipatie, Inhoudelijk Werk en Publiciteit dragen allemaal hun steentje bij aan de kennisontwikkeling binnen de PPR, de vertegenwoordiging naar buiten toe en de beeldvorming. De beleidsgroep **Organisatie** richt zich behalve op de organisatie van het partijbureau, op afdelingen, provincies, de partijraad en alle andere groepen in de partij

die organisatorische adviezen kunnen gebruiken. Dit om de nieuwe partijstructuur in te voeren en een oogje te houden op de geldstromen die van en naar de PPR gaan. Organisatie werkt momenteel aan een losbladig systeem 'afdelings-handboek', een produkt waarvan de afdelingen op korte termijn de efficiency kunnen beproeven.

Buitenland is een grote beleidsgroep (logisch natuurlijk), die studeert op Europa, de Derde Wereld en Vrede en Veiligheid. De medewerkers onderhouden daarvoor contacten in binnen- en buitenland, met het doel een 'gedurfd en solidair PPR-profiel' naar buiten toe uit te dragen. In samenwerking met Inhoudelijk Werk bereiden ze het Europakongres van 10 december voor, dat in het teken van 'ekologische economie' zal staan.

De beleidsgroep **Lokale Politiek** richt zich op raads- en statenleden, die van haar een 'service-pakket' kunnen ontvangen. Daarnaast heeft deze beleidsgroep een project ontwikkeld met de merkwaardige leus 'Een actieve gemeentepolitiek zonder raadslid'. In tegenstelling tot wat je zou denken, wordt in dit project niet geijverd voor het tot nul terugbrengen van het aantal PPR-leden in gemeenteraden.

Scholing, Vorming en Emancipatie organiseert behalve inhoudelijke studiedagen en cursussen verschillende soorten trainingen, waaronder sprekerstrainingen en mediatrainingen. Daarnaast houdt deze groep zich

bezig met emancipatiebeleid. Dit beleid moet, aldus het beleidsplan, structureel aangepakt worden en geïntegreerd worden in alle facetten van het partijbeleid. Vrouwen in de PPR die ook hun partijtje mee willen blazen, kunnen dus bij deze groep terecht.

De groep **Inhoudelijk Werk** staat of valt met intellectuele know-how en oorspronkelijke ideeën. Deze vinden hun plek in publikaties en binnenkort buigen de leden van deze groep zich over het partijprogramma 1990-1994. In dit najaar zal de permanente programwerkgroep, die valt onder deze beleidsgroep, haar vernieuwende gedachtengoed presenteren in het Visiestuk. Dit is de basis voor het nieuwe verkiezingsprogramma.

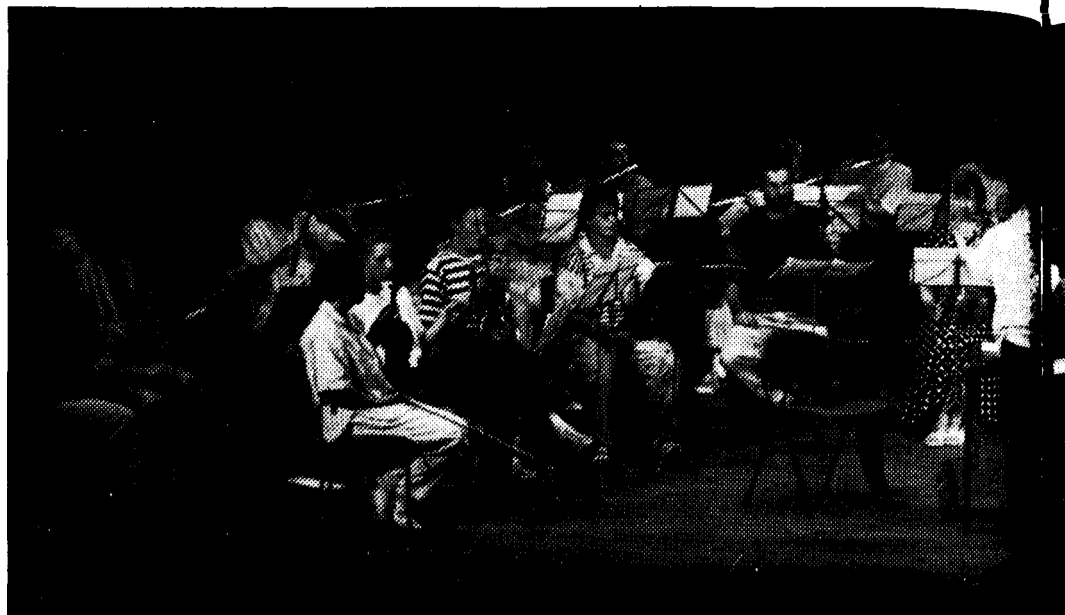
Ten slotte de beleidsgroep **Publiciteit**. De medewerkers hiervan verzorgen alle publiciteit van de PPR; de radio- en t.v.-uitzendingen, de folders, de ledenwerving en de kampanjes. Verder is deze groep betrokken bij alle uitgaven van de PPR. Activiteiten die blijven en die de groep 'zonder kommaneuken' uit wil voeren.

Tijdens de eerste partijraadsvergadering van 24 september jongstleden heeft de partijraad ingestemd met de beleidlijnen en geplande activiteiten die in dit plan verwoord staan.

MALOU VAN HINTUM

Zoete taarten tegen de verzuring

Muzikaal Links gekonsentreerd in actie

HET GROOTSTE INTER

Prominent onderonsje. Bram van Ojik in gesprek met CPN-ers Ton van Hoek en Ina Brouwer

PPR 1988 Het Beest

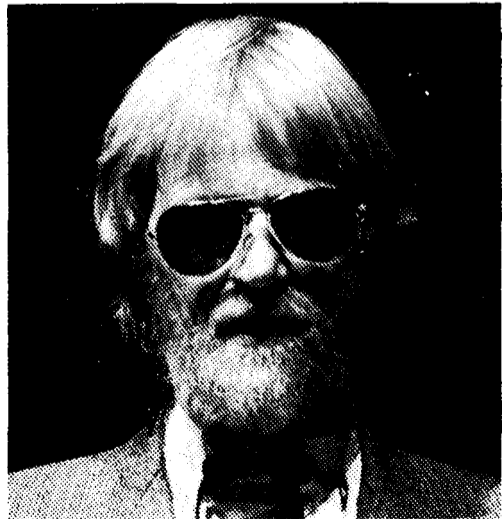
„Ik moet er niet aan denken om bijvoorbeeld in Zutphen of Almere te wonen, of ergens in de polder... Ik geloof dat ik van verveling zou sterven.”
Xaviera Hollander, *De Happy Hooker*, pag. 34.

Toeval of niet, in ieder geval bewees de PPR dit jaar dat Xaviera Hollanders beschrijvingen ook op dit punt wat overdreven zijn. Want in april bleek Almere een prima plaats voor een flitsend kongres, en in Zutphen kan in ieder geval goed gefeest worden. Dat was het namelijk; een goed feest op 9 en 10 september in de Hanzehof.

Een verrassend hoge opkomst vulde op vrijdagavond de ruimten van het multifunktionele centrum, waar Wim de Boer als ceremoniemeester moest proberen 20 uur lang alles in goede banen te leiden. De Boer (met hoed, zodat in ieder geval uiterlijk duidelijk bleek dat hij met gezag bekleed was) noemde het feest al voordat het echt begonnen was „het grootste interne spektakel uit de geschiedenis van de PPR”. Achteraf zullen weinigen deze karakterisering overdreven vinden. Het was vrolijk links vanaf de openingstoespraak van Rouke Broersma tot en met de toegift van het PPR-orkest aan het eind van de zaterdagmiddag.

The lion

„De vrolijkste topper die we in de PPR hebben”, zo kondigde Wim de Boer Rouke Broersma aan als de officiële opener van het spektakel. En Broersma maakte zijn faam meer dan waar. In een gloedvol betoog liet hij zien dat alleen relativering en het ter discussie stellen van alle gelijk -ook het eigen- tot creativiteit leidt. Alle zwakke plekken en alle lange tenen kregen een beurt. En hij eindigde zijn uitgewogen toespraak dan ook met de volgende passage: „Toegegeven, het is nogal verwarrend allemaal. Maar daar is de PPR toch ooit voor opgericht? Verwarring stichten, ketterij bedrijven, onvoorspelbaar zijn, leven in de brouwerij brengen, nieuwe wegen inslaan. De oude politiek is natuurlijk veel overzichtelijker. En vroeger was alles veel duidelijker. Rechts at, zoop, gokte, ging vreemd, hoereerde en vierde feest, ook als ze verloren hadden, want de macht hielden ze toch. Links onthield zich, luisterde naar toespraken, balde een vuistje van de lege hand. En rechts maakte zich vrolijk over links dat sjachrijnde over rechts. Links had altijd wat te zeiken, daar was links voor opgericht: de wereld het leed aanzeggen. Dat was vroeger. Nu tooit de PPR zich met Vrolijk Links. En dat is verwarrend, net zo verwarrend als het leven zelf. Paradoxaal. Vrolijk Links

Rouke Broersma: vrolijke topper

politieke redenaars. Winnaar werd Michiel Plugge, die in de finale Herman Verbeek versloeg. Plugge maakte indruk met een geestige speech waarin hij de PPR met een kangeroe vergeleek. Maar het allerleukste van de wedstrijd was de man in groen colbert die de stemmen moest tellen. Zijn onevenwichtige loopje was een perfecte kruising tussen Charlie Chaplin en Stan Laurel.

Taart

Hans Liberg amuseerde vervolgens op professionele wijze het publiek. Zijn flitsende optreden bracht de

300 mensen in de zaal tot enthousiasme. Helaas was de door hem meermalen opgevoerde „man in het zwart” -Bas de Gaay Fortman- toen al naar bed. Bas (alleen krakers en Bas mag je publiekelijk bij de voornaam aanspreken, aldus Rouke Broersma) wilde namelijk goed uitgeslapen aan de schaaksimultaan beginnen op zaterdagochtend. En dat was hij, want van de 19 tegenstanders, waaronder slechts één vrouw, versloeg hij er acht en speelde tegen zeven remise. Waarvan eentje het resultaat bleek van schrik: „Die man keek me terwijl hij 'remise' zei zo indringend aan dat ik me liet overonderen. Wat een persoonlijkheid.” Maar voordat het zover was moest er nog hevig gefeest worden. Ook nadat de band gestopt was met - erg hard - spelen, bleven nog een paar mensen achter om het glas te heffen op Wim de Boer. *Bibere est vivere. Om half zes in de ochtend gingen de laatste nachtbrakers slapen.*

De volgende morgen ontbeten er zo'n 200 mensen in de Hanzehof en werden 21 meegebrachte taarten beoordeeld en verorberd. Winnaar werd Emmy van Noord met een prachtige chokoladetaart, die unaniem door de redactieleden van de Radikalenkrant als uitmuntend beoordeeld werd. Daarvoor ontving Emmy van Noord een dinerbon van f 100,-, die ter beschikking was gesteld door restaurant *In Gen Thun* te Heerlen. Na de voor velen korte nachtrust, het ontbijt en de taart konden de sportieve aspiraties worden uigeleefd aan de klaverjastafel, het schaakbord en het voetbalveld. Dat politiek niet slecht hoeft te zijn voor je sportieve prestaties werd op de grasmat bewezen, waar de PPR-jongeren fraai werden ingepakt door de oudere partijgarde.

Dat politiek zelfs goed kan zijn voor je muzikale aspiraties bewees het PPR-orkest, zonder twijfel de grootste verrassing van het feest. Slechts tweemaal hadden ze geoefend, de 40 muzikanten (m/v), maar het klonk als een klok. En het onbetwiste hoogtepunt van deze muzikale afsluiting van de feestmarathon was het door PPR-lid Geert de Vos gekomponeerde *Rondo Radikaal*. Onder luide toejuichingen werd dit werk zelfs twee keer door het orkest ten gehore gebracht.

Op 10 december moet de partij weer kongresseren, met stemmingen en amendementen over komma's en punten. Voor ons mag het orkest ook die dag een heel stuk amendementsruimte innemen. De politiek kan er alleen maar beter van worden. (jd, mb)

De toespraken van Ria Beckers en Rouke Broersma zijn verkrijgbaar bij het partijburo.

Het forum. Van links naar rechts: Arie Oostlander, Paul

De Theorie

Het valt natuurlijk niet mee met een flinke kater en een slechte nachtrust gekonsentreerd te luisteren naar een politieke rede van een uur. Maar Ria Beckers heeft een trouwe aanhang. Ze zâten er in elk geval wel allemaal, de feestvierders. Beckers hield een pleidooi tegen de tweedeling in de samenleving, de verarming van het maatschappelijk leven dankzij het allesbeheersende marktdenken en vóór machtsvorming op basis van vriendschap. Solidariteit en eigen verantwoordelijkheid waren dan ook centrale termen in een betoog dat vooral door de utopie geïnspireerd bleek: „Ik voel me als PPR-vertegenwoordigster nogal ongemakkelijk bij het 'socialisme zonder illusies' van de PSP en bij het 'respekt voor de feiten' in de nieuwe rapporten van de Partij van de Arbeid. Wat dat betreft voel ik me meer thuis bij Loesje: 'Streef onbekommert naar het ideale'”, aldus het Tweede Kamerlid.

Beckers wees op de dodelijke vervreemding van het efficiency-denken, waarvan het spreken over megadoden een duidelijk voorbeeld is. Het kosten-baten denken is verarmd tot de plussen en minnen van een dollarrekening, en heeft weinig oog voor de maatschappelijke armoede en ongelijkheid die hiervan het gevolg zijn. Ze bepleitte daarom een terugkeer van de ethiek in de politiek. „Politiek verantwoordelijken moeten geen technocraten zijn, maar 'bewogen' mensen, die midden in de samenleving staan en kunnen inspireren, omdat ze een idee hebben waar het met die samenleving naartoe moet”. En moeten daarom grenzen gesteld worden aan de kommersie, de vertechnologisering, hoe een

tegenwicht krijgen door meer aandacht voor filosofie, psychologie en kleinschalige initiatieven in de economie en de gezondheidszorg.

Natuurlijk kwam op de valreep het basisinkomen ook nog even om de hoek kijken. Een van de middelen waarmee de PPR hoopt een positieve invulling van individualisering te koppelen aan democratisering en solidariteit. Onderdeel van het Utopia dat Beckers levend wil houden. „De PPR bestaat pas twintig jaar. Leve de vriendschap. Leve het politieke ideaal.”

Het forum dat hierna volgde, was een afknapper. Niet alleen waren de discussiestellingen op een onmogelijke manier geformuleerd - wie heeft in hemelsnaam bedacht dat half overgeschreven boeken een duidelijke vraag op kunnen leveren - maar ook waren de vier leden nauwelijks te verstaan. Bram van Ojik (partijvoorzitter PPR) speelde een thuiswedstrijd, dus had nauwelijks problemen. Lodewijk de Waal (vakbondsbestuurder) bleek erg goed in vakbonds-jargon. Nog een spoedkursus bij Van der Scheur en hij kan weer hogerop. Paul Kalma (adjunct-directeur van het wetenschappelijk bureau van de PvdA) was te genuanceerd uitgevallen voor de aanvallen die hij te verduren kreeg, en kwam dus totaal niet tot zijn recht. En ten slotte Arie Oostlander (directeur van het wetenschappelijk instituut van het CDA), die niet gehinderd door de Pavlov-reaktie van de zaal op zijn verschijning - een CDA-er, dus onmiddellijk uitjoelen - het publiek op haar nummer

ette. Volgens hem betekent solidariteit méér dan twee begrepen eigenbelang, zoals De Waal het overmoedde onder roed applaus formuleerde. Er bestaat ook nog zo'n als verantwoordelijkheid voor elkaar. En maar dat hij helemaal gelijk in. Jammer dat zijn eigen partij niet wat beter naar hem luistert. (mvh)

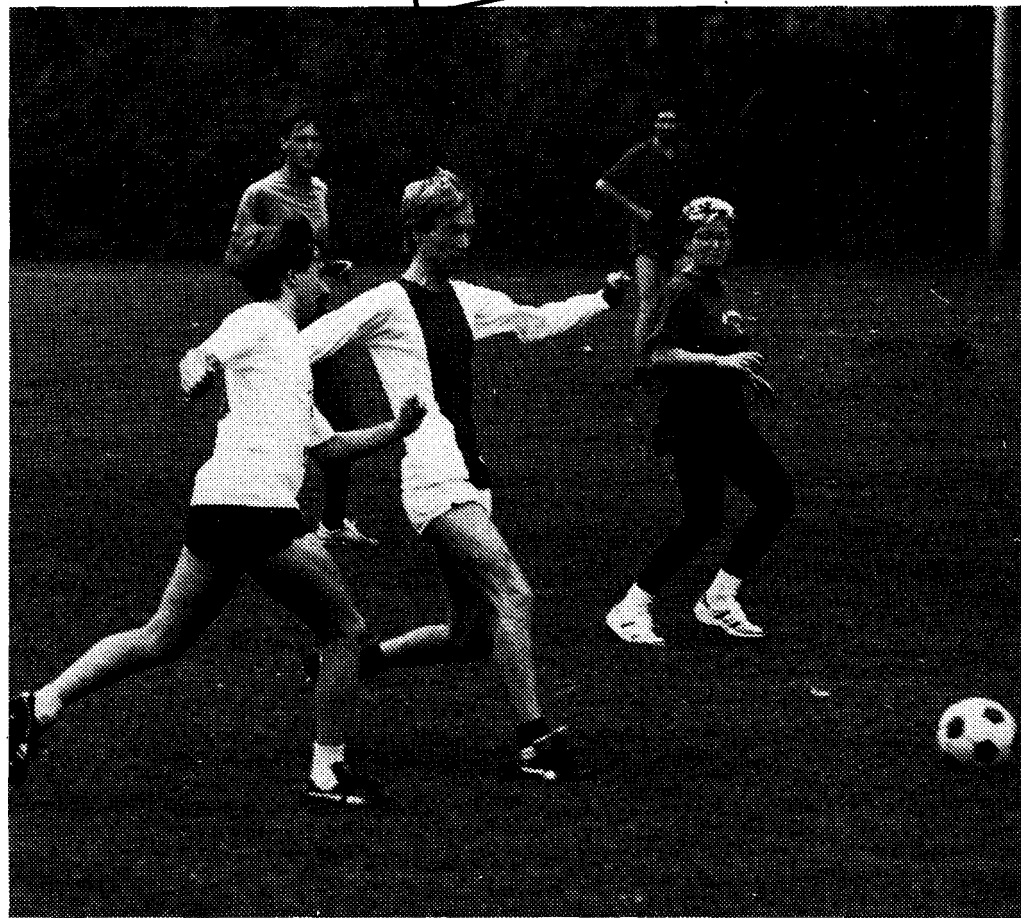

ERNE PPR-SPEKTAKEL

FOTOS: ANGELO GOEDEMONDT

Wim de Ru instrueert PPR-violisten

De PPR van links naar rechts

Erik van Venetië (voorzitter), Bram van Ojik, Lodewijk de Waal

Zwart-Wit denken

LANKHORST OVER PASPOORTAFFAIRE

'TWEEDE KAMER LAAT ZIJN TANDEN ZIEN'

De paspoortaffaire. Zelden zullen in de politieke geschiedenis zoveel bloed, zweet en tranen vergoten zijn voor een onbelangrijke zaak als de invoering van een nieuw paspoort. Een technische kwestie, vergelijkbaar met het bouwen van bruggen of de aanleg van een nieuw telefoonnet. Overheidsprojecten waarbij regelmatig dingen goed fout lopen zonder dat de kop van de politiek verantwoordelijke rolt. Het spelletje dat nu in Den Haag gespeeld is zal in de ogen van veel buitenstaanders lijken op het vinden van een stok om de hond te slaan. Komt zo iets de geloofwaardigheid van de politiek ten goede?

Peter Lankhorst, die deze kwestie van nabij gevolgd heeft, wordt om commentaar gevraagd.

De enquêtecommissie. Van links naar rechts: Van der Heijden, Van der Windt (griffier), Kosto, Krajenbrink, Hermans en Engwirda.

Lankhorst: „Dat gevoel van 'moet er nou wéér over dat paspoort gepraat worden' heb ik ook gehad. Er is teveel aandacht opgeëist voor een op zich onbenullige zaak. Als Tweede Kamer moet je je eigenlijk niet met zo iets bezig hoeven te houden. Door de onderschatting van het probleem door de verantwoordelijke bewindslieden werd de Kamer echter gedwongen om uitgebreid controle uit te oefenen. Bovendien moet je beseffen dat het om meer dan alleen het paspoortproject gaat. Het falen van het management op het Ministerie van Buitenlandse Zaken is ook aan de orde. Het gaat dus veel verder.”

Afschuw

Heel veel Nederlanders zullen toch het gevoel hebben gekregen van 'barbertje moet hangen'.

„Ik denk dat je de zaak moet omdraaien. Als Van Eekelen en Van der Linden hadden mogen blijven zitten zou de afschuw veel groter zijn geweest. Dan zou iedereen het gevoel hebben gehad van 'ze kunnen alles maken'. Het is natuurlijk waar dat de maat vol was en dat de twee heren daarvoor in zekere zin het gelag hebben moeten betalen. Het was beter geweest dat figuren als Van Aardennen en Deetman naar huis waren gestuurd. Dat dat niet is gebeurd is echter geen argument om Van Eekelen en Van der Linden nu te sparen.

„Het opstappen van Van der Linden kun je best relativeren. De ambtelijke top op Buitenlandse Zaken treft waarschijnlijk veel meer blaam. Maar daar gaat het niet om. Van der Linden was politiek verantwoordelijk en heeft terecht zijn konsekwenties getrokken. Zo zijn de regels van het spel. Je kan dus niet zeggen dat hij niet deugt. Volstrekt niet. Het gemekker van Lubbers over hoe het allemaal gegaan is en de rol van de media, dit alles ter verdediging van de staatssekretaris, vind ik in dit verband niet aan de orde.”

Welke les kunnen we uit de paspoortaffaire leren? „Ik denk dat het een goede zaak is dat de Tweede Kamer zijn tanden heeft laten zien. Was ook hoognodig. Meer afstand tussen kabinet en Kamer komt de controlerende functie van de Kamer ten goede. Wat

opvalt aan deze parlementaire enquête is dat ze zoveel lijkt op de vorige. Het lijkt wel alsof alles wat de overheid aanpakt fout gaat. Het zou interessant zijn om steekproefsgewijs onderdelen van het overheidsbeleid door te lichten. Kijken of er ook nog iets goed, efficiënt geregeld kan worden.”

Geloofwaardigheid

Toch denk ik dat veel mensen het zo gek nog niet vinden wat de kabinetten Lubbers gepresteerd hebben. Dit ondanks een aantal blunders. Lubbers heeft het imago gekregen van iemand die flink puin geruimd heeft. Het overheidstekort is aangepakt en

de verzwakte economie is weer aan de beterende hand. Vooral mensen met een betaalde baan profiteren mee.

„Uit onderzoeken blijkt dat de geloofwaardigheid aan het afnemen is. Het is waar dat er flink ingegrepen moest worden. Alleen de wijze waarop komt de solidariteit tussen mensen die het goed hebben en mensen die weinig hebben niet ten goede. De laatste groep moet relatief veel te veel inleveren. Het no-nonsense beleid van Lubbers leidt ertoe dat mensen het voor zichzelf uit gaan zoeken. Wat ontbreekt is een inspirerend beleid, een visie, waardoor een gemeenschappelijk gevoel kan ontstaan. Voorwaarde is wel dat iedereen zijn bijdrage levert en dat de politieke leiding zich daar sterk voor maakt.

„Als Lubbers, nog niet zolang geleden, op een partijraad zegt dat het met het milieu beter gaat dan weet je toch niet wat je hoort! Het tellen van een paar kleine verbeteringen getuigt van korte-termijnpolitiek. Een politiek die niet aansluit bij het belang dat veel mensen hechten aan echte verbetering van het milieu. Vergeet niet dat zaken als voeding, drinkwater en gezondheid zwaar tellen.

„Het voortdurend denken in termen van sluitende begrotingen leidt ertoe dat zelfs de grondwet en de grondrechten in het gedrang komen. Neem bijvoorbeeld de Harmonisatie-wet van Deetman. De rechter heeft deze minister terug moeten fluiten. De Tweede, maar met name de Eerste Kamer, mag zich dit

aantrekken. Zij behoren nieuwe wetten aan de grondwet te toetsen. Ordinaire partijpolitieke overwegingen hebben de doorslag gegeven bij het verlenen van hun goedkeuring.”

Als je nu een parlementaire enquête zou mogen instellen, welk onderwerp zou je dan kiezen?

„Er zijn zat dingen, en niet alleen in de sfeer van besteding van overheidsgeld. Neem bijvoorbeeld het functioneren van de Raad van Kinderbescherming of de kinderrechter. Zo kan ik nog veel meer opnoemen. Er is nog genoeg te onderzoeken.”

JAN HUISMAN

VAN OJK TOER

Nadat ik de loketbeambte diskreet van mijn filatelistische neigingen in kennis heb gesteld, komt hij van achteren met een velletje Suharto's. Ik weiger beleefd. Ik houd niet van Suharto en voor een gratis verzetsdaad ben ik nooit te beroerd. De beambte lacht teleurgesteld (deze gemoedsuitdrukking bestaat alleen op Java) en ik probeer het gesprek een politieke wending te geven. „Do you like Suharto?”. De man lacht opnieuw, maar nu stralen zijn ogen vooral slimheid uit. „Indonesia is my country, sir.”

De meeste Indonesiërs bezien hun landsbestuur met een ingewikkelde mengeling van angst, gelatenheid en nationalistische trots. De afgestudeerde dierenarts, die in afwachting van een baan koffie serveert in het hotel waar we logeren, blijkt van literatuur te houden. Hij kent z'n klassieken en citeert de nationale dichters moeiteloos en met gevoel voor metrum uit z'n hoofd. „Ananta Toer mogen we hier niet lezen”, deelt hij plotseling mee. Dat was me bekend. Een Nederlands tijdschrift dat voor me op tafel ligt bevat een verhaal van de dissidente auteur. Als ik het hem laat zien ontstaat er grote opwinding. Hij roept z'n kollega's en wijst op de boven het verhaal gedrukte naam. „Als de politie dit ziet, nemen ze je boek af”, zegt hij blijmoedig en zonder spoor van verwijt. „Ananta Toer is socialist, of zelfs communist. Daar houdt de regering niet van.”

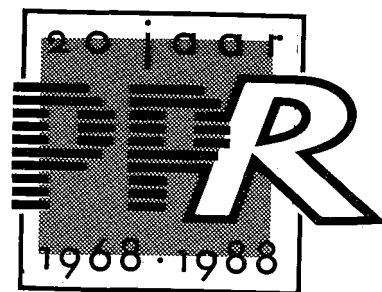
Dat lijkt me al te voorzichtig uitgedrukt. Nog met een zekere regelmaat vinden er in Indonesië executies plaats. Als dissident mag je blij zijn als je alleen maar wordt vastgezet op een ver afgelegen eiland. Ook anderszins hebben de generaals een beroerde staat van dienst. *Korruptie* doordringt het leven, de klik in en rond het paleis verrijkt zich temidden van algemene armoede. Oost-Timor wordt illegaal bezet gehouden. Het is maar een greep. Naast de angst is ook de gelatenheid te begrijpen. Of de geregeerders nu in Den Haag zitten of in Jakarta, of ze nu Sukarno heten of Suharto, veel verandert er niet. Met dissidenten is nog nooit zachtzinnig omgesprongen. Landlozen en stedelijke sabbelaars hebben nooit meer dan een hongerloon verdiend.

Rest nog de vraag waar de trots vandaan komt. Vergeleken met veel andere ontwikkelingslanden is het in Indonesië zo slecht nog niet. De grond is vruchtbaar en wordt met superieure landbouwtechnieken bewerkt. Er is een redelijke infrastructuur, onderwijs en gezondheidszorg kunnen heel wat slechter. De politiek van family planning schijnt niet zonder resultaat te blijven. Dat maakt het er allemaal niet eenvoudiger op. Moet zo'n land nou hulp krijgen? Ja, mits, of toch maar: nee, tenzij. Mag je er eigenlijk op vakantie heen? Ik weet het niet. Om met een kaderlid te spreken: Het was op het randje en misschien wel net er over heen.

15.2 mm (0.6 in)		125.0 mm (4.92 in)	
[Name of State] [Nom de l'Etat]			
PASSPORT PASSEPORT	Type/Type p	Code of issuing/Code de l'Etat State/Émetteur (3)	Passport No./Passport N° (9)
	Surname/Nom (33)		
[PHOTO]	Given names/Prénoms (33)		
	Nationality/Nationalité (33)		
	Date of birth/Date de naissance (16)		Personal No./N° personnel (14)
	Sex/Sexe (3)	Place of birth/Lieu de naissance (27)	
	Date of issue/Date de délivrance (16)		Date of expiry/Date d'expiration (16)
	Authority/Autorité		Holder's signature/Signature du titulaire
	R 3.18 mm (0.125 in)		
	35.0 mm (1.38 in)		43.0 mm (1.69 in)
2.0 mm (0.079 in)		2.0 mm (0.079 in)	

Visual inspection zone: 17.8 mm (0.70 in) top, 88.0 mm (3.47 in) left, 45.0 mm (1.77 in) right, 21.2 mm (0.835 in) bottom.

Machine readable zone: 2.0 mm (0.079 in) top, 2.0 mm (0.079 in) bottom.

BRIEVEN

SAAI

GPA-afgevaardigde Nel van Dijk is niet saai. Allesbehalve dat. De tekst onder de verouderde foto in de Radikale krant bevatte ten onrechte deze suggestie voor de snelle lezer(es).

Alexander de Roo
Amsterdam

SLAP HANDJE

Twintig jaar PPR had zo mooi kunnen zijn. Zo vreselijk mooi en in volle glorie had de PPR met de bekende kop hoog opgeheven de volgende twintig jaar in kunnen gaan.

Een goeie partij was het. Altijd al gevonden. Na uitgebreide bestudering van het program dan ook lid geworden na vol afgrijzen de Schuivende Panelen van de PvdA op de voet gevolgd te

hebben, en daarmee het vertrouwen in deze partij te hebben verloren.

Ik viel met de neus in de boter. Twintig jaar PPR! En een enorme berg tegenvallers. Opeens was daar iets geboren waar ik in ieder geval niet voor naar de PPR was overgestapt: **Vrolijk Links**. Wie heeft dat in vredesnaam kunnen bedenken? Het antwoord weten we wel. Verzonden door een zeer kapabele persoon die blijkbaar grote waardering geniet binnen de PPR.

Maar wat een lachertje en wat een aanfluiting voor al die mensen binnen de PPR die

nog wel principes hebben! 'We moeten af van die linkse drammerigheid blah blah' en 'al dat gezeur over bijstandsmoeders kennen we nu wel blah blah'. Wat een schande. Wat denkt de PPR hiermee te bereiken? Wat denkt de PPR te bereiken met onze grijnzende dame met bloemetjes, goed doorvoed en in groot contrast met de bleekscheet met de waterige oogjes en de dorre takjes in de hand? 'Tegen verzuring in de politiek' en dus; opgefokte vrolijkheid en valse emoties. Heeft men dan niet begrepen dat er geen enkele reden bestaat voor vrolijkheid?

Leest men de krant nog wel eens? Wast men zich de ogen nog wel?

Ik hoef het toch niet te zijn die hier de misstanden in deze wereld opsomt? Daar zijn we toch zeker **allemaal** van doordrongen? Waarom dan toch dat vrolijke links? Geen mens zal de PPR nog serieus nemen als we zulke koncessies doen ten opzichte van de matte tijdgeest.

Deze tijd vraagt om een vuist, de bekende kop d'r veur! De PPR moet met de vuist op tafel rammen en het vrolijke slappe handje onmiddellijk verwerpen. Eerlijkheid, lieve mensen, staan voor principes,

staan voor idealen. Dat brengt waardering en vertrouwen. De PPR moet de rots in de branding zijn die staat als een huis; altijd recht door zee met trots opgeheven hoofden! Pas dan zal de PPR in alle glorie de komende twintig jaren doorstaan en ik voorspel u; pas dan zal de partij groeien en op geloofwaardige en respectabele wijze oppositie kunnen voeren...

Vrolijk links zal de PPR geen goed doen, integendeel. Smalend zullen anderen de PPR tegemoet treden en omver lopen en spottend zullen de media een afgrond graven die te diep is om nog uit te klauteren. Daarom beste PPR: de vuist op tafel!

Jeffrey Meulman
Groningen

BOEKRECENSIE

Niet als rond het jaar 1000 onstaat er op de drempel van de 21e eeuw onrust over wat in het nieuwe tijdperk te gebeuren staat. Onzekerheid over nieuwe technologieën, het milieu, het toenemend individualisme, de rol van de overheid en, last but not least, over de rol van politieke partijen in een veranderende samenleving. Die partijen zijn zich daarom grondig gaan bezinnen en de inhoudelijke politieke discussie is de laatste twee jaar weer levendig. De zorgzame samenleving van het CDA, de Schuivende Panelen van de PvdA en het Liberaal Bestek van de VVD hebben daar hun steentje aan bijgedragen.

Ook ter linkerzijde van het politieke spectrum heeft men het hoofd gebogen over de toekomst. Ina Brouwer schreef het boek 'Tussentijds' en de PSP zette haar Socialisme zonder Illusies zwart op wit. Een ideeënpartij als de PPR kon natuurlijk niet achterblijven. Na *Vreemd gaan in gedachten* van Bram van Ojik ligt er nu een essaybundel met de titel *Narren in domineesland* op tafel. Een serie artikelen van 14 PPR-leden die over hun specialisme een beschouwing geven, onder het motto 'Radikaliteit in de jaren '90'. Een prachtig citaat van dichter-schilder Lucebert verklaart de lezer de titel van het boek: „Wanneer de heerser geen pact sluit met de nar wordt hij de anti-humane mens. Ik vind dit pact het eerste dat we alle politici moeten toewensen.” Hans Schoen werkt in de inleiding dit thema op een fraaie manier uit voor de rol van de PPR in de Nederlandse politiek. Zijn uitleg van de (gewenste) manier van politiek bedrijven is een verfrissing na het vervelende gehakketak

rond het begrip Vrolijk Links de laatste maanden. De PPR als nar. De nar die bij buitenstaanders gedachten oproept aan oppervlakkige grappenmakerij of spotzieke opmerkingen. Volgens Schoen kun je de nar ook zien als een vertrouwenspersoon van de vorst. Zonder direkte macht, maar juist vanuit een zekere belangeloosheid en onafhankelijkheid was zijn invloed op het beleid van de heerser groot. Een wijze figuur, die vlijmscherpe observaties verpakt in scherts.

Het narrige heeft er bij de PPR van meet af aan ingezet. Daar heeft de licht-anarchistische inslag en het vrijheidslievende karakter van het radicale gedachtegoed volgens Schoen het nodige aan bijgedragen: een open, onafhankelijke benadering van de wereldproblematiek versus een gesloten, autoritaire benadering van de dominee. Ofwel: serieuze politiek bedrijven en verpakken in een narrige presentatie. Dat licht-anarchistische blijkt al snel bij het lezen van de artikelen, die kwa inhoud en vorm nogal van elkaar afwijken. En dat is juist het aardige van het boekje. Geen overall-visie op de wereldproblematiek, maar een aantal interessante bijdragen aan het politiek debat voor de jaren '90. Met name de artikelen van Wim de Boer, Rouke Broersma, John Steegh, Bas de Gaay Fortman, Bram van Ojik en Michiel Plugge worstelen met het probleem van solidariteit en individualisering. Een aktueel debat, in en buiten de PPR.

De Boer gelooft dat door politieke vernieuwing een

nieuwe, uitdagende politieke formatie in Nederland mogelijk is. Zijn aanbevelingen zijn verhelderend, al is het jammer dat zijn taalgebruik bombastisch is en de analyse van een aantal tijdverschijnselen wat aan de oppervlakte blijft. De bijdrage van Broersma is gedegen. Hij meent dat de libertaire staat een mogelijkheid is. John Steegh gaat concreet in op de rol van de staat in het PPR-program. Hij constateert allerlei verschillen tussen het uitgangspunt van de libertaire staat en de praktische uitwerking daarvan. De Gaay Fortman laat de begrippen solidariteitspartij, mentaliteitspartij en voorhoedepartij nog eens de revue passeren. Hij vraagt zich daarbij af of deze typering van de PPR ook nu nog een rol spelen. De artikelen van Van Ojik en Plugge verdienen extra aandacht vanwege het uitdagend optimisme dat ze uitstralen. Van Ojik leidt de lezer naar de jaren '90 waar de Wet Basisinkomen net niet door de Eerste Kamer wordt aangenomen. Science Fiction of utopisch realisme? In elk geval een boeiende toekomstkroniek. Plugge legt uit waarom vernieuwing juist van de jeugd te verwachten is.

Het boekje past bij het nieuwe elan van de PPR. De partij ziet de toekomst hoopvol tegemoet en durft de inhoudelijke discussie weer aan. Helaas blijft het verleden wat onderbelicht. De partij blijft nog steeds wat verlegen met haar geschiedenis omgaan. Desalniettemin is de bundel zeer de moeite waard. Alle narren en dominees dienen het in hun boekenkast te hebben. De prijs kon laag gehouden worden dankzij soft-sponsoring door de Algemene Spaarbank Nederland. Ook in dat opzicht durft de PPR met haar tijd mee te gaan.

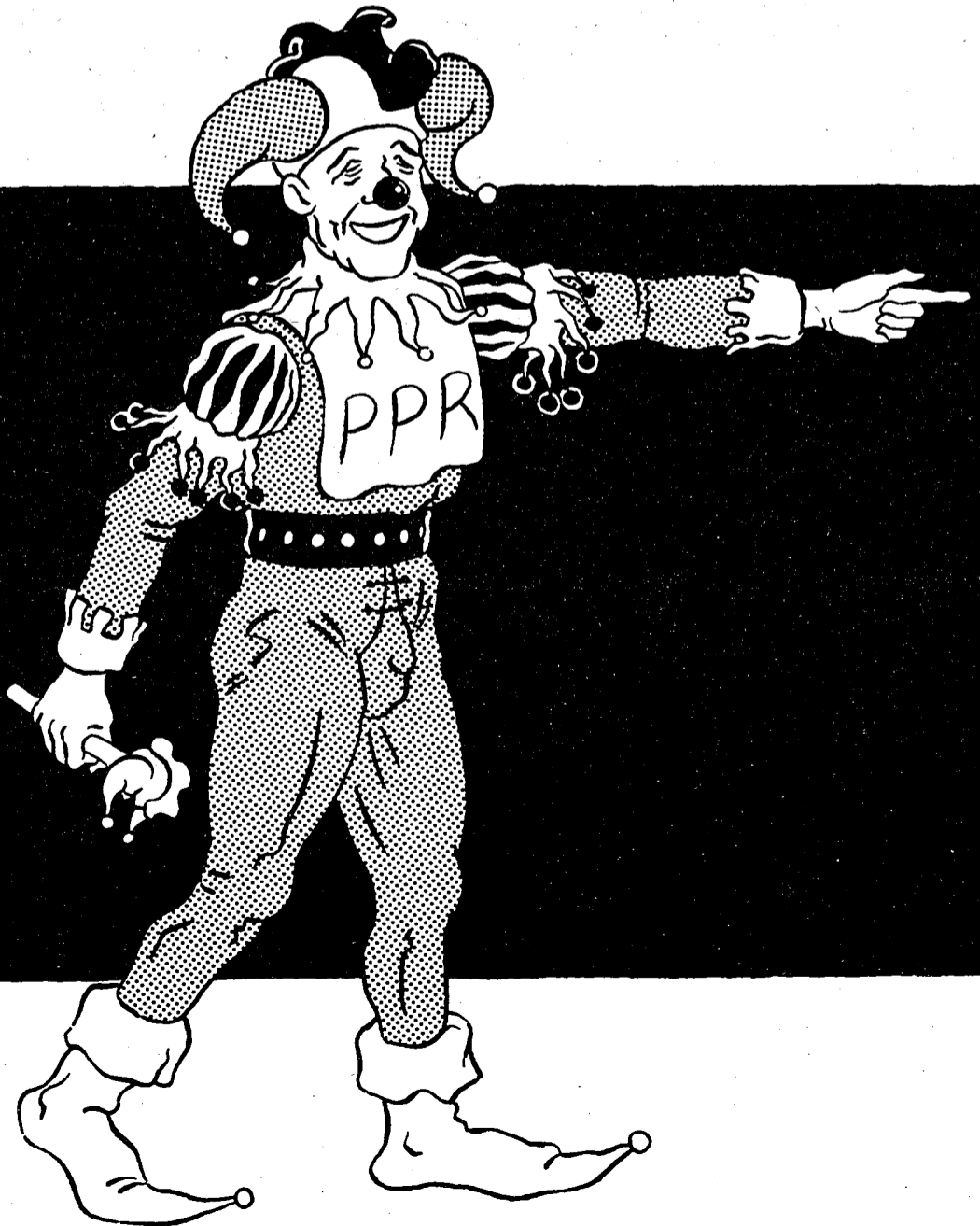
HANS VAN EGDOM

K. W. van der Hoek
en H. Schoen

NARREN IN DOMINEESLAND

Narren in domineesland. Onder redactie van Hans Schoen en Klaas-Wybo van der Hoek. PPR-uitgave. 136 pgs., fl. 10,-. Te bestellen bij het partijburo, tel. 020 - 247570.

TEKENING: FRENK DRIESSEN

1983
1984
1985

Aan de toelichting van het partijbestuur op de heroverwegingsvoorstellen die het voorjaarskongres 1987 behandelde, is af te lezen dat het feminiseringsstandpunt van de partij één van de sterke punten is. Dat standpunt is niet zonder horten en stoten tot stand gekomen.

Sinds 1973 was binnen de partij een vrouwengroep actief geweest. De 'PPR-vrouwen' hadden als doel de belangen van vrouwen binnen en buiten de partij zo goed mogelijk te behartigen. De PPR was een partij die altijd bereid was steun te geven aan de wensen van de vrouwenbeweging. Maar er moest méér gebeuren. Daarom besloot het partijbestuur in 1984 een feminiseringskongres te organiseren.

Mannenzonen

In de Radikalenkrant van februari 1984 werd het kongresstuk gepubliceerd. Duidelijk werd dat het niet om een gewoon kongres ging: geen tekst met stellingen die geamendeerd konden worden. De discussie over feminisering moest zo min mogelijk abstract en afstandelijk worden. Er was daarom gekozen voor een aantal praktijkvoorbeelden. Elk voorbeeld beschreef in het kort een situatie die uit het leven gegrepen was en betrekking had op feminisering. Naar aanleiding van elk geval werden een aantal vragen gesteld waar de actiecentra mee aan de gang konden. Zo ging één van de voorbeelden over de vraag of de mannelijke voorzitter de zojuist gekozen mannelijke lijsttrekker in het openbaar kon zoenen. De voorbereidingscommissie zou de reacties van de actiecentra verwerken tot discussiestellingen waarover op het kongres gesproken en gestemd zou worden. Bij de voorbereiding van het kongres moesten de leden goed bedenken dat het in eerste instantie ging om eigen gevoelens, ervaringen en ideeën. Zo kon je feminisering aan den lijve ondervinden. De partij moest als het ware een proces ondergaan. Dat proces komt aardig tot uiting in de notulen van de partijbestuursvergadering waarin het kongresstuk besproken werd. Dat het hier ook anders dan gewoonlijk toeging wordt alleen al bewezen door het feit dat de notulen een samenvatting zijn van de bespreking. Nergens is te vinden wie wat zei; er is geen systematische opsomming van opmerkingen die door de aanwezigen gemaakt zijn.

Eén van de betrokkenen wees erop dat hij in de strijd om de patriarchale samenleving af te breken beslist wel een bondgenoot wilde zijn (het gaat hier dus naar alle waarschijnlijkheid om een man), maar hij voelde zich daarin soms miskend. „De waarde van het mannelijk met elkaar omgaan verdient erkenning... Dat wilde hij niet prijsgeven. Een vrouwelijk bestuurslid reageerde met de opmerking dat ze achterdochtig stond tegenover feministische mannen: die hadden wat te verliezen. Tussen de regels van deze opsomming lees je de emoties af van de individuele bestuursleden. De slotopmerking van iemand: „Is het goed dat ik niet zo erg uitzie naar dit kongres" geeft een indicatie van de sfeer tijdens deze vergadering.

Het partijbestuursstuk wakte in de gehele partij nogal wat beroering. Hoewel de voorbereidingsgroep in de Radikalenkrant van april meldde dat de reacties over het algemeen positief waren, valt er elders heel wat kritiek te signaleren. In hetzelfde nummer schreef Els Boxhoorn-Boot een vernietigend artikel over het kongresstuk: „Uiteindelijk is er een stuk ontstaan waaruit slechts op te maken is dat het 'ik-tijdperk' ook in de PPR zijn intrede heeft gedaan en politiek kennelijk alleen dan goed is wanneer het uitsluitend voortkomt uit eigen gevoel en ervaring." Ze erkende dat emoties en angsten een rol spelen bij vraagstukken als feminisering en kernbewapening. „Het is

AANDACHT VOOR EIGEN GEVOELENS DEED EMOTIES HOOG OPLAAIEN HET FEMINISERINGSKONGRES

In de jaren tachtig besloot een groot deel van de vrouwenbeweging het veilige bastion van de praatgroep te verlaten. Gewapend met een flinke dosis ideologie en een onstuitbare vernieuwingsdrang bestormden de feministisch gevormden een andere vesting: het oeroude patriarchaat. En wat is een politieke partij anders dan een mannenbolwerk bij uitstek. De PPR moest er dus ook aan geloven. Maar de partij gaf zich niet zonder slag of stoot gewonnen.

echter de taak van een politieke partij die gevoelens om te zetten in standpunten onderbouwd met goede politieke argumenten."

In het kaderblad *Radikale Notities* trok redacteur Jan Dirx fel van leer. Dirx meende dat het persoonlijke vormingsmoment een veel te zwaar aksept had gekregen voor een kongres van een politieke partij. Liever had hij gezien dat het kongres 'Emancipatiekongres' genoemd was. Met feminisering wilde men veel verder gaan dan het zich inzetten voor de

formele gelijkberechtiging van vrouwen en mannen. Dirx vond dat een politieke partij zich niet mocht bemoeien met individuele gevoelens en handelingen die niet in strijd zijn met het formele kader van de gelijkberechtiging.

Emancipatiewerkster Marie-José Burger diende Dirx in het daaropvolgende nummer van de *Notities* van repliek. Zij stelde dat het alléén streven naar formele gelijkberechtiging van mannen en vrouwen de verschillen in opvoedingsprocessen, de konditionering

tot vrouwen en mannen, tot hetero, tot de machts- en onmachtspositie die we worden geacht in deze maatschappij in te nemen, versluiert. Voor haar was het de vraag hoe privé de privé-sfeer van mensen wel is. Door allerlei sociaal-ekonomische maatregelen laat de overheid keer op keer zien dat het 'privé-organiseren' van relaties maar heel beperkt is.

Manvijandig

Uit de reacties van de actiecentra werden discussiestellingen voor het kongres gededuceerd. In de ochtend zouden de verschillende groepen over deze stellingen praten waarna deze, al dan niet geamendeerd, in de plenaire middagzitting in stemming gebracht zouden worden.

De reacties na afloop van het kongres liepen nogal uiteen. "Enig, een heel geslaagde dag", vond Anneke van 't Hull. Met name over de uitspraken van het kongres dat in wervingscommissies voortaan een meerderheid aan vrouwen moest zitten en dat de PPR zich ten doel stelde in alle partijorganen een meerderheid aan vrouwen aan te stellen, was zij zeer tevreden.

Sekretaris van het partijbestuur Louis Vuurboom meende dat er veel op de wijze van besluitvorming was af te dingen. Het kongres was in haar stemgedrag nogal eens tegenstrijdig geweest. Dat vrouwen tijdelijk in partijorganen de meerderheid moesten hebben vond hij te dol. Met geen woord werd er over kwaliteit gerept. Marie-José Burger was nogal skeptisch over de haalbaarheid van deze stelling. „Waar moet je in godsnaam al die vrouwen vandaan halen?" vroeg zij zich bezorgd af.

Bestuurslid Rouke Broersma had van het kongres een behoorlijke kater. Na de goede toespraak van Ria Beckers hadden we volgens hem beter kunnen stoppen. Inhoudelijke politieke standpunten had hij gemist. Hij vreesde dat voortaan in de PPR vrouwen gekozen zouden worden enkel en alleen om hun vrouw zijn. Daar bewees je de vrouwenzaak geen goede dienst mee.

De publiciteit rond het kongres was vernietigend. De Volkskrant signaleerde dat de PPR de eerste manvijandige politieke partij van Nederland leek te worden. Journaliste Emma Brunt schilderde de PPR-kongresgangers af als een verzameling naïeve idioten. Het partijbestuur was bij de nabespreking van het kongres beslist niet vrolijk. Men was zeer ontevreden over de plenaire discussies. De schakel tussen de discussiegroepen en de stemmingen in de middag funktioneerde onvoldoende, de stellingen waren niet allemaal even duidelijk, een enkele keer tegenstrijdig en de consequenties waren niet altijd voldoende doordacht. Voorzitter Wim de Boer zei dan ook dat hij zich erg ongemakkelijk voelde op het kongres. „Van alles liep uit de hand en er werd niet ingegrepen." Het bestuur was maar wat blij dat de stemmingen meningpeilend waren geweest en niet besluitvormend.

Men vond het raadzaam bij de publicatie van de kongresuitspraken het één en ander te verduidelijken. Hierdoor probeerde het bestuur de verwarring over het 'vooralsnog tegenstander zijn' van mannen en over de gewenste 'tijdelijke meerderheid van vrouwen' in politieke organen en commissies op te heffen. Toegezegd werd dat op basis van de uitspraken het bestuur in de komende periode beleid zou gaan uitstippelen.

Inmiddels is er het één en ander op het gebied van feminisering in de partij gebeurd. Toch blijkt het keer op keer moeilijk voldoende vrouwen te krijgen voor de te vervullen functies. Het grote tekort aan vrouwelijke kandidaten voor het nieuwe partijbestuur - dat op het afgelopen kongres werd gekozen - is wat dat betreft een bedroevend dieptepunt.

HANS VAN EGDOM

WILHELM VERSCHUREN FOLDER

gedraald, er wordt wat voorzichtig geprobeerd in Utrecht en uiteindelijk, half september gaan de deuren open. Nog twee weken zomeroffensiefje en dan is het alweer de hete herfst van de heren studenten die geen geld hebben om te eten maar wél voor stropdassen en voor de kontributie van de ballenklub. Dat zomeroffensief is dus gelukkig vlug voorbij. We hebben nog een hele kwakkelwinter voor de boeg om bij het knappend haardvuur de zaak te evalueren en moed te verzame-

len voor een volgende poging. En we hebben het voorjaar om een nieuwe folder in elkaar te draaien. Liefst zonder portretgalerie van falende bewindslieden of ze moeten er allemaal staan. Waarom ons beperken tot degenen die door de mand zijn gevallen, we willen toch het hele stel weghebben? Het is al erg genoeg dat het kabinet ze één voor één vervangt, zulks met het oog op de continuïteit. Juist tegen dat laatste hebben wij bezwaar. Er staan wel meer rare dingen in die

lief partijbestuur. Wanneer jullie zo'n tekst voor je rekening nemen kunnen jullie toch zeker wel man en paard noemen en maatregelen nemen om de rotte appelen uit de mand te verwijderen. 'Meedoen' levert je dus gegarandeerd een aantal plezierige kontakten op, gaat het verder. Hiermee worden de laatste twijfelaars aan het nut van een politieke partij over de streep getrokken. Vrolijk koppellend halen we 2000. Je moet toch wát als je niet mag meebesturen.

Inmiddels is de vraag óf er leden moeten geworven naar het schijnt positief beantwoord. Door wie weet ik niet, mij is in elk geval niets gevraagd. Ik persoonlijk heb 't er niet zo op, je weet maar nooit wat je allemaal binnenhaalt. Doch zolang het niet gepaard gaat met het uitdelen van bonussen aan afdelingen met het hoogste groeipercentage hou ik dat maar voor me. Met dit soort folders loopt het allemaal toch niet zo'n vaart.

Striende regenvlagen kondigden een vroege herfst aan toen ons, gewone leden, het bericht bereikte van het PPR-zomeroffensief met gratis bijgeleverde ledenwerfkrant, die natuurlijk niet voor ons was bedoeld maar voor onze burens want wij zijn immers al lid. Ik meteen weer in gewetensnood. Welke burens? Links? Rechts? Over? Boven? Beneden? En stel je hebt zo'n buur met de folder aan het denken gezet. Nog wat twijfelend hangt zijn pen boven de bon als er weer iets door de brievenbus glijdt: de lokale PPR is bezig de folder huis aan huis te verspreiden. Na zo hard aandringen wordt de bon vanzelfsprekend weggegooid. Dat is overigens in het geval van mijn burens maar het beste ook, maar wellicht hebben andere leden burens van een wat genietbaarder soort. Toch is het kennelijk nog wat onwennig voor de PPR om de blik naar buiten te richten. Als je al jarenlang naar je navel hebt zitten staren moet je de nodige drempelvrees overwinnen om zomaar de straat op te gaan. Dus er wordt wat

RADIKALEN

HERMAN VERBEEK LIJSTTREKKER BIJ EUROPESE VERKIEZINGEN

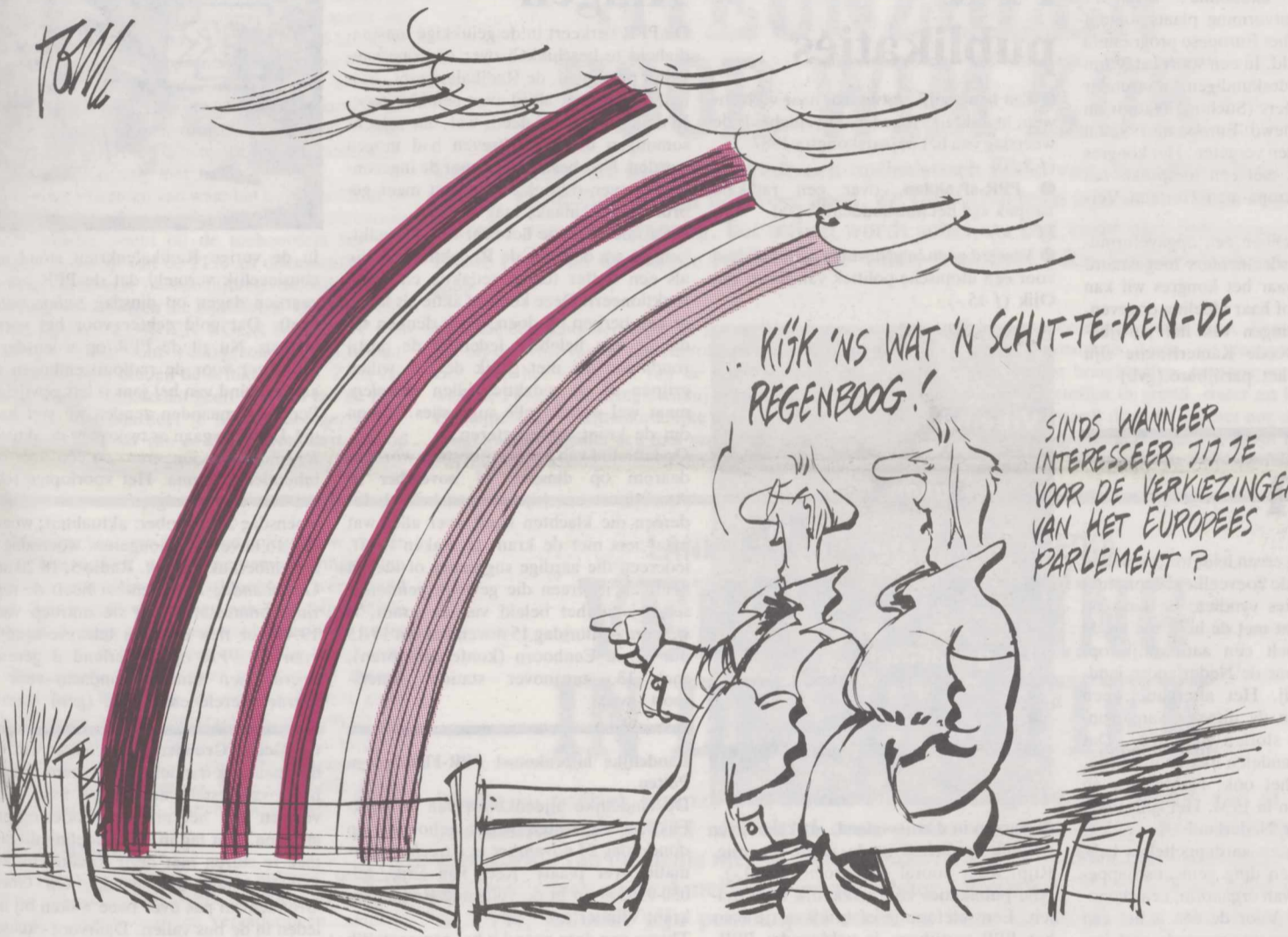
GROEN PROGRESSIEF AKKOORD WORDT 'REGENBOOG'

Het dagelijks bestuur van het GPA met Wim de Boer als voorzitter vond dat het nu allemaal wel lang genoeg geduurd had. Daarom legde het „een eendvoorstel over naam en kandidatenlijst” voor aan de betrokken partijen: PSP, PPR, CPN, Groene Partij Nederland en als waarnemer de EVP. Grootste verrassing van het voorstel was de naam voor dit samenwerkingsverband: REGENBOOG.

Een nader onderzoek van het dagelijks bestuur naar

De laatste puntjes moeten nog op de i worden gezet, maar het nieuwe akkoord voor deelname aan de Europese verkiezingen van juni 1989 ligt er. Grootste verrassing van dat akkoord is de naam. Het maandenlange kissebissen daarover werd beslecht ten gunste van een op het laatste moment op tafel gekomen variant: REGENBOOG. Ria Beckers is enthousiast, want zij introduceerde die term ooit in de Nederlandse politiek. De Groene Partij Nederland van Bas de Gaay Fortman dreigt echter uit het akkoord te stappen, want 'groen' moet in de naam blijven.

TBM

TEKENING TOM JANSSEN

de doorwerking van het begrip GPA in de pers leverde een negatief beeld op. „Allereerst moet vastgesteld worden dat het niet gelukt is de letteraanduiding GPA bij de media ingeburgerd te krijgen.” Daarom besloot het dagelijks bestuur zich vóór naamsverandering uit te spreken. „Van een naamsverandering gaat een signaal uit. Dat is dan ook de reden dat wij eerst bezwaren hadden en er nu voor willen pleiten. Een verandering van naam kan dan uitgebreid worden als een omvorming van het GPA naar een pluriforme formatie die de deuren wijd open zet voor mensen die niet tot de bekende trits behoren.” De naam Regenboog kwam toen bijna als vanzelf op tafel. „De naam sluit naadloos aan bij de gelijknamige fractie in het Europees Parlement, is ingeburgerd bij de media, ligt goed in het gehoor, kan niet afgekort worden, geeft goed het karakter van een diverse samenwerking weer en is heel goed te symboliseren.”

Verbreiding

In de wandelgangen was al duidelijk geworden dat PSP, CPN en PPR geen probleem hadden met de naam Regenboog. Het PPR-partijbestuur reageerde er zelfs zeer enthousiast op. De nieuwe naam zou een symbool zijn voor de door de PPR nagestreefde verbreding van het oude GPA.

Echter, als de onderhandelaars van de partijen op donderdag 20 oktober rond de tafel zitten blijken de wandelgangen niet alles te weten. De PSP wil namelijk op het kiesbiljet: Regenboog (C.P.N. E.V.P. G.P.N. P.P.R. P.S.P. en onafh.). Daar blijken de andere onderhandelaars niets voor te voelen. Het is een onmogelijke combinatie waartegen ook principiële bezwaren bestaan. De naam Regenboog en de campagne daaromheen hebben als centra-

le doelstelling de verbreding buiten de bekende enge partijgrenzen. Het vernoemen van de partijnamen zou deze verbreding juist weer teniet doen.

Tot verbazing en ongenoegen van alle anderen bleek ineens de Groene Partij Nederland van Wouter van Dieren en Bas de Gaay Fortman de naam Regenboog volstrekt onacceptabel te vinden. Een naam zonder het begrip groen erin kan volgens hen niet en zou de deelname aan de verkiezingen van andere groene partijen alleen maar bevorderen. De GPN zal dan ook uit het akkoord stappen als dat Regenboog gaat heten, liet Wouter van Dieren per telegram weten. Besluitvorming over dit punt en enige andere strijdpunten vond uiteindelijk niet meer plaats die avond, daarvoor werd het te laat. Nu kan de PSP even bedenken waarom ze in een eerder stadium wel akkoord ging met de naam GPA zonder toevoeging van de partijnamen.

Naast de naam was de volgorde aan de top van de lijst het tweede grote strijdpunt. De PPR had steeds in volgorde van wenselijkheid de volgende voorkeuren op tafel gelegd voor het lijsttrekkerschap: 1. een onafhankelijke zeer goede kandidaat, 2. Wim de Boer, 3. de best beschikbare kandidaat en 4. erover onderhandelen. De eerste twee voorkeuren bleken in de praktijk niet haalbaar. Een onafhankelijke zeer goede kandidaat werd niet gevonden en Wim de Boer wilde niet. Optie nummer drie bleek ook niet haalbaar, omdat de partijen het niet eens konden worden over wie de best beschikbare kandidaat zou zijn. CPN en PSP vonden dat Nel van Dijk (CPN) dat was en de PPR gaf de voorkeur aan Herman Verbeek. Daarmee was onderhandelen de enig open gebleven mogelijkheid.

Hoewel onderhandelen een groot woord is voor wat zich afspeelde rondom het lijsttrekkerschap. De PPR

stelde dat alleen Herman Verbeek voor haar acceptabel was en dat de samenwerking voor haar stond of viel met wel of niet honorering van deze eis. PSP en CPN stelden daar het vrouwenchap van Nel van Dijk tegenover, maar legden zich snel edoch zuchtend neer bij het machtswoord van de PPR.

Daarmee waren de problemen rond de lijst nog niet de wereld uit. Het dagelijks bestuur van het GPA stelde namelijk voor dat bij twee Regenboog-zetels in het Europees Parlement halverwege de periode Herman Verbeek zou moeten plaatsmaken voor nummer drie op de lijst: de PSP'er John Hontelez. De redenering hierachter was: afgesproken is dat de PSP de tweede helft van de periode een parlements lid mag leveren bij twee zetels én dat bij twee zetels steeds één zetel zeker door een vrouw bezet moet worden. Dus moet Verbeek en niet Van Dijk wisselen.

Wisselzetels

In het PPR-bestuur stuitte dit voorstel op kritiek. Men vond het niet terecht dat de kleinste partner, de CPN, wel de volledige periode een zetel mocht bezetten, terwijl de twee grootsten, PPR en PSP, genoegen zouden moeten nemen met elk een halve periode. Aan de andere kant onderschreef het PPR-bestuur het uitgangspunt dat bij twee zetels er op één een vrouw moest zitten. Daarom werd een alternatief voorstel bedacht: halverwege de periode zouden Nel van Dijk en John Hontelez moeten wisselen, conform de afspraken tussen de partijen, maar op datzelfde moment zou Herman Verbeek zijn zetel afstaan aan de eerst-volgende vrouw op de lijst. Die vrouw zou of Janneke van der Plaats zijn, of een later nog op te voeren onafhankelijke kandidaat. In beide gevallen zou Verbeek echter wisselen. Het

Beschouwingen

Het was een slappe boel in de Kamer. Lubbers en consorten kregen hun plannen ongewijzigd door het parlement geloodst. De PPR was het er niet mee eens.

pagina 3

Debat

Waarom zijn politici zo kameraagel? Peter Lankhorst en Telegraaf-redakteur Cees Lunshof in debat.

pagina 3

FNV

Studenten, minderheden, vrouwen en gewone vakbondsleden demonstreerden 8 oktober tegen Lubbers. 'Aanvallen!'

pagina 4

Buitenland

Met steun aan vluchtelingen kun je niet skoren in de PPR. Kernwapens zijn onbespreekbaar. Het ongenoegen van Piet Verstegen, ontslagen medewerker Buitenland.

pagina 4

Positieve actie

Meer vrouwen in de partij, maar hoe? Linkse raads- en statenleden diskussieerden over feminisering, tijdsclimieten en overbelasting.

pagina 5

Lokale Politiek

Jeltje Meulenbroek is de nieuwe sekretaris Lokale Politiek van de PPR. „Het is belangrijk dat de partij gedragen wordt door de basis.”

pagina 6

Dekker

Wat gebeurt er met de gezondheidszorg? Ria Beckers levert commentaar en zet de puntjes op de i.

pagina 7

bestuur ging ervan uit dat de partners dit voorstel zeker zouden accepteren, maar dat liep even anders. Klaas-Wybo van der Hoek is eerste woordvoerder van de PPR op die donderdagavond in het GPA-kantoor. Op zeer omslachtige wijze begint hij het PPR-alternatief uit de doeken te doen. Waar hij precies heen wil is voor de meeste aanwezigen een raadsel. Als hij dan ook nog het PPR-voorstel verkeerd brengt, is het al aan flarden geschoten voor het goed en wel vorm krijgt. Hij verdraait het voorstel van het PPR-bestuur door voor te stellen dat Verbeek zal wisselen voor Hontelez en Van Dijk voor de volgende vrouw. Daarmee wordt het alternatief ontkracht. De kracht van het PPR-idee was juist dat CPN en PSP zouden wisselen konform eerdere afspraken en de PPR haar zetel ten gunste van een vrouw zou ontruimen. De tweede onderhandelaar, Rouke Broersma, probeert nog te redden wat er te redden valt, maar het is al te laat. Men vindt dat de PPR begint te overvragen en alle anderen willen vasthouden aan het oorspronkelijke voorstel.

Kortom, een dezer dagen zullen de onderhandelingen wel afgerond worden met de volgende geaccepteerde voorstellen: de naam wordt Regenboog zonder toevoegingen. Herman Verbeek wordt lijsttrekker, Nel van Dijk komt op de tweede plaats en bij twee zetels wisselt halverwege de periode Verbeek met Hontelez. Rest nog de vraag naar de onafhankelijke kandidaten op de lijst. Men besloot zelfs per advertentie mensen op te roepen. De voorzitter van de PSP, Saar Boerlage, wist wel iemand. Tot driemaal toe riep zij tijdens de onderhandelingen dat prinses Irene op de lijst moest, want oranje zit ook in de regenboog.

JAN DIRX

Fraktienieuws

• Rijbewijzen
De PPR-fractie in de Tweede Kamer is het ook wel eens eens met dit kabinet. Is dat nieuws? Hoe dan ook, de fractieleden zijn er erg vóór om bezopen automobilisten het rijbewijs af te nemen. Nu maar afwachten of dat ook preventief werkt. Dat deze blijmoedige bijdrage niet vergezeld ging met zuur commentaar op het openbaar vervoersbeleid van Smit-Kroes is jammer. Met wat creativiteit was daar toch iets aardigs van te maken geweest.

• Groepsakties
Nou, Peter Lankhorst vond dat het wel erg, erg lang geduurd had voordat het initiatief-wetsvoorstel Wet Groepsakties gelijke behandeling aan de orde kwam. De PPR-fractie wil 'zo spoedig mogelijk' een algemene regeling voor groepsakties om burgers de mogelijkheid te geven

georganiseerd als procespartij op te treden. Samen sta je sterker dan alleen, nietwaar. Lankhorst betreurde het dat alleen 'rechtspersonen ter bestrijding van diskriminatie' als procespartij mogen optreden. Want er zijn natuurlijk altijd groepen die zich niet expliciet tegen diskriminatie inzetten, maar daar wél het slachtoffer van zijn.

• Diversen
De PPR-fractieleden hebben vragen gesteld over de kap van 250 bomen in Schinveld, verricht in opdracht van het Ministerie van Defensie. Die wilde zeker stiekum een oefenterrein maken. Van de Raad van State mocht het namelijk niet. Verder proberen PPR en D66 een biologisch-dynamische boomgaard van de ondergang te redden. Hoe kleine zaken toch nog in de Grote Politiek terecht komen.

Europa-kongres

Nog een klein jaar en er zijn weer Europese verkiezingen. In juni 1989 gaan alle Europese burgers naar dezelfde stembus, althans die burgers die het de moeite waard vinden. Als het een beetje wil doet de PPR weer net als in 1984 mee in het samenwerkingsverband. Om dat voor elkaar te krijgen is het partijbestuur in onderhandeling met PSP, CPN, EVP en onafhankelijken. Het onderhandelingsresultaat zal aan de kongressen van de verschillende partijen moeten worden voorgelegd. Het kongres beslist tenslotte. Alleen ... de PPR heeft in 1988 al een kongres gehad en we hadden juist met de Herooverweging (de grootscheepse reorganisatie van de partij vorig jaar) afgesproken dat één kongres per jaar eigenlijk wel genoeg is. Europa wacht daar niet op, dus houden we een ekstra kongres. Daarvoor rukt de complete PPR, van Maastricht tot Schiermonnikoog, op zaterdag 10 december 1988 uit naar de spiksplinternieuwe

aula van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Behalve de besluitvorming over de deelname aan de verkiezingen bespreken we het thema 'Groene economie'. Daarover vindt geen besluitvorming plaats, omdat we 's morgens al het Europese programma hebben vastgesteld. In een soort cafévorm worden enkele deskundigen, waaronder dr. Lucas Reijnders (Stichting Natuur en Milieu), geïnterviewd. Europa na 1992 zal daarbij niet worden vergeten. Het kongres wordt afgesloten met een toespraak van PPR's eerste Europa-man Herman Verbeek. De afdelingen hebben een opgaveformulier voor kongresdeelnemers toegestuurd gekregen. Wie naar het kongres wil kan zich dus bij zijn of haar afdeling opgeven. De verantwoordingen van het partijbestuur en de Tweede Kamerfractie zijn verkrijgbaar op het partijburo. (gvb)

Water en ozon

• De Stichting Natuur en Milieu is niet tevreden over de bescherming van de Nederlandse drinkwaterbronnen. Om te beginnen zijn de beschermingszones te klein, en verder vallen alleen de grondwaterwinningen door waterleidingbedrijven onder de provinciale maatregelen. Industriële en particuliere winningen vallen daar dus buiten en dat is niet best. Natuur en Milieu verwacht een toenemende verontreiniging van het grondwater met bestrijdingsmiddelen. Bovendien, stelt ze, zijn de voorgestelde beperkingen aan overbemesting te gering om een toename van schadelijke concentraties in het grondwater te voorkomen. 'Drink je schoon' kan straks echt alleen maar met Spa rood.

• Behalve het drinkwater heeft ook de ozonlaag steeds meer te lijden van vervuiling. In 1987 werd het verdrag van Montreal gesloten, dat moet voorzien in een bescherming van de ozonlaag. Volgens Natuur en Milieu is dit verdrag ontoereikend.

Uitvoering ervan leidt tot een daling van 10-12% van de hoeveelheid ozon, met alle consequenties vandien: de kans op huidkanker neemt met de helft toe en de Stichting voorspelt een aanzienlijk opbrengstverlies voor de Nederlandse landbouw en visserij. Het alternatief: een vermindering van de uitworp van ozonlaagbedreigende stoffen met 85%. Dat betekent onderhandelen met de industrie. Maar dan kán het ook: Noorwegen en Zweden beginnen in 1994. Het is dus nog niet te laat voor Nederland.

• Watersporters en aardappelteilers hebben tenminste één ding gemeenschappelijk: het gebruik van organotin, een chemische verbinding. Voor de één is het een bestanddeel in aangroeiwerende verf (tegen viezigheid aan je boot dus) en de ander gebruikt het tegen aardappelschimmelziekte. Oplossing: schrobben respectievelijk een aardappel telen die gewoon goed tegen schimmel kan. Hoe eenvoudig toch.

Mensen die de feiten onder ogen durven zien, komen nu in actie:

De Wereldeconomie klopt van geen kant. De onrechtvaardigheden en ongelijkheden moeten de wereld uit. Iederéén weet dat, wie doet wat? De Wereldwinkels zijn alvast begonnen. Werken aan een menselijker samenleving! Er zijn er nu al zo'n 250 in Nederland. Volop bezig met de verkoop van 3e Wereldprodukten voor een eerlijke prijs.

Maar de Wereldwinkels hebben geld nodig. Om dit werk ook op de langere termijn mogelijk te maken. Wij zoeken vooral vaste donateurs, maar een éénmalige bijdrage is natuurlijk ook welkom.

noteer mij als donateur; ik maak f. over (min. f 25,-; donateurs ontvangen minstens 2 x per jaar de info-krant)
 donateur word ik (nog) niet, maar ik maak f. over voor dit belangrijke werk.

In gesloten envelop (postzegel niet nodig)
verzenden aan: Stichting Steun de Wereldwinkels
Antwoorder. 9186
3500 ZA Utrecht

GIRO 448 48 38

PPR-publikaties

- Een beweeglijk antwoord**, naar vertrouwen, stabiliteit en gedeelde veiligheid; de weerslag van het najaarskongres 1987 (f 2,50)
- PPR-afvalplan**, over een radikale aanpak van het huishoudelijk afval (f 2,50)
- Vreemd gaan in gedachten**, een pleidooi voor een utopische politiek van Bram van Ojik (f 15,-)

• Narren in domineesland, artikelen over politiek en beleid in de jaren negentig. Rijk, maar vooral ook groen. (f 10,-). Alle publikaties zijn makkelijk te bestellen. Een telefoontje of briefkaartje naar het PPR-partijburo is voldoende: PPR-partijburo, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam, tel. 020-247570. De betaling hoeft pas achteraf, je krijgt een akseptgirokaart meegestuurd met je bestelling. De prijzen zijn exclusief portokosten.

Klagen

De PPR verkeert in de gelukkige omstandigheid te beschikken over een onafhankelijk partijblad, de Radikalekrant. Niet iedereen is daar altijd even gelukkig mee. In de krant staat wel eens wat, dat volgens sommigen nooit geschreven had mogen worden. Nou bestaat daarvoor de ingezonden brieven-rubriek, waar best meer gebruik van gemaakt mag worden. En als de redactie het echt te gek maakt, hebben we ook nog de Redaktieraad, die als een buffer tussen redactie en partij funktioneert. Deze komt in actie als leden er een beroep op doen. Toch denken we dat er een heleboel leden in de partij rondlopen die niet gelijk de pen willen grijpen of de redactie willen tackelen, maar wel waardevolle suggesties hebben om de krant te verbeteren. Op initiatief van het partijbestuur wordt er daarom op **dinsdag 15 november** in Amersfoort een bijeenkomst belegd. Iedereen die klachten heeft over alles wat maar iets met de krant te maken heeft, iedereen die aardige suggesties of ideeën heeft en iedereen die gewoon geïnteresseerd is in het beleid van de krant, is welkom op dinsdag 15 november om 19.15 uur in de Eenhoorn (konferentietoren), zaal 13, tegenover station Amersfoort. (gvb)

In de vorige Radikalekrant stond nog abusievelijk vermeld dat de PPR om de veertien dagen op dinsdag radiozendtijd heeft. Dat gold echter voor het vorige seizoen. Nu zit de PPR op woensdag. De opzet voor de radiouitzendingen tot aan het eind van het jaar is iets gewijzigd. Per twee maanden zenden we vier keer uit. Daarvan gaan er twee over de actualiteit, één over jongeren, en één over een inhoudelijk thema. Het voorlopige schema ziet er als volgt uit: woensdag 2 november: actualiteit; woensdag 16 november: jongeren; woensdag 30 november: actualiteit. Radio 5, 18.20 uur. Op maandag 14 november heeft de regeringscommissaris voor de omroep vanaf 19.41 uur tien minuten televisie-zendtijd voor de PPR op Nederland 3 gereserveerd. Tien minuten aandacht voor de Derde Wereld en milieu. (gvb)

Landelijke bijeenkomst PPR-Flikkers en Potten.

De landelijke bijeenkomst van de PPR-Flikkers en Potten wordt gehouden op donderdag 24 november te Utrecht (informatie over plaats: Kees van Eijk, tel. 030-939359 en in de volgende Radikalekrant/Vlindertje). Thema van deze avond is het gemeentelijk hobbiebeleid: evaluatie van en discussie over de huidige stand van zaken op dit gebied in diverse steden van ons land. Hierover vind je meer in het nieuwe Vlindertje waarin o.a. ook een commentaar op de Beleidsbrief Homoseksualiteit en Overheidsbeleid, een overzicht van de gelijke (?) positie van vrouwen door de Europese richtlijnen, een visie op Sport en Homoseksualiteit en nog veel meer.

Het blad van de PPR-Flikkers en Potten, Het Vlindertje komt zo'n 4 à 5 maal per jaar uit. Je kunt het bestellen door minimaal f 15,- over te maken op giro nummer 4295824 t.n.v. PPR-Flikkers en Potten, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN te Amsterdam, o.v.v. abonnement. Een los nummer kost f 3,- (inclusief verzending).

Vredesburo. Het Vredesburo, opgericht door de Doopsgezinde Vredesgroep en Kerk en Vrede, wil mensen die er over denken militaire dienst te weigeren, de helpende hand bieden. Dit door informatie te verstrekken over dienstweigeren; tevens heeft het Vredesburo een lijst van 120 mentoren - dit zijn mensen die veelal zelf militaire dienst hebben geweigerd - verspreid wonend over het hele land, die je persoonlijk verder kunnen helpen met nadenken over jouw keus. Eén telefoontje naar het Vredesburo is voldoende voor informatie en/of een mentor: tel. 033-10445.

De Sharpeville Zes. Op vrijdagdag 28 oktober aanstaande organiseert het Comité Redt De Sharpeville Zes in samenwerking met Van Hall een benefietconcert in: Van Hall, Van Hallstraat 625 te Amsterdam. Het concert begint om 21.00 uur en de entreprijs is fl.9,-. De volgende groepen werken belangeloos mee: The Brothers, Tubaco & The African Youth, Vernon Walters en De Klik. Tijdens deze happening is informatie over de zaak van de Zes verkrijgbaar en worden enkele video's vertoond. De opbrengst gaat naar de gezinnen van de Zes, die allemaal kostwinner zijn. Dit betekent dat hun gezinnen momenteel zo goed als zonder inkommen zitten.

Nederland schoner?

Met name lucht en water? Daarvoor is de PPR hard nodig! De groenste partij van Nederland. Geef een nieuw lid op. Ook wij lijden aan een groeisyndroom

Noteer mij als lid van de PPR

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Handtekening:

Ik ben opgegeven door

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Hij/zij ontvangt graag:

„Narren in domineesland”
 „Vreemd gaan in gedachten” (auteur Bram van Ojik)

Kolofon: De Radikalekrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. **Redactie, administratie en advertenties:** Partijburo PPR, 1e Weteringdwarsstraat 4, 1017 TN Amsterdam, 020 - 2475 70. **Redactie:** Marc Broere, Jan Dirs, Hans van Egdome, Luuk Heijlman, Malou van Hinthum (eindredactie), Jan Huisman, Loes Singels. **Medewerkers:** Arda van den Brink, Bart de Graaff, Anneke van 't Hull. **Redaktiesekretariaat:** Enny Schmitz, Joke Schweitzer. **Vormgeving:** Joep Paulussen, m.m.v. Tim van Ruiten. **Foto's:** Angelo Goede-mondt, Fred Jansz e.a. **Abonnementen:** Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f30,- per jaar, giro 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalekrant.

Het optimisme van Lubbers schoot bij velen in het verkeerde keelgat. Zelfs de regeringspartijen wisten tijdens de algemene beschouwingen dit vrolijke beeld te nuanceren door de problemen van werkloosheid en milieuverontreiniging te benadrukken. De oppositie, die haar kritiek zwaarder aanzette, wees bovendien op de grote groepen uitkeringsgerechtigden die voorlopig geen cent wijzer worden van het christelijke rechtvaardigheidsgevoel. De PPR, als dé milieupartij, was het felst in het doorpakken van alle mooie verhalen over vooruitgang op het gebied van milieubescherming. De Nederlandse economie wordt straks misschien wel Europees kampioen, maar zal vroeg of laat door een teveel aan stimulerende middelen door de knieën gaan. De natuur stelt haar grenzen.

Ria Beckers is in haar eerste bijdrage aan de algemene beschouwingen zo brutaal om Beatrix te betrekken bij de inhoud van de troonrede. Ze laat de koningin met Lubbers bellen met de vraag hoe dat nu zit met dat schone milieu. Vorig jaar immers is nog het tegendeel beweerd. Het antwoord van Lubbers is hetzelfde als zijn antwoord op de Kamervragen van de PPR in deze. Hij zegt er behoefte aan te hebben om het negatieve beeld van 'er gebeurt op het gebied van milieubescherming niets' in positieve zin bij te stellen. Propagandataal volgens de PPR. Het verhaal van Ria Beckers, dat zich op de rand van wat staatsrechtelijk is toegestaan beweegt, roept verbazingwekkend weinig negatieve reacties op. Zelfs een koningsgezinde krant als Trouw kan deze PPR-benadering wel waarderen. Alleen het VVD-Kamerlid Joekes vond het allemaal te ver gaan.

Cirkelredenering

In haar betoog haalt Ria Beckers vooral uit tegen het denken van de regering in termen van markt en macht. Vertaald in termen van milieubeleid komt dit neer op een simpele redenering: de economische groei moet gestimuleerd worden zodat er meer middelen vrij komen voor milieubescherpende maatregelen. Of met andere woorden: eerst meer vervuiling om deze vervolgens beter te kunnen bestrijden. Een cirkelredenering met fatale gevolgen. De reeks voorbeelden van waar het nu al goed fout zit en waar in de toekomst rampzalige evenwichtsstoornissen dreigen, roept bij de toehoorders het vertrouwde beeld op van de PPR als doemdenker. Als Ria Beckers in haar tweede bijdrage duidelijk maakt dat de verschrikkingen die zij schetst afkomstig zijn uit het rapport 'ZORGEN VOOR MORGEN' van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) binden de kritikasters in. Zelfs Jan Tromp van de Volkskrant geeft achteraf toe de PPR teveel als onheilsprofeet te hebben neergezet. De fractievoorzitter van de PPR permipteert zich op een gegeven moment Lubbers als voormalig christen-

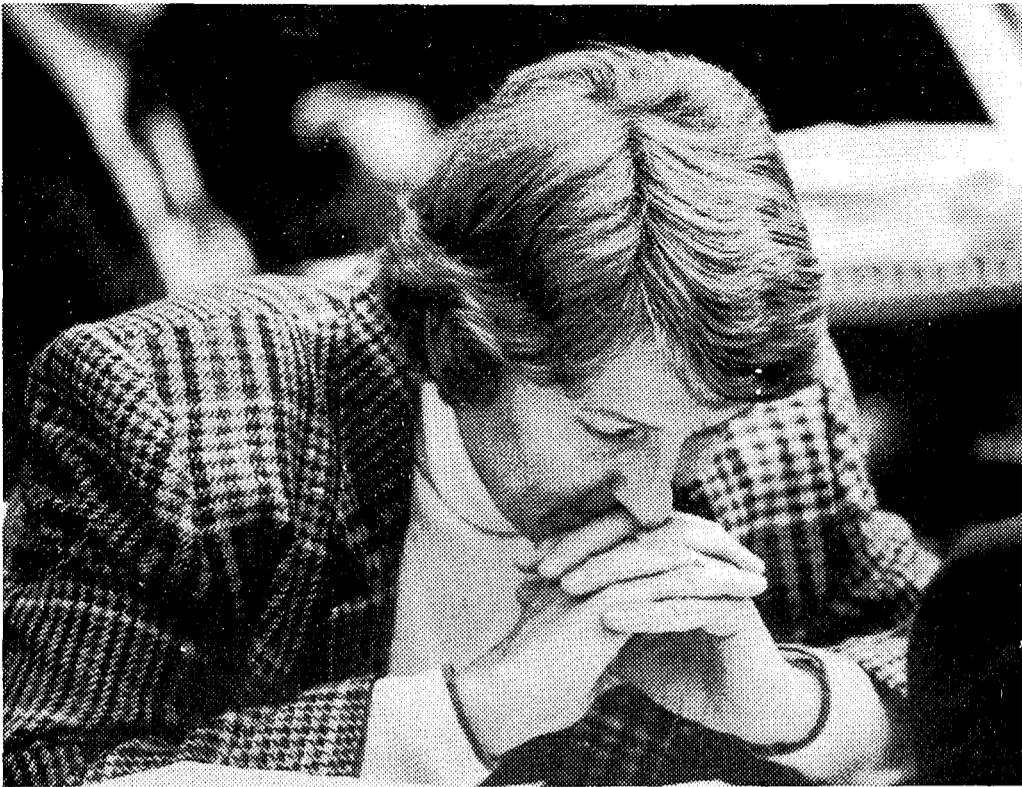

FOTO ANGELO GOEDEMONT

SAARIE ALGEMENE BESCHOUWINGEN

STEUNZOLEN VOOR WIM KOK

Lubbers schetste in de troonrede een optimistisch beeld van de huidige gang van zaken. Economisch gaat het weer goed, de vooruitzichten zijn in het licht van het Europa van 1992 gunstig, het milieu wordt schoner. Dat vond niet iedereen, met name (volgens de laatste editie van de 'dikke Van Dale') Ria Beckers trok fel van leer.

radikaal een schouderklopje te geven. Het is mooi die hij de ernst van de milieuproblemen onder ogen ziet. Van het uitroepen van de noodtoestand, iets waar de PPR op aandringt, wil hij echter niets weten. Ed Nijpels, de verantwoordelijke man op dit terrein, krijgt van dit kabinet een fooi van honderd miljoen. Hij mag de oplossingen bedenken voor de schadelijke

neveneffecten van de economische groei. Een groei die tot meer autoverkeer leidt, tot toename in gebruik van fossiele brandstoffen, toename van het aantal schadelijke stoffen in grond, water en lucht. Een schoon milieu wordt door dit kabinet nog steeds niet of nauwelijks gewaardeerd als een groot maatschappelijk belang. Milieu is een onkostenfaktor.

De prachtige zaal van het Akademiëgebouw van de Leidse Universiteit was 29 september jongstleden gevuld met een kleine honderd mensen. Overwegend jonge heren gekleed in net pak met bijpassende strop. Dit keurige gezelschap was bijeen in het kader van 'Het Leidsch Debat', een regelmatig terugkerende discussiebijeenkomst over een actueel thema. Ditmaal stond de stelling 'de media hebben te grote invloed op de politiek' centraal. Twee leden uit het media-politieke circuit of, zoals één van de sprekers het noemde, het politiek-publicitaire kompleks, stelden zich tegenover elkaar op. Peter Lankhorst pleitte vóór de stelling, Cees Lunshof was tegen.

Echtgenotes

Lankhorst benadrukte in eerste instantie de grote waarde van de media. Neem bijvoorbeeld de gang van zaken tijdens besloten vergaderingen. „Het is goed dat er media zijn die proberen te achterhalen wat er in die vergaderingen gebeurt. Er zijn nu eenmaal achterkamertjes in de politiek. Zowel rechtse als linkse partijen maken zich daar schuldig aan.”

Na deze positieve opmerkingen legde hij vooral de nadruk op de *vertrutting* van de politiek. De media hebben steeds meer aandacht voor de randverschijnselen van het politieke gebeuren. „Steeds meer kameraploegen lopen op het Binnenhof om de aan- en afrijdende ministersauto's te filmen.” Echtgenotes van bewindslieden krijgen volop de aandacht. Lankhorst wees op de foto van het lieve gezin Van Voorst tot Voorst in het Algemeen Dagblad, geplaatst toen bekend was geworden dat de baron 'onze René' zou opvolgen. Ook de dames Lubbers en Van den Broek zijn in het land beslist geen onbekenden meer.

Politici gaan zich door dit soort aandacht op een verschrikkelijke manier gedragen. „Let maar eens op bij een Kamerdebat. Men gaat bewust nietszeggende praatjes met politieke tegenstanders aan omdat de kans op een plaatje in de krant dan groter is.” Ook niet-parlementariërs zijn gevoelig voor de aanwezigheid van journalisten. Als het NOS-journaal aanwezig is, is het gedrang op de voorste rij achter een spandoek bij een demonstratie op het genante af. „En als er geen tv aanwezig is zie je niemand.” De aandacht voor de inhoud van het politieke beleid heeft ernstig te lijden onder deze door politici en media opgevoerde show. De mensen wordt belangwekkende informatie onthouden en ze weten steeds minder waarover de discussies gaan. De negatieve invloed van de media op de politiek is extra groot tijdens verkiezingen, als de krachtsverhoudingen voor de komende jaren op het spel staan. Dan doen politici ekstra hun best zo goed mogelijk voor de dag te komen. De personen worden belangrijker dan de ideeën die zij verkondigen.

LANKHORST BEKRITISEERT MEDIA VERTRUTTING IN DE POLITIEK

Media en politiek kunnen niet zonder elkaar. Ze zijn elkaars brood, ook al zijn journalisten en politici niet altijd even goede vrienden. Maar hoever mag de bemoeienis van de media met de politiek gaan? Gaat de Nederlandse berichtgeving al steeds meer op de Amerikaanse toer? Peter Lankhorst, Tweede Kamerlid voor de PPR, schudde zijn pomokapsel recht en bond de strijd aan met Telegraaf parlementair redacteur Cees Lunshof.

FOTO ANGELO GOEDEMONT

Hoewel Lankhorst erkende dat de politici schuld aan deze ontwikkeling hebben, neigde hij ertoe een groot deel van de verantwoordelijkheid bij de media te leggen. Het corrigerend vermogen van de media is volgens hem veel te gering. Uit eigen ervaring sprekend legde hij uit dat de werkzaamheden van politici nauwgezet en zeer kritisch worden gevolgd. „Wij hoeven niet te proberen onzin uit te kramen. Kollega's en media zitten er konstant bovenop. Journalisten hebben het hierbij heel wat gemakkelijker. Zelfkritiek bij deze beroepsgroep is nauwelijks aanwezig.” En dat is hard nodig. „Zij hebben doorgaans ook een mening en willen door hun werk de politiek beïnvloeden. Zo kunnen ze een 'beetje' besturen. Feiten en meningen gaan door elkaar heen

lopen. Journalisten zouden zich hier veel meer bewust van moeten worden.” Lankhorst durfde zelfs de stelling aan dat Lunshof als parlementair redacteur van de Telegraaf meer invloed heeft dan het 45e Kamerlid van het CDA.

Pluriformiteit

In Nederland wordt voor politici het uiterlijk steeds belangrijker. De PPR-parlementariër, die sinds kort ook een nieuwe kapper lijkt te bezoeken, hield zijn gehoor het schrikbeeld van de Verenigde Staten voor. Daar is het al niet meer zo belangrijk hoe je scheiding zit, maar veel wezenlijker of je er één achter de rug hebt.

Lunshof erkende dat de journalist selekteert. „Sub-

De grote partijen en de werknemers- en werkgeversorganisaties meenden ieder voor zich met banenplannen te moeten komen. Nieuw uitgangspunt daarbij is het idee van het Centraal Planbureau (CPB) de loonkosten van het minimumloon te verlagen zonder dat het netto-minimumloon aangetast wordt. De werkgever moet het aantrekkelijk gemaakt worden om meer mensen in dienst te nemen. Daarnaast ligt een veelvoud aan voorstellen om langdurig werklozen en werkloze jongeren via subsidies, omscholing en werkervaring een extra kans te geven.

Banenplannen

Allemaal banenplannen die sympathie verdienen. Veel effect zullen ze evenwel niet hebben. Een verlaging van de loonkosten van het minimumloon zal enkele tienduizenden banen scheppen. Te weinig in vergelijking met de bijna 700.000 werklozen. De subsidies om langdurig werklozen aan betaald werk te helpen zullen helaas slechts een klein deel van deze groep ten goede komen.

Eindeloos wordt er door de verschillende woordvoerders over de plannen uitgeweid. Plannen die veel op elkaar lijken. Vooral de leider van de PvdA, Wim Kok, doet op dit punt zijn best. Hij spreekt ferme taal en verwijt het kabinet van alles en nog wat. Tijdens een middagpauze bij de PPR-fractie wordt hartelijk gelachen om de onzinnige kreet van Loesje: 'Steunzolen voor Wim Kok'. Deze kreet lijkt op de een of andere manier precies van toepassing op deze man die lang op het spreekgestoelte en vaak achter de interruptie-microfoon staat. Door gedurfd en inspirerende visies lijkt hij in ieder geval niet gesteund. Als het echt menens wordt, bindt hij steeds weer in, waarschijnlijk om de toekomstige coalitie-genoot niet teveel tegen de haren in te strijken. Over herverdeling van werk, het enige echte wapen tegen de structurele werkloosheid, heeft hij het niet eens meer. Het simpele feit dat door verdergaande rationalisaties en automatisering steeds minder betaalde banen nodig zullen zijn, wordt niet onder ogen gezien.

Lubbers, die aangeeft wel iets te voelen voor sommige plannen die niet al te ver gaan, wordt door de regeringspartijen van geen enkele kant onder druk gezet. Ook niet waar het gaat om het niet verhogen van de inkomens van de minima. Deze zullen voorlopig niet mogen delen in de toenemende welvaart. Lubbers wordt vrij spel gegend in het overleg tussen overheid, werknemers en werkgevers. Hij kan zich nu al in de handen wrijven, omdat vaststaat dat deze partijen zonder krachtadig optreden van de regering het toch niet met elkaar eens zullen worden. Hij kan daarna zijn armen in onschuld ten hemel heffen als hij met zouteloze tussenoplossingen terugkeert naar de Kamer.

JAN HUISMAN

jectiviteit is nu eenmaal nodig omdat de ruimte in een krant beperkt is, de lezer ongefilterde informatie niet kan verhapstukken en de informatie altijd moet worden uitgelegd.” Natuurlijk moet een journalist er altijd naar streven feiten en meningen te scheiden. In de praktijk is dat echter niet altijd goed mogelijk. Hij vermoedde dat de manipulatiemogelijkheid van de media zeer gering is. Ten eerste zorgt de pluriformiteit van de Nederlandse pers ervoor dat het beeld van de politiek zeer divers is. „Soms wijzen de media met hun berichtgeving dezelfde richting op, maar vaak genoeg werken ze ook in tegengestelde richting.” Op de tweede plaats meende Lunshof dat de journalist wél gekorrigeerd wordt door kritiek van anderen. „Alleen zij die in een ivoren toren zitten trekken zich daar niets van aan.” Als derde argument voor de beperkte invloed van de media op de kiezer voerde hij aan dat de geïnteresseerde burger zich geen knollen voor Citroenen laat verkopen. De invloed van de media op politici moet al helemaal niet overschat worden. „Politici zijn gewend geraakt aan voortdurende kritiek van allerlei kanten. Ze zijn 's middags weer vergeten waar ze zich 's ochtends over hebben opgewonden. De opwinding van vandaag is niet de opwinding van morgen en de verkiezingen liggen vaak nog ver weg.”

Beide redenaars waren het erover eens dat de Telegraaf en de Volkskrant de meeste invloed hebben op de politiek. De Telegraaf heeft een heel duidelijke CDA - VVD achterban. De Volkskrant-lezer stemt overwegend PvdA. De lezers van de andere kranten zijn veel meer over verschillende partijen verdeeld en die kranten nemen daardoor een meer onafhankelijke positie in.

Dat de invloed van de media op de politiek moeilijk is te meten bleek toen Lankhorst en Lunshof elkaar in de haren vlogen over de winst voor de coalitie -volgens de verkiezingsenquête van Maurice de Hond- in de week na het paspoortdebat. „Zo zie je dat de negatieve afbeelding van de coalitie in de media in die week weinig effect had op de kiezer,” meende Lunshof. Lankhorst vond die toename daarentegen zeer logisch. De koningin had in die week immers in de troonrede afge kondigd dat het in Nederland weer goed gaat. „Een prima voorbeeld van de grote invloed van het medium televisie.”

Na afloop van de bijeenkomst kreeg Lankhorst vier stemmen minder dan vóór het debat. Lunshof won met een zeer gering verschil op punten. Op voorstel van de voorzitter van de Stichting 'Het Leidsche Debat' verplaatsten de aanwezigen zich naar het tegenover het Akademiëgebouw liggende café 'Barriera' om de opkomende dorst te lessen. Of het Kamerlid Lankhorst meening blijft hier onbesproken. Dat heeft namelijk niets met de inhoud te maken.

HANS VAN EGDOM

Maarten van Poelgeest, voorzitter van de Landelijke Studentenvakbond, was de eerste spreker op deze FNV-manifestatie. Hij bepleitte 'kinderonafhankelijkheid', zodat ouders hun kinderen niet tot in het einde van treurige tijden moeten 'wassen en bijvoederen'. Dat is immers het gevolg van kortingen op studiebeurs, minimumjeugdloon en uitkeringen voor jongeren. Van Poelgeest wil echter niet in een hoekje blijven kniezen. „Laten we morgen aan de slag gaan. Konkrete initiatieven van onderop die indruisen tegen het kabinetsbeleid. Bijvoorbeeld democratisch ondernemen. Werkloze jongeren en pas afgestudeerden kunnen bedrijfsjes beginnen die democratisch zijn, met winstdeling onder alle werknemers.” De verbeelding opnieuw aan de macht.

Milieu

Dat het goed gaat met het milieu, is een kabinetsuitspraak die bij vriend en vijand verwondering heeft gewekt. De Nederlandse bossen sterven immers af en zelfs boeken lijden onder de toenemende verzuring. Alle reden voor *Jacqueline Cramer*, voorzitter van het Landelijk Milieu Overleg om haar bezorgdheid uit te spreken over de toekomst van het milieu. Daarbij wees ze ook op de verantwoordelijkheid van de vakbond in deze. „Wij vinden het als Landelijk Milieu Overleg natuurlijk prima dat de FNV tegenwoordig het milieu zo hoog op haar prioriteitenlijst heeft staan. Maar het moet niet alleen bij mooie nota's blijven. Milieu moet een onderdeel worden van het dagelijks vakbondswerk, net zoals de arbeidsomstandigheden. Werknemers moeten ook zelf initiatieven nemen om het management van bedrijven ertoe te dwingen milieuvriendelijkere producten te maken en schonere productieprocessen te gaan toepassen.”

Minderheden

Maviye Karaman, weduwe van de onlangs vermoorde Turkse vakbondsleider Karaman, stelde het minderhedenbeleid van het kabinet aan de kaak. Zij bepleitte met name onderwijs in eigen taal en cultuur en fulmineerde tegen de visumplicht en de pasjeswet. Minderheden zijn in Nederland tweederangs burgers. Ze tellen alleen maar mee als ze willen assimileren. Bovendien wordt het vluchtelingenbeleid verscherpt en is er nog volop discriminatie op de arbeidsmarkt. Karaman gelooft niet dat het opengaan van de grenzen in 1992 de migranten positieve perspectieven biedt. „1992 betekent dat de verschillen tussen arm en rijk kunnen groeien, en dat de werkloosheid onder onze groepen nog verder kan stijgen.” Kortom, het ziet er niet best uit voor de migranten, die méér nog dan Nederlanders slachtoffer zijn van dit kabinetsbeleid.

Vrouwen

Als er iemand was die echt Woest klonk, dan was het *Maria van Veen*, voorzitter van de Vrouwenbond FNV. Volgestouwd met codeïne overschreeuwde ze het Museumplein. Van Veen hield met name de Wet Gelijke Behandeling en maakte De Graaf en De Koning met de grond gelijk. En zo hoort het ook. Het

GROOTSTE FNV-DEMONSTRATIE SINDS DE OORLOG KABINET KRIJGT VEEG UIT DE PAN

Het gaat goed met de economie, het gaat goed met het milieu, het gaat goed met Nederland. Aldus de visie van het kabinet-Lubbers op de huidige gang van zaken. Dat lang niet iedereen de mening van het kabinet deelt, bleek zaterdag 8 oktober. Maar liefst 150.000 mensen demonstreerden tegen het kabinetsbeleid. Het gaat namelijk helemaal niet goed met iedereen die buiten de boot valt. Jongeren, bejaarden, studenten, uitkeringsgerechtigden, vrouwen en minderheden zijn helemaal niet zo blij met Lubbers en de zijnen. De FNV klonk verbitterd en strijdvaardig.

gaat natuurlijk niet aan om Europese richtlijnen aan je laars te lappen -iets waar dit kabinet heel goed in is- en onder het motto 'even slecht is ook gelijk' de sociale zekerheid af te breken. Dus: Vrouwen haal je recht en je geld!, denderde Van Veen. Want vrouwen worden al genoeg gepakt. Geen geld voor kinderdagverblijven, een onderminning van het gezondheidszorgpakket... Vrouwen worden er op de eerste plaats de dupe van. De Vrouwenbond beeldde in haar tent op het Museumplein de zorgzame samenleving volgens haar eigen visie uit. Cursussen over 'hoe doe ik boodschappen voor 3 gezinnen en 12 bejaarden tegelijk', waarvoor een goede conditie en een ouderwetse Hollandse fiets de enige vereisten zijn. Of: leer in 1 uur 23 kilo aardappelen schillen. Ook stond er een treurig jongetje met een bord om zijn hals: 'Dit is een van de 160.000 kinderen waarvoor geen kinderopvang is.' Zo zie je maar hoe strijdbaar en vrolijk links samen kunnen gaan, ook -of: juist?- buiten de PPR.

Stekelenburg

De laatste die een duit in het zakje deed, was FNV-voorzitter *Johan Stekelenburg*. Hij kondigde een storm aan in de Nederlandse politiek, die niet alleen de wind op het Museumplein, maar ook de orkaan Ruud in sterkte zou overtreffen. Stekelenburg verklaarde zich 'groen en geel' geërgerd te hebben tijdens Prinsjesdag. „Kijk, dat het kabinet af en toe zoals dat heet 'onvolledige of onjuiste informatie' geeft, daar zijn wij helaas al een beetje aan gewend. Maar dat ze daar de koningin voor gebruiken, dat is een ongehoorde schande.” Hij sprak het voornemen uit zich niet langer meer te laten 'bedonderen'. Per slot van rekening zijn er miljarden te verdelen, en „de enigen die daarvan profiteren zijn de ondernemers en de best betaalden. En dat is onrecht!”, vond de FNV-voorzitter. Hij is het beu om speelbal te zijn van kabinet en werkgevers. „We hebben ons als vakbeweging zes lange jaren nauwkeurig aan de

FOTO ANGELO GOEDMOND

afspraken gehouden. De werkgevers hebben zich er al die tijd met een Jantje van Leiden vanaf gemaakt. Daar komt nu een einde aan. We eisen de loonruimte in de bedrijven op. Want er valt weer wat te verdelen. Voor de werknemers. Voor mensen met een uitkering. Voor buitenlanders. Voor het milieu. Want het kan anders in dit land. En het moet anders. Beter. Eerlijker.” Hij besloot dan ook met de -inmiddels oerhollandse- kreet 'Aanvallen!', dus dat belooft wat. De demonstranten konden zich op het Museumplein

tegoed doen aan sigaren, chips, pepermuntjes (bij de Voedingsbond; gezond is anders, maar leuk mis-schien niet) en appels bij de ABOP. Deze bond stond met een Anti-Stress tent waar gefietst kon worden. Bovendien kon hier het unieke Anti-Deetman Spel gespeeld worden en mocht de bezoeker Lubbers' plaats innemen op een uitgevergrote kabinetsfoto, volgens het idee 'Neem de plaats in van Lubbers, dan wordt het beter.'

Dissonant

Zoals bij bijna elke demonstratie, liep ook hier een clubje mensen rond dat het luidruchtig oneens was met de gang van zaken. Een als 'autonomen' aangeduide groep maakte verschillende sprekers het spreken regelmatig onmogelijk en was ook de aanleiding voor onnodig ME-vertoon. Politiek een uiterst merkwaardige strategie, om juist mensen dwars te zetten die zich verzetten tegen het huidige kabinetsbeleid. De bedoelde groep kon namelijk moeilijk als Lubbers-aanhanger gekenmerkt worden. Dit neemt overigens niet weg dat de ME niet zo opzichtig aanwezig

had hoeven te zijn, en zeker niet in gevechtstenue. Ik dacht dat ze dáárvoor nou juist een psycholoog bij de politie ingehuurd hadden. Gelukkig kwamen de heren op de oproep 'Aanvallen' niet in actie. Het is te hopen dat veel Nederlanders dat wél zullen doen tegen het kabinet-Lubbers, ook al blijft het een ordinaire kreet. Stekelenburg is toch -en dat is maar beter ook- veel te beschaafd voor zoiets?

MALOU VAN HINTUM

De beleidsgroep Buitenland krijgt van het partijbestuur nog maar 8 betaalde uren per week voor al het werk dat zij moet verzetten. Met het vertrek van Verstegen wordt dus niet alleen op personele lasten bezuinigd (door Buitenland onder te brengen bij een andere medewerker), maar heeft de beleidsgroep ook 4 uren in moeten leveren. En dat terwijl die 12 uren toch al niet toereikend waren. Verstegen: „We krijgen elke week enorme bergen post. Die moeten doorgewerkt worden en beantwoord, in samenspraak met de sekretaris buitenland Frans de Man. Daarnaast gaat er veel tijd zitten in de ondersteuning van de beleidsgroep: agenderen, notuleren, mensen achter de vorden zitten. Bovendien staan er vele mensen aan de deur die om informatie en ondersteuning vragen, daar moet je ook aandacht aan besteden.”

Buitenland onderhoudt goede contacten met de Oost-Duitse CDU. Elk jaar is er een delegatie-uitwisseling en tijdens de zomer bezoeken CDU- en PPR-families elkaar. „Op die manier komt het contact van onderop tot stand.” Leden van de beleidsgroep bezoeken ook congressen in het buitenland. „Die reisjes vind ik heel leuk, omdat je met soortgenoten contact hebt, mensen die op hetzelfde gebied bezig zijn. Het is heel inspirerend te zien dat vredesbewegings- en politieke partijen in andere landen met dezelfde problemen worstelen, en om te zien hoe ze die aanpakken. Je doet dan goeie ideeën op.”

Skoren-kultuur

Verstegen kenschetst de beleidsgroep Buitenland als een „ontzettend leuke, open club. We zijn gewoon goed aan het werk, lachen veel en de persoonlijke contacten zijn goed. Dat zijn allemaal factoren die ervoor zorgen dat je lekker draait. Ik blijf dan ook lid, al ben ik niet meer werkzaam als medewerker. Het is een zinvolle club.” Zo denkt niet iedereen erover. „De stimulans van andere mensen uit de partij is minimaal geweest. Omdat onze activiteiten en contacten niet direkt zichtbare resultaten opleveren, leeft er zo'n idee van 'wat heeft de PPR daar nou aan?' Die skoren-kultuur zit heel diep. Alles moet meteen iets opleveren. Vandaar dat men die buitenlandse reizen ook overdreven vindt. Daar zie je niet meteen wat voor terug. Maar dat kan ook niet! Dat skoren-idee vind ik vaak zo dom. Als de PPR maar ergens genoemd is, dan is het goed. Al is het onderaan in de 24e kolom van een artikel, dat maakt niet uit. Hup, kopieën de deur uit, kijk eens jongens,

PARTIJBESTUUR DEELT BUITENLAND GEVOELIGE KLAP UIT

AFSCHEID PIET VERSTEGEN

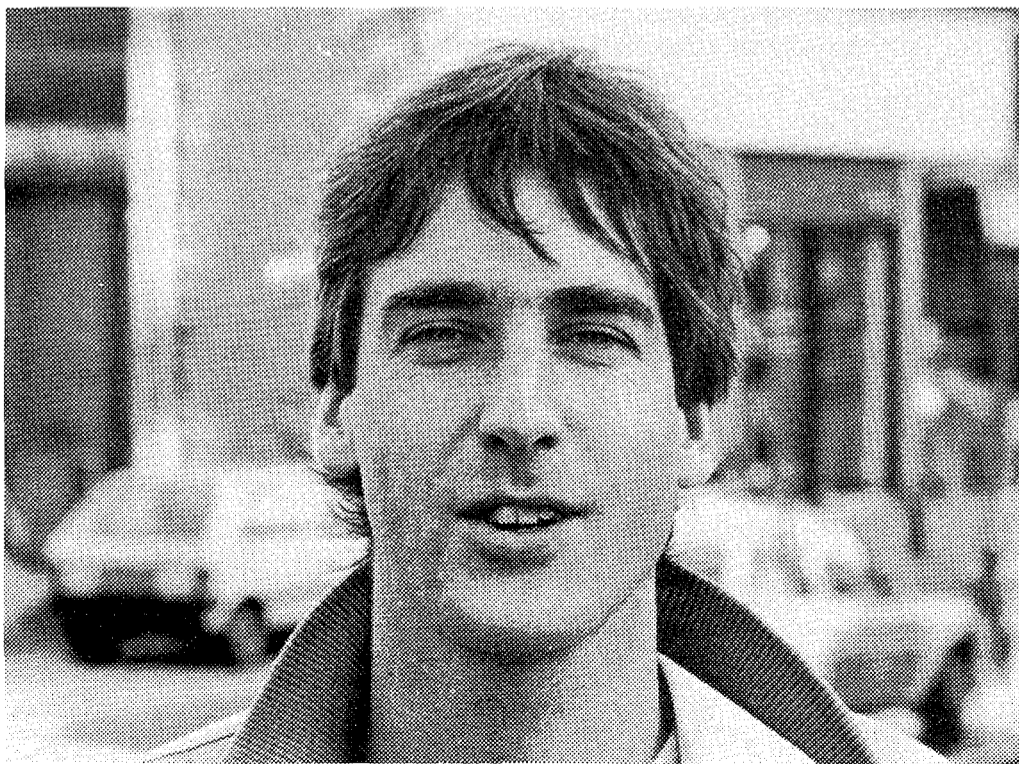

FOTO ANGELO GOEDMOND

Ruim anderhalf jaar was hij medewerker van de beleidsgroep Buitenland. Per 1 oktober is de 29-jarige Nijmeegse politikoloog vertrokken. Slachtoffer van bezuinigingen waar ook de PPR niet aan lijkt te kunnen ontkomen. Tot het einde van dit jaar wordt Buitenland 'erbij' gedaan door iemand anders. Wat daarna gebeurt is onduidelijk. „Partijbestuur en partijburo hebben Buitenland nooit echt serieus genomen”, verklaart Piet Verstegen.

daar stáán we weer. Het verhaal eromheen is amper belangrijk. Ik vind dat veel te kwantitatief gedacht.”

Kernwapens

Verstegen heeft vóór zijn vertrek een bijdrage geleverd aan *Op Goede Gronden*, het discussiestuk dat het partijbestuur binnenkort naar de leden stuurt. Zijn ideeën over een adequate Nederlandse defensie hebben de eindstreep niet gehaald. „Niet op inhoudelijke gronden, maar vanwege politiek-strategische redenen. Ik heb daar wel begrip voor. Op korte termijn geven die ideeën wellicht andere partijen de kans de PPR in een vervelend daglicht te plaatsen.” Waar ging het om? Verstegen bepleit een minimale defensie, waarin kerntaken een essentiële rol vervullen. Gestationeerd op onderzeeboten moeten, aldus Verstegen, deze wapens als politiek dreigmiddel dienen tijdens conflicten. „Begrijp me goed, ik deel de opvatting dat kernwapens uit ethisch oogpunt verwerpelijk zijn. Ze moeten dan ook tot een minimum teruggebracht worden. Maar helemaal verdwijnen kan niet. Al is het alleen maar omdat de kennis over atoomwapentechnologie onuitwisbaar is. West-Europa moet zich tegen nucleaire chantage kunnen verweren.” Verstegen is bang dat het 'nee' tegen kernwapens leidt tot een ongebreidelde groei van de konventionele wapening. „Moderne konventionele systemen gooien Europa in één keer plat als er oorlog komt. Mensen bagatelliseren de effecten van konventionele wapens, ze hebben geen besef van wat de moderne technologie inmiddels kan aanrichten. Onze samenleving is enorm kwetsbaar voor chemisch materiaal. Als op de chemische industrie geschoten wordt, veroorzaakt dat een verschrikkelijke ramp. De scheidslijn tussen nucleaire en konventionele wapening is steeds meer aan het vervagen. De vernietiging die beide kunnen veroorzaken, is bijna identiek. Grotere konventionele wapens en kleinere kernwapens zijn uitwisselbaar. Een ongenueanceerd afwijzen van kernwapens drijft de politiek naar zo'n konventionele 'oplossing'. De PPR doet daaraan mee. „Als de partij zegt dat de macht van het idee belangrijk is, moet ze de discussie niet uit de weg gaan. Ik vind het jammer dat over de waarde van dit idee, het aksepteren van een beperkt aantal kernwapens, niet gesproken wordt uit pragmatische motieven.”

MALOU VAN HINTUM

VROUWEN EN MINDERHEDEN MOETEN ACHTERSTAND INLOPEN

POSITIEVE AKTIE BINNEN LINKS

De laatste zaterdag van september werd in Amsterdam een conferentie gehouden voor raads- en statenleden. Aan de orde kwam positieve actie voor vrouwen binnen radikaal-links, positieve actie voor allochtonen in het gemeentebestuur en public private partnership. Ella Bartowska, emancipatiewerkster van de PPR, volgde de discussies rond het thema positieve actie. Een verslag.

Met ongeveer vijftig mensen zitten we op de Hoogte Kadijk in een gigantisch CPN-gebouw, vroeger een fabriekruimte. Het valt mij direct op dat hier bijna evenveel vrouwen als mannen zijn. Verheugend, want we streven naar evenredige participatie van vrouwen en mannen in de politiek, het onderwerp dat vandaag centraal staat.

Positieve actie

De discussie over feminisering die de afgelopen tien jaar in de drie radikaal-linkse partijen gevoerd is, heeft zichtbaar haar sporen achtergelaten. De partijprogramma's en andere beleidsuitgangspunten zijn duidelijk beïnvloed door het feministisch gedachtengoed. Een belangrijk deel van het landelijk gezicht van de partijen wordt bepaald door vrouwen: de voorzitters en de dames van de Tweede Kamer. „De feminiseringsdiscussies zijn echter geen waarborg voor de daadwerkelijke verbetering van de positie van vrouwen.” Zo opende Marian Kuijs, emancipatiewerkster van de CPN het plenaire gedeelte van de conferentie. Om functies op alle niveaus in de partij voor vrouwen beter toegankelijk te maken, is een samenhangend geheel van concrete maatregelen nodig. Ellen Robles (Amsterdams Gemeentelijk Bureau Voorkeursgroepen) voegde in haar toespraak daaraan toe, dat het bij positieve actie om beleidsmaatregelen gaat die planmatig en systematisch uitgevoerd worden. Ze moeten gericht zijn op het inlopen van achterstanden van vrouwen en zwarte mensen in de verschillende sectoren van het maatschappelijk leven om zo een situatie van structurele gelijkheid te bereiken.

Vrouwen

In het kader van de huidige emancipatieprojecten houden de emancipatiewerksters van de drie linkse partijen zich bezig met het opstellen en het uitvoeren van een beleidsplan positieve actie. Deze beleidsplannen, die op dit moment hun definitieve vorm beginnen te krijgen, omvatten een gevarieerd aanbod aan activiteiten. Voorbeelden daarvan zijn: trainingsprogramma's voor vrouwen op het gebied van o.a. spreek- en schrijfvaardigheid, een cursus gemeenteraadspolitiek en discussiemappen ter ondersteuning van positieve actie op afdelingsniveau. Marian Kuijs riep de afdelingen op de discussie over positieve actie op gang te brengen en te stimuleren. „Alleen door gezamenlijke inspanning van ieder van ons kan het ingrijpende veranderingsproces, dat positieve actie tot doel heeft, slagen.” In de plenaire discussie merkte een Nijmeegs gemeenteraadslid op dat bij positieve actie te sterk de nadruk ligt op kwantiteit. „Als je erin slaagt meer vrouwen bij de politiek te betrekken, dan ben je met het positieve actieplan klaar. In de praktijk blijkt echter dat vrouwen ook aan de feminisering van de politiek gestalte moeten geven. Dat doen ze naast al het andere werk, dus dat is een extra belasting. Bovendien ontbreekt de nodige ondersteuning. Je staat er alleen voor”, aldus deze spreker.

Uit deze uitspraak bleek dat de ideeën achter positieve actie nadere toelichting behoeven. Positieve actie is een tijdelijke voorkeursbehandeling voor vrouwen die voldoende kwaliteiten voor een bepaalde functie hebben, of dezelfde kwaliteiten als een mannelijke sollicitant. Dat is het *kwantitatieve* aspect: vrouwen moeten hun achterstand op mannen inlopen. In de discussie over positieve actie in de linkse partijen gaan de emancipatiewerksters er vanuit dat een feministische invalshoek in de politiek belangrijk is. Een *kwaliteits* eis, die betekent dat een man of vrouw die geen bijdrage kan leveren aan feministische politiek aan een belangrijke kwaliteits-eis niet voldoet.

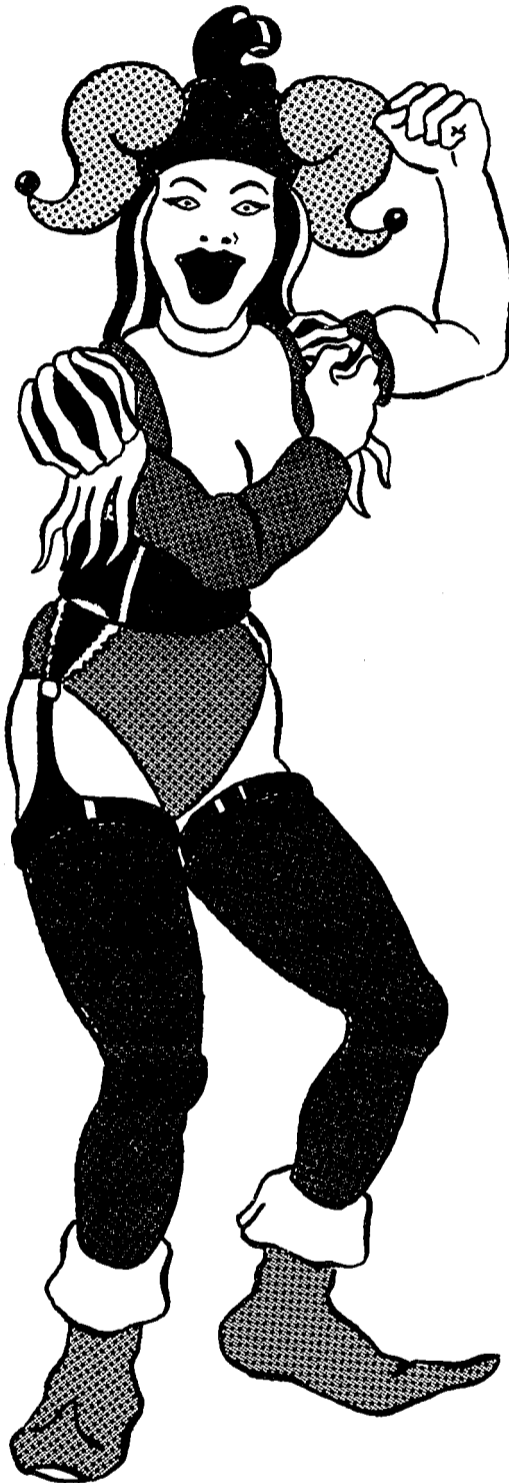
Bij deze opmerking bleef het echter. Het was namelijk niet de bedoeling op deze conferentie een fundamentele discussie over positieve actie als beleidsinstrument te voeren.

Overbelasting

De voorzitter van het plenaire programma, Titia van Leeuwen (PSP) stelde dat de vraag hoe je de belemmeringen voor de participatie van vrouwen uit de weg kunt ruimen, benadrukt moet worden. Daarbij staat het probleem van de overbelasting centraal. Het raadswerk neemt meestal veel meer tijd in beslag dan je je eigenlijk kunt permitteren, gezien alle andere activiteiten. Hoe kun je dat tot aanvaardbare proporties terugbrengen?

Voor een raadslid uit de Amsterdamse Pijp was dat een kwestie van een goede werkorganisatie. „Ik ben tegen mensen die beweren dat ze in de fractie veel extra werk moeten verrichten. Ze moet een prioriteitenlijst maken en een tijdslijm van 1 à 2 dagen instellen. Bij deze prioriteitsstelling kan ook emancipatiewerk opgenomen worden; emancipatie hoeft

TEKENING FRENK DRIESSEN

dan geen extra werk te kosten”, volgens deze man. Overbelasting wordt te vaak beschouwd als een individueel probleem, dat een individu dus ook zelf moet oplossen. Maar zo makkelijk is dat niet als je in een fractie werkt waarin iedereen veertig uur per week draait en je bent de enige die een tijdslijm wilt instellen. Of als je het enige raadslid voor de linkse partijen bent. Ik kan me voorstellen dat het in de Pijp wél lukt; daar zijn zeven raadsleden, genoeg mensen om het werk te verdelen.

In Dordrecht heeft de gemeente een burgerlidmaatschap ingevoerd. Alle fracties, inclusief de grote, kunnen vier burger-leden voor de commissies benoemen. Dankzij deze constructie worden raadsleden aanzienlijk ontlast. Maar de ervaring in Dordrecht en in andere gemeentes leert dat met de varianten op een burgerlidmaatschap, zoals duo's en fractievertegenwoordiging, de raad niet zo makkelijk zou instemmen. In die gevallen gaat het slechts om een versterking van de kleine fracties.

Marius Ernsting (CPN) bracht in dit kader nog een ander punt naar voren. Hij signaleerde de neiging steeds nieuwe overlegstructuren op te zetten. Vaak leidt dat tot verzwarening van het werk. Hij pleitte voor het minimaliseren van de tijd die je aan allerlei vergaderingen spendeert, gekoppeld aan een goede 'informele' ondersteuning. Daarbij rees de vraag of die 'informele' ondersteuning niet al te diffuus en dus moeilijk toegankelijk zou zijn. Verschillende raadsleden benadrukten dat het belangrijk is veel tijd te besteden aan het betrekken van 'het veld' in het raadswerk. Een man vond dat je een groep vrouwen

moet hebben om andere vrouwen te activeren. Maar hebben we het eerder op deze conferentie niet over het afschuiven van alle vrouwenwerk op vrouwen gehad? „Waarom zouden vrouwengroepen zo persé nodig zijn om vrouwen bij de politiek te betrekken? Mannen kunnen dat evengoed doen”, was een terechte reactie van een aantal deelneemsters. Deze discussie, al bood ze niet iedereen direct bruikbare ideeën, is zeer boeiend en ook zeker zinnig geweest. Sommige ideeën lenen zich heel goed voor verdere uitwerking en vertaling naar concrete maatregelen.

Allochtonen

's Middags woonde ik een workshop over positieve actie bij de gemeentepolitie in Amsterdam bij. De medewerkster van de gemeentepolitie spitste dit thema toe op het beleid ten aanzien van migranten. Ze merkte op dat niet alleen werving van allochtonen problemen oplevert maar ook het behouden van

VAN OJK NO

Op Paaseiland boekte Pinochet een riant overwinning. Van de 1300 stemgerechtigden op dit exotische atol, duizenden kilometers verwijderd van het vaste land, stemden er ruim 1000 voor het aanblijven van de diktator. Voer voor politikologen, want Paaseiland vormde een markante zij het onbeduidende uitzondering op een algemene regel. Zowel in de gure sneeuw van Antarctica als in de al behoorlijk hete lente van het noorden hebben de Chileenen massaal gebruik gemaakt van de door Pinochet zelf geboden mogelijkheid om Pinochet vaarwel te zeggen. Althans, dat is de bedoeling. Of het zover zal komen is nog sterk de vraag.

Een niet aflatende stroom regeringspropaganda, vooral op de door steeds meer mensen bekeken televisie heeft er alles aan gedaan om alle berichten over brutaliteiten van het regiem af te doen als anti-Chileense propaganda. Een dergelijke campagne, die appelleert aan de bij elke bevolking aanwezige nationalistische gevoelens, heeft snel succes.

„We komen toch ook niet bij jullie kijken?“, voegde de regeringswaarnemer bij een stemburo me op mijn verzoek om te mogen rondkijken verbeterd toe. In Temuco, zeventien kilometer ten zuiden van de hoofdstad Santiago, was ik de dag ervoor, op de stoep al klem gereden door een auto waarin een vrouwelijke voorstander van het 'Ja' tegen de diktator verbeterd met haar kampanjemateriaal zat te zwaaien.

De komst van talrijke journalisten (ruim duizend) en buitenlandse waarnemers (enkele honderden) vormde voor het regiem een mooie aanleiding om de afkeer van buitenlanders verder aan te wakkeren. De waarnemers werden door de regering niet officieel erkend, maar brachten het regiem wel in verlegenheid. Als je zo pocht op een rustig en vlekkeloos verloop, dan kun je toch geen bezwaar hebben tegen buitenlandse getuigen? Desalniettemin werden de buitenlandse vertegenwoordigers -parlementariërs, vakbondsleiders, mensenrechtenactivisten, maar ook VIP's als Bianca Jagger, Yves Montand en de dochter van John Kennedy- in eerste aanleg als gewone toeristen beschouwd. Pas toen het referendum voorbij was en bijna alle waarnemers zich positief over het verloop van de stemming hadden uitgelaten, maakten de regeringsmedia melding van de aanwezigheid van bijna 400 'toeristen met de opdracht het referendum te volgen'.

Deze posthume, zij het halfslachtige erkennig van de aanwezigheid van buitenlandse waarnemers, wakkert m'n wantrouwen aan. Dragen we niet bij aan het prestige van het regiem?

Het referendum zal niet zo snel tot persoonlijke rehabilitatie van de diktator leiden, maar misschien wat sneller tot versterking van de positie van het leger. Ook de status van de door hen opgestelde Grondwet en een verbeterde uitgangspositie van alles wat rechts is in de Chileense politiek kan gemakkelijk het gevolg zijn. Bij elkaar is dat nog heel wat.

Voor links ontstaat er een levensgroot dilemma: nu aandringen op verdere actie lokt gemakkelijk reactie van het leger uit. Het is niet ondenkbeeldig dat de internationale verontwaardiging dit keer dan (nog) minder groot zal zijn. Meeblijven doen volgens de regels van de Grondwet is echter nog uitzichtlozer. Als Pinochet verdwijnt, kan rechts dan rustig aan de macht blijven. De rivaliserende generaals kunnen de uitslag van de volksstemming zelfs dankbaar aangrijpen om zich tijdig te ontdoen van de smet op hun blazoens. Allen die achter de diktator stonden gaan dan vrijuit door de diktator zelf op te offeren. Een weinig aanlokkelijk vooruitzicht.

Jeltje Meulenbroek

'ER IS PERMANENT AANDACHT VOOR ALLE LEDEN EN ALLE AFDELINGEN' **JELTJE MEULENBROEK** **EN DE LOKALE POLITIEK**

Meulenbroek heeft het er druk mee. „In het partijbestuur oude stijl werden de klussen over elkaar verdeeld. Die knapte je met elkaar op en je had veel aan elkaar. Nu sta je er alleen voor. Je hebt je eigen winkeltje en daar word je op aangesproken. Elk partijbestuurslid werkt nu met een directe achterban: de beleidsgroep. Dat betekent dat niet meer je kollega's, maar de partij de eerste is waar je mee samenwerkt. Ik heb wel de indruk dat dat een verbetering is, al moet het allemaal nog even wennen. Het partijbestuur zou te ver van het gewone politieke werk afstaan, was de klacht. Nu zijn we beter aanspreekbaar.”

Service-pakket

De beleidsgroep Lokale Politiek heeft als taak een service-pakket samen te stellen dat toegesneden is op de behoeften van afdelingen en raads- en statenleden. Centrale begrippen daarbij zijn informatie en training. Om afdelingen en fractieleden zo goed mogelijk van dienst te zijn, is een veelheid van activiteiten ontwikkeld. Deels gaat het daarbij om continuering van al bestaande werkzaamheden, deels ook om het opzetten van nieuwe projecten. Doel is PPR-leden te activeren, zodat de buitenwacht ziet hoe dynamisch deze partij is en de eigen leden ook zin krijgen de handen eens flink uit de mouwen te steken. Want er gebeurt al wel vanalles, maar het kan meer en beter. „Om te beginnen hebben we de Rode Draad, het vakblad voor raads- en statenleden van PPR, PSP en CPN”, vertelt Anita Keuning, medewerkster van de beleidsgroep Lokale Politiek. „Dat is een vorm van passieve ondersteuning. In dit blad verschijnen bijvoorbeeld gemeentelijke nota's. Door die te publice- ren, hopen we mensen op ideeën te brengen. En ervoor te zorgen dat niet elk fractielid opnieuw het wiel gaat uitvinden. Het is jammer dat niet méér raads- en statenleden een bijdrage leveren aan dit blad. We gaan dan ook proberen dat in de toekomst te veranderen.”

De beleidsgroep ontwikkelt ook initiatieven die een actieve inbreng van de fractieleden vereisen. Keuning: „We organiseren twee conferenties per jaar en verschillende ad hoc-bijeenkomsten, die afhankelijk zijn van de politieke actualiteit. De laatste conferentie (zie voor een verslag daarvan elders in dit blad, MvH) was op 24 september en had positieve actie en public private partnership als onderwerpen. Het was de eerste keer dat medewerkers van de drie landelijke organisaties van PPR, CPN en PSP deelnamen aan de organisatie hiervan. In het verleden was het een initiatief van linkse raadsfrakties zelf, maar die konden het werk niet meer aan. Deze bijeenkomsten hebben een landelijk karakter, ze zijn bedoeld voor alle raads- en statenleden van de drie linkse partijen in Nederland. We bereiden ze voor met een lokale fractie. Dit keer was dat de Amsterdamse. Voor 1989 staan conferenties in Tilburg en Lelystad op het programma.

„De ad hoc-bijeenkomsten hebben het karakter van studiedagen. De laatste behandelde de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening, en de volgende zal het beleid met betrekking tot asielzoekers als onderwerp hebben. Aan deze dagen werken soms ook medewerkers van andere clubs mee. Zo heeft LENI, de organisatie Lokaal EN Internationaal, deelgenomen aan de

De PPR wordt overzichtelijker. De beleidsgroep Organisatie gaat een nieuwe partijstructuur doorvoeren en het partijburo is omgedoopt tot serviceburo. Ook het bestuur ontkwam niet aan een reorganisatie. Om te beginnen werd het aantal leden teruggebracht van 13 naar 7. Bovendien is voortaan elk partijbestuurslid verbonden met een beleidsgroep. Het gezicht van de beleidsgroep Lokale Politiek is Jeltje Meulenbroek. Over bevlogenheid, activering van de basis en goede contacten. „Het is belangrijk de lijntjes zo kort mogelijk te laten lopen.”

voorbereiding van een dag over ontwikkelingssamenwerking op lokaal nivo. Voor de lokale politiek is dit onderwerp van belang, omdat zaken als de opvang van asielzoekers, boycotacties van bijvoorbeeld producten uit Zuid-Afrika en het gebruik van tropisch hardhout ook op lokaal nivo aan de orde komen. Naast de landelijke conferenties en ad hoc-bijeenkomsten is ook een jaarvergadering gepland. Dat is nieuw; nu lokale politiek voor het eerst ingebeld is in de partijstructuur, is er ook voor de eerste keer een sekretaris die verantwoording moet afleggen over het gevolgd beleid. Tijdens deze jaarvergadering kunnen de fractieleden kritiek uitoefenen op dat beleid en suggesties voor verbetering aandragen. „Bovendien”, aldus Keuning, „wordt die dag een thema behandeld. De jaarvergadering van 21 december zal in het teken staan van of stedenbanden of gemeentelijke herindeling, dat weten we nog niet.”

Individuele ondersteuning

De beleidsgroep richt zich niet alleen op de fracties als groep, maar is er ook voor het individuele raads- en statenlid. Keuning: „Fractieleden die ergens informatie over willen hebben, kunnen daarvoor bellen naar het partijburo. Bijvoorbeeld als ze materiaal nodig hebben over een bepaald onderwerp of andere vragen hebben waar ze zelf niet zo gauw mee uit de voeten kunnen. Wij kunnen informatie opsturen, mensen doorverwijzen of deskundigen zoeken. Daar hebben we hier een archief voor. Ook op dit vlak is efficiëntieverbetering een belangrijk doel. Het is een verspillend van tijd en moeite als fractieleden op hun dootje eentje achter iets aan gaan, terwijl wij ze sneller de weg kunnen wijzen of van adviezen kunnen voorzien.”

In dit kader wordt samen met de beleidsgroep Organisatie het -losbladig- afdelingshandboek ontwikkeld. Dit handboek is bedoeld voor de sekretarissen van de afdelingen en bevat een schat aan informatie die voor hen van belang kan zijn. Naast adressenbestanden van raadsleden en provinciale besturen, worden ook de rechten en plichten van een afdeling in dit handboek opgenomen. Verder speelt de beleidsgroep met de gedachte hierin een concept-gemeenteraadsprogramma te verwerken, en een praktisch draaiboek voor de verkiezingen: wanneer moet de kandidatenlijst ingeleverd zijn en de namen geregistreerd. Praktische informatie, waarbij natuurlijk ook een partij-agenda niet ontbreekt. Zo kan ieder lid zien wanneer partijraden, congressen en studiedagen gepland zijn.

Meulenbroek: „De lijntjes van partijbestuur naar afdelingen moeten zo kort mogelijk zijn. Het is belangrijk een goed contact met de afdelingen te hebben, dat is essentieel voor een goed functionerende partij. Je moet gedragen worden door de basis, de

Anita Keuning

afdelingen dus. Als je dat wilt bereiken, moet je de zaak goed organiseren. Voor afdelingen moet het duidelijk zijn wie ze aan kunnen spreken, waar ze terecht kunnen.” Het service-aanbod beperkt zich niet tot het organiseren van discussies en het aanbieden van informatie. Ook vaardigheidstrainingen staan op het programma van de beleidsgroep. „We zijn nu vooral bezig met spreekvaardigheidstrainingen, toegespitst op trainingen voor vrouwen die op lokaal nivo actief willen worden”, zegt Keuning. „Dat loopt als een trein. Er zijn al 3 groepen van 8 tot 12 vrouwen die deze trainingen gaan volgen. In dit project werken we samen met de beleidsgroep Scholing, Vorming en Emancipatie. We hebben ervoor gekozen ons op de eerste plaats op vrouwen te richten, omdat positieve actie voor ons een belangrijk aandachtspunt is.” Meulenbroek: „Ik ga in politiek verband nog zo vaak als enige vrouw met 12 of 20 mannen uit eten! De politiek is echt een mannenbedrijf. Ik vind het daarom belangrijk vrouwen te betrekken bij het raadswork. Als vrouw kost het ekstra energie iets uit je vingers te laten komen, juist omdat het zo'n mannenbedrijf is.”

Aandachtspunten

„Positieve actie is één van de drie dingen waar wij extra oog voor hebben. Een ander punt is de inhoudelijke betrokkenheid van de leden.” Meulenbroek vindt het niet alleen belangrijk PPR-leden die

op lokaal nivo actief zijn te ondersteunen, maar wij ook het PPR-lid dat vooral in items met een mondiaal karakter geïnteresseerd is bereiken. „Binnen de afdelingen zijn er mensen die zich minder oriënteren op gemeenteraadspolitiek, maar juist vanwege de PPR-visie op bepaalde vraagstukken lid zijn geworden. Die mensen moeten we ook tegemoet komen. Vandaar mijn idee om zulke mensen een korte samenvatting te geven van een actuele problematiek, bijvoorbeeld nu het debat Dekker. Op die manier zou je mensen met elkaar kunnen laten praten en dat landelijk terug kunnen koppelen.

„Een derde aandachtspunt zijn de samenwerkingsverbanden. Welke positieve en negatieve aspecten kun je hierbij onderscheiden, kun je er algemene wetmatigheden in ontdekken. De PPR werkt op lokaal nivo met verschillende partijen samen, niet alleen met CPN en PSP. Als je inzicht kunt krijgen in de manier waarop die samenwerkingsprocessen verlopen, kun je misschien algemene lijnen trekken, knelpunten signaleren die voor iedereen van belang zijn.” Meulenbroek's commentaar op geruchten dat het partijbestuur streeft naar een uniforme naam voor al die verschillende samenwerkingsverbanden, is voorzichtig. „Er zijn teveel signalen om niet na te denken over wat meer eenduidigheid. Maar als je ziet wat er verschillend gegroeid is, is het belangrijk om dat in zijn waarde te laten. Je werkt als partijbestuur niet stimulerend als je ingaat tegen dat wat gegroeid is of goed werkt. Stimuleren is niet iets van bovenaf opleggen. Maar je kunt wel op een bepaald idee komen, natuurlijk.”

Gemeentepolitiek

Niet elke gemeenteraad kan zich verheugen in de aanwezigheid van een PPR-vertegenwoordiger (m/v). Dat mag echter voor de PPR-leden in zo'n gemeente geen reden zijn om bij de pakken neer te zitten, vindt de beleidsgroep. Onder het motto 'Een actieve gemeentepolitiek zonder raadslid' wil de beleidsgroep PPR-leden binnen afdelingen motiveren om toch met gemeentelijke issues aan de slag te gaan. Op die manier dat de afdeling niet in en wordt de kans op PPR-vertegenwoordiging bij de volgende verkiezingen groter. „We weten nog niet welke afdelingen we gaan benaderen. In elk geval moeten er minimaal 10 actieve leden zijn en moeten die mensen gemotiveerd zijn aan zoiets te werken”, aldus Keuning. „Met die mensen willen we bekijken hoe je de gemeentepolitiek zonder raadslid kunt volgen, welke onderwerpen geschikt zijn om je te profileren, hoe staten- en Kamerleden ingeschakeld kunnen worden en wat het beste publiciteitsbeleid is.” Met dat laatste, het publiciteitsbeleid, gaat de beleidsgroep zich ook meer in het algemeen bezighouden. „Samen met de beleidsgroep Publiciteit gaan we bekijken wat er allemaal op lokaal nivo uit PPR-handen te voorschijn komt. Het is belangrijk die lokale krantjes een eenduidig aanzien te geven, ze lijken nu helemaal

niet op elkaar. Voor de herkenbaarheid is het beter, als al die uitgaven dezelfde kaft zouden hebben, zodat het beeldmerk beter naar voren komt.” Naast dit project heeft het project 'Verkiezingen 1990' prioriteit binnen het takenpakket van Lokale Politiek. Keuning: „Hierbij is het vooral van belang het kader te activeren. We beginnen met een kaderdag op 11 maart volgend jaar, waarbij zaken als publiciteitsbeleid en vaardigheidstrainingen aan de orde komen. Bovendien nemen we een inhoudelijk thema bij de kop. Daarnaast ondersteunen we de afdelingen met het conceptgemeenteraadsprogramma en bieden we hen een draaiboek voor de gemeenteraadsverkiezingen aan. Ook een model samenwerkingsovereenkomst en een model campagneplan met voorbeeld-advertenties horen bij dit service-aanbod.”

Lokale Politiek heeft geen gebrek aan werk. Integendeel. „Het is heel druk, maar het is leuk werk. Ik vind het belangrijk dat je jezelf blijft in het geheel, dat je er met elkaar verder mee kunt. Je moet ook het idee hebben dat het nuttig is wat je doet. Een innerlijke drang, een bepaalde bevlogenheid is noodzakelijk om samen hard te werken en iets tot stand te brengen.” Meulenbroek lijkt het goed naar haar zin te hebben op haar nieuwe post.

MALOU VAN HINTUM

BRIEVEN

NEPTAART

Ondanks dat we er alleen de tweede dag bij konden zijn, hebben wij toch genoeg meegekregen van het jubileumfeest op 9 en 10 september j.l. om te kunnen vaststellen dat het berege-zellig en toch ook heel serieus was. Kortom, heel goed dus.

In die sfeer past ook de volgende anekdote. We hadden ons volgende men mee te doen aan de taartenbakwedstrijd, maar door perikelen met onze gezondheid waren we er niet meer toe gekomen om zelf een taart te bakken. Nu vonden we het ook weer zo snauw om met helemaal niets aan te komen, dus dan maar fluks naar de Hema gestruind en zo'n lekkere oranje-koek gekocht. Toen we aankwamen bij de Hanzehof werden we naar de koffiebalie verwezen waar onze taart nog voordat wij goed en wel tekst en uitleg hadden kunnen geven achter de cou-lissen verdween om na enige tijd weer fris van de lever aan de start van het concours te verschijnen. Wat stond ons te doen? We hadden de stille hoop dat direct zou opvallen hoe fabrieks-achtig onze taart er wel uitzag. Er werd geroepen: „van wie is deze?” en wij schreeuwden om het hardst: „die is anoniem, hoor!” We verspreidden zelfs het gerucht dat hij 'niet echt' was. Niets hielp. De jury smulde vrolijk door, blijkbaar niet vermoedend dat het hier om een massaproduct uit de Friese traditie ging. Het uur van de waarheid

naderde: de bekendmaking van de prijswinnaars. En jawel, - het schaam-rood is ons inmiddels weer vuurood naar de kaken gestegen - 'onze' taart won de tweede prijs! Totnuetoe hebben we ons muisstil gehouden en zelfs de prijs niet opgehaald, maar hierbij be-loven we over 20 jaar met een echte, zelfgebakken aan te zullen komen.

Frank Hoogenboom
Ellen Boonstra
Sneek

QUERULANT

Op bijgaande bon meld ik mij aan als lid van de PPR. Ik wil hier echter een opmerking bij plaatsen.

Ik ben enige tijd lid geweest van een andere partij - welke doet hier niet ter zake - en reeds op de eerste (en enige) studiebijeenkomst die ik daar meemaakte werd ik onaangenaam getroffen door de sfeer van rivaliteit die er heerste ten opzichte van de overige linkse partijen. Ik meende dat links juist samen zou moeten werken om te komen tot een behoorlijk alternatief voor het huidige beleid.

Bladerend en lezend in de mij toege-stuurde informatie van de PPR kwam

ik in de Radikalekrant van juni een stuk tegen van Jan Dirx over het mani-fest Socialisme zonder Illusies van de PSP. Tot mijn grote teleurstelling ademde dit artikel dezelfde sfeer als hierboven door mij geschetst. Ik heb het manifest van de PSP niet gelezen, maar ik kan mij niet voorstellen dat het zo miserabel is als in dit artikel gesug-gereerd wordt. Er moeten toch zeker punten van overeenkomst in toekomst-visie en programma zijn tussen PPR en PSP. Het was toch de bedoeling om tot verdergaande samenwerking te komen? Wat de tendens van het artikel betreft, zou PSP net zo goed vervangen kunnen worden door de naam van de grootste politieke tegenstander. Of zijn de andere kleine linkse partijen juist de grootste tegenstanders?

Mijn eerste reactie was dan ook maar af te zien van het lidmaatschap. Ik voel er niet veel voor om betrokken te worden in een sfeer van concurrentie en 'wij belichamen het enige juiste'. Toch vind ik dat te gemakkelijk, van-daar mijn aanmelding. Mocht de heer Jan Dirx een opzettelijk querulant zijn, met de bedoeling door prikkelende artikelen al te lakse partijleden in de pen te doen klimmen, dan stel ik voor

de Radikalekrant niet meer naar po-tentiële leden te sturen. Het zou maar een verkeerde indruk kunnen wekken.

Marijke van de Rotte
Apeldoorn

AFGHANISTAN

Het afgelopen jaar is de toestand in Afghanistan sterk bepaald door de terugtrekking van de Russische troe-pen. Natuurlijk kan men verheugd zijn, dat de toenadering tussen Verenigde Staten en Sovjet-Unie ook tot gevolg heeft dat de Sovjettroepen uit Afgha-nistan vertrekken. Maar we moeten ons er wel van bewust zijn dat de ingrijpende gevolgen van hun optre-den nog lang op het veel beproefde Afghanistan zullen drukken.

De regering die door de Sovjet-Unie aan de macht is gebracht en door de ondertekening van de Genève-akkoorden een bepaalde mate van legitimiteit heeft verworven, zit stevig verschanst en voorziet van zeer mo-derne wapens in enkele steden en op strategische plekken in het land. Ook het verzet is rijkelijk van wapens voor-zien. Er zullen over enige maanden geen Russische doden meer vallen.

Maar zoals te vreezen valt nog wel tienduizenden Afghaanse.

Zolang de oorlog nog duurt, kunnen vluchtelingen niet terugkeren. Het land is zo verwoest en ontregeld, dat ze de hongerdood tegemoet gaan. Aan de oorlog tussen het Afghaanse verzet en de huidige regering zal pas een einde komen als de regering valt en haar fervente aanhangers naar het buiten-land uitwijken.

Het regime in Kabul zal zich de komen-de maanden tot het uiterste inspannen om zich te presenteren als de rechtma-tige regering die bereid is een verzoenende hand uit te steken naar het verzet. Deze politiek zal de burgeroor-log slechts verlengen.

De vijf miljoen Afghaanse vluchtelin-gen - en de één miljoen doden - hebben er recht op dat de Russische inval en bezetting in de geschiedenis vermeld worden als een grove schending van het volkerenrecht. Vergoelijkings past niet. Je kunt je afvragen of de Westerse opinie de afgelopen negen jaar niet al te vaak vergoelijkend is geweest. Het is daarom de moeite waard te over-geen, een Internationaal Medisch Komit-tee Afghanistan op te richten, om al-thans in de bevrijde gebieden medische steun aan de bevolking te ver-len. Zó kunnen wij ons protest tegen wat gebeurd is in praktische daden van menselijkheid omzetten.

A. van 't Ent
Baarn

PPR STEMT VOOR 'DEKKER'

'PVDA SPEELT DOM TAKTISCH SPELLETJE'

Oud-Philips topman Dekker lijkt de huisgoochelaar van het kabinet te zijn geworden. In z'n nieuwste show toverde hij op verbluffende manier een plan voor de wijziging van de ziekenfondswet uit de grote hoed. Toen het gordijn dichtging konden de reacties worden gepeild. De VVD vroeg vier dagen uitstel van het debat om te kunnen beraadslagen, staatssecretaris Dees dreigde 'op te stappen' als z'n partijgenoten de show niet goed vonden, de PvdA stond in haar hempie door als enige tegen te zijn, en de PPR stemde zowaar voor de kabinetsplannen.

Dat de PPR voor de kabinetsplannen stemde bleef ook in de pers niet onopgemerkt. „Zelfs de PPR stemde voor”, schreef de Volkskrant. Ria Beckers kreeg in diezelfde krant uitgebreid de gelegenheid het stempel van de PPR toe te lichten. Daar is ze achteraf gelukkig mee: „We hebben hier lang over nagedacht omdat je nooit weet hoe dit alles uitpakt. Voor hetzelfde geld verwoorden de kranten alleen de mening van de grote partijen en volgt slechts de toevoeging dat de PPR voorstemde, terwijl de PvdA en de FNV ook nog eens uitgebreid de kans krijgen om hun kritiek toe te lichten. Ga dan je stemgedrag maar even uitleggen... Maar het heeft gelukkig goed uitgepakt.”

Waar ging het ook alweer over: een wetsvoorstel voor wijziging van de ziekenfondswet. Er komt een volks-verzekering tegen kosten van huisarts, specialist en ziekenhuis. Iedereen betaalt een stukje vaste (nomi-nale) premie en de rest gaat naar draagkracht. Ria Beckers ziet het wetsvoorstel als een eerste stap in de richting van een volksverzekering tegen ziektekosten. Het einddoel van de PPR is echter anders dan dat van het kabinet. In het plan Dekker wordt 85 procent van de gezondheidskosten door de verzekering gedekt en moet voor de overige 15 procent aanvullende premie

betaald worden. De PPR vindt dat alles in het pakket moet zitten. Maar aangezien de aanvullende premie tot 1990 niet aan de orde is, is er volgens Ria Beckers geen enkel argument om nee te zeggen. Integendeel: „Ik doe al tien jaar volksgezondheid en het is niet meer in de hand te houden. Het ergste dat zou kunnen gebeuren is dat we op deze weg nog drie of vier jaar doorgaan. Dit is een eerste stap richting volksverzekering.”

Princieel

Een ander belangrijk punt voor de PPR is de individualisering. Beckers: „Nu is het zo dat alleenstaanden de premie voor gehuwde vrouwen en kinderen betalen. Dit omdat je als gezin maar één keer premie hoeft te betalen. Bij dit nieuwe stelsel moet iedereen, inclusief de eerste twee kinderen, een stukje vaste premie betalen. Het is goed en princie-pieel om op deze manier de verhouding tussen gehuwden en alleenstaanden recht te trekken.” Beckers uitte in de Volkskrant felle kritiek op de PvdA. Het argument dat de minima er in koopkracht op achteruit zullen gaan klopt volgens haar niet. Waarom heeft de PvdA dan tegengestemd? „Ze dachten misschien dat het tot een kabinetskrisis zou

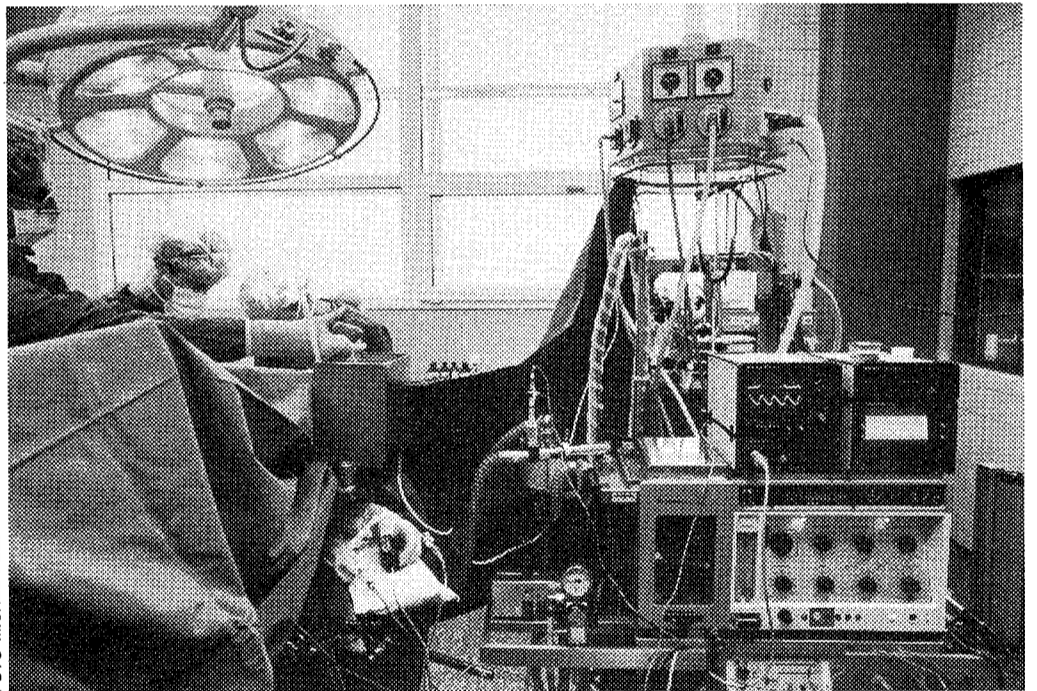

FOTO MICHEL PELLANDERS

kunnen leiden. De VVD vroeg uitstel van het debat en de PvdA dacht waarschijnlijk dat de liberalen heel moeilijk zouden gaan doen. Daar hebben ze zich dan lelijk op verkeken. Ik begrijp het ook niet, zeker wanneer je kijkt naar de opstelling van de VVD tijdens het paspoortdebat. Kijk, waar je voor staat is ander beleid. Er komen verkiezingen aan en dan

moet je inhoudelijke keuzes maken en duidelijk aan de mensen maken wat je wilt. En dit was een heel belangrijke inhoudelijke discussie. Het is dan dom om taktische spelletjes te gaan spelen en de boel nog verkeerd inschatten ook.”

MARC BROERE

BOEKRECENSIE

wanneer er niets dan botte koppen stalen ogen lippen zijn ga dan in uw herinnering een vogel op een tak van goud verstaat uw pijn

wanneer er niets dan blinde stomheid grimmig zwijgen u omringt wil gaan in uw herinnering de vogel heeft een zacht verhaal dat hij u zingt

Er zijn politici die, zoals het Kamerlid Joekes, als bekwaam columnist de aktualiteit bekomentariëren. Anderen als de D66-er Jan Terlouw weten de eigentijdse geschiedenis in spannende kinderboeken te vertalen. Ook de PPR heeft in haar geleerden columnisten, andere vaardige penhanteerders en gelukkig ook enkele dichters. Herman Verbeek, Europarlementariër, is er één van.

Dit jaar verscheen bij boekmakerij Luyten een door Sam Drukker schitterend geïllustreerde gedichtenbundel van Verbeek die de titel 'In 't sjoelportaal' kreeg. Sjoel is jiddisch voor school, de plek waar men samenschollet en samen aan scholing doet, waar men gemeenschap beleeft. Voor de joodse gemeenschap was dat de synagoge. De bundel is een ingehouden en

fijn getekend verslag van wat Verbeek beleefde bij de restauratie van de Groningse synagoge. Hij 'vertelt' hoe hij als betrokken buitenstaander ook binnen was bij die gemeenschap en er zijn wortels vond.

Als kind ging Verbeek met zijn vader langs vele Groningse gebouwen. Ook langs dat wonderlijke gebouw de synagoge. In die tijd waren joden voor de rooms Katholieke kerk nog godsmoordenaars. Sindsdien is er veel gebeurd. Mensen, atheïsten en kristenen, hebben met en om joden geleden in de concentratiekampen. Er kwam een nieuwe dialoog op gang. En nu klaimen kristenen wel eens wat te gemakkelijk hun joodse wortels, met weinig respect voor de eigenheid van de ander. Juist daarom is het een verademing de behoedzaamheid te ervaren waar-mee Verbeek vanuit het portaal, niet helemaal in de 'inner circle', naar het gebeuren binnen kijkt. Hij belicht vanuit de mystiek, volgens mij de diepste werkelijkheid, de realiteit. Het gaat daarbij om de verbondenheid van alle dingen; en daar gaat het in de politiek ook om. In die zin zijn mystiek en politiek niet twee ver van elkaar verwijderde werelden. Herman heeft zich in de 25 jaar dat hij publiceert heel kwetsbaar opgesteld door mystiek en politiek met elkaar te verbinden. Deze no-nonsense tijd is niet bij uitstek het kader om dat te doen. Op de flap van zijn in 1971 uitgegeven bundel 'Horen en zien' is het

volgende te lezen:

*...wij hebben al onze vragen naar onze hersenen gebracht...
en beneden horen,
zien, ruiken, tasten, bewegen we bijna niet meer.
We voelen niets meer aan de huid.
Er zal wel helemaal opnieuw begonnen moeten worden.
Maar wie roept de zintuigen wakker?*

...Wie er weer toe komt zijn verwondering en verbijstering de vrije loop te laten, maakt zich wel heel kwetsbaar. Hij stelt zich bloot aan de glimlach van nuchteren en aan de kritiek van deskundigen.

Dat is Herman Verbeek inderdaad overkomen. Hij heeft zijn verwondering, verbijstering en pijn aan deze wereld de vrije loop gelaten. Hij heeft geschreeuwd om het lijden van mensen, om de macht van de kerk, die macht gerelatieveerd. Hij heeft zich verbaasd over de schoonheid van het Groningse land, het wad, de paarden, een druppel water en het gebaar van een gastarbeider die in de trein zijn van huis meegebrachte peren met hem deelde. Wie de door de jaren heen verschenen bundels van Verbeek leest, kan zijn ontwikkeling, groei, reflectie en zelfrelative-ring op de voet volgen.

elke woensdagavond zet ik de vuilniszakken op de stoep dan kijk ik schichtig om me heen

*en zet er vlug nog één bij
volgepropt met plannen en pijnen*

Hoeveel vuilniszakken zou hij in Straatsburg en Brussel op de stoep hebben moeten zetten, denk ik dan. Als politikus moet hij zich met de weerbarstige werkelijkheid bezighouden. Maar omdat hij in staat is vanuit die diepere laag naar de werkelijkheid te kijken, ziet hij de problemen in hun ware gedaante en is hij wars van oppervlakkige analyses en symptoom-bestrijding. Zo wil hij wegen zoeken naar een rechtvaardiger wereld.

*opstaan
is nog opnieuw beginnen
is neergaan nochtans verder gaan
als levend water zijn
dat vallend kracht opwekt
levend water valt*

Wie zo in het politieke bedrijf staat is voor mij een sterke boom, die veel wind vangt maar het houdt. Die kan na het maken van een homolied de hele clerus over zich heen krijgen, die mag kritiek van de nuchteren ondervinden, die kan altijd als antwoord geven: *die niet strijden, kunnen niet zingen.*

EMMY VAN NOORD

In 't sjoelportaal. Door Herman Verbeek. Uitg. Luyten, 1988. 64 pagina's, f 25.-.

1985

CDA-ER DIJKMAN STAPT OVER NAAR PPR

OMSTREDEN
BEKEERLING

Je kunt het je nu niet meer voorstellen, omdat ze allemaal weggesaneerd zijn. Maar ooit waren er CDA-ers die niet kritiekloos in de Kamer funktioneerden. De heren Scholten en Dijkman was het water binnen de CDA-fractie tot de lippen gestegen. Ze vertrokken. Dijkman meldde zich aan bij de PPR. Beckers haalde hem binnen, maar de partij was niet enthousiast.

„Het verhaal dat de PPR door zijn klein-links imago niet meer aantrekkelijk zou zijn voor christenen die zich in het CDA niet meer thuisvoelen, heeft nu een geduchte knauw gekregen.” Zo openden Goslinga en Bezemer hun artikel in Trouw over de overstap van Stef Dijkman naar de PPR-fractie op 18 april 1985. Wat was er aan voorafgegaan?

Na een langdurig konflikt stapten Jan Nico Scholten en Stef Dijkman in december 1983 uit de CDA-fractie en vormden vanaf dat moment de zelfstandige fractie Scholten-Dijkman. Niet de CDA-fractieleden maar zij beiden zouden aan de kiezers laten zien hoe het programma van de CDA in de praktijk uitgevoerd moest worden. Aanvankelijk leken de heren een nieuw perspectief te geven voor die christenen die teleurgesteld waren in het sociale gezicht van het CDA. Mede door hun initiatief ontstond er de basisbeweging voor vrede en solidariteit. Op een manifestatie in Ede kwamen maar liefst 1400 mensen bijeen om verder te denken over de te volgen weg. Het bracht niet veel op. De tegenstellingen binnen deze nieuwe beweging overheersten de goede bedoelingen. Jan Nico Scholten filosofeerde in het openbaar steeds meer over zijn voorkeur voor de Partij van de Arbeid. Stef Dijkman, die tot dan toe altijd al in de schaduw van Scholten had geopereerd, kwam steeds meer in een politiek isolement terecht.

Kiezersbedrog

Dijkman gaf er daarom de voorkeur aan duidelijkheid te scheppen over zijn politieke positie. Op de ochtend van 17 april overhandigde hij Ria Beckers een brief waarin hij uitlegde dat hij zich sinds zijn uittreden uit de CDA-fractie had beziggehouden met de vraag hoe een bijdrage geleverd kon worden aan de vernieuwing van de politiek. Na lang nadenken was hij tot de konklusie gekomen dat hij dat het beste kon bereiken door zich aan te sluiten bij de PPR. Het was namelijk altijd de PPR geweest die opriep tot bundeling van progressieve krachten. Hij wilde in de Kamer zeer nauw met de PPR-fractie samenwerken en verzocht Ria hem als lid aan te melden. In een persoonlijk gesprek met Ria Beckers bleek dat Stef eigenlijk het liefst wilde toetreden tot de PPR-fractie. In een brief aan de leden van de PPR legde Ria Beckers uit waarom ze in principe bewilligde in de toetreding van Stef tot de fractie. Ze stelde dat politieke ontwikkelingen zo snel kunnen gaan dat je soms wordt gedwongen beslissingen te nemen zonder dat er tijd is om de achterban te raadplegen. Ze wees erop dat Dijkman zowel het program als de door partijbestuur en fractie voorgestane koers onderschreef. De toelating paste in het idee van de PPR over samenwerking van progressieve partijen: „te-gengaan van politieke versnippering, versterking en bundeling van krachten naast en met de PvdA om de kans op een progressief beleid dichterbij te brengen.” Nu kwam er definitief een CDA-zetel aan de linkerzijde terecht. Het leek haar niet in de lijn van de PPR om met de toelating te wachten tot het eerstvolgende kongres. Stef had lang genoeg in een onduidelijke situatie verkeerd. Dat de fractie 'in principe' akkoord was gegaan, had te maken met het gegeven dat Stef een vertegenwoordigende functie zou krijgen in de PPR-fractie zonder daar door het kongres te zijn neergezet. Zoiets kon je niet van de ene op de andere dag waarmaken. Hij moest in die rol groeien. In de media werd felle kritiek geleverd. Zo sprak NRC-Handelsblad in een hoofdredactioneel commentaar van kiezersbedrog. In een reactie hierop zette Ria uiteen hoe zij de democratie zag. Dat was niet alleen een verzameling spelregels, maar ook een proces waarbij die spelregels konstant aan de praktijk getoetst moesten worden. Nu de democratie bij het CDA inhoudelijk zoveel geweld was aangedaan (de

isolering van Stef, de minachting van parlement en kiezer) paste een adequaat antwoord. De spelregels mochten in zo'n geval nooit als ekskuus gebruikt worden.

Historische stap

Pas enkele weken na de toetreding kreeg het partijbestuur de mogelijkheid haar zegje over deze kwestie te doen. Ria Beckers had aanvankelijk alleen voorzitter Wim de Boer geraadpleegd. Hij had toen de voorkeur voor een stevig samenwerkingsverband tussen Stef en de fractie uitgesproken. Voor Stef was dat een onaanvaardbare optie en daarom was er voor toetreding gekozen. Bestuurslid Fer Harleman maakte bezwaar tegen de gevolgde procedure. Als bestuurder had hij het bericht uit de krant moeten vernemen. Dat was geen goede zaak. Hij vroeg zich dan ook af of het niet mogelijk was de partijbestuursleden op de

vergadering van 16 april, toen Ria al een brief van Stef verwachtte, in te lichten over wat op stapel stond. Ria Beckers antwoordde dat het gesprek met Stef toen nog in een te pril stadium was om mededelingen te doen. Het bestuur was pas na Stef zijn toespraak in de Kamer ingelicht omdat anders de publicitaire overvalsstrategie mislukt zou zijn. Kennelijk vertrouwde men elkaar in de partijtop geen geheim-te-houden mededelingen toe. Louis Vuurboom, de bezoldigd sekretaris, had veel moeite met Stefs lidmaatschap van de fractie. Stef kon volgens hem geen deel uitmaken van een fractie die de PPR vertegenwoordigde. Hij was immers nooit op een kongres van de PPR gekozen. Het partijbestuur liet het echter bij wat gemopper over de gevolgde procedure. Men voelde wel aan dat juist door die procedure het voor haar in feite onmogelijk gemaakt was echt mee te beslissen over de historische

stap van Dijkman. Stef werd uitgenodigd zich tijdens de eerstvolgende partijbestuursvergadering te introduceren.

Wachtkamer

Op de kerngroep van 31 mei en het kongres van 15 juni leverden partijleden heel wat kritiek op het besluit van de fractie. De discussie op het kongres spitte zich toe rond twee moties van het actiecentrum Den Bosch. De ene keurde de stap van Dijkman af omdat die in strijd zou zijn met de ongeschreven regels van de democratie. De andere betreurde het dat met de overgang niet gewacht was totdat kongres of kerngroep zich had kunnen uitspreken. Ria antwoordde naar aanleiding van de laatste motie dat twee maanden wachten een onhoudbare situatie had opgeleverd. Stef had dan nog een tijd in de wachtkamer moeten zitten. Politieke tegenzetten binnen en

buiten de Kamer waren dan te verwachten geweest. Dat zou een heldere en duidelijke besluitvorming op het kongres niet bevorderd hebben. Naar aanleiding van de eerste, meest vergaande motie zei ze dat het 'in principe' goedkeuren van de toetreding door de fractie niet betekende dat het kongres het besluit nog kon herzien. Dat was alleen mogelijk door afkeuring van het beleid van de fractievoorzitter. Zij zou dan haar konsekwenties trekken. Beide moties werden verworpen. Stef mocht in ieder geval één jaar lang als lid van de PPR-fractie werken. Een vierde plaats op de kandidatenlijst voor de verkiezingen in 1986 bezorgde hem geen zetel. Van een mogelijke achterban bleek in die verkiezingen weinig. Aan de periode dat Stef Dijkman zijn bijdrage leverde aan de parlementaire geschiedenis was een einde gekomen.

HANS VAN EGDOM

Eindelijk na jaren is de strategiediskussie de nek omgedraaid. Maar gelukkig is er voor ons, gewone leden weer een nieuw *issue* bedacht waar wij over kunnen meepraten zonder ergens verstand van te hoeven hebben: de Naam. Vechtend rollen voor- en tegenstanders van Vrolijk Links over straat. In de Europaclub botert het ook niet helemaal. De één wil 'progressief' gewijzigd zien in 'links', de ander wil per sé vasthouden aan 'groen'. Daar bovenop is er nog onenigheid over de naam van de lijsttrekker. En dat terwijl ik nachten zou kunnen liggen piekeren over wat ze daar in Straatsburg eigenlijk te zoeken hebben maar aan dat soort fundamentele vraagstukken komt men al helemaal niet toe. In de discussies lijken argumenten niet zo'n overheersende rol te spelen. Als er nou iemand aan GPA wilde vasthouden omdat er anders allemaal nieuw briefpapier moet worden gedrukt, dan kon ik het tenminste nog volgen. Over het onderscheid tussen 'links' en 'progressief' kun je een heel weekend bomen in een vormingscentrum en dan weet je nog niks. En wanneer ik het complete PSP-

WILHELM VERSCHUREN
NAAM

ledenbestand met een voldane glimlach over straat kan zien lopen door het niet meer over 'groen' te hebben, nou, dan ben ik de beroerdste niet. Helaas gaan er dan in de PPR weer een stel over de rooie, dus dat is ook geen oplossing. Noem het spul dan ook Gelegenheids Politiek Akkoord. Daar kan toch niemand pijnlijik door worden getroffen en het briefpapier kan weer jaren mee. Nu moeten jullie niet denken dat ik de vechtpartij over Vrolijk Links met dezelfde

souplesse benader. Niet uit vrees dat de PPR eraan ten gronde gaat, welnee, we hebben wel erger overleefd. Maar ik vertrouw dat partijbestuur voor geen cent. Als dit soort revolutionaire wijzigingen in de beeldvorming zonder slag of stoot door ons en onze voorhoede, de partijraad wordt aanvaard is het hek van de dam. Hun hoofddoel is het vergroten van het zetelaantal, dan komen de nieuwe leden en de activiteiten vanzelf. Dat kunnen die ledenwerwers die met hun bundeltje kran-

ten weer en wind hebben getrotseerd in hun zak steken. De vraag is welke prijs het bestuur daarvoor wil betalen. Neem van mij aan, goedgemutste medeleden, dat Vrolijk Links nog maar een voorspel is. Een *testcase* van de propagandasektie. De volgende fase in het oppoetsen van ons *image* ligt voor de hand. De Naam. Politieke Partij. Tja, nogal wiesds. Radikalen. Wat moeten we dáarmee als in '92 de grenzen opengaan. Elke keer moeten we weer bange burgers geruuststellen en dat moppie over die wortels afdraaien. Weg ermee! Als we niet oppassen mogen wij straks enkel voor de vorm nog meedenken over een andere naam terwijl het nieuwe briefpapier van de Vrolijke Vooruitstevende Democraten al van de persen rolt. Vandaar dan ook dat ik dat intuïtieve oer-vertzet van al die radikalen tegen Vrolijk Links zo hartverwarmend vind. Argumenten hoor ik niet maar ze voelen aan hun water waat het heengaat als ze niet protesteren. De PPR gaat niet áán maar ná Vrolijk Links ten onder. Jullie zijn gewaarschuwd!

DISKUSSIESTUK HEFTIG BEKRITISEERD

PARTIJRAAD WOEDEND OVER 'GROEN LICHT'

In het voorwoord van 'Groen Licht' wordt de argeloze lezer al gewaarschuwd voor wat komen gaat. Partijbestuursleden hebben met 'zwetend hoofd' sommige passages gelezen, een fysiek onbehagen dat rechstreeks met de inhoud van het stuk verband houdt. Want het discussiestuk is niet de gemakkelijke geloofsbelijdenis tegen kapitaal, markt en kernwapens waar klein links en aanverwanten het patent op hebben. „Waarom onszelf en anderen voor de zoveelste keer opknopen aan een illusie? Kettens zijn we, narren, dwarsliggers, maar geen fanaten die hersenschimmen najagen” zo meldt de inleiding. Het formuleren van nieuwe Linkse Leerstukken blijkt echter niet mee te vallen. Want ook al beweert men „niet behept” te zijn met de crisis waarin het socialisme verkeert, van een samenhangend ideeën-pakket is toch nog geen sprake. Bovendien lijkt er nu een crisis in de partij zélf aan te komen.

Diep Triest

De sprekers tijdens de partijraadsvergadering hekelden vooral het nieuwe realisme dat uit 'Groen Licht' spreekt. „De utopie bestaat niet meer”, „de oorspronkelijke radikale ideeën zijn ingeruild voor nieuwe zakelijkheid”, „dit lijkt wel een kabinetsstuk”, „zijn er geen beginselen meer in de PPR”, het is maar een greep uit de reacties die naar voren kwamen. Vooral het milieuhoufdstuk en de uitspraken die onder het kopje 'De vloer in de zorg' gedaan worden, moesten het ontgelden. „Het is diep triest”, vond een afgevaardigde veronwaardigd. „Zelfs de verworvenheden die we nu hebben gaan tegen de vlakke. Jezelf bijverzekeren tegen arbeidsongeschiktheid en werkloosheid!”

Een ander merkte fijntjes op dat men feminisering, zo belangrijk dat het 'hoog op de agenda' van de PPR moet staan, zò hoog acht dat er niets van terug te vinden is in het discussiestuk. Een student werd ter plekke tot de Harmonisatiewet van Deetman bekeerd, nadat hij de passages over het voorgestelde leerrecht doorgenomen had. En een meerderheid zag de PPR bekeerd tot een VVD-standpunt: de vervuiler betaalt, niet: de vervuiling moet met alle mogelijke middelen voorkómen worden. De omarming van het individualisme en voorgestelde vrijages met het bedrijfsleven vielen evenmin in goede aarde. „Er is nauwelijks aandacht voor achterstandsgroepen zoals vrouwen, migranten en ouderen.” Verschillende sprekers bleken weinig vertrouwen te hebben in de vrije markt, hadden grote bezwaren tegen de marginale rol die sociale verdediging in het defensie-alternatief toegekend wordt en misten aandacht voor de Derde Wereld. Kortom: er bleef geen spaan heel van het discussiestuk en groen licht werd dus niet gegeven.

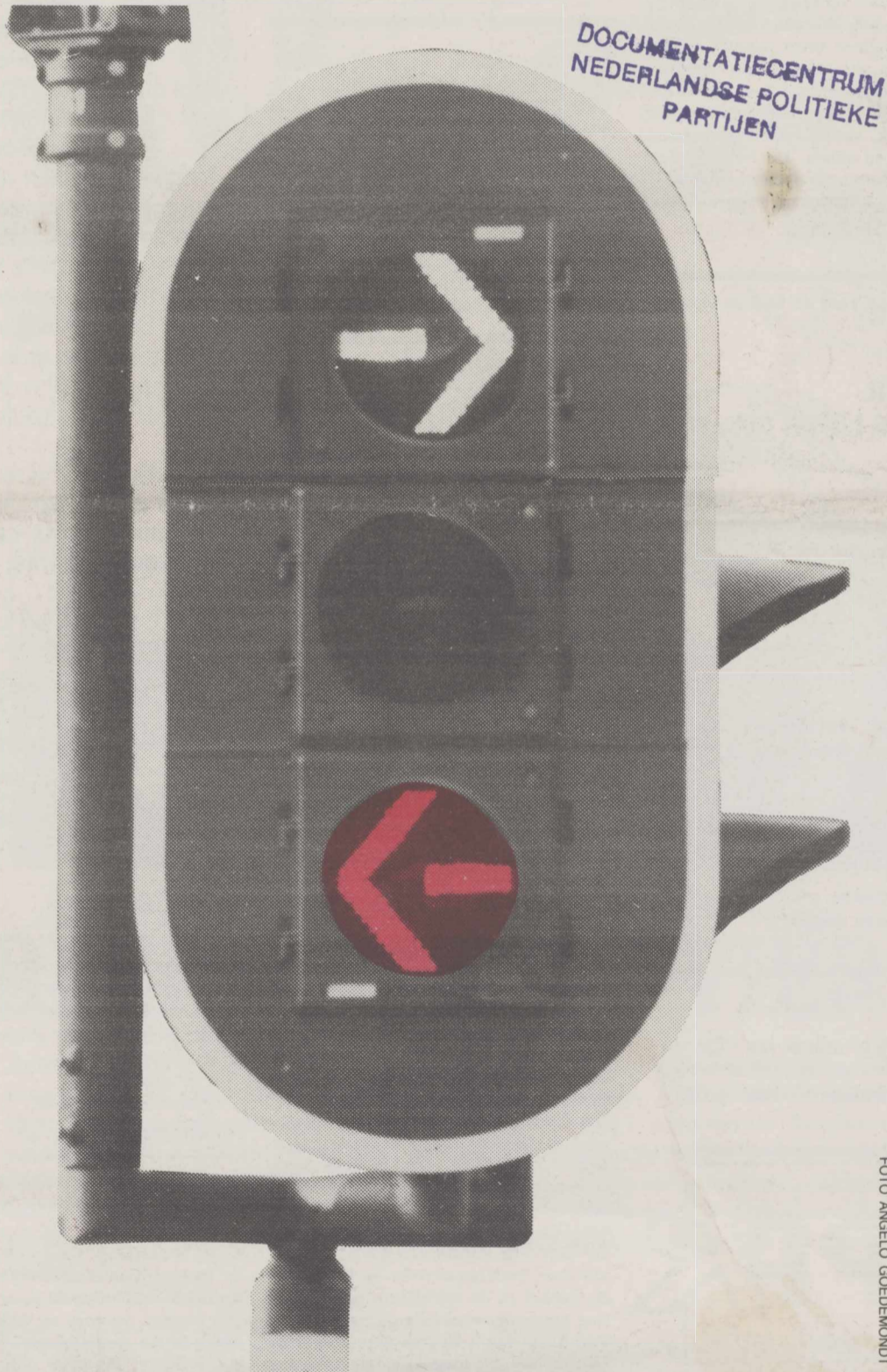
Hoewel Klaas-Wybo van der Hoek in zijn inleiding op deze tirades uitdrukkelijk stelde dat hier slechts een vooroefening voor het verkiezingsprogramma op tafel lag, bleken veruit de meeste partijraadsleden het discussiestuk te beschouwen als een konsept-verkiezingsprogramma. Van der Hoek wil de reacties als basisstof voor het verkiezingsprogramma gebruiken, maar de vergadering zag de bui al hangen. Het discussiestuk, dat het partijbestuur aankondigde als een extra-ronde in de meningsvorming rond het verkiezingsprogramma, is immers niet puur vrijblijvend. Het gedachtengoed van de PPR staat op de helling, en dan doet het er weinig toe of het voorontwerp officieel geamendeerd kan worden of niet. Of, zoals een spreker zei: „Een discussie hierover is onmogelijk, omdat de fundamentele uitgangspunten niet meer terug te vinden zijn.” Waarmee het piéce de résistance nog een interessante weg door de afdelingen te gaan heeft.

Achterkamer

Het adrenalinegehalte van verschillende aanwezigen in kamer 72 van de Jaarbeurs was al eerder tot ongekende hoogten gestegen. Aanleiding hiervoor was de verkiezing van een nieuw partijraadsbestuur. Een lichaam waarbinnen 5 tot 7 mensen gedurende 2 jaar intensief samenwerken. Mensen die samen een goed geolied team moeten vormen. En daarin zat het probleem. Gegadigden waren er wel, maar niet iedereen wilde met iedereen samenwerken. Het voorlopig partijraadsbestuur besloot daar rekening mee te houden bij haar samenstelling van de kandidatenlijst. Ze voorzag haar voordracht van een onhandige toelichting die onmiddellijk aanleiding gaf tot de nodige kommotie.

Met het argument 'we zijn toch allemaal PPR-lid, dus we kunnen met goede wil toch allemaal samenwerken' bijna demagogisch het zaaltje ingeslingerd,

De partijraadsvergadering van zaterdag 19 november stond vooral in het teken van het Grote Ongenoegen. Was de samenstelling van het partijraadsbestuur al aanleiding tot kwaadheid en misverstanden, tijdens de discussie over 'Groen Licht' brak pas echt de pleuris uit. De door Beckers gesignaleerde kloof tussen top en basis in de PPR lijkt er alleen maar groter op geworden. Zelf bleek ze zich meer thuis te voelen bij de critici dan bij de nieuwe partij-ideologen: „De unieke positie van de PPR wordt niet inhoudelijk uitgebuit, maar weggegeven. Wat hier staat is niet in de lijn van het PPR-denken en in dat opzicht een gemiste kans.”

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

FOTO ANGELO GOEDEMONT

bleven de oren doof voor de toelichting van Albert Moens op de gang van zaken. Hij stelde dat het geen zin heeft mensen bij elkaar te zetten die op voorhand al weten dat hun samenwerking op niets zal uitlopen. „Het gaat hier om een sociaal-psychologische benadering. We hebben het al te vaak meegemaakt dat mensen achteraf terugkomen met de mededeling dat het gewoon niet gaat. Dat kun je in een achterkamertje regelen, maar wij willen dat liever in alle openheid doen.” Moens wilde op die manier het 'wij'-gevoel in de PPR doorprieken, maar de partijraad bleek hier niet van gediend. Den Haag vond de argumentatie „uitermate slecht en onzindelijk”, Rotterdam sprak van 'chantage'. Bep van Houwelingen, de vrouw waarmee Jan de Boer, Hans van Egdome, Albert Moens en Janneke van der Plaat niet willen samenwerken, voelde zich onheus bejegend: „Niemand heeft mij gevraagd met wie ik wil samenwerken. Over de drie heren heb ik geen oordeel, want die ken ik niet. En met Janneke

wil ik nog wel eens iets uitpraten.” Haar roem blijkt dus vooruit gesnel en plaatste het voorlopig partijraadsbestuur in een tamelijk hachelijke positie. Van Egdome stelde in een toelichting dat hij niet in een klub wilde functioneren terwijl hij er helemaal geen zin in had. Het is een flinke klus en die moet wel aardig zijn om te doen, was de strekking van zijn verhaal. De partijraad strafte hem af door slechts 20 stemmen op hem uit te brengen. Ook Van der Plaat werd niet gekozen in het partijraadsbestuur. Van Houwelingen triomfeerde. Samen met Bert Robben, Jan Frederik van der Hoogen, Jan de Boer, Hans van Veen, Chris Smitskamp en Albert Moens (die zich nu nog wil beraden) werd ze in het bestuur gekozen. Voor verschillende betrokkenen een weinig elegante gang van zaken, waarbij behalve de partijraadsleden toch ook het voorlopig partijraadsbestuur blaam treft. De voordracht werd volgens velen immers als een diktaat gepresenteerd. De voorgewende openheid werd niet als zodanig ervaren. Misschien dat de

De Regenboog

Er moest heel wat onderhandeld worden voordat naam en lijsttrekker vastgesteld waren. Het ongenoegen van CPN en PSP. Het machtswoord van de PPR.

pagina 3

Het Europakongres

De PPR discussieert 10 december over (on)mogelijkheden, gevaren en pijnlijke beslissingen. Een inleiding.

pagina 4, 5

Organisatie

Job van Keulen heeft de automatisering en het netwerken ontdekt. De partij plukt er de vruchten van. „In wezen gaat het hier niet anders aan toe dan in een bedrijf.”

pagina 6

Eurasyl

Advokaat-aktivist Arie van Driel zet zich in voor vluchtelingen. De overheid kan dit PPR-lid niet meer negeren. Een succes-story.

pagina 6

1986

Wie o wie mag naast Bas in het Eerste Kamerbankje plaatsnemen? Het partijbestuur bedacht een strategie. Drie statenleden gooiden roet in het eten. De kwestie Waltmans - De Jong.

pagina 8

De redactie deelt mee het te betreuren indien bij de lezers van de Radikalenkrant naar aanleiding van een artikel in de vorige editie het misverstand is ontstaan dat Klaas-Wybo van der Hoek persoonlijk verantwoordelijk is voor verloop en resultaat van de GPA-onderhandelingen. Deze onderhandelingen werden door partijen gevoerd en niet door personen.

roep om 'agogische interventies', die aan het begin van de vergadering gedaan werd, in het vervolg wat serieuzer genomen moet worden.

Goedkoop

Andere punten op de agenda waren de begroting en de verantwoording van het partijbestuur. Omdat de vrouwengroep van de PPR niet meer bestaat, gaan de middelen die hiervoor bestemd waren naar de emancipatiepot. Potten en flikkers blijven hun toelage houden. Ovder de positie van vrijwilligers binnen de PPR volgt een notitie en die dienstweigeraar komt er gewoon. Goedkoop, dus slim voor een partij met weinig centen, aldus penningmeester Job van Keulen. De verantwoording van het partijbestuur had wel wat uitgebreider gekund, vonden verschillende partijraadsleden. Vooral de GPA-onderhandelingen en de kwestie kweekvijver behoeften extra toelichting. Bram van Ojik verwees inzake het GPA naar de kongreskrant die deze week bij iedereen in de bus valt (in deze aflevering van de Radikalenkrant biedt pagina 3 informatie - mvh). De kweekvijver is bedoeld voor 'jong, aanstormend talent' dat landelijke functies binnen de PPR ambieert. Sollicitanten worden geselecteerd door een commissie en krijgen een trainingsprogramma aangeboden. Van Ojik benadrukte dat deelname aan de kweekvijver niet automatisch plaatsing op de kandidatenlijst van de Tweede Kamer impliceert.

De laatste kwestie, die overigens het eerst op de agenda stond, was de Palestijnse. Ria Beckers vindt dat de belangrijkste voorwaarden voor erkenning van de Palestijnse staat vervuld zijn en wil een oplossing voor de stad Jerusalem. Zelf dacht ze aan een konstruktie die anderen als het tweede Berlijn aanduiden: een internationale status onder toezicht van de Verenigde Naties. Verschillende afgevaardigden wilden een duidelijkere plaats voor de betrokkenen in dit plan. Beckers zou de konstruktieve kritiek meenemen. Zo ging er toch nog iets in harmonie.

MALOU VAN HINTUM

Het vergaderschema voor de PPR-partijraad ziet er voor 1989 als volgt uit: 25 februari, 20 mei, 9 september, 28 oktober en 16 december. In de Jaarbeurs te Utrecht. Het ontwerp-verkiezingsprogramma wordt de leden vóór 1 april toegezonden. Amendementen moeten voor 1 juni binnen zijn. De kongreskrant voor het kongres in 1989 ligt vóór 15 september van dat jaar in de bus. Het partijkongres zal plaatsvinden op 6 en 7 oktober.

Fraktienieuws

● Biotechnologie

De PPR staat niet te juichen over de toepassing van biotechnologie in de landbouw. Tijdens de begrotingsbehandeling Landbouw die eind oktober plaatsvond, wees Ria Beckers op de problemen rond deze techniek. Kern van het verhaal: men begint met toepassingen zonder zicht op de effecten hiervan, bijvoorbeeld op natuur, milieu en het welzijn van dieren. Wat gebeurt er als erfelijk materiaal per ongeluk in de natuurlijke omgeving terecht komt en niet meer gecontroleerd kan worden? En leidt de patentering van natuurlijke genen tot monopolieposities voor hén die dat patent kunnen betalen - de multinationals? Al anderhalf jaar geleden is een rapportage over deze kwestie beloofd, maar de Kamer heeft nog niets gezien. Een kwalijke zaak, omdat de toekomst van de landbouw en daarmee die van de boeren in het geding is.

● Adoptie

Mogen kinderen binnen andere samenlevingsvormen dan die van huwelijk of gezin geadopteerd worden? Peter Lankhorst vindt van wél. Een kind heeft een redelijk stabiele en open opvoeding nodig. Daar staat de 'hoeksteen van de samenleving' allerminst garant voor. Denk maar eens aan de onlangs gepubliceerde resultaten van onderzoek naar incest in het gezin. „De botte afwijzing van veel samenlevingsvormen anders dan het huwelijk vindt de PPR-fractie vooral beledigend”, aldus het Tweede Kamerlid. Kinderen opvoeden kan ook zonder boterbrieven.

● Elektriciteit

Minister de Korte van Economische Zaken wil een zo goedkoop mogelijke elektriciteitsvoorziening. De PPR-fractie is

bang dat het milieu de dupe zal worden van dit streven. Het wetsvoorstel legt de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de elektriciteitssector onvoldoende vast, waardoor milieuverontreiniging en uitputting van schaarse grondstoffen tot de mogelijkheden blijven behoren. „Wat economisch verantwoord lijkt, hoeft dat in ecologisch opzicht lang niet altijd te zijn”, vindt de fractie, die pleit voor een milieugericht energiebeleid.

● Justitie

De staat bekijkt het wel. De landsadvokaat heeft weinig te klagen, maar sociale advocatuur en burgers laat de minister lelijk in de kou staan, aldus Peter Lankhorst. „Dat is pas echt het recht van de sterkste.” Terwijl de bevoegdheden van politie en justitie uitgebreid worden, lijkt men het met de rechten van de verdachte niet zo nauw te nemen. Dat kan niet in een rechtsstaat. En als de minister zo nodig meer cellen wil bouwen, laat hij dan óók zorgen voor voldoende en goed opgeleid bewakend personeel. Anders vraag je om moeilijkheden.

● Diversen

De PPR-fractie wil een deel van de 100 miljoen die voor milieu bestemd zijn, gebruiken voor verscherping en intensivering van de milieuhandhaving. De Inspectie Milieuhygiëne heeft namelijk gebrek aan geld en mensen om haar taak naar behoren uit te voeren. En nu we het toch over het milieu hebben: weg met het blik! Toenemende *automobiliteit* is ongezond voor mens en milieu. De PPR wil trein, bus, tram, fietsen en lopen stimuleren. De volgende keer Peter Lankhorst in joggingpak bij Het Capitool.

Woensdag 30 november, Radio 5, 18.20 uur.

Tien minuten PPR-radio: het PPR-Jongerenkongres op 26 en 27 november in Valkenburg.

Woensdag 14 december, Radio 5, 18.20 uur.

Tien minuten PPR-radio: het PPR-Kongres op 10 december in Nijmegen.

Pas op 9 januari is de PPR weer op televisie te zien. (gvb)

Rektifikatie. In de vorige Radikalenkrant stond vermeld dat het partijbestuur de beleidsgroep buitenland slechts 8 betaalde uren toegekend heeft. Dat blijkt niet zo te zijn. Buitenland krijgt er gewoon 12. Helaas was dit bij het ter perse gaan van het vorige nummer nog niet bekend.

Politiek en Cultuur. Nummer 5 van Politiek en Cultuur, het periodiek van de CPN, is gewijd aan 70 jaar CPN. Met historische artikelen over de kommunistische beweging aan het begin van deze eeuw, een overzichtartikel over 'Antiracisme en de CPN' en de visie van 5 communisten op de rol van de CPN in de komende jaren. Het nummer kan besteld worden door f 6,50 te storten op giro nummer 173127 t.n.v. Uitgeverij Pegasus Amsterdam, o.v.v. Politiek en Cultuur no. 5.

Koffie. Voortaan is het niet meer nodig met een schuld bewust gezicht koffie te leuten. Integendeel! Hoe meer geleut, hoe beter. Tenminste: als je Max Havelaar-koffie drinkt. Deze koffie wordt rechtstreeks ingekocht bij boerenkoöperaties in de Derde Wereld. Niks geen grootgrondbezitters, niks geen tussenhandel. En gewoon te krijgen bij de winkel die op de kleintjes let. Dat is pas zuivere koffie.

Snelgroeiend bos. Minister de Korte van Economische Zaken heeft f 13 miljoen beschikbaar gesteld voor de aanleg van nieuw snelgroeiend bos. Het gaat hierbij om boomsoorten die interessant zijn voor industrieel gebruik. De bedoeling is ruim 4.000 hectare met 'nieuw bos' te beplanten. In feite wordt hier geen bos aangelegd, maar worden bomen voor de houtindustrie gekweekt. Aandacht voor het bos als ecosysteem is er absoluut niet. Dat begint pas een heel klein beetje bij VROM te komen.

Mensenrechtendag. Op 10 december 1988 is het veertig jaar geleden dat de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens aannam. In Nederland hebben 16 mei j.l. een aantal organisaties zich gebundeld in de 'Stichting 40 jaar Universele Verklaring van de Rechten van de Mens' om deze verjaardag te vieren en tevens aandacht te vragen voor mensenrechten. Dat gebeurt op een landelijke manifestatie in de Stadsschouwburg van Utrecht, op 10 december uiteraard. Op deze dag komen een aantal thema's aan bod - ondermeer recht op werk, asiel en voedsel en de multiculturele samenleving - en treden verschillende artiesten op, w.o. Youp van 't Hek en het Nederlands Danstheater. De toegang is vrij en de dag begint om 10.00 uur.

PPR- Jongerenkongres

Buiten Limburg zal het wel rustig zijn in het weekend van 26 en 27 november. De PPR-Jongeren hebben zich dan verzameld in het Henk Schramcentrum in Valkenburg. Het najaarskongres van de jongeren heeft als thema: Racisme is meer... Vooral het verborgen en onbewuste racisme willen de jongeren aan de kaak stellen. Dat doen ze niet door amendement na amendement te bespreken en elkaar met 'u' en 'mijnheer de voorzitter' aan te spreken als ze 'hee jij daar' bedoelen. Dat is volgens het concept-jaarplan niet de manier waarop de PPR-Jongeren aan politiek doen.

VISSEN IN TROEBEL WATER?

Vissen sterven in onze zeeën, rivieren en beken. De bossen, onze groene longen, worden bedreigd door zure regen. Tropische regenwouden worden in een angstaan-jagend tempo gekapt. De bodem zit stampvol troep. De beschermende ozonlaag wordt aangetast: de aarde een broeikas.

Is dit doemdenken of werkelijkheid?

Ondanks alle waarschuwingen blijven we toch zorgeloos met ons milieu omgaan. Tot het te laat is...

Kan het anders?

Steunen van ontwikkelingen op het gebied van milieutechniek. Steunen van organisaties die de bescherming van het milieu in hun vaandel voeren. Aandringen op een strak overheidsbeleid dat kwalijke ontwikkelingen tegengaat.

De Algemene Spaarbank voor Nederland werkt op haar wijze mee aan het bereiken van deze doelstellingen.

De ASN kiest voor een principiële opstelling. Belegt de haar toevertrouwde spaargelden in sociale en maatschappelijke projecten. En draagt haar zienswijze uit.

U doet hetzelfde als u een spaarrekening opent bij de ASN.

Dan krijgt u rente zonder bijmaak.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, ontvangt u f 7,50 welkomstpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijmaak

BON Zenden in enveloppe zonder postzegel aan:
Algemene Spaarbank voor Nederland.
Antwoordnummer 1188, 2501 WB 's-Gravenhage.

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats:

wenst nadere inlichtingen over:

- de ASN-spaarrekening gekoppeld aan de girorekening
 - de Vroeg-Bij rekening (een unieke regeling voor jongens en meisjes t/m 17 jaar)
 - de Zilvervloot (voor jongeren van 15 t/m 20 jaar)
 - Vrij Sparen Bedrijfspaarregelingen
 - FNV-Sparen het Depositosparen (met vaste looptijd)
- *aankruisen wat u wenst

Bellen of bezoeken kan ook: Rijnstraat 28, 's-Gravenhage of telefoon 070-710880

Als erkend gewetensbezwaarde kom je in aanmerking voor de functie van:

MEDEWERKER VOORLICHTING (36 UUR)

Tenminste als je bovendien:

- lid bent van de PPR, of van PPR-jongeren; of partijloos sympathisant bent;
- bruikbare ideeën hebt voor een offensief publiciteitsbeleid;
- goed in 'n team kunt werken;
- bereid bent je ook buiten kantooruren in te zetten;
- over redactionele vaardigheden beschikt;
- een leuke babbel hebt, ook voor de telefoon.

Want het volgende staat je te wachten.

- Je werkt nauw samen met de sekretaris publiciteit van het partijbestuur.
- Je ondersteunt de beleidsgroep publiciteit en denkt daarin mee over nieuwe plannen.
- Je bewaakt de uitvoering daarvan.
- Je onderhoudt voortdurend contact met de fractievoorzitter.
- Je redigeert (mede) teksten voor folders, advertenties, program, persberichten.
- Je werkt mee aan publiciteits- en ledenwerfactiviteiten.
- Je staat in overleg met de partijvoorzitter de pers te woord.

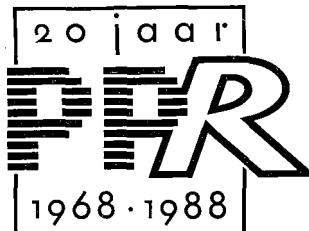
Kortom, een spannende baan, die wel enige stressbestendigheid, een goed humeur, maar niet al te veel bescheidenheid van je vraagt.

Wil je solliciteren dan kun je voor 5 december je brief sturen aan PPR, 1e Weteringdwarstraat 4, 1017 TN Amsterdam, t.a.v. Tim van Ruiten, o.v.v. sollicitatie. Voor nadere informatie kun je Tim 's middags bereiken op 020-24 75 70.

Nijpels:

„Die mensen met die geitenwollen sokken hadden tien jaar geleden gelijk.”

De groenste partij van Nederland heeft de milieuminister uitgenodigd alsnog lid te worden. Je kent vast meer van zulke mensen.

Noteer mij als lid van de PPR

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Handtekening:

Ik ben opgegeven door

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Hij/zij ontvangt graag:

- „Narren in domineesland”
- „Vreemd gaan in gedachten” (auteur Bram van Ojik)

Landbouwwerkgroep PPR. De landbouwwerkgroep van de PPR is op zoek naar enige versterking. De groep ondersteunt de Tweede Kamerfractie bij onderwerpen die op de Kameragenda staan en probeert zelf verder vooruit te kijken. Vooral vrouwen en praktiserende boer(inn)en zijn welkom. Bel voor informatie: Bart Ensing, tel. 070-183030.

Gezocht

NIEUWE REDAKTIELEDEN! Ben je betrokken bij de PPR, heb je al eerder voor een blaadje of krantje geschreven en lijkt het je leuk onderdeel uit te maken van ons redactieteam, laat dan wat van je horen. Een proeve van bekwaamheid is vereist. We kunnen je geen geld aanbieden, wel landelijke naamsbekendheid. Schriftelijke reacties graag naar: PPR serviceburo, t.a.v. Malou van Hintum, 1e Weteringdwarstraat 4, 1017 KN Amsterdam.

RADIKALEN KRANT

Kolofon: De Radikalenkrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. Redactie, administratie en advertenties: Partijburo PPR, 1e Weteringdwarstraat 4, 1017 TN Amsterdam, 020-24 75 70. Redactie: Marc Broere, Jan Dix, Hans van Egdorn, Luuk Heijman, Malou van Hintum (eindredactie), Jan Huisman. Redaktiesekretariaat: Enny Schmitz, Joke Schweitzer. Vormgeving: Joep Paulussen, m.m.v. Tim van Ruiten. Foto's: Angelo Goedemondt e.a. Abonnement: Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f30,- per jaar, giro 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

„Tijdens de onderhandelingen zijn de andere partij en gezicht voor het machtswoord van de PPR. Zij hebben het akkoord niet willen breken." Niet de reaktie van een teleurgestelde CPN-er of PSP-er, maar van GPA-voorzitter Wim de Boer. De man die in de tweede optie van de PPR gekandideerd was als lijsttrekker voor de Regenboog. Maar De Boer had er geen zin in. Het GPA-bestuur formuleerde daarop een voorstel dat voor de PPR onaantvaardbaar was: Nel van Dijk als nummer één. En zo begon het gestechel tussen de splinters van Europa.

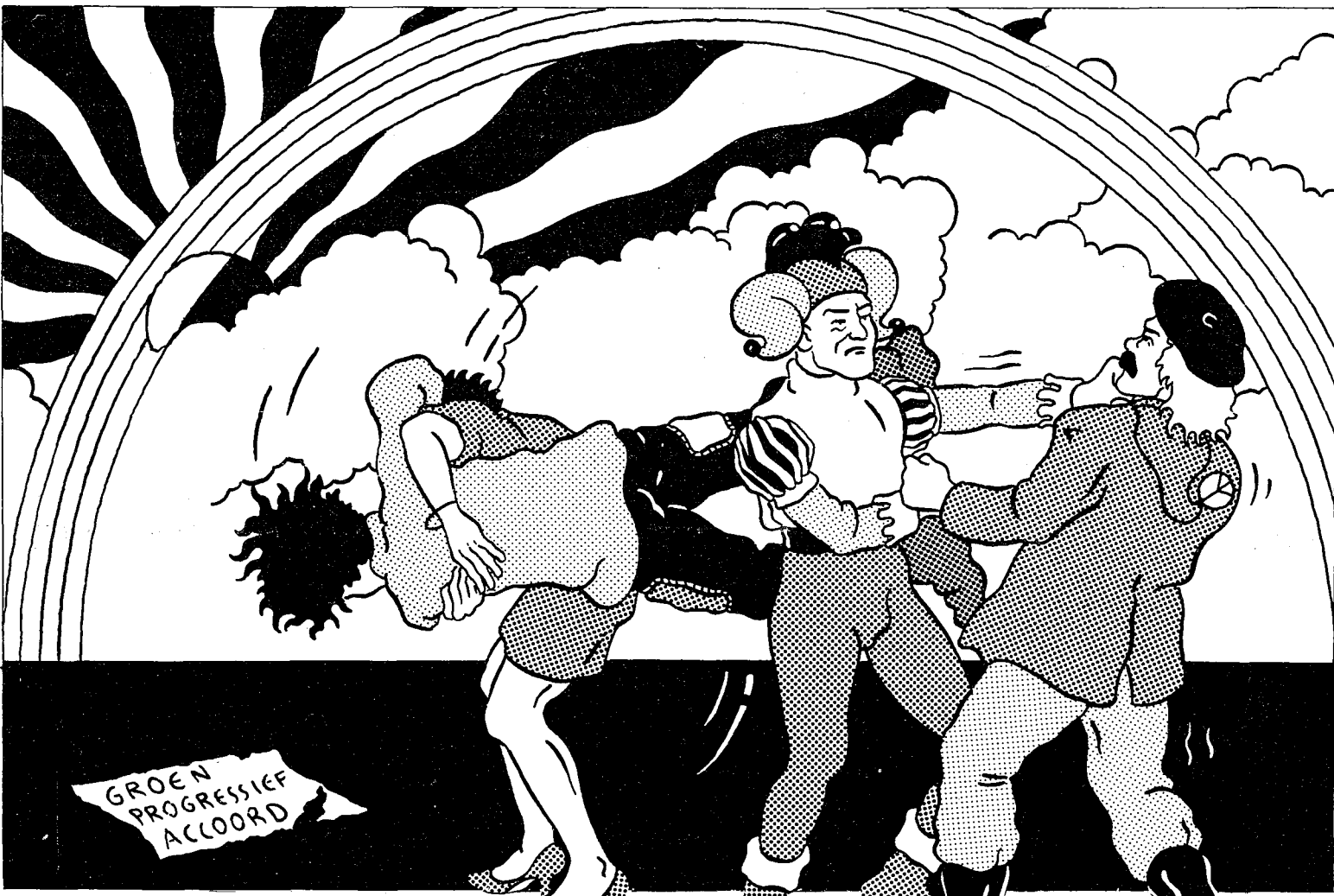
Zwichten

„Het was een vervelende gang van zaken. We hebben het hoofd in de schoot gelegd, want we wilden niet dat de PPR zou afhaken. Het was zwichten voor de partij die het moeilijkst deed." Erik Meijer, lid van de onderhandelingsdelegatie van de PSP, is weinig enthousiast over het verloop van de onderhandelingen. „Ik heb al acht keer over samenwerkingsverbanden onderhandeld. Deze was echt de onaangenaamste. Maar goed, we zijn er uiteindelijk uitgekomen en dat is toch positief." De PSP-kandidaat, nummer 3 op de uiteindelijke lijst, John Hontelez vindt de naam Regenboog geen slechte keus. „Maar die naamsverandering was helemaal niet nodig. Het GPA-bestuur heeft schijnargumenten aangevoerd. Die naam is alleen op de heiling gekomen omdat de PSP dat wilde. Toen is men blijkaar gaan fröbelen. En wat de kandidatenlijst betreft: dat was een pijnlijke kwestie. Het viel me wel op dat het argument van positieve diskriminatie pas de laatste weken een grote rol speelde. Dat vond ik heel vervelend, omdat het zo heel persoonlijk was. Je wist meteen dat het om Nel van Dijk ging. Wat er nou precies uitgekomen is weet ik niet eens, want mijn eigen partijbestuur houdt me volstrekt niet op de hoogte." Nummer 2 op de lijst, Nel van Dijk, vindt dat de naam GPA had moeten blijven. De CPN-ster is tamelijk positief over de onderhandelingen. „Die zijn veel soepeler verlopen dan vier jaar geleden. Bovendien hebben we nu een programma, de vorige keer was het meer een compromisachtig verhaal." Maar ook zij is niet te spreken over de PPR: „De PPR heeft als eerste het partijbelang voorop gesteld. Dat heeft de onderhandelingen misschien wel moeilijk gemaakt. We waren weer terug bij af. Ik kan niet zeggen dat ik met de verandering van het GPA-voorstel buitengewoon gelukkig ben. Het is wel belangrijk dat in alle gevallen een vrouw een zetel bezet: bij één zetel een halve periode, bij twee zetels een hele periode." In beide gevallen zal die vrouw vermoedelijk Nel van Dijk zijn, behalve als een goede, onafhankelijke vrouw op de lijst komt waarmee zij - in het geval van twee zetels - na een halve periode zou wisselen.

Smakeloos

Rouke Broersma, één van de onderhandelaars voor de PPR, zegt 'geschrokken' te zijn van de manier waarop het vrouw-zijn van Nel van Dijk een rol speelde bij de samenstelling van de lijst. „Ik vond dat tamelijk smakeloos, het ging gewoon om het partijbelang van de CPN. Zo kon ze als kleinste partij voor vijf jaar een zetel claimen onder het motto: 'een vrouw'. Als je objectief de kwaliteiten van Verbeek en van Van Dijk zou vergelijken, zou geen mens twijfelen aan de voorrang die Herman zou moeten krijgen." Dat de PPR bij uitstek haar partijbelang voorop stelde, is volgens Broersma niet waar. „Wij waren de enigen die ruiterlijk erkenden dat partijbe-

TEKENING: FRENK DRIESSEN

REGENBOOG KRIJGT INSTEMMING PARTIJBESTUUR

HET PROBLEEM VAN DE VIERDE ZETEL

Een belangrijk resultaat van de moeizame onderhandelingen is de omvorming van de huidige gelegenheidscoalitie, het GPA, tot een open en breed samenwerkingsverband met de naam Regenboog. Dit is een succes voor de PPR, die deze omvorming tot voor kort vruchteloos bepleitte. Alle bestuursleden zijn dan ook zeer te spreken over deze omvorming, evenals over de naam Regenboog en de verkiezing van Herman Verbeek tot lijsttrekker. Maar daarmee is de kous niet af. De Regenboogpartners, en dus ook de PPR, willen de beoogde verbreding daadwerkelijk vormgeven door onafhankelijke groepen en personen uit te nodigen als sympatisant, lid of kandidaat aan de coalitie deel te nemen. Het gaat daarbij om progressieven en alternatieven, die voorstander zijn van een ekologisch-linkse politiek. De nieuw te werven onafhankelijke kandidaten krijgen een nader te bepalen plaats op de voorlopig vastgestelde kandidatenlijst. Hun politieke ideeën, uitstraling en wervingskracht zijn hiervoor doorslaggevend. Deze kandidaten zullen snel, want vóór de definitieve vaststelling van de kandidatenlijst op 31 januari volgend jaar, gevonden moeten worden. Daarvoor is een uitdagende en aanstekelijke campagne gepland.

Vrouwen

In het partijbestuur botsten de meningen op het punt van de zetelverdeling en de daarmee verbonden zittingsduur. Als de Regenboog één zetel behaalt is er niets aan de hand. Uitgaande van de huidige kandidatenlijst zal Herman Verbeek halverwege de rit plaats maken voor CPN-ster Nel van Dijk. De moeilijkheden ontstaan als de Regenboog twee zetels binnen-

Zaterdagmorgen vijf november rechtten de partijbestuursleden hun rug. Ze bespraken het resultaat van de GPA-onderhandelingen. Een resultaat dat de PPR-onderhandelingsdelegatie als 'fraai' en als 'het maximaal haalbare' omschrijft. Niet alle bestuursleden deelden dit enthousiasme. De kritiek spitste zich toe op de zetelverdeling. Maar na een korte discussie ging men unaniem akkoord met het behaalde resultaat. Nu Herman Verbeek en de andere betrokken partijbesturen nog. De congressen of partijraden hebben vervolgens het laatste woord.

haalt. De onderhandelingsdelegaties hebben namelijk besloten de zetels gelijkelijk over mannen en vrouwen te verdelen. Maar de meeste partijen hebben mannen bovenaan hun kandidatenlijsten gezet. Alleen de CPN plaatste een vrouw bij de hoogste twee.

De afspraak luidt in dat geval: de eerste tweeënehalf jaar zitten Herman Verbeek en Nel van Dijk in het Europees Parlement, daarna is John Hontelez van de PSP aan de beurt en wordt de andere zetel in elk geval ingenomen door een vrouw. Een onafhankelijke, vrouwelijke kandidaat lijkt in de huidige constructie de meest logische keuze. Deze vrouwelijke kandidaat moet nog wel even gevonden worden. Op zich geen sinecure, vooral omdat alle partijen met hun veto-recht iedere voordracht kunnen blokkeren. De CPN met Nel van Dijk zit op rozen! Tenzij de PPR of een andere partij, bij het niet vinden van een voor alle partijen aanvaardbare kandidaat, alsnog haar vrouwelijke kandidaat naar voren weet te schuiven. Theoretisch gesproken maakt Janneke van der Plaats dus nog een kans.

Kritiek

Jeltje Meulenbroek en Ruth Post hadden duidelijk problemen met het bereikte compromis over de zittingsduur. Meulenbroek signaleerde een spanningsveld tussen het akkoord en de kieswet: je kunt mensen wel vragen om halverwege de zittingsduur plaats te maken voor een ander, maar je kunt ze niet dwingen. Als iemand meer trouw is aan de kieswet dan aan de Regenboog gaat het mis. Een ander punt is dat van de partijdemokratie. De uitspraak van de partijraad over de lijstvolgorde zou wel eens op gespannen voet kunnen komen te staan met het onderhandelingsresultaat. Evenals Post heeft Meulenbroek moeite met het plotseling doorslaggevend belang dat aan het criterium 'vrouw' gehecht wordt. Tot voor kort heeft dit criterium nooit zo'n duidelijke rol gespeeld als nu is vastgelegd. Klaas-Wybo van der Hoek pareerde de kritiek door erop te wijzen dat het voorliggende onderhandelingsresultaat voor de PPR het maximaal haalbare is. Wat de juridische kant van de zaak betreft gaf Van der Hoek toe dat er een spanningsveld is. Hij voorziet

teria. Dát is democratie." Ook Hontelez vindt de samenstelling van de lijst naar partij-omvang het 'meest zuiver'.

Genoegdoening

En dan nog het vierde kleintje dat van zich liet horen: de Groene Partij Nederland. Bart van Bolhuis, GPN-onderhandelaar, is volstrekt tegen de nieuwe naam: „Gewoon genoegdoening voor de PSP, zodat de PPR Verbeek als lijsttrekker mocht leveren. Groen moet in de naam blijven. En dan de volledig onflexibele manier waarop de partijen met hun mannetjes schuiven... dat is met name de PPR aan te rekenen. Nee, het is een grote teleurstelling voor ons. Of we echt opstappen weten we nog niet." Want zover wilde de GPN het bijna laten komen.

De onderhandelingen zijn nog niet helemaal afgerond. De stoelendans rond de zetels is nog in volle gang. Om te beginnen is men nog steeds naarstig op zoek naar een goede, onafhankelijke kandidaat (m/v). Een *Deus ex Machina* om het interne gekissbis in één klap te laten verstommen? Verder moeten de verschillende partijcongressen hun goedkeuring nog verlenen aan het Akkoord. Wie weet kan dat nog verrassingen opleveren. Ondertussen zien we reikhalzend uit naar het programma van de Regenboog. Want dát kon tijdens de persconferentie nog niet aangeboden worden.

MALOU VAN HINTUM

JAN HUISMAN

DE PPR EN EUROPA

GROEN ZONDER GRENZEN

Het PPR-kongres van 10 december a.s. gaat over Europa. 's Ochtends wordt besloten over deelname aan de Europese verkiezingen van juni 1989. Het middagedeelte van het kongres staat in het teken van discussie. Het partijbestuur biedt onderstaande tekst aan als kader (inleiding) voor die discussie; over het stuk vindt geen besluitvorming plaats. De kongrestekst is op verzoek van het partijbestuur door Tim Verhoef geschreven.

„Het is wel ironisch dat juist terwijl landen als de Sowjet Unie, die hebben geprobeerd alles vanuit het centrum te regelen, beginnen te begrijpen dat sukses afhankelijk is van het verschuiven van de macht en de beslissingen uit het centrum, sommige mensen in de Gemeenschap in de tegengestelde richting schijnen te willen bewegen.” Dat zei Margaret Thatcher in een inmiddels veelbesproken rede ter gelegenheid van de opening van het academische jaar 1988-1989 van het Europakollege te Brugge. De eigenzinnige Britse premier diende daarmee de voorzitter van de Europese Commissie Jacques Delors van replek, die een paar maanden eerder scheen te hebben voorspeld dat rond de eeuwwisseling zo'n 80 procent van de wetgeving voor de leden van de Europese Gemeenschap in Brussel tot stand zal komen. Zo'n vaart mag het met de Europese integratie niet lopen, meent Thatcher. In het „Euroforisch tijdperk” waarin wij thans leven is het niet verwonderlijk dat Thatchers uitspraken zelfs in eigen kring nauwelijks enige bijval hebben gekregen. De premier deert dit ogenschijnlijk niet; het ging haar er in de eerste plaats om mensen „aan het denken te zetten”.

Zo op het eerste gezicht kan de PPR een heel eind meegaan in de logika van de ijzeren dame. In de tweede helft van de jaren zeventig verscheen onder veelzeggende titels als „Europa links laten liggen?” en „Het bankroet van Europa” binnen de partij een ware vloed van publikaties over de Europese eenwording. De PPR had de nodige reserves bij de Europese gedachte: „Maakt de integratie van de Europese economieën het niet juist moeilijker om de culturele identiteit van de verschillende volkeren en regio's in Europa te behouden? Betekent het bestaan van één grote Europese markt niet, dat we op het laatst allemaal dezelfde soorten kaas eten, en met dezelfde modes meerennen? Een verregaande specialisatie betekent dat de regio's bepaalde karakteristieke activiteiten moeten afstoten. En wat is de Betuwe zonder kersenbomen?”(1)

Buiten de Betuwe werden anno 1975 vanuit de radicale invalshoek ook andere fundamentele bezwaren tegen de Europese integratie gesignaleerd. De toenemende schaalvergroting leidt gemakkelijk tot complexe en ondoorzichtige bestuursstructuren die

Inmiddels leven we ruim tien jaar later, maar de gekonstateerde knelpunten in de stencils uit de tijd dat de PPR zich nog met enige trots als „de meest radicale regeringspartij in West-Europa” afficheerde, hebben nog niet veel aan aktualiteit ingeboekt. De recente uitbreiding van het Verdrag van Rome, de zogenaamde Europese Akte (1986), heeft het principe dat de Europese Gemeenschap vooral een economische gemeenschap is eerder versterkt dan verzwakt. De kern van de Europese Akte is namelijk dat uiterlijk 31 december 1992 een interne markt tot stand moet zijn gebracht, dat wil zeggen „een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal volgens de bepalingen van het Verdrag is gewaarborgd”. Om deze doelstelling te halen is de besluitvormingsprocedure binnen de EG - dat wil zeggen tussen de regeringen - enigszins aangepast: op een aantal punten is de vereiste „eenparigheid van stemmen” vervangen door „gekwalificeerde meerderheid van stemmen”.

Verder voorziet de Europese Akte in een nieuwe samenwerkingsprocedure tussen Raad en Europees Parlement, waarbij het Parlement iets meer invloed krijgt op het besluitvormingsproces voor zover dit betrekking heeft op de realisering van de interne markt (de uitvoering van het 'witboek' van Commissaris Cockfield), onderzoek en technologische ontwikkeling, regionaal beleid en sociale politiek. Maar de Raad houdt ten alle tijde het laatste woord. Iedere keer wanneer de ministers een besluit nemen, dat wil zeggen wanneer zij het eens zijn geworden over een uit te vaardigen richtlijn of verordening, geven zij tegelijkertijd een stukje nationale besluitvormingsbevoegdheid uit handen.

Tijdens een hoorzitting voor de Vaste Kamercommissie voor EG-Zaken in juni j.l., is dit de leden van onze Staten-Generaal door professor Ter Kuile nog eens nadrukkelijk onder de neuzen gewreven: in geval van strijd tussen een reeds bestaande dan wel een nieuwe nationale wettelijke regeling van een Lidstaat en het Gemeenschapsrecht, wijkt de nationale regeling voor de communautaire bepaling, zelfs wanneer het gaat om een bepaling in de nationale grondwet of konstitutie. „De nationale wetgever van een Lidstaat”, zo schrijft ter Kuile, „zal aldus in de

nen. Zo heeft directeur Weitenberg van de Nederlandse Christelijke Werkgeversorganisaties met instemming van minister Ruding al te kennen gegeven dat Nederland het zich niet kan permitteren om na 1992 het sociale paradijs van Europa te worden. Opdat de Nederlandse bedrijven concurrerend kunnen blijven moet ons sociaal-economisch beleid op Europese leest geschoeid worden, wat inhoudt dat ons stelsel van sociale zekerheid dient te worden ingekrompen. „Onze samenleving moet harder worden”, vindt de directeur van de NCW.

Hoewel de Europese Akte niet rept van plannen om de sociale zekerheid in de EG-landen te harmoniseren, is het duidelijk dat de verwezenlijking van de interne markt niet alleen gevolgen zal hebben voor de positie van de Europese ondernemers. De Italiaanse professor Cecchini voorspelt voor de Europese binnenmarkt 2 tot 5 miljoen extra banen (op dit moment telt de EG 16 miljoen werklozen). Het Europees Verbond van Vakverenigingen heeft Europa sinds kort dan ook ontdekt. Met extra banen hebben de vakbonden uiteraard niet de minste moeite, maar hoe staat het na 1992 met de belangen en rechten - de medezeggenschap - van de werknemers in de bedrijven? Op dit moment zijn er in de EG al meer dan

en er is van de nationale zeggenschap niets meer over. En het gaat toch al niet zo goed met de staat, stelt de PPR bij voortdurend vast. In de woorden van Rouke Broersma: „Zowel burgers als politici lijken het vertrouwen in de overheidsinstellingen te hebben verloren. De Staat blijkt minder standvastig dan zijn naam, de staatsinstellingen minder waardevast dan haar dienaren verkondigden en de burgers op haar gezag maar aannamen.”(3) Het PPR-visiestuk 'Groen Licht' analyseert dat de oorzaak van deze ontwikkeling vooral gezocht moet worden in de toenemende individualisering. „Voor politiek en overheid heeft dit aanzienlijke consequenties: regels, wetten en maatregelen worden niet automatisch nageleefd, maar door burgers individueel beoordeeld: wat heb ik eraan, wat koop ik ervoor, ben ik het er eigenlijk wel mee eens?” Het bestaansrecht van de parlementaire democratie, namelijk een zo rechtstreeks mogelijke band tussen kiezer en gekozen, komt hierdoor onder druk te staan.

Er zijn geen aanwijzingen om te veronderstellen dat de jaren negentig wat dit betreft een ander beeld te zien zullen geven en de centrale overheid zal hieruit conclusies moeten trekken: zij zal zich bescheidener moeten opstellen. Zij zal taken en pretenties moeten prijsgeven, bijvoorbeeld aan de regio. De opleving van het Catalaans, Baskisch, Welsh, Waals en Tirols nationalisme versterken de indruk, dat de natie als referentiekader voor „volksidentifikatie” terrein moet prijsgeven. In eigen land wordt al maandenlang zwaar slag geleverd tussen de regio's om een veilige stek binnen de structuren van de vierde nota ruimtelijke ordening. Regio's willen ten koste van Den Haag en ten koste van elkaar „zichzelf worden”, de economische ontwikkeling zoveel mogelijk in eigen hand nemen. Als het Noorden bij het kabinet kennelijk tegen dovemansoren spreekt, trekken de provinciale Gedeputeerden desnoods zelf wel bij de Europese Commissie aan de bel. Want daar wordt de subsidiepot voor regionaal beleid de komende vijf jaar van f 17,4 miljard verdubbeld tot f 35 miljard. In navolging van Zweden, Noorwegen en Denemarken toont Den Haag zich inmiddels bereid de nationale teugels wat te laten vieren: bij wijze van experiment krijgen 15 gemeenten en 3 provincies binnenkort de vrijheid om op een aantal beleidsterreinen (verspreid over vrijwel alle ministeries) voor een deel zelf hun beleid te bepalen. Het aloude PPR-ideaal van het „Europa van de regio's” krijgt werkelijk vorm, zo lijkt het.

„Regionale autonomie moet in de visie van de PPR een basis vormen voor een democratische Europese gemeenschap, en een tegenwicht voor Europees centralisme. De Europese Gemeenschap moet bestaan uit een federatie van regio's. De regio's krijgen alle bevoegdheden die niet bij verdrag aan de instellingen van de Europese Gemeenschap zijn toegekend. Op de korte termijn vallen de grenzen van de regio's nog samen met die van de aangesloten staten. Op de langere termijn zijn andere begrenzingswenselijk, zodat een indeling ontstaat in regionale eenheden, waarvan de omvang wordt bepaald door sociaal-kulturele criteria, de meest geschikte toedeling van taken aan de regio's en de mogelijkheden tot politieke participatie door de burgers.”
Europees Programma PPR 1979

Op dit punt scheiden de wegen van de PPR en die van mevrouw Thatcher, die streng de hand wil houden aan de identiteit van de landsgrenzen. Want anders dan de sociaal-demokratie toont de PPR zich immuun voor wat door de Westduitse SDP-ideoloog Peter Glotz als 'de ziekte van links' is aangeduid. Die ziekte heeft alles te maken met de wanhoopigheid waarmee de socialisten zich aan de staat vastklampen.

„Juist die deels neo-liberale en deels op Rousseau geïnspireerde uitmergeling van de staat maakt links ziek. Zo raakt links in ontbinding, moet het zich terugtrekken in de eigen organisatie en moraal. Dat is precies wat de kleinburgerij wil. Een deel van links lacht mee. Niet schaterend maar beschroomd. Niet alleen de Groenen en de nieuwe sociale bewegingen zijn doordrenkt met dat post-moderne denken ... De malaise van links uit zich allereerst in het onvermogen om de politiek te europeaniseren. Links wordt of een Europese kracht of ze wordt onder dankzegging voor zijn historische diensten van het toneel verwijderd.”

Peter Glotz, „Op socialisten, uit de rijen". NRC Handelsblad 7 mei 1988.

FOTO: ANGELO GOEDMOND

bovendien steeds verder van de betrokken mensen komen af te staan. Verder zou men vanuit het oogpunt van milieubeleid eerder voor een verhoging van de nationale en zelfs regionale zelfvoorzieningsgraad moeten pleiten dan voor stimulering van de energieverslindende internationale handel. Een grote mate van nationale zelfvoorziening zou bovendien wel eens een noodzakelijke voorwaarde kunnen zijn voor het door de PPR wenselijk geachte systeem van sociale verdediging.

Europese akte

Deze bedenkingen wogen des te zwaarder omdat ze de essentie van de Europese Gemeenschap raken. Artikel 2 van het Verdrag van Rome (het oprichtingsverdrag van de EG): „de Gemeenschap heeft tot taak, door het instellen van een gemeenschappelijke markt en door het geleidelijk nader tot elkaar brengen van het economisch beleid van de Lid-staten te bevorderen de harmonische ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een gestadige en evenwichtige expansie, een grotere stabiliteit, een toenemende verbetering van de levensstandaard en nauwere betrekkingen tussen de in de Gemeenschap verenigde staten.” Hoe evenwichtig de expansie ook bedoeld mocht zijn, in de praktijk voldeed deze niet aan de strenge criteria waaraan de PPR de economische groei wenste te toetsen: welzijn, ontwikkeling van de Derde Wereld, behoud van het natuurlijk milieu en rechtvaardige verdeling van de macht. Selectieve groei, heette dat destijds.

loop der jaren worden tot het wetgevend lichaam in een grote of kleine provincie van de Gemeenschap.” Juist de vorming van de interne markt zal grote consequenties hebben voor de nationale soberheidsbewaarding, waarshuwt hij: „de overdracht van wezenlijke bevoegdheden geschiedt niet slechts op grotere schaal maar ook in een veel kortere periode. Derhalve intensiever.”(2)

Het is bekend dat dit proces zich aan effectieve parlementaire controle onttrekt. Als puntje bij paaltje komt kan het Europese Parlement dankzij haar adviserende bevoegdheid de besluitvorming op z'n hoogst vertragen, en de nationale parlementen - die moeten oordelen over Raadsbesluiten die na geheime, dus ondoorzichtige, beraadslagingen genomen worden - hebben de keuze tussen slikken of stikken (het lijkt het PPR-Europakongres wel). Journalisten schrijven het graag van elkaar over: op dit moment is naar schatting 15 procent van de regels waaraan de Nederlandse burger zich dient te houden opgelegd door de autoritaire besluitvorming op EG-nivo (voor de boer is dat al 90 procent). De percentage zal op weg naar '1992' ongetwijfeld sterk stijgen. Omgekeerd evenredig aan dit proces verliest de burger de greep op de beslissingen die voor en over haar genomen worden.

Sociaal paradijs

Het gegeven dat het primaat van de EG bij de economie ligt, betekent geenszins dat het Europa zonder grenzen (aan de werking van de vrije markt) geen consequenties heeft voor andere beleidsterreinen.

4500 multinationale concerns, met filialen in bijna alle andere EG-landen. Deze multinationals geven buiten hun moederland werk aan meer dan 50.000 mensen. Vooral in het bank- en verzekeringswezen en de uitgeverijbranche lijken fusies en overnames aan de orde van de dag. De verwachting is dat deze ontwikkeling zich de komende jaren zal voortzetten. „Het is de hoogste tijd om de zeggenschap van arbeiders in deze bedrijven in een EG-richtlijn te regelen”, stelt het De Regenboog (GPA) in haar verkiezingsprogramma. In een onlangs verschenen, vier pagina's mager 'sociaal plan' belooft de Europese Commissie een dialoog met de sociale partners te starten over hoe de sociale dimensie van Europa er uit moet gaan zien. Die dialoog zou moeten uitmonden in een sociaal handvest, maar over de inhoud daarvan leven in de Commissie hoegenaamd nog geen concrete ideeën. Het dagblad Trouw tekende uit de mond van de verantwoordelijke EG-Kommissaris Marin het alleszeggende „wij weten het ook niet” op.

De Staat

Uiteindelijk ontkomt vrijwel geen enkel aspect van het maatschappelijk leven aan de Europese eenwording. Overdracht van soberheidsbewaarding van het nationale naar het EG-besluitvormingsniveau heeft plaatsgevonden of is bezig plaats te vinden op uiteenlopende beleidsterreinen als de landbouw, technologie en onderzoek, industrie, de energievoorziening, cultuur (media, onderwijs), belastingheffing, monetaire politiek en buitenlands- en veiligheidsbeleid. Nog even

FOTO: FRED JANSZ

Het konsept van het Europa van de regio's is overigens nooit uitgewerkt tot een concreet alternatief, toegepast op verschillende beleidsterreinen. Het is niet meer dan een denkmodel, een manier om tegen de Europese integratie aan te kijken. Zo blijft ook onduidelijk wat onder 'regio's' verstaan moet worden: Nederland plus Vlaanderen, Nederland sec of (Nederlands plus Belgisch) Brabant? Hier ligt dus nog een schone taak voor de onlangs door de PPR ingestelde Europawerkgroep.

Ekologische imperatief

De partij lijkt zich bovendien bewust van het gevaar dat gemakkelijk het kind (het behoud van de aarde) met het badwater (een centrale overheid) wordt weggespoeld. „De PPR”, zo schrijft Rouke Broersma, „bepleit op twee terreinen versterking van de (nationale) Staat: economie en milieu.”(4)

Zijn kollega-partijbestuurder Klaas-Wybo van der Hoek legt elders uit waarom: voor unieke goederen, zoals leven, een schoon milieu en recht, moet de overheid de verantwoordelijkheid dragen. Van der Hoek betoogt dat het onherroepelijk bereiken van de fysieke grenzen van de aarde de 'ekologische imperatief' in het denken centraal moet stellen. „De ekologische imperatief houdt in dat bij alle handelingen van individuen, bedrijven, organisaties en overheden milieuhandhaving voorop staat.”(5) Als instrumenten om dat te bereiken ziet hij ondermeer (1) een vergaande democratisering van alle sectoren van de samenleving, waardoor een noodzakelijke en voortdurende discussie over technologie-toepassing kan plaatsvinden en (2) een democratisch gekontroleerde overheid die sterk gedecentraliseerd werkt.

„Als het geen staatsvorm is, waar gaat het met West-Europa dan wel naartoe? Uit de sociale antropologie is een maatschappijvorm bekend met de naam staatløze samenleving. Dit betekent niet dat daar geen bestuur over delen van zo'n samenleving zou bestaan. Wel ontbreken er het gecentraliseerde en gelegitimeerde machtsmonopolie, het duidelijk afgebakende territorium en de exclusieve soevereiniteit die alle staten, ook de federatieve, kenmerken. Het komt mij voor dat men, onder veel voorbehoud, in West-Europa een tendens in een soortgelijke richting kan waarnemen. We kennen immers niet alleen de Europese Gemeenschap met haar toch wel hybride structuur, haar twee of drie snelheden en haar naar beleidsterreinen gedifferentieerde integratie, maar ook de OESO, de West-Europese Unie, de Raad van Europa, de Europese Vrijhandels Associatie, de NAVO en de Conventie van Helsinki, om slechts enkele van de belangrijkste multilaterale samenwerkingsverbanden te noemen waarin Westeuropese staten betrokken zijn.”

Dr. W.H. Roobol, "Ergens tussen Amerika en Azië ligt Europa". NRC Handelsblad 25 juni 1987

De ekologische economie is dus een geregionaliseerde economie, maar de centrale overheid houdt een belangrijke taak op het terrein van het milieubeleid. Dat laatste lijkt niet meer dan logisch, want alle ernstige milieuproblemen vinden hun oorzaak in de grootschalige structuren waarin de westerse mens

zijn economische productie heeft georganiseerd. De twee hoofdschuldigen van de bossterfte in Nederland zijn de veehouderij en het autoverkeer; het is geen toeval dat er katastrofes nodig zijn om de benodigde internationale samenwerking tot stand te brengen, net zoals de Tweede Wereldoorlog nodig was om de Verenigde Naties in het leven te roepen. Voor de oplossing van de milieuproblemen zijn er beheersorganen nodig voor de verschillende schalen waarop zich milieuproblemen voordoen: wereld, continenten, stroomgebied van rivieren. Eén voor de wereld, één voor Europa en bijvoorbeeld één voor het stroomgebied van de Rijn.”

„We hebben kleinschalige problemen voor een deel weten te beheersen, maar andere problemen doorschoven... De angst slaat me om het hart bij het besef dat er katastrofes nodig zijn om de benodigde internationale samenwerking tot stand te brengen, net zoals de Tweede Wereldoorlog nodig was om de Verenigde Naties in het leven te roepen. Voor de oplossing van de milieuproblemen zijn er beheersorganen nodig voor de verschillende schalen waarop zich milieuproblemen voordoen: wereld, continenten, stroomgebied van rivieren. Eén voor de wereld, één voor Europa en bijvoorbeeld één voor het stroomgebied van de Rijn.”

Dr. B. Zoeteman, plaatsvervangend directeur-generaal Milieuhygiëne op het Ministerie van VROM in de Volkskrant van 8 oktober 1988.

Niet alles hoeft bij wetgeving verordonneerd te worden, het PPR-Visiestuk gooit het vooral over de boeg van het corrigeren van de werking van het prijsmechanisme (bijvoorbeeld de uitstoot van cfk's - de projectielen die gaten in de ozonlaag schieten - doorberekenen aan producenten en consumenten) en lastenverschuiving, kortom: een „marktkonform milieubeleid”. Maar zowel waar het gaat om het uitvaardigen van strengere milieubeschermdere richtlijnen en verordeningen als wat betreft het voeren van een marktkonform milieubeleid, verdient de Europese Gemeenschap om voor de hand liggende redenen de voorkeur boven nationale wetgeving. In de EG rijden nu eenmaal meer auto's rond dan in Nederland. Evenzo heeft het veel meer effect wanneer de uitgangspunten van de groene economie - de verregeande decentralisatie en versterking van de lokale autonomie - op Europese schaal worden doorgevoerd dan wanneer een dergelijk beleid tot Nederland beperkt zou blijven. Het is zelfs maar zeer

de vraag of een eenzijdig door Nederland doorgevoerd marktkonform milieubeleid, gegeven de geringe omvang van ons land en het open karakter van haar economie - onder het concurrentiegeweld van onze sterke burenen niet gedoemd is te bezwijken.

Twee sporen

Samenvattend kan gesteld worden dat het PPR-denken over Europa wordt gekenmerkt door de volgende paradox (schijnbare tegenstrijdigheid). Uitgangspunt is dat zowel de politieke besluitvorming als de economische bedrijvigheid gedecentraliseerd dienen te worden, terwijl op een aantal belangrijke beleidsterreinen - milieu, economie, en zekere zin buitenlands beleid - juist centrale regelgeving en controle wordt bepleit. Het gaat hier echter inderdaad slechts om een schijn tegenstelling: een centrale Europese overheid zal zich op het terrein van de economische politiek in het algemeen moeten beperken tot het scheppen van een gemeenschappelijk (juridisch) kader voor beleid. Zo kan voorkomen worden dat de positieve gevolgen van een gunstig welvaarts- (lonen en sociale voorzieningen) en milieubeleid in de ene regio teniet worden gedaan door een ongunstig beleid in een andere regio. Tegelijkertijd kunnen zo oneerlijke concurrentieverhoudingen tussen de verschillende regio's vermeden worden.

Een Europese tweesporenbeleid kan deze paradox verder ondervangen. Democrativering is hierbij het sleutelbegrip. De besluitvorming dient zo dicht mogelijk bij de burgers te komen: decentraliseren. Dit kan bereikt worden door (groepen) burgers nadrukkelijker bij de Europese politiek te betrekken. De Regenboogfractie in het Europese Parlement heeft hier de afgelopen zittingsperiode bewust naar gestreefd, ondermeer door thema-konferenties te organiseren, waarbij samenwerking werd gezocht met buitenparlementaire bewegingen. Maar tegelijkertijd moet de Europese Gemeenschap snel de voorwaarden scheppen voor een beleid gericht op het behoud van het Europese continent. (Alleen een milieuparagraaf aan het Verdrag van Rome toevoegen is te weinig). Gekoppeld hieraan - en dat is het tweede spoor - dient het wetgevende bevoegdheden te krijgen. Alleen zo kan na 1992 tegengas worden gegeven aan het vrije spel van de Europese ondernemers.

Het PPR-Europa van de regio's, waarin de winst wordt gehaald uit een ekologische economie, kan uitstekend het (utopisch) doel zijn. Herman Verbeek: „De technologie en de markt zullen ook vragen om decentralisatie, kleinschaligheid, flexibiliteit. Dat kan de arbeid ten goede komen, inclusief de medezeggenschap. (...) Er kunnen nieuwe gedecentraliseerde bestuurslagen ontstaan. In Brussel zal mogelijk een dubbel-parlement ontstaan, naar Amerikaans en Duits voorbeeld. Zo kan het regionaal belang sterker politiek worden gerepresenteerd.”(7)

Het verkiezingsprogramma van het GPA biedt in elk geval goede aanknopingspunten: „de politieke besluitvorming binnen de EG moet zoveel mogelijk gedecentraliseerd plaatsvinden; het Europese Parlement moet op alle terreinen van gemeenschappelijk beleid beslissingsbevoegdheid krijgen; er wordt een stelsel van ekologische belastingen ingevoerd; er komt een investerings- en stimuleringsprogramma bij de EG dat gericht is op ekologisch en sociaal verantwoorde bedrijvigheid; programma's en subsidiefondsen van de EG dienen vooral ten goede te komen aan het midden- en kleinbedrijf.”

In het bijzonder het milieu - de omschakeling naar een ekologische economie - vraagt op onderdelen dus kennelijk om krachtige sturing door een centrale overheid. Er moeten immers stringente milieुरichtlijnen worden uitgevaardigd en uitgevoerd, het belastingstelsel moet aangepast worden, er moeten programma's en subsidiefondsen worden geïmplementeerd. De PPR staat voor de niet geringe uitdaging een antwoord te vinden op de vraag hoe in een tijd van groeiende economische interdependentie (produceren waar dat 'het beste' kan, gekoppeld aan intensieve internationale handel) de productie gedecentraliseerd kan worden. De mogelijkheid en wenselijkheid hiervan zal per sector onderzocht moeten worden. Misschien is centralisatie van de productie in sommige gevallen uit het oogpunt van zorg voor het milieu wel te verkiezen boven decentralisatie, namelijk wanneer dit de mogelijkheid biedt tot efficiëntere omgang met energie of effectievere controle over de uitstoot van milieuvervuilende stoffen. Pijnlijke beslissingen liggen hier en daar in het verschiet: mogen tomaten wel (kulturele identiteit, grote vakkennis) of niet (hoog energieverbruik bij de productie) in het Westland geteeld worden? Die vraag is wezenlijker dan het in dit verband vrijblijvende te be or not to be (van een geïntegreerd Europa) van mevrouw Thatcher.

Met dank aan Klaas-Wybo van der Hoek, Frans de Man, Anka Mulder, Erik Verhoef.

(1) 'Selektieve groei en de Europese eenwording' (PPR, 1975), p. 6

(2) 'De maatschappelijke voorbereiding op het tot stand komen van de interne markt in 1992' (Ter Kuile, 1988), p. 6 en 7.

(3) 'Het proces tegen de staat' in: Narren in domineesland (PPR, 1988), p. 53

(4) Idem, p. 65

(5) 'De PPR in de jaren negentig' in: Narren in domineesland (PPR, 1988), p. 27

(6) 'Het proces tegen de staat' in: Narren in domineesland (PPR, 1988), p. 66

(7) 'Westeuropese binnenmarkt 1992. Groei zonder grenzen in plaats van grenzen aan de groei' (H. Verbeek, 1988, p. 11

VAN OJK 19

Afgelopen zaterdag besprak de partijraad Groen Licht. Voor mensen die op zaterdag in de regel andere dingen doen, is zo'n partijraad, geloof ik, een nogal merkwaardig fenomeen. Op meestal nogal hoge toon worden er in dit forum vragen behandeld als: hoeveel nullen horen er in de begroting achter twintigduizend?; wat is de opvatting van het partijbestuur over Zuid-Amerika? en: neemt het partijbestuur de partijraad wel serieus? De samenstelling van lijsten en besturen leidt nog wel eens tot wat extra kommotie. Vooral nu er als nieuwe trend is ingezet dat kandidaten hun bewillinging af laten hangen van de vraag wie er verder nog gekozen worden. De partijraad moet daar in meerderheid weinig van hebben. Toen iemand op de laatste vergadering eerlijk zei dat hij aan zijn werk ook nog wat plezier wilde beleven en daarom niet in elk willekeurig bij elkaar gekozen bestuur zou gaan zitten, werd hij al snel te kijk gezet als de 'anti-demokraat' in hoogst eigen persoon (en niet gekozen). Zoals vaker in dit soort situaties, waren de grote woorden ook nu weer niet van de lucht. Termen als 'onzindelijk', 'schande' en 'onbehoorlijk' vallen in zo'n partijraadsvergadering al nauwelijks meer op.

Maar ik kan me beter tot mijn onderwerp beperken: de partijraad besprak jongstleden zaterdag Groen Licht. Het stuk werd in precies één uur door op de kop af negentien sprekers volledig afgebrand. De teneur van de discussie was slechts voor één uitleg vatbaar: Groen Licht is brandhout: het PPR-gedachtengoed wordt erin overboord gegooid. Het lijkt wel of we ons schamen voor ons eigen verleden. Het is een en al zakelijkheid. De PPR streeft niet langer het goede na.

In het stuk geventileerde opvattingen werden door sprekers getypeerd met verwijzingen naar Lubbers, Van Lede en de VVD. Iemand merkte op dat bepaalde passages in het stuk hem zelfs aan de opvattingen van Relus ter Beek deden denken. In het partijbestuur wordt er over deze kwestie genuanceerder gedacht. Brandhout stuur je per slot van rekening de partij niet in en wie zou PPR-leden willen opzadelen met ideeën die, al is het maar in de verste verte, aan Relus ter Beek doen denken. Dat neemt niet weg dat veel kritiek uit de partijraad ook in het partijbestuur wel zal worden gedeeld. Zo werd er tamelijk overtuigend naar voren gebracht dat het stuk onvoldoende visie uitstraalt, dat er soms tegenstrijdige analysekaders worden gebruikt, dat het meer toekomstgericht moet, en dat er op een betere manier consequenties moeten worden getrokken uit huidige sociaal-kulturele ontwikkelingen. Met dat laatste werd onder meer gedoeld op het ontbreken van specifieke aandacht voor veelsoortige 'achterstandsgroepen' en voor de groeiende maatschappelijke 'polarisatie'. Tekortkomingen in het stuk verklaren zo een deel van de kritiek. Daarnaast is er, geloof ik, sprake van veel onbegrip. Anders is het niet te verklaren dat een stuk dat onder meer de invoering van een basisinkomen bepleit, alsmede een radikale herverdeling van werk, plus een milieubeleid dat consumptie- en productiepatronen grondig in ekologische richting bijstelt, en dat ook nog een pleidooi bevat voor sociale verdediging als onderdeel van een niet-provokatieve defensiestrategie, vrijwel unaniem als een ruk naar rechts wordt beschouwd.

Groen Licht relativeert het nu al twintig jaar oude PPR-gelijk. Het schudt aan heilige huisjes. Daarom is het toch nog geen rechts verhaal geworden? De partijraad heeft het licht op rood gezet. Het partijbestuur gaat aan het werk om het weer groen te krijgen.

„We hadden gewoon geen overzicht. Wie zit nu waar en met hoeveel zijn ze? Sommige aktiecentra lijken niet meer te bestaan en van andere hebben we niet eens een postadres.“ Die laatste kan hij nou mooi even noemen: Landsmeer, Langedijk, Bodegraven, Haastrecht, Moordrecht, Sassenheim, Schipluiden, Dongen, Son en Breugel en Brunssum. Of die zich maar even willen melden. Van Keulen heeft met zijn beleidsgroep 217 aktiecentra aangeschreven in het kader van de operatie Netwerk. Maar liefst 70 hebben dat schrijven niet beantwoord, een treurige zaak. Want voor de geplande reorganisatie is een totaaloverzicht nodig. De beleidsgroep Organisatie is heel wat van plan.

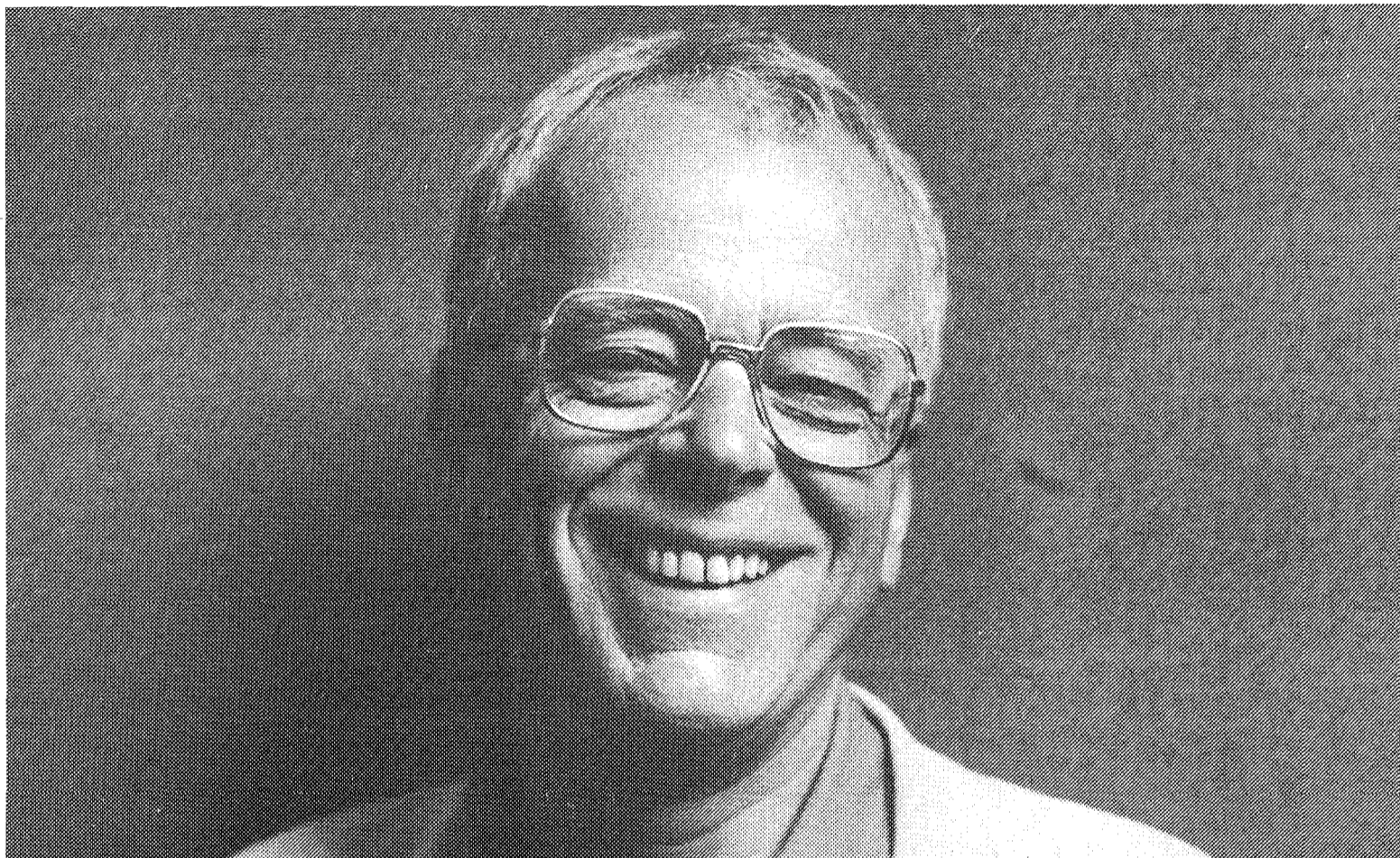
Knooppunt

„Waarom een netwerk? Een net is plat en je vangt er dingen in. Dat is precies wat we willen: alle PPR-leden moeten gevangen zitten in zo'n netwerk. De aktiecentra, die omgevormd worden tot afdelingen, zijn de knooppunten. De draden zijn de onderlinge

'WE WILLEN ALLE PPR-LEDEN IN EEN NETWERK'

JOB VAN KEULEN: PARTIJMANAGER

Hij is de man die het geld beheert. Penningmeester Job van Keulen. Maakt een optimistische begroting, maar geeft niet méér uit dan hij ontvangt. Budgetteren, maar niet bezuinigen. En reorganiseren, met hart en ziel. Van Keulen heeft Het Netwerk bedacht. Van aktiecentrum naar afdeling. Van partijburo naar serviceburo. Van kerngroep naar partijraad. De resultaten van de Heroverweging. Allemaal ter meerdere eer en glorie van het gewone PPR-lid. Sneller, beter, slimmer. De manager aan het woord.

Job van Keulen

kommunikatielijnen. Die gebruik je ook als je de afdelingen in hun totaliteit wilt aanspreken. De knooppunten zijn autonoom en alle andere groepen zijn er ondergeschikt aan. Ze vormen samen de centrale organisatie.”

„Vroeger was dat anders. Toen de partijraad nog kerngroep heette, had de afdeling er minder invloed op. De afgevaardigden naar de partijraad werden gekozen door de provinciale besturen. Nu kiezen de afdelingen zelf hun vertegenwoordigers. Dat betekent dat de rol van het tussenniveau, de provinciale

besturen, verkleind is. Er komt meer macht bij de afdelingen te liggen, reden waarom Van Keulen graag spreekt van een 'platte' organisatie.

„De belangrijkste reden voor de reorganisatie is PPR-leden de mogelijkheid te bieden in de partij te participeren. Daarom worden aktiecentra samengevoegd, want een te klein aktiecentrum heeft geen middelen om te functioneren. Dat gaat niet vanzelf en daarvoor hebben we de provinciale besturen nodig. Deze moeten het overleg tussen de aktiecentra op gang brengen. Samenvoeging betekent overigens

niet centraliseren. Het gaat er juist om het netwerk te versterken. De partij bestaat dankzij functionerende afdelingen, dus die moeten dan ook daadwerkelijk van de grond komen.”

In de toekomst kan een gemeente uit niet meer dan één afdeling bestaan. Die afdeling kan zichzelf nog wel verdelen in aktiecentra als ze dat zinnig vindt. „Stel bijvoorbeeld dat Leiderdorp bij Leiden komt. Want dat kan dus wel: meer gemeenten kunnen samen één afdeling vormen, gewoon omdat één of meer gemeenten te klein zijn om zelfstandig als

afdeling te functioneren. Die afdeling gaat dan bijvoorbeeld 'Groot Leiden' heten. Maar Leiderdorp wil misschien wél een eigen aktiecentrum houden terwille van de gemeenteraad. Dat kan.”

Maar wordt het er dan overzichtelijker op? Loop je niet het gevaar dat je er een structuur bij creëert in plaats van de zaak eenvoudiger te maken? Job kijkt pienter. „Voor ons als partij blijft het overzichtelijk. We sturen onze papierstroom immers alleen naar de sekretarissen van de afdelingen. Dat is ook nog eens een keer kostenbesparend, wat betekent dat met dezelfde middelen de kwaliteit verbeterd kan worden. We hebben dus de informatiestroom beter in de hand. Bovendien verwachten we meer respons van de sekretarissen. De afdelingen zijn groter, dus zullen ze zich meer bewust zijn van hun verantwoordelijkheden.”

Van Keulen streeft ernaar eind juni 1989 de partij als netwerk gereorganiseerd te hebben. „Dan starten de verkiezingskampanjes, dus het is belangrijk dat elk PPR-lid dan onderdeel uitmaakt van een afdeling. Verschillende aktiecentra hebben inmiddels een brief van ons ontvangen waarin we vragen of ze mee willen werken aan het reorganisatieproces. Aktiecentra die al hebben laten weten zichzelf tot afdeling om te vormen, hebben informatie over de netwerkstructuur in de bus gekregen. Maar dat zijn er nog maar veertig. Er moet dus nog heel wat gebeuren. In december gaan we met de provinciebesturen praten. Het is de bedoeling dat zij januari volgend jaar contact leggen met de aktiecentra in hun gebied. Maar als aktiecentra alvast zelf aan de slag gaan; graag! Midden-Brabant heeft op eigen initiatief haar aktiecentra samengevoegd. Hoe meer mensen dat doen, hoe beter.”

Service

De job van partijbestuurslid Van Keulen omvat meer dan reorganisatie in knooppunten. Zo is hij erop geband het partijburo efficiënt te laten werken. Hij was dan ook blij met de verhuizing en de lening van bijna f 100.000,- die een meer geïsoleerde organisatie mogelijk maakte. „In het pand aan de Singel was er niet eens een telefooncentrale. En een ouwe troep dat er binnenstond! Dat is nu allemaal verbeterd. Bovendien hebben we een begin gemaakt met de automatisering op het buro. Adresbestanden, financiële administratie. We zijn als buro nu veel beter bereikbaar en ook de informatieverstrekking loopt soepeler. De kwaliteit van de serviceverlening aan de leden is aan het verbeteren. Het is belangrijk dat het partijburo meer klantgericht werkt, vandaar de nieuwe naam 'serviceburo'.”

Van Keulen heeft ook het financiële plaatje van de PPR overzichtelijker gemaakt. „Vroeger waren er allerlei potjes voor vanalles, bijvoorbeeld een aktiviteitenfonds. Nou ja, dat kan natuurlijk alles zijn. Die fondsen zijn allemaal opgeheven. Ik wil niet bezuinigen, maar vind het juist belangrijk zoveel mogelijk geld vrij te maken. Geld moet gecentraliseerd worden en gebruikt, en het moet dáár komen waar het het meest nodig is. Het partijbestuur maakt in haar beleidsplan uit wat waar naartoe gaat. Dat is niet de taak van een penningmeester. Al heb ik natuurlijk wel veel invloed op de begroting, in de zin dat je goed op moet letten om een goed financieel beleid te kunnen voeren. In het verleden zijn er nogal eens grote tekorten gemaakt. Dat kan natuurlijk niet, dus dat hou ik in de gaten. Maar daar houdt het dan ook mee op. In wezen gaat het hier niet anders aan toe dan in een bedrijf.”

MALOU VAN HINTUM

PPR-LID VOERT SUSKESVOLLE AKTIE TEGEN OVERHEID

EURASYL OPENT LANDSGRENZEN

Begin dit jaar reed advocaat Arie van Driel nog met een busje langs asielcentra om daar ter plekke de broodnodige, maar niet aanwezige, rechtshulp te verlenen. Nu is dat niet meer nodig. Van Driel: „Er is nu door de overheid gefinancierde rechtshulp in die centra. Mede dankzij de akties van Eurasyl.”

We zitten op zijn kantoor in Alkmaar. Om ons heen stapels dossiers. Van Driel praat zacht, maar met overtuiging: „Eurasyl is opgericht met het doel de rechtshulp aan vreemdelingen en vluchtelingen te verbeteren. Per jaar bereiken enkele duizenden vluchtelingen onze landsgrenzen. Ze zijn vaak niet goed op de hoogte van hun rechten, spreken meestal geen andere taal dan die van hun eigen land. Je ziet dat veel asielzoekers ons land nooit inkomen. Ze blijven in het vliegtuig of in de hal van Schiphol en worden weer teruggestuurd naar het land van herkomst. En dat terwijl de Nederlandse overheid via ondertekening van internationale verdragen de verplichting op zich heeft genomen bonafide vluchtelingen toe te laten. Ik vind het altijd een heel wonderlijke zaak: de minister van Justitie zou de rechtvaardigheid moeten dienen. Maar het lijkt er op dat dat helemaal niet gebeurt. En dan druk ik me nog zwak uit. Wat daarom behalve een tolk nodig is wanneer zulke mensen ons land bereiken, is rechtsbijstand.”

Horzel

Zelf één van de slechts dertig Nederlandse advocaten die zijn gespecialiseerd in vreemdelingen- en vluchte-

lingenrecht, weet Van Driel als geen ander wat nodig is om vluchtelingen dat recht ook daadwerkelijk te kunnen garanderen. In eerste instantie zijn dat vooral meer juristen, tolken en advocaten op het gebied van juridische vluchtelingenhelp. „Met onvoldoende mankracht is het recht leeg. Al roept de overheid nog zo hard dat het bestaat. Je komt er niet aan toe omdat er geen mensen zijn die dat recht kunnen geven.”

Via een subsidie-aanvraag in Brussel hoopt Eurasyl de beroepsopleiding van zo'n 90 juristen van de grond te krijgen. Juristen die zich juist op deze problematiek zullen gaan richten. Daarnaast houdt de stichting zich bezig met het werven van fondsen voor een volwaardige betaling van mensen die werkzaam zijn op dit terrein, het organiseren van een databank voor jurisprudentie en landendokumentatie, het voorbereiden van lessen bij de overheid en het bedrijfsleven over de positie en rechten van vluchtelingen en het verkrijgen van meer tijd, zodat de asielprocedure zorgvuldiger en met meer succes kan worden afgehandeld. Maar Eurasyl kan natuurlijk niet álles.

„Het is een horzelfunctie. Kijken naar de bestaande instanties, inclusief de overheid, onderzoeken of die hun verantwoordelijkheden waarmaken. Daar waar

Arie van Driel: geen windmolenvechter

dat niet gebeurt, springt Eurasyl er zoveel mogelijk in. Op het moment dat die zaken worden overgenomen, treedt de stichting terug. We hebben dus bijvoorbeeld gezien dat in de asielcentra geen rechtshulp aanwezig was. Eurasyl ging er met een busje naartoe om de nodige juridische bijstand te verlenen. Mede als resultaat daarvan is er nu in de meeste asielcentra door de overheid gefinancierde rechtshulp aanwezig. We trekken ons nu dus terug. We hopen

dat onze akties in Nederland snel overbodig zullen zijn, zodat we verder in Europa kunnen doorgaan. Want er zijn veel landen waar in die rechtshulp nog veel minder goed voorzien wordt dan hier. Tegenover alle mankracht die een Europese overheid centreert tegen de vluchteling, dient minstens evenveel mankracht te staan vóór de vluchteling. Pas dan is er een weegschaal van recht die een beetje horizontaal ligt.”

Haalbaarheid

Wil het ooit zo ver komen, dan moeten er nog bergen verzet worden. Van Driel is echter optimistisch: „Eurasyl is zeker geen windmolenvechter en heeft al resultaten bereikt. Je merkt dat overheden hun taak serieuzer nemen. Ze móeten ook wel, want de akties trekken veel publiciteit. Het parlement neemt het over en de druk op de overheid neemt toe. Verder hopen we van instanties en partikulieren in het hele land steun te krijgen, in de vorm van daden of geld. De PPR en haar leden kunnen daarbij een belangrijke rol spelen.”

Van Driel is zelf PPR-lid. Hij meldde zich aan met een persoonlijke brief aan Ria Beckers, waarin hij beloofde zich voor de partij in te zetten. Daar is het nooit echt van gekomen. Hij had het te druk met andere zaken. „Opvallend is, dat gedurende de periode dat ik mij ingezet heb voor vreemdelingen en vluchtelingen, de PPR-fractie altijd bereid is gebleken kamervragen te stellen en achter de schermen invloed uit te oefenen als dat mogelijk was. Ik denk dat de haalbaarheidsfactor daarbij voor de fractie niet telde. Dat is heel belangrijk als je bezig bent met dit soort zaken. Je moet rechtvaardigheid centraal stellen; dan blijkt uiteindelijk veel haalbaar.”

LEONIEKE DAALDER

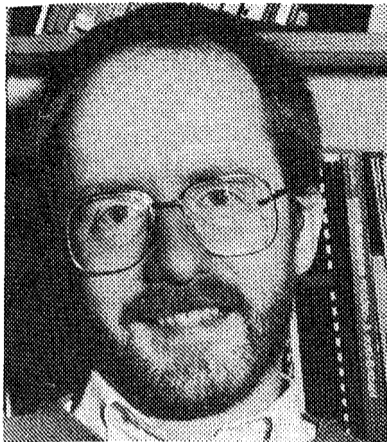
Stichting Eurasyl heeft veel geld nodig voor een beetje rechtvaardigheid. U kunt daarbij helpen: Stichting Eurasyl, Postbus 212, 1800 AE Alkmaar, postbanknr. 1717.

BRIEVEN

De redactie behoudt zich het recht voor zonder ophaaf van redenen brieven in te korten of te weigeren.

MEDIAMANIPULATOR

Onder het subkopje 'Lankhorst bekri- seert media' een prima verhaal in Radikalenkrant nr. 11. Maar hoe zit het met de Radikalenkrant zelf? Eerst even voor de niet-ingewijden: ettelijke mensen binnen het Randstad- circuit willen de PPR met de verkiezingen een nieuw gezicht geven. Dé kandidaat daarvoor is 'hun' Van Ojik. Bang zijn ze voor Van Ojiks medebe- stuurslid Van der Hoek. Welnu, mijn stelling is: Jan Dirx, verkerend in van Ojiks kringen, komt Van der Hoek op de voorpagina van nummer 11 vooral daarom af. Afgezien nog van de vraag of dat al dan niet terecht is; ik ben dol op politiek en daar hoort mannetjes- maken bij. Een nieuwe strijd binnen de PPR à la Max van den Berg en Wim Meijer: prachtig. Maar laten we dan wel eerlijk zijn. Van Ojik c.s.: speel het eerlijk, beken kleur! In gespannen af- wachting daarvan wens ik iedereen vrede en alle goeds.

Jan Dirx: Randstad-blos

P.S. Nog een spannend dreigement: mocht de Radikalenkrant echt willen manipuleren (censuur??), dan heeft Cees Lunshof, Telegraafs parlemen- taire redakteur, misschien wel belang- stelling. Kop?? Wil PPR-voorzitter Ria Beckers als Beckbencher?

Willem Hendriksma
Ljouwert

PADVINDERIJ

Bij deze zeg ik mijn lidmaatschap van de Politieke Partij Radikalen op. Een van de aantrekkelijke programmapun- ten van de PPR, de zorg voor het milieu, tref ik tegenwoordig alom aan in het politieke firmament - zij het in nog onvoldoende mate. Maar het te zwaar aantasten van de natuur zal ons op den duur of binnenkort voor de finale keus stellen. Uw overige programmapunten spreken mij maar zeer ten dele aan, in ieder geval te weinig om nog met enige overtuiging lid te blijven. Niet dat ze verwerpelijk zou-

den zijn, maar zij sluiten m.i. te weinig aan op de realiteit, die helaas in overwegende mate het beeld te zien geeft van 'homo homini lupus', de mens is de mens een wolf. Hoewel ik niet of nauwelijks actief geweest ben in de partij heb ik er via de partijkrant en de afdelingsmededelingen een sfeertje geproefd dat niet het mijne is. De op niets gebaseerde familiariteit, het ondertekenen van mededelingen, verslagen en opstellen met voornam (dit riekt toch naar padvinderij) en vooral de zogenaamde progressieve - hoogst inkonsekvente - spelling riepen bij mij een zekere weerzin op. Het leek me oneerlijk om almaar papieren lid te blijven, terwijl ik me in uw klub, die de laatste tijd het image van 'vrolijk links' tracht te verwerven - hoe vreselijk! - niet echt thuis voel. Overigens wens ik de PPR veel succes toe.

Piet Niekerk
Den Haag

AANFLUITING

In de Radikalenkrant van 24 oktober probeert Marc Broere ons het bekende plan van Philips-man Dekker te verko- pen. In de eerste plaats moet je weten dat van Philips-, Unilever-, Shell- mannen e.d. de gewone mensen niets goeds te verwachten hebben. Het zijn overigens altijd mannen. Deze lui zijn er alleen maar op ingesteld de winsten van de grote monopolies, waar ze in dienst zijn, verder te verhogen. Zij hebben niets met de belangen en de behoeften van het volk te maken, dat komt gewoon niet in hun kraam te pas. Om nu te trachten het plan Dekker als een volksverzekering te verkopen zoals Ria Beckers probeert, is natuurlijk he- lemaal een aanfluiting. Wat is dat voor een volksverzekering? 15% wordt uit het ziekenfonds-pakket gehaald; daar zullen we ons apart voor moeten bijver- zekeren. De premies daarvoor zijn nog niet bekend, maar dat hangt - geheel in VVD-stijl - af van de krachten van de 'vrije markt'. De partikuliere zieken- fondsen zullen ons er wel voor benade- ren. Er wordt een nominale premie verlangd van f 156,- per persoon, dit is voor een echtpaar, of zoals u wilt twee samenwonenden f 312,-. Wanneer de- ze twee kinderen hebben is dit f 468,-. Het is alsof je een emmer leeggooit. De normale premie moet natuurlijk ge- woon doorbetaald worden en gaat op de bekende Lubbers-manier met enkele tienden procenten omlaag, maar

daar is nog niets van bekend. Volgens Ria klopt het argument niet dat de minima er in koopkracht op achteruit gaan. Ria, dan moet je het alternatief van het FNV er eens op na lezen. Voor de minima met twee kinde- ren en de minima zonder kinderen leidt het plan van de commissie-Dekker tot een koopkrachtverlies van f 85,-, resp. f 30,- netto per maand. Anderen gaan er weliswaar minder op achteruit, maar tot tweemaal modaal moet er ingeleverd worden. Wie sprak er daar over een volksverzekering? Natuurlijk zullen de vakbonden via de CAO-onderhandelingen dit geld bij de ondernemers trachten terug te halen, maar er zijn in ons land ook nog een massa mensen die geen CAO hebben. Voor hen zou de PPR ook wel een beetje op de bres kunnen staan. Ik ben het met Ria Beckers eens dat de kosten van de gezondheidszorg de pan uit rijzen. Maar er zijn perspectieven om dat economischer aan te pakken, bijvoor- beeld de salarissen van de specialisten, het beter samenwerken van de zieken- en verpleeghuizen in een streek of grote stad. En moeten alle ziekenhuizen speciale geavanceerde apparatuur hebben? Dit is geen vrolijk verhaal, maar laten we oppassen dat de VVD en het CDA zich niet vrolijk maken over de PPR. Politiek is een hard bedrijf. Het hangt louter af van de krachtsverhoudingen.

Jan Hessels
Rotterdam

AFGHANISTAN

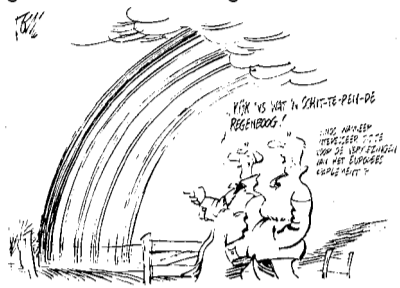
Ik reageer op de brief van A. van 't Ent, 'Afghanistan'. Als je ergens over schrijft moet je tenminste iets van de zaak afweten. Bijvoorbeeld: de Af- ghaanse revolutie had plaats op 27 april 1978. In het voorjaar van 1979 ontstonden er moeilijkheden in de Re- volutionaire Raad, die was erkend door ongeveer 40 staten. Deze werden veroorzaakt door een gebrek aan kader op economisch, administratief terrein etc. Een zekere Hafsullah Amin, na de revolutie benoemd tot vice-eerste mi- nister en minister van Buitenlandse Zaken, heeft geleidelijk aan meer macht tot zich getrokken. Hij ging lijnrecht tegen de nieuwe aangenomen grondwet in. Er ontstond onrust onder alle lagen van de Afghaanse bevol- king. Alleen de afzetting van Amin kon de idealen van de April-revolutie red- den. En dat gebeurde op 27 december

1979. Amin en de zijnen, met steun van het overgrote deel van de bevolking, werden verjaagd door het leger. Het moet duidelijk zijn dat tijdens het korte bewind van Amin en enige tijd daarna nog géén sprake was van Russische troepen in Afghanistan. Laat staan van binnenvallen!

Rudy Ziermans

EVANGELISCH

Tot mijn grote verbazing gelezen over de naamsverandering van het Groen Progressief Akkoord. De Regenboog is van oudsher een teken Gods volgens de bijbel en wordt ook als zodanig gebruikt in de evangelische wereld

van o.m. de Nederlandse Bijbelbond. Ikzelf heb ook een regenboog met duif als vredes-button, ooit bij zo'n stand gekocht. Om nu onze politieke partij de Regenboog te noemen vind ik dus zeer verwarrend en ethisch niet zo verant- woord. Dat de bijbel veel politieke vrienden en vriendinnen inspireert, wil nog niet zeggen dat we een christe- lijke partij (moeten) gaan vormen. En gezien de uitleg bij de Regenboog gaat het daar ook niet over, dus waarom geen duidelijke naam, waaruit blijkt waar we voor staan?

Geertje Kuipers
Culemborg

KIP OF KABINET

Enige weken geleden heb ik me enkele kippen aangeschaft. Eerst het hok in- richten, en toen kon het volkje komen. Het is mooi om te zien dat je in de obser- ven. De kippen komen gezellig sociaal over, maar ze hebben ook een verve- lende eigenschap en dat is elkaar pikken. Als je een tijdje kijkt valt het je op dat er een rangorde heerst. De zwakkere krijgt het meeste te verdu- ren. Het kan bij kippen zo ver gaan dat ze helemaal kaal worden geplukt. Zo te zien hebben mensen veel eigenschap- pen van kippen. Dat valt je weer op als je kijkt naar de Algemene Beschouwin-

gen. Degene die het slechtste leert en dan ook misschien niet technisch is (dus moeilijk een baan kan vinden) of wie ziek of oud is wordt geplukt.

Terugkomend bij het kippenhok denk je dan wie moet de soep in, de kip die geplukt wordt of die plukt. Verleidelijk is het de geplukte kip te pakken, want die hoeft je niet meer te plukken. Maar uit sociaal oogpunt kies ik dan toch voor de pluiker. Dus Lubbers de soep in?

Nee, dan maar het hele kabinet! Na- deel: er kan een vies luchtje aan zitten. Voordeel: de lucht is toch een stuk schoner geworden?

P.S. Ik kom niet eten, het lijkt me een taate kip.

Wim Haack
Thesinge

MISPLAATST

Als een term, die als visitekaartje moet dienen, intern zo omstreken is, dan is het een misser. Voor een begrip, dat de identiteit van een partij moet weerge- ven, is het onvoldoende als 'de helft plus één' ermee instemt. Ronduit schadelijk is het wanneer een ander deel afhaakt. Voor mij is dat 'vrolijk links' net zo misplaatst als 'het land is de afgelopen jaren schoner geworden'. Bij beide uitspraken gaan mijn haren recht overeind staan. De motiveringen in de trant van 'met name ...' vind ik dooddoeners uit het PR-circuit, waar- van ik hoopte bij de PPR verschoond te blijven. Helas.

Juist nu heel Nederland overtuigd be- gint te raken van het feit dat het milieu leidraad voor ons (politieke) handelen dient te zijn, laat de PPR haar kans lopen door haar groen image in vrolijk- heid op te souperen. Mij lijkt het alter- natief voor de hand liggend: Groen Links.

Beatrice Kesler
Wageningen

BOEKRECENSIE

POLITIEKE AGENDA

Stel: je krijgt het verzoek het profiel van de PPR uit de politieke agenda van 1988 te corrigeren. Je doet dat. Stuurt een print van het nieuwe PPR-logo en schrijft de correcties op briefpapier met het nieuwe adres; wat heet!, het sinds 1 februari geldende adres. Als je dat allang weer vergeten bent, krijg je op je buro een presentie-exemplaar van de Politieke Agen-

da 1989. De begeleidende brief vermeldt dat dit keer geen profielen van politieke partijen zijn opgenomen. Vanwege plaatsgebrek en omdat volgend jaar in verband met de verkiezingen de politieke partijen veel meer aandacht zullen krijgen. Dat valt nog te billijken. Maar als je dan in de adressenlijst achter PPR Singel 277 ziet staan ... Dan moet er maar een brief op hoge poten naar de Stichting Burgerschaps- kunde, het Nederlands Centrum voor Politieke Vorming dat de Politieke Agenda uitgeeft en, naar eigen zeggen, daar de uiterste zorg aan besteedt.

Stel: je moet het CNV bellen. Je zoekt het telefoon- nummer op in die handige Politieke Agenda 1989. Je draait het nummer. Wordt wat nerveus, omdat je de naam niet goed kunt verstaan. Geen CNV dus. Is dat telefoonnummer nooit van geweest ook. Aardig is wel dat de agenda je op 17 maart eraan herinnert dat zestien jaar geleden de PPR-werkgroep man/vrouw (nu PPR-vrouwen) werd opgericht. Leuk zijn politieke affaires, zoals die van 1966 toen ARP-minister Smallegenbroek van Binnenlandse Za- ken met een slok op tegen de auto van zijn buurman aanreed en rustig dóórreed, maar niettemin netjes de schade betaalde en aftrad. Ook het verhaal over de turbo-taal in de politiek van Jan Kuitenbrouwer is de moeite van het lezen waard. Verder is de agenda uitstekend geschikt voor politieke cijferfreaks. En, laten we sportief blijven, de Stichting Burgschaps- kunde verbétert ook wel eens iets. Inmiddels zijn, sinds de Politieke Agenda 1988, minister Korthals Altes en staatssecretaris Koning weer van het CDA naar de VVD verhuisd.

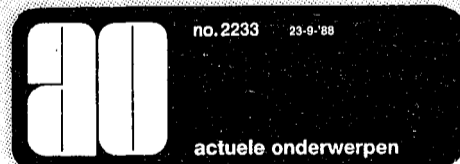
GERT VAN BERGEN

Politieke Agenda 1989. Uitg. Stichting Burgerschaps- kunde. Samenstelling en redactie: Nico Bloot e.a. Prijs f 3,50.

PPR-AO

„Een reeks informatieve boekjes over de meest uiteenlopende actuele onderwerpen.” Zo omschrijft de uitgever haar AO (Aktuele Onderwerpen)-serie. Het zijn boekjes van een klein formaat met een beperkt aantal pagina's, die ondermeer gebruikt worden op middelbare scholen. Ook zijn ze vaak terug te vinden in openbare bibliotheken. U weet wel. Van die boekjes die zo makkelijk voor een spreekbeurt zijn. Men vroeg Bas de Gaay Fortman om een 'AO' over de PPR te schrijven. In wie anders dan PPR-kenner bij uitstek Hans van Egdome vond hij een ko-auteur. Het resultaat van deze samenwerking is bijzonder aangenaam.

In twintig pagina's wordt alles over de PPR verteld. Op een frisse en leesbare manier. Je zou zelfs kunnen overwegen geïnteresseerden in de PPR niet het partijprogramma maar dit boekje toe te sturen. Ook is het ideale lektuur om lekker stiekem in de wachtkamer van dokter of tandarts neer te leggen. Een aantal leuke citaten: „Op zichzelf zegt de term Radikalen niet zoveel. Vaak denken mensen dat het hetzelfde betekent als extreem of gewelddadig. Dat is absoluut niet het geval.” Of wat te denken van deze: „Aan haar politici stelt de PPR hoge eisen. Ze vertegenwoordigen de bevolking. Daarom moeten ze herkenbaar zijn. Ze mogen geen misvormde vakidion- tie verhalen houden worden, waar de leek geen touw aan vastknopen.” Na het lezen van zulke uitspraken kan de lezer volgens mij niet anders dan het voorbehoud ten opzichte van de PPR laten varen. Leuk is ook de manier waarop het begrip Vrolijk Links aan de 'niet PPR-kenner' wordt uitgelegd. In notedop komt dat hier op neer. Bij de oprichting van de PPR waren er vooral heren met stropdassen. Later werd het pak door de schipperstrui vervangen omdat men zo sober mogelijk wilde leven en de kleding lekker moest zitten. Hoewel lang niet iedereen aan

20 jaar PPR
in de Nederlandse politiek

dat beeld voldeed, beschouwde de buitenwereld de PPR als een partij van softies. In de jaren tachtig was het dragen van geitenwolensokken allang uit de mode, ook bij de PPR. Maar het beeld van de partij werd er nog steeds door bepaald. Het moest daarom maar eens uit zijn met die softerige vriendelijkheid. De PPR moest een flitsende en uitdagende partij worden en Vrolijks Links de leus die de nieuwe beeldvorming moest dekken.

MARC BROERE

Actuele Onderwerpen - Twintig jaar PPR in de Nederlandse politiek. Door Bas de Gaay Fortman en Hans van Egdome. Uitg. Stichting IVIO, Lelystad. 20 pgs., f 3,50. Te verkrijgen op het partijburo.

1985
1986
1987

KONFLIKT OVER BEZETTING EERSTE KAMER ZETELHONGER: DE JONG VERSUS WALTMANS

In een interview in de Radikalenkrant van december 1984 spreekt Jaap de Jong zich bij zijn afscheid als vice-voorzitter onverbloemd uit over Henk Waltmans en Bas de Gaay Fortman. Henk vond hij een pure machtspoliticus die niemand ontzag en Bas was een ramp voor de partij. Niemand had toen nog het

Mannetjesmakerij, je hoort er wel vaker over in de politiek. Strategisch stemgedrag en geschuif met plaatsen op een lijst om die man of vrouw op de juiste plek te krijgen. Maar dat moet je dan wel slim doen. Dat gebeurde twee jaar geleden niet. Een affaire met een staartje tot in 1987.

Jaap de Jong

vermoeden dat Henk en Jaap hoofdrolspelers zouden zijn in een rel om de bezetting van de tweede Eerste Kamerzetel. In een fractie met Bas de Gaay Fortman als voorzitter.

Iedere keer als een nieuwe Eerste Kamer gekozen wordt, ontstaat binnen elke politieke partij een discussie over de strategie die gevolgd moet worden om zoveel mogelijk zetels voor de eigen partij binnen te slepen. De Eerste Kamer komt tot stand door middel van een getrapte verkiezing. De leden van de Provinciale Staten kiezen de Senaat. De zwaarte van de stem die een statenlid uitbrengt, is afhankelijk van het aantal inwoners in zijn of haar provincie. Een partij kan een aantal stemmen te weinig hebben om een bepaald aantal zetels binnen te halen. Dan wordt gerekend of er niet wat met andere (vaak bevriende) partijen te regelen valt. Vanwege de inwerkingtreding van een nieuwe grondwet zou in mei 1986 een nieuwe Eerste Kamer gekozen worden. Na de Statenverkiezingen in maart 1987 zou deze weer ontbonden worden. Omdat de zittingstermijn van deze Senaat slechts 1 jaar was, besloot het congres van februari 1986 dezelfde lijst in te dienen als in 1983.

Fries Nationale Partij

Het partijbestuur besprak 11 februari de namen op deze lijst. Het was duidelijk dat nummer twee, Leo Jansen, vanwege zijn functie geen lidmaatschap van de Senaat zou aanvaarden. De eerste in aanmerking komende persoon om naast Bas de Gaay Fortman zitting te nemen was Henk Waltmans, burgemeester van Landsmeer. Ondanks bezwaren van een aantal bestuursleden vond men het geen probleem dat Henk bij verkiezing zijn burgemeestersambt zou combineren met het lidmaatschap van de Eerste Kamer. Het bestuur zag het belang van een eventuele verdubbeling van de Eerste Kamerfractie op 20 mei in (de dag daarna zouden de verkiezingen voor de Tweede Kamerfractie plaatsvinden) en besloot zoveel mogelijk te doen om een tweede Eerste

Kamerzetel binnen te halen. Die tweede zetel was alleen mogelijk indien afspraken gemaakt konden worden met de Fries Nationale Partij die met haar 3 statenleden zelfstandig nooit in de Senaat zou kunnen komen.

Op 17 april gingen Dik van Kleef, Henri Dijksterhuis, Bas de Gaay Fortman, Henk Waltmans en het PPR-statenlid Roel Vogelzang op bezoek bij de FNP. In een uitermate plezierig gesprek werden daar de volgende afspraken gemaakt. De 3 FNP-leden zouden op Henk Waltmans stemmen. De PPR-delegatie garandeerde dat in dat geval de tweede man in de Senaat Waltmans zou worden, gezien het feit dat Henk na Bas de tweede persoon was op de lijst. Afgesproken werd deze overeenkomst tot 20 mei geheim te houden. Bij uitlekken van het bericht zouden andere partijen wellicht maatregelen nemen die het mogelijke succes teniet konden doen.

Door tijdgebrek kwam er niets terecht van terugrapportage in het partijbestuur door bestuurslid Henri Dijksterhuis. Alles leek geregeld. De PPR-statenleden kregen een stemadvies en het wachten was op de twintigste mei. Verbazing alom als op 23 mei blijkt dat niet Henk Waltmans maar Jaap de Jong in de Senaat is gekozen. Drie statenleden, John Steegh, Kees Tilanus en Jan Dirx hadden het stemadvies van het partijbestuur niet opgevolgd en op Jaap de Jong gestemd. Omdat zij in grote provincies zetelden hadden hun 'zware' stemmen de doorslag gegeven.

Kees Tilanus nam in een brief de volledige verantwoordelijkheid voor zijn stemgedrag op zich. Hij was zich ervan bewust geweest dat het uitbrengen van de voorkeurstem er mede toe kon bijdragen dat Jaap de Jong in de Senaat zou komen. Zijn gedrag moest als een noodkreet worden gezien. Als de PPR op een zinnvolle wijze wilde blijven voortbestaan, moest binnen 2 à 3 jaar de doorbraak naar vergaande samenwerking met PSP en CPN worden bereikt. Hij zag deze gedachte duidelijker vertegenwoordigd in de

politieke opstelling van Jaap de Jong dan in die van Henk Waltmans. Hij gaf wel toe dat het beter geweest zou zijn als hij zijn voornemens vantevoren aan de betrokkenen kenbaar had gemaakt.

Statenlid Jan Dirx uit Gelderland had er in een gesprek met John Steegh over eventueel afwijkend stemgedrag niet bij stilgestaan dat dat gevolgen zou kunnen hebben voor de bezetting van de tweede zetel. In een brief gaf hij toe dat hij te weinig op de hoogte was van de procedures bij de verkiezing van de Eerste Kamer. Hij merkte ook op dat de statenleden niet hadden kunnen inschatten welke gevolgen hun stem kon hebben. Ze waren immers niet op de hoogte gebracht van de afspraken die met de FNP gemaakt waren.

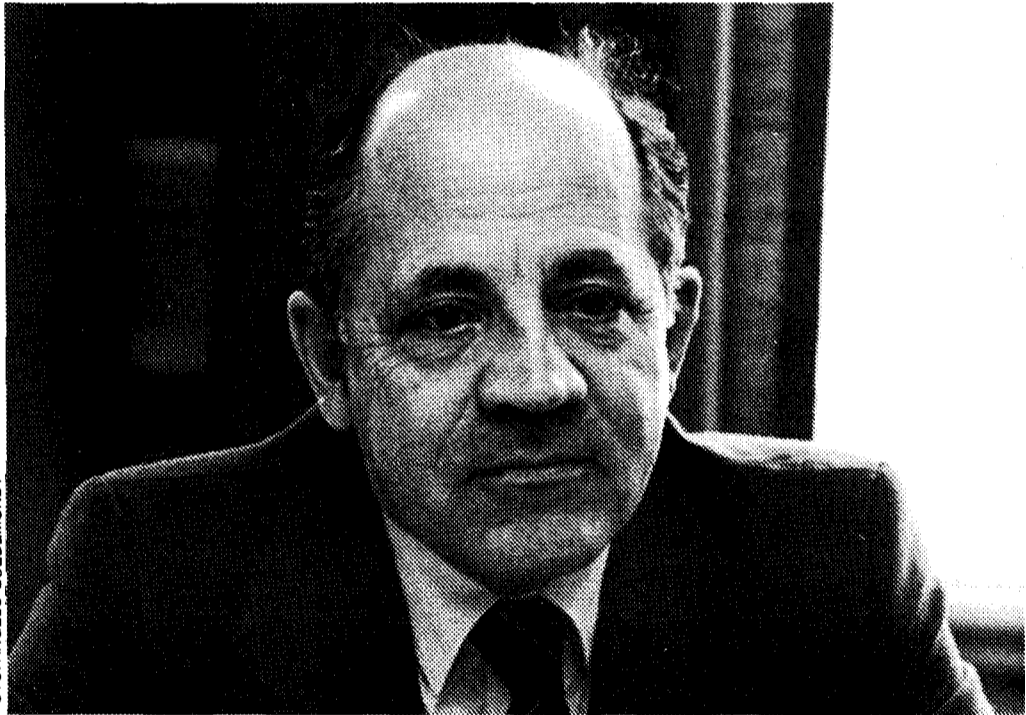
Jaap zag zijn verkiezing als een signaal uit de partij en hield de bewilling in beraad. Samen met voorzitter Janneke van der Plaat bezocht hij Friesland om na te gaan of de afspraken ook via zijn persoon uitgevoerd konden worden. In Friesland bleek dat de FNP de afspraken in eerste instantie met Henk Waltmans had gemaakt. Jaap kwam, zoals hij het later in een brief aan het partijbestuur formuleerde, in een 'prisoners-dilemma' tussen alleen maar negatieve keuzen. Als hij zou bewilligen betekende dat grote problemen in en voor de PPR. Als hij dat niet deed bevestigde hij de bestaande en slechte manier van politiek bedrijven die in de PPR helaas nog vaak plaatsvond. Hij liet zijn gevoel beslissen en zag van de benoeming af.

tegenover de FNP te ver was gegaan. Volgens haar was de poging om de steun van de FNP te krijgen middels de persoon van Henk Waltmans in strijd met de verhalen die de PPR altijd over politieke zuiverheid hield. De delegatie had nooit kunnen garanderen dat Henk zou worden gekozen als tweede persoon in de Eerste Kamerfractie. Ze nam het de drie statenleden kwalijk dat ze hun afwijkend stemgedrag van tevoren niet gemeld hadden. Hun daad was stiekem.

Gesjoemel

Henri Dijksterhuis ontkenste in het partijbestuur ten stelligste als zou de delegatie gesjoemeld hebben bij het gesprek met de FNP. Alles was binnen het kader van het mandaat van het partijbestuur geregeld. Onderhandelen met de PPR kon toen gelijkgesteld worden met onderhandelen met Henk Waltmans, omdat hij (indien men zich in de staten aan de partijdisciplines had gehouden) gekozen zou worden. Jaap de Jong verweet de delegatie wél gesjoemel. Er was in alle geheimzinnigheid een kontrakt gesloten met de FNP, dat niet gebaseerd was op partijpolitieke en inhoudelijke overwegingen, maar op het vertrouwen in een persoon. Hij meende dan ook dat een aantal betrokkenen de in de politiek gebruikelijke consequenties diende te trekken. Het partijbestuur antwoordde hem dat er geen verdergaande conclusies dan „dit moet zo niet weer” waren getrokken. Geen enkel bestuurslid had het gevoel gehad in deze kwestie zo gefaald te hebben, dat zij of hij diende af te treden. Namens het partijbestuur bedankte secretaris Lenie Mulder in een brief Jaap nogmaals voor de door hem aan de PPR betuigde loyaliteit.

Juni 1987 werd er weer een nieuwe Eerste Kamer

Henk Waltmans

De partij kon opgelucht ademhalen. Bas de Gaay Fortman had verklaard dat de geloofwaardigheid van de partij in het geding was en dat hij zou aftreden als Jaap bij hem zou aanschuiven. Voorzitter Janneke van der Plaat liep dan ook een tijd lang met zweet in haar handen. Zij had het besluit om ten koste van alles de tweede Kamerzetel binnen te halen altijd al niet best gevonden. Zij vond dat de delegatie

gekozen. Op de kerngroep van december 1986 stond Jaap kandidaat voor de plaatsen 1 tot en met 5. De kerngroep vond het niet nodig hem op één van die plaatsen te kiezen. Enkele dagen later lag er een opzeggbrief van Jaap de Jong op het partijbureau. De PPR was een links en non-konformistisch actief lid, dat volledig op de partij was afgeknapt, kwijtgeraakt.

HANS VAN EGDOM

Laatst heb ik op een regenachtige herfstavond eens televisie gekeken. Per slot van rekening moet je af en toe wat volkscultuur tot je nemen. Onbedoeld werd ik zo gekonfronteerd met Den Haag Vandaag. Over het milieu ging het. Ik had niet gedacht dat dat inmiddels zo'n heet hangijzer was geworden. Ja, wel bij ons, de groenste partij van Nederland, maar verder ho maar. Nu bleek dat het ganse volk zich druk maakt over de zure regen en de afbrokkende ozonlaag. Woordvoerders van alle partijen wedijverden in opwinding om zo de bezorgde vaderlanders elektoraal in te palmen, die eigenlijk op ons hadden moeten stemmen want wij waren het eerst. Ed Nijpels is minister van Milieu. Hij mocht na afloop van het debat nog een praatje voor de camera's houden en achteloos zijn nieuwe leesbril laten zien. Ook hij maakte zich vreselijk bezorgd over de zure regen maar gelukkig keek hij in de lens met een blik van 'dat varkentje zullen wij wel eens even was-son!'. De vragensteller wierp op dat allerlei

WILHELM VERSCHUREN SOKKEN

figuren op geitenwollen sokken al jarenlang roepen om krachtig ingrijpen. Dat beaamde Nijpels volmondig. „Die geitenwollen sokken van 10 jaar geleden hadden natuurlijk gelijk!” stelde hij vast. Dat zitten wij dan met ons goeie gedrag. Net vorige week heb ik mijn laatste paar geitenwollen sokken ritueel verbrand in de achtertuin, daarbij mijn bijdrage leverend aan de afbraak van de ozonlaag, en dan dit. De PPR heeft nog geen jaar geleden de geitenwollen sok afgezworen,

op een congres word je zowat gelyncht als je ermee rondloopt en nu blijkt dat we al die jaren gelijk hebben want er is geen enkele reden om aan te nemen dat anno 1988 ineens de leesbrillen gelijk hebben en de geitenwollen sokken niet meer. De sokken van Nijpels kwamen helaas niet in beeld, een gemiste kans van de Nederlandse journalistiek. Moeten wij nu massaal naar de winkel om nieuwe sokken aan te schaffen? Moeten wij weer in de vrieskou op onze sandalen

over de aardkloot kleppen? Moeten wij onze baardgroei opnieuw de vrije loop laten? Moeten wij bij de volgende verkiezingen met alle andere partijen gaan wedijveren over de aandacht die we aan het milieu besteden nu gebleken is dat zure regen ook autolok aantast? Ik zou zeggen van niet, lieve PPR-mensen. Na al die tijd komt dat milieu ons zo langzamerhand behoorlijk de strot uit. Nijpels zal dat varkentje wel even wassen. En zullen wij met ons rebellenbloed als de eerste de beste brave burger zijn aanbevelingen opvolgen, onze auto aan de kant doen en de helft van onze veestapel naar de Derde Wereld sturen zodat ze daar ook 'ns een karbonaadje hebben in plaats van dat sojameel van het Rode Kruis? Welnee! Jarenlang is er niet naar ons geluisterd, nu luisteren wij 'ns een keer niet. Van de weeromstuit. Wij werpen de blik vooruit! De kiezer treden we met opgeheven hoofd tegemoet. De PPR is de partij die ergens over begint om vijf vóór twaalf en niet meer om kwart over één.

ZURE BOMEN

FOTO: FELIP FRANSSEN

Het Europakongres

Zaterdag 10 december bogen 125 PPR-leden zich over de Regenboog en de status van 'Groen Licht'. Ondanks de prettige ambiance vielen er harde woorden.

pagina 3

Kerstmenu

De PPR-minima wordt kip met joghurtpudding voorgeschoteld. De rijkere leden krijgen patrijzen en een parfait glacé au chartreuse. Verschil moet er zijn. Smakelijk eten.

pagina 3

Skoren

Links zit in het slop. De sociale bewegingen moeten het afleggen tegen het werkloosheidsprobleem en de nieuw-zakelijke yup. Socioloog Wim van Noort heeft heimwee.

pagina 4

Radikale ideeën

De Studiestichting vande PPR zit niet stil. Onder de bezielende leiding

VROLIJK NAAR '89

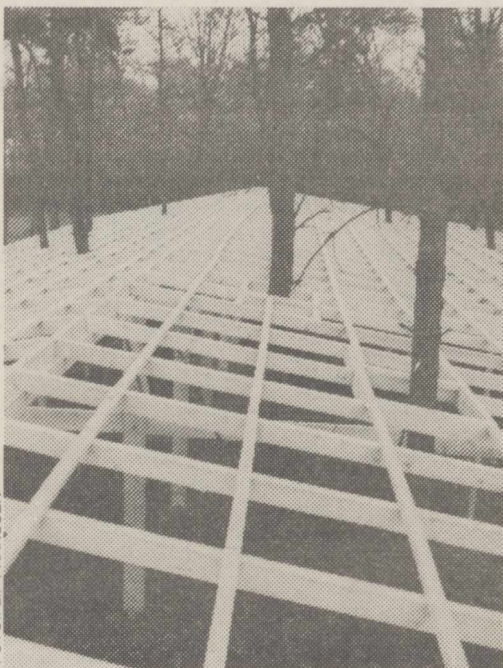

FOTO: FELIP FRANSSEN

In Venray krijgen de bomen een jas aan tegen de zure regen. Onder die jas worden ze besprenkeld met zuiver water. Zo komen we erachter hoelang het herstel van bomen, die aangetast zijn door zure regen, op zich laat wachten. Op weg naar een toekomstperspektief.

van Marijke Knipscheer wordt menig idee binnenstebuiten gekeerd. Het project 'Dilemma'.

pagina 5

Podium

Een discussierubriek over 'Groen Licht'. De eerste bijdrage is van Ella Bartovska, emancipatiewerkster van de PPR. Hoe zit het met de feminisering?

pagina 5

Fraktie

Dat glaasje Beaujolais Primeur na vijven, dat verdienen ze gewoon. De mensen in Den Haag rennen van debat naar demonstratie naar vergadering. Het portret van een dynamisch PPR-team.

pagina 6, 7

Media

De PPR moet haar principes verkopen. Niet loslaten, maar aan de mens brengen. Wouter van Dieren over commerciële televisie en zijn

vriendschap met Bas de Gaay Fortman.

pagina 8

Inhoudelijk Werk

Klaas-Wybo van der Hoek probeert de partij te injecteren met nieuwradikalisme. „Als je niet gevoelig bent voor de realiteit, moet je niet in een politieke partij gaan zitten.” Een gesprek over 'Groen Licht'.

pagina 9

1987

Bas de Gaay Fortman kleedt zich aan en uit om de PPR aan zetelwinst te helpen. 'Het Pak' bij Tineke, dat was even wennen voor de PPR.

pagina 10

1988

Hans van Egdome maakt de balans op. De vernieuwers binnen de partij zijn te hard van stapel gelopen. De vlag van het pragmatisme is te snel gehesen. Is er nog hoop?

pagina 12

IN VREDESNAAM

Slenie Strikwerda, lijst voor de ASN

„Mensen met een overtuiging, met sterke principes, kunnen veel bereiken als ze zich achter een ideaal stellen. We zien het in de vredesbeweging. We zien het in de anti-apartheidsbeweging. En wat kunnen we ons gelukkig prijzen dat het ook de kerken zijn die hierin steunen en stimuleren.

Het besef dringt steeds sterker door dat we in ons land hard moeten werken om de apartheid met vreedzame middelen te bestrijden. Een van die middelen is: ons verre houden van instellingen en bedrijven die zaken doen in en met Zuid Afrika.

Dat is voor mij een reden om te sparen bij de ASN.

De ASN is een snelgroeiende spaarbank die principieel niet belegt in landen als Zuid Afrika. En ook niet in andere landen waar de mensenrechten worden geschonden.

De ASN belegt de haar toevertrouwde spaargelden in projecten en instellingen die ons allemaal ten goede komen: zoals in de ouderenzorg en de gezondheidszorg.

De ASN werkt efficiënt en zakelijk. Waardoor uw geld in goede handen is en een mooie rente oplevert.

Principieel en verstandig, zo'n spaarbank.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, ontvangt u f 7,50 welkomstpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
geeft rente zonder bijmaak

BON Zenden in enveloppe zonder postzegel aan:
Algemene Spaarbank voor Nederland
Antwoordnummer 1188, 2501 WB 's-Gravenhage.

Naam: _____
Adres: _____
Postcode en woonplaats: _____

wenst nadere inlichtingen over:

de ASN-spaarrekening gekoppeld aan de girorekening
 de Vroeg-Bij rekening (een unieke regeling voor jongens en meisjes t/m 17 jaar)
 de Zilvervloot (voor jongeren van 15 t/m 20 jaar)
 Vrij Sparen Bedrijfspaarregelingen
 FNV-Sparen het Deposito sparen (met vaste looptijd)

*aankruisen wat u wenst

Bellen of bezoeken kan ook: Rijnstraat 28, 's-Gravenhage of telefoon 070-710880

Oproep: kandidaten Tweede Kamer

In 1990 worden de volgende Tweede Kamerverkiezingen gehouden. Met het oog daarop begint nu de kandidaatsstelling binnen de PPR, wat betekent dat mogelijke namen van kandidaten genoemd kunnen worden. Het verkiezingskongres, waarop beslist wordt over de vraag wie welke plaats op de lijst zal innemen, is op 6 en 7 oktober 1989. Het landelijke deel van de kandidatenlijst bestaat uit 15 namen. De lijst mag per provincie tot 30 namen worden aangevuld. Het partijbestuur roept nu de afdelingen op namen van kandidaten te noemen, zowel voor het provinciale als voor het landelijke deel van de lijst. De sluitingsdatum voor de kandidaatsstelling is **maandag 6 maart 1989**. Namen van kandidaten moeten vóór deze datum

schriftelijk en ondertekend worden ingediend bij het partijbestuur. Dat geldt voor beide lijsten. Alleen de afdelingen en het partijbestuur hebben de bevoegdheid tot het stellen van kandidaten voor de Tweede Kamer.

Het partijbestuur zal in de volgende Radikalenkrant nader ingaan op de bij de kandidaatsstelling te hanteren criteria. Na de sluiting van de kandidaatsstelling op 6 maart vraagt het partijbestuur de kandidaten om een bereidverklaring. Over de verdere procedure volgt tijdig bericht. Kandidaatsstellingen dienen te worden geadresseerd aan: Partijbestuur PPR, t.a.v. Louis Vuurboom, 1e Weteringdwarstraat 4, 1017 TN, Amsterdam. Vermeld op de envelop 'kandidaatsstelling Tweede Kamer'.

Fraktienieuws

● Migranten

De PPR-fractie wil een relatief klein bedrag uit de omroepmiddelen vrijmaken voor de opleidings-, productie- en distribiefunctie van de Studio Informatie Minderheden. Deze dreigt bij de beoogde privatisering in het gedrang te komen. De fractie is bang dat de eigen identiteit van etnische minderheden niet meer tot zijn recht zal komen, vooral omdat minister Brinkman de subsidie aan migranten-omroepen in de grote steden heeft stopgezet.

De regering springt toch al niet zo netjes met migranten om. De hoge werkloosheid onder minderheden wordt nauwelijks aangepakt en het 1000-banenplan voor Molukkers is volledig in het water gevallen. Aldus Ria Beckers, die pleit voor verplichtende en afdwingbare maatregelen om de werkloze migranten een eerlijke kans te geven. Waarbij de overheid niet alleen naar het bedrijfsleven, maar ook naar zichzelf moet kijken: want maken de departementen wel werk van de 3%-norm? En waarom is er geen centrale openbare sollicitatiebank, waar minderheden zich kunnen aanmelden voor een functie bij de overheid?

● Onderwijs

Niet alleen de universiteiten moeten inleveren. Voor het Middelbaar Beroeps Onderwijs is een bezuiniging gepland die 150 miljoen gulden op moet leveren. Modulering en flexibilisering van het onderwijs, waar hebben we dit eerder gehoord. De PPR-fractie gelooft er niet zo in. Flexibilisering kan bijvoorbeeld betekenen dat er duurdere apparatuur moet worden aangeschaft. Bovendien is de fractie bang dat persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke en culturele vorming tot franje verklaard worden. Terwijl zulke zaken toch van belang zijn om 'op de werkvloer te participeren'.

● Welzijnswerk

Peter Lankhorst is niet tevreden over de wijziging van de welzijnswet, niet in het minst omdat deze wijziging gekoppeld is aan bezuinigingen. De lagere overheden krijgen minder geld en meer verantwoordelijkheden. Dat betekent dat er gekort gaat worden en het is niet ondenkbaar dat gelden voor vrouwenemancipatie, minderhedenbeleid en beeldende kunstenaars een andere bestemming in welzijnsland zullen krijgen.

● Milieubeleid

De minister van Economische Zaken vindt dat het milieubeleid in internationaal verband afgestemd moet worden. Het Nederlandse beleid mag niet voorop lopen. Dat is schadelijk voor de concurrentiepositie van het bedrijfsleven. Peter Lankhorst vindt dat het ministerie niet alleen moet kijken naar groeipercenages. Groei mag geen doel op zich zijn, maar dient er juist toe een aantal maatschappelijke randvoorwaarden veilig te stellen.

Zoals behoud en herstel van het milieu. En verder blijft de PPR nog steeds benieuwd of er in 1989 besloten zal worden tot de bouw van nieuwe kerncentrales of niet. Hoe de fractie over die bouw denkt, mag bekend verondersteld worden.

● Persfusie

Kamerlid Lankhorst spreekt over de voorgenomen fusie tussen de NDU en de Perskombinatie als een 'zeer riskante zaak', want: „Het streven naar mammoetnieuwsbedrijven staat op gespannen voet met de redactionele onafhankelijkheid en pluriformiteit van de pers". Die twee zaken zijn zo mooi voor een democratie. 'Essentieel' zelfs. En ondertussen maar kankeren op zijn eigen partijkrant. Te onafhankelijk misschien?

● Eerste Kamer

Bas de Gaay Fortman stak tijdens de Algemene Beschouwingen van de Eerste Kamer (die werkt dus óók wel eens) een prachtig verhaal af. De Berichtpagina kan een visie op de vooruitgang, inclusief historische onderbouwing, natuurlijk geen recht doen. Dat gezegd hebbende, wat kernpunten uit zijn betoog. Zoals het de mede-oprichter van de Groene Partij Nederland betaamt, baart de toestand van het milieu de senator ernstig zorgen. Het technologisch optimisme, gedragen door de drie-kwart-maatschappij die het goed gaat, staat in schril contrast met het ekologisch pessimisme dat onder andere in Vrolijk Links een woordvoerder heeft. Bij de drie-kwart „heerst de illusie dat er zoiets als 'groei' bestaat wanneer meer karbonaadjes tot minder bossen leiden, en dat is precies wat er gebeurt: de bio-industrie loost ammoniak, dichtbij de Veluwe, en daardoor onder meer gaan de bomen daar dood". Moeten we die kant op? Nee dus. En waarom gebeurt het dan toch? Omdat de samenleving streeft naar groei. Eenzijdige groei, want in het milieu groeit steeds minder. De schade aan het milieu door economische productie ligt voor West-Duitsland op 100 miljard DM per jaar. „Dit soort bedragen toont aan dat er de afgelopen tien jaar helemaal geen echte economische groei geweest kan zijn", aldus De Gaay Fortman. Behalve het milieu tast dit kabinet ook de rechtzekerheid van de burgers aan...De overheid lijkt zich steeds meer te gaan gedragen als een zwartrijder. De zwartrijder, zo is bekend, verkliest de illegaliteit uit pure berekening. Af en toe gesnapt worden kost hem minder dan elke keer bij voorbaat aan zijn betalingsverplichting te voldoen." Zo gedraagt de overheid zich op het gebied van onderwijs, welzijn en vluchtelingenbeleid. Ze wordt niet voor niets door nationale en internationale rechtshouders op de vingers getikt. Daarom konkludeerde het PPR-Eerste Kamerlid dat de democratie inderdaad overbelast raakt. Door het handelen van de overheid, namelijk.

All pigs are equal
 ● Waaronn besteedt de PPR 10 minuten zendtijd aan zoiets a-politiek als voeding? Het antwoord zien we op 9 januari om 19.41 uur op Nederland 3.
 ● Er wordt behalve een uitzendmontage van 10 minuten ook een langere montage gemaakt over voeding en gezondheid voor afdelingsactiviteiten. Die kan geleend worden bij het partijburo.
 ● Op radio 5 (18.20 uur) is de PPR te beluisteren op de woensdagen 18 december, 11 januari en 25 januari.

DRINGENDE OPROEP Beyers Naudé vraagt uw steun voor het Bevrijdingsfonds

Dr. Beyers Naudé over het Bevrijdingsfonds
 "Wie echt bezorgd is over de toekomst van Zuid-Afrika zal ook bereid zijn om actieve steun te geven aan instanties zoals het Bevrijdingsfonds van het KZA, dat zich sterk inzet voor de strijd voor gerechtigheid en vrede in ons land. Daarom mijn dringende oproep: Geef uw steun aan het KZA voor het grote aantal projecten dat door hen ondersteund wordt."

Het Bevrijdingsfonds is opgericht door het Komitee Zuidelijk Afrika en geeft steun aan de bevrijdingsbewegingen van Zuid-Afrika (ANC) en Namibië (SWAPO). Daarnaast worden projecten gefinancierd van de vakbonden, van het United Democratic Front (UDF), van vrouwen- en jongerenorganisaties en van oppositionele media.

BEVRIJDINGSFONDS
 Komitee Zuidelijk Afrika
 Oudezijds Achterburgwal 173
 1012 DJ Amsterdam
 tel. 020 - 27 08 01
GIRO 26655

De kopijsluitingsdatum voor de volgende Radikalenkrant is 12 januari 1989.

RADIKALENKRANT

Kolofon: De Radikalenkrant is een uitgave van de Politieke Partij Radikalen. Redactie, administratie en advertenties: Partijburo PPR, 1e Weteringdwarstraat 4, 1017 TN Amsterdam, 020 - 24 75 70. Redactie: Marc Broere, Jan Dix, Hans van Eggdom, Luuk Heijlman, Malou van Hintum (eindredactie), Jan Huisman. Redactieraad: Rouke Broersma, Stephanie Brokerhof, Henk Hamminga, Lidie Koeman, Eddy Neuman. Redaktiesekretariaat: Enny Schmitz, Joke Schweizer. Vormgeving: Joep Paulussen m.m.v. Tim van Ruiten. Foto's: Angelo Goedemondt e.a. Abonnementen: Gratis bij lidmaatschap PPR, anders f 30,- per jaar, giro 1575600, t.n.v. PPR, Amsterdam, o.v.v. Radikalenkrant.

Podium

Het discussiestuk 'Groen Licht' houdt de gemoederen in de PPR behoorlijk in beweging. Het stuk zelf lijkt niet zo aangeslagen, verschillende partijleden des te meer. LAAT VAN U HOREN! De Radikalenkrant wacht met spanning af welke frustraties, intellectuele hoogstandjes en gewaagde alternatieven door individuele brainstormers en afdelingen ontwik-

keld worden. Daarbij verwachten wij meer dan goedkope kritiek of een botte bijl. Serieuze bijdragen aan de discussie, van minimaal 500 en maximaal 1000 woorden, zullen integraal en zonder enig voorbehoud afgedrukt worden in Uw Orgaan. Het enige criterium dat wij hanteren is, dat uw bijdrage de levendigheid van het debat en de pluriformiteit van de discussie verhoogt. Wilt u de volgende krant al van de partij zijn, zendt dan uw tekst vóór 12 januari volgend jaar naar: PPR Radikalenkrant, 1e Weteringdwarstraat 4, 1017 TN Amsterdam.

Domineesland (?)

Na Paisley en de Paus eindelijk Verbeek in het Europarlement. Namens een geïnspireerde Regenboogfractie. Er is toch nog hoop. Is jullie dominee al lid?

Noteer mij als lid van de PPR

Naam: _____
 Adres: _____
 Postcode: _____ Woonplaats: _____
 Handtekening: _____

Ik ben opgegeven door

Naam: _____
 Adres: _____
 Postcode: _____ Woonplaats: _____
 Hij/zij ontvangt graag:

- „Narren in domineesland"
- „Vreemd gaan in gedachten" (auteur Bram van Ojik)

„Eerst bracht de industriële revolutie het arbeidersproletariaat voort, mannen, vrouwen, kinderen. Daaruit ontstond de rode beweging. Nu produceert de industriële revolutie het groene proletariaat, alle arbeid van alle leven, van grond, water, lucht, licht, plant, dier en mens, wereldwijd. Uit het groene proletariaat staat de groene beweging op. En dat is waar de Regenboog-bewegingen uit ontstaan. Het paars van de vrouwenbeweging, de vredesbeweging en de EVP. Het blauw van de PPR, het groen van de ecologische beweging en de groene partijen. Het geel van de zonnebloemen. Het rose van de homobeweging. Het rood van de sociale bewegingen, van PSP en CPN.”

Gevaarlijk

Herman Verbeek, lijsttrekker van de Regenboog, schetste in zijn toespraak de achterban - of basis, zo u wilt - van de Regenboog en legde daarmee ongewild de vinger op de zere plek. Want juist die verbreding bleek problematisch. Hans van der Wilk uit Amsterdam sprak over een 'uiterst gevaarlijke ontwikkeling'. Hij vond het politiek onaanvaardbaar dat partijleden vertegenwoordigd zouden worden door mensen die niet eens de moeite hadden genomen lid van één van de deelnemende partijen te worden. Een kwestie die actueel is, omdat de Regenboog actief op zoek is naar een vrouwelijke, onafhankelijke kandidaat voor de vierde plek op de kandidatenlijst.

Bram van Ojik nam het misverstand over partijlidmaatschap weg. „Iemand die op de kandidatenlijst van de Regenboog wil komen, moet lid van die Regenboog zijn”, zo stelde hij het kongres gerust. Maar dat was het enige probleem niet. Verschillende kongresgangers wilden eigenlijk helemaal niet dat een aanstormend talent het trio Verbeek-Van Dijk-Hontelez komt versterken. En ook de lijsttrekker zelf bleek niet enthousiast. Hij wil, in het geval van twee zetels, vijf jaar in het Europese Parlement blijven zitten. Dat vond hij beter voor zijn funktioneren. Wim de Boer, voorzitter van het GPA-bestuur, wees erop dat tijdens de onderhandelingen nou eenmaal afgesproken is dat één zetel gedurende de hele periode bezet wordt door een vrouw. „Dat is een besluit waaraan niet meer getornd kan worden, anders dondert het hele akkoord in elkaar.” Het kongres moest deze konstruktie daarom goedkeuren, anders koeëerde ze een onmogelijke situatie. „Als we na 31 januari geen onafhankelijke vrouw voor de vierde plek gevonden hebben, moeten de partijen weer opnieuw rond de tafel gaan zitten. En dan moeten we maar eens bekijken wat er met die vierde zetel gebeurt”, stelde Van Ojik. Hoewel een aantal sprekers niet akkoord was met het open einde dat aangeboden werd, kreeg het partijbestuur uiteindelijk toch carte blanche. Het staat overigens vast dat Janneke van der Plaats in dit steekspel geen rol meer zal spelen. Zij heeft zich kwaad teruggetrokken van de kandidatenlijst: „Ik wil niet een plaats toegeworpen krijgen omdat CPN en PSP een koplijst met zeven mannen en één vrouw geen gezicht vinden.” Of Van der Plaats in de discussies over de vierde plek überhaupt een rol speelde, bleef onduidelijk.

Uiteindelijk werd het ontwerp-besluit over de Regenboog goedgekeurd. Dat betekent dat niet-partijgebonden groepen en personen gewonnen worden. De naam Regenboog het definitieve label is voor het samenwerkingsverband en het kongres instemde met de vastgestelde afspraken over kandidatenlijst en zittingsduur. Ook het verkiezingsprogramma van de Regenboog kreeg de goedkeuring van de kongreserende PPR-leden.

Onaanvaardbaar

Daarmee was nog niet alle leed geleden. De afdeling Groot Den Haag diende een motie in waarin zij het partijbestuur verzocht terug te komen op haar voornemen 'Groen Licht', het discussiestuk dat onder de leden verspreid is, en de reacties daarop als uitgangspunt te nemen voor het concept-verkiezingsprogramma voor 1990-1994. Deze afdeling pleitte ervoor het programma van 1986-1990 te aktualiseren. Met andere woorden: Den Haag eiste de rem op het vernieuwingsproces dat het partijbestuur binnen de PPR ook op inhoudelijk nivo vorm wil geven.

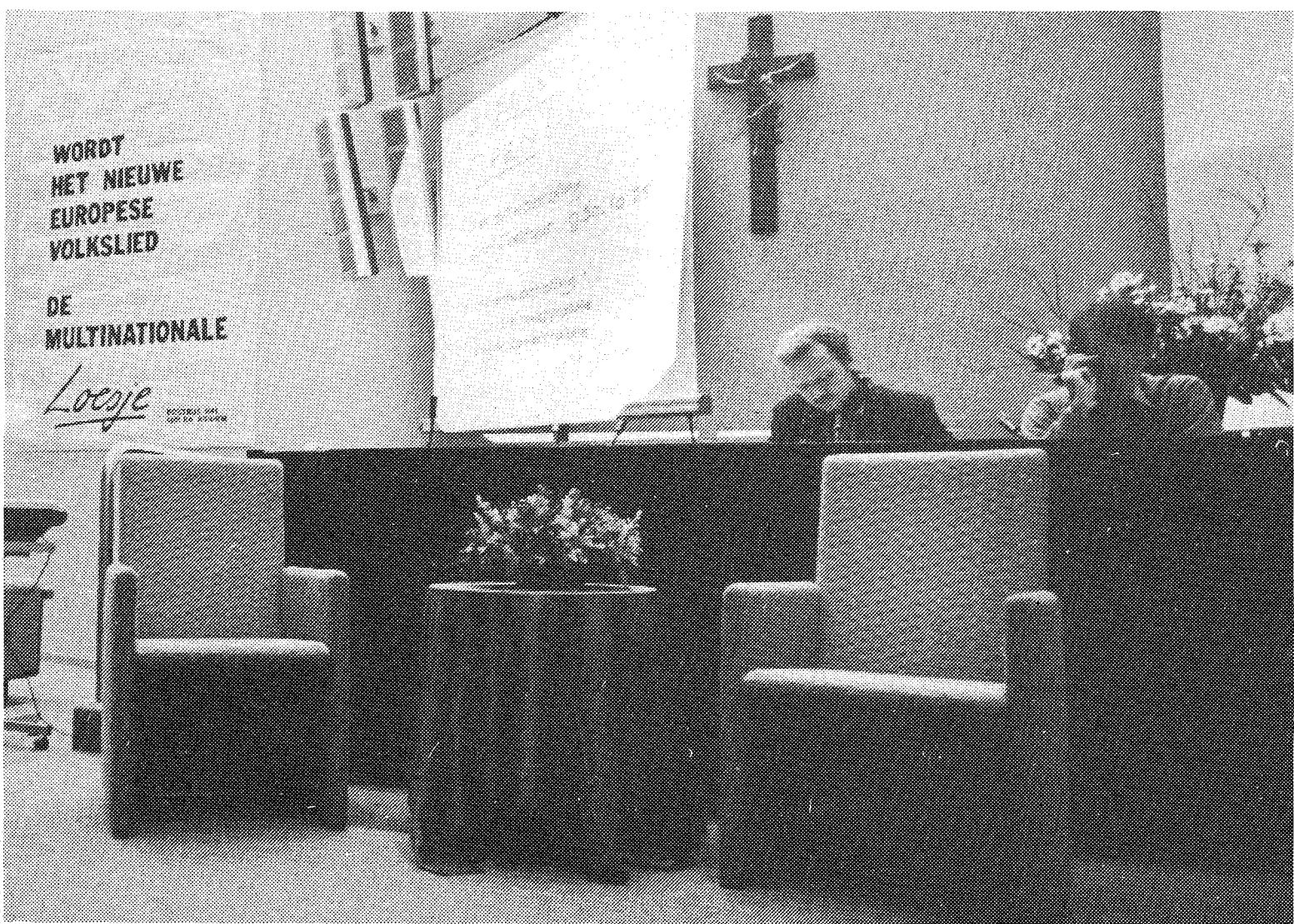

FOTO: GERARD VERSCHOTEN

'GROEN LICHT' KRIJGT HET VOORDEEL VAN DE TWIJFEL KONGRES AKKOORD MET REGENBOOG

FOTO: GERARD VERSCHOTEN

Zaterdag 10 december hield de PPR haar Europakongres in de aula van de Nijmeegse universiteit. Slechts 125 van de 375 ingeschreven PPR-leden voelden zich geroepen de reis naar het Gelderse te maken. Een dieptepunt. En dat terwijl de organisatoren zo hun best hadden gedaan om een aantrekkelijk programma op poten te zetten. Drie gastsprekers leverden commentaar op het programma van de Regenboog en Loesje zorgde voor de broodnodige humor. Die bij verschillende deelnemers overigens ver te zoeken was. Maar spannend was het af en toe wel.

Volgens Jan Marijnissen was er geen tijd voor een goede discussie en de afdelingen Den Bosch, Nijmegen, Utrecht, West-Friesland en Rotterdam bleken dat met hem eens te zijn. Wim de Boer schoot uit zijn slof. „Ik snak naar een stevige discussie, ik snap de stemming in de zaal niet.” Er gebeurt tenminste weer

wat in de PPR. Dat betekent nog niet dat je het met alle opvattingen in 'Groen Licht' eens moet zijn, vond hij. Ook Van Ojik, toch al niet okselris meer, liet zijn aimabele houding varen en sprak over de motie het 'onaanvaardbaar' uit. „Het partijbestuur heeft zich niet vastgebeten in 'Groen Licht'. Wij

dachten een bijdrage te leveren aan de discussie over een aantal heilige huisjes in de PPR. Het is een goed stuk om in de partij te bediscussiëren. Dat gebeurt nu. En dan zou het kongres vragen die discussie niet meer mee te nemen? Dat kan niet.”

Aanname van de motie zou aftreden van het partijbestuur tot gevolg hebben. Dat wilden zo'n 25 aanwezigen wel op hun geweten hebben, maar de rest vond dat toch te ver gaan. 'Groen Licht' blijft daarom de status behouden die haar door het partijbestuur is toegedacht. Het bestuur kan, gezien de stemming op het kongres en de kommotie tijdens de laatste partijraadsvergadering hierover, zijn borst natmaken. Waarbij het de vraag blijft hoe vaak een Pyrrusoverwinning herhaald kan worden.

Keerpunt 1990

Echt vrolijk was het ook deze keer niet. Al waren er enkele positieve geluiden. Tim Verhoef deed opgewekt verslag van de Regenboog-kampanje, die onder het motto 'Regenboog brengt kleur in het Europese Parlement' het samenwerkingsverband aan de mens gaat brengen. Nu alle deelnemende partijen het Akkoord hebben goedgekeurd, kan men daadwerkelijk aan de slag.

Ria Beckers riep de progressieve partijen op om Keerpunt 1990 te realiseren. „Als links zich buigt over een strategie, zou het eerst eens de vraag moeten beantwoorden waarom het milieu ineens zo'n hot item is. Omdat de politiek dat vindt? Welnee. De bevolking dwingt het af. Wat moet ons milieu, wat moeten de vrouwen van het armoedebonaal, de werkloze jongeren, de mensen in het onderhuis en de gehandicaptenzorg met de dooddoener dat de jaren van Keerpunt 1972 voorbij zijn? Het wordt tijd voor Keerpunt 1990. Als dat van onze oude regeringspartners teveel is gevraagd, laten we dan tenminste een urgentieplan 1990-1994 voor het milieu opstellen. De PPR heeft haar inbreng klaar.” Nu het eigen verkiezingsprogramma nog.

MALOU VAN HINTUM

Deze wijze van redeneren willen we doortrekken naar het Kerstmenu dat de Radikalenkrant ook dit jaar haar lezers en lezeressen niet wil onthouden. Elke gang van het menu zal bestaan uit een eenvoudige, doch voedzame variant en een variant die iets extra's vraagt in financiële zin. De recepten zijn voor plus-minus vier personen, maar een beetje kok bekijkt zelf wat hij/zij nodig heeft.

De basis van het voorgerecht wordt gevormd door blinis. Dat zijn kleine boekweitpannekoekjes. Meng 15 gr verse gist met 250 ml lauwe melk en 25 gr bloem. Laat dit 2 uur staan bij een temperatuur van 24 C. Maak een beslag van 125 gr boekweitmeel, 2 eierdooiers en het gismengsel. Klop 2 eiwitten met een mespuntje zout stijf en spatel dit door het beslag. Laat dit geheel nog één uur staan en bak dan kleine pannekoekjes ervan. Laat de pannekoekjes iets afkoelen. In de eenvoudige variant gaan er stukjes gerookte makreel op de pannekoekjes. In de extra variant worden de blinis belegd met in roosjes gevouwen gerookte zalm en (imitatie-)kaviaar.

Het hoofdgerecht zal dit jaar met Kerst bestaan uit gevogelte. De koks die het vloergerecht willen maken, dienen één of meerdere jonge kippen (haantjes) te kopen. De anderen vragen bij hun poelier om

ETEN VAN DE VLOER

In Groen Licht, het door het partijbestuur uitgebrachte discussiestuk, staat een hoofdstuk getiteld *De vloer in de zorg*. In dat hoofdstuk wordt gepleit voor een pakket aan basisvoorzieningen, dat voor iedereen gelijk zou moeten zijn. Onder andere voorzieningen in de gezondheidszorg en sociale voorzieningen maken deel uit van dat pakket. Voorzieningen boven dat basispakket, boven de vloer, moeten extra betaald worden. Dat kan privé, of via een daarvoor afgesloten verzekering.

mooie jonge patrijzen. Braad de vogels snel knapperig gaar, maar vul ze van tevoren. De kippen met zuurkool, de patrijzen met zeer fijn gesneden mager gezouten spek en in Riesling gedoopte zuurkool. Geef bij de kippen een van de vele varianten van een sauce indienne. Maak een roux van boter, bloem en kerrie. Voeg daarbij jus d'orange en wat room. Breng zondig op smaak. Bij de patrijzen geven we een sauce au moutarde. Fruit een uitje in boter, voeg weinig

bloem toe, dan dyon-mosterd en room. Laat tot de juiste dikte inkoken en zeef desgewenst.

Het nagerecht in de extra-uitvoering wordt een parfait glacé au chartreuse. Meng 2 eieren en 2 dooiers en 90 gr suiker au bain marie tot 75 C. Haal van het vuur af en ga door met kloppen tot het mengsel is afgekoeld. Meng dan 250 gr tot zalf-dikte geslagen room erdoor en 10 ml chartreuse. Doe het

mengsel in dessert-bakjes. Vul deze tot 1 cm onder de rand. Zet dan een randje vetvrij papier in de bakjes tot ongeveer 2 cm boven de rand. Vul de bakjes verder tot 1 cm boven de rand. Zet de parfait enige uren in de diepvries en neem vlak voor het opdienen het papier weg. Garneer de bakjes naar eigen inzicht. In het basispakket bestaat het dessert uit een puding au yaourt. Laat een klein blikje gemengd fruit uitlekken, maar vang het sap op. Meng 3 dl yoghurt met 40 gr witte basterdsuiker en de vruchten. Week intussen 4 blaadjes gelatine in ruim koud water. Doe het sap van een halve citroen bij het opgevangen vruchtensap en maak dit warm. Haal van het vuur af en doe de uitgeknepen gelatine erbij. Roer dit mengsel door de yoghurt. Laat afkoelen en roer af en toe. Als de pudding stijf begint te worden in dessert-schaaltjes doen of in een puddingvorm. Garneer ook hier naar eigen inzicht.

En dan de drank. Bij het extra-menu past een mooie Elzasser-Riesling, bijvoorbeeld een Grand Cru Schneckelsbourg 1975, of een Grand Cru Brand 1978. Op de vloer drinken we een van Nederlands mooiste bieren: een Imperator van Brand. Proost, smakelijk en een gezond 1989.

JAN DIRX
HENK DIRX

SOCIOLOOG WIM VAN NOORT ONDERZOEKT SOCIALE BEWEGINGEN 'ER MOET GESKOORD WORDEN'

De jaren '60 en '70 kenmerkten zich door een enorme groei van actiegroepen. Van Noort: „Oorzaak hiervan was de economische vooruitgang. Het welvaartsniveau steeg zo enorm dat de materiële behoeften van de meeste Nederlanders voor een groot deel bevredigd konden worden. Er kwam meer aandacht en tijd vrij voor immateriële behoeften. De overheid kon dankzij de goed gevulde schatkist ook over voldoende geld beschikken om aan een aantal eisen van de bewegingen tegemoet te komen. Daarnaast speelde de opkomst van het verschijnende nieuwe vrijgestelden mee, de welzijnswerkers, wetenschappers en studenten. Zij konden door hun maatschappelijke positie gemakkelijk tijd vrijmaken om de sociale bewegingen een professionelere organisatie te geven. Ook de linkse politieke partijen hebben van deze groep mensen geprofiteerd.”

De economische recessie betekende een doodsklap voor de actiegroepen. De aandacht verschoof naar problemen die met de toenemende werkloosheid te maken hadden. Van Noort: „Alleen als mensen het falende milieubeleid aan den lijve ondervonden wilden ze protesteren. Dat zag je bijvoorbeeld bij buurtbewoners van wijken waar gif in de grond gevonden werd. Op het moment dat hun probleem niet meer speelde, was het verhoogde milieubewustzijn vaak snel weer weg. Los van konkrèet eigenbelang zijn mensen in een tijd van economische recessie nauwelijks in beweging te krijgen. Nu het met de economie wat beter gaat zie je de belangstelling voor de milieubeweging weer toenemen.”

Kulturele revolutie

Het effect van acties is moeilijk meetbaar. Van Noort constateerde bij de door hem onderzochte bewegingen dat na een beginperiode van bloei en succes meestal de terugslag volgde. „De kraakbeweging heeft het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid op effectieve wijze aan de kaak gesteld. De anti-kernenergiebeweging heeft kunnen voorkomen dat er nieuwe kerncentrales werden gebouwd en ook de milieubeweging heeft op positieve wijze invloed uitgeoefend op wetgeving en wegnaaanleg. Zodra de overheid 'beter' met de bewegingen weet om te springen neemt hun invloed duidelijk af. Ze kunnen dan moeilijker doorgaan met hun acties, vooral ook omdat het niet makkelijk is mensen gedurende een langere periode voor acties te mobiliseren.”

Volgens Van Noort hebben de sociale bewegingen de afgelopen 10 jaar nauwelijks concrete invloed uitgeoefend. De kraakbeweging is op sterven na dood, de twee kerncentrales staan er nog steeds en de regering lapt de uitkomsten van de Brede Maatschappelijke Discussie over energiebeleid aan haar laars.

Over de invloed van de bewegingen op de kulturele veranderingen in Nederland lopen de meningen in wetenschappelijk Nederland sterk uiteen. Van Noort gelooft absoluut niet dat deze bewegingen de wegbeïrders zijn of waren van een nieuwe kulturele revolutie. „Ik zie daar heel weinig van terug. Gedeeltelijk hebben de sociale bewegingen natuurlijk wel invloed gehad, met name op het gebied van actievormen. Actievormen die 20 jaar geleden omstreden waren, beschouwen brede lagen van de bevolking nu als aanvaardbaar. Als je kijkt naar de verandering van het algemene normen- en waardenpatroon ben ik niet zo optimistisch. De resultaten van een vorig jaar uitgevoerd onderzoek naar het milieubewustzijn van de Nederlandse bevolking zijn wat dat betreft ontvondertend.”

Ook merkt de socioloog weinig van een algemeen politiek bewustwordingsproces bij mensen die aan bepaalde acties in het verleden hebben deelgenomen. Eén van zijn stellingen in het proefschrift luidt: „Sommige intellectuelen die een aantal jaren geleden de nieuwe sociale bewegingen verheerlijkten, zijn thans yuppies en bijzonder enthousiast over het post-modernisme. Gebleven is hun inhoudsloze bewieroking van alles wat zich 'nieuw' noemt. Hieruit blijkt dat er een kern van waarheid schuilt in de schets van W.I. Lenin van 'wild geworden kleinburgers' die nu eens naar het anarchisme neigen en dan weer vervallen in onderdanigheid en apathie en zich in het algemeen door modestromingen laten meeslepen.”

Grootje

Veel van die mensen zijn volgens Van Noort veranderd op een manier die je een aantal jaren geleden niet verwacht zou hebben. „Vroegere activisten uit de kraakbeweging vind je nu in trendy diskotheken. Over idealen die een tiental jaren geleden door veel mensen werden uitgedragen over de nieuwe soberheid en de economie van het genoeg hoor je nog weinigen.”

Een aantal politici en wetenschappers, waaronder Bas de Gaay Fortman in het boek 'De Politieke Pendule', hebben gewezen op het feit dat de malaise bij links tijdelijk is. De betrokkenheid van de burger bij de politiek zou door de tijden heen fluktuëren. De Gaay Fortman meende dat we al door het diepste dal heen waren. Van Noort gelooft ook in deze golfbeweging, al verwacht hij niet dat vóór het jaar 2000 progressief Nederland over de huidige inzinking heen is. We zullen nog even geduld moeten hebben. „De protestgeneratie bestond uit mensen die in een redelijk welvarende tijd waren opgegroeid waarin vanalles kon. De jongeren die nu de fakkel zouden

De toekomstperspektieven voor de 'nieuwe sociale bewegingen' lijken niet gunstig. Slechts de pragmatisch ingestelde delen ervan weten zich te handhaven. Net als in de politiek, waar ideologische scheidslijnen vervagen en de grote politieke partijen zich op het 'midden' richten, doet zich in het aktiewezen een sterke ontideologisering voor. Een zakelijke benadering waarbij het regelmatig skoren centraal staat, zelfs overheerst. Voor velen, die enkele jaren geleden nog geloofden dat de nieuwe sociale bewegingen de wortels van een nieuwe samenleving waren, een zeer sombere konklusie. Socioloog Wim van Noort promoveerde onlangs op een vergelijkend onderzoek naar de anti-kernenergie-, milieu- en kraakbeweging. Het boek 'Bevlogen bewegingen' is het resultaat. Voor de PPR, die als bondgenoot van deze bewegingen de afgelopen 20 jaar haar politiek heeft bedreven, een belangrijk werk. Redenen genoeg om eens bij de onderzoeker op bezoek te gaan.

Wim van Noort: „De actiegroepen zijn verzakelijkt”

moeten overnemen verkeren in een heel andere situatie. Hun belangrijkste zorg is het krijgen van een baan; dan ga je je niet storten in het protest. Het deel van de jongeren dat wel een goede baan heeft gevonden, heeft helemaal geen behoefte om te protesteren. Die mensen, die vaak als yuppie worden aangeduid, hebben zeer goede perspektieven en gebruiken hun schaarse vrije tijd met name voor de konsumptie. Hun maatschappijkritiek beperkt zich hooguit tot het af en toe uitschrijven van een girootje.”

De nieuwe sociale bewegingen hebben altijd een nauwe band gehad met progressieve partijen. In het bijzonder waren er tal van verbindingen tussen PPR, PSP en CPN enerzijds en de verschillende bewegingen anderzijds. Bij de anti-kernenergiebeweging speelde eerst de PPR en later ook de PSP een zeer belangrijke rol, evenals bij de milieubeweging. In de kraakbeweging is de rol van de politiek van het begin af aan veel bescheidener geweest. Van Noort is daar bij zijn onderzoek de PPR nooit tegengekomen. De PSP was er aanvankelijk nog wel bij betrokken, maar is al snel op de achtergrond geraakt.

Voor de sociale bewegingen waren de politieke partijen een belangrijke bron om nieuwe mensen te rekruteren. De partijen hadden een eigen netwerk van leden die daardoor makkelijk mobiliseerbaar waren. Vaak werden plaatselijke acties voornamelijk door mensen uit de drie kleine linkse partijen gedragen. Daarnaast werden de ideeën van de bewegingen door de politieke partijen tot een meer coherent maatschappijvisie omgesmeed.

Ambtenaren

Vroeger dacht Van Noort dat deze band tussen de bewegingen en de linkse politiek een goede zaak was. Nu denkt hij daar anders over. „Het was niet goed dat de milieubeweging zo met links verbonden werd en daardoor zo moeilijk toegang kreeg tot rechtse partijen. In de jaren '70 vond ik dat geen probleem. Ik en vele anderen met mij waren overtuigd dat die linkse meerderheid er toch wel zou komen. Nu het perspektief daarop tegenwoordig duidelijk minder is, zie je dat met name de milieubeweging zich geleidelijk aan wat meer is gaan distantiëren van links. Ze wordt pragmatischer.” Bewegingen vinden het natuurlijk wel mooi dat linkse partijen hun standpunt verkondigen, maar zijn zich er terdege van bewust

dat ze daar op dit moment niet zo veel mee opschieten. Meer en meer richt men zich op het politieke midden. Volgens Van Noort is het sowieso verstandig wat minder aandacht aan het parlement te geven en wat meer aan de plekken in Nederland waar het beleid wordt gemaakt. Wethouders, gedeputeerden, ministers, ambtenaren; dat zijn de mensen waarop de milieubeweging zich moet richten.

Ook begint de sterke band met de bewegingen zich af en toe tegen de politieke partijen te keren. „De PPR heeft dat heel sterk met de milieubeweging en wordt hierdoor achtervolgd met het geitenwollensokkenimago. De PSP heeft dat met de vredesbeweging gehad. Zij heeft de vruchten van de groei van de vredesbeweging geplukt. Toen het met de vredesbeweging minder ging werd de PSP in die val meegetrokken.” Van Noort ziet dan ook veel meer in de strategie die de PvdA heeft met betrekking tot sociale bewegingen. In het rapport 'De Partij in Actie' noemt de PvdA dat „een koele relatie tot hede bewegingen”. Dat betekent dat je bewegingen wel moet steunen als hun eisen overeen komen met je programma, maar dat je er enorm voor moet oppassen dat je als politieke partij met die beweging wordt vereenzelvigd.

Van Noort ziet dan ook niets in een single-issue partij die zich alleen richt op het milieu. Voor hem gaat de vergelijking met het buitenland waar milieupartijen grote winsten boeken totaal niet op. „Dat we in Nederland ondanks een zeer lage kiesdrempel nooit een dergelijk fenomeen hebben gehad is heel goed verklaarbaar. Er zijn hier al verschillende progressieve partijen die het belang van het milieu inzien. Zelfs een partij als de PvdA die daarin nogal verschilt van andere sociaal-demokratische partijen in Europa. De mensen die hier in Nederland steeds weer voor een sterke groene partij pleiten moeten maar eens goed gaan kijken naar wat zich op het ogenblik bij onze burenen in de Bondsrepubliek afspeelt.”

Heimwee

Zelf is Van Noort onlangs van de PSP naar de PvdA overgestapt. In de tijd dat hij lid werd van de PSP had hij nog het idee dat de radikaal-linkse partijen elk een duidelijk eigen identiteit hadden. Daar gelooft hij nu niet meer in. De PSP heeft de laatste jaren haar koers teveel afgestemd op de sociale bewegingen. Van Noort: „Het geloof was sterk dat als we de bewegin-

gen maar zouden steunen, de kiezers vanzelf zouden toestromen. Dat heb ik altijd een waanidee gevonden, vooral omdat men de steun zeer onnadenkend gaf. Op een gegeven moment ging Andrée van Es de leuze van de kraakbeweging 'Uw rechtsstaat is de onze niet' omhelzen. Je vraagt je toch af of ze daar werkelijk over nagedacht heeft.”

De acties van de afgelopen jaren zijn sterk veranderd. Er gaan geen duizenden mensen meer de straat op. De FNV-demonstratie van 8 oktober was een uitzondering en kan volgens Van Noort verklaard worden uit het karakter van de bijeenkomst. Het was een happening met veel entertainment. „Er waren optredens van verschillende artiesten en er was veel te doen op het Museumplein. Om mensen te mobiliseren is zo'n aanpak tegenwoordig heel verstandig. Vroeger hadden dit soort bijeenkomsten vaak een heel ander karakter. Er speelde toen een veel bredere maatschappijkritiek op de achtergrond mee. Nu is daar nauwelijks meer sprake van. Men kwam vooral de straat op voor meer geld. Ook bij de studentenacties van de afgelopen maanden speelde dat de belangrijkste rol.”

Actiegroepen hebben hun strategie gewijzigd. Om op efficiënte wijze actie te voeren zijn ze verzakelijkt. De tijdgeest is aan deze groeperingen niet voorbijgegaan. De boekhouder, de lobbyist en de publicrelations man of vrouw hebben een veel belangrijkere plaats binnen de organisaties gekregen. Hoewel Van Noort dit op zich geen slechte ontwikkeling vindt, kijkt hij toch met enige heimwee terug naar het verleden. „Er is tegenwoordig weinig idealisme meer. Er is sprake van veramerikanisering. Greenpeace is daarvan het beste voorbeeld. Hun acties zijn absoluut niet ideologisch; niet voor niets geeft Veronica deze club de ruimte om geld in te zamelen. Ze krijgen mensen bereid geld over te maken door verschrikkelijke beelden te laten zien. Het belangrijkste wat telt is dat er geskoord wordt in de publiciteit. Op zich is het goed dat daardoor veel mensen betrokken worden bij een bepaalde problematiek en af en toe bereid zijn een bedrag over te maken. Maar zo'n aanpak heeft natuurlijk ook beperkingen. De problemen worden te weinig fundamenteel aangepakt. Heeft de beperkte spektakulaire actie succes dan stopt het. Daarom zal naast een organisatie als Greenpeace Milieudefensie nodig blijven.”

Van Noort heeft, lijkt het wel, in zijn proefschrift willen afrekenen met een periode in zijn eigen leven. Realist als hij is ziet hij in de huidige ontwikkelingen in het aktiewezen een aantal goede punten. De bewegingen lijken volwassener geworden. Toch klinkt in zijn stem nog steeds de idealist door. Met heimwee kijkt hij terug naar de periode waarin gedacht werd dat de verbeelding aan de macht was. Zijn wetenschappelijke analyse kan niet los gezien worden van zijn persoonlijke ervaringen in het aktiewezen. Een gedesillusioneerd man. Het zal geen toeval zijn dat hij onlangs overstapte naar de PvdA. Een partij waarover hij totnu toe ook nog niet enthousiast is geworden. Het affiche dat Jan Wolkers ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de PSP maakte, hangt bij Van Noort als een anachronisme aan de muur. Ik ben benieuwd of hij dat binnenkort ook bij het grof vuil zal zetten. Naast een aantal van zijn oude idealen.

HANS VAN EGDOM

STUDIESTICHTING START 'PROJECT PRODUCTIE RADIKAAL IDEE'

MARIJKE KNIPSCHER: STUDIEHOOFD

Ze is voorzitter van de Studiestichting. Het orgaan in de partij dat flitsende ideeën ontwikkelt en publiceert. Niet voor de korte, maar voor de lange termijn. Dat betekent dat projecten niet geformuleerd worden naar de waan van de dag. Een en ander moet tamelijk doorwrocht zijn, voordat de Stichting tot publikatie overgaat. Wat niet impliceert dat de mensen van de Stichting - twee accountants, een historicus, een jurist, een scheikundige en een ekonome - bang zijn om nieuwe paden te betreden. Integendeel. Maar bedachtzaamheid staat voorop.

De Studiestichting is het wetenschappelijk bureau van de PPR en bestaat al zo'n 18 jaar. In het midden van de jaren '70 trok ze de aandacht met publicaties over selectieve groei, anti-kernenergie, de zachte revolutie en de menselijke maat. In 1981 zag 'De toekomst van de verzorgingsstaat' het licht. Een stuk dat vooruit liep op latere discussies over de professionalisering van de zorg en de (on)mondigheid van mensen. Vanaf die tijd had de Stichting niet alleen een inhoudelijke taak, maar werd ze ook meer een service-verlenend instituut binnen de partij. Men keek wat er in de PPR leefde en ging zich meer bezighouden met het echte partijwerk. De betrokkenheid bij congressen nam toe, men begon een serie PPR-schriften uit te geven alsmede het blad Radikale Notities en ging zich ook bemoeien met de Radikale krant. Ondertussen nam de overheidssubsidie af, omdat de PPR slechts twee zetels in de Tweede Kamer bezette. Met één betaalde medewerker in dienst, Jan Dirx, en een aantal vrijwilligers werkt de Studiestichting onder leiding van Marijke Knipscheer gewoon stug door. Er zit alweer een nieuw project aan te komen.

Ideeën

Knipscheer begon bij de PPR als medewerkster van Leo Jansen. „Ik denk in 1974. Ik studeerde rechten en zocht een baantje om niet meer afhankelijk te zijn van inkomsten van thuis. Op dat moment was ik lid van de PvdA. Daarna ben ik een keer lid geworden van de PPR, ik weet niet meer wanneer. Ik voelde me erg thuis bij de PPR. Binnen de PvdA werd er altijd veel duw-werk verricht, ook in de afdelingen. Bij de PPR is dat veel minder. Misschien zou iets meer persoonlijke ambitie in de PPR niet slecht zijn! Maar zo zijn de mensen hier nou eenmaal niet.”

Ze kwam in 1984 bij de Studiestichting terecht. „Ik wilde me niet in de concrete politiek begeven. Dat spoor niet met mijn baan bij de Raad van State en ik ben er zelf ook niet zo geschikt voor. Daarvoor moet

je heel snel allerlei besluiten kunnen nemen, al heb je maar een flinterje van de stukken gelezen. Maar ik wil altijd alles gelezen hebben.”

Knipscheer vond en vindt de PPR een waardevolle partij omdat ze ideeën produceert. „Omdat de PPR niet tot de bestuurders behoort, kan ze verder gaan en ideeën ontwikkelen die verder gaan dan alleen het oplossen van problemen in de praktische politiek. De charme van de PPR, vergeleken met andere partijen, is dat ze wat onafhankelijker ideeën ontwikkelt en daar wat grotere stappen in durft te nemen, neem bijvoorbeeld het basisinkomen. Dat is niet op korte termijn toepasbaar, maar heel zinvol om verder uit te werken. Een partij als de PvdA kan dat uit voorzichtigheid niet doen. En het is belangrijk dat de PPR op lange termijn denkt. Daarom was de Studiestichting voor mij ook aantrekkelijk.”

Vorig jaar zijn de mensen van de Studiestichting aan het denken gegaan over de verhouding tussen overheid en samenleving. Wat moet de staat doen, hoever reikt de onderlinge solidariteit in een samenleving? Bram van Ojik schreef er het boekje 'Vreemd gaan in gedachten' over. „Dat gaat over ontwikkelingen die op heel lange termijn spelen. Begin volgend jaar gaan we een boekje over landbouw uitgeven en een herziene uitgave van 'Basisinkomen'.”

De medewerkers van de Studiestichting schrijven zelf stukken waarover gesproken wordt. Na verloop van tijd rolt er dan een boekje of een PPR-schrift uit, van de hand van de betaalde medewerker of geschreven door iemand die speciaal voor die klus is ingehuurd. Knipscheer bewaakt de sfeer. „Ik probeer goed te luisteren en iedereen tot zijn recht te laten komen. Want het gaat erom dat we het met z'n allen bedenken.”

Dilemma

Komend jaar gaat men met het Dilemma aan de slag: hoe kan het dat er in de samenleving problemen bestaan waarvan iedereen vindt dat ze opgelost

Marijke Knipscheer, voorzitter van de PPR-Studiestichting

moeten worden, en dat dat toch niet gebeurt? Honderd willekeurige PPR-leden hebben een formulier gekregen waarin zij konden aangeven welk dilemma zij van belang achten om nader te onderzoeken. Ruim 20% van de aangeschrevenen reageerde. Milieu, verkeer, werkloosheid en wapenring waren op de lijstjes terug te vinden. Uit de aangedragen onderwerpen worden er vier geselecteerd die binnen de matrix concreet-abstrakt en dichtbij-veraf te plaatsen zijn. Welke die vier zijn is nog niet bekend. „We weten ook nog niet in welke vorm we dat gaan presenteren. In plaats van een boekje zouden we graag iets visueel doen, maar het moet wel betaalbaar zijn.”

In ieder geval komt de afvalproblematiek aan de orde. De Studiestichting wil interviews gaan houden met mensen die midden in het Dilemma zitten: als konsument, als producent, als beleidsvoerder. Het

project moet najaar 1989 afgerond zijn. „Je gaat iets onderzoeken en je weet niet van tevoren wat je tegen zult komen. Misschien vinden we helemaal geen samenhang, of valt het onderzoek tegen. Maar dat is nou eenmaal het risico wat je loopt als je eerlijk onderzoek doet. Je moet voortdurend kritisch kijken naar wat je zelf hebt bedacht. En je moet iets bedenken wat in de lijn van de PPR is. Je kunt niet zeggen dat iets in de lijn van het PPR-denken ligt. Je kunt wel zeggen dat bepaalde dingen globaal in het gedachtegebied van de PPR thuishoren of daar een plaats kunnen hebben. Dat geldt voor dit project zeker. Ik denk dat mensen die jarenlang maatschappelijk kritisch leven, graag oplossingen willen voor bepaalde problemen. Dat idee van 'er gebeurt niets aan'. En daar proberen we wat beweging in te krijgen.”

MALOU VAN HINTUM

MEER MARKT, MINDER OVERHEID

De eerste bijdrage in de rubriek Podium is afkomstig van Ella Bartovska, emancipatiewerkster van de PPR. Ze reageert op het discussiestuk 'Groen Licht' en gaat met name in op het ontbreken van (beleids)uitspraken over feminisering.

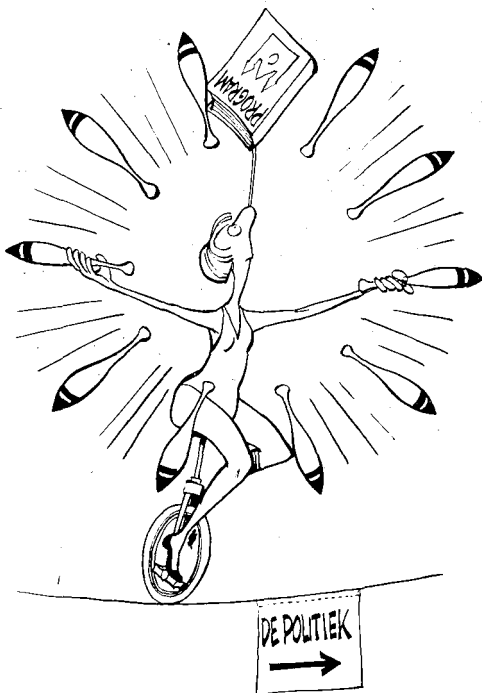
Onlangs verscheen het PPR discussiestuk 'Groen Licht'. Wat mij daarin meteen opvalt, zijn de sterke liberale tendenzen en het gebrek aan aandacht voor vrouwen. Voldoende redenen om op dat stuk te reageren.

Haalbaarheid

Een van de konklusies die de PPR uit het laatste verkiezingsdebat getrokken heeft, is dat het programma van de jaren tachtig niet meer voldoet. In 'Groen Licht' gaat men daarop in. Men vindt dat de PPR zich in het nieuwe programma tot een paar duidelijke issues moet beperken. Het basisinkomen en het milieu zouden de speerpunten van de PPR-politiek moeten worden.

Deze keuze is ideologisch en strategisch van aard. De PPR kiest namelijk voor die beleidsterreinen, die tot haar politieke traditie behoren. In het discussiestuk benadrukken de schrijvers dat de PPR in discussie met de politieke hoofdstromen van links en rechts moet treden en zich open moet stellen voor samenwerking met andere politieke partijen. Om met de woorden van één van de auteurs te spreken: „niet blijven mijmeren over brede progressieve samenwerking en andere, vrijblijvende, steeds weer op teleurstellende aftelsommen uitlopende opties” (p. 5). Met de keuze van die twee speerpunten vangt de PPR twee vliegen in één klap: basisinkomen 'zorgt' ervoor dat de PPR haar radicale identiteit behoudt en het milieu biedt de mogelijkheden voor brede samenwerking met andere partijen, waaronder zelfs de rechtse VVD en kleurloze D66.

De PPR probeert zodoende utopie en haalbaarheid met elkaar te verbinden; een verbinding die volgens mij zeer diskutabel is. Het is echter niet gezegd dat de PPR daadwerkelijk de integratie van die twee uitgangspunten in haar politiek probeert te bewerkstelligen. Het is ook mogelijk dat die twee principes naast elkaar, dus los van elkaar zullen bestaan. Zwart-wit

gezegd betekent dat: als wij over het basisinkomen praten, zijn wij utopisch, en als het om het milieu gaat denken wij in termen van haalbaarheid. De partij die tegelijkertijd het utopische én haalbare nastreeft, lijkt mij bij uitstek een zeer geschikte partij voor mensen met een zeer gespleten persoonlijkheid. Bij de werving van nieuwe leden zou dus de vraag benadrukt moeten worden: in welke mate ben je verstoord en bereid je tot een schizofreen om te

vormen? Daarnaast rijst de vraag of die duidelijke en tevens beperkte prioriteitsstelling de PPR uit haar isolement zou helpen. Ik vrees van niet. Indien de PPR geen standpunten zal hebben over belangrijke beleidsterreinen zoals de achterstandsgroepen en 'Europa 1992', zal de partij zich nog meer van het politieke strijdtonel verwijderen. Ik zie deze sterke profilering als een logische reactie op de tendens van de jaren tachtig, maar dan wel te ver doorgeschooten in de verkeerde richting.

Feminisering

Door deze beperkte keuzes valt ook feminisering bijna helemaal buiten het gezichtsveld van de PPR-politiek. Al zegt men in 'Groen Licht' dat feminisering voor de PPR hoog op de agenda staat, het is zeer duidelijk dat het hier slechts om een loze kreet gaat. Hier en daar vermeldt men dat het feminisme een inspiratiebron voor de PPR is, maar nergens komen we feministische standpunten tegen. Zelfs al behoort feminisering niet meer tot de prioriteiten van de PPR-politiek, dan is het alsnog niet-acceptabel om

tegen, waarin de invalshoek van het stuk aan de hand van feminisering wordt toegelicht. Deze analyse geeft tevens de richting aan waarlangs feminisering zich volgens de PPR zou moeten ontwikkelen. Kort samengevat komt deze visie op het volgende neer. Emancipatie van vrouwen en zeker het doorbreken van hetero-normen kan niet door de staat bewerkstelligd worden. De staat discrimineert niet, maar individuen en groepen. Daaruit vloeit voort dat niet de staat zelf het belangrijkste strijdtonel moet zijn, maar de samenleving. Kortom: meer markt en minder overheid.

Waar kennen we dat van? Heb ik niet gelijk als ik stel dat de PPR zich teveel laat inspireren door liberale ideologen en dan nog door de meest conservatieve? Want meer progressieve liberalen, neo-liberalen, zouden niet eens beweren dat de staat niet discrimineert. Neem bijvoorbeeld bepalingen met betrekking tot pensioering en kostwinnenschap. Deze bepalingen stoulen op heteronormen, op gezinsideologie. Als deze regelgeving in stand wordt gehouden, betekent dat dat de staat daadwerkelijk discrimineert.

Wat in deze analyse ook opvalt is dat vanuit de tegenstelling individu-staat geredeneerd wordt. Meer doordachte analyse zou mijns inziens een beeld opleveren waar de interactie tussen staat, groepen en individuen zelf vertrekpunt is. Deze drie componenten van onze maatschappij zouden dus aan elkaar gerelateerd moeten worden. Pas daarna zou de vraag gesteld moeten worden naar de gewenste mate van interactie in de verhouding tussen staat, groepen en individuen. Het pleiten voor minder bemoeienis van de staat houdt in dat er een verschuiving optreedt van links naar rechts. Mocht deze tendens de overhand krijgen, dan zou de PPR zich beter tot Politieke Partij Liberalen kunnen omdopen. Meer ruimte voor vrij spel in de samenleving en minder interventie van de staat zal de kwetsbare groepen, en dat zijn zeer zeker vrouwen, nog kwetsbaarder maken. De zwakken zullen zwakker worden en de sterken sterker, de armen nog armer en de rijken nog rijker. Daarom staat de feministische visie op de samenleving op gespannen voet met de in het discussiestuk geschetste analyse.

ELLA BARTOVSKA

PODIUM

daarover bijna helemaal te zwijgen. Laten we niet vergeten dat het facet-beleid als uitgangspunt van emancipatie in het PPR-beleidsplan aangenomen is. Is het dan geen logische konsekventie dat je de positie van vrouwen per beleidsterrein aan de orde stelt? De hoofdstukken die zich daarvoor bij uitstek lenen zijn: 'Het basisinkomen' en 'De vloer in de zorg'. In de definitieve versie van het discussiestuk en zeer zeker in het komende programma mag de feministische visie niet ontbreken. Een PPR zonder feministische standpunten zal voor vrouwelijke leden steeds minder aantrekkelijk zijn en hetzelfde geldt voor vrouwelijke kiezers die geen lid zijn. De partij, waarvan minstens de helft van de PPR-kiezers vrouw is, heeft zelfs de plicht om het feminisme tot haar belangrijkste beleidsterreinen te rekenen. In 'Groen Licht' komen we wel een korte passage

DRIE DAGEN PPR IN POLITIEK DEN HAAG: SPANNEND, DYNAMISCH EN GEZELLIG

Het politieke pleit wordt nog altijd in Den Haag beslecht. Voor de PPR nemen Ria Beckers en Peter Lankhorst de honneurs in de Tweede Kamer waar. Wat we ervan zien en lezen beperkt zich tot hun bijdragen aan de debatten. Maar er gebeurt veel meer. Achter de schermen werken nog zeven PPR-medewerkers aan dit totaalprodukt mee. De Radikalenkrant volgde de PPR-fractie drie dagen. Een portret van een gezellige en hardwerkende klub.

Dinsdag 22 november

De ingang naar de PPR-fractie is nog altijd Binnenhof 7 en de beveiligingsmensen kijken nog altijd even streng. Die strengheid verdwijnt als fractievoorzitter Hans Siepel zijn blonde kuif om de hoek steekt en me afhaalt. Een kleine rondleiding door de ruimtes van de PPR-fractie is het eerste wat op het programma staat. Het zijn er vier. Eerst de gezellige sekretariaatskamer waar Annemarie Stork en Ils Roeland huizen. Dan de kamer waar Hans Siepel en Hein Albeda elkaar naar eigen zeggen - en wat later ook zal blijken - niet van het werk houden. Vervolgens een ruimte vol stapels papier waarvan fractiemeewerkers Kees Diepeveen, Bart Ensing en Marion van Leeuwen leesbare documenten maken. Tot slot een klein kamertje dat een verdieping hoger ligt. Daar halen Ria Beckers en Peter Lankhorst hoog en droog hun inspiratie voor de debatten vandaan. Terug in de sekretariaatskamer komen de medewerkers en kamerleden binnendruppelen.

Hoogtepunt

De dinsdag begint traditioneel met de fractievergadering. Iedere fractie houdt er één op dat tijdstip. De kameragenda van die week, de Uitgebreide Commissie Vergaderingen (UCV's) en de mondelinge overleggen worden besproken, lopende zaken binnen de PPR komen aan de orde, de aktualiteit wordt doorgenomen en er is bijna altijd een zogeheten driekwartiersdiskussie. Een fractielid bereidt een onderwerp voor waar de PPR nog geen duidelijk standpunt over heeft en daar discussieert het verzamelde gezelschap dan over. Ook PPR-voorzitter Bram van Ojik, senator Bas de Gaay Fortman en oud-kamerlid Michel van Winkel zijn elke dinsdag van de partij. „Het is voor ons het hoogtepunt van de week als Bram komt”, zegt Siepel zonder ironie in zijn stem.

Bas is verlaat door de Algemene Beschouwingen in de Eerste Kamer. De vergadering begint wat rommelig. Een aantal mensen maakt daar gebruik van om kranten en post nog even snel door te lezen. Van Ojik scheurt zelfs een stuk papier in kleine snippertjes. De aktuele gespreksonderwerpen zijn vandaag de nasleep van de zaak Jennings, de politie-akties, en kritiek van de FNV op de Brabantse boeren. Bram brengt verslag uit van de reacties op het discussiestuk 'Groen Licht' en steekt zijn teleurstelling hierover niet onder stoelen of banken. Daarna spitst het gesprek zich toe op het door de fractie als 'de Dolman-affaire' aangeduide punt. Lankhorst wilde

mondelinge vragen stellen over de persfusies in ons land. Siepel seinde dit door naar de ANP. Dolman gaf Peter vervolgens geen toestemming vragen te stellen. „Dit mag niet te vaak gebeuren”, zegt Beckers. De naam Dolman zou als een rode draad door de eerste dag heenlopen.

En dan komt Bas himself binnen. Zijn eerste blik is gericht op de banketstaaf die op tafel ligt. Hij is ook maar een normaal mens van vlees en bloed. Bas rapporteert over de Eerste Kamer en de Algemene Beschouwingen van die dag. De overheid als zwartrijder, zal de kern van zijn betoog zijn. Daarna gaat hij met iemand even een taalkundige discussie aan. Is het 'Ja mits' of 'Nee tenzij'...

Motorola 68.000

Na de vergadering moet Ria Beckers snel naar een aanbieding van een petitie over thuiswerk. „De PPR is de eerste partij die dit onderwerp aan de orde heeft gesteld”, zegt fractiemeewerkster Marion van Leeuwen, die ook meegaat. In de hal van de hoofdingang staan de petitie-aanbieders wat nerveus te kijken. Beckers praat alvast met ze voordat de andere kamerleden gearriveerd zijn. Dan wordt er iets voorgelezen en krijgen de kamerleden de petitie aangeboden. Ria bladert er even in en moet dan snel naar de stemmingen in de Kamer. In rekord-tempo jaagt Dolman de moties erdoor. Bij de stemmingen is de Kamer behoorlijk gevuld.

Daarna is het de beurt aan Peter Lankhorst. Hij moet namens de PPR acte de présence geven tijdens een debat over computers in het basisonderwijs. Een onderwerp waarover op de fractievergadering al wat lacherig was gedaan omdat het nou niet echt een specialiteit van Lankhorst is. Medewerker Albeda heeft de bijdrage dan ook geschreven. Tevens heeft hij Peter een lijstje met antwoorden meegegeven op eventuele vragen die hij tijdens een interruptie zou kunnen krijgen.

In de sekretariaatskamer is een televisie aanwezig en in de overige kamers van de fractie staan radio's waarop de debatten integraal te volgen zijn. Fractievoorzitter Hans Siepel zet de radio harder wanneer Lankhorst zijn bijdrage aan het debat begint. De Motorola 68.000 heeft volgens Lankhorst de voorkeur boven de MSDOS. Hard gelach in de fractiekamer. Er worden grapjes gemaakt. „Wil meneer Lankhorst dat even toelichten” en: „Bent u niet in de war met de Motorola 7.000.”

Even later horen we Dolman zeggen dat hij de

Van links naar rechts: Ils Roeland, Ferry Mingelen, Hans Siepel, Peter Lankhorst, Ria Beckers

vergadering tot half zeven schorst. „Dat is drieënhalf uur”, roept Van Leeuwen ontzet uit. De reden is dat een PvdA-kamerlid de stukken niet heeft ontvangen. Beckers laat haar ergeris hierover blijken en stuurt een handgeschreven boos briefje naar Dolman. Intussen is de thee klaar en verschijnt zo'n beetje de hele fractie in de sekretariaatskamer. „Heb je je er een beetje uit kunnen redden Peter”, vraagt Marion van Leeuwen belangstellend. De gesprekken onder de thee gaan over het PvdA-kamerlid dat haar huiswerk niet heeft kunnen doen, de terugkeer van René van der Linden in de Kamer, en de mening van Wim Kok om de veestapel niet in te krimpen.

Beaujolais Primeur

De pauze is een goed moment om twee fractiemeewerkers voor te stellen. Bart Ensing is 28 jaar, studeerde aan de Landbouwuniversiteit Wageningen en vervult zijn vervangende dienstplicht bij de PPR-fractie. Naast wat sekretariaatswerk zoals het notuleren van de fractievergadering, heeft hij ook een aantal inhoudelijke onderwerpen in zijn pakket: Landbouw, Welzijn en Volksgezondheid. Inhoudelijk werk houdt in zijn geval in dat hij de debatten over de desbetreffende onderwerpen voorbereidt en de aktualiteit op dat gebied angstvallig goed volgt. Hij heeft het naar zijn zin bij de fractie: „Het is een klein klubje en we kunnen goed met elkaar opschieten. Ik heb het gevoel dat alles wel lekker loopt.” Ondertussen krijgt hij een telefoontje. Morgen staat een debat over de dood van een uit Nederland gezette Surinaamse vluchteling op het programma. Een viertal mensen, waaronder de zus van de overledene, vraagt de PPR of ze voor hun een plaats kunnen regelen op de gereserveerde tribune, zodat ze het debat kunnen volgen. Ensing regelt het.

Dan Kees Diepeveen. Nog een groentje, want hij werkt pas sinds augustus bij de fractie. Hij is 29 jaar en studeerde geschiedenis en rechten. Mag dus de dubbele titel mr drs. voor zijn naam zetten. Diepeveen houdt zich bezig met Milieu, Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Waterstaat en Justitie. Volks-huisvesting en wellicht ook Binnenlandse Zaken komen nog. Hij geniet van zijn werk: „Het is prachtig werk. En zo chaotisch dat ik aan het eind van de week niet meer weet wat ik maandag gedaan heb. Het is een leuke dynamische baan.” Inmiddels werkt Lankhorst aan zijn bijdrage voor het debat over de welzijnswet die avond. Ensing zit diep met zijn hoofd in een notitie. Hij heeft ergens gelezen dat in Nederland de import van vlees met hormonen is toegestaan. Nu kijkt hij of minister Braks heeft toegezegd dat tegen te houden. Blijkt dat het geval te zijn, dan zal hij er schriftelijke vragen over stellen. Om kwart voor vijf wordt de eerste fles Beaujolais Primeur ontkurkt.

Het is etenstijd. Vaak gaan fractieleden en medewerkers gezamenlijk eten in het Kamerrestaurant. Beckers had slecht geslapen en is al naar huis. Lankhorst komt een paar minuten later de eetzaal binnenzetten met een grote grijns op zijn gezicht. „Is het niet prachtig”, zegt hij, terwijl hij zijn bijdrage aan het

debat van vanavond laat zien. De anderen kijken het door. Lankhorst eet gehaast omdat hij naar het debat moet. Wanneer hij weggaat voegt hij ons nog snel toe: „Let bij de eerste pagina maar eens op de gezichten van Brinkman en Dolman.” De rest tafelt nog wat na. Dan wordt Hans Siepel opgepiept. Bart Ensing aan de lijn: „Peter is drie keer afgehamerd door Dolman.” Snel begeeft het gezelschap zich naar de Kamerzaal. Achter het gordijn wat konsternatie. Peter zou een onderwerp hebben aangevoerd dat niet terzake deed in het debat. Ook niet-PPR-mensen zijn het er over eens dat dit niet waar was. Het klikte die dag gewoon niet tussen Dolman en de PPR. Om kwart voor elf die avond moet Lankhorst nog een keer spreken. En zo mist hij een rechtstreekse voetbalreportage.

Woensdag 23 november

Vijftien marechaussees, waaronder slechts één vrouw, zitten opgepropt in de kamer van Siepel en Albeda. Ze hebben een dagje Tweede Kamer en pikken er en passant enkele kamerfrakties bij om hun standpunten te horen over zaken die hen aangaan. Bijvoorbeeld de identifikatieplicht voor buitenlanders en het vluchtelingenbeleid. Hans Siepel en Kees Diepeveen staan hen te woord. Het vluchtelingenstandpunt van de PPR wordt uitgelegd: „Er is een tendens naar een rigide beleid. De PPR vindt dat vluchtelingen tijdens de procedures in Nederland moeten kunnen blijven.” Het is een moeilijke discussie. De argumenten van de marechaussees spitsen zich toe op economische vluchtelingen en illegale vreemdelingen. En die moeten, zoals letterlijk gezegd werd, „geloozd” worden.

De PPR-standpunten worden aanvankelijk honend ontvangen. Siepel speelt het spel knap en pakt ze uiteindelijk in. De marechaussees willen vreemdelingen die er verdacht uitzien zomaar meemenen voor verhoor. „Ik kan toch ook niet zien of er criminelen voor me zitten”, zegt Siepel. „Die man met die gebroken arm zal wel ergens bij betrokken zijn geweest. Of die man met die baard kijkt me zo louche aan, dus zal wel een crimineel zijn”, zo vervolgt hij terwijl zijn vingers twee marechaussees aanwijzen. Het ijs is gebroken. Hard gelach. Tevreden gaan ze weg. Siepel: „Zulke dingen gebeuren vrij vaak. Vooral scholen en universiteiten vereren ons nogal eens met een bezoektje. Dat is dan onderdeel van een groter programma. Er is veel belangstelling voor de PPR. Het valt echt op dat men ons vaak uitkiest.”

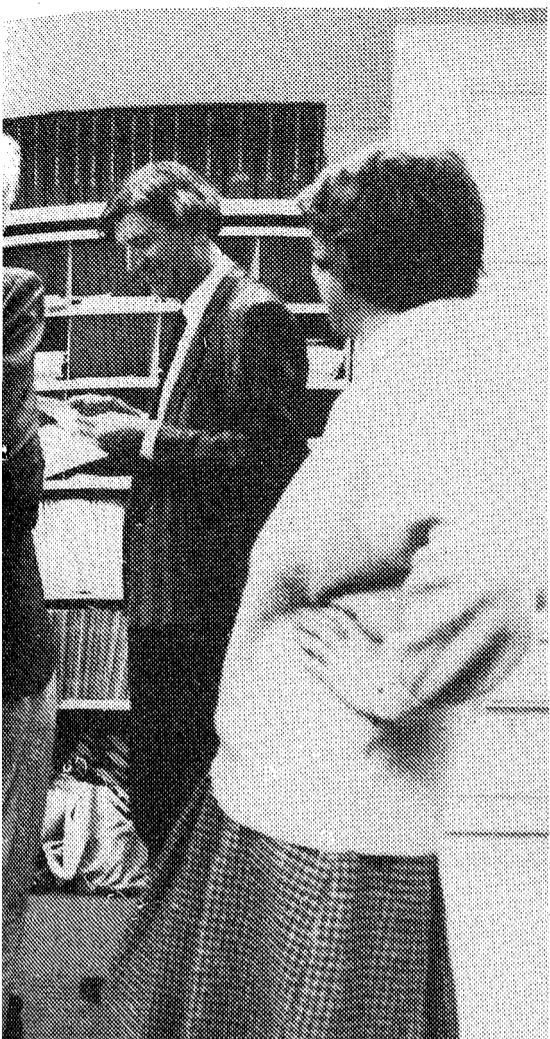
Syrië

Beckers maakt ondertussen op haar kamertje een eindverslag over het PPR-standpunt over euthanasiewetgeving. 's Avonds heeft ze een mondeling overleg over 'enkele werkgelegenheidsaspecten'. Een mondeling overleg is een gedachtenwisseling tussen minister en fractiespecialisten over bijvoorbeeld een verschenen notitie. Marion van Leeuwen is bezig met de voorbereiding van dat mondeling overleg. „Je hebt een hele stapel papier op je bureau en daar moet je één geheel van zien te maken”, licht ze toe.

Van links naar rechts: Ferry Mingelen, Ria Beckers

Lankhorst ontvangt een partijlid uit Enschede dat zich sterk maakt voor Syrische vluchtelingen. Twee tot driehonderd van deze vluchtelingen worden waarschijnlijk het land uitgezet. Zaterdag begint de exodus. De vrouw wil een garantie dat de vluchtelingen goed opgevangen worden in Syrië en zou graag zien dat men met de uitzetting wacht totdat de hele groep is uitgeprocedeerd. Dan hebben ze in elk geval bescherming van elkaar. Lankhorst belooft haar nog

De hoogste tijd om ook hem eens voor te stellen. Siepel is dertig jaar, komt wat excentriek over en is verantwoordelijk voor de p.r. en voorlichting van de fractie. Daarnaast heeft hij Defensie, Buitenlandse Zaken, Ontwikkelingssamenwerking en Buitenlandse Handel in zijn pakket. Hij vertelt dat de fractie tegenwoordig meer oog heeft voor de presentatie van de ideeën dan vroeger. Dat slaat aan, ook naar de pers toe. „Het is lange tijd zo geweest dat wij met ons produkt bij de pers moesten leuren. Nu komen ze ook naar ons toe.” Zijn kontakten met de pers noemt hij goed. „In ieder geval met de pers die voor ons belangrijk is. Dat is voor een groot deel te danken aan IJs Roeland. Zij werkt hier al erg lang en kent iedereen.”

Inmiddels is de brief van Lankhorst aan Korte-Van Hemel klaar. De Enschedese vrouw belt op om hem te horen. Ze is bijzonder tevreden. Lankhorst geeft haar zijn privénummer voor eventuele spoedgevallen. Om kwart voor vijf plopt er weer een kurk uit de Beaujolais Primeur. Een oudgediende komt een uur later eten. Frank van der Meijden, inmiddels voorlichter bij de Consumentenbond. Na het eten laat Lankhorst hem de nieuwe kamers van de PPR-fractie zien. Beckers zit dan alweer bij het mondeling overleg over 'enige werkgelegenheidsaspecten'. Pas om half twee 's nachts is ze thuis.

Donderdag 24 november

Voor tien is Beckers alweer aanwezig. Van een korte nachtrust is niets te merken. Om half elf neemt ze opnieuw aan een mondeling overleg deel. Ditmaal is Oost-Europa het gespreksonderwerp. We zien minister Van den Broek drie sigaretten per uur roken. Terwijl Beckers verder overlegt stellen we twee oudgedienden voor. Annemarie Stork, een charmante vrouw van 45 jaar. Ze is de sekretaress van de fractie. In 1974 kwam ze al bij de fractie, toen als medewerkster van Leo Jansen. Ze vindt het moeilijk om verschillen tussen toen en nu aan te geven. Een overeenkomst ziet ze echter wel: de werksfeer was en is altijd goed.

IJs Roeland is 38 jaar en de ambtelijk sekretaris van de fractie. Een soort dagelijks-bestuursfunctie. Ze heeft veel te maken met interne zaken die zich in het gebouw afspeelen. Wanneer bijvoorbeeld een PPR-medewerker over het eten klaagt, komt het hoofd van het restaurant dat met IJs bespreken. Ze zit al vijftien jaar bij de fractie en spreekt er vol lof over: „Deze fractie slaagt er telkens weer in om alles wat in mensen zit eruit te halen.”

In de kamer er tegenover zit Hein Albeda, een zoon van 'de' Albeda. Gezien zijn wat jongensachtige uiterlijk ziet hij er eerder uit als zijn kleinzoon. Toch is hij al 29 jaar. Hij is de persoonlijk medewerker van Peter Lankhorst, wat onder meer betekent dat Albeda alle afspraken voor Peter regelt. Daarnaast heeft hij nog een aantal inhoudelijke taken: Onderwijs, Techniek, Cultuur en Jeugd welzijn. Hij is dik tevreden met zijn plaats binnen de fractie: „Ik vind het heel leuk om voor Peter te werken. Hij is stimulerend, werkt vreselijk hard en houdt er altijd een heel goed humeur op na. Verder is hij een heel goed kamerlid.”

Dan Marion van Leeuwen. Zij is 32 jaar en haar taken liggen op het Sociale en Economische vlak. „Zet er alsjeblieft in dat ik in Rotterdam woon. Ik ben een tegenwicht van die Amsterdamse klik.” De dag ervoor had ze het mondeling overleg voorbereid. „Je leest de kamerstukken, praat met verschillende

die middag een brief aan staatssecretaris Korte-Van Hemel te schrijven en die per spoedbode te laten bezorgen. Dan spoedt hij zichzelf naar het Binnenhof waar de aanbidding van een homomonument plaatsvindt.

Inmiddels is het weer theetijd. Het is een drukte van belang in de sekretariaatskamer. Ook Den Haag Vandaag-presentator Ferry Mingelen nuttigt daar een kopje. Hij wil het PPR-standpunt over sex met minderjarigen weten. Ria heeft haar verslag klaar, praat wat met Mingelen en neemt genoegzaam een slok thee. Voor een aantal minuten is het sekretariaat veranderd in een gezellige theesoos. Maar dan weer aan de noeste arbeid.

Peter gaat de brief aan Korte-Van Hemel schrijven en Ria gaat met Siepel in konklaaf over positieve

Van links naar rechts: Ria Beckers, Marion van Leeuwen, Annemarie Stork, Hans Siepel

aktie voor de kleine fracties. De spreektijd van de kleine fracties is uiterst beperkt. Hoe groter een partij, hoe meer spreektijd ze heeft. Zo heeft de PPR voor alle begrotingsdebatten samen, de Algemene Beschouwingen niet meegerekend, slechts negentig minuten. De PPR wil een actie beginnen om die spreektijd tijdens debatten en UCV's uit te breiden. Op vijf december wil de fractie met een ludieke actie de publiciteit halen en dan worden tot aan het kerstreecs individuele kamerleden benaderd om de actie te steunen. Het gesprek spitst zich toe op de manier waarop iets ludieks gedaan moet worden. Siepels plan om Ria als zwarte piet te verkleeden gaat helaas niet door. Vermoedelijk wordt er wel een zwarte piet ingeschakeld en maakt Ria een sinterklaasgedicht voor Dolman. Een passend kado voor hem moet nog gevonden worden. Hans Siepel maakt een draaiboek.

mensen, leest er andere literatuur over, en dan maak je aantekeningen. Het verhaal maakt Ria meestal zelf.” Vandaag gaat ze op zwangerschapsverlof. „Voorlopig zal ik nu de aandacht bij het kind moeten houden. Maar wanneer het kind er is, zal ik terugverlangen naar de fractie. Het is een geruststellende gedachte dat ik in Jaap Röell, een oud-fraktiemedewerker, een hele goede vervanger heb.”

Leuk leven

Het is inmiddels tien voor één. Lankhorst is in gesprek met de stichting 'Behoudt de Volkskrant' over de op hande zijnde persfusie. Beckers heeft drie kwartier pauze en komt binnen. „Goh, wat had André van Es een goed verhaal zeg!” Wanneer Lankhorst klaar is doet hij zijn zegje: „Ik vind dit een leuk leven”, zo begint hij uiterst optimistisch. „En ik ga iedere dag met veel plezier naar m'n werk. Dat

Links Hein Albeda, rechts Peter Lankhorst

komt ook omdat de fractie een hecht team is. We zijn heel open en direkt tegenover elkaar. Wanneer je eigen organisatie klopt en er geen spanningen zijn, stap je 's morgens met plezier in de trein.” Het is voor Lankhorst niet alleen belangrijk met de eigen fractie goed overweg te kunnen. „Ik vind het ook heel belangrijk met de mensen van het Kamerpersoneel om te gaan”, zegt hij. „Bijvoorbeeld de bodes, de stenografische dienst of het restaurantpersoneel. Gisteren waren ze bij de stenografische dienst heel behulpzaam. Na afloop van het debat loop je dan nog even naar ze toe om ze te bedanken.” Zijn teksten schrijft hij zelf. Dat gaat hem niet echt moeilijk af. „Meestal doe ik het vrij snel”, voegt hij eraan toe. „Ik schrijf het liefst onder druk. Niet een week vantevoren maar 's ochtends in de trein.” Om twee uur moet Peter naar het debat over de dode Surinamer. Ria zit inmiddels weer bij het mondeling overleg. Siepel en Diepeveen hebben opnieuw een groep marchaussees. Albeda gaat met een delegatie van de Bond van Beeldende Kunstenaars praten. Op de radio volgen we het mondeling overleg. Bart Ensing vertelt dat Beckers meestal zonder uitgeschreven tekst maar met een lijstje van punten werkt. Buiten zijn de eerste spreekkoren van de grote studentendemonstratie te horen. Om tien voor drie zijn Siepel en Diepeveen klaar met de marchaussees. Dan gaat de telefoon. Iemand vraagt of Ria Beckers een toespraak wil houden op een bewoners-raadbijeenkomst. Siepel zegt daarover overleg te plegen, maar schudt al 'nee' met zijn hoofd. „Je krijgt drie miljoen van dit soort telefoontjes per dag”, legt hij uit. „We selecteren naar dingen als het belang dat zo'n bijeenkomst voor de PPR heeft, wat de aandacht van de media zal zijn, wie er nog meer in het forum zitten enzovoorts.” De verzoeken zijn de laatste tijd toegenomen. Siepel: „Ria heeft veel publiciteit gehaald tijdens het debat Dekker en de Algemene Beschouwingen. Dat leidt tot een grotere populariteit en meer verzoeken om op te treden.”

Gevaarlijk

Terwijl Lankhorst bezig is met zijn bijdrage aan het debat komt Beckers binnen. Haar mondeling overleg zit erop. De studentendemonstratie wordt steeds grimmiger. Vanuit het raam kun je nog net wat mensen zien die het Binnenhof op proberen te komen. De Mobiele Eenheid houdt hen tegen. Vanuit een kamertje van D66 waar de demonstranten goed te zien zijn, steekt Beckers haar hoofd uit het raam. Een golf van herkenning gaat door het publiek. „Ria, Ria”, wordt er geskandeerd.

Terug in de sekretariaatskamer begint ons gesprek. Twee keer moest ze binnen twee dagen een mondeling overleg voeren. „Wat me gisteravond erg verbaasde was hoe gemakkelijk minister De Koning zich van bepaalde vragen afmaakte. Met wat flauwe grapjes zette hij de lachers naar zijn hand. Duidelijkheid kwam er niet. Ook bij het mondeling overleg over Oost-Europa onttrok Van den Broek zich aan de fundamentele vragen.” We worden abrupt onderbroken door de telefoon. Siepel aan de lijn. Den Haag Vandaag maakt opnamen van de demonstratie. Of Ria snel het Binnenhof op wil komen. Haastig spoedt Beckers zich door de gangen. Siepel sprint haar tegemoet. „Als het echt gevaarlijk wordt draai ik de deur op slot”, waarschuwt de portier nog, maar de twee zijn al buiten. Het Binnenhof is hermetisch afgesloten door de ME. Op het plein staan met verf bekogelde jeeps en politiehonden. Beckers staat zo'n tien meter achter het ME-kordon. Een groep studenten wil er voorbij. „Ria, Ria”, roepen studenten die haar op afstand herkennen. De sfeer is grimmig. Een kamerploeg van Den Haag Vandaag en verslaggever Ton Elias haasten zich naar de PPR-

fraktievoorzitter. Siepel haalt professioneel de omstanders weg en de camera zoemt op Beckers in.

Fantastisch werk

Wanneer we terug zijn in de sekretariaatskamer zien we op de televisie Lankhorst achter de interruptie-krofoon staan. We maken ons gesprek af. Hoe ziet een werkdag van Ria Beckers er normaliter uit? „Gewoonlijk begint die 's ochtends in de trein wanneer ik de kranten en stukken doorneem. De dag eindigt ook weer in de trein. Maandag tot en met donderdag ben ik altijd op de fractie. Vrijdag doe ik andere zaken, bijvoorbeeld het schrijven van brieven en het afleggen van werkbezoeken. Op zaterdag zijn er dan nog vaak open partijaktiviteiten. Zaterdagavond en zondagmorgen heb ik normaal gesproken vrij. Zondagmiddag begint de voorbereiding van de week weer. Je maakt soms lange dagen en weken, maar daar staan de recessen tegenover.” Wat vindt ze de leukste onderdelen van het kamerwerk? „Dat zijn heel verschillende dingen. Rustig werken aan een goed verhaal vind ik heel leuk, en het dan afmaken tijdens het debat. Verder vind ik het heel plezierig met groepen mensen die ons een bezoekje brengen, zoals middelbare scholieren en groepen vrouwen, even een uurtje te praten.”

Beckers is bijzonder te spreken over de onderlinge verhoudingen binnen de PPR-fractie. „Met name deze sekretariaatskamer vervult daarbij een heel belangrijke rol”, zegt ze. „Het is gewoon lekker om na een debat of na het schrijven van een moeilijke tekst hier even binnen te lopen. IJs en Annemarie zijn onbetaalbaar voor de sfeer. Je merkt ook dat anderen ons een gezellige club vinden. Verder zijn we de enige fractie die regelmatig met z'n allen in het Kamerrestaurant gaat eten. Dat gaat gewoon vanzelf en wordt nooit georganiseerd. Maar je moet nu niet denken dat het alleen gezelligheid is. We kunnen binnen een minuut weer omschakelen en hard werken.” Beckers zegt het nog jaren te kunnen volhouden. Of ze dat ook zal doen wil ze niet kwijt.

„Maar het is echt fantastisch werk.” Om tien voor vijf komt er een vreemde lucht binnen. Traangas? „Dat zou echt belachelijk zijn”, zegt Beckers. Vijf minuten eerder hoorden we weer het geluid van een kurk die uit een fles getrokken werd. Opnieuw een Beaujolais Primeur. Alleen neemt bijna niemand een glaasje. Er staat nog een intern overleg over de honorering van de medewerkers op het programma. Dan kun je beter nuchter blijven. De Radikalenkrant mag er niet bij zijn. De gelukkige gezichten na afloop verraden echter de uitslag. Aan het eind van de dag is er nog een etentje vanwege het tijdelijke afscheid van Marion van Leeuwen. Haar vriend is er ook. De dag zit er op, maar niet voor Lankhorst die alweer in de Kamer zit. Een aantal mensen gaat weg. Beckers blijft nog even met Van Leeuwen en anderen aan tafel zitten. „Ik hoef hier morgen toch niet te zijn.”

In de trein terug laat ik mijn gedachten over de afgelopen dagen gaan. Een vlag van bewondering blijft achter. Het was drie dagen kijken naar spannend en dynamisch werk en meegenieten van gezellige momenten. Negen mensen werken samen aan een eindprodukt dat er zijn mag. In het boekje over de PPR van de AO-serie staat dat de PPR hoge eisen aan haar politici stelt. Ze mogen geen misvormde vakidioten zijn. Dat zijn ze inderdaad niet. Wijlen Olaf Palme schreef ooit een boek met de titel 'Politiek is een kwestie van willen'. En willen doet de PPR-fractie zeker. Wanneer ik dat wil opschrijven vind ik de mooie parker-pen van Siepel in mijn colbert. Zal zijn p.r.-beleid wel zijn.

MARC BROERE

Wouter van Dieren is een bijzonder vriendelijk en eerlijk ogende man die wat weg heeft van een eminence grise. Persoonlijkheid heeft hij zonder meer. Je krijgt niet zomaar een rood hoofd na een verspreking de vorige dag in een file te hebben gestaan, terwijl zijn bedenkingen tegen het autoverkeer bekend zijn. Hij probeert zich nog te redden door de toevoeging dat hij de auto niet zelf bestuurde, maar passagier was.

Momenteel leidt van Dieren het Instituut voor Milieu- en Systeemanalyse, een adviesburo dat zich bezighoudt met milieubeleid. Zijn kennis van het milieu - het weekblad Hervormd Nederland noemde hem Mr. Milieu - is niet de enige pijl die van Dieren op zijn boog heeft. Het mediawereldje kent hij ook als z'n broekzak. Hij was onder meer televisieproducent, regisseur, journalist, uitgever en presentator. Als geen ander weet hij dat ideeën weinig zin hebben als je ze niet kunt verkopen, en als geen ander weet hij hoe je die moet verkopen.

Relativerend

Anderen noemen zijn relatie met de PPR wel eens een haat-liefde verhouding. Zelf lacht hij luid als hij dit hoort. „Ik heb geen flauw idee wat men daarmee bedoelt. Wat een onzin.” Van Dieren legt uit wat die relatie dan wèl is: „Ik heb het ideeëngoed van de PPR altijd heel erg gesteund. Dit mede door mijn persoonlijk contact met Bas de Gaay Fortman, met wie ik al twaalf jaar goed bevriend ben. Verder heb ik altijd zeer frekwent contact gehad met de PPR-fractie en de toenmalige PPR-ministers op het gebied van deskundig advies. Alleen heb ik me altijd zeer kritisch opgesteld ten aanzien van de organisatorische en tactische opstelling van de PPR. Dat is geen haat-liefde, maar kritiek.”

Van Dieren weet niet zeker of hij lid van de PPR is. „Ik geloof van wel”, zegt hij. „Maar zeker weten doe ik het niet. Ik hou het ook niet zo bij want ik heb tientallen lidmaatschappen en abonnementen. Ik ben altijd adviseur geweest van de linkse partijen op het vakgebied waarin ik thuis ben: het milieu en de manier waarop je met milieu kommunikatief en politiek omgaat. Voor de PPR, D66 en de PvdA heb ik verschillende dingen gedaan. Ze hebben ook allemaal geprobeerd me te claimen en op kandidatenlijsten te zetten. Maar daar voel ik niets voor. Ik moet onafhankelijk de verschillende fracties binnen kunnen stappen.”

Met De Gaay Fortman schreef Van Dieren onder meer het boekje 'De Politieke Pendule'. In januari verschijnt er een nieuw boekje van de twee en in de winter gaan ze wellicht gezamenlijk naar de Sovjet-Unie. „We zijn gewoon hele goede vrienden”, verduidelijkt van Dieren. „Kijk, waarom ben je met elkaar bevriend? Je ligt elkaar, je past bij elkaar en je begrijpt elkaar. Onze denkbeelden lopen voor 90 procent parallel. Wanneer we samen een boek schrijven glijden we moeiteloos over in elkaars pen.” Er speelt ook nog iets anders een rol. „Bas is altijd iemand geweest die nogal relativerend over politiek dacht. Doordat hij zich vroegtijdig aansloot bij een kleine groepering, heeft hij gekozen voor de beperking van de politieke machtsinvloeden. Hij staat gespleten tegenover de politieke werkelijkheid. Aan de ene kant rijk aan politieke ideeën en talent, maar aan de andere kant zeer relativerend over wat werkelijk gebeurt.

Voor mij geldt hetzelfde. Ik heb in de twintig jaar dat ik me met milieu bezighoud, gezien welke invloed de buitenparlementaire beweging met kennis en onderzoek op de politiek kan uitoefenen. Maar aan de andere kant zie ik ook hoe beperkt die invloed is. Verder hebben we beiden een afkeer van een stuk van de politieke cultuur. Namelijk dat gedeelte dat niet kan relativeren, bevlogen beperkt is en zaterdag opoffert aan nutteloze congressen terwijl de zon buiten schijnt.” En de tien procent die niet synchron loopt? „Dat is op het gebied van de kerk. Bas is zeer gelovig en ik ben een agnost. Dat wil niet zeggen dat er op dit gebied geen wederzijds respect is. Integendeel.”

Regenboogstichting

Met De Gaay Fortman richtte hij ook de Groene Partij Nederland op, één van de participanten in de Regenboog. Eén van de redenen hiervoor was een tactische. De drie partijen zouden voor de Europese verkiezingen een gemeenschappelijk groen vignet krijgen dat moest aanspreken. „Dat werkte meteen”, zegt van Dieren. „Kijk maar naar het succes van het GPA.” Maar er was nog een andere reden voor de oprichting van de GPN. „We zagen aankomen dat de Centrumpartij ook iets dergelijks van plan was. Dit moest hoe dan ook voorkómen worden omdat het woord milieu anders voor jaren in de verdachtenbank terecht zou komen. Maandag zagen we dit aankomen en donderdag waren Bas en ik bij de Kiesraad. Die was bijzonder blij, want zag ook met schrik de Centrumpartij aankomen.”

Van Dieren stuurde een telegram naar het GPA-bestuur toen bekend werd dat de naam veranderd werd in Regenboog. Hierin dreigde hij met de Groene Partij uit het akkoord te stappen als de naamsverandering doorging. Hij is er nog steeds bijzonder verbolgen over: „Er is bij de vorige Europese verkiezingen een groot succes behaald met het GPA. Men haalde een percentage stemmen dat de individuele deelnemers nog nooit binnenhaalden. Je moet wel ongelofelijk goede ideeën hebben om een winnend elftal te veranderen.

Verder maken de Grünen in Duitsland onder het groene logo goede sier in heel Europa. Je ziet dat de Ecologist partij in Engeland haar naam in Greens

WOUTER VAN DIENEN ADVISEERT OVER DE VERKOOP VAN PRINCIPES

'HET GROOTSTE MEDIUMGENIE ZAL GAAN WINNEN'

Over zijn vermeende haat-liefde verhouding met de PPR moet hij hartelijk lachen. Kul, vindt hij. Wouter van Dieren, milieu- en media-deskundige. Nauw bevriend met Bas de Gaay Fortman met wie hij de Groene Partij Nederland oprichtte. En op dit moment boos omdat de naam GPA in Regenboog is veranderd. Je moet wel ongelofelijk goede ideeën hebben om een winnend elftal te veranderen, zegt hij. Een interview met een man die niet helemaal zeker weet of hij nu wel of geen lid van de PPR is.

heeft veranderd om op de bandwagon van het succes in Europa te springen. Verder zie je dat in Frankrijk iemand van een organisatie die vergelijkbaar is met Milieudefensie, staatssecretaris van milieu is. Dit allemaal omdat de Groenen een doorbraak hebben gemaakt. En dan zie je in Nederland de onzin dat men in plaats van op het succes van anderen voort te borduren, de term Regenboog gaat gebruiken. Deze term wijst niet op kleurrijkheid, maar op kleurloosheid en een veel te grote verscheidenheid. Bovendien is de Regenboogstichting van de EO zeer succesvol. Die verspreidt over het hele land vlaggen en vignetten. In Den Haag heb ik al van de grote partijen gehoord dat ze om deze naamsverandering in hun vuistje lachen.”

Van Dieren slaakt een zucht en vervolgt: „Het doet me denken aan 1977. De PPR besloot niet aan een tweede kabinet Den Uyl deel te nemen als het CDA zich zo zou blijven opstellen. Weet je wat Van Agt

hoe de mechanismen werken.

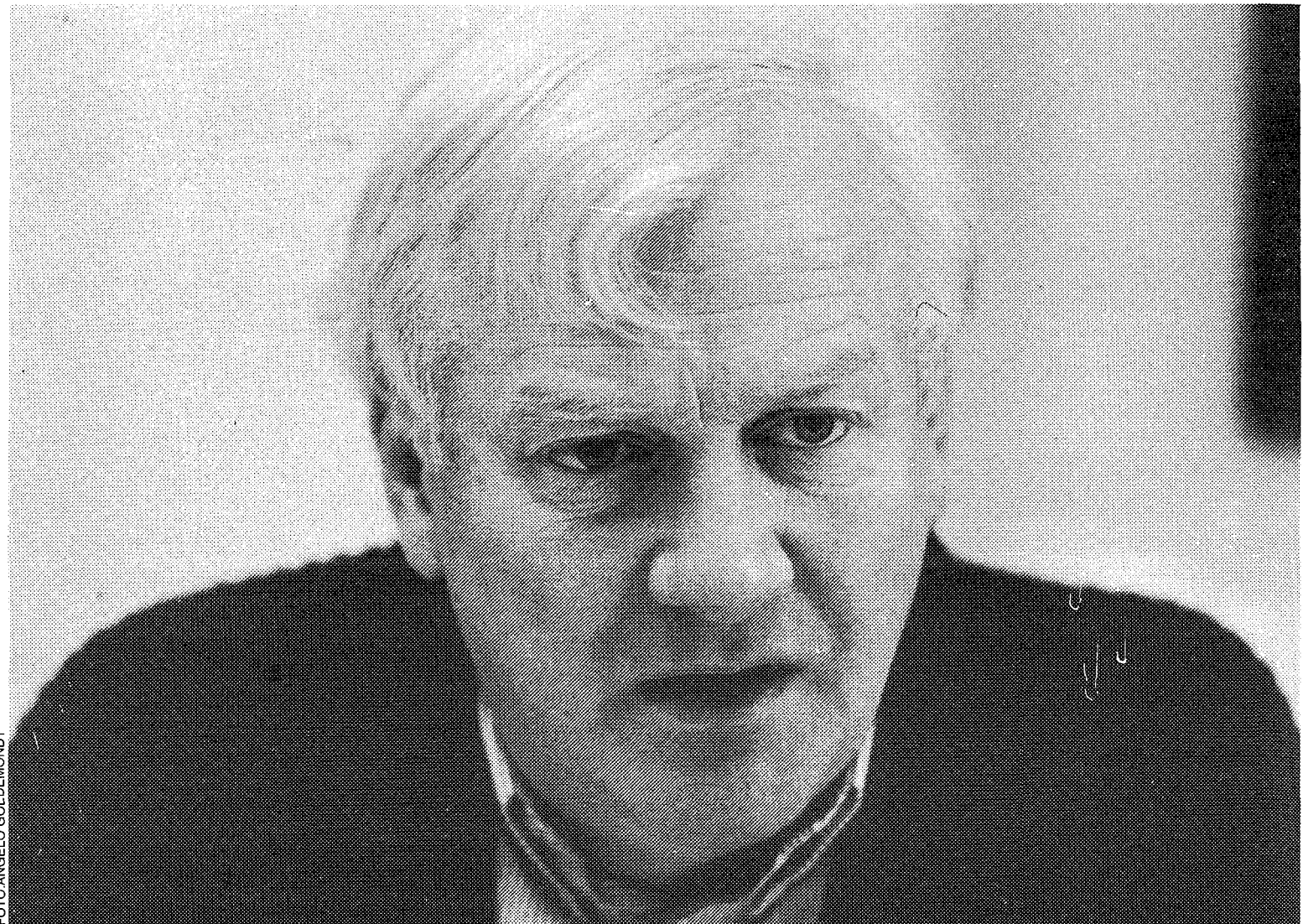
Je zou verwachten dat Van Dieren een verkooptruc als Vrolijk Links toejuicht. Dat blijkt niet het geval. Tot tweemaal toe neemt hij het woord 'schandelijk' in de mond. Hij licht toe: „Links is niet vrolijk. Je moet eerlijk zijn, wat overigens ook niet wil zeggen dat je treurig moet zijn. Nee, je moet flink, dynamisch en sterk zijn. En je moet grote problemen eerlijk erkennen. Tijdens de begroting van Verkeer en Waterstaat heeft D66 eindelijk geprobeerd echt iets aan het autoprobleem te doen. Wat een gemiste kans voor de PPR en PvdA! Nee, ik vind Vrolijk Links oneerlijk. Dan heb ik meer respect voor de kleine rechtse partijen die geen groei-pretentie hebben.”

Toch is Van Dieren het ermee eens dat de PPR de verkoop van haar ideeën nu tenminste aanpakt. „Het team van Wim de Boer en Rouke Broersma doet het heel goed. Zij beschikken over een buitengewoon

van de democratie leiden. Het is een inbreuk op alles wat we op het gebied van de democratische meningsvorming en daarmee zo verguisde maar toch dierbare verzuiling hebben. Verzuiling drukt uit dat er strijd kan zijn over ideeëngoed. Dat is veel beter dan een commerciële pannekoek waar geen enkel idee zich kan profileren. Maar anderzijds moet je je realiseren dat het nu eenmaal zo werkt en er gebruik van maken. Vandaar de stunt van Bas in het Eerste Kamerpak. (Zie hiervoor ook elders in deze krant -mb). Het tragische was natuurlijk dat het pak belangrijker was dan de boodschap. Maar Bas heeft gedaan wat vereist was, namelijk zorgen voor een stukje spektakel. Het beeld is sneller dan de boodschap.”

De Gaay Fortman is volgens van Dieren de enige binnen de PPR die met televisie om kan gaan, hoewel hij ook Wim de Boer talenten op dit gebied toebedeeld. Wat maakt dat Bas het kan? „Tja, waarom? Omdat Bas het kan. Hetzelfde geldt voor Van Mierlo. Beide hebben een geweldige ervaring en het talent ervoor. Ze zijn van die onvermijdelijke bestsellers. Zolang zich geen ekwivalent aandient, blijven ze éénogen in het land der blinden.”

En de presentatie van Ria Beckers? „Ria heeft een opmerkelijk en groot talent om hele fraaie beelden te vinden”, antwoordt van Dieren. „Ze hield een werkelijk eerste klas-toespraak tijdens de grote vre-

Wouter van Dieren, milieu- en mediadeskundige

toen over de PPR zei? „Het ventje verlaat nu het veld. Wij wuiven het uit.” Daarna was de PPR nergens meer. Dat is taktloos werken aan je eigen verdwijnen in het niets. Ze moeten het zelf maar weten. Dit is niet mijn haat-liefde verhouding met de PPR. Maar ik heb het gevoel dat ik te maken heb met een goede club kwa ideeën, maar met een amateurvereniging wanneer het gaat om de politieke werkelijkheid. Maar in het geval van de Regenboog is het niet de schuld van de PPR, maar vooral van de PSP. Die mensen hebben echt geen idee hoe werkelijke politiek in zijn werk gaat. Wel principieel zijn - wat overigens heel goed is -, maar niet principes in de politiek verkopen. Terwijl uiteindelijk politiek is dat er iets met je principes gedaan wordt.”

Mediabespeeling

Van Dieren zei het al: principes moeten verkocht worden. Twee jaar geleden schreef hij hierover voor de PPR een notitie. Hierin staat onder meer dat in progressieve partijen het ideeëngoed als het hoogste verkoopargument geldt, maar de verkoop zelf nauwelijks wordt aangepakt. Pleidooien hiervoor worden met grote argwaan bekeken. Daarnaast heeft Van Dieren het over de ijzere wet van de televisiedemocratie: niet de ideeën maar de personen zijn van primair belang. Zelf werkte van Dieren in vrijwel ieder hoekje van het mediawereldje. Hij weet precies

begaafd talent voor mediabespeeling. Maar ik ben nog steeds van mening dat we - hoe walgelijk het ook is - veel kunnen leren van de Amerikaanse presidentsverkiezingen waar het idee geen enkele rol meer speelt. In de Verenigde Staten schakelen de televisiekijkers konstant tussen de verschillende zenders en kijken wel naar zo'n twee, vijf of tien programma's tegelijkertijd. Dit betekent dat in geen van die programma's iets gepresenteerd kan worden dat ook maar op een gedachtegang lijkt. Naar zo'n situatie gaan we hier ook toe. Hoe meer commerciële televisie, hoe ernstiger het wordt. Je krijgt dan de volgende situatie: zodra je een gedachtegang aanbiedt, wordt meteen naar een ander net overgeschakeld. Hierdoor doet iedereen z'n best om datgene wat hij aanbiedt zo kort mogelijk te houden. Zo krijg je een steeds groter gevecht binnen een steeds kortere tijd waarin je de aandacht gevangen moet houden. Dit is een hele tragische konsekwentie van de commercialisering van de televisie. De media gaan de Amerikaanse kant op en de politieke boodschap ook. Het grootste mediumgenie zal ook hier gaan winnen, en met inhoud of ideeën heeft dat niets meer te maken.”

Hullerig

Van Dieren spreekt over een noodzakelijk kwaad: „Je moet de ideeën van de commerciële televisie geweldig bestrijden, want dat kan tot de ondergang

desdemonstratie. Dat is een literaire gave. Tegelijkertijd komt ze in haar performance op de buis wat iemand gebruikte dat woord eens - huilerig over. Een merkwaardig effect in haar presentatie. Enerzijds een grote literaire kracht en anderzijds onvoldoende mediakracht om de boodschap over te dragen.”

Van Dieren vindt dat talenten binnen de partij een harde mediatraining zouden moeten krijgen. „Je zult ze op de ongelofelijke hardheid van het medium moeten wijzen”, zegt hij. Zelf kent hij de kneepjes van het vak. Hij had dan ook een goede leermeester. „Godfried Bomans was mijn leermeester op het gebied van spreken in het openbaar. Ik heb vier jaar met hem samengewerkt en hij was een absolute meester op dat gebied. Hij ging vaak mee wanneer ik een openbare spreekbeurt over het milieu moest houden. Na afloop zei hij dan: „Wouter, dat was weer knudde.” Omdat het knudde was wist ik dat ik de volgende keer iets anders moest doen.”

En als het wel goed was? Van Dieren imiteert de stem van Bomans: „Niet slecht. Het jonge talent begint het te leren. Maar ja, helemaal goed zal het nooit worden.” Zou de meester nu tevreden zijn over zijn pupil? „Laten we het er maar op houden dat ik er veel van opgestoken heb.”

MARC BROERE

VAN DER HOEK BEPLEIT NIEUW-RADIKALISME

'EEN PARADOX ERKENNEN LIJKT WEL EEN DOODZONDE'

„Inhoudelijk Werk is leuk. Het dwingt je veel te lezen en veel dingen bij te houden. Dat maakt het ook zwaar. Er rust een redelijk grote verantwoordelijkheid op je. En daarnaast heb je in een partijbestuur nog algemeen-bestuursklussen. Onderhandelingen en zo, een keer een brandje blussen... Maar ik heb er veel van geleerd.”

Van der Hoek vindt het belangrijk „een doeltreffend politiek bestrijdingsmiddel te ontwikkelen tegen de hete vuren die in deze tijd aan onze schenen worden gelegd.” Daarvoor is intellectuele creativiteit een voorwaarde. En bestuursvergaderingen waar je kunt lachen.

Prikkelend

„De PPR is zo groot geworden en heeft zoveel slagkracht gekregen omdat ze ongelofelijk veel intellect op de been heeft kunnen brengen. Ga maar eens na. Het basisinkomen, alternatieven voor kernenergie, dat waren natuurlijk zaken die enorm tot de verbeelding spraken en waar heel veel denkkracht achter zat. Begin jaren '80 is dat kwantitatief en kwalitatief veel minder geworden. Maar de laatste jaren zitten we weer redelijk op peil en de tijd is weer rijp om wat fundamentele bijdragen te leveren aan het Nederlandse politieke denken. Bovendien zie je dat we in de media veel publiciteit krijgen. We zijn vaak in het nieuws en dat terwijl de Tweede Kamerfractie zo klein is. Daaruit blijkt hoe belangrijk onze ideeën zijn.

„Gelukkig zijn we het stadium van elkaar in de put praten voorbij en durven mensen weer wat prikkelende ideeën te spuien. We hebben het moeilijk gehad met het inhoudelijk werk. Mensen laten zich lastig strikken voor werkgroepen die een meer permanent karakter hebben. Maar voor werkgroepen met kortere looptijd zijn wel mensen te vinden, denk bijvoorbeeld aan de werkgroepen pensioenen, nieuwe technologieën en landbouw. Met name de laatste tijd zijn redelijk wat mensen bereid op ad hoc-basis adviezen te geven en stukken te schrijven. Ik heb mateloze bewondering voor de mensen die sinds jaar en dag de werkgroepen runnen in het inhoudelijk werk, daar hebben we erg veel aan. Onze parel aan de inhoudelijk werk-kroon is nog steeds de werkgroep gezondheidszorg, dat mag ook wel eens gezegd worden.

Van der Hoek is niet ontevreden, maar hij zou best wat meer betaalde uren in zijn portefeuille willen hebben: „Ik wil geen kruideniersdiskussie voeren over uren. Maar er wordt nogal wat verwacht van de PPR. De buitenwacht beschouwt de PPR als een ideeënpartij. Dat is ook mijn opvatting. De PPR moet een werkplaats zijn voor ideeën in de Nederlandse politiek. Dat is mijn ideaal. En dat betekent een levendig politiek debat. We hebben de organisatie bij de tijd gemaakt, we hebben de presentatie bij de tijd gemaakt. Wat de inhoud betreft zullen we op de veranderingen in de samenleving een antwoord moeten hebben. We moeten de faam die de PPR in dit opzicht heeft waarmaken: fris er tegenaan kijken, waar liggen de wortels van het probleem - in die zin radikaal - en niet bang om heilige huisjes opnieuw in de grondverf te zetten. Dat is de zware druk die op het inhoudelijk werk rust. Dus af en toe word ik 's nachts wel eens wakker en dan denk ik 'hoe komen we hier uit'. Wij willen heel stelselmatig het debat aangaan in de partij.”

'Groen Licht'

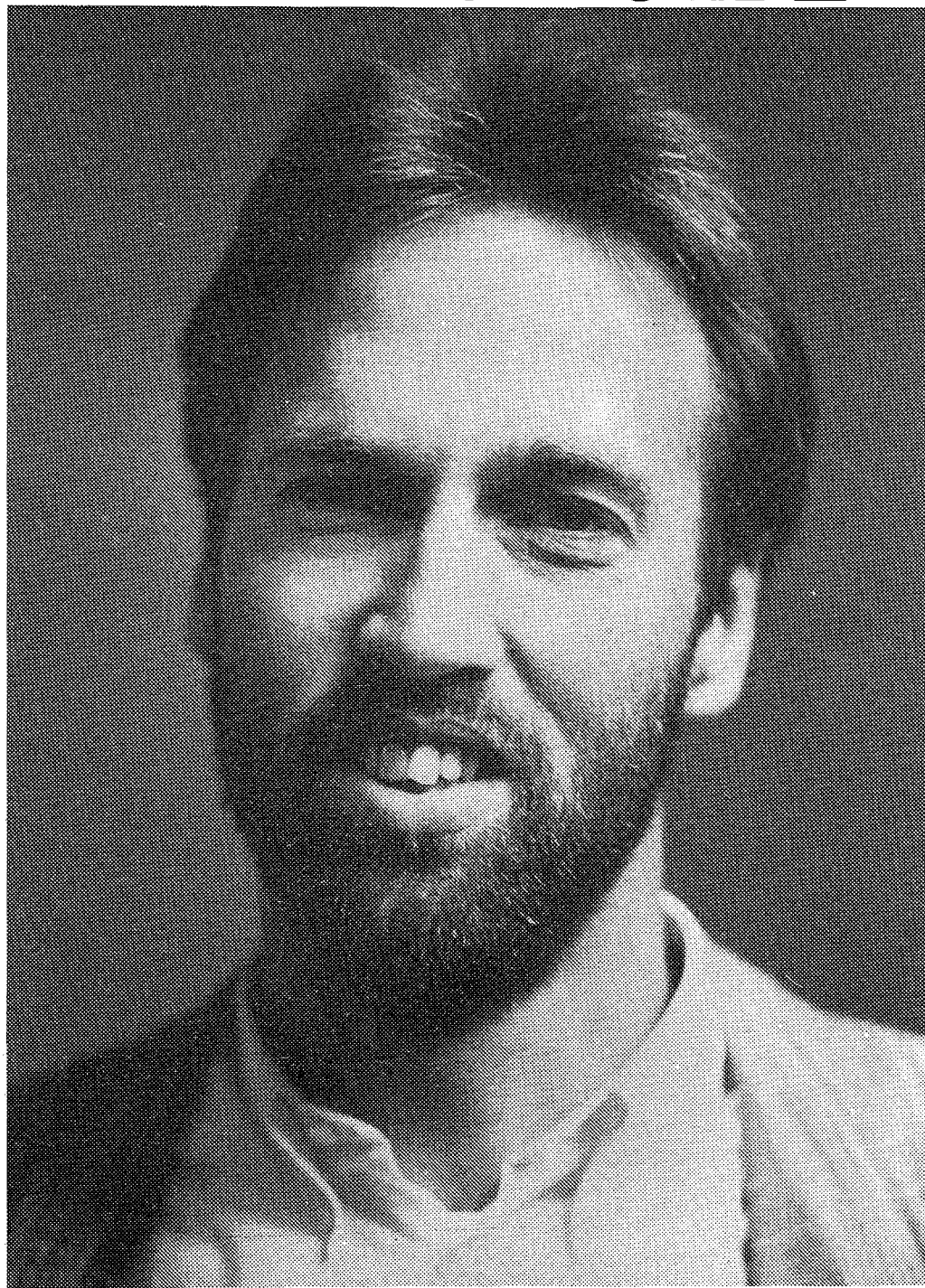
Je wilde de aanzet tot dat debat geven met het discussiestuk 'Groen Licht'. Maar is dat gelukt? Heb je niet alleen maar afweer gekregen en betrekken beide groepen in de partij nu hun bastions om elkaar vandaaruit, met al dan niet zwaar ideologisch gekleurde argumenten, te beschieten?

„Ik hoop het niet. Ik had gehoopt dat de mensen door de toonzetting en de rafels die er nog aan zitten tot discussiëren aangezet werden. Maar ik had wel verwacht dat uit verschillende hoeken van de partij weerstand zou komen. Veel mensen zijn wat gemakkelijker geworden: we hebben die-en-die opvattingen, de wereld om ons heen verandert, maar onze opvattingen blijven hetzelfde. In 'Groen Licht' worden die opvattingen ter discussie gesteld. De veranderingen in de samenleving dwingen de PPR te komen tot een onderzoek naar de wortels van haar eigen denken.

Bijna iedereen spreekt over nieuw-realisme. Zoals je weet heeft dat geen gunstige bijklank in traditioneel-linkse kringen.

„Het is nieuw-radikaal. Het valt niet te ontkennen dat er op milieugebied een aantal dingen extra mis gaan waarvoor we in het PPR-programma tot nu toe geen antwoord hadden. Het valt niet te ontkennen dat de rol van de staat een andere is geworden en we niet kunnen volhouden dat we alles via de staat kunnen regelen. Met het stuk hebben we de paradoxen en inkonsistenties in het PPR-denken tot nu toe bloot gelegd.

„Een van de hoofdparadoxen is bijvoorbeeld: er zijn een hoop problemen en de overheid moet die allemaal oplossen, en de andere lijn is: de overheid mag vooral niet teveel doen. Het erkennen van die paradox is blijkbaar een doodzonde in de PPR. Een van de hoofdpunten van het stuk is: erken paradoxen

Klaas-Wybo van der Hoek is vice-voorzitter van de PPR. Behalve dat is hij ook sekretaris Inhoudelijk Werk. Dat betekent dat Van der Hoek, samen met zijn beleidsgroep en de talloze werkgroepen binnen de PPR, Het Standpunt uitvindt. Op welk gebied dan ook. Geen geringe opgave. Maar Van der Hoek paart idealisme aan optimisme. Ook al wordt hij 's nachts wel eens wakker uit een nachtmerrie over gebrek aan tijd en middelen.

en als die niet oplosbaar zijn, probeer dan met pragmatische oplossingen te komen. Zonder dat dat een ellebogen-samenleving oplevert. Je moet kijken wat des overheids is en wat des burgers is. Dat is de eerste peiler onder het stuk. De tweede peiler onder het stuk is, dat je uitgaat van het individu in tegenstelling tot de groep, zoals we eerst deden. De derde is, dat we voor de toekomst een perspectief willen geven, maar ook nu iets moeten doen.”

Integer

Daar wringt de schoen voor een hoop mensen. Je komt dan met het begrip 'pragmatische utopie' aanzetten, een contradictio in terminis.

„Daarmee geven we duidelijk de paradox aan. Je kunt niet wachten iets aan het milieu te doen totdat we aan de macht komen, terwijl ondertussen het milieu verpest wordt. Als PPR moet je ook bereid zijn tussenstappen te doen. Daar moet je integer in zijn, duidelijk aangeven wat die tussenstap is en waar je heen wilt.”

Dan is het niet goed verkocht.

„Nee, dat klopt. Het is toch te snel gegaan. De toonzetting en de begrippen hadden beter op elkaar afgestemd moeten worden. Dat laat onverlet dat de vragen, die samenhangen met die drie peilers onder het stuk, overeind blijven. Het stuk is nog niet uitgewerkt, maar we hebben nu een concept tegenover de sociaal-demokratie, tegenover de zorgzame samenleving: het concept van de ecologische democratie. Bovendien komt dit stuk niet uit de hemel vallen. De discussielijn is heel zorgvuldig opgebouwd in de laatste jaren. 'Vreemd gaan in gedachten', 'Narren in domineesland', publikaties rond landbouw en nieuwe technologie. Ik denk dat de PPR met haar specifieke bijdrage, libertaire inslag en goed gevoel voor sociaal beleid een hele wervende bijdrage kan leveren aan de Nederlandse politiek. Ik denk wel dat we voor een zware klus staan. Maar als PPR zijn we

gehouden om geen gemakkelijke antwoorden te geven op nare problemen.”

Maar hoe vind je dan zo'n opmerking van Ria Beckers. Dit stuk is niet in de lijn van het PPR-denken en daarom een gemiste kans, zegt ze.

„Het is een discussiestuk! Ik zeg niet dat het zo geweldig goed is. Maar je moet niet meteen struikelen over dat stuk in de zin van 'nou gooien ze mijn wereldbeeld door elkaar'. Dat is absoluut niet het geval. Maar het stuk is natuurlijk wat eenzijdig. Bijvoorbeeld bij milieu, als we zeggen dat dat probleem via heffingen opgelost moet worden. In het programma komt het milieuprobleem in zijn totaliteit aan bod. Maar dat aspect is er nu uitgepakt, omdat we daar wat meer de nadruk op moeten leggen. Het huidige milieubeleid werkt op een aantal punten niet, en die heffingen zijn daar een antwoord op. En dan kun je wel roepen 'meer van hetzelfde', maar dat hebben we juist proberen te voorkómen. Dat betekent niet dat alle andere oplossingen die we hebben voorgestaan opeens in een nieuw programma eruit geschreven worden. Alsjeblieft niet! Wat Ria beweert klopt dus niet, integendeel. We proberen juist de wortels van de problemen aan te pakken.

„Onze uitgangspunten zijn hetzelfde gebleven. Mensen moeten zich eens afvragen waar we nu mee bezig zijn. Gaan we alleen maar hemelfietsen, of gaan we een programma maken waarmee we kiezers uitdagen om in 1990 'ja' tegen ons te zeggen.”

Met zo'n opmerking strijk je mensen tegen de haren in die al jarenlang actief zijn. Die krijgen het idee dat het nooit gedeugd heeft wat ze hebben gedaan.

„Dat is niet waar. Maar als je als politieke partij een programma maakt, zul je bereid moeten zijn de realiteit tot je toe te laten. Als je dat niet wilt, dan moet je wat mij betreft niet in een politieke partij gaan zitten. In de samenleving is ontzettend veel veranderd. Daar moet je je als PPR rekenschap van geven.”

MALOU VAN HINTUM

VAN OJK 23.55

Mijn ouders hadden kennissen in de Ebbingestraat. De zeldzame keren dat ik daar op bezoek kwam werd mijn opkomende politieke interesse gelaafd door verhitte discussies over iets wat 'verkeerscirculatieplan' heette. Mijn oom was er fel tegen en mijn vader bleek een fervent voorstander. Het circulatieplan moest dus links zijn, want dat was mijn vader per slot van rekening ook. De wereld zat nog overzichtelijk in elkaar.

Het circulatieplan is er gekomen. „In Groningen kreeg de revolutie vorm met het verplaatsen van verkeersborden, het verschuiven van stoepranden en het in werking treden van honderdduizend nieuwe verkeersverordeningen”, schrijft Geert Mak in 1977. De wereld zat nog overzichtelijk in elkaar.

In ruim tien jaar schijnt er in Groningen verschrikkelijk veel veranderd te zijn. De linkse verkeersomleiders van toen zijn nu vooral begaan met 'beeldvorming' en 'huisstijl'. De spreiding van kennis, macht en inkomen is vervangen door de verspreiding van zoveel mogelijk visitekaartjes. Problemen en belangentegenstellingen worden opgelost met vernieuwing van het logo, een training voor lokettisten en een bonte avond voor de ambtenaar. Het komt mij allemaal nogal verwarrend voor. Het doet me denken aan een verandering van beeldvorming die we in de PPR hebben willen bevorderen. 'Vrolijk Links', was de leus. Politiek is niet alleen maar saai, niet alleen voor ambitieuze heren in driedelig grijs, je mag jezelf best wat relativeren, ironie is geen doodzonde, en optimisme over de veranderbaarheid van de wereld al evenmin. De Vrolijk Links campagne bleek een succes, de belangstelling van de media voor de PPR nam zienderogen toe, en hetzelfde gebeurde met het aantal leden. Maar de mensen die al lid waren moesten in meerderheid niets van Vrolijk Links hebben. Verkwanseling van idealen, vonden ze het, en bovendien: er is toch helemaal niets om vrolijk over te zijn? Te verwarrend zo'n leus. Afvoeren, dus.

Wie is nog links vandaag de dag, wat is nou eigenlijk rechts? Het wordt steeds lastiger. Neem nou het milieu. Vroeger was dat gewoon van ons. De PvdA had de economische groei, de PSP het pacifisme. De CPN had de arbeiders, D66 de gekozen burgemeester. Over CDA en VVD sprak je niet eens, en de PPR had het milieu. Het was voortdurend vijf-voor-twaalf, het einde van de wereld was nabij. Dit einde kon slechts worden afgewend als mensen massaal hun mentaliteit zouden veranderen. Massale bekering tot de PPR was al evenzeer gewenst.

Niets van dat alles gebeurde, de wereld verging niet. De PPR werd van klein, zeer klein. Met het milieu ging het ondertussen steeds slechter en in de politiek nam de belangstelling ervoor steeds toe. Het milieu is van ons afgepikt. Iedereen bemoeit zich ermee, iedereen draagt oplossingen aan. Van Kooten en De Bie verspreidden zelfs het bericht dat in Zuid-West Nederland de hele nacht het water afgesloten zou zijn, vanwege de vervuiling van de Maas. In Rotterdam is menig bejaarde op het allerlaatste moment nog snel aan het hamsteren geslagen. De VPRO zelf sprak van „een aardige, grimmige vorm van satire”. De volgende keer, als de drinkwatervoorziening in de Randstad echt in gevaar komt, denkt iedereen natuurlijk dat het een grap is. Wat is nog leuk vandaag de dag? Is dit nou Vrolijk Links? Ik weet het niet. Verwarrend is het wel.

1980
1987
1990

SUKSESVOLLE STRIPEASE VAN BAS DE GAAY FORTMAN

HET PAK

Voor het eerst in de parlementaire geschiedenis kozen in 1987 de leden van de Provinciale Staten de gehele Eerste Kamer in één keer. Dat gebeurde enkele maanden na de verkiezingen van de Staten zelf. Meer dan ooit kon de kiezer invloed uitoefenen op de samenstelling van de Senaat.

PPR-senator Bas de Gaay Fortman vond dit een uitstekende mogelijkheid beide verkiezingen te koppelen. Hij stelde zich beschikbaar voor het lijsttrekkerschap voor de Eerste Kamerverkiezingen, op voorwaarde dat hij op zijn eigen wijze campagne kon voeren. Nodig was een offensieve strategie om uit het elektorale dal van 1986 te komen. Ondanks een uitdagende campagne had de PPR dat jaar slechts twee zetels in de Tweede Kamer behaald. Bas had bij de Algemene Beschouwingen in de Eerste Kamer al de noodklok geluid. Hij verkondigde dat het zo niet langer kon met de partij. De PPR was te goed om slechts getuigenispartij te zijn. Daar kon je niet blijvend mee doorgaan. De kiezers moesten nu maar eens duidelijk maken of ze de PPR echt wilden. Bas zijn uitgangspunt daarbij was: 3 PPR-vertegenwoordigers in alle Staten en de Senaat.

Ondanks enige bedenkingen over een persoonlijke campagne rond Bas, waardoor een deel van het actieve kader in de partij zou kunnen vervreemden, adviseerde het partijbestuur de kerngroep haar stem op Bas als lijsttrekker voor de Eerste Kamerverkiezingen uit te brengen. De kerngroep volgde dit advies op.

Tineke

In het campagneplan werd erkend dat provinciale verkiezingen geen landelijke verkiezingen waren. Lubbers en Kok dienden zich er buiten te houden, maar men gaf wel toe dat het toch een landelijke campagne zou worden. De PPR zou zich op het enige werkelijke verband tussen provinciaal en landelijk nivo richten: het feit dat de Statenleden na enige maanden een nieuwe Eerste Kamer zouden kiezen. Bas mocht zich van het partijbestuur met recht en reden in de strijd mengen. De provincies hadden daar belang bij en het provinciaal nivo zou niet worden aangetast. Bas moest proberen zoveel mogelijk het televisiescherm te bezetten.

En dat lukte. Binnen de kortste keren was De Gaay Fortman te gast bij Tineke, het babbelprogramma van Veronica. Hij mocht daar zijn 'politiek kabaret' presenteren, een act die hij opvoerde om de politieke avonden in de provincies wat op te vrolijken. Hij opende deze bijeenkomsten in het traditionele ambtskostuum van leden van de Staten-Generaal. Na een plechtige inleiding over de geschiedenis van 'het pak' trok hij dit kostuum, dat de knellende invloed van het regeerakkoord op de Eerste Kamer symboliseerde, uit. De PPR wilde vrij zijn: de Eerste Kamer moest weer een zelfstandig oordeel over de wetgeving van de Tweede Kamer kunnen geven. Bij Tineke vond hij een gretig gehoor voor dit ludieke idee en kreeg hij alle kans om een aantal PPR-ideeën te ventileren. 'Het pak' (met Bas erin) stond een aantal dagen later in bijna elk dagblad afgebeeld. De PPR maakte nieuws. De persoonsgerichte campagne leek een groot succes te worden. Regelmatig was Bas op het scherm te zien. Het historische moment was daar toen hij zowel op Nederland I als II tegelijk te bezichtigen was.

In de partij werd de term 'Het Media Politieke Circuit' al spoedig gemeengoed. Volgens Bas staat of valt dat MPC bij het feit dat de mensen die zich daarin bewegen elkaar nodig hebben. Journalisten hebben politici nodig die iets te vertellen hebben en dat ook nog op een originele manier doen. Omgekeerd hebben deze politici de journalisten weer nodig

FOTO: ANGELO GODDENONT

De Radikalen in Italië wonnen stemmen met een blote vrouwenborst. De Radikalen in Nederland lieten Bas de Gaay Fortman in een lange onderbroek campagne voeren. Zijn kortstondig verblijf in het Media Politieke Circuit legde de partij geen windeieren. Een ideologische twist over de televisiedemocratie was onvermijdelijk.

om in de publiciteit te komen. De toegang tot het MPC is zeer lastig. Bas was er deel van, dat was inmiddels wel duidelijk.

Zot

Natuurlijk was er kritiek op de nieuwe stijl van de PPR-campagne. PPR-lid André Staas was verontwaardigd over het landelijk maken van de provinciale

verkiezingen. „Een verfoeilijke trend, want ze lopen opeens de regio's weer plat, de Haagse grijze muizen.” De wederkomst van Bas deed hem te veel denken aan wat hij de genante vertoning van D66 noemde. Die had het oude paard Van Mierlo dat jaar ervoor van stal gehaald bij de Tweede Kamerverkiezingen.

Statenlid Jan Dirx uit Nijmegen verklaarde in de

VPRO-gids het gezocht te vinden het optreden van Bas te rechtvaardigen met het feit dat de Statenleden spoedig de Eerste Kamer zouden moeten kiezen. Hij vond dat met name vreemd, omdat de PPR de Eerste Kamer een overbodige instelling vond. Hij wees ook op de spanning die er was tussen het opereren van De Gaay Fortman en de verhalen van Ria Beckers over het verschijnsel televisie-democratie, waarbij het tv-beeld de werkelijkheid ging bepalen in plaats van andersom.

Ook buiten de partij zette het optreden van Bas mensen aan het denken. Jan Blokker betuigde openlijk zijn deelneming aan de oude De Gaay Fortman met het gedrag van zijn zoon. Diepenhorst sprak in Trouw de hoop uit dat De Gaay Fortman spoedig zijn talenten beter zou gaan gebruiken. In andere kleinere linkse partijen werd met argusogen naar dit alles gekeken. Cor Wijnings vroeg zich in het PSP-blad Bevrijding af wat je aan stemmen hebt die gewonnen worden op basis van het feit dat één of andere zot zijn broek uittrekt.

Ook Bas voelde de spanning die door zijn uitklederij werd opgeroepen. Op 10 maart kreeg hij in NRC-handelsblad de mogelijkheid het één en ander toe te lichten. Hij beweerde daarin dat retorika en charisma twee belangrijke middelen zijn die de politicus in de verkiezingen ter beschikking staan. Deze middelen worden door politici al heel lang gebruikt, maar de technieken veranderen zeer snel. „Razendsnel scoren, afgeronde beweringen, showwerk en 'tv-magie' zijn onvermijdelijk, uitgewerkte ideeën daarentegen riskant en zelfs gevaarlijk.” Hij kwam in zijn artikel met gepeperde kritiek op het Media Politieke Circuit. Vier weken 'politiek kabaret met een Pak' hadden hem bevestigd dat er iets fundamenteel fout zat met ons media-politieke circuit. Dat was door zijn aard niet gericht op vernieuwing en verdieping. „Voor het Pak gaat de deur open, voor de Ideeën niet.” Spijt had hij niet van zijn rondreis in het kostuum. Hij had bewust dit visuele effect willen gebruiken om het idee (de associatie met het regeerakkoord) ingang te doen vinden. Dat was helaas niet gelukt. Wel was de indruk gevestigd dat de PPR tenminste met plezier campagne voerde. En dat was al heel wat.

Televisie-democratie

Wouter van Dieren, adviseur van Bas in de campagne, was in zijn analyse van de campagne minder gewetensvol over het MPC. Volgens hem kom je daar alleen binnen als je als bekende Nederlander het spelletje flauwekul meespeelt, niet als je met Mooie Ideeën komt. Duidelijk was dat de kiezers primair reageren op de glamour van het MPC. Daar worden de knikkers verdeeld, nergens anders. Ideeën in het MPC waren volgens Wouter dan ook niet nodig. Wel: integriteit, duidelijkheid over waar men staat.

In de evaluatie van de campagne probeerde sekretaris voorlichting Rouke Broersma een antwoord te geven op de vraag of de Act van Bas zich verdroeg met het verhaal van Ria Beckers over de televisiedemocratie. Hij wees erop dat politieke debatten alleen tot hun recht komen op de plaats waar ze horen: in de Kamer, in de Raadszalen, op congressen, in kranten, in essays. Wil een politikus communiceren met zijn kiezer dan kan hij de televisie (en met name niet-politieke programma's als RUR en Tineke) niet meer negeren. Zolang die politikus maar beseft dat de televisie geen neutraal doorgeefluik is maar een vervormend medium dat specifieke eisen stelt aan inhoud en presentatie van de boodschap, was er weinig aan de hand. Hij legde in tegenstelling tot De Gaay Fortman de schuld van het verdringen van het Idee niet bij de pers. De fout lag bij de campagne-makers: die hadden de media beter moeten kennen. Het partijbestuur sloot actieve deelname aan het MPC onder voorwaarden beslist niet uit. De PPR had sinds jaren weer een verkiezingsoverwinning behaald. Dat was mede het gevolg van de aandachttrekkende campagne met veel spektakel. Dat de diepgang niet zo tot uiting was gekomen was jammer: volgende keer beter.

HANS VAN EGDOM

■ Uit de partij bereiken mij bozige geluiden van gewone leden die in het geheel niet te spreken zijn over het stuk 'Groen Licht'. ■ Een grappenmaker merkte zelfs op dat het 'Een Illusie Armer' had moeten heten omdat dat beter bij het gebodene zou aansluiten. Op zich een goede gedachte want in die nieuwe titel komt in elk geval het woord 'Groen' niet voor, wat een hele vooruitgang is. Groen Licht! Hebben jullie ooit het geduld gehad om dáárop te wachten?

■ Teneinde de discussie te kunnen volgen moest ik dus wel van de inhoud kennis nemen. Lui als ik ben ging ik op zoek naar de samenvatting. Het bestuderen daarvan is in onze partij over het algemeen genoeg om erover te kunnen meepraten. Al gauw bleek, dat die samenvatting een hele reeks vragen oproep. Wat is in godsnaam het 'concliair proces in de kerken'? Ik zie in de kerken alleen maar leegloop en supermarkten. Het volgende punt was nog merkwaardiger. De kiezers moeten twee stemmen krijgen, maar als iederéén die

WILHELM VERSCHUREN

LICHT

krijgt schiet ik er niets mee op. Dit noodzaakte mij tot een nadere bestudering van de inhoud. Eén en ander was terug te vinden onder de kop 'Demokratisering', hetgeen een pleidooi bevatte voor een ander kiesstelsel met ingebakken afspiegelingskollege met een milieuminister voor de PPR. Meer valt er over democratisering in Groen Licht niet te lezen, alweer een Illusie Armer. Ik moet er trouwens niet aan denken, zeg. Tweé

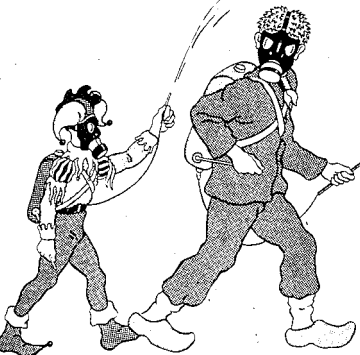
stemmen! Die discussiestofaanleveraar heeft kennelijk een heel wat hogere muts op van het bevattingsvermogen van de Nederlandse Kiezer dan ik. En dan een milieuminister voor de PPR! Misschien kunnen we nu vast de schermutselingen beginnen over welk groen licht dat zou moeten wezen. Dat is in elk geval minder pijnlijk dan het beantwoorden van de vraag hoe groot de invloed van zo'n minister dan wel zal zijn. Gezien onze flirt

met het prijsmechanisme is EZ een leuke post. En dan maken we de benzine meteen zo duur dat het zelfs lukratief wordt om vanuit Zandvoort in Duitsland te gaan tanken!

■ Zo zie je maar. Even lees je in zo'n stuk en meteen heb je weer kritiek. Bah! Ik lijk wel een woordvoerder in de partijraad. En hoe komt dat? Omdat wij, gewone leden denken dat het stuk voor ons is geschreven. Dat zo'n verkiezingsprogramma wordt gemaakt zodat wij erin kunnen opzoeken wat wij ergens van moeten vinden. Fout. Hoofddoel van ons partijbestuur is: meer zetels. Daarvoor is het nieuwe programma bedoeld en niet om ons te bevredigen. Laten we het bestuur geheel in Kerstfeest het voordeel van de twijfel gunnen, wie weet werkt het. Vrolijk Links, Groen Licht. Bonte Lijst, ze zien maar. Vrolijk Kerstfeest, lieve PPR-mensen, en gooi net als ik die groene lampjes de boom uit. Die bekijken wij toch maar in het verkeerde Licht.

EMOTIES

De PPR relativeert haar eigen gelijk, meldt het partijbestuur in het voorwoord van Groen Licht. Ik weet niet waarom ik daar ontroerd door raak, ook nu ik het opnieuw lees. Is het omdat ik ook zelf tot de konklusie was gekomen, dat ik van mijn overtuigingen geen axioma's mag maken? En dat

mijn ontwikkeling dus synchroon loopt met die van het partijbestuur? En dat die herkenning, in een belangrijke beslissing, emoties oproept? Een verbondenheid, die je soms voelt, als iemand exakt hetzelfde vindt als jij? Ja, ik denk dat dat het is. Hoe dan ook: hulde voor mensen die dat hardop

BRIEVEN

De redaktie behoudt zich het recht voor zonder opgave van redenen brieven in te korten of te weigeren.

durven zeggen! En zeker als politieke partij! Als iedere partij dat deed, waren de problemen de wereld uit, en zou ook de linkse samenwerking vlugger van de grond komen! Maar het betekent niet, dat je je idealen opgeeft, of je standpunten al bij voorbaat op losse schroeven zet. Het houdt, lijkt me, in dat je je in principe openstelt voor andere oplossingen, als die beter blijken. Dat je je dus wilt laten overtuigen, maar dan door juiste argumenten. Het lijkt me een heel volwassen houding (en dat voor een 20-jarige!).

Wim Koster
Veenendaal

AFGHANISTAN

Met stijgende verbazing en enige weerzin las ik in de rubriek 'Brieven' van Radikalenkrant nummer 11 de brief onder de titel 'Afghanistan'. Mijns inziens kan deze brief ook afkomstig zijn van de Telegraaf, of een ander blad uit zeker niet onverdachte hoek. Eens ben ik het met de schrijver dat in ieder land de bevolking zelf moet kunnen uitmaken welke regering zij verkiest. En dat daarbij inmenging van buitenaf, en zeker in de vorm van militair ingrijpen, altijd uit den boze is.

Maar dit is nu net het punt waarop de schrijver de realiteit uit het oog verliest. Hoewel ook ik ervan uitga dat bij vrije verkiezingen op dit moment de kommunistische partij geen meerderheid zou behalen, wil dat nog niet zeggen dat er voor socialisme helemaal geen steun is in Afghanistan. Natuurlijk is één manier om een konflikt op te lossen ervoor te zorgen dat de partij waarmee je in konflikt bent het land verlaat, maar dat geldt andersom ook, als het verzet in Pakistan bleef, was er ook rust in het land! Het ergst vind ik echter dat die gebieden, die het Islamitische verzet onder controle heeft, bevrijd genoemd worden. Bevrijd waarvan? Is het niet zo dat de normale burgerbevolking van de regen in de drup komt, zo niet van de wal in de sloot? Na de overheersing door de Sovjets komen ze onder de overheersing van de Islamitische fundamentalisten, die niets anders willen dan van Afghanistan een puur Islamitische republiek maken, zoals Iran, en zoals Zia Ul Haq geprobeerd heeft in Pakistan. Een internationaal Medisch Komitee Afghanistan mag van mij opgericht worden, humanitaire hulp is altijd goed. Ik ga er dan wel van uit dat zo'n

komitee haar activiteiten over het hele land verspreidt. Overigens is de organisatie 'Artsen zonder Grenzen' al jaren actief in Afghanistan en is het beter een bestaand initiatief te steunen, in plaats van weer iets nieuws op te zetten.

Pieter Mielen
Den Haag

De redaktie acht dit punt voldoende besproken in deze kolommen en verklaart de discussie gesloten.

ANARCHO THEOLOGIE

Ge zult niet doden. Souvereine staten institutionaliseren moord door het op de been houden van een leger. We hebben de opdracht goede rentmeesters te zijn. Souvereine staten scheppen structuren waardoor de vernietiging van het leven op Aarde wordt bespoedigd.

Ge zult niet stelen. Souvereine staten persen geld af voor nog meer asfalt, wapens, afvalverbrandingsinstallaties om het met investeringspremies geproduceerde afval in de atmosfeer te dumpen of voor 'ontwikkelingshulp' om andere staten op weg te helpen naar....

Ge zult God met heel je hart, ziel en

verstand liefhebben en je naaste als jezelf. Souvereine staten brengen geld in omloop en verzoeken zo de mensen hun naaste te vertrappen om de mammon met heel hun hart, ziel en verstand te dienen.

„Ja maar de soevereine staat beschermt je tegen onrecht!“. Ik vertrouw liever op God dan op het pistool van ome agent. Ik hoor zo arm te zijn dat niemand iets van me zal willen stelen en zoals God mij hopelijk mijn schulden vergeeft, zo hoop ik ook mijn schuldenaren te kunnen vergeven, in plaats van hen op te laten sluiten in getraliede staatshotels. Verdacht van het schenden van artikel 140 van het Nederlandse mensen-wetboek (deelname aan een rechtspersoon die tot oogmerk heeft het plegen van misdrijven), hebben Vredes-mensen 13 dagen vastgezet. Op grond van een artikel met gelijke strekking zijn 3 vrouwen in de BRD tot 40 dagen veroordeeld wegens het ondertekenen van een oproep voor een wake en blokkade bij de kruisrakettenbasis Hasselbach. Ook is een Duitse journalist veroordeeld tot 60 dagen voor het schrijven van een artikel over manieren om de volkstelling die in mei '87 plaats vond, te boycotten. Een leuk vooruitzicht over enige tijd het geïnstitutionaliseerde onrecht van de Verenigde Staten van Europa over ons heen te krijgen. Wee de burger die d'r/zich niet aan de Pax Europeana onderwerpt! Vrede en Christianarchie.

Frits ter Kuile
Eindhoven

De ruim 100 mensen die naar de Flevohof waren gekomen maakten een interessante dag mee. Herman Verbeek, de landbouwspecialist van het GPA en Marti Wiersema van de groep Landelijke Boerinnen Belangen kregen veel steun vanuit de zaal. Het publiek was waarschijnlijk geen evenwichtige afspiegeling van de Nederlandse landbouwers, maar Tazelaar (Produktschap voor Vee en Vlees), Van Noord (landbouwspecialist voor het CDA in de Tweede Kamer) en Egberink (Landbouwschap) konden weer eens merken dat er heel wat onvrede bestaat over het door hen gesteunde landbouwbeleid.

Agro-industrie

Tazelaar en Van Noord gingen vooral in op de produktiebeperking door kwotering en de gevolgen die het huidige landbouwbeleid op het milieu heeft. Beiden waren tegen kwotering van de produktie omdat dit strijdig zou zijn met het vrije ondernemerschap. Volgens Tazelaar zou het er zelfs toe leiden dat boeren achterover gingen zitten omdat hun inkomen toch verzekerd was. Hij toonde zich een fervent voorstander van een marktgericht beleid. „Produktie moet daar plaatsvinden waar dat het meest efficiënt kan“. Volgens het voormalig PvdA-Kamerlid wordt het milieu afdoende beschermd omdat er afspraken zijn gemaakt over milieumaatregelen en de boeren daaraan meebetalen. Als maatregelen als mestverwerking over een jaar of twaalf niet afdoende blijken te zijn, kunnen we eventueel gaan nadenken over het inkrimpen van de veestapel, vond hij. Ook Van Noord en Egberink waren van mening dat er goede afspraken liggen om het milieu te beschermen.

Hun opvattingen vielen niet goed bij de toehoorders. Juist het huidige beleid leidt ertoe dat boeren hun vrijheid verliezen. Zij worden gedwongen op milieuvriendelijke wijze te produceren. Ze mochten het teveel aan mest haast wel op het land gooien, omdat ze de overschothefing en het transport niet kunnen betalen. De kosten voor het milieu werken onvoldoende door in de kostprijs. Volgens Verbeek zijn boeren hier en in de Derde Wereld slachtoffer van de agro-industrie. Door de vele stappen tussen boer en konsument krijgt de boer voor zijn produkten maar een schijntje van wat de konsument betaalt. En Unilever ziet de winst weer stijgen. Het geld dat de EG uitgeeft aan landbouw, gaat op aan overschotten. Dit geldt moet rechtstreeks naar de boeren door de prijzen te verhogen, met gelijktijdige kwotering van de totale landbouw. Al-

GPA-KONFERENTIE OVER LANDBOUW

BERGEN VERZETTEN

FOTOANGELO GOEDENOVINDT

Onder de titel 'Bergen verzetten' organiseerde het Groen Progressief Akkoord 19 november een themakonferentie over het Europese landbouwbeleid. Een goed bezochte discussie waar veel boeren en boerinnen aanwezig waren.

leen dan kunnen boeren op een milieuvriendelijke wijze produceren en verdienen ze een redelijk inkomen. Boeren moeten zich niet tegen elkaar uit laten spelen, maar zich samen sterk maken. Daardoor zou ook de produktie van goedkopere namaakprodukten worden tegengehouden, want die produkten zijn alléén zo goedkoop omdat de boeren in de Derde Wereld onvoldoende betaald worden en de bodem daar wordt uitgeput.

Veel mensen uit de zaal konden het hier mee eens zijn. Niet Tazelaar, want „je moet niet vergeten dat heel wat mensen werk vinden in de verwerkende industrie“. En iemand uit de zaal betoogde dat de verwerking vooral gebeurt door koöperaties, en dat zijn de boeren zelf.

Boerinnen

Verbeek kreeg steun van Marti Wiersema, die blij was dat er eindelijk eens een vrouw in een landbouwforum zitting had. Zij betoogde dat de huidige landbouw inhumain is. Kinderen vanaf 7 jaar werken mee in het bedrijf. Vrouwen werken vele uren zonder dat daar een inkomen tegenover staat. Hun fiscale en juridische positie is slecht geregeld. Daar mochten regelingen voor komen en tevens moet hun inkomen verbeterd worden. Dat betekent een stijging van de prijzen. Op den duur zou ook een basisinkomen aan de verbetering van hun inkomen een bijdrage kunnen leveren.

Om de positie van boerinnen te verbeteren moeten ze beter vertegenwoordigd zijn in het Landbouwschap. Het verhaal van Egberink gaf daar weinig hoop op. Positieve actie kwam in zijn vokabulaire niet voor, en van aparte vertegenwoordiging van boerinnen kan al helemaal geen sprake zijn. Hij bood aan nog een keer met boerinnen te praten, maar daar zal vast niet veel uitkomen.

Optimistisch

Egberink was optimistisch over de toekomst van de landbouw. Hij stelde dat de arbeidsomstandigheden verbeteren, dieren beter behandeld worden en het milieu beschermd. Van Noord ging nog verder. Volgens hem is er geen sprake van dat de boeren het slecht hebben. Er zijn vele boeren die miljonair zouden zijn als ze nu hun bedrijf zouden verkopen. Hij was waarschijnlijk vergeten dat die boeren hun bedrijf verkopen, die helemaal geen inkomen meer halen uit de landbouw.

BART ENSING

PPR wint in Utrecht-West

Op 19 november konden ongeveer 100.000 kiezers naar de stembus in Utrecht-West. Een twintigtal oude gemeenten ging op in zeven nieuwe. Voor de PPR stonden er drie raadszetels op het spel (Breukelen, Mijdrecht en Loenen), terwijl in twee andere plaatsen de PPR geen zetel had, maar wel deelnam aan een PvdA/PPR-kombinatie (Oudewater, Montfoort). Het werd een succes voor de PPR. De zetels bleven behouden met meestentijds betere percentages dan in 1986 en in Montfoort zit nu ook een PPR-vertegenwoordigster in de raad.

Dit succes is des te opmerkelijker, omdat de PvdA de progressieve samenwerking in Mijdrecht en Montfoort verbroken had.

Zoals nu blijkt tot haar schade, want in beide plaatsen haalde de PPR op eigen lijsten (overigens niet onder eigen naam: Progressieve Partij Ronde Venen, Progr. '88) probleemloos een zetel, terwijl de PvdA verloor. Als landelijk beeld leverden de verkiezingen als tendens op: winst voor D66, licht verlies voor CDA en VVD, radikaal links (in Utrecht-West feitelijk alleen de PPR), gereformeerd rechts en de PvdA handhaven zich. Er moet nog het nodige gebeuren om Lubbers III te voorkomen.

Tot slot een felicitatie voor en sukses gewenst aan de herkozen en nieuwe raadsleden: Anita Keuning, Greet van Seeters, Steef Cornelissen en F. Sträter! (hs).

20 JAAR

VIETNAM BESTAAT NOG!

EN DAARDOOR HET MEDISCH COMITE NEDERLAND-VIETNAM WANT HULP BLIJFT NODIG. WIJ VIEREN DIT JAAR, ONS 20-JARIG BESTAAN MET EEN AKTIE VOOR VITAMINE A, WAARMEE JE ONDERMEER BLINDHEID KUNT VOORKOMEN - MET EEN PAAR TIJNTJES HELPT U EEN MEDEMENS (JE) EN ALS U SOMS NIETS VAN ONS WEET VUL DAN DE BON IN VOOR EEN INFORMATIEKRANT. ONS MOTTO: BLIJVEN HELPEN!

POSTBANK 10 90 400 MCVN-AMSTERDAM

STUUR MIJ DE INFORMATIEKRANT

NAAM

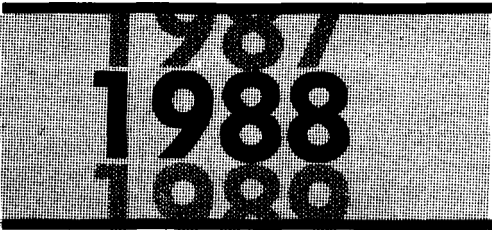
ADRES

POSTCODE

PLAATS

MCNV

POSTBUS 5701
1007 AS AMSTERDAM

„Als een gewone winkel elke tien jaar een verbouwing nodig heeft om weer mee te komen, zou een ideeën-winkel dan geen oprisbeurt nodig hebben?“ Dat stond als aansporing te lezen in 'De PPR bij de tijd'. Een rapport dat in 1986 in opdracht van het partijbestuur door de zogeheten werkgroep Heroverweging geschreven was. Al vóór de niet al te gunstige verkiezingen van 1986 gingen in het partijbestuur stemmen op die pleitten voor een werkgroep die moest nadenken over stijl, presentatie en organisatie van de partij. Daar was alle aanleiding voor. De actiecentra waren op sterven na dood, het geitenwolensokken-syndroom overschaduwde de beeldvorming en de inhoudelijke productie lag kwalitatief en kwantitatief beneden het noodzakelijke peil.

DE PPR EN DE NIEUWE ZAKELIJKHEID

TEKENING: FRENK DRIESEN

Nu is het in de PPR een goede gewoonte te heroverwegen als een verkiezingsuitslag tegenvalt. In 1986 was er nog meer aan de hand. De tijdgeest liet de PPR niet onberoerd. Organisatieburo's waren in. Nieuwe zakelijkheid werd in linkse kringen wat in rechtse kringen al enige tijd no nonsense heette. Elke zichzelf respecterende organisatie werd door het reorganisatievirus besmet. De PPR dus ook. Het moest anders, beter.

De werkgroep Heroverweging vergeleek de PPR met een bedrijf. Ook een politieke partij moest met haar produkt een markt zien te veroveren. Ondanks het vermoeden dat bij veel partijleden de haren recht overeind zouden gaan staan, bepleitte de werkgroep een veel zakelijker benadering van dat politieke bedrijf: werkplanning, financieel management, marketingtechnieken enzovoorts. Er moest een efficiënte en slagvaardige partijorganisatie komen, waarbinnen een inhoudelijk produkt ontwikkeld kon worden. Door een goed publicitair beleid zou Nederland het idee krijgen dat er bij de PPR weer wat gebeurde. Het partijbestuur kreeg de zware taak met alle voorstellen van de werkgroep aan de slag te gaan. Nu gaat vernieuwing van bovenaf in een partij met basisdemokratische principes niet zo gemakkelijk. Veranderingen leg je nu eenmaal niet door middel van een kongresbesluit op. 1988 was het jaar waarin de voorgestelde veranderingen werkelijkheid zouden moeten worden. Tijd voor een evaluatie.

De organisatie

Als een *deus ex machina* was Job van Keulen in het partijbestuur beland. Deze 60-plusser, die met het bereiken van de Vut-gerechtigde leeftijd zijn managementfunctie bij een grote uitgever had neergelegd, leek de ideale figuur om de bezem door de PPR-organisatie te halen. Als een tweede Winsemius werd hij op zijn eerste PPR-kongres meteen tot penningmeester gekozen. Hij ging slagvaardig aan het werk. Onder zijn leiding werd het grauwe partijburo aan de Amsterdamse Singel omgetoverd tot een fraai ogend service-buro aan de Weteringdwarsstraat. Betere arbeidsomstandigheden en duidelijkere werkverhoudingen wierpen spoedig hun vruchten af. Het nieuwe partijburo werd al snel een dynamisch werk- en vergadercentrum waar je (in tegenstelling tot het oude partijburo) de gasten niet eerst over de oude rommel heen hoefde te tillen. Met de actiecentra ging het minder snel. Niemand wist eigenlijk precies welke nog funktioneerden. Vaak beperkten de activiteiten van de plaatselijke sekretaris zich tot het legen van de brievenbus. Hoe dergelijke actiecentra omgetoverd moesten worden tot bloeiende afdelingen van minimaal 25 leden bleef ook voor Van Keulen een raadsel. Eind 1988 hadden maar liefst 70 actiecentra nog niet laten horen hoe zij betrokken wilden worden in het door Van Keulen gewenste netwerk. Voor een bloeiend gedecentraliseerd afdelingencircuit lijkt meer nodig dan alleen de talenten van een partijmanager.

Het landelijk bestuur werd ook een kopje kleiner gemaakt. Van de 13 leden bleven er nog 7 over. Geheel in lijn met de nieuwe zakelijkheid kreeg het kongres een team van 7 mensen geadviseerd waarvan verwacht mocht worden dat ze een goed bestuurlijk produkt kon ophoesten. Tegen de verwachting in was het kongres gevoelig voor deze manipulatie: op één na werden de voorgestelde mensen gekozen tot stuurlied van de PPR.

De nieuwe partijraad zou het verkleinde bestuur

DE PPR EN DE NIEUWE TIJDGEEST ROOD LICHT

1988. Het laatste jaar waarover Hans van Egdome, historicus en schrijver van de PPR-geschiedenis, zijn blik laat gaan. Hij signaleert ontevredenheid bij de PPR-leden, in elk geval bij velen van de oude garde. De nieuwe zakelijkheid lijkt binnen de partij minder aan te slaan dan daarbuiten. Misschien zijn de vernieuwers wat te hard van stapel gelopen. Het laatste verhaal over een geschiedenis die nog niet afgelopen is.

FOTO: ANGELO GOEBOINDT

kritisch moeten gaan volgen. Dat moest beter dan de kerngroep dat tot dan toe had gedaan. Notulist Hans Schoen constateerde in een artikel over de nadagen van dit orgaan dat de notulen van haar vergaderingen eigenlijk vooraf geschreven konden worden. Alles wat gezegd werd was voorspelbaar. Een stevige bloedtransfusie was noodzakelijk. „Een groep nieuwe mensen zou met elan, een kritische opstelling en een absolute afkeer van procedureel gezeur de partijtopy kunnen uitdagen, prikkelen en aanspreken op de kern van het beleid in plaats van het alleen maar stellen van informatieve vragen in de kantlijn.“ Voor vernieuwing is een naamsverandering alleen nou eenmaal niet voldoende.

De beeldvorming

Bestuurslid Rouke Broersma moest de beeldvorming vernieuwen. Hij kon voortbouwen op 2 geslaagde verkiezingskampanjes die onder leiding van Wim de Boer de basis hadden geleid voor een nieuwe uitdagende wijze van publiciteitsbeleid. Het moest volgens de publiciteitsjongens (meisjes kom je hier heel zelden tegen) maar eens uit zijn met die linkse toberigheid. De politiek moest weer leuk, spannend en een beetje gezellig zijn. 'Vrolijk Links' werd de term die de lading moest dekken en dit leverde rond het jubileumkongres zeer veel publiciteit en nieuwe leden op. Een groot aantal (oude) leden kromden er hun tenen bij. De ingezonden brievenrubriek van de Radikalenkrant was weer eens goed gevuld. Vrolijk ben je of ben je niet. Dat kan nooit van bovenaf worden opgelegd, meenden de critici. Christa Glasbergen uit Rotterdam verwoordde het ongenoegen treffend. „Het ergste is dat je tegenwoordig 'vrolijk' moet wezen“, viel in haar brief te lezen. Ze kon zich absoluut niet voorstellen dat een politieke partij zich zo nodig moest profileren op een politiek volstrekt inhoudsloos begrip en vreesde dat we over een aantal jaren niet zouden weten „hoe we van gekkigheid van dat oubollige vrolijke imago moeten afkomen.“

De term 'Vrolijk Links' ging meer en meer een eigen leven leiden in plaats van een aanduiding te zijn voor een nieuwe toonzetting. Centraal kwam de vraag te staan of je voor of tegen 'Vrolijk Links' was. Kandidaten voor de verkiezingslijst voor het Europees Parlement werden tegen de meetlat van de vrolijkheid gelegd. Het leek wel of de tegenstellingen tussen Janneke van der Plaet en Herman Verbeek moesten worden vertaald met de termen vrolijk en chagrijnig links. Het dieptepunt van de discussie was

de indiening van een motie op de partijraad van september door de afdeling Den Haag die oproep het gebruik van de bewuste term te verbieden. Als een rots in de branding bleef Broersma in deze discussie overleind door middel van fraaie betogen op kerngroepen en partijraden. Het nieuwe publiciteitsbeleid

1968-1988

leverde maar mooi nieuwe leden op, was de kern van zijn verhaal. Buiten de PPR leek men enthousiaster over de 'nieuwe' PPR dan erbinnen.

De inhoud

Er moest natuurlijk ook wat te verkopen zijn in het nieuwe bedrijf. Klaas-Wybo van der Hoek was als vice-voorzitter al enige jaren bezig het inhoudelijk werk in de PPR wat meer structuur te geven. In een interview in de Radikalenkrant verklaarde hij dat er weer nagedacht moest worden in de partij. Inhoudelijk werk was samen met publiciteit in 1988 prioriteit van het partijbestuur. De publikaties rolden in een hoog tempo van de persen. Partijvoorzitter Bram van Ojik schreef het boek 'Vreemd gaan in gedachten'. Klaas-Wybo van der Hoek en zijn medewerker Hans Schoen redigeerden de bundel 'Narren in domineesland' met bijdragen van partijprominenten. Als klap op de vuurpijl kwam het partijbestuur met het discussiestuk 'Groen Licht'.

Na de verkiezingen van 1986 was er een permanente programwerkgroep in het leven geroepen met de opdracht nieuwe ideeën voor het program van 1990 te ontwikkelen. 'Groen Licht' was het resultaat. Gekozen was voor een pragmatische benadering. De oplossing van de problemen kan niet langer worden overgelaten aan behoudende partijen en coalities. De ernst van de problemen vraagt dringend om deelname van progressieve partijen. Daarbij is niet de hoofdzaak van het PPR-paradijs over vele generaties kabinetten in zicht komt. Voorop staat de wil om met pragmatische oplossingen in korte tijd een begin te

maken met de aanpak van de problemen." De utopische methode stond daarbij centraal. Het pragmatisme was het voertuig om naar de utopie toe te werken. „Waarom zouden we onszelf en anderen voor de zoveelste keer opknopen aan een illusie?“, was de retorische vraag die het bestuur aan de partij stelde. In het discussiestuk werden een aantal heilige PPR-huisjes omver gekegeld. Zo werd bij de zorg en het milieubeleid een belangrijke rol aan de markt van vraag en aanbod toegedacht en vond het bestuur bij het vredes- en veiligheidsbeleid kernwapens tijdelijk aanvaardbaar.

De partijraad zette het licht snel op rood. Ze ervoerde het overboord zetten van een aantal oude PPR-ideeën als een ruk naar rechts. De ideeën van het bestuur werden vergeleken met het gedachtengoed van mensen als Van der Lede en Lubbers. Van opbouwende kritiek was nauwelijks sprake. Ria Beckers konkludeerde dat de kloof tussen basis en top steeds breder werd. Ze betreurde het dat de unieke positie die de PPR met haar ideëngoed in het politieke krachtenveld innam zo makkelijk werd weggegeven.

Evaluatie

Het partijbestuur heeft op weg naar de jaren '90 nog een aantal flinke hobbels te nemen. De vernieuwing die na de verkiezingen van 1986 in gang is gezet, moet nog steeds bevochten worden. De 'vernieuwers' geloofden in hun eigen gelijk en hadden de tijdgeest mee. Niets leek hen in de weg te staan. De vernieuwde PPR zou als het aan hen lag wel weer een belangrijke faktor in de Nederlandse politiek worden. Geheel in overeenstemming met de leer van moderne organisatiekundigen geloofden ze dat vernieuwingen met snelheid doorgevoerd moesten worden. Ze vergaten dat de PPR op één punt essentieel van een bedrijf verschilt: ieder lid heeft in principe een mening en wil dat die gehoord wordt. De aversie tegen alles wat 'van boven' komt is in een basisdemokratische partij als de PPR ook steeds groot. Vrolijk links is omstreven, de meeste afdelingen bestaan nog steeds niet en 'Groen Licht' wacht nog een stevige discussie. Er lijken te weinig lichtpunten over na twee jaar intensieve discussie over een nieuwe PPR. Het lijkt of velen in de partij de noodzaak van verandering inmiddels alweer vergeten zijn. Het is de vraag of er na 1990 nog wel wat te heroverwegen valt.

HANS VAN EGDOME

Aan de voorzitter

Onzichtbaar dwalend door de wandelgangen — dat is het voorrecht van een reeds lang verscheiden heer —, zag ik de agenda van de Kamer in krampachtigheid gevangen en ik verzeker U: de onrust golfde heen en weer.

Dinsdagmiddag was het, de stemmingen gesloten, toen met vergaderen voor uren werd gekapt. Geen onderwerp? Jawel (de fusie van de pers), maar de werd afgeschoten de aktualiteit via de regels vakkundig aan de laars gelapt.

Aanvankelijk dacht ik nog: zo iets kan een keer gebeuren. Maar wandelgangsters hielpen me uit de droom: „Sinds half oktober is het met de agenda louter treuren. Het zit ons nogal hoog, de democratie komt niet op stoom.“

Nader ingelicht heb ik me geschrokken afgewend. In zeven weken ging meer spreektijd ongebruikt verloren, dan aan de hele Kamer voor alle begrotingen werd toegekend. Maar wie vroeg om een snel debat, kreeg wel de wind van voren.

Hebt U wellicht wat moeite met minderheden in het politieke leven? Waarom hun spreektijd keer op keer op hongerrantsoen gesteld? Zó te moeten werken, bedelen om een minuut, ik had er allang de brui aan gegeven. Is het hun getal? Of zijn het de ideeën, die U te weinig telt?

Kortom, de voorzitter heeft alsnog een belangrijke taak te vervullen. Volgend jaar zie ik graag weer een levendig parlement, waarin niemand zijn onvrede met de wijze van werken hoeft te verhullen en „positieve actie voor de kleine fractie“ als nieuwe regel is erkend.

5 december 1988, Sinterklaas